ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА 1918-1923

ТОМ 5

КНИГА 1

Івано-Франківська обласна державна адміністрація
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника
Державний архів Івано-Франківської області

ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА 1918–1923

ТОМ 5

У 3-х КНИГАХ

КНИГА 1

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ у 5-ти ТОМАХ

Керівник роботи та відповідальний редактор
професор *Олександр КАРПЕНКО*

Івано-Франківськ
Місто НВ
2009

Збірник документів підготовлений та опублікований
за сприяння і фінансової підтримки
Івано-Франківської обласної державної адміністрації

ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА
1918–1923

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ

ТОМ 5
Книга 1

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА І МІЖНАРОДНЕ СТАНОВИЩЕ. 1918–1919 рр.

Укладачі:
Олександр КАРПЕНКО, Катерина МИЦАН

ББК 63.3(4УКР) 614
З-38

Затверджено до друку постановою
Вченої ради Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

ISBN 966-668-080-7

ISBN 978-966-428-140-6 (т. 5, кн. 1)

ПЕРЕДМОВА

П'ятий том збірника документів "Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923 рр. Документи і матеріали у 5-ти томах, 8 книгах" присвячений зовнішній політиці і міжнародному становищу ЗУНР[1]. З огляду на значимість проблеми і наявність великого джерельного матеріалу, том 5 має три книги. Книга перша вміщує документи, що відносяться до 1918–1919 рр., книга друга – 1920–1921 рр. і книга третя 1922–1923 рр. У всіх книгах документи розміщені в хронологічному порядку. Нумерація документів у кожній книзі самостійна.

Книга перша відкривається першим дипломатичним актом ЗУНР – нотою Української Національної Ради від 26 жовтня 1918 р. президенту США Вудро Вільсону. Цією нотою УНРада інформувала президента про утворення у Львові Української Національної Ради, яка 19 жовтня 1918 р. проголосила на українських землях колишньої Австро-Угорської імперії "самостійну Українську Державу". При цьому УНРада відзначала, що цей акт відповідає відомим принципам, виголошеним президентом США,

[1] Дана проблема висвітлювалася нами у раніше опублікованих працях: Карпенко О. Західно-Українська Народна Республіка і зарубіжний світ // Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923: Історія. – Івано-Франківськ, 2001. – С. 377–626; Карпенко О. З історії Західно-Української Народної Республіки. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 119–489; Карпенко О. Імперіалістична інтервенція на Україні 1918–1920 рр. – Львів, 1964; Карпенко О. Міжнародний імперіалізм – організатор окупації західноукраїнських земель // Торжество історичної справедливості. – Львів, 1958. – С. 390–409.

як право народів на самовизначення. У згаданій ноті були коротко висвітлені основні етапи самостійності Української держави від часів Київської Русі до світової війни 1914–1918 рр., звернута особлива увага на тяжкі, нестерпні умови життя і праці українців Галичини за часів перебування під польським пануванням у складі Австро-Угорщини.

У ноті концептуально доведено, що західні землі України мають право на самостійну державність.

Українська Національна Рада просила президента США прийняти до відома воскресіння української держави і "взяти демократичний народ України, що пройшов стільки тяжких іспитів, під свою могутню опіку". УНРада заявляла: "Наша держава хоче рішати сама в змислі самостійно означено про свою будучність і скаже також суверенно після дальшого розвитку відносин, чи схоче лишитися далі самостійною або приєднатись до державної України, що в кожнім разі відповідало би здійсненню бажань цілого народу національно злитися в одній українській державі".

Наступним дипломатичним актом, опублікованим у цій книзі, був Передвступний договір між Українською Народною Республікою і ЗУНР від 1 грудня 1919 р. "Про маючу наступити злуку обох українських держав у одну державну одиницю". Саме цей договір і став основою документів про злуку ЗУНР і УНР, які публікуються у збірнику.

З огляду на польсько-українську війну у збірнику вміщено чимало документів про польсько-українське перемир'я і мир, а також про незаконне використання армії генерала Галлера на українському фронті. Опублікована ганебна постанова Верховної Ради країн Антанти про дозвіл Польщі на використання всіх своїх військ, у тому

числі й армії Галлера, створеної Антантою у Франції для окупації українських земель, а також документи про масові протести проти такого рішення і взагалі проти окупації й окупаційної політики Польщі.

У першій книзі опубліковано багато документів, пов'язаних із затвердженням Верховною Радою Статуту Східної Галичини, а також численні ноти, звернення, рапорти, звіти різних офіційних органів 1918–1919 рр.

Чимало документів стосується діяльності Ватикану, митрополита греко-католицької церкви Андрея Шептицького й інших духовників, які захищали інтереси українського народу.

Значна частина документів має характер нот, телеграм, листів, що захищали інтереси українського народу за умов гострої боротьби за збереження української державності, рапортів урядовців, протоколів засідань різних комісій і підкомісій, які мають велике значення для розуміння процесів, пов'язаних із зовнішньополітичною діяльністю ЗУНР та її міжнародним становищем.

Друга книга охоплює важливий період в історії зовнішньої політики і міжнародного становища ЗУНР 1920–1921 рр. Це вже були часи, коли вся держава була окупована іноземними військами, уряд перебував у еміграції у столиці Австрії – Відні. Звідси основним завданням зовнішньої політики була подальша дипломатична боротьба за звільнення території від іноземних окупантів і відновлення української державності.

Виходячи з цих завдань, УНРада, диктатор і уряд уповноважених намагалися показати перед усім світом у якому нестерпному, жахливому становищі опинилося населення раніше суверенної демократичної держави за умов польської окупації, здійсненої за потурання і підтримки Антанти.

У книзі опубліковані десятки звернень, декларацій, нот, заяв з цього приводу до Ліги Націй, Паризької мирної конференції, Ради послів Антанти в Парижі, у яких наведені конкретні факти тяжкого економічного і морального стану народу. Наведені численні факти відкритого жорстокого терору окупантів.

Незважаючи на всю очевидність фактів, миротворці з Парижа, Вашингтона, Лондона, Риму, Токіо, не дивлячись на свої зобов'язання перед світовою громадськістю, як правило, не реагували на ці звернення, а лише часом висловлювали співчуття і дуже рідко давали обіцянки, які не виконувалися.

Інша велика група офіційних документів ЗУНР була спробою аргументовано довести міжнародно-правову закономірність утворення й існування на одвічній українській землі самостійної, суверенної держави українського народу.

Третя група документів присвячена організації дипломатичної діяльності державних органів влади ЗУНР, зокрема створення різних місій до міжнародних органів, делегацій на міжнародні конференції, їх звіти про результати своєї праці.

Четверта група – це документи, що надходили урядові ЗУНР з Ліги Націй, рішення міжнародних органів, що стосувалися ЗУНР.

Значний інтерес становить урядова переписка з дипломатичними представництвами за рубежем, зокрема донесення представників про ставлення у цих країнах до справи Східної Галичини. Публікуються у книзі й повідомлення про розгляд справи Східної Галичини у британському парламенті (витяги з протоколів засідання парламенту).

У другій книзі багато уваги приділено висвітленню Ризької мирної конференції, на якій вирішувалася і доля Східної Галичини, переговорам УНР і Польщі щодо підготовки договору, за яким УНР погодилася на кордон по річці Збруч, отже на включення західноукраїнських земель до складу Польщі. У збірнику публікується уривок з цього договору й численні ноти протесту проти змісту й суті такого договору.

Кілька документів опубліковано про розгляд східногалицького питання на міжнародних конференціях у Спа, Лондоні.

Заслуговують на особливу увагу документи, у яких органи державної влади Східної Галичини аргументують справедливість і закономірність виникнення української державності на українських землях колишньої Австро-Угорщини, зокрема "Основи державного устрою Галицької Республіки" від 28 жовтня 1921 р. з додатком "Переходових положень", підготовлені Костем Левицьким, які розцінювалися як проект конституції, хоча документів про їх конституційне узаконення не виявлено. Далі йдуть численні ноти до урядів Антанти і міжнародних організацій з вимогою визнати самостійність Галицької Республіки.

Опубліковано заяву Інтернаціонального конгресу миру про Східну Галичину від 28 липня 1921 р., резолюцію X Міжнародного кооперативного конгресу в Базелі від 26 серпня 1921 р., повідомлення про розгляд справи Східної Галичини у Центральному Комітеті Ліги прав людини від 27 серпня 1921 р.

Читач може ознайомитися з узагальнюючою статтею доктора Стефана Витвицького "Справа Галичини на Союзі Народів", Степана Томашівського "Сучасна доля Західної України" в "Українському слові" від 11 жовтня 1921 р.

Опубліковано ряд документів, що засвідчують турботу уряду про спадщину, яка належиться ЗУНР у зв'язку з припиненням існування Австро-Угорщини.

У міжнародній переписці часом висвітлюються і внутрішні події, зокрема повстання на Прикарпатті під проводом Федора Бекеша, про долю частин УГА.

Ряд документів висвітлює позитивну роль Ватикану, духовенства греко-католицької церкви, зокрема митрополита Андрея Шептицького, у боротьбі за справедливе вирішення долі Східної Галичини.

Значний інтерес для дослідників і читачів мають урядові реферати з різних питань життя Східної Галичини, зокрема: "Значення Східної Галичини для європейського народного господарства", "Політико-географічне і економіко-географічне значення Східної Галичини для розв'язання проблем Східної Європи", "Військовий реферат про державну самостійність Східної Галичини", написані в грудні 1921 р.

Читач зустріне у збірнику багато різноманітних інформаційних інструктивних листів уряду для дипломатичних представників, місій, делегацій, а також звітів урядовців про виконану роботу, про становище в країні, де вони перебувають, а також про службові потреби і допомогу влади для виконання поставлених завдань.

Публікується ряд документів уряду щодо вирішення міжнародно-правових економічних проблем, які безпосередньо відносяться до Східної Галичини.

Значна увага приділена ролі Ліги Націй у розгляді східногалицького питання.

У **третій книзі**, присвяченій зовнішній політиці й міжнародному становищу ЗУНР у 1922–1923 рр., опубліковано багато нот, звернень, заяв численних організацій про жорстокий окупаційний режим у Східній Галичині, боротьбу

народних мас проти існуючого режиму, в тому числі й відозва “До всього культурного світа” від 5 липня 1922 р. як додаток до ноти УНРади урядам країн Антанти з вимогою справедливого розв’язання питання державного статусу Східної Галичини. Друкується багато нот уряду Галицької Республіки про безправні дії польських окупаційних властей: вибори до сейму і сенату, призов української молоді до польської армії, спроба запровадження автономії на українських землях та ін.

Заслуговують на увагу читачів урядові реферати: “Основи самостійності галицької державності”, датований жовтнем 1922 р., “Справа Східної Галичини перед вирішенням” від 12 листопада 1922 р., а також “Міжнародне положення галицької справи. Політичний огляд за останні роки” 1922 р.

У відповідь на нові домагання польського уряду щодо включення Східної Галичини до складу Польщі помітною стала дипломатична діяльність Галицької Республіки. 10 березня 1923 р. було надіслано Звернення Міжпартійної Ради українських політичних партій до урядів країн Антанти з вимогою негайного визнання незалежності Східної Галичини, 11 березня – звернення українського студентства у Відні з тією ж вимогою. 13 березня – нота уряду РСФРР урядам Франції, Великої Британії, Італії з протестом проти вирішення долі Східної Галичини без участі радянських республік. Того ж дня нота уряду УРСР тим же адресатам з протестом проти анексії Східної Галичини Польщею.

Відомо, що Рада послів країн Антанти у Парижі всупереч волі українського народу, численних нот протестів УНРади, уряду Галицької Республіки, 14 березня 1923 р. постановою про кордони Польщі включила західноукраїнські землі до складу останньої. У збірнику публі-

куються численні протести офіціальних органів і громадських організацій проти цього безправного, неправомірного акту Ради послів Антанти. Ноти протесту оголосили уряди УСРР і РСФРР, а також декларації протесту на англо-радянській конференції в Лондоні.

У збірнику використані документи із архівних фондів Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України (ЦДАВОУ), Центрального державного архіву громадських об'єднань і організацій України (ЦДАГОУ), Центрального державного історичного архіву України у місті Львові (ЦДІАЛ), Державного архіву Львівської області (ДАЛО), Державного архіву Закарпатської області (ДАЗО), Архіву Українського католицького університету ім. св. Климента Папи (далі – Архів УКУ), Архіву актів нових (Варшава), Архіву ордену ЧСВВ (Рим, Фонд Андрея Шептицького), а також публікації документів: Конституційні акти України. 1917–1920: Невідомі конституції України (К., 1992. – 269 с.), Гражданская война на Украине. 1918-1920: Сборник документов и материалов (В 3 т. – К.: Наукова думка, 1967. – Т. 1. – 875 с.; Т. 2. – 918 с.; Т. 3. – 910 с.), Документи и материалы по истории советско-польских отношений (М.: Наука, 1964. – Т. II. – 719 с.; Т. III. – 1965. – 608 с.), Документы внешней политики СССР (Т. 2. – М.: Наука, 1959. – 724 с.), Ereignisse in der Ukraine 1914–1922 deren Bedeutung und historisches hintergrunde uon Theophil Hornykiewicz (Bd. 4. – Philadelphia: W. Lypynsky Ost-Europasches Forschungs – Instituts, 1969. – 421 s.), Ukraine and Poland in documents 1918–1922 / Ed. T. Hunczak (New York – Paris – Sydney – Toronto. – Vol. 1–2, 1983–1985. – 465 p.; 468 p.), D.H.Miller My Dairy at the Conference of Paris (Vol. 8, 10, 15–18. – New York, 1924–1926), United States. Department of States. Papers Relating to the Foreign

Relations of the United States. The Paris Peace Conference (Vol. 3–6, 8–9, 11–12. – Washington, 1943–1948), Documents on British Foreign Relations. First Series / Ed. by E. L. Woodward. (L., 1927. – Vol. 2, 3, 9), документи із монографій І Нагаєвського "Історія Української держави двадцятого століття" (Рим, 1989), І. Хоми "Апостольський престіл і Україна 1919–1929„ (Рим, 1987), Володимира Леніна "Повне зібрання творів" (т. 42, 50).

У збірнику використана тогочасна преса – газети "Діло" (1918), "Република" (1919), "Нове життя" (1919), "Новини" (1919), "Український прапор" (1919–1923), "Наша правда" (1921), "Українське слово" (1920–1921), "The Observer" (1921), "L'Europe Nouvelle" (1922), "Europe Orientale" (1923), часописи "Канадійський українець" (1922), "Канадійський український голос" (1922), "Український скиталець" (1922–1923), "Визволення" (1921), "Воля" (1919, т. 5, № 5).

У "**Додатках**" опубліковані виявлені нами в Політичному архіві МЗС Німеччини важливі документи, що відносяться до історії ЗУНР, але які були написані уже після 1923 р. Це, зокрема, нота президента УНРади Євгена Петрушевича Раді Ліги Націй від 18 лютого 1927 р. щодо порушення Польщею прав людини у Східній Галичині, меморандум Євгена Петрушевича від 1 листопада 1927 р. і Меморіал VIII Асамблеї Ради Ліги Націй, а також іменний і географічний покажчики до всього п'ятитомного збірника документів, підготовлені магістром історії Галиною Пославською до першого – третього, магістром державного управління Катериною Мицан – четвертого і п'ятого томів.

П'ятий том збірника документів "Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923" підготовлений до друку доктором історичних наук професором завідуючим Відділу

регіональних проблем, з 2004 року – Наукового центру дослідження українського національно-визвольного руху Інституту історії і політології, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені Івана Кураса НАН України Олександром Карпенком та директором Державного архіву Івано-Франківської області магістром державного управління Катериною Мицан. Передмову підготував професор Олександр Карпенко.

Збірник розрахований на істориків, міжнародників, студентів гуманітарних факультетів та всіх, хто цікавиться новітньою історією України.

№ 1
НОТА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПРЕЗИДЕНТУ США ВУДРО ВІЛЬСОНУ ПРО УТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ КОЛИШНЬОЇ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

*26 жовтня 1918 р.**

Пане Президенте!

Підписане тимчасове правительство зєдинених в самостійну державу українських областей дотеперішньої австро-угорської монархії має честь отсим повідомити Вас, Пане Президенте, що по мисли проголошеного Вами права самоозначення, український нарід австро-угорської монархії на своїх установчих національних зборах у Львові дня 19 жовтня ц. р. постановив покликати до життя Українську Національну Раду і створити з українських областей дотеперішньої австро-угорської монархії самостійну Українську Державу. Українська Національна Рада уконституувалася тим способом, що вибрано Виконавчий Виділ, зложений з 9 членів, котрий має вести яко провізоричне правительство справи Української Держави.

Підписане правительство має честь в імени цієї нової Української Держави на ноту пана державного секретаря Зєдинених Держав, звернену до властиво неіснуючого вже уряду закордонних справ австро-угорської монархії дня 18. жовтня ц. р. – на ноту, котра в дійсності була звернена до народів бувшої австро-угорської монархії, відповісти ось як:

В згаданій ноті австро-угорській державі як такій відмовляється права до переговорів що-до перемир'я

*Дата документа.

і мирових переговорів тому, що Чехо-Словаки й Південні Славяне знаходяться на воєнній стопі й що тільки ті народи мають право рішати про свою долю. Про инші народи, між ними і про український нарід, котрий в межах бувшої австро-угорської монархії числить понад 4 і пів мілїонів душ, в ноті не згадано. Не можуть поминути мовчки Українці бувшої австро-угорської монархії того, що ріжниця, яку зроблено між народами, які находяться на воєнній стопі, й иншими народами монархії немило їх виразила, бо хоч з одного боку таке розріження булоби що-до питання про завішення оружя до деякого ступня оправдане; то знову з другого боку не можна погодити цього з проголошеною Паном Президентом ідеєю самоозначення всіх культурних націй, – зокрема, коли розходиться о створення союза вільних народів і тривалого мира в Европі на підставі національної й демократичної свободи.

Український нарід має тому повну підставу думати, що може примінити до себе проголошені Паном Президентом права самоозначення. Підписане тимчасове правительство українського народу австро-угорської монархії побоюється, що неясності в трактуванню поодиноких народів цієї монархії можна звести до того, що деякі з народів цієї монархії з власною шкодою не поінформували як слід широкого політичного світа про своє істнування і свої цїли; нехай нам буде отже вільно на цім місці звернути увагу на деякі моменти, що відносяться до українського народу.

Український нарід творив від IX. до половини XIII. ст. могучу самостійну старинну Київську Державу, котра простягалася від Сяну по Дон, а на полудне аж до Чорного моря. Ця могутня держава, культурний осідок на тодішнім Сході Європи, розпалася в XIII. ст. тільки для того, що на неї часто нападали й цілковито зруйнували

азійські та кочуючі племена. Сумежні держави, а саме Польща й Московщина або т. зв. Великоросія, котрі знаходилися в кращім положенню, використали прикре положення поваленої держави тим способом, що прилучили до себе части Київської Держави, щоб вкінці в Андрусівськім договорі 1663 р. Київську Державу, вже тоді звану Україною, між себе поділити.

Як Польща, так і Московщина нищили й використовували цей багатий край і брутальним способом гнобили український нарід. Польські великі земельні власники загарбували силою цілі просторі Української Землі, а Московщина пішла так далеко, що просто заборонила українську літературну мову.

По розборі Польщі дісталася під Росію і решта України з виїмкою теперішньої Східної Галичини, котру прилучено до австрійської держави.

Українці боронилися постійно цілі сотки літ проти національного гнету; вони заснували над Дніпром осібну козацьку республіку, котра була зорганізована на широких демократичних основах з вибираним гетьманом. Цьому державному організмови удалося в XVII. ст. під пануванням гетьмана Хмельницького й Дорошенка зібрати під свою владу всі українські землі, ба навіть в короткім часі цілковито їх освободити. Одначе цю організацію вороги з часом ослабили, а російська цариця Катерина II. скасувала її цілковито. — При тім треба замітити, що український нарід того часу витворив сам з себе правдиво демократичну й республіканську державну організацію, котра в XVII. і XVIII. ст. одиноко в цілій Европі істнує, і що український нарід уже тоді мріяв про демократично-конституційну форму правління загального здійснення якої сподіватись можна щойно наслідком страшної борні народів.

Теперішня світова війна принесла з собою також цілковиту зміну в положенню українського народу. Одним з найбільших чудес великої борні народів було воскре-

сіння 40-міліонового українського народу, котрий святкує тепер своє величне відродження.

Внутрішній розпад штучно і силою крєпосної царської Росії використав український народ на те, щоб уконститууватися як самостійна демократична, республиканська держава з столичним городом Київом і відбудувати давню Київську Державу.

І хоч зовнішню форму, в якій проявилося змагання до свободи, не всюди одобрено й хоч молода держава мусіла підчинятися зовнішнім чинникам, на всякий випадок можна надіятися, що воскресла Українська Держава буде існувати і що по мисли Паном Президентом проголошеного права самоозначення народів займе місце в союзі вільних народів. Сподіватися цього треба тим більше, що лежить це в інтересі загального світового миру, щоби не створено назад на сході Європи давнього велита, котрий мусів би знову викликати імперіалістичні змагання.

Через створення самостійної Київської Держави – увільнено 40 міліонів Українців від Збруча по Прип'ять і по ріку Дон, а 4 і пів міл. Українців бувшої австро-угорської монархії, не зважаючи на ідеал зєдинення всіх українських земель в одну незалежну Українську Державу, зосталися все ще поза межами державної України. Доля цієї частини українського народу, котрий так сильно змагає до свободи, лежить нам головно на серці, тому що його будуччина все ще непевна і все ще тяжко й немилосерно гноблять його національні вороги Поляки й Мадяри.

Ця много оспорювана національна область Українців у бувшій Австрії обіймає такі краї: так звану Східну Галичину від ріки Сяну з граничними містами Ярослав, Сянік аж по ріку Збруч з столицею Львовом – далі північно-східну часть Буковини з містами Чернівці, Сторожинець та Серет аж по ріку Серет і північну сумежну часть так званого Угорського Королівства з комітатами Мукачів та

Унгвар. Ця зовсім одноцільна область творить спадщину цілої великої української нації й всі природні й історичні права промовляють за тим, щоб ця українська область населення була віддана знов цілковито та вповні суверенній українській нації.

В добу старої Київської держави належала до неї ціла вище згадана область і Ярослав Мудрий, син великого князя київського Володимира Великого, був тим, що заложив місто Ярослав над рікою Сяном як на західній границі держави від сумежної, тогочасної Польщі. По упадку Київської Держави утворилося на згаданій області самостійне старо-українське князівство галицько-володимирське з Холмом, Галичем, Перемишлем і Львовом як з столичними городами, яке то князівство потому під Данилом за згодою римського папи в 1254 р. перетворилося на королівство Галицьке (пізніша назва Galizien, краще Halytschien).

При кінці XIII століття вимерла шануюча родина Романовичів і це дало привід до того, що по незвичайно плодовиту країну витяглась з одного боку жадна рука Мадярів, з другого Поляків, аж наконець Галичину по кількох повстаннях місцевої української людності зайняли Поляки.

Панування Польщі зробило український народ злидарем на рідній землі. Найбогатіші земські посілости зрабували по-просту польські старости (феодальні пани з військовою та адміністраційною владою). Свобідне сільське населення закріпощено, українські міста залито польськими урядниками, ремісниками й іншими польськими зайшлими елементами, на основі осібних, королівських привілеїв.

В 1772 р. з першим поділом Польщі влучено Галичину Володимирію до австрійського цісарства, як осібний коронний край. Цей коронний край бувби з огляду на подавляючу більшість місцевого українського населення розвинувся з цілою певністю до автономної, української провінції, колиб не були зайшли нові переміни у внутрішнім розвитку австрійського цісарства, що видали

український нарід в його ж землі на поталу польській меншости.

В 1773 р. саме придбали Австрія часть польського королівства, а саме Велике Князівство Краківське з округою, та князівство Освенцімське й Заторське, що на основі шенбрунського договору в 1809 р. а потім по поваленню так званої краківської републики в 1846 р. було влучене вкінці до австрійського цісарства. Ці області названо потому iure caduco Новою, – а опісля Західною Галичиною, по чім удалось польській аристократії, що тішилася все великою ласкою династії Габсбургів, – переконати цісаря Франца Йосифа І., щоб злучив дорогою "октроа" Галичину з польським великим Князівством Краківським та скольонізованими князівствами Освенцімським та Заторським, не зважаючи на завзяті протести українського народу в 1861 р., – в одну адміністраційну область під офіціальною назвою: "Королівство Галичини та Льодомерії" (Українська Володимирія при Бузі) й тим робом утворено в цілому краю штучну польську більшість й гегемонію.

Так знову віддано край без захисту та помочі Полякам, найлютішому споконвічному ворогови української нації.

Пятьдесять літ макинского співжиття з Поляками під Австрією, – творять період безперервної боротьби українського народу проти польських гнобителів, що з допомогою центрального правительства загарбали собі всю адміністрацію краю, та назверх витиснули печать польськости на урядах і містах. Поруч з тим ішло соціальне використання української народної маси з боку відпираних усіми засобами великих землевласників, так званої польської шляхти.

Все таки удалося українському народови, не зважаючи на все те, витворити із себе численну інтелігенцію, просто вимусити заложення більшого числа середніх шкіл з українською викладовою мовою, й наконець покликати до життя імпозантні, обіймаючі цілий край господарські організації. Національна академія наук під назвою

Наукового Товариства ім. Т. Шевченка довершила великої культурної праці народу, що бореться за своє визвілля.

Година визвілля вибила для тої части української нації тоді, коли наслідком воєнних випадків Вами проголошеного права на самоозначення стара й порохлява будівля австро-угорської держави почала розпадатися на свої природні складові части. Так само, як наші браття в Росії використали розпад царської держави, щоб проголосити та зорганізувати Україну як самостійну, суверенну державу, так само покористались Українці Австро-Угорщини внутрішнім розпадом Австро-Угорщини, щоб на національнім зібранню з дня 18. жовтня покликати українську конституанту, що дня 19. жовтня цілу українську область дотеперішньої австро-угорської монархії проголосила самостійною українською державою з Львовом як столицею.

Заснування цеї нової держави нотафікується отсим Пану Президентові з боку Виконавчого Виділу Української Національної Ради як провізоричного правительства.

Державна територія цеї держави обіймає такі області:

1. Цілу так звану Східну Галичину, або краще властиву Галичину (колишнє староукраїнське галицько-володимирське князівство) з рікою Сяном, як західною границею включно з так званим краєм Лемків (Лемківщина), що належить до західньої Галичини, але має суцільну українську більшість.

2. Українську частину Буковини, а саме політичні округи: Вижниця, Кіцмань, Заставне і Вашківці й части округів Сторожинець й Серет, та наконець:

3. Українську полосу східньо-північної Угорщини, яка складається з комітатів Мармарош, Угоча, Береґ, Унґ, Земплин, Шарош й української частини Списького комітату, державну область з 7 міліонами населення, при чім Українці творять більшість понад 70 проц. загального населення.

Пане Президенте!

Як можна було очікувати, національні вороги українського народу, що завдяки насильству так добре почувалися на українській землі, підносять все ще претензії на поодинокі частини нашої української держави. Вони роблять це, хоч теперішня всесвітня війна похоронила всякий імперіялізм й анексіонізм, і хоч завдяки проголошеним Паном Президентом ідеям національної волі, демократії й національного збратання тих народів, що стали самостійними, в життю людства настає нова ера, яка своїм рухом обіймає з цілою силою увесь світ й тріюмфує над усяким брутальним насиллям.

Особливо Поляки не хочуть розпрощатися з українською Галичиною, так як і з українською Холмщиною і Підляшем, краєм незвичайно плодовитим й богато вивінованим природним богацтвом, та намагаються ріжними способами дійняти того, щоби цей край дістався Польщі. Довший час жертвували вони Габсбурській династії корону як ціну за Східну Галичину, потім увійшли в союз з мадярськими політиками, гр. Буряном, гр. Андрашієм і гр. Братіяну, ще також побоювались, що вони могли б втратити аж до кости висмоктане українське населення, й це тихе співробітництво політичних використувачів все ще триває, хоча польський народ, що прихиляється до республіканської форми правління, привів до упадку австропольську розвязку в самім Польськім Королівстві.

Тепер ще різні польські політики намагаються обдурити великий політичний світ тим, що вони белендять про необхідність далеко на сході положеної стратегічної границі, або покликують ся на їхню мниму культурну роботу на українській граничній области, — все докази, що відбиваються, як від зелізної стіни, від паном Президентом поставленої засади, що польська держава може

обіймати тільки безперечно польські землі, й ще кождому народови на його території мусить бути признане найповніше право самоозначення.

Оскільки розходиться о мниму культурну роботу Поляків на сході, була це "культурна творчість" плантаторів, з другого боку, лиха господарка скорумпованого польського урядництва, яка полягала на протекції, деморалізації та безправности, як це найкраще показує 80-літня польська адміністрація в Австрії.

Українці бажають польському народови, щоб він міг свобідно розвиватись у власній державі на своїй етнографічній области, Українці бажають жити в приязних відносинах з усіма сусідними народами, між ними також з польським народом. Коли б одначе мало сповнитись бажання польських анексіоністів та яка небудь частина української території мала бути влучена до Польщі, ця обставина мусіла б перешкодити усім сусідським відносинам і вже в найблизчій майбутности спричинити нову війну на европейському сході. Тільки розмежування після етнографічних принципів поміж Поляками, Українцями й Москалями й сотворення осібної суверенної держави для кожного з цих народів може забезпечити тривкий мир на европейськім сході, бо саме українська східна Галичина творила в теперішній війні предмет, за посідання якого людська кров течіями проливалася.

Пане Президенте!

Українці є народом, котрий наскрізь демократично й свободолюбно почуває й думає, й вони далекі від того, щоб завдавати насилля якій небудь національній меншости в їх державі. Найкращим доказом є те, що наша конституанта у Львові при означенню нарисів будучої конституції признала Жидів за окрему націю й забезпечила згори пропорціональне виборче право, культурно-

національну автономію й заступництво в правительстві для береження інтересів національних меншостей при будові цілого державного життя на основі загального, рівного, безпосереднього права голосування. Найсильніша національна меншість на просторі нової держави, себто Жиди, що числять міліон голов, хочуть української держави та з цілою силою повстають проти цього, щоб ще коли перейти під польське панування.

Пане Президенте!

В Америці живуть тисячі Українців, які там найшли вітчину й де вони як льояльні горожане радо та з вдячністю сповняють свої громадянські обовязки. Підписане правительство глядить також з надією та довірям на Президента, як на того великого державного мужа та мислителя, що вказав цілому культурному світови нові шляхи співжиття й справедливо прославлений як основатель нової доби в історії людства. Прохаємо Вас, пане Президенте, прийняти воскресіння нашої держави до ласкавого відома й взяти демократичний народ України, що перейшов стільки тяжких іспитів, під свою могутню опіку.

Наша держава хоче рішати сама в змислі самоозначення про свою будучність й скаже також суверенно після дальшого розвитку відносин, чи схоче лишитися далі самостійною, або прилучитися до державної України, що в кождім разі відповідалоби здійсненю бажання цілого народу національно зєдинитися в одній українській державі, — й затримує для себе право мати своїх власних заступників на загальній мировій конференції, щоб бути в силі в повні в цілости виконати право самоозначення українського народу.

В змислі повище зайнятого становища підписане правительство застерігається як найрішучійше проти того, щоб так званий міністер закордонних справ австро-угорської монархії складав які небудь заяви, або вів переговори, які торкалисяб українських областей дотеперіш-

ньої австро-угорської монархії, бо до цього виключно й одиноко має право підписане правительство.

В доповненню долучаємо дотеперішні основні ухвали Української Національної Ради та її Виконавчого Виділу до ласкавого розглянення.

Прийміть, Пане Президенте, заяву нашого найглибшого поважання.

Віденъ, 26. жовтня 1918 р.

Виконавчий Виділ Української Національної Ради Української Держави на українських областях бувшої австро-угорської монархії.

Діло. – 1918. – 14 листопада.

№ 2
ПЕРЕДВСТУПНИЙ ДОГОВІР, ЗАКЛЮЧЕНИЙ ДНЯ 1 ГРУДНЯ 1918 РОКУ В м. ФАСТОВІ МІЖ УКРАЇНСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ Й ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ ПРО МАЮЧУ НАСТУПИТИ ЗЛУКУ ОБОХ УКРАЇНСЬКИХ ДЕРЖАВ У ОДНУ ДЕРЖАВНУ ОДИНИЦЮ

1 грудня 1919 р.

1. Західно-Українська Народня Республіка заявляє цим непохитний намір злитись у найкоротшім часі в одну велику державу з Українською Народньою Республікою – значить заявляє свій намір перестати існувати як окрема держава, а натомісць увійти з усією територією й населенням, як складова частина державної цілости, в Українську Народню Республіку.

2. Українська Народня Республіка заявляє цим рівнож свій непохитний намір злитись у найкоротшім часі в одну державу з Західно-Українською Народньою Республі-

кою – значить заявляє свій намір прийняти всю територію й населення Західно-Української Народньої Республіки, як складову частину державної цілости, в Українську Народню республіку.

3. Правительства обох Республік уважають зв'язаними повищими заявами, то значить: уважають себе посполу зобов'язаними цю державну злуку можливо в найкоротшім часі перевести в діло так, щоби в можливо найкоротшім часі обі держави утворили справді одну неподільну державну одиницю.

4. Західно-Українська Народня Республіка з огляду на витворені історичними обставинами, окремими правними інституціями та культурними й соціальними ріжницями окремішності життя на своїй території й її населення, як будучій частині неподільної Української Народньої Республіки, дістає територіяльну автономію, котрої межі означить у хвилі реалізації злуки обох Республік в одну державну цілість окрема спільна комісія за ратифікацію її рішень компетентними законодатними й правительственними державними органами обох Республік. Тоді також установлені будуть детальні условини злуки обох держав.

5. Договір цей, списаний в двох примірниках, як двох окремих оригіналах, призначених по одному для правительств кожної з обох держав, може бути опублікований за згодою обох правительств, т. є. Директорії Української Народньої Республіки й Ради Державних Секретарів Західно-Української Народньої Республіки.

Директорія Української Народньої Республіки:

В. Винниченко
П. Андрієвський
Ф. Швець
А. Макаренко
С. Петлюра.

Отаман Укр(аїнських) Респ(убліканських) військ

Повновласники Ради Державних Секретарів
Західно-Української Народньої Республіки:
д-р Льонгін Цегельський
д-р Дмитро Левицький

Конституційні акти України. 1917–1920. Невідомі конституції України. – Київ: Філософська і соціологічна думка, 1992. – С. 108–109.

№ 3
ЗВЕРНЕННЯ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ МИХАЙЛА ЛОЗИНСЬКОГО ДО НАЧАЛЬНИКА ПОЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ЮЗЕФА ПІЛСУДСЬКОГО СТОСОВНО ДОЛІ ГАЛИЧИНИ І УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ПЕРЕГОВОРІВ

15 грудня 1918 р.

WIELCE SZANOWNY OBYWATELU!

W imię ideałów, które przyświecały Wam całe życie w walce za wyzwolenie Ojczyzny Waszej z rosyjskiej niewoli i narodu Waszego z ucisku polityczno-społecznego, – ideałów, które dano Wam urzeczywistniać na stanowisku Naczelnika Rzeczypospolitej Polskiej, – które Centralna Rada Ukraińska w Kijowie przyjęła jako podstawę Ukraińskiej Republiki Ludowej, a Ukraińska Rada Narodowa we Lwowie jako podstawe zachodnio-ukraińskiej Republiki Ludowej, – w imię tych ideałów, wspólnych i tym Polakom, którzy tworzą Polską, Rzeczpospolitą Ludową, i Narodowi Ukraińskiemu, który tworzy Ukraińską Republikę Ludową, – zwracam się do Was w tej nadziei, że głos mój znajdzie dostęp do Waszego umysłu i serca.

Utworzenie Ukraińskiej Rady Narodowej.

Jak Wam wiadomo, dnia 19. października 1918. r. Ukraiński Naród Monarchii austro-węgierskiej powołał do życia Ukraińską Radę Narodową jako najwyższą władzę Narodową, uprawnioną w jego imieniu do wykonywania prawa narodowego samookreślenia się.

Stanowisko Polskiej Komisyi Likwidacyjnej.

Tak objawioną wolę ukraińskiego narodu Monarchii aust.-węgierstóej polskie czynniki polityczne zaboru austryackiego zupemie zignorowały. Polska Komisya Likwidacyjna (która powstała kilka dni później w Krakowie, – zamiast się zwrócić do Ukraińskiej Rady Narodowej z propozycyą uregulowania na wspólnej konferencyi stosunków między objema częściami Galicyi, polską i ukraińską, na czas do ostatecznej decyzyi na kongresie pokojowym, – ogłosiła całą Galicyę jako przynależna do państwa polskiego i wezwała wszystkie urzędy państwowe, krajowe i gminne całej Galicyi do wykonywania władzy w imieniu państwa polskiego.

Ukraińska Rada Narodowa obejmuje władzę państwową w Galicyi wschodniej. – Proklamacya Zachodnio-Ukraińskiej Republiki Ludowej. – Zabezpieczenie praw mniejszości Jiarodowych.

Widząc, że Monarchia awstr.-węgierska się rozpada, postanowiła Ukraińska Rada Narodowa wykonać prawo samookreślenia się ukraińskiego narodu i w jego imieniu, objąć władzę państwową na zamieszkałem przez niego terytoryum.

Dnia 1. listopada 1918. Ukraińska Rada Narodowa przy pomocy Ukraińskich Siczowych Strzelców i Ukraińskiego wojska byłej armii austr.-węgierskiej, które przeszło na jej stronę, usunęła władze aus-tryackie we Lwowie J w całej ukraińskiej części Galicyi.

Objecie władzy przez Ukraińską Radę Narodową odbyło się wszędzie spokojnie, bez rozlewu krwi.

W swej dalszej działalności państwo-twórczej Ukraińska Rada Narodowa ogłosiła ukraińskie ziemie Monarchii austr.-węgierskiej jako zacrodnio-ukraińską Republikę Ludową, powołała do życia tymczasowy Sekretaryat Państwowy jako rząd zachodnio-ukraińskiej Republiki Ludowej i poleciła Sekretaryatowi Państwowemu poczynić starania celem zjednoczenia wszystkich ziem ukraińskich w Ukraińską Republikę Ludową.

W sprawie narodowych mniejszości na terytoryum zachodnio-ukraińskiej Republiki Ludowej Ukraińska Rada Narodowa w swym programie z dnia 19. października 1918. ogłosiła zupemia zabezpieczenie ich praw narodowych i zwróciła się do nich z wezwaniem, by wysłaty swych przedstawicieli do Ukraińskiej Rady Narodowej, zaś po utworzeniu Sekretaryatu Państwowego zastrzegła dla nich teki Ministrów narodowych.

Polskie powstanie we Lwowie.

Obejmując władzę we Lwowie, Ukraińska Rada Narodowa odniosła się z zupełnym uszanowaniem dla polskich dóbr narodowych. Ani jednej polskiej instytucyi narodowej nie naruszono. Tak samo postanowiono uszanować samorząd m. Lwowa, – chociaż organiza-cya samorządu była krzywdząca

dla ukraińskiej ludności m. Lwowa – I już w tym samym dniu pierwszego listopada 1918 zaproponowano prezydyum m. Lwowa dalsze prowadzenie zarządu miasta.

Tym czasem pod wieczór 1. listopada 1918. wystąpił przeciw władzy Ukraińskiej Rady Narodowej we Lwowie polski oddział bojowy. Dopiero teraz padły strzały i krew się polała, W dniach następnych walki się rozszeżyły i Unia bojowa rozdzieliła Lwów na dwie części: polską i ukraińską.

Należy stwierdzić, że polskie wystąpienie zbrojne było nie obroną życia, miena, narodowych praw i narodowych dóbr Polaków m. Lwowa, albowiem Ukraińska Rada Narodowa na życie, mienia, narodowe prawa i narodowe dobra Polaków m. Lwowa nie tylko nie podniosła reki, a wzięła je pod ochronę, – lecz było to powstanie przeciw ukraińskiej władzy państwowej celem przyłączenia ukraińskiej części Galicyi do państwa polskiego.

Tak określił to też na jednem z posiedzeń polsko-ukraińsklej konferencyi pokojowej przedstawiciel polskiej siły zbrojnej we Lwowie, oświadczając, że polskie wojsko we Lwowie uważa się za część wojska państwa polskiego zaś obronę Lwowa uważa za część obrony praw państwa polskiego do ukraińskiej części Galicyi.

Polsko-ukraińskie pertraktacye.

Równocześnie z wybuchem polskiego powstania we Lwowie przybył dnia 1. listopada 1918 wieczorem na posiedzenie Ukraińskiej Rady Narodowej marszałek krajowy Niezabitowski z kilkoma polskimi członkami Wydziału krajowego z propozycyą prowadzenia pertraktacji celem załatwienia polsko-ukraińskiego konfliktu we Lwowie.

Propozycyę przyjęto i pierwsza konferencya odbyła się w Wydziale Krajowym w dniu 2. listopada 1918.

Kiedy zaś walki się rozszerzyły, w imieniu polskiej strony wystąpił Polski Komitet Narodowy m. Lwowa, który przez swych delegatów prowadził pertraktacye z delegatami Ukraińskiej Rady Narodowej aż do dnia 20. listopada 1918. Na posiedzeniu w dniu 20. listopada 1918 stwierdzono, że stanowiska obu stron nie dadzą się pogodzić, i na tem pertraktacye przerwano.

Postępowanie władz ukraińskich wobec Polaków we Lwowie.

Jak już powiedziano, wskutek polskiego powstania linia bojowa rozdzieliła Lwów na dwie części: polską i ukraińską. Centrum miasta i położone w niem instytucye narodowe, redakcye polskich dzienników todzież Polski Komitet Narodowy, który się zbierał w Izbie Handlowej, znajdował się pod rządami władz ukraińskich.

A chociaż polska ludność tej części miasta jawnie i czynnie objawiała swą solidarność z polskiem wojskiem i swe wrogie usposobienie przeciw Ukraińskiej władzy państwowej, Ukraińska władza państwowa przez cały czas powstrzymywała się od ogólnych represyi przeciw polskiej ludności.

Polskie instytucye narodowe zostały nietknięte, chyba że tego wymagała konieczność wojennych operacyi (naprzykład obsadzenie Ossolineum.)

Polskie dzienniki zostały zawieszone dopiero wtedy, gdy poczęły zamieszczać wezwania, by polska ludność chwytała za broń i stawała do walki z ukraińskiem wojskiem.

Polski Komitet Narodowy miasta Lwowa, który w imieniu polskiego wojska prowadził pertraktacye z Ukraińską Radą

Narodową, a więc występował jako w swym rodzaju rząd nieprzyjacielski, miał zupełną swobodę ruchów.

Ukraińskie władze ani nie aresztowały nikogo z członków Komitetu i w ogóle z wybitniejszych przedstawicieli polskiego społeczeństwa, ani nie wywiozły zakładników.

Położenie Ukraińców pod polskimi rządami we Lwowie.

Z nocy z 21 na 22 listopada władze ukraińskie opuściły Lwów i miasto zajęło polskie wojsko.

Bezustanne rewizye w ukraińskich instytucyach narodowych i w prywatnych mieszkaniach Ukraińców – nie tylko wybitniejszych, lecz także takich, o których sąsiedzie to tylko wiedzą, że są Ukraińcami; aresztowania osób narodowości ukraińskiej – od wybitniejszych do naj mniej zauważyć się dających; zgnębienie i poniżenie ukraińskiej prasy; uniemożliwienie wszelkiej zbiorowej działalności narodowej, nawet w sferze kulturalnej i humanitarnej, – oto stan, w jakim się teraz znajduje ukraińska ludność m. Lwowa.

Do tego zaś dodać należy stanowisko polskiej prasy, która jed-nem chórem obrażała najświętsze ukraińskie uczucia narodowe i podburza przeciw Ukraińcom polską ludność niekontrolowanemi, jedno-atronnemi przedstawieniami o "rozbojach band ukraińskich". Wystarczy być Ukraińcem, by w pojęciu prasy i podburzonego przez nią społeczeństwa polskiego być wyjętym z pod prawa. Zaś polityczne czynniki i władze nie tylko nie przeciwdziałają temu, lecz tak się za-chowują, jak gdyby były z tego zadowolone.

Położenie ukraińskich instytucyi narodowych.

Skoro tylko polskie wojsko zajęło Lwów, nie tylko we wszystkich ukraińskich instytucyach narodowych przeprowadziło rewizye, powtarzając je bezustannie, lecz nie które instytucye na jakiś czas zamknęło, w niektórych wyrządziło szkody, zaś szkoły Ukraińskiego Towarzystwa Pedagogicznego przy ulicy Mochnackiego 1. 12. zupelnie zdemolowało.

Wśród takich stosunków życie w instytucyach prawie zaumarło. Wystarczy zebranie się kilku członków, by ściągnąć na siebie podejrzenie "niebezpiecznych obrad", rewizye i aresztowania.

Ukraińska prasa.

Po zajęciu Lwowa przez polskie wojsko ukraińskie dzienniki nie wyszły, dopóki Generał Roją nie udzielił nato wyraźnego zezwolenia. Lwowska "Gazeta codzienna" nazwała to zezwolenie "wielkodusznym gestem, na jaki Pan wobec chama może sobie pozwolić". Te słowa niech posłużą jako ilustracya tonu polskiej prasy.

Jednakowoż z zezwolenia Generała Roji ukraińska prasa nie długo korzystała.

"Diło", najstarszy ukraiński dziennik, kończący 39-ty rok istnienia, został już po dwu numerach, w dniu 29 listopada 1918, zawieszony, – chociaż redakcya zupełnie nie wzywała do oręża, tylko oświadczyła, że i redakcya i społeczeństwo ukraińskie musi się Uczyć z faktem polskiej okupacyi.

Równocześnie nowo założony socyalno-demokratyczny dziennik "Wpered" otrzymał od Genereła Rozwadowskiego

rozkaz wychodzenia w podwójnym tekście: ukraińskiemi i łacińskiemi literami.

Następnie wydawnictwo "Diła" zawiadomiono, że także „Diło" może znów wychodzić, jeśli się podda wyżej wymienionemu rozkazowi Generała Rozwadowskiegoi AtoE uważając przymus wydawania dziennika także łaońskiemi literami jako poniżający dla godności narodowej, wydawnictwo "Diła" postanowiło dziennika nie wydawać.

Tak więc wychodzi we Lwowie tylko jeden dziennik ukraiński "Wpered", który swym podwójnym tekstem – ukraińskiemii łaciń-skiezni literami – świadczy o poniżeniu ukraińskiej prasy, zaś swą treścią, w której pod zagrożeniem zawieszenia i aresztowania unika, wszystkiego, co ma charakter narodowo-polityczny, – o jej zgnębieniu.

Postępowanie polskich władz wobec członków Ukraińskiej Rady Narodowej. Pertraktacje i aresztowania.

Bezpośrednio po ostatniem posiedzeniu delegatów Ukraińskiej Rady Narodowej i Polskiego Komitetu Narodowego m. Lwowa otrzymała Ukraińska Rada Narodowa od Hr. Skarbka pismo z datą: Lwów dnia 20 listopada 1918, w którem on w imieniu delegatów wyznaczonych przez Polską Komisyę Likwidacyjną dla pertraktacyi z Ukraińską Radą Narodową prosił o wyznaczenie delegató.v, czasu i miejsca pertraktacyi. Ukraińska Rada Narodowa odpowiedziała pismem z 21 listopada 1918 (wyznaczając petraktacyę na ten sam dzień. Na to-Hr. Skarbek odpowiedział, że musi zeczekać na przyjazd reszty delegatów Polskiej Komisyi Likwidacyjnej. Odpowiedź ta była oczewiście podyktowana tem, że dzień 21

listopada 1918 był dniem wojennego szczęścia dla polskiego wojska we Lwowie.

Po opuszczeniu Lwowa przez władze ukraińskie została we Lwowie część członków Ukraińskiej Rady Narodowej, między nimi także dwaj członkowie byłej delegacyi Ukraińskiej Rady Narodowej dla prowadzenia pertraktacyi z Polskim Komitetem Narodowym m. Lwowa: Dr. Lew Hankiewicz i Dr. Michał Łozyńskyj.

Za parę dni zwrócił się do nich w imieniu polskiej strony przebywający wówczas we Lwowie delegat francuskiej misyi w Jassach Pan Villaime z propozycyą, by oni razem z nim udali się do rządu Zachodnio-Ukraińskiej Republiki Ludowej celem prowadzenia dalszych pertraktacyi.

Na to odpowiedzieli oni, że z chwilą wyjazdu ukraińskich władz ze Lwowa ich mandaty delegatów wygasły, dlatego też nie mogą przyjąć tej propozycyi.

Za parę dni po tej odpowiedzi, w dniu 29 listopada 1918, nastąpiły **aresztowania** niektórych członków Ukraińskiej Rady Narodowej, za innymi **zaś – między nimi za wspomianymi dwoma członkami pokojowej delegacyi Ukraińskiej Rady Narodowej – zarządzono poszukiwania.**

Dnia 30. listopada aresztowanych uwolniono. Równocześnie pismem z dnia 30 listopada 1918 zwrócił się Hr. Skarbek jako delegat polskiej Komisyi Likwidacyjnej przez Dr. Lwa Hankiewicza do Ukraińskiej Rady Narodowej z propozycyą pertraktacyi.

Na to otrzymał odpowiedź, że członkowie Ukraińskiej Rady Narodowej, którzy zostali we Lwowie, nie tworzą żadnego ciała zbiorowego i nie mają ładnych pełmomocnictw do prowadzenia spraw zachodnio-ukraińskiej Republiki Ludowej, a więc tem samem nie mogą też prowadzić pertraktacyi.

Na to Hr. Skarbek w dalszych ustnych pertraktacyach imieniem polskiej Komisyi Likwidacyjnej przedłożył, żeby lwowscy członkowie Ukraińskiej Rady Narodowej wyznaczyli delegatów, którym polskie władze umożliwią wyjazd na terytorium, zejęte przez ukraińskie wojsko, by oni doręczyli propozycyę Polskiej Komisyi Likwidacyjnej Rządowi Ukraińskiemu, który wyznaczyłby od siebie delegatów, czas i miejsce petraktacyi. Propozycyę przyjęto i wyznaczono jako delegatów Drą Michała Łozyńskiego i Drą Włodzimierza Starosolskiego, którzy dnia 4. grudnia 1918 mieli otrzymać możliwość wyjazdu.

Jednakowoż w tym dniu Hr. Skarbek zawiadomił, że sprawa wyjazdu napotyka na techniczne trudności, zaś dnia 9. grudnia oświadczył, że trudność leiy w tem iż polskie władze nie życzą sobie, by w skład delegacyi wchodził Dr. Michał Łozyńskyj, – i prosił o wyznaczenie innego delegata.

Chociaż to życzenie polskich władz nie odpowiadało międzynarodowym zwyczajom, jednakowoż po ukraińskiej stronie postanowiono je uwzględnić i wyznaczono nowego delegata prof. Dr. Stefana Tomaszewskiego.

Atoli zamiast umożliwienia delegatom wyjazdu nastąpiły w nocy z 10 na 11 grudnia 1918 aresztowania członków Ukraińskiej Rady Narodowej: Drą Włodzimierza Baczyńskiego Drą Jana Kurowca i Juliana Romańczuka, a także jednego z delegatów: Drą Włodzimierza Starosolskiego, których razem z aresztowanym Ukraińcem lwowskim Alfredem Budzanowskim, urzędnikiem Namiestnictwa, wywieziono dnia 11 grudnia 1918 rano jak zakładników.

Juliana Romańczuka 76-letniego starca, długoletniego politycznego wodza Ukraińców, wiceprezydenta byłej

austryackiej Izby posłów, w Przemyślu uwolniono i pozwolono mu wrócić do domu.

Równocześnie z wyżej wspomianemi aresztowaniami zarządzono aresztowania innych lwowskich członków Ukraińskiej Rady Narodowej, miedzy nimi także obu wspomnianych członków Delegacyi Ukraińskiej Rady Narodowej dla prowadzenia pertraktacyi z Polskim Komitetem Narodowym m. Lwowa.

Tak więc należy stwierdzić, że Polskie władze we Lwowie równocześnie zwracają się do lwowskich członków Ukraińskiej Rady Narodowej w sprawie pertraktacyi i równocześnie zarządzają aresztowania tych samych osobistości i wywożą ich jako zakładników.

Wielce Szanowny Obywatelu!

Przedstawiwszy Wam jako Naczelnikowi Rzeczypospolitej Polskiej bieg wypadków we Lwowie, zostawiam Waszej ocenie postępowanie polskich władz we Lwowie wobec ukraińskiej ludności, ukraińskich instytucyi narodowych, ukradńskiej prasy i w szczególności wobec lwowskich członków Ukraińskiej Rady Narodowej.

Mam nadzieję, że Wy, wziąwszy pod uwagę postępowanie ukraińskich władz wobec Polskiego Komitetu Narodowego m. Lwowa, ocenicie, czy godzi się aresztować i wywozić jako zakładników tych samych członków Ukraińskiej Rady Narodowej, z którymi się prowadzi równocześnie pertraktacye, – czy godzi się aresztować i wywozis zakładników osobistości wyznaczone podczas tych pertraktacyi Juko delegaci do rządu ukraińskiego, – czy godzi się aresztować członków Ukraińskiej Rady Narodowej, którzy

w charakterze delegatów pokojowych prowadzili pertraktacye z polską stroną.

Mam nadzieję, że Wy ocenicie ciężkie położenie Ukraińców m. Lwowa i wydacie zarządzenia celem ulżenia ich położenia.

Wielce Szanowny Obywatelu!

W imię braterstwa narodów, które jest Waszym i moim ideałem, kończę to moje przedstawienie gorącą prośbą:

Starajcie się jako Naczelnik Rzeczypospolitej Polskiej wstrzymać rozlew krwi między Waszym i moim narodem!

Ongiś, przed laty, kiedy polska demokracyą prowadziła ciężką walkę za prawa ludu przeciw polskiej szlachcie, my, synowie ukrainskiego narodu, bratali się z polską demokracyą, wierząc, że jej zwy, clęstwo będzie także naszem zwycięstwem. Niestety nie stało się nam podług wiary naszej. Obecnie, gdy osoba Wasza na stanowisku Naczelnika Rzeczypospolitej Polskiej może śmiało uchodzić za symbol tryumfu polskiej demokracyi w Polsce, zwracam się przez Was docalej Demokracyi polskiej z wezwaniem: Starajcie się zasypać tą przepaść, którą panowanie polskiej szlachty na ukraińskiej ziemi wyzopało między polskim a ukraińskim narodem!

Jeśli za podstawę porozumienia będzie przyjęta ta sama miara sprawiedliwości narodowej, której polski Naród żąda dla siebie, po-rornmienia obu narodów nic nie stoi na przeszkodzie.

Zaznaczając, że to moje przedstawienie jest czysto osobistem, czynionem tylko we własnym imieniu, proszę przyjąć wyrazy prawdziwego szacunku –

We Lwowie, dnia 15. grudnia 1918. r.

Ukraine and Poland in Documents: 1918–1923 / Ed. T. Hunchak. – New York – Paris – Sydney – Toronto, 1983. – Vol. 1. – P. 11–19.

№ 4
ТЕЛЕГРАМА ПОВІРЕНОГО У СПРАВАХ АВСТРО-УГОРЩИНИ В УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ У КИЄВІ ПРИНЦА Є. ФІРСТЕНБЕРГА МІНІСТЕРСТВУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПРО ПІДГОТОВКУ ЗЛУКИ ЗУНР І УНР

23 грудня 1918 р.

Anzeichen verdichten sich, daß Vereinigunsaktion zwischen Ukraine und Ostgalizien im Zuge. Einigung Direktoriums mit westukrainischer Regierung auf Basis der Union beider Länder unter Sicherung Autonomie für Ostgalizien und unter Vorbehalt Ratifizierung durch ostgalizische Rada und ukrainische Konstituante soll prinzipiell erzielt worden sein. Autoritative Bestätigung vorstehender Meldung noch ausständig. gez. Fürstenberg.

Ereignisse in der Ukraine: 1914–1922 / Von T. Hornykiewicz. Philadelphia, 1966. – Bd. 4. – S. 65.

№ 5
ТЕЛЕГРАМА ПОВІРЕНОГО У СПРАВАХ АВСТРО-УГОРЩИНИ В УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ ПРИНЦА Є. ФІРСТЕНБЕРГА МІНІСТЕРСТВУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПРО ПОПЕРЕДНІ УМОВИ ЗЛУКИ ЗУНР І УНР

24 грудня 1918 р.

Zu meinein Telegramm vom 23. 1. M. Herr Winnitschenko bestätigt mir, daß Angliederung Ostgaliziens an Ukraine im Prinzip beschlossen worden sei. Ostgalizien erhält beschränkte Autonomie. Endgültige Entscheidung über Union obliegt ostgalizischer Nationalrada, die sich aller Wahrsche-

inlichkeit nach für Anschluß an Ukraine aussprechen wird. Beteiligung von Delegierten aus Ostgalizien an ukrainischer Konstituante in Kiew ist vorgesehen. Direktorium hat Polen von Unionsbestrebungen Kenntnis gegeben und scheint bereit zu sein, es auf einen bewaffneten Konflikt ankommen zu lassen, falls Polen sich der Vereinigung widersetzen sollte. gez. Fürstenberg.

Ereignisse in der Ukraine: 1914–1922. – Bd. 4. – S. 65.

№ 6
ПАМ'ЯТНА ЗАПИСКА НАЧАЛЬНИКА ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ СТАНІСЛАВА ШЕПТИЦЬКОГО ЮЗЕФУ ПІЛСУДСЬКОМУ ПРО ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ І ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ

10 січня 1919 р.

Международное положение ставит перед польской армией следующие задачи:

1) Помощь Львову и защита польских земель в Восточной Галиции.

2) Установление справедливой границы на Волыни.

3) Установление границы в Силезии, Ораве и Спише.

4) Помощь освобождающимся сейчас собственными силами Познанскому княжеству, Силезии и Западной Пруссии.

5) Для полного разрешения вопроса о северо-восточных границах необходимо закрепить военным fait accompli* по крайней мере сувалкские и гродненские земли.

* Довершенный факт.

6) Помешать большевистской волне захлестнуть польские земли. Эта задача выдвигается на первый план по мере отхода с территории, подведомственной Обер-Осту, немецких частей, которые, согласно условиям перемирия, должны были еще в течение длительного времени занимать эти земли и тем самым защищать польско-литовские земли от большевистского вторжения.

Ситуация в этом отношении значительно изменилась не в нашу пользу, так как сильные радикальные политические группы в Германии склоняются к большевизму и стремятся к соединению с большевизмом на востоке за счет Польши.

Под знаком этой политической перспективы сформировались значительные большевистские силы, приближающиеся к Польше через Литву и Белоруссию.

Операция войск большевистских советов благодаря окончательному овладению Вильно увенчалась важным политическим и военным успехом, который вызывает тревогу в обществе и поощряет большевизм внутри страны.

7) Наконец, задачей войска является охрана безопасности внутри страны.

Для Генерального штаба, поставленного польским правительством перед необходимостью защиты интересов государства силой оружия, вышеприведенные задачи являлись руководством при формировании и использовании польских войск.

Создание настолько сильной армии, чтобы она могла полностью справиться с указанными задачами, встречает трудности, преодоление которых лежит за пределами возможностей Генерального штаба.

С момента создания Генерального штаба и армии различного рода усилия, предпринятые нами в соседних государствах, до сих пор кончались ничем по причине неопределенности отношений нашего правительства к этим государствам.

С еще большим недоверием относится к нам Антанта: она не откликается на наши просьбы и предложения, рассматривая нынешнее правительство как пробольшевистское.

Тревогу вызывает и тот факт, что государства Антанты, которые согласно правительственной информации должны нам благоприятствовать, на деле не пытаются даже ознакомиться с положением в нашей стране; это видно, например, из того, что они до сих пор не прислали своих представителей в Варшаву.

В настоящее время верховное командование начало наступательные действия против украинцев, с огромным напряжением направляя туда все свои силы, тем самым оно ослабило фронт против большевиков и страну. Такие меры, если они будут иметь место и в дальнейшем, в кратчайшее время приведут к тому, что из-за отсутствия военных материалов и прежде всего боеприпасов (напр., весь запас немецких боеприпасов равен 4 патронам на стрелка), могут произойти неблагоприятные изменения в военном положении, которые повлекут за собой политические осложнения как на границах, так и внутри страны.

Честь народа и польской армии требует в ближайшее время найти выход из этого катастрофического положения, иначе мы сознательно приведем нацию к гибели.

Мой долг как начальника Генерального штаба польских войск, несущего ответственность перед народом и историей, со всей настойчивостью привлечь Ваше внимание к охарактеризованной выше ситуации.

Вношу следующие предложения:

1) Перемирие с украинцами, при установлении по возможности выгодной демаркационной линии, в целях переброски всех сил на наши северо-восточные границы — самое большее в течении 2-х недель.

2) Договор с чехословаками.

3) Скорейшее получение военных материалов от союзников, а благодаря этому...*

4) Расширение армии путем объявления набора и увеличение ассигнований на военные нужды. В этом случае можно вполне справиться с указанными задачами.

Прошу Вас, обратив внимание на мои предложения, принять для блага народа как можно более скорое решение с целью выхода из этой опасной ситуации; в противном случае я снимаю с себя ответственность.

Шептицкий

Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – М., 1964. – Т. 2. – С. 66–67.

№ 7
ТАЄМНИЙ ЗВІТ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ЦЕНТРАЛІ В УКРАЇНІ ЩОДО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН

10 січня 1919 р.

Polska Centrala Demokratyczna na Ukrainie, na posiedzeniu w d. 10 stycznia 1919 r. powzięła następującą uchwałę w sprawie stosunków polsko-ukraińskich:

1. Ze względu na obecne i przyszłe interesy Rzeczypospolitej Polskiej nie jest pożądanem, aby Ukraina miała ponownie stać się składową częścią wielkiej zjednoczonej Rosji, jej ekonomiczną i państwową podporą;

Dążenie narodu ukraińskiego do stworzenia z ukraińskich obszarów dawnego cesarstwa rosyjskiego suwerennej

* Так в оригіналі.

republiki ukraińskiej zgadza się z politycznemi interesami Polski.

Dlatego też polityka Rządu Polskiego w sprawie ukraińskiej nie powinna przeciwstawiać się dążeniom narodu ukraińskiego do stworzenia własnego niepodległego państwa, ani też – uzależniać się od stanowiska w tej sprawie koalicji zachodniej, gdyby ta ostatnia, wbrew głoszonej idei samookreślenia narodowego, zechciała popierać odrodzenie wielkiej niepodzielnej Rosji kosztem wolności narodu ukraińskiego. –

2. Z wyżej wyłuszczonych względów w obecnym sporze polsko-ukraińskim Rząd Polski winien dążyć do możliwego załagodzenia tego sporu i uzgodnienia interesów sąsiedzkich obydwóch narodów drogą wzajemnego porozumienia jeszcze przed Kongresem, na którym przedstawiciele Narodu Polskiego winni życzliwie popierać dążenia ukraińców do własnego niepodległego państwa.

Winien również Rząd Polski powyższe stanowisko swoje w sprawie Ukrainy przedstawić przy pierwszej możności przedstawicielom koalicji zachodniej.

Wzamian winien Rząd Polski uzyskać od rządu ukraińskiego ustalenie polubowne jeszcze przed kongresem granic polsko-ukraińskich na zasadzie etnograficzno-historycznej uwzględnieniem dla Polski następujących warunków polityczno-strategicznych:

a) natychmiastowego zaprzestania walk o wschodnią Galicję lub inne terytoria sporne;

b) zrzeczenia się przez pełnomocnych przedstawicieli narodu ukraińskiego wszelkich pretensji do Podlasia, Chełmszczyzny, wschodniej Galicji, zachodniej części Wołynia (niezbędnej do włączenia w granice Polski ze

względów strategicznych), oraz do tych części Bialorusi, które mają wejść w skład Rzeczypospolitej Polskiej, a które Ukraina przez traktat brzeski uznała za swoje terytorja;

c) zupelnego zagwarantowania: dla mniejszości polskiej na Ukrainie równości i wolności obywatelskiej, oraz pelnego życia i rozwoju narodowego, zaś dla obywateli Rzeczypospolitej Polskiej swobody penetracji ekonomicznej na terytorium Ukrainy;

3. W razie niemożności zrealizowania przez naród ukraiński swoich państwowych aspiracji z powodów, niezależnych od Polski, pod wpływem międzynarodowej polityki wielkich mocarstw zachodnich, Rząd Polski nie powinien dążyć do zbyt dalekiego rozszerzenia na południo-wschodzie granic Rzeczypospolitej, aby nie oslabiać wewnętrznej spoistości i sily organizacyjnej państwa przez wytworzenie w niem wrogiej i szkodliwej irredenty ukraińskiej. —

Zgodnie z oryginalem
Upoważniony do osobistego zloženia Rządowi Rzeczypospolitej niniejszego oświadczenia
Wice-prezes R. C. D. na Ukrainie
Warszawa, d. /I 1919 r.

KAROL WALIGÓRSKI

Ukraine and Poland in Documents: 1918–1922 / Ed. T. Hunchak. – Vol.1.– P. 40–41.

№ 8
ЛИСТ АМЕРИКАНСЬКОГО ПІДПОЛКОВНИКА РОБЕРТА ФОСТЕРА ПРОФЕСОРУ А. КУЛІДЖУ ПРО ПЕРЕГОВОРИ З ЮЗЕФОМ ПІЛСУДСЬКИМ ЩОДО ПЕРЕМИР'Я МІЖ ПОЛЬСЬКИМИ ТА УКРАЇНСЬКИМИ ВІЙСЬКАМИ

15 січня 1919 р.

Subject: Conference with General Pilsudski.

1. At the invitation of Col. Wade I went with him to a conference with General Pilsudski on the question of arranging an armistice between the Poles and the Ukrainians.

2. Col. Wade had already talked over this matter with General Szeptycki Chief of Staff of the Army in a previous conference and had offered his services as middleman for negotiations. To this General Szeptycki agreed and consequently Capt. Johnson, assistant to Col. Wade had been sent to Lemberg on January 12th from Warsaw.

3. The basis of these negotiations was to arrange a neutral zone between the two armies, suspend all hostilities and leave the question of the settling of boundaries to the Peace Commission at Paris.

4. Capt. Johnson reported by letter to Col. Wade this morning that the Polish General Rozwadowski had refused to undertake negotiations on the basis that the "bandits" should not be treated with but be exterminated and stated that he would only move on direct orders from General Pilsudski whose authority he only recognized. (It is interesting to note that word had already been sent to him by General Szeptycki which evidently he did not want to recognize saying that the telegrams had been garbled in transmission.) He further stated that were he forced to negotiate he would resign.

5. General Pilsudski informed Col. Wade that a letter had been dispătched to General Rozwadowski yesterday instructing him that negotiations would be carried on by General Leswiewski. Pilsudski said that this General was chosen as he was of the Russian school and would therefore be considered as more impartial whereas General Rozwadowski was a large land owner in Ukrainia and therefore strongly biased in his feelings.

6. General Pilsudski was very firm in stating that Lemberg should be freed within a radius of twenty kilometers and the three lines runing to Warsaw, Cracow and Przemysl left absolutely at his disposal. He spoke most strongly of Lemberg as a Polish town stating that it was the very centre of the life of Galicia and to lose that would have a tremendous effect on the Polish people throughout Poland. From his own personal point of view it was vital for him to insist on this on account of the delicate position that he was in politically as the Poles attached so much importance to holding this town. All armistice terms should therefore consider the holding of Lemberg by the Poles as a necessity.

7. The second point that he brought up was that Drohobycz should belong to Poland and no terms should be made that would endanger the assurance of this. He stated that although the industries in this town were owned by outside capital nine-tenths of the workmen were Poles and the town therefor considered by Poles as being Polish. Public opinion in Poland was very strong on this point and it was the opinion of the public that must be watched in any terms that were made.

8. He felt sure that even if the Peace Conference decided against the holding of these two towns and this district of

Poland, the population would not abide by it, their feeling was so strong that troubles would result.

9. Regarding negotiations with the Ukrainians, Pilsudski stated that he felt it was easier to negotiate with Petlura at Kieff than try to bring anything about in the Lemberg district as conditions at Kieff were more settled, there was order and that the "Bandit Atmosphere" was not felt there and had not taken possession of the Government as it had the troops in the vicinity of Lemberg.

10. My whole impression of Pilsudski was that he was working for Poland and he spoke with a certain force and conviction that I had not expected to find as a result of the impressions given me by other people. His greatest difficulty is no doubt the crowd that support him in power and form a circle about him that is inefficient and not to be trusted. It is reported that he and Paderewski are now in conference working out the details of a new cabinet and I will make that the subject matter of another report.

11. Col. Wade leaves for Lemberg tonight.

R. C. Foster

Warsaw, January 15, 1919.

The Paris Peace Conference (Далі – PPC). – Vol. 12. – P. 368–369.

№ 9
РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВІДУВАЛЬНОЇ СЕКЦІЇ ДЛЯ ПРЕЗИДЕНТА США ТА УПОВНОВАЖЕНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ ВКЛЮЧНО ЗІ СХІДНОЮ ГАЛИЧИНОЮ І КРИМОМ

21 січня 1919 р.

10. THE UKRAINE.

It is recommended:

1) That there be established a Ukrainian state, provided Ukrainian nationalism is strong enough to justify that decision. See maps 4 and 7.

2) That Eastern Galicia be included in the Ukrainian state, if the state is strong; otherwise, in Poland as a self-governing province, guaranteed the right to determine its allegiance at a later date.

3) That the Crimea be given to the Ukraine.

DISCUSSION.

1) It is recommended that there be established a Ukrainian state, provided Ukrainian nationalism is strong enough to justify that decision.

The Ukraine to-day is in a state of chaos, and it is still uncertain which will gain the upper hand, the Russian sympathies of the upper classes or the Bolshevist or anarchist tendencies of the masses.

If the population can be pulled together and a state established as outlined on maps 4 and 7, the Ukraine would have an area of nearly 600,000 square kilometers, or somewhat larger than the German Empire, and a population of nearly 37,000,000.

2) It is recommended that Eastern Galicia be included in the Ukrainian state, if the state is strong; otherwise, in Poland as a self-governing province, guaranteed the right to determine its allegiance at a later date.

The boundaries of the proposed Polish state might include on the southeast the hotly disputed and very puzzling territory and population of Eastern Galicia, included between the solid and the dotted lines on the map. The region should be assigned to Poland only if the Ukraine is in its present state of chaos, and then only as a self-governing province, guaranteed by the League of Nations the right to decide its own allegiance at a later date.

If at the time of decision by the peace conference the Ukraine should give evidences of vitality, the disputed belt should be assigned to it, because in that region the Ukrainians (although very backward in culture) outnumber the Poles two to one.

3) It is recommended that the Crimea be given to the Ukraine.

The population of the Crimea is predominantly Tatar and Great Russian. It seems best, however, to attach the Crimea to the Ukraine, since: a) it is cut off from Russia proper by a belt of unmistakably Ukrainian territory; b) the creation of a small Crimean state seems inexpedient; c) the Ukraine has at best but a restricted outlet upon the Black Sea.

Miller D. H. My Diary at the Peace Conference of Paris. – Vol. 10. – P. 27–228.

№ 10
РЕЗОЛЮЦІЯ ВСЕЗАКАРПАТСЬКОГО З'ЇЗДУ В ХУСТІ ПРО ВОЗЗ'ЄДНАННЯ ЗАКАРПАТТЯ З УКРАЇНОЮ

21 січня 1919 р.

I. Всенародні збори Угорських русинів-українців з дня 21-го януара 1919 року висказують з'єднати всіх русинів-українців з комітатів Марамарош, Угоча, Берег, Унг, Земплин, Шариш, Спіш з Абауй-Торна і прилучення русинами-українцями заселених земель до Соборної України. Просячи, щоби нова держава при виконуваню (переведеню) сеї злуки узглядила особливе (окремішне) положення угорських русинів-українців. Для того Всенародні збори заявляють, що руський-український нарід Угорщини X (десятий) закон про Руську Країну даний в Будапешті з року 1918-го не признають законом, бо повстав без його волі і без заступництва народу.

II. З огляду на повисше рішення постановляють збори, що руський народ не пішле послів своїх до угорського парламенту.

III. Всенародні збори просять, щоби українські війська засіли землі, заселені русинами-українцями на Угорщині, і щоби заосмотрили населення, живуче серед тяжких харчових відносин, поживою.

IV. Всенародні збори витають всі визволені народи австро-угорської монархії: Чехословаків, Югославян, Румунів, Поляків і Німців.

V. Дальше витають збори мадярське народне правительство на демократичних основах, що признало право самоозначення (саморозпорядження) народів і не уживало ніяких насильств проти політичного організовання єго правдивої волі.

VI. Дальше висказують збори подяку всім державам Антанти і їх союзникам, що боронили демократичний їх рух і вибороли пригнобленим народам свободу і просять, щоби помогли здійснити ухвалу всенародних зборів.

VII. Народні збори вибирають для ведення справ русько-українську народню Центральну Раду із сто членів і уповномочують її заступати русинів на Угорщині все і всюди де сього потрібно проти інших народів і зробити все, що каждого часу в інтересі русько-українського народу уважає за потрібне.

...Із комітатів Мараморош, Угоча, Берег і Унг по постановленю легітимаційної комісії в'єдно 420 правильно і достовірно легітимованих послів явилися. А понеже вибори відбулися так, що від кождих 1000 душ вибрано одного посла, на зборах 420.000 жителів – отак абсолютна більшість угорських українців була заступлена.

...Президія і члени Центральної Народної Ради зложили під русько-українськими прапорами отоб божбу*: "Божуся одному живому і всемогучому Богу, що права русько-українського народу боронити, нарід заступати і волю його сповнити буду. Так ми Боже помагай".

На сему одноголосно вибрано Центральну Народну Раду. Председатель: д-р Михайло Бращайко. Заступники пред. Еміліян Невицький, духовник з Уяку (Шаріш), Євген Пуза, сотник з Ізи, Іван Волощук, господар з Нанкова.

Державний архів Закарпатської області, ф. 1148, оп. 1, спр. 3, арк. 11–13.

* Присягу.

№ 11
ЛИСТ ПРЕЗИДЕНТА УНРАДИ ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ПРЕДСТАВНИКОВІ В БУДАПЕШТІ СОТНИКОВІ ЯРОСЛАВУ БІБЕРОВИЧУ ПРО НЕДОПУЩЕННЯ ВІДМОВИ ЗУНР ВІД ТЕРИТОРІЇ ЗАКАРПАТТЯ

22 січня 1919 р.

Високоповажний Пане Сотнику!

Одержавши Ваше письмо вислав я сейчас нині рано до...* телеграм тогож змісту що залучене до него адресоване письмо. Залучене письмо зволите передати його секретареви а відпис який рівнож залучаю Міністерству війни. Сподіюсь, що таке письмо вистарчить. Сказати більше а саме зрікатися нам угорської теріторії української – трудно. Про результат прошу ласкаво повідомити мене телеграфічно.

З високим поважанєм

Др. Є. Петрушевич

Відень, 22/1 1919

Архів Українського католицького університету ім. св. Климента Папи (далі – Архів УКУ), Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 385. Рукопис. Оригінал.

---

* Слово нерозбірливе.

№ 12
ЛИСТ ПРИНЦА Е. ФІРСТЕНБЕРГА (З КИЄВА) ЛЮДВИГУ ФОН ФЛОТОВУ (ВІДЕНЬ) ПРО ПІДГОТОВКУ ЗЛУКИ ЗУНР І УНР

22 січня 1919 р.

Gegenstand: Die Angliederung Ostgaliziens an die Ukraina. –

Die polnisch-ukrainische Krise.

Prinz E. Fürstenberg an Ludwig Freiherrn von Flotow.

Aus meiner telegrafischen Berichterstattung war zu entnehmen, daß die Angliederung Ostgaliziens an die ukrainische Volksrepublik von den beiderseitigen Regierungen grundsätzlich beschlossen worden ist. Die Vereinigung, welche durch die Entstehung einer selbstständigen Ukraina und infolge der sich daraus ergebenden Gestaltung der Dinge in Osteuropa früher oder später mit Sicherheit zu gewärtigen war, wurde lediglich durch das Hetmansregime verzögert, nachdem es den galizischen Ukrainern einigermassen zweifelhaft erschien, ob das Kryptomonarchische Hetmansystem sich zu einem stabilen ausgestalten würde und sie daher ihr eigenes Schicksal nicht voreilig mit jenem der Reichsukraina verknüpfen wollten. Nun hat sich durch das Verschwinden des Hetmans die Lage geändert und die Bahn für die naturgemässe Entwicklung des ukrainischen Volkes, welches zur Union drängt, freigegeben.

Zur Vorgeschichte der Vereinigungsaktion höre ich, daß bereits am 1. Dezember in Fastow vom Direktorium und einer Delegation der westgalizischen Regierung, an deren Spitze der ehemalige Abgeordnete Cegielski stand, ein Vorvertrag abgeschlossen wurde. In diesem Abkommen war die Union

unter gewissen Bedingungen vorausgesehen, wie Ratifikation durch die westukrainische Rada, Autonomie für Ostgalizien in bescheidenen Grenzen, Auflösung der westgalizischen Regierung, Entsendung von Delegierten aus Ostgalizien zur ukrainischen Konstituante nach Kiew, usw. Vom Standpunkte der Westukraina war es angesichts des Umstandes, daß sich dieselbe mit Polen im Kriege befand, dringend geboten, zu einer Verständigung mit dem Direktorium zu gelangen, da sie nur mit Unterstützung des letzteren hoffen konnten, gegen die gewaltige polnische Übermacht ihre Rechte und ihren Grund und Boden verteidigen zu können. Den 20 Millionen Polen stehen 3 1/2 Millionen ukrainischer Galizianer gegenüber. Das Schicksal der letzteren wäre besiegelt, wenn sie sich nicht mit den Reichsukrainern solidarisch erklären würden.

Abgesehen davon, daß die ukrainische Volksrepublik die Vereinigung aller Ukrainer und speziell ihrer Konnationalen in Galizien, dem Kuban und in Bessarabien mit dem Mutterlande naturgemäss anstrebt, hat sie auch ein spezielles wirtschaftliches Interesse an der Angliederung Ostgaliziens. Das Drohobitscher Petroleumbecken ist für die ukrainische Volkswirtschaft eine conditio sine qua non und daher ist das Bestreben des Direktoriums begreiflich, sich dieses Gebiet so rasch wie möglich zu sichern. Um aber Drohobitsch dauernd zu halten, ist auch der Besitz Lembergs notwendig, sodaß der jetzt um die Hauptstadt tobende Kampf neben nationalen Motiven ukrainischerseits auch deshalb unterstützt wird, weil von der Einverleibung der Hauptstadt auch das Schicksal des obgenannten Petroleumreviers zum grossen Teile abhängig ist.

Ob Polen und Ukrainer gut daran tun, beiderseits durch Eroberung der von ihnen beanspruchten Gebiete vor Einleitung

der allgemeinen Friedensverhandlungen ein fait accompli zu schaffen, ist eine Frage, die zu komplex ist, als daß sie an dieser Stelle erörtert werden könnte. Tatsache ist, daß auch die westukrainische Regierung die Auffassung teilt, daß sie gut daran tut, auch ihrerseits mit einem möglichst grossen Faustpfand vor den Weltfriedenskongress zu treten.

Seit dem Sturz des Hetmans haben sich die Beziehungen der Ukrainer zu den Polen rapid verschlechtert. Die Hetmansregierung stand dem Kampfe der beiden Nationen abwartend gegenüber, während das Direktorium, sobald es des inneren Feindes Herr geworden war und die Macht an sich gerissen hatte, sofort daran ging, ihren schwerbedrängten Konnationalen in Ostgalizien zu Hilfe zu eilen. Naturgemäss liess die Gegenwirkung in Polen nicht lange auf sich warten und es entstand eine Atmosphäre, die den Ausbruch einer ernsten Krise tagtäglich erwarten lässt. Seitens des Direktoriums wird Polen zum Vorwurf gemacht, daß dasselbe die Offensive ergriffen und Wladimir Wolinsk und Brest Litowsk besetzt hätte und motiviert damit die gegen die Polen im Zuge befindlichen militärischen Maßnahmen. Das Direktorium soll bereits beträchtliche Truppenmengen gegen Kowel und Wladimir Wolinsk in Bewegung gesetzt haben. Allerdings ist inzwischen Wladimir Wolinsk von Westukrainischen Truppen wieder zurückgenommen worden. Sollte es zu offenen Feindseligkeiten zwischen Polen und der Ukraina kommen, so würde einfach die bereits bestehende Front in Ostgalizien östlich des Bug bis jenseits Brest Litowsk verlängert werden.

Die zwischen hier und Warschau bestehende Spannung wird auch durch gewisse Vorgänge in Kiew illustriert, wie z. B. durch

die vor einigen Tagen erfolgte Verhaftung des polnischen Militärattaches Major Kleberg. Derselbe wurde 4 Stunden lang festgehalten und während der Zeit bei ihm eine Hausdurchsuchung vorgenommen. Die Intervention der polnischen Gesandtschaft hatte die üblichen Entschuldigungen des Direktoriums zur Folge, welches erklärte, es liege ein "bedauerliches Mißverständnis" vor. Der polnische Gesandte Herr Wainkowitsch ist in der Vorwoche nach Warschau abgereist, angeblich nur zu einem kurzen Urlaub, doch dürfte seine Heimreise durch die drohende Krise bedingt sein.

Die vom Direktorium und der westgalizischen Regierung getroffenen militärischen Vereinbarungen erstrecken sich, wie ich höre, auch auf einen Truppenaustausch, der den Zweck verfolgt, verlässliche ostgalizische Truppen hieher zu disponieren, um sie zum Kampf gegen den Bolschewikismus zu gebrauchen, andererseits hiesige Truppen, deren Verwendbarkeit gegen die Bolschewiki zweifelhaft erscheint, an die ostgalizische Front zu entsenden. Das letztere Experiment dürfte nach den bisherigen Erfahrungen kaum Erfolg versprechen. Eine hiesige Division, die nach Lemberg abtransportiert wurde, ist nämlich wie ich von verlässlicher Seite erfahre, bereits in Schmerinka auseinandergelaufen.

Der k. u. k. Geschäftsträger:
E. Fürstenberg

Hilfsamt 1 Die vorhandene Kopie wolle der Staatskanzlei zur vertraulichen Einsicht übermittelt werden, sodann ad acta.

Wien, 22. Jänner 1919

Ereignisse in der Ukraine: 1914–1922. – Bd. 4. – S. 213–215.

№ 13
ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО ІНСТРУКЦІЇ ДЛЯ КОМІСІЇ У ПОЛЬСЬКИХ СПРАВАХ

29 січня 1919 р.

Instructions for the Mission to Poland

M. CLEMENCEAU stated that they had met this morning to examine the instructions for the Commission that was proceeding to Poland. M. Pichon had prepared a text of these instructions and the British Government had suggested certain amendments thereupon. This document, however, proved to be too long, and Mr. Balfour had looked into the matter and curtailed it considerably, and reproduced a further draft instruction which was submitted to the meeting. This draft instruction contained the contents both of the original draft instruction of M. Pichon as well as the amendments made by the British Government.

(The draft instruction as finally drawn up was then read.)

M. CLEMENCEAU thought that the last paragraph of the draft instruction was not suitable, and Mr. Balfour agreed.

(Consequently, it was agreed that the last paragraph should be omitted. For text as finally adopted see Appendix "A.")

BARON SONNINO said that Italy had some Polish prisoners ready to go to Poland and wished to know whether Italy should await the report of this Commission before the soldiers should proceed.

M. CLEMENCEAU was of opinion that they should wait, particularly as the decision would depend upon what was going to be done with the Polish soldiers in France.

PPC. – Vol. 3. – P. 772–773.

№ 14
ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПРО ОБГОВОРЕННЯ ЗАЯВИ ГОЛОВИ ПОЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО КОМІТЕТУ В ПАРИЖІ РОМАНА ДМОВСЬКОГО ЩОДО СХІДНИХ КОРДОНІВ ПОЛЬЩІ

29 січня 1919 р.

2. Eastern Frontiers of Poland

R. Dmowski, resuming his statement, stated furthermore that the Polish land reached to the Dnieper and the Dwina when the union of the colonies of Poland and Lithuania took place in the 13th and 14th centuries, but to-day the bulk of the population of Lithuania was not Polish, though the Lithuanians were closely allied, so he conceded that the Eastern Frontiers of Poland should be curtailed and a large portion remain under Russia. Both Lithuania and Ukrainia he excluded, and did not lay claim to these countries as part of Poland.

Finally, he suggested that the subject of Poland should be viewed from the standpoint of a League of Nations and he defined a nation as a race of men capable of so organising itself as to be able to express collective will and of organising its affairs both externally and internally. In a word, it must be

able to govern itself and to oppose oppression. Tested by this test Russia, strictly speaking, was not fit for admission to a League of Nations, nor were the Lithuanians advanced far enough in national unity or ideals to be included amongst the nations. The Ukrainian State at present was really organised anarchy and the Ukrainians were not so far advanced as the Lithuanians on the road to nationality.

3. Eastern Galicia

Eastern Galicia was, he admitted, a disputed territory, but he claimed that they were unable to organize a Government and pointed to the fact that in the intellectual professions, excluding small farmers and clergy, there were 400,000 Poles and only 16,000 Ruthenes. They might be entitled to home rule but they were unable to create a separate state.

M. Erasme Piltz wished to associate himself with M. Dmowski as to the danger threatened from the Bolsheviks, and expressed the fear that if troops were sent they would arrive too late. The point he wished to express most forcibly was the urgency of sending help to Poland as soon as possible.

Mr. Balfour remarked that the first portion of M. Dmowski's statement dealt with the immediate and pressing question of the Polish situation. The latter part dealt with territorial questions which would have to be discussed later on by the Conference. To-day they were only concerned with the first question.

PPC. – Vol. 3. – P. 781–782.

№ 15
ІНФОРМАЦІЯ С. ЩЕПАНОВСЬКОГО ПРО ЗУСТРІЧ АМЕРИКАНСЬКОГО ПОЛКОВНИКА СМІТА З МИТРОПОЛИТОМ АНДРЕЄМ ШЕПТИЦЬКИМ

31 січня 1919 р.

31/I.1919 płk. Smythe rozmawiał długo ze mną bardzo szczerze, opowiadał mi, jak polemizowali z arcybiskupem Szeptyckim, którego określił jako zapalczywego fanatyka. Szeptycki żądał od nich oświadczenia, że uznają taką interpretację zasady Wilsona o "self determination", że każda okolica, np. wschodnia Galicja, ma pravo decydować sama o sobie. Na to "my" /mówi Smythe/ mówimy mu, że my nie jesteśmy skrępowani oświadczeniem Wilsona, nasze rządy same za siebie mają głos, a takich ciasnych zasad nie można stawiać, gdyż często względy historyczne muszą decydować, np. Belgja. Tam Niemcy pod pretekstem "samostanowienia" chcą wynalazkiem odrębności politycznej Flamandów rozerwać jedność Belgji, uświ ęconą historją stuleci – to jest niedopuszczalne.

Sprawa żydowska zeszła zupełnie na drugi plan i mówi się o niej zupełnie okolicznościowo. Wcale często używają nasi Anglicy, mówiąc o Żydach, bardzo mocnych akcentów, nawet dużo energiczniejszych od tego, co my mówimy.

Sposób mówienia i zachowania się Smytha jest zupełnie inny, niż Wade'a, który historję traktuje w rozmowach jako rzecz przebrzmiała i bez znaczenia i nie akcentuje tak, jak Smythe, czynników wartości kulturalnej.

/–/ *S. Szczepanowski*

AAN. Warszawa. Kolekcja odpisów dokumentów. – Sygn. 59. – K. 15.

№ 16
СТАТТЯ ГАЗЕТИ "РЕПУБЛИКА" ПРО УРОЧИСТЕ ПРОГОЛОШЕННЯ ЗЛУКИ ЗУНР І УНР У КИЄВІ

2 лютого 1919 р.

З самого ранку місто прийняло урочистий вигляд, доми прибрано національними прапорами. На бальконах домів повішані коври й полотна з українськими рисунками. Тріумфальну арку при вході з Володимирської вулиці на Софійську площу прибрано старовинними гербами України й Галичини. По всій площі до стовпів було прибито ріжні герби Української землі й плакати.

В 11. год. ранку на площи під звуки музики почали приходити українські військові піхотні частини, артилєрія й самострільні команди, котрі стали шпалєрами зі всіх чотирьох боків площі. За військом поволі зібралась велика кількість народу, котра до початку свята заповнила всю площу й сусідні вулиці. Багато вилізло на дерева для того, аби звідти краще побачити торжество. Почали поволі приходити ріжні делєгації й учні зі шкіл разом з вчительським персоналом.

Поділом місць для делєгацій і всім церемоніялом урочистости завідував артист М. Садовський. Незабаром поперед війська утворились нові шпалєри з учнів, котрі приходили на площу з національними прапорами й із плакатами.

Духовенство зі всіх церков збіралося в Софійському Соборі, де в цей час йшла Служба божа, котру правив епископ черкаський Назарій разом із Соборним духовенством.

На площі робиться все тіснійше й тіснійше.

Коло кольони проти Софійського Собору стають: члени Трудового Конгресу на чолі з тимчасовою колєгією, делегація від Галичини й Буковини, старшини українських

галицьких полків, що знаходяться в Київі, й члени Національного Українського Союзу. Займають свої місця, коло місць, призначених для членів Директорії члени Ради міністрів з головою Ради Міністрів Чеховським на чолі. Тут стають також представники дипльоматичного корпусу.

Об 12. год. із Софійського Собору на площу виходить і займає місце духовенство з хоругвами. На чолі церковної процесії були: архиепископ катеринославський Агапит, і епископи: мінський Георгій, винницький — Амвросій, черкаський — Назарій, канівський — Василій і уманський — Дмитрій.

Підчас цього здалека чути поклики "Слава" в честь членів Директорії, котрі підїздили до площі на автомобілю. Поклики "Слава" переливаються, робляться все дужче й дужче і скоро члени Директорії на чолі з Головою Винниченком займають свої місця. — Військова оркестра грає національний гимн. Чути нові поклики "Слава". На площі робиться тихше. Наступає найбільш урочистий момент свята.

Ставши обличчям до членів Директорії, Др. Л. Цегельський оповіщає таку Грамоту Української Національної Ради про обєднання Західньої Української Республики з Великою Східньою Україною:

Грамота Української Національної Ради про обєднання.

"До Світлої Директорії Української Народньої Республики в Київі.

Президія Національної Ради й Рада Державних Секретарів Західньо-Української Народньої Республики мають честь подати отсим до відома Світлої Директорії й Правительства Української Народньої Республики, що Українська Національна Рада, яко найвищий законодатний орган Західньо-Української Народньої Республики, на

торжественнім засіданню в Станиславові дня 3. січня 1919 року, одноголосно рішила, що слідує:

"Українська Національна Рада, виконуючи право самоозначення Українського народу, проголошує торжественно зєднання з нинішним днем Західно-Української Народньої Републики з Українською Народньою Републикою в одну одноцільну суверенну Народню Републику. Зміряючи до найскоршого переведення цеї злуки, Українська Національна Рада затверджує передвступний договір про злуку, заключений між Західньо-Українською Народньою Републикою й Українською Народньою Републикою дня 1. грудня 1918 року у Хвастові, та доручає Державному Секретаріятові негайно розпочати переговори з Київським Правительством для сфіналізування договору про злуку. До часу, коли зберуться Установчі Збори обєднаної Републики, законодатну владу на території бувшої Західньо-Української Народньої Републики, виконує Українська Національна Рада.

До того самого часу цивільну й військову адміністрацію на згаданій території веде Державний Секретаріят, встановлений Українською Національною Радою, яко її виконавчий орган.

Підписані Президія Української Національної Ради й Рада Державних Секретарів подають отсе до відома Верховній Владі Української Народньої Републики через окрему торжественну депутацію, зложену з представників усіх державних чинників і усіх кругів населення Західньої Української Народньої Републики, а заразом висилають окрему комісію, що має з правительством Української Народньої Републики увійти в ближчі переговори що до способу зреалізовання вище наведеної ухвали.

Станиславів, дня 16 січня 1919 р.

За президію Української Національної Ради: **др. Лев Бачинський, др. Стефан Витвицький.**

За Раду Державних Секретарів: **др. Ізидор Голубович**, Президент; **др. Льонгін Цегельський**, Державний Секретар і Управитель закордонних справ.

Під поклики “Слава” посол Цегельський подає грамоту голові Директорії Винниченкові, після чого другий член Галицької делегації, др. Олесницький, читає ту саму грамоту на французській мові.

У відповідь на грамоту Галичини член Директорії Швець оголошує такий Універсал Директорії:

Універсал Директорії.

Іменем Української Народньої Републики Директорія сповіщає народ Український про велику подію в історії Землі нашої Української.

3-го січня 1919 року в м. Станиславові Українська Національна Рада Західньої Републики, як виразник волі всіх Українців бувшої Австро-Угорської імперії і яко найвищий їхній законодавчий чинник торжественно проголосила злуку Західньої Української Народньої Републики з Наддніпрянською Українською Народньою Републикою в одноцільну суверенну Народню Републику.

Вітаючи з великою радостю цей історичний крок західніх братів наших, Директорія Української Народньої Републики ухвалила тую злуку прийняти і здійсняти на умовах, які зазначені в постанові Західньої Української Народньої Републики від 3-го січня 1919 року.

Од нині во єдино зливаються століттями одірвані одна від одної частини Єдиної України – Західньо-Українська Народня Република (Галичина, Буковина й Угорська Русь) й Наддніпрянська Велика Україна. Здійснились віковічні мрії, якими жили і за які умірали кращії сини України. Од нині є єдина незалежна Українська Народня Република. Од нині народ український, визволений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу обєднан-

ними дружніми зусиллями всіх своїх синів будувати нероздільну самостійну Державу Українську на благо й щастя всього її трудового люду.

22 січня 1919 року, у м. Києві.

Голова Директорії **В. Винниченко.**
Члени: **С. Петлюра, Андрієвський, Макаренко, Швець.**

По скінченню читання Універсалу Швець передає його по промові Цегельському при покликах народу і під церковні дзвони. Для того, щоб Грамота й Універсал були відомі всьому народові, що зібрався на площі, з трибун, розставлених по всіх чотирох кінцях площі, їх прочитують осібні глашатаї. В ріжних кінцях площі, по мірі скінчення читання глашатаями цих державних актів, роздаються голосні поклики "Слава", оркестра грає національний гимн.

Коли читання було закінчено, численне духовенство на чолі з архіепископом Агапітом править благодарственний молебінь, проголошенням многоліття Директорії, вільному українському народові й війську, та вічної памяти тим що загинули за визволення Рідного Краю.

Потім військо, народ й делєгації, що брали участь в урочистому святі, з співами національних пісень і під звуки оркестрів пішли рядами по Володимирській вул. до Міського театру, де повинно було відкритись засідання Трудового Конгресу.

Република. – 1919. – 2 лют.

№ 17
РАДІОГРАМА ТИМЧАСОВОГО РОБІТНИЧО-СЕЛЯНСЬКОГО УРЯДУ УКРАЇНИ ГОЛОВІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЖОРЖУ КЛЕМАНСО ТА ПРЕЗИДЕНТУ США ВУДРО ВІЛЬСОНУ ІЗ ПРОТЕСТОМ ПРОТИ ОКУПАЦІЇ ПІВНІЧНОЇ БУКОВИНИ І БЕССАРАБІЇ РУМУНІЄЮ

7 лютого 1919 р.

Из полученного нами радио явствует, что председатель румынского кабинета Братиану требовал от Мирной конференции официального признания присоединения к Румынии Бессарабии и Буковины.

Ознакомившись с этим предложением, Временное рабочее и крестьянское правительство Украины, одинаково обязанное защищать как интересы украинских рабочих и крестьян, живущих в этих провинциях, так и интересы всего трудового населения, заявляет энергичный протест против захватнической империалистической политики румынского помещичьего правительства.

В первую очередь, притязания Румынии на Бессарабию и фактическая аннексия являются наглым нарушением соглашения 9 марта 1918 года, подписанного со стороны Румынии председателем кабинета министров и министром иностранных дел генералом Авереску и со стороны Российского и Украинского правительства — уполномоченными представителями как Центральной власти, так и советских военных и гражданских властей Одесской области. Это соглашение было заключено при посредстве представителей держав Согласия в Одессе и при особо активном участии полковника канадской службы Бойля.

На основании этого соглашения румынские войска должны были в двухмесячный срок очистить Бессарабию. По мере постепенного очищения советские войска должны были занять бессарабскую территорию. Это соглашение начало выполняться путем обмена политических заключенных. Занятие германскими империалистическими войсками как Бессарабии, так и всей Украины создало для Советского Украинского Правительства невозможность следить за дальнейшим проведением данного соглашения. Но оно остается торжественным международным актом, связывающим не только румынское правительство, но и державы Согласия, тем более, что при оккупации румынскими войсками Бессарабии дипломатические представители держав Согласия заявили, что она имеет чисто временный и военный характер. Чтобы не было на этот счет никакого недоразумения, позволим себе цитировать официальную ноту старшины представителей держав Согласия при румынском правительстве барона Фашиотти, отправленную 21 февраля 1918 г. всем союзным консулам и представителям в Одессе, оригинал которой был передан советским властям. "Что касается Бессарабии, — писал барон Фашиотти, — то вы вспомните, что вмешательство румынских войск является военной оккупацией без всякого политического характера, предпринятой в полном согласии с союзниками и бессарабскими властями с очевидной гуманитарной целью обеспечить продовольствие русских и румынских войск, а также и гражданского населения".

Государства Согласия, заявлявшие не раз, что они начали войну против империалистической Германии потому, что она нарушила нейтралитет Бельгии, гарантированный международным договором, под которым находилась и подпись самой Германии, не могут допустить, чтобы теперь, когда они больше, чем раньше, говорят о между-

народном праве и создают Лигу народов, договоры являлись клочком бумаги. То обстоятельство, что империалистическая Германия, раздававшая направо и налево захваченные ею территории, отдала бессарабских крестьян и рабочих под жестокое господство румынских помещиков, когда они, покинув союз держав Согласия, перешли на сторону германского империализма, не может являться законным прецедентом для государств Согласия, не раз объявлявших, что их военная задача заключалась в борьбе с политикой германского империализма. Тем более странным кажется, имея в виду заявление держав Согласия и, в частности, программу президента Вильсона, торжественное сообщение как французского, так и американского представителя г. Вопичка, сделанное на официальном митинге в Кишиневе, что Бессарабия составляет отныне неотъемлемую часть Румынского королевства.

Протестуя самым энергичным образом против такой политики, не считающейся с правом, Украинское Рабочее и Крестьянское Правительство предлагает Мирной конференции в Париже аннулировать эти заявления и отвергнуть захватные притязания румынского помещичьего правительства. В нашем протесте мы ссылаемся не только на международные договоры, обеспечивающие за Украинской и Российской Советской Республиками суверенные права на территории Бессарабии и вменяющие им в обязанность защиту интересов бессарабских рабочих и крестьян, но еще и на то, что все население Бессарабии, ее городов и деревень, без различия национальности, самым решительным образом протестует против румынского владычества. Мы позволяем себе Вам напомнить, что съезд крестьян Бессарабской Республики, заседавший в Кишиневе от 18-го и до 22-го января 1918 года, несмотря на присутствие румынской армии, несмотря на арест его председателя Руднева, расстрелянного потом по

распоряжению румынских властей, единогласно высказался против румынской оккупации. Этого красноречивого факта не может упразднить ни комедия самоопределения, проделанная германофильским румынским кабинетом Маргиломана с помощью немецких штыков и румынского золота, ни торжественные заявления о принадлежности Бессарабии к Румынии различных дипломатов держав Согласия. Испытавшие преимущества собственной власти бессарабские рабочие и крестьяне никогда не помирятся с властью румынских помещиков и капиталистов, против которых подымались сами румынские крестьяне во время кровавого и поголовного восстания, охватившего всю Румынию в 1907 г. Румынская власть в Бессарабии держится только благодаря насилию, террору и подкупу. За свое одногодичное пребывание там румынские чиновники своей политикой ограбления населения, расхищения государственного имущества, организации еврейских погромов, и избиения жителей, и расстрелов сознательных рабочих и крестьян восстановили против себя всех.

Рабочее и крестьянское правительство Украины, доводя это до сведения Мирной конференции, заявляет, что оно не остановится ни перед какими средствами, чтобы освободить от ига румынской олигархии рабочую и крестьянскую Бессарабию, что оно не допустит, чтобы на исстрадавшейся и разоренной войной Буковине установилась власть, ненавистная самому румынскому народу.

Документы внешней политики СССР. – Т. 2 – С. 64–66.

№ 18
ПОВНОВЛАСТЬ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ СОТНИКОВІ ЯРОСЛАВУ БІБЕРОВИЧУ НА ВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ ПРО ВИВЕЗЕННЯ ПАПЕРУ З УГОРЩИНИ ДО ЗУНР В ОБМІН НА НАФТУ

10 лютого 1919 р.

Президія Державного Секретаріяту

Станіславів, дня 10. лютого 1919

Високоповажаний Пан
Сотник Біберович
в Будапешті.

Президія Державного Секретаріяту припоручає Вам прийти в поміч п. Опляткови Адольфови в узисканю дозволу на вивіз 6 (шість) ваґонів паперу, який частию зістав закуплений у Відни, а частию в Будапешті із меж Угорщини до нашої Держави.

Яко рекомпензата буде виданий через нас дозвіл на вивіз нафти на Угорщину.

Президент Держ. Секретаріяту:
Підпис. Печатка.

Уповновластнений Заступник
Української Народної Республики
В БУДАПЕШТІ.
ч. 232
Увійшло 17/II. 19

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 285. Машинопис. Оригінал.

№ 19
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРЕДСТАВНИКА УРЯДУ У ВІДНІ ВОЛОДИМИРА СІНГАЛЕВИЧА СОТНИКУ ЯРОСЛАВУ БІБЕРОВИЧУ В БУДАПЕШТІ ПРО ЗАКУПІВЛЮ ВІЙСЬКОВОЇ АМУНІЦІЇ В УГОРЩИНІ

14 лютого 1919 р.

**ДО ВИСОКОПОВАЖАНОГО ПАНА
ЯРОСЛАВА БІБЕРОВИЧА
В
БУДАПЕШТІ.**

При зіставленю рахунків показало ся, що бракує нам квіта з дня, 7 січня 1919, на 500.000 К., які переказано "Wiener Bank Verein"—ом на Вашу адресу в ціли закуплення амунициї до Галичини. Просимо о виставленє і пересланє нам квіта на сю квоту під висше поданою датою. —

Уповновластнений Заступник
**Української Народної Республики
В БУДАПЕШТІ**

Володимир Сінгалевич

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 285. Машинопис. Оригінал.

№ 20
ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПРО ВІДПРАВКУ АРМІЇ ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ГАЛЛЕРА ІЗ ФРАНЦІЇ В ПОЛЬЩУ

24 лютого 1919 р.

Poland: Despatch of General Haller's Army

M. PICHON said that it would be within the knowledge of the Conference that, M. Noulens, the Chairman of the Allied Commission to Poland, had telegraphed to ask that a division of General Haller's Army should be sent to Poland as soon as possible, together with complete equipment and a reserve stock of ammunition. The question find had been referred to the Polish Liaison Committee, who had submitted the following report:—

"After taking notice of the telegrams 8 and 9 from M. Noulens, the Committee for Polish Affairs in their meeting of February 20th, have been unanimous in expressing the opinion that there was occasion to send to Poland within the shortest possible delay, General Haller's division, as per request of the Inter-Allied Committee of Warsaw.

General Le Rond observed that, in order that the transportation of the Polish troops might be effected, it was absolutely necessary to occupy Dantzig, the only possible landing base, and the railway lines Dantzig-Thorn (doubled by waterway) and Dantzig-Mlawa. He recalled that the principle of this occupation had been already agreed to previous to the departure of the Inter-Allied Mission for Warsaw.

He ended by saying that pending the settlement of the Eastern frontiers of Germany, the best way to ensure the occupation of Dantzig and of the rail-and-water ways would be to exact from the Germans the withdrawal of their troops on this side of a line to be determined: on one hand west of the Dantzig-Thorn railway line, on the other hand Fast of the Dantzig-Mlawa railway-line according to the procedure which has boon applied in Posnania, as the Committee have given their support to the views expessed by General Le Rond, the matter should be referred to the. Supreme Allied Council that Marshal Foch may receive instruction."

M. Jules Cambon said that he had little information to add to that contained in the report just read. He had communicated to the members of the Liaison Committee the contents of the telegram received from the Allied Commission in Poland. In addition, General Le Rond, who had attended the meeting as the representative of Marshal Foch, had explained the military situation in Poland. General Le Rond had been asked whether General Haller's troops could be sent to Poland by land by the southern route. He had replied in the negative, and insisted that the only possible route was the one by Dantzig. To proceed from Dantzig info Poland two lines of railways could be used: the Dantzig Thorn line, and the Dantzig-Mlawa line. These two railway lines represented a length of some 160 miles, and would have to be militarily occupied. He (M. Cambon) used the word "occupation" to cover any means which might be devised for ensuring security. As a result, of General Le Rond's report, the Committee had readied the conclusion set forth in the report read by M. Pichon, as affording the only practical means of obtaining the desired result.

M. PICHON said that. Marshal Foch might perhaps be able to give the general military point of view.

MARSHAL FOCH said that to constitute Poland, an army must be sent. In order to send General Haller's army, the Allies have reserved to themselves the right by the terms of the Armistice to use the Dantzig-Thorn railway line. That railway line was at present in the occupation of the Germans and therefore, though apparently unavailable for the free transportation of troops, it was in fact the only possible moans of communication. Consequently, stops must; be taken to make that route available, and only one measure was possible, namely: Allied military control of the line.

On the 11th January, 1910, the Military High Command had suggested to the Supreme War Council the occupation by Allied contingents of the railway linos in question. But the proposal bad been rejected, nad the Conference of the Great Powers bad eventually decided to send an Allied Commission to Warsaw to enquire and report on the possible measures to be taken. So far no definite proposals had boon submitted, and the only possible solution appeared to be the following the eastern boundaries of Germany should forthwith be determined as a line passing to the west of the Thorn-Dantzig railway and at the next meeting with the Germans, they should be required to accept that frontier line and to withdraw their troops behind it. In that way free transit over the Dantzig railway lines would be obtained.

MR. BALFOUR said he wished to put a question to Marshal Foch. On the 11th November, 1918, the Allies had obtained the right to use the railway line in question for the purpose of maintaining order in Poland. Consequently, the Germans had

no right to take any action along the Dantzig-Thorn line, which would prevent the free exercise by the Allies of the rights granted them. It was therefore merely a case of making the original armistice effective. Consequently, he wished to enquire wherein the difficulty really lay.

On the other hand, he feared another difficulty might arise in connection with the transport of troops to Poland by sea. So far, no mention had been made of that question, either by M. Cambon, or in the report which had been submitted by the Polish Liaison Committee. He wished to enquire, therefore, what decision, if any, had been reached on that point.

M. JULES CAMBON replied that the question had been discussed by the Polish Liaison Committee, but Sir William Tyrrell had pointed out that the question had already been studied by the Maritime Transport, Council, whose report should be awaited.

MARSHAL FOCH explained that in theory the Allies did possess the right to in the railway lines in question, but in practice a base would in the first place have, to be established at Dantzig and, in order to establish a base, some territory would have to be occupied by the Allies. The Allies, however, were not, in accordance with the terms of the Armistice, entitled to the occupation of any territory at Dantzig, and the Germans would only grant the request under compulsion. Furthermore, in order to transport the troops, trains would have to be secured, and those would have to be obtained from the Germans, who would probably express their inability to supply them. Finally, the passage of the trains along the railway line would have to be assured, and that implied the military occupation of the railway line. In a word, all these things were unrealisable unless effective occupation wore undertaken.

That was the reason why the Military High Command had submitted in January last a proposal to the effect that Allied troops should be sent to that region to supervise all such works. But the Governments had refused.

Mr. Balfour found some difficulty in reconciling the various statements which had been made. Apparently it appeared to be possible to send Allied troops to Dantzig to occupy the town and the railway lines between Dantzig and Thorn without first establishing a base. That being the case, why could not the same thing be done by Polish troops? The Military experts agreed that Allied troops could be sent, followed by Polish troops. Why could not Polish troops be sent straight away?

Marsnal Foch explained that it was evident the Germans would never dare to interfere with Allied troops for fear of energetic retaliatory measures on their western frontier. On the other hand the Germans would naturally raise very violent opposition to an occupation of the line by the Poles, with whom they were at war, especially in view of the fact that the Polish troops were not fully organised.

Mr. Balfour suggested, for the consideration of the military authorities, that a very small contingent of American, French, British and Italian troops should accompany General Haller's forces. The Germans would then realise that any attack on these forces would immediately be followed by reprisals on their Western front.

Marshal Focn agreed that Mr. Balfour's plan would no doubt help to make a start. But the best and most effective solution of the difficulty would be, as he had already stated, to fix straight away the Eastern frontiers of Germany, thus

freeing the town of Dantzig and the railway lines leading from that port into Poland.

MR. HOUSE stated that it would be necessary for the American representatives to discuss the whole question with General Bliss, and he suggested an adjournment.

MR. BALFOUR agreed that the case should be postponed for two reasons. In the first place, it would be necessary to await the report of the Maritime Transport. Council, and in the second place, for the reason given by Mr. House. In the face, therefore, of these military and naval reasons, an adjournment became inevitable; but he trusted the matter would be finally disposed of with as little delay as possible.

SIR WILLIAM TYRRELL explained that General Le Rond had promised to submit a report relating to the transportation of the troops without delay, but, so far, the report, in question had not been received.

M. CAMBON said that lie would undertake to obtain the report from General Le Rond for to-morrow's meeting, if possible.

M. PICHON, summing up, said that there were two proposals before the Conference, namely:—

(1) Marshal Foch's proposal to fix, as soon as possible, the temporary Eastern boundaries of Germany, and

(2) The immediate despatch of General Haller's Army, provided necessary transportation could be made available.

(It was agreed to adjourn the consideration of these two questions to the Meeting to be held on the afternoon of Tuesday, 25th February, 1919, at 3 p. m.).

PPC. – Vol. 4. – P. 104–107.

№ 21
ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ ДЛЯ ПЕРЕГОВОРІВ З МІСІЄЮ ГЕНЕРАЛА МАРІЄ-ЮЗЕФА БАРТЕЛЕМІ З УКРАЇНСЬКОЮ ДЕЛЕГАЦІЄЮ

27 лютого 1919 р.

PROTOKÓL
spisany dnia 27. lutego 1919

Poczatek o godz. 9 tej min. 30 rano

Przewodniczy Dr. Leonard Stahl –

Obecni: Skarbek, Glażewski, Lasocki, Pieracki, Kuliński, Maryański, Próchnicki, Hempel, Dabrowski, Rozwadowski, Skalkowski, Szczepanowski, Korotkiewicz. –

P. Skarbek: Dnia 26 b.m.o godz. 9. wieczorem, upelnomocnieni przez p. Rozwadowskiego do pertraktacyi z Ukraińcfmi t.j.pp. Kuliński Maryański, Hempel i Skarbek jako reprezentanci Rzadu polskiego i rzeczoznawcy w sprawach polityczno-prawnych, zglosiliśmy sie u szefa misyi Berthélémy ego. Zastaliśmy tam delegacye ukraińska skladajaca sie z 6 oficerów i 6-8 osób cywilnych. Miedzy oficerami bylo 2 czy 3 w mundurach austryackich i pulkownik Erle. Na wezwanie p. Carten be Viard rozpoczely się pertraktacye, przyczem on zaznaszyl, że jesliby strony nie doszly miebzy soba do porozumienia i nie ulożyly rozejmu, że rozejm zostanie narzucony przez

Entente, a temu narzuconemu rosejmowi, strony beda musialy sie poddać, inaczej naraża sie na przykre konsekwencye. W czasie pertraktacyi p. Kuliński zapytal, jakie gwarancye badza Rusini że dotrzymuja rozejmu,skoro teraz już nie dotrzymuja zawieszenia, bo i na jego i na innych odcinkach patrole ukraińskie rozpoczely walke. Na to Ochrymowicz przyznal, że Rusini gdzieniegdzie strzelali, lecz i Polacy czynili to samo, a zreszta nie wszystkie ruskie komendy zostaly o zawieszeniu zawiadomione. Na żądanie jednak p. Kalińskiego, aby przytoczyl jakieś konkretne fakty niedotrzymania zawieszenia przez Polaków, Ochrymowicz nie umial nic stanowczego przytoczyć i gdy kilku Rusinów zaczele podnosié jakieś wykretne odpowiedzi p. Viard w stanowczym tonie zastrzegl sie przeciw takim metodom i zagadal aby krótko oświadczyli sie: tak lub nie. –

P. Kuliński: Przy omawianiu rozejmu p. Hempel podniósl potrzebe dojścia do porozumienia, motymując ja przykrymi skutkami walki dla obu stron, koniecznościa uprawy roli z nadchodzaca wiosna i obawa glodu, który wspomaga bolszewizm, które my i oni powinni zwalczać. Na moje zapytanie, które obszary maja być objete rozejmem, zgodzono sie że tylko obszary w Galicyi po San a nie na Wolyniu. Co do czasu trwania rozejmu, wyrazili Rusini życzenie aby trwal aż do czasu definitywnego zalatwienia sporu przez konferencye pokojowa. Zanim doszliśmy do

innych “punktów szczególniejszej wagi, Rusini wysuneli na pierwszy plan sprave linii demarkacyjnej, dodajac, że wszystkie dalsze szczegóły uksztltuja sie podlug tego, jak linia demarkacyjna wypadnie. Wobec tego, że myśmy co do tej kweśtyi nie byli zdecydowani, i że sprawa ta musialaby dluższa wywłać dyskusye, p. Skarbek wniósl odroczenie konferencyi na dzisiaj, tembardziej, że już pewien ostrzejszy ton wniesiono do rozprawy. Rusini na to zgodzić sie nie chcieli twierdzac, że musza wracać do Chodorowa, aby rosmówić sie z Petlura i trwali w oporze, mimo że Berthélémy i Viard starali sie ich do tego naklonié. Na żadanie wreszcie misyi, p. Skarbek taka linie na mapie wykreślil. –

P. Skarbek.. – Zażadaliśmy właściwie, aby najprzód Rusini podali, linie demarkacyjna. Wtedy wystapil – o ile sie nie myle – Dr.M. Losinaskij i jako linie demarkacyjna podal linie Sanu, uzasadniajac to powodami historycznemi i narodowościowymi, twierdzil nawet, źe to jest warunkiem ich egzystencyi i że oni proponujac te linie czyani ustepstwa. Nazwal naswet te linie najdogodniejsza ze stanowiska strategicznego. Odpowiedzialem mu, że na razie mówimy tylko o linii militarnej a nie politycznej i że tu moga decydować jedynie momenty wojskowe. Jeśli oni trzymać sie zechca linii Sanu, to my ze wzgledów historycznych i narodowościowych bedziemy sie trzymać linii Zbrucza, co do tego mamy sluszne prawo i tego

żadaliśmy przy ukladach. Zaznaczylem, że obecnie chodzi nam wylacznie o linie chwilowego rozejmu i że ts kwestye musimy pozostawić do rozstrzygniecia osobom wojskowym, jako jedynie kompetentnym. Po krótkiem porozumieniu sie z wojskowymi, wyznaczyliśmy taka linie na mapie.Szlaby ona kolo Sokola, Buska, Halicza i Kalusza. Linie te uzasadniali se stanowiska wojskowego pp. Kuliński i Maryański. Ukraińcy naturalnie zwalczali te linie i niedlugo przyszliśmy do przekonania, że żadna ze stron od swojej linii nie odstąpi, że dalsze rozprawy nie doprowadza do rezultatu żadnego. Wobec tego zaprosiliśmy reprezentantów Ententy. Ci oświadczyli, że pojada porozumieć sie z Petlura, a po powrocie wezwa strony i sami wyznacza linie demarkacyj na. Ja chcialem odroczyć posiedzenie na dzisiaj i dalej z Rusinami pertraktować, lecz oni na to nie przystali. Na końcu Viard zażadal od nas, abyśmy entencie przedłożyli nasza linie demarkacyjna z uzasadnieniem.Obecnie wiec chodzi o to, abyśmy to dziś uczynili. –

P. Kuliński. – Musimy podkre-ślić, że pierwsza nasza alternatywa jest linia Zbrucza, boje sie bowiem, że Ententa chcac wyrównać różnice miedzy nami a Ukraińcami po prowadzi linie tak, że Lwów przypadnie im.-

P. Skarbek. – My staliśmy i stoimy na stanowisku że domagamy sie linii Zbrucza, a o linii Styru jako linii demarkacyjnej jesteśmy sklonni mówić jedynie dlatego, aby okazać nasza gotowość do zgody i

jedynie wtedy, jeśli inne warunki rozejmu zostaną przyjete. Jestto linia poza która pójść bezwzglednie nie możemy, jeśli nie chcemy wywolać w narodzie oburzenia, nawet rewolucyi. –

P. Kuliński. – Musimy zażadać aby po obu stronach linii demarkacyjnej byla strefa neutralna przynajmniej na 3 kim. a dalej strefa szeroka na 30 kim., w której nie wolnoby trzymać wojsk. Linia demarkacyjna musi zatem być tak daleka, aby Lwów nie należal do żadnej strefy. –

P. Próchnicki. – Linia Zbrucza jest analogiczna do linii Sanu. Rozpoczecie od linii Styru także tem sie da uzasadnic, że to jest przedlużenie frontu. Mam jednak wrażenie, że wybrzuszenie linii w kierunku Lwowa jest szkodliwe i musi być usuniete cofnieciem linii na wschód. –

P. Lasocki. – Musimy zaznaczyc, że linia Zbrocza jest odpowiednia na linie Sanu.Możnaby zironizować żadanie Ukraińców, że żadaja powiatu niżańskiego glzie niema wcale Rusinów. Żadana linia demarkacyjna przez nas jest najzupelniej uzasadniona wzgledami strategicznymi. Nie moge sie jednak goćzić na, żadanie p. Próchniskiego, aby zmieniać wczorajsza linie demarkacyjna bo tem zaszkodzilibyśmy sobie w oczach Ententy, a nicbyśmy przez to nie osignel i. Musimy pozostać przy tem, cośmy raz powiedzieli. –

P. Glażewski. – Ja na wywody któreście Panowie wczoraj przytoczyli Rusinom, najzupelniej sie godze, ale co do linii która dziś mamy wyznaczyć, jestem

zdania p.Próchnickiego, a to dlatego abyśmy przy pertraktacyach mieli z czegp koncedować, zwlaszcza, że jak wieść niesie, Ententa ma zamiar wykreślić linie demarkacyjna Bugu. –

P. Próchnicki. – Prosze aby memorandum wyszlo z założenia, że Clemenceau obiecal nam Polske w granicach r. 1772 i że jeżeli linii Samu przeciwstawiamy linie Zbrucsa to mamy do tego historycznie uzasadnione prawo. Jeśli sie ma do czynienia z tak bezczelnym przeciwnikiem, jak obecnie, to musimy stać ostro przy swoich pretensyach. Póki pertraktacye nie zostaly ukończone prosze sie nie liczyć z tem, że Ukraincy zaznaczyli sobie podana już przez nas linie/ Jeśli oni żadaja Sanu 90 kim. od Lwowa, to my musimy żadać przesuniecia podanej linii przez nas. –

P. Stahe. – Jak wlaściwie stoi sprawa z podaniem linii demarkacyjnej Styru-Halicz stronie przeciwnej i Entencie?

P. Lasocki. – Ententa zna już te linie; a p. Kuliński już wobec Ententy uzasadnil potrzebe tej linii wzgledami militarnymi. –

P. Kuliński. – Ja wyraźnie zaznaczylem, że na ich żadanie Sanu mamy odpowiedz: Zbrucz i że mamy prawo żadać granicy poza Kamieniec podolski. Linie demarkacyjna podana przez nas Ukraińcy sobie zaznaczyli. –

P. Skarbek. – Potrzeba przedstawić sprawe na podstawie historyi i ukla-dów. Panowie przypominacie sobie zapewne, z jaka linia przyszedl szef sztabu p. Rybak z polecenia Szeptyckiego: Bug i górny Dniestr.

Otóż Ententa dobrze wie o tem i na nasze argumenty co do nowej linii powie: co macie do gadania; skoro szef Wazego sztsbu z tem sie zgodzil. Linia, która nam Ententa z pewnościa narzuci bie gnie kolo Sokóla, Kamionki str. miedzy Kutkorzem a Zadwórzem kolo Bóbrki i Medenic, granica zachodnia powiatów Stryj i żydaczów. Przeprowadzilem w tej sprawie kilcugodsinna dyskusye z p. Berthélémy'm. Skoro oni mówia San, to my Zbrucz, ale przy oznaczeniu linii demarkacyjnej, to musimy zaznaczyć pewna różnice w traktowaniu sprawy przez nas w przeciwieństwie do Ukraińców. Jeśli Panowie mówia, że wybrzuszenie linii jest niebezpieczne, to ja formalnych trudności w żadaniu wyprostowania tej linii nie widze, gdyż wyraźnie sie zastrzeglem, że linie musza wypracować wojskowi fachowcy i że to co wykreślone na mapie, nie jest jeszcze stanowcze. –

P. Hempel. – Takie male korektury sa latwe do przeprowadzenia, ale wprowadzić wieksze zmiany bedzie trudno. –

P. Maryański. – Chodzi o to, aby Ententa poważnie nas brala. –

P. Próchnicki. – Pytanie jeszcze, czy misya nasza dzisiejsza linie będzie pokazywala Ukraińcom i czy oni beda mieli sposobność nam wytykać, ze wczoraj przedstawialiśmy inna linie. –

P. Glażewski. – Po wywodach pp.Skarbka i innych, uważam że nie możemy wprowadzać wielkich różnic miedzy przedstawianemi przez nas liniami, lecz sadze, że koniecznie to wybrzuszenie w kierunku Lwowa należałoby osiągnąć. –

P. Lasocki. – Mnie sie zdaje, że zmiana linii na mapie praktycznego znaczenia mieć nie będzie, a tylko nas skompromituje,czemu jestem przeciwny. –

P. Skarbek. – Sa zatem dwie propozycye: Utrzymać linie wczoraj podana, uzasadnić ja wzgledami czysto wojskowymi i uwidocznić ja przez wrysowanie w mapie – oraz sprostować wybrzuszenie linii. –

P. Kuliński. – Prosze abyście Panowe przes żadanie daleko idacych zmian nie utrudnili naszego sadania i ażeby nam p.Viard nie powiedzial tak, jak Rusinom: wczoraj mówiliście Panowie co innego, a dziś zadacie czego innego. –

P. Skarbek. – W naszem uzasadnieniu musimy podnieśc, że prowadzimy pertraktacye realnie, po wojskowemu. Możemy przy tem żadać usuniecia wybrzuszenia motywujac to blizkościa Lwowa. –

P. Stahe. – Powinniśmy podnieść że nam chodzi tyłko o osiągniecie chwilowego porozumienia a nie o granice polityczne. Taka linia demarkacyjna jak dzisiejsza nie może być granica polityczna. –

P. Lasocki. – Potrzebaby prowadzić linie demarkacyjna jakimiś granicami naturalnemi. Możnaby do Krasnego iść wzdluż drogi do Olszanicy do Slawity i Przemyślan. –

P. Skarbek. – Pozostajemy wiec przy linii wczoraj wykreślonej, ktora wygotuja pp.wojskowi a memorandum my wypracujemy. Podpiszą naturalnie tylkopp.delegaci wojskowi. –

P. Stahe. – Kto przyjmuje gwarancye, że bandy nie beda strzelaly.

P. Skarbek. – Z chwila, gdy my to kwestye postawimy, nasze uklady z Rusinami sie zakończa. Co sie zaś tyczy Ententy, to mysimy jej jeszcze wytlumaczyć że musimy mieć zapewniona linie kolejowa Stryj-Lawoczne, a co najmniej jej swobodne użytkowanie.–

P. Rozwadowski. – Poniwas chodzi o rozejm militarny, musimy dażyć do linii najkrótszej i żadać ulatwień w jej pilnowaniu.

P. Lasocki. – Musze zaznaczyć, że linia nasza także od strony poludnia jest niedogodna. Chodziloby także o to, aby Drohowyże pozostało w naszych rekach. Gdybyśmy mogli otrzymać linie Kurowice-Chodorów to to zabezpieczyloby nam poludnie Lwowa. –

P. Szczepanowski. – przedstawia zapatrywania Johansona, Wadeá i Berthélémy ego na linie demarkacyjna. – Sadze przeto że da sie utrzymać linie Bugu przedlużona ku poludniowemu wschodowi z przejściem na Gnila Lipe i linie Dniestru gdzieś kolo Stryja. Co do linii kolejcwej stryjskiej Berthélémy twierdzi, że ona jest dla Rusinów jedyna linia komunikacyjna z zewnetrznym światem. Padlo slowo neutralizacya. Tego sie boje, bo to mogloby być precedensem i Rusini mogliby żadać neutralizacyi wszystkiego. Z neutralizacya zatem nie powinniśmy wystepować. Korektury z argumentów strategicznych da się przeprowadzić. Co sie tyczy ogólnego sposobu prowadzenia rokowań to nie powinniśmy redukować naszych żadań gdyż obie strony postawily już żadania które

nie dadza sie sprowadzić do wspólnego mianownika i Ententa bedzie musiala rozstrzygnać. Do ustepliwości zatem niema powódu. –

P. Skarbek. – Kwestyi linii postanowionej przez Entente nie można poruszać. – Prywatnie pójde do Berthélemy ego i przedstawie mu, że my z naszych żadań nic opuścić nie możemy nie chcac sie narazić na wzburzenie narodu. –

P. Szczepanowski. – My mamy wprawdzie po stronie Ententy naszych przyjacidl ale napewno zwalilaby Ententa wine na nas, gdybyśmy chcac ujać im klopotu, cokolwiek naszych żadań opuścili. W pertraktacyach z naszej strony nie powinny brać udzialu osoby cywilne, aby im potem tak, jak Dmowskiemu nie zarzucono że darowal Slask. –

P. Rozwadowski. – Mnie sie zdaje, że p.Skarbek, jako pelnomocnik rzadu musibrać udzial. Przybranie też kilku cywilry ch znawców jest konieczne. Ghyba już przy samych pertraktacyach p.Skarbek mógl by być nieobecny. –

P. Kuliński. – Musimy sie domagać obecności pp.cywilnych zaprawionych w dysé kusyach politycznych. My musimy mieć ich pomoc pod reka. –

P. Lasocki. – Możnaby postawić żadanie aby w dyskusyach brali udzial jedynie wojskowi. Na to powinnaby sie Ententa zgodzić, a wskutek tego odpadlaby potrzeba obecności osób cywilnych. Obecność reprezentantów cywilnych jest niebezpieczna, gdyż daje pewna sankcye polityczna ukladom. Chcialbym aby pertraktacye toczyly sie tylko miedzy reprezentantami wojskowymi i ograniczyly sie

wyłacznie do linii wojskowej. Przytem należaloby jednak ustalić sprawy zachowywania sie stron w obec ludności utrzymania porzadku, wypuszczenia internowanych i t.p.0 ile o takie sprawy bedzie chodzić, wspóludzial reprezentantów cywilnych bylby pożadany. –

P. Szczepanowski. – Przy konferencyi te sprawy poznalem i stalo sie to o co prosilem profesora Lorda. Zostanie wakazane wypuszczenie wszystkich wieźniów, internowanych i zwrot wszystkiego co zabrano. Bedzie w tym wzgledzie ustanowiona miedzynarodowa komisya. Co do zarsadu spornych terytoryów nie postanowiono nic ale jest zakaz jakichkolwiek definitywnych transakcyi co do dóbr państwowyck i sa rozmaite zabezpieczenia co do prowizoryczności rzadu na cala Galicya wprowadzenie tych rzeczy nadawaloby ukladowi ceche kompromisu politycznego. –

P. Skarbek. – W telegramie do naczelnego dowództwa wojsk polskich powiada szef sztabu: kwestya ustalenia linii demarkacy jnej jest sprawa polityczna, co do której glos rozstrzygajacy ma lr.Skarbek. Z takiem zapatrywaniem nie spotkalem sie u p.ministra spraw zewnetrznych i dlatego wystepowalem przy pertraktacyach wylacznie w charakterze pełnomocnika ustanoionego przez p. Rozwadowskiego, Najlepiej bedzie jeśli przy pertroktacyach pp.postawia kwestye tak: Wczoraj byly uklady co *do* porożumienia, które nie doprowadzily do rezultatu; obecnie zaś jest wylacznie sprawa linii

demarkacyjnej. Ponieważ to jest sprawa czysto wojskowa wiec niema nieraa z nami reprezentantów cywilnych. Nie idzie zatem aby Panowie nie mieli przy sobie biura zlożonego z osób cywilnych. Ja usune sie od tej konferencyi nie dlatego abyox potem na mnie na napadano, bo z tego sobie kpie, gdy idzie o sprawy narodowe, ale dlatego że tak bedzie właściwiej. –

P. Rozwadowski. – Zupelnie sie zgadzam z zapatrywaniem p.Skarbka, że obecnie jest na tapecie sprawa czysto wojskowa, wykluczajaca wszelkie dyskusye polityczne. –

P. Skarbek. – Wiec postanawiamy, że w pertraktacyach dalszych co do linii demarkacy jnej, maja brać udzial wylacznie fachowi wojskowi z doradcami. Do zamierzonej konferencyi przygotować mamy mapy linii Sanu i Zbrucza stale wykreślane i wykropkowana linie Styru tj.żadania Polaków i Rusinów i linie kompromisowa. Od tej linii absolutnie nie odstepujemy. Nadto dla mnie bedzie potrzebne na popoludniu memorandum. Ja z mej strony bede sie staral wytlumaczyć Berthélémy emu prywatnie sluszność naszych żadań. – Zakończono o gods. 11 min. 40 w poludnie. –

ДАЛО, ф. 257, оп. 2, спр. 228, арк. 1219. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 22
ТЕРМІНОВИЙ ЛИСТ СТЕФАНА ДОМБРОВСЬКОГО ЗІ ЛЬВОВА ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРУ ПОЛЬЩІ ІҐНАЦІЮ ПАДЕРЕВСЬКОМУ ПРО КОМЮНІКЕ МІСІЇ АНТАНТИ У ЛЬВІВСЬКИХ ГАЗЕТАХ

1 березня 1919 р.

Podaje Panu Prezydentowi tekst komunikatu oficjalnego, który ułożyła Misja dla Gazet Lwowskich: oto tekst: Les Ukrainiens ayant denence a 6 heures du soir la suspention d'armes les hostilités recommencerent demain 2 mars a 6 heures du matin. La delegation Ukrainienne dans une lettre adressee a la commission interalliee fait connaitre en meme temps que pour des raisons d'une ordre purement militaire le commńdant en chef de l'armee ukrainienne s'est vu force de revoquer a la suspension d'armes conclue le 26 fevrier 1919 elle lui demande de ne point prendre cette revocation de l'accord quant a la suspension d'armes comme reponse a sa proposition a'armistice du 28/II entre les 2 parties belligerantes. Elle ajoute que sentant toute la gravite et l'importance de la question qu'ils ont a juger. Elle se voit obligee de remettre cette question au jugement definitif de son gouvernement qui enverra sa decision dans le terme indiquer c.a.d. dans les 4 jours a cette lettre la commission interaliee a immediatement repondu, en declarant qu'elle considerait la reprise des hostilites comme un refus d'armistice adresse par les Ukrainiens a toutes les puissances de l'Entente et que les autorites ukrainnes porteraie ent faute. La responsabilite devant le 4 grandts puissances de l'Entente de la continuation d'une guerre dont ces memes puissances ont forme element o ordonne la cessation. Elle informe en

meme temps la delegation ukrainienne que si celle'ci n'a pas retire avant minuit sa denonciation d'armistice la commission interalliee partira de Lemberg demain a 11 heures du matin dans un train pavoise a ses couleurse rendant toutes les autorites ukrainiennes personellement responsables de ce que pourrait arriver.

Oto tekst komunikatu, który się ukaże jutro. Pozwalam sobie zaproponować p. Prezydentowi aby ten komunikat ukazał się również jutro w prasie warszawskiej. Członkowie misji są bardzo zdeprymowani ponieważ niewątpliwie został nadwyrężony ich prestiż wobec Ukraińców, którzy rozumieją tylko argument brutalnej siły ażeby ten argument był dostatecznie mocny zależy to przedewszystkiem od nas i od rządu warszawskiego, w którym miasto i wojsko od dziś pokładająjedynie swoje nadzieje. — Stefan Dąbrowski.

Ukraine and Poland in Documents: 1918-1922 / Ed. T. Hunchak. - Vol. 1. - P. 94-95.

№ 23
РЕФЕРАТ НАЧАЛЬНОЇ КОМАНДИ ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ ПРО СТАНОВИЩЕ В УКРАЇНІ ТА СПРАВУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

2 березня 1919 р.

REFERAT

Położenie Ukrainy stawało się w ostatnich 2 miesiącach coraz krytyczniejsze. Wewnątrz wzrost prądów bolszewickich, zbrojne wystąpienia band i coraz większa dezorganizacja Zewnątrz: ofenzywa wojsk polskich na Włodzimierz Wołyński – Kowel – Brześć Litewski z północnego zachodu a bardzo

szybkie posuwanie się wojsk bolszewickich (zajęcie Sarn, Owrucza, Kijowa, Fastowa, Eketerynosławia) z północy i północnego wschodu. Wreszcie niewyraźne stanowisko do Ententy i wrogie do Dobrowolców zmuszały do odciągnięcia pewnych sił (korpus blokujący) pod Odessę.

Przewidując te wypadki i wykluczając możliwość walczenia ze wszystkimi przeciwnikami, pułk. sztabu Gen. Kapuściński przedłożył Petlurze w styczniu raport o wojskowym położeniu Ukrainy, w którym wyprowadza 2 możliwości: albo walka łącznie z bolszewikami przeciwko Ententcie, lub odwrotnie. Pierwsze uważa za zarazę anarchją bolszewicką i zupełną klęskę, drugie – sojusz z Ententą – jako jedyne, ale pod warunkiem:

1). Sprzymierzeńcy gwarantują ze swej strony przyłączenie Wschodniej Galicji i Bukowiny do Ukrainy Dnieprzańskiej.

2). Nie mieszanie się do spraw wewnętrznych.

3). Federacja albo samodzielność ("jak uda się wytargować").

Jeśliby się nie udało osiągnąć porozumienia co do Galicji radzi zgodzić się na przejazd wojsk koalicyjnych na front bolszewicki, wesprzeć je częścią własnych wojsk, a całą siłą uderzyć na polaków; albo też wyjednać pomoc w materjałach technicznych dla wojsk ukraińskich a wojska koalicyjne skierować na tyły bolszewickie przez terytorja Dońców. Ostatnie rozwiązanie li starał się zawiązać rokowania z Ententą, które dopiero w początkach lutego doprowadziły do pozytywnych rezultatów. Według otrzymanych przez nas 9.2. wiadomości zawartą została między rządem ukraińskiej Republiki a koalicją następująca umowa:

1). Dyrektorjat wchodzi w skład odradzającej się Rosji na zasadach federacji.

2). Dyrektorjat tworzy rząd koalicyjny, któremu przekazuje swoje prawa.

3). Rzeczpospolita Ukraińska obowiązuje się wszelkiemi siłami walczyć z bolszewikami w granicach Rzeczypospolitej.

4). Rzeczpospolita oddaje do rozporządzenia specjalnie tworzonego sztabu wszystkie wojska dla działań zaczepnych, przeciwko bolszewikom Wszechrosyjskim.

5). Wszystkie uzbrojone oddziały wojsk republikańskich powinny być zjednoczone i poddane organizacji ogólnej.

6). Pod względem operacyjnym wojska republikańskie podlegają osobnym sztabom.

7). Sztab operacyjny tworzy się w składzie: przedstawiciela wojsk Ententy – gen. d'Anselme'a, armji ochotniczej – gen. Griszina-Ałmazowa, legjonów polskich – pułk. Dziewanickiego.

8). Do wspomnianego sztabu wchodzi przedstawiciel wojsk ukraińskich gen. Matwiejew.

9). W miejscowościach zajętych przez wojska republikańskie dopuszczalne jest formowanie oddziałów armji ochotniczej.

10). Wszyscy zakładnicy oraz jeńcy armji ochotniczej mają być niezwłocznie wypuszczeni.

11). Korpus oblężniczy atamana Zaniewa blokujący Odesę niezwłocznie cofnie się do stacji Razdzielnaja.

12). Dowództwo wojsk Ententy obowiązuje się wyrobić przedstawicielom Ukrainy wstęp na konferencję pokojową i poprzeć Ukrainę w jej walce z bolszewikami przez zaopatrzenie w amunicję.

Otrzymane później wiadomości z Ukrainy o rozkazach, oddających do użytku wojsk koalicyjnych koleje, wzywających do utrzymywania z żołnierzami Ententy jaknajlepszych

stosunków, jako z naturalnymi sprzymierzeńcami i usunięcie z pod Odesy korpusu blokującego, – potwierdzają fakt zawarcia w lutym wspomnianej umowy.

Według otrzymanych dzisiaj wiadomości z Galicji Petlura zawarł z gen. Barthelet następującą umowę:

1. Petlura zostaje dyktatorem.

2. Bez wiedzy dowództwa nie rozpocznie żadnych kroków wojennych.

4. Oddziały ukraińskie łączą się z armją Denikina i poddają się pod jego dowództwo.

5. Rząd, finanse, koleje i wojenna polityka Ukrainy przechodzą w ręce francuzów.

Wiadomości te znajdują potwierdzenie w fakcie wyjazdu angielskiego Pełnomocnika wojskowego Carten de Viard'a do kwatery Petlury w Chodorowie i odbytej tam 27,2, konferencji wojskowej.

Czy sprawa zatargu z Polską o Galicję Wschodnią i Wołyń została kategorycznie rozwiązaną i w jaki sposób – nie wiadomo.

Należy przypuszczać, że Ententa wywarła pod tym względem daleko idący nacisk na Ukraińców na korzyść Polski, prawdopodobnie jednak kwestja ta z niewielkiemi odchyleniami na korzyść Polski, pozostawioną zostanie status quo ante, aż do decyzji Kongresu.

Ukraine and Poland in Documents: 1918–1922 / Ed. T. Hunchak. – Vol.1. – P. 95–97.

№ 24
ТОРГОВЕЛЬНА УГОДА МІЖ ЗУНР І УГОРЩИНОЮ ТА ГРАМОТА ПРО ЇЇ РАТИФІКАЦІЮ

7 березня 1919 р.

ÜBERSETZUNG

Provisorisches Fernsprechübereinkommen zwischen Ungarn und West-Ukraine.

Auf Grund des Artikels 17 des internationalen Telegraphenvetrages von St. Petersburg haben die Unterzeichneten vorbehaltlich der Genehmigung folgendes Übereinkommen getroffen:

ARTIKEL 1.

Für die Herstellung von Fernsprechleitungen zwischen Ungarn und West-Ukraine, sowie für den Betrieb auf diesen Leitungen gelten, soweit das gegenwärtige Übereinkommen nicht besondere Bestimmungen enthalt, die Vorschriften des internationalen Telegraphen Vetrages von St. Petersburg und des diesem abgeschlossenen Reglements.

ARTIKEL 2.

Die im wechselseitigen Verkehre zwischen den beiden Verwaltungsgebieten geführten Gespräche geniessen auf den innlündischen ungarischen und auf den innlaändischen west-ukrainischen Leitungen ketnen Vorrang vor den inländischen Gesprächen jedes der beiden Verwaltungsgebietes. Beiderlei Gespräche werden in der Reihefolge ihrer Anmeldung abgewickelt.

ARTIKEL 3.

Im gegenseitigen Verkehre zwischen den beiden Verwaltungsgebietensetät sich die Sprechgebühr aus den beiderseitigen Endgebühren zusammen.

Die Endgebühr bestimmt sich nach der in der Luflinie zu messenden Entfernung bis zu dem Punkte, an dem die unter gewöhnlichen Verhältnissen zu benützende Leitung die Grenze erreicht.–

Jeder der beiden Verwaltungen bleibt es überlassen, auf ihrem Gebiete diese Entfernung durch Abmessung auf einer Karte oder nach dem Taxquadratverfahren zu bestimmen.

ARTIKEL 4.

Die Endgebühr beträgt derzeit:

a/ in Ungarn auf Entfernungen bis zu 100 Km l Krone auf grössere Entfernungen 2 Kronen 50 Heller

b/ in Westukranien auf Entfernungen

bis zu 100 Km l Krone

" "300 "2"

" 97"600 "3"

über 600 "4"

c/ die Sprechgebühr verbleibt unverändert: auch wenn die Gespräche ausnahsweise auf cinem Umwege abgewickelt werden.

d/ für dringende Gespräche ist de dreifache Betrag zu entrichten.

ARTIKEL 5.

Jede der beiden Verwaltungen verpflichtet sich anderen im Durchgang durch ihr eigenes Gebiet die Abwicklung von Fern-Gesprächen mit dem Fernsprechnetzen dritter Verwaltungen möglich zu machen.

ARTIKEL 6.

Die Durchgangsgebühr ist für die Gesprächseinheit von 3 Minuten sowohl in Ungarn, wie im West-Ukraine gleich der innländischen Gebühr für ein Gespräch zwischen den beiden Grenzpunkten an denen die benützte Leitung das Durchgangsgebiet betritt und verlasst. –

Für dringende Gespräche ist die dreifache Durchgangsgebühr zu entrichten.

ARTIKEK 7.

Vorläufig sind sowohl im Wechselverkehr als auch im Transitverkehr nur Staatsgespräche zugelassen. –

ARTIKEL 8.

Die vierteljährigen Abrechnungen zwischen Ungarn und Ukraine werden durch die ungarische Verwaltung aufgestellt auf Grund der gegenseitigen Monatsabrechnungen.

ARTIKEL 9.

Das gegewärtige Übereinkommen wird erst nach Genehmigung der betreffenden Regierungen Gültigkeit erlangen. Dasselbe wird so lange in Kraft bleiben, als es nicht mit irgendeiner Bestimmung des internationalen Telegraphenvetrages und das dazugehörigen Reglements in Widerspruch stehen wird, oder bis zum Ablaufe eines Monates nach der durch eine der kontrahierenden Verwaltungen erfolgten Kündigung.

So geschehen zu Budapest am März 1919.

Für die richtige Übersetzung:

Печатка, підпис

ARRANGEMENT PROVISOIRE

concernant les relations téléphoniquesentre la Hongrie et l'Ukraine occidentale.

Conformément ŕ l'Article 17 de la Convention télégraphique internationale de St. Pétersbourg les soussignés ont, nous reserve de l'approbation de leur Gouvernement respectif, arręté, d'un commun accord, les dispositions suivantes :

ARTICLE 1.

L'etablissement des lignes téléphoniques entre la Hongrie et l'Ukraine occidentale uinsi que la communication sur les lignes seront soumis au régime de la Convention télégraphique de St. Pétersbourg et du rčglement y annexé ŕ moins que le présent Arrangement ne comportę de dispositions spéciales.

ARTICLE 2.

Les communications réciproques entre les deux territoires ne jouissent, sur les lignes intérieures hongroises et sur les lignes intérieures de l'Ukraine occidentale, d'aucune priorité sur les communications seront effectuées au fur et ŕ mesusure de leur demondes.

ARTICLE 3.

Dans l'échange réciproque entre les deux États la taxe de la conversation se compose d'une taxe terminale pour chacune d'elle.

La taxe terminale est déterminée par la distance prise ŕ vol d'ciseau jusqu' au point, auçuel le cirkuit, usagé dans

les circonstances normales, atteint la frontičre. Chacune des parties conserve le droit de mesurer cette distance sur son propre territoire par simple mesurage, ou pur l'emploi d'une carte spéciale /toxquadrat/.

ARTICLE 4.

La taxe terminal s'éléve actuellement

a/ en Hongrie jusqu'ŕ une distance de 110 kilomčtres ŕ 1 couronne ; pour les distances plus grandes, ŕ 2 couronnes 50 fillérs.

b/ en Ukraine occidentale pour une distance jusqu'ŕ

100 km ŕ 1 couronne

300 " "2"

600 " "3"

au delŕ de 600 km ŕ 4 couronnes.

c/ La taxe de communication ne subira aucun changement męms dans le cas ou par raison exceptionnele la conversation au – rait lieu par une voie detournée.

d/ Pour les conversations urgentes le triple de la taxe est ŕ verser.

ARTICLE 5.

Chacun des deux parties s'engage ŕ faciliter ŕ l'autre dans la traversée sur son territoire, les communications avec le réseau d'un tiers état.

ARTICLE 6.

La taxe de transit est pour toute conversation d'une durée de 3 minutes, aussi bien en Hongrie qu'en Ukraine occidentale; égale ŕ la taxe intérieure d'une communication entre les deux points frontičres par lesquels le circuit utilise pénčtre et guivte resp. le territoire de transit.

Pour les conversations urgentes le triple de la taxe est ŕ verser.

ARTICLE 7.

Provisoirement ils ne peuvent ętre échangés que des communications d'État aussi bien dans l'éhange réciproque que dans la relation de transit.

ARTICLE 8.

Les décomptes trimestriels entre la Hongrie et l'Ukraine seront établis par les soins de l'Administration hongroise sur la base des décomptes mensuels réciproques.

ARTICLE 9.

Le présent Arrangement n'entrera en vigueur qu'aprčs avoir reçu l'approbation des gowernements respectifs et il y restera aussl longiemps qu'il ne sera pas en contradiction avec quelque disposition de la Convention télégraphique internationale et du Ręglement y annexe, ou bien jusqu'ŕ l'expiration d'un mois aprčs la denonciation faite par l'une des parties contractantes.

Fait en double ŕ Budapest, le 7 mars 1919.

Pour l'Administration des Télégraphes de Hongrie
Печатка, підпис

Pour l'Administration des Télégraphes de l'Ukraine occidentale :

Печатка, підпис

Le gouvernement de la République Ukrainienne Occidentale a accepté cet arrangement provisoire et le ratifie.

Stanislau 19 mars 1919
Le Président du Secrétariat de l'Etat: (підпис)
Le Secrétaire des chemins de fer,
de la Poste et du Télégraphe: (підпис)

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 287. Машинопис. Оригінал.

№ 25
ІНСТРУКЦІЯ ПРЕДСТАВНИКОВІ УРЯДУ В БУДАПЕШТІ ЯРОСЛАВУ БІБЕРОВИЧУ СТОСОВНО ПОРЯДКУ ПЕРЕХОДУ ІНОЗЕМНИМИ МІСІЯМИ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ФРОНТУ

10 березня 1919 р.

Ч. През: 320/19.

Станиславів дня 10 марта 1919.

Високоповажаний Пан
Сотник Ярослав БІБЕРОВИЧ
посол зах. обл. У. Н. Р.
в
Будапешті.

Державний Секретаріят Військових Справ висилає до Будапешту і Відня свого відпоручника сотника Гриця Герасимовича, якого круг діланя означений в повновласти з дати Станиславів 7. марта 1919. Просимо не відмовити єму Вашої помочи тим більше, що п. Герасимович обовязаний ділати в порозуміню з Вами.

Рівночасно просимо повідомити урядово заступництва Антанти в Будапешті, Начальна Команда Української Галицької Армії рішила зі стратеґічних причин аж до відкликаня не перепустити через фронтову лінію боєву

ніяких місій і тому зволять всякі заступництва держав Антанти зноситися з Українською Народною Республікою та єї властями кождою іншою дорогою, лише не через боєву лінію Львова.

Для Вашого довірочного відома подаємо, що се зарядженє видала Начальна Команда з огляду на становище нашої мужви на львівськім фронті, яка у всяких місіях, переходячих через фронтову лінію, добачує польських емісарів і тому ставиться до них ворожо.

Президент Ради Держ. Секретарів
Др. І. Голубович

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 285. Машинопис. Оригінал.

№ 26
ІЗ МЕМОРАНДУМУ АМЕРИКАНСЬКОЇ МІСІЇ ПРОФЕСОРА А. КУЛІДЖА ПРО КОРДОНИ НА ЗЕМЛЯХ КОЛИШНЬОЇ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

10 березня 1919 р.

I. HUNGARY

...The Ruthenian districts of Northern Hungary should not be taken away from her. The geographical reasons are particularly strong against it, for the region is almost entirely mountainous and in the valleys the lines of life and of communication run not east and west but north and south to the Hungarian plains below. The Czechs maintain that the Ruthenians desire to be united to them by at least a confederation. I doubt whether the desire on their part is either spontaneous, widespread or deep-seated. The autonomy

granted them by a recent Hungarian law respects their individuality and will be much more profitable economically. The wish of the Czechs to extend their own frontier until they are in touch with Rumania and the Ukraine and to cut off direct communication between Poland and Hungary, although not unnatural, is a bit of imperialism of no particular moral value. It is not, however, as immoral as the suggested corridor through German and Magyar lands to connect Czechoslovakia and Jugoslavia.

II. GALICIA

I have made no close study of this question. In general I should favor as a boundary between Poland and Ukrainia something like the line of the Bug and the Stryi or the temporary demarcation fixed by the international commission recently in Lemberg and rejected by the Ukrainians.

III. BUKOWINA

The greater part, including Czernowitz, should be given to Rumania, cutting off the western portion for the benefit of the Ukrainians who should also recive the northern tip of Bessarabia.

PPC. – Vol. 12. – P. 275–276.

№ 27
РЕКОМЕНДАЦІЇ ПОЛЬСЬКОЇ КОМІСІЇ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО НЕГАЙНЕ ПЕРЕКИНЕННЯ АРМІЇ ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ГАЛЛЕРА ІЗ ФРАНЦІЇ В ПОЛЬЩУ У ЗВ'ЯЗКУ З НЕБЕЗПЕКОЮ ВТРАТИ ПОЛЬСЬКОЮ АРМІЄЮ м. ЛЬВОВА

12 березня 1919 р.

During today's meeting of the Commission for the Investigation of Polish Affairs, statements were made by General Barthelemy, General Carton de Wiart and M. de Lodd (members of the Delegation sent to Lemberg by the Interallied Commission at Warsaw) who have just arrived in Paris from Galicia.

According to the statements of these Delegates, the situation between the Poles and Ukrainians at Lemberg has become critical, and the Poles are in danger of being defeated by the Ukrainians unless they receive prompt assistance.

The loss of Lemberg would have a tremendous effect throughout Poland and would be interpreted as a defeat of the Entente. This would immediately strengthen the position of the Bolsheviki, at the same time encouraging all agents employed by Germany in organising plots against the Entente in Eastern Europe.

In these circumstances the Commission for Polish Affairs considers it its duty once more to call the attention of the Supreme Council of the Conference to the necessity of arriving at an immediate decision as to the despatch of General Haller's troops to Poland.

J. Cambon.

Miller D. H. My Diary... – Vol. 17. – P. 179–180.

№ 28
ВІДГУК Д-РА ІЛЯРІЯ БАЧИНСЬКОГО В ГАЗЕТІ "НОВЕ ЖИТТЯ" НА РЕКОМЕНДАЦІЮ МІСІЇ АНТАНТИ ЩОДО ЗАХІДНОГО КОРДОНУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

13 березня 1919 р.

ПОДІЛ ГАЛИЧИНИ ПІСЛЯ ПРОЄКТУ АНТАНТИ В СВІТЛІ СТАТИСТИКИ

На підставі проєкту Антанти демаркаційна лінія між Україною і Польщею в Галичині (яка малаби бути на північ, незнати) іде від ріки Буга на границі Галичини майже в простій лінії до Бібрки, звідтам на захід до Щирця, дальше творять лінію дотеперішні межі повіту стрийського і скільського а дрогобицького і турчанського. Як бачимо, проєкт сей признає Полякам західну і цілу Середну Галичину, полишаючи Україні лише східну часть. Якби ми таку лінію приняли, то треба припустити, що антанта обстоювала би сю лінію яко дефінітивну границю між Україною а Польщею на міжна́роднім конгресі, де при очевидній прихильности антанти до Польщі лінія ся хиба на нашу некористь змінитибися могла. Тому сему розмежованню варта близше приглянутися.

На майже 90 усіх повітів Галичини, на 46 повітів чисто українських а 10 мішаних, припадає нам заледви одна третина. Признає нам проєкт сей округло 30 слідуючих повітів: Богородчани 69.403 мешканців, Борщів 109.320, Чортків 76.447, Броди 89.419, Бережани 62.571, Бучач 138.297, Городенка 92.033, Гусятин 96.891, Долина 113.831, Калуш 97.421, Коломия 124.850, Косів 85.805, Надвірна 90.669, Печеніжин 46.794, Підгайці 93.546, Перемишляни 86.568, Рогатин 124.966, Скалат 96.006, Сколє 55.353, Снятин 88.706, Станиславів 158.066, Стрий 80.164, Тернопіль 142.138, Товмач 116.066, Теребовля 81.048, Залі-

щики 76.958, Збараж 71.498, Зборів 84.777, Золочів 117.364, Жидачів 83.339 – разом 2850.000 мешканців. Статистичні дати взяті з урядового звіту виданого у Відни в р. 1915 на підставі перепису населення з 1910 року. Цифри сі від того часу в наслідок воєнних подій радше зменшились чим збільшились. До сего числа додати належить число населення припадаючої нам східної части повітів сокальського і каменецького та окраїн повіта бобрецького і львівського разом около 100000 душ. Так отже 2.950.000 тисяч, значить незначна надвижка понад одну третину мешканців Галичини. Але не в тім вага.

Віднявши від сеї суми число замешкалих в тих повітах Жидів і Поляків а увзгляднюючи, що число Українців виносило на підставі тої статистики около 3200.000 в краю припадає звиж міліон Українців середної і Західної Галичини до Польщі. Що значить самоозначення народу як міліони його членів віддасться під чуже ярмо, як такі національні чисто українські полоси краю, як Ліско, Турка, Дрогобич, Добромиль, Перемишль, Яворів, Жовква з двома міліонами мешканців, в тім около півтора міліона Українців, віддаєсь під польське панування. Можеби Антанта прислухалася до голосу широких мас населення сеї полоси краю а не ішла за односторонною інформацією.

Чи Антанта думає що найдеться в українській армії один жовнір або офіцир, що на таке кинувби кріс і вернувби домів?

Др. Ілярий Бачинський.

Нове життя. – 1919. – 13 берез.

№ 29
РЕКОМЕНДАЦІЯ ПОЛЬСЬКОЇ КОМІСІЇ ТА КОМІСІЇ ГЕНЕРАЛА БАРТЕЛЕМІ ПРО ПЕРЕКИНЕННЯ АРМІЇ ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ГАЛЛЕРА В ПОЛЬЩУ У ЗВ'ЯЗКУ ЗІ СТАНОВИЩЕМ НА ФРОНТІ ПІД м. ЛЬВОВОМ

14 березня 1919 р.

Paris, 14th March, 1919.

In consequence of the latest information received from Poland, which depicts the situation of the Poles in Lemberg as extremely grave, and following upon the audience given by the Commission for Polish Affairs to General Barthelemy, General Carton de Wiart and Lieutenant Foster (who have just returned from Lemberg), both of which confirm the extreme urgency of bringing help to the town, the Commission submits the following to the Supreme Council:

1. It recalls the conclusions arrived at in its Note of 12th March relating to the immediate despatch to Poland of General Haller's Polish Army Corps and again points out the extreme urgency of this measure.

2. It considers it a duty to lay great stress on the necessity of helping Lemberg, by making use of such Allied Contingents as are available in the vicinity.

3. Lastly, with the object of making a simultaneous diplomatic attempt to save Lemberg, it submits to the Supreme Council the proposal to enjoin the Ukrainian Government, through the intermediary of the Warsaw Commission to accept an armistice.

If this attempt is to have any chance of success, the armistice conditions should, generally speaking, take the

present situation into account, and more particularly in regard to the present possession of the oil fields.

Miller D. H. My Diary... – Vol. 17. – P. 181–182.

№ 30
ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ "НОВЕ ЖИТТЯ" ПРО ПЕРЕБУВАННЯ У СТАНИСЛАВОВІ ШВЕЙЦАРСЬКОЇ МІСІЇ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА

16 березня 1919 р.

В Станіславові перебуває від вівтірка швейцарська місія Червоного Хреста під проводом дра Фріка. Крім нього належить до місії пп. Еренгольд, Превалінський (Білорос) і Міхелі. Місія має завдання переговорювати в справі виміни і транспорту полонених з Росії та Української Народньої Республіки. Крім того простудіює вона санітарні відносини і запотребовання санітарних матеріялів в Західній Области Укр. Нар. Республіки. Вчора оглянув др. Фрік в товаристві штабового лікаря дра Біласа станіславівські військові лічниці, а сьогодня в товаристві санітарного шефа дра Курівця лічниці для цивільної людности. Сьогодня ж передполуднем приняв дра Фріка на авдієнції президент секретаріяту д-р Голубович. Після того відбулася конференція між дром Фріком і держ. секретарем внутр. справ, дром Макухом і санітарним шефом дром Курівцем. В тій конференції взяла участь українська місія Червоного Хреста зі Львова. Разом з швейцарською місією Червоного Хреста приїхали до Станіславова два визначні журналісти: Мр. Гіят і Мр. Ефрієс. Мр. Гіят є представником американського пресового синдикату, в котрім є зєдинених 1200 часописів, а Мр. Ефрієс є кореспондентом часописі "Дель Мель". Названі пани особисто інформувалися в секретаріяті заграничних справ про

відносини в нашій Республиці, президент др. Голубович приняв їх на довшій авдієнції.

Нове життя. – 1919. – 16 берез.

№ 31
НОТА ДЕЛЕГАЦІЇ США НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ДЕРЖАВНОМУ СЕКРЕТАРЕВІ ВАСИЛЮ ПАНЕЙКУ

*17 березня 1919 р.**

Президент Вільзон одержав Вашу телеграму з 13 марта, в якій говориться про відносини між Україною та Польщею і про місію генерала Бартелємі. Президент хоче, щоби Ви були певні, що він вповні здає собі справу про положення і через те сейчас буде вислана на місце окрема місія коаліції, щоби перевести доходження про цілу ту справу. Президент є певний того, що в ожиданню приїзду цеї місії і в загальнім інтересі – Україна сейчас здержить мілітарну акцію. Президент сподівається, що Україна матиме довіря до доброї волі коаліційних правительств – привести до вдоволяючої угоди між Польщею і Україною та через справедливу розвязку усунути конфлікти поміж обома націями.

Нове життя. – 1919. – 23 берез.

*Дата документа

№ 32
ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПРО ВИКОРИСТАННЯ АРМІЇ ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ГАЛЛЕРА В ОКУПАЦІЇ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

17 березня 1919 р.

Inter-Allied Intervention in Poland: (a) Marshal Foch's Scheme for Allied Intervention in Poland

MARSHAL FOCH asked permission to draw the attention of the Conference to the situation in Poland. On the 2nd of January last the Allied and Associated Governments had decided to send to Poland a Mission to report on the situation and on the needs of that country. Mr. Noulens, in despatches dated the 5th, 8th, 11th and 12th March had, in the name of the Mission, drawn attention to the actual situation existing in Poland. The gravity of the situation was such that the very existence of this nation, which the Allied and Associated Governments had decided to recognise, to reconstitute and to assist, was in question. The most imminent danger related to the town of Lemberg which was infested by the Ukrainians, and whose fall would entail that of the Polish Government. Such an eventuality threatened to draw into anarchy a country menaced on three sides by the Germans, Bolsheviks and by the Ukrainians. It was, therefore, absolutely necessary to take immediate action, and the Allied and Associated Governments could no longer delay in arriving at a decision in order to ward off the grave peril which threatened Poland. Assistance must at once be sent to Lemberg. The possible measures included

the transport to Lemberg of a part of the Polish troops at Odessa if the situation in that region made this possible; and the transport to Lemberg of one Polish regiment from France. The transport of these troops would be carried out over the Roumanian, Italian and Austrian railways and for this purpose an understanding would have to be reached by the Allied General Staffs. The force thus made available would, however, [be] largely strengthened by the support of the Roumanian Army, for which purpose a force of ten to twelve divisions at least could be obtained of good phvsique and good moral[e]. The Roumanian Government had, in principle, agreed to participate in the prepared operations on the condition that the Allied and Associated Governments would furnish the material which was lacking, namely: clothing, equipment and food. The assistance of the Roumanian Army should be accepted without delay and without hesitation on account of its great value and on account of the proximity of Roumania to the theatre of operations. It was of the utmost importance that Roumania should be given, without delav, the assistance required, but in order to bring together the neccesarv resources concerted action between the Allied General Staffs was again necessary.

To sum up, the two countries, Poland and Roumania, with whom the Allies were tied, offered sufficient forces for the purpose required, provided that these troops received guidance and material assistance. Their combined action would constitute a most solid barrier against Bolshevism, which would otherwise, triumph. The object in view would be realised as soon as the Allied Governments decided on a resolute policy, affirming their resolve to stop the progress of Bolshevism, and constituting for the purpose an Allied High Command, charged with the duty of supplying to Poland and

to Roumania (and eventually to the other Governments in a position to act, such as Finland etc.,) the necessary material aid, and with the duty of co-ordinating the action of these various Governments.

Mr. LLOYD GEORGE hoped the Conference would not accede to the proposals contained in the statement read by Marshal Foch as, he thought, it would merely mean giving support to the perpetration of a great mischief. The proposal at bottom merely meant the setting up of a great army for the eventual invasion of Russia. It would be agreed that Roumania had nothing whatever to do with Lemberg, but it was hoped that, once the Roumanian troops had been brought to that place, they would be available for operations against Russia. He was entirely opposed to any such operations which could only be carried out at the expense of the Allies. Even supposing the policy was correct, who was going to pay? Roumania could not finance their own justifiable military operations. The Poles were starving and unable to defend Lemberg against an untrained mob of Ukrainian rebels, unless they were organised, furnished with supplies, and paid by the Allies. He, therefore, personally would have nothing to do with the proposal which merely, being interpreted, meant that in the first place, the Roumanians and the Poles would be assembled in Galicia and under the guise of relieving Lemberg, Russia would be invaded. Furthermore, the proposal suggested the transfer of troops from Odessa. Did the Conference fully realise what was happening in that region? It had been said that the Ukrainians possessed a powerful army, that they did not want the Bolsheviks, that they would be able in effect to roll the Bolsheviks back to Moscow. As a matter of fact, it appeared that the Allied troops, as well as the anti-Bolshevik Ukrainian

troops, had actually been driven bask to a narrow fringe in the south of the country. Kerson had been lost and the Bolsheviks were pressing on towards Odessa; the whole of that grain district had, in fact, fallen into the hands of the Bolsheviks. In the face of that situation, it was now proposed to lake all the forces from Odessa in order to take part in some quarrel at Lemberg. In his opinion, these proposals merely meant giving help to the Bolsheviks, since Petlura was fighting against the Bolsheviks and now it was proposed to destroy him.

In regard to the question of Lemberg, he would enquire whether any decision had been reached that the town should belong to Poland. In his opinion no decision had been reached by the Committee appointed to enquire into the frontier of Poland. Why, therefore, should the Conference decide the question in favour of the Poles and against the Ukrainians before the question had been properly examined? Had the Poles felt very strongly on this question he thought they would have been able to defend themselves.

To sum up, he was entirely in favour of using all sources of persuasion in order to bring about the temporary settlement of the dispute between the Poles and the Ukrainians in the same way us had been done in the case of Teschen. But he was absolutely opposed to the idea of organizing armies to the idea of sending Roumanians at the Allies expense to Lemberg, and to the idea of sending Haller's Army, which was required to defend Poland, to Lemberg to fight questions of this kind. Consequently, he suggested that the proposal made by Marshal Foch should be negatived in so far as it related to military operations, and that persuasion should, in the meantime, be used pending a decision on the question of the frontiers of Poland. Apparently the Poles had a quarrel with the Ukrainians and an attempt was being made by them to

grasp territory from the Ruthenians. No doubt the Polish troops would march against Lemberg, provided they were fed and paid by the Allies, but, he personally would never agree to such a proposal.

MARSHAL FOCH asked that the discussion should be brought back to the particular question under consideration. Today was the 17th March, a month in which the enemy generally prepared his offensive, a fact which was evidenced by the experience of previouyears. Therefore, if the Conference would that day merely consider the Allied situation, and not that of the enemy which was unknown, the following conclusions would be reached.

In accordance with M. Noulens' report, it would be admitted that the situation in Poland was very grave. Lemberg was about to fall, and if Lemberg fell the Polish Government would fall with it. That is to say, the Government would be wrecked at its birth, and the country, which it had been intended to reconstitute, would be threatened, by Germans, Bolsheviks and Ukrainians with the result that the creation of the Allies might, only live a few days. To prevent the occurrence of this catastrophe, the Commission sent to Poland by the Allied and Associated Governments had proposed that the Polish troops at Odessa and in France should be sent to Lemberg without delay. And, as Allied Commander-in-Chief, he had put forward proposals to give effect to the demands made by the Commission. He had accordingly proposed that arrangements should forthwith be made by the Allied General Staffs for the transportation of the above Polish troops across various territories, in order to assist in the defence of Lemberg, which would otherwise fall. The Commission had also reported that assistance could be given by Roumanian troops, who were only

too anxious to give the help required, provided an understanding were reached between the Roumanian and Polish Governments. He (Marshal Foch) still took, as the basis of his proposals, the suggestions made by the Inter-Allied Commission which had been sent to Poland; and, in order to give effect to the recommendations of the Commission, he had merely formulated a scheme having as its object the continuation of the policy hitherto followed, namely: the creation of an independent Poland, and its support when threatened. The Roumanian Government, which was fighting on the Allied side, had agreed to send troops to Lemberg on condition of its receiving some assistance. The scheme he had proposed was a very moderate and restricted one; it was based on the recommendations made by the Polish Commission and it would work out successfully with the employment of only small military means, without great expense, and without undertaking any imprudent engagements. By the application of his scheme, a nucleus of resistance, against the Bolsheviks would be created, and time would be gained for a further study of the situation. At the present moment, it was undeniable that the Bolsheviks were gaining ground everywhere in South Russia, and they were preparing a big attack on the Lower Dniester. Consequently, measures should forthwith be taken to put up a resistance to prevent the wings of the anti-Bolshevik armies being rolled up and the centre being pierced. It was with that object in view that he had proposed to constitute here an Inter-Allied staff to deal with this question with a view to the utilisation of all available means.

M. Pichon drew attention to the fact that the Polish Commission, which had dealt with this particular question,

had put forward certain definite proposals, which would appear to agree with what Mr. Lloyd George had said, Paragraph 3 of the Commission's proposal, dated 14th March, 1919, read as follows: –

"3. Lastly, with the object of making a simultaneous diplomatic attempt to save Lemberg, it submits to the Supreme Council the proposal to enjoin the Ukrainian Government, through the intermediary of the Warsaw Commission to accept an armistice.

If this attempt is to have any chance of success, the armistice conditions should, generally speaking, take the present situation into account, and more particularly in regard to the present possession of the oilfields."

In his opinion, in the manner above suggested, a solution might best be obtained. He thought if the Ukrainians were given the oilfields, they would he likely to accept an armistice. That was the proposal which had been put forward by General Barthélémy, and General Carton de Wiart, and had been accepted by all the experts, except Marshal Foch.

M. Cambon said that he was President of the Committee for Polish Affairs. Having heard General Barthélémy and General Carton de Wiart and Lieutenant Foster, his Committee had decided to adopt the recommendation just read by M. Pichon, which included the idea of an armistice. The Commission in Poland had recently visited General Petlura and had been somewhat badly received. In consequence the conclusion had been reached that, the proposal for an armistice by itself would not in all probability satisfy the Ukrainians, unless some advantages were at the same time granted to them, such as the temporary cession of the oilfields. In addition, in order to make the acceptance of an armistice more certain, it

would be necessary for Poland to be able to put forward some show of force. For that reason, in his opinion, the necessary help should lie given to Poland by the immediate return of the Polish troops now in France.

M. CLEMENCEAU enquired by what route the troops would be sent from France to Poland. He thought there would be some difficulty in sending them via Dantzig.

(c) [sic] Supply of Ships for Transport of Gen. Haller's Troops to Poland

MR. LLORD GEORGE pointed out that the difficulty was one of shipping. No ships were available unless each of the Allies agreed to make a contribution, as if was a question of withdrawing ships which would otherwise be employed for the transportation of Australian or American troops from France.

PRESIDENT WILSON enquired as to the advisability of communicating with the Allied Maritime Transport Council with a view to hastening the matter.

Mr. LLOYD GEORGE pointed out that the shipping question was one which would have to be settled by the Governments concerned as matters of policy were involved, which the Allied Maritime Council could not settle. There was no spare shipping and consequently the ships required for Polish troops could only be obtained by the temporary withdrawal of ships at present employed for the transport of Allied and American homeward hound troops.

PRESIDENT WILSON enquired whether the Allied Maritime Council could not be asked to submit a memorandum showing what each country was required to do, that is to say, to submit a scheme giving a definite quota of contribution.

(This was agreed to.)

M. Clemenceau summing up, said that the proposal made by the Committee for Polish Affairs which read as follows should at present bo accepted: —

"With the object of making a simultaneous diplomatic attempt to save Lemberg, it submits to the Supreme Council the proposal to enjoin the Ukrainian Government, through the intermediary of the Warsaw Commission to accept an armistice. If this attempt is to have any chance of success, the armistice conditions should, generally speaking, take the present situation into account, and more particularly in regard to the present possession of the oilfields".

(This was agreed to.)

(d) Appointment of an Allied General Staff to Study Question of Transport of Polish Troops to Poland and Possible Utilisation of Roumanian Troops in Poland

Marshal Foch proposed that the question of the transport of Polish troops from France and Odessa to Poland should be studied by an Allied General Staff. He also proposed, with the consent of the Conference, to study the possible utilisation of the Roumanian troops in Poland.

M. Clemenceau thought that the question to be settled was chiefly a financial one, as the employment of the Roumanian army would entail considerable expense.

Marshal Foch pressed for a definite answer to his proposal. He asked, in the evet of its acceptance, that a representative of each Government should be appoinled.

Mr. Lloyd George said that he agreed to accept the first part of Marshal Foch's proposal, relating to the study of the

question of the transport of Polish troops from France and Odessa to Poland; but he declined to agree to the study of the second proposition to which he entirely opposed in principle. He could not agree to instruet the Allied Commander-in-Chief to study the question of attacking the Uknainians at Lemberg, whilst at the same time, General Franchet d'Esperey was being instructed to do all he could to help the Ukrainians to fight against the Bolsheviks at Odessa.

President Wilson expressed his agreement with Mr. Lloyd George's viems.

M. Orlando said that he would also accept Marshal Foch's first proposal.

(It was agreed: —

(1) To call upon the Allied Maritime Transport Council to submit a scheme showing what should be the contribution in shipping of each of the Allied and Associated Governments for the transport of General Haller's troops from France to Dantzig.

(2) To enjoin the Ukrainian Government through the intermediary of the Warsaw Commission to accept, an armistice. The armistice conditions should, generally speaking, take the present situation into account and more particularly in regard to the present possession of the oilfields.

(3) To authorise Marshal Foch to study the possibility of the transport of Polish troops to Poland from France and Odessa.)

PPC. – Vol. 4. – P. 379–385.

№ 33
ПОСТАНОВА ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ РАДИ АНТАНТИ ЩОДО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕМИР'Я В РАЙОНІ м. ЛЬВОВА

17 березня 1919 р.

M. CLEMENCEAU, summing up, said that the proposal made by the Committee for Polish Affairs which read as follows should at present be accepted:

"With the object of making a simultaneous diplomatic attempt to save Lemberg, it submits to the Supreme Council the proposal to enjoin the Ukrainian Government, through the intermediary of the Warsaw Commission to accept an armistice. If this attempt is to have any chance of success, the armistice conditions should, generally speaking, take the present situation into account, and more particularly in regard to the present possession of the oilfields."

(This was agreed to.)

Miller D. H. My Diary... – Vol. 15. – P. 408.

№ 34
ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ РАДИ АНТАНТИ ПРО ПЕРЕКИНЕННЯ ПОЛЬСЬКИХ ВІЙСЬК ІЗ ФРАНЦІЇ ТА З м. ОДЕСИ В ПОЛЬЩУ І ПРО МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РУМУНСЬКОЇ АРМІЇ ДЛЯ ОКУПАЦІЇ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

17 березня 1919 р.

Marshal Foch proposed that the question of the transport of Polish troops from France and Odessa to Poland should be studied by an Allied General Staff. He also proposed, with the consent of the Conference, to study the possible utilisation of the Roumanian troops in Poland.

M. Clemenceau thought that the question to be settled was chiefly a financial one, as the employment of the Roumanian army would entail considerable expense.

Marshal Foch pressed for a definite answer to his proposal. He asked, in the event of its acceptance, that a representative of each Government should be appointed.

Mr. Lloyd George said that he agreed to accept the first part of Marshal Foch's proposal, relating to the study of the question of the transport of Polish troops from France and Odessa to Poland; but he declined to agree to the study of the second proposition to which he was entirely opposed in principle. He could not agree to instruct the Allied Commander-in-Chief to study the question of attacking the Ukrainians at Lemberg, whilst at the same time, General Franchet d'Esperey was being instructed to do all he could to help the Ukrainians to fight against the Bolsheviks at Odessa.

President Wilson expressed his agreement with Mr. Lloyd George's views.

M. Orlando said that he would also accept Marshal Foch's first proposal.

(It was agreed):

(1) To call upon the Allied Maritime Transport Council to submit a scheme showing what should be the contribution in shipping of each of the Allied and Associated Governments for the transport of General Haller's troops from France to Dantzig.

(2) To enjoin the Ukrainian Government through the intermediary of the Warsaw Commission to accept an armistice. The armistice conditions should, generally speaking, take the present situation into account and more particularly in regard to the present possession of the oilfields.

(3) To authorise Marshal Foch to study the possibility of the transport of Polish troops to Poland from France and Odessa.

(The meeting then adjourned.)

Paris, 18th March, 1919.

Miller D. H. My Diary... – Vol. 15. – P. 408–409.

№ 35
ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ РАДИ АНТАНТИ СТОСОВНО ПРОТЕСТУ ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ ЩОДО НАМІРІВ ВІДТОРГНЕННЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ВІД УКРАЇНИ

17 березня 1919 р.

Finally, Mr. Syderenko, President of the Delegation of the Ukraine Republic, has protested to the President of the Peace Conference against arrangements which would result in the separation of part of Galicia from the Ukraine.

The Commission cannot ignore the fact that it would be difficult to come to a decision concerning the territorial claims of the Poles towards the East without hearing the other side of the case. On the other hand, the Commission is doubtful whether, in the existing state of uncertainty regarding the political position of Russia, the Letts, the Lithuanians and the Ukrainians, it is justified in granting an audience to the delegates of these various populations whose Governments have no legal existence.

The Commission has, therefore, instructed me to ask the Supreme Council of the Conference to give it the necessary directions on the subject.

JULES CAMBON

Miller D. H. My Diary... – Vol. 17. – P. 181.

№ 36
ДОРУЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УПОВНОВАЖЕНОМУ В БУДАПЕШТІ СОТНИКОВІ ВОЛОДИМИРУ БІБЕРОВИЧУ НАДІСЛАТИ ІНФОРМАЦІЮ ПРО СКЛАД МУКАЧІВСЬКОЇ РАДИ І ЗВЕРНЕННЯ ДО УРЯДУ УГОРЩИНИ СТОСОВНО НЕДОПУЩЕННЯ ЗЛОВЖИВАНЬ ЩОДО УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ЗАКАРПАТТЯ

18 березня 1919 р.

До Високоповажаного
Пана Володимира Біберовича
українського уповновласненого
в Будапешті.

Прошу о присланя звіту про вислід виборів до "Мукачівської Ради" про її склад, політичні ґрупи та політичний напрям.

Одночасно прошу звернути в приязній формі увагу угорського правительства що надужитя, яких допускаються угорські власти супроти національного сьвідомого українського населеня, можуть пошкодити теперішному відношеню У.Н.Р. до Угорщини та зводьте виєднати в угорських верховних властий поручення, щоби низші адміністраційні орґани понехали переслідувань українського населеня.

Станиславів, дня 18. марта 1919

Підпис. Печатка. **Др. Ст. Витвицький.**
Упр. Д. С. заграничних справ.

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 285. Рукопис. Оригінал.

№ 37
ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ЩОДО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕМИР'Я В РАЙОНІ ЛЬВОВА ТА НАДІСЛАННЯ ТЕЛЕГРАМИ КОМАНДУВАЧУ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ ГЕНЕРАЛУ МИХАЙЛОВІ ОМЕЛЯНОВИЧУ-ПАВЛЕНКУ

19 березня 1919 р.

Question of an Armistice Between Ukrainians and Poles in the Region of Lemberg

M. CAMBON said that the Committee over which he presided had prepared two documents. One was a telegram to be sent by the Supreme Council to the President of the Allied Commission at Warsaw, and the second a declaration by the Allied and Associated Powers addressed to the Commander-in-Chief of the Ukrainian troops in Eastern Galicia (for text see Annexure "A"). The Committee, however, had on the 18th March heard Dr. Lord, the American delegate on the Inter-Allied Commission at Warsaw. He was of opinion that the Warsaw Commission would not be able to bring about an armistice between the Poles and Ukrainians. He suggested that the Warsaw Commission should be asked merely to bring about a cessation of hostilities and that the conclusion of an armistice should be undertaken at Paris under the direct authority of the Supreme Council of the Conference, acting through the Polish and Ukrainian representatives at present there. The Committee therefore recommended that the Supreme Council should hear the views of Dr. Lord. If these

views were adopted the two documents above mentioned would have to be modified.

(After a short discussion it was agreed that Dr. Lord should be heard and that Marshal Foch should be summoned to attend the discussion.)

Dr. Lord said that, before explaining the proposals he had to make, he thought it was his duty to state that the views he was about to express were personal to himself. As a Member of the Inter-Allied Commission at Warsaw he was aware of the views held by his colleagues. Since his return to Paris, however, he had come to the conclusion that vigorous action, in other words military action, as recommended by the Commission, could not be undertaken. He had therefore come to think that diplomatic means of putting an end to the conflict must be sought. Dr. Lord then set forth the following proposals:—

1. That the Conference send an urgent invitation to the Poles and Ukrainians to agree to an immediate suspension of hostilities.

2. That this suspension of hostilities be effected through a truce based substantially on the existing military *status quo*, but under conditions which would insure the security in Polish hands of the city of Lemberg and of the railway connecting Lemberg with Przemysl.

3. That in case both belligerent parties agree to an immediate truce, they should be invited to send representatives to Paris to discuss with an interallied commission appointed for this purpose the terms of an armistice which should last until the final settlement of the Conference of the territorial questions pending in Eastern Galicia.

4. That the armistice as finally fixed by the interallied commission after due consultation with Polish and Ukrainian representatives should be submitted to the Conference, and, if approved by it, should then be communicated to the belligerent parties as a mediatory arrangement proposed by the Conference.

The foregoing recommendations were based principally on the following:—

(*a*) That it is indispensable to secure an immediate cessation of hostilities, especially in view of the grave situation at Lemberg, the imminent fall of which may involve the most disastrous consequences upon the whole political situation in Poland.

(*b*) That this termination of hostilities ought if possible to be obtained without the need of resorting to force.

(*c*) That such a peaceful solution of the question can probably be attained only by the direct intervention and by the moral authority of the Conference.

Recommendation 1.

It is recommended that the Conference send an urgent invitation to the Poles and Ukrainians to agree to an immediate suspension of hostilities.

The interallied Commission at Warsaw has already attempted to establish such a truce, and has met with a severe check. It would seem useless to direct this Commission to make a second attempt of the same kind. After all that has happened, it would probably be unable to obtain the agreement of the Ukrainians. Moreover, the delay incidental to the trip from Warsaw to Lemberg and the necessary discussions with the Ukrainians would probably consume so much time that

Lemberg would have fallen before anything was arranged. The only way to secure an immediate result, and one which may perhaps avert the fall of Lemberg, is for the Conference to intervene with all the moral authority it possesses, by means of telegrams to be dispatched immediately and simultaneously to the two belligerents.

Recommendation 2.

It is recommended that this suspension of hostilities be effected through a truce based substantially on the existing military *status quo* but under conditions which would insure the security in Polish hands of the city of Lemberg and of the railway connecting Lemberg with Przemysl.

It is suggested that the truce signed between the Poles and the Ukrainians on the 24th February under the mediation of the Interallied Commission of Warsaw (a copy of which is here appended (Annexure B)), might serve substantially as the basis for a new truce. It is necessary, however, to stipulate expressly that the city of Lemberg and the railway which feeds it should be left in Polish possession. After the citizens of Lemberg have defended themselves with such determination for four months against the Ukrainians, it seems impossible to hand over the city to its besiegers, or to deprive it of its food supply, during the period of the armistice.

If both belligerents expressed their agreement to an immediate suspension of hostilities, representatives of the Allied and Associated Governments could promptly be sent to Lemberg to conclude the truce, but the Conference ought first to obtain the agreement to an immediate truce before any Interallied Commission on the spot were called into action.

Recommendation 3.

It is recommended that in case both belligerent parties agree to an immediate truce, they should be invited to send representatives to Paris to discuss with an interallied commission appointed for this purpose the terms of an armistice which should last until the final settlement by the Conference of the territorial questions pending in Eastern Galicia.

It appears indispensable that the negotiations for an armistice should be carried on in Paris under the supervision and with the direct authority of the Conference, rather than by an interallied commission on the spot. For the Ukrainians, who have hitherto been the refractory party in this dispute, have already dealt with a number of interallied commissions, have refused to accept their proposals, and in all probability will continue to refuse so long as they dare to do so, a commission which has no means at its disposal except persuasion will almost certainly be unable to effect anything.

There would seem to be only two means of escaping from this dilemma; either the mediating powers must use force to impose their terms, and this everyone is anxious to avoid; or else the powers must call into play all the moral authority they possess, and this can be attained only by placing the mediatory action under the most direct supervision and sanction of the Conference.

The transfer of the proceedings to Paris would also have this great advantage, that the Ukrainians are especially anxious to have a representation here, a representation which, once the armistice was disposed of, might then have the opportunity to lay before the Powers the desires of the Ukrainian people

with regard to the definite solution of the territorial questions affecting them. Perhaps the surest means of securing their acceptance of a truce and later of an armistice is to be found precisely in the opportunity here offered them to secure a hearing before the Conference.

At the same time knowledge could be conveyed to them that if they refused to defer to the wishes of the Powers with regard to an armistice, they would then be excluded from a hearing on the far more fundamental questions so long as they remained obdurate.

Moreover the variety and difficulty of the problems connected with this negotiation, involving as it does, questions of high policy on the part of the Allied and Associated Governments, render it particularly desirable that the negotiations should be conducted here rather than by a commission remote from Paris and imperfectly informed as to the desires and intentions of the Powers.

It is suggested that the negotiation of an armistice at Paris might be entrusted to the Commission on Polish Affairs, who are in possession of sufficient data to enable them, in consultation with Polish and Ukrainian representatives, to arrange an armistice here as easily as it could be done at Lemberg.

Recommendation 4.

It is recommended that the armistice as finally fixed by the interallied commission after due consultation with the Polish and Ukrainian Representatives should be submitted to the Conference, and, if approved by it, should then be communicated to the belligerent parties as a mediatory arrangement proposed by the Conference.

A difficulty which has lamed every previous effort at mediation in the Polish-Ukrainian conflict has been the uncertainty whether the terms proposed by the mediators had the sanction of the Great Powers. It is indispensable that the armistice conditions to be arranged in the new negotiations should be issued only after receiving the most careful attention and approval of the Conference. Nothing but the expressed sanction of the Conference itself could have weight enough to extort the necessary sacrifices from both the belligerents.

It would seem that the Conference could put forth these armistice conditions by way of friendly mediation without committing itself to imposing them by force in case of refusal. The conditions should be supported by the assurance that a belligerent who refused to accept them need expect no recognition and no hearing from the Conference.

Dr. Lord added that it was perhaps hardly necessary to emphasise the importance to the present Polish Government of holding Lemberg. The situation was so critical that some immediate action must be taken. Heretofore Lemberg had held out because the Poles had been able to operate the railroad from Przemysl; but this had been cut, and he had been told when there that Lemberg had provisions enough for only 8 days after suspension of the railroad traffic. These 8 days were now nearly passed. It was universally acknowledged that M. Paderewski's Government could not survive the loss of Lemberg. On the other hand, if it were made possible for them to hold on to the city for a short time longer, the advent of General Haller's army or other factors might change the situation in favour of the Poles.

President Wilson asked what means existed of communicating with the Commanders-in-Chief of the opposing forces.

Dr. Lord said that communication with the Ukrainians might be had through Vienna and with the Poles through Warsaw. He suggested that several alternative routes should be used.

President Wilson asked by whom Dr. Lord suggested the communications should be signed.

Dr. Lord replied that they should be sent by order of the Council through a military channel. He believed that there was in Lemberg itself a British Colonel who might be able to communicate with the Commander-in-Chief of the Ukrainian troops by wireless.

Baron Sonnino asked whether there was direct communication with Lemberg.

Dr. Lord said he thought communication by wireless via Warsaw could be obtained.

Mr. Lloyd George said that Colonel Kisch informed him that this was doubtful.

Colonel Kisch explained that since the Railway to Lemberg had been cut, it was probable telegraphic communication was also interrupted and very doubtful whether the Ukrainians would take wireless messages from Lemberg.

Mr. Lloyd George enquired what was the national character of the population in and around Lemberg.

Dr. Lord replied that in the city itself, 10 to 12% were Ruthenians, 50% Poles and the remainder, Jews. The Polish character of the city population had been strikingly demonstrated by the events of the last four months. The town has been defended against the Ukrainians street by street and house by house.

MR. LANSING observed that the city of Lemberg was a Polish island surrounded by a Ruthenian district.

DR. LORD agreed.

PRESIDENT WILSON observed that there were in Paris both Polish and Ukrainian representatives. It might perhaps be the most expeditious method if they were severally asked to inform their Governments that it was the desire of the Council that hostilities should cease and that if either party refused the truce its claims would not be heard by the Conference.

DR. LORD said that this method might be employed but should be supplemented by the sending of telegrams direct as the Ukrainians had the greatest interest in not receiving the message.

MR. BALFOUR asked Dr. Lord whether it was not desirable that the terms of the truce should approximate as closely as possible to the final delimitation between Poland and the Ukraine. Would there not be a great disadvantage in delivering to either a region which might subsequently be taken from them?

DR. LORD replied that without pre-judging any ultimate decision, he thought it was of urgent importance to cause fighting to cease.

MR. LANSING asked whether Dr. Lord would favour a truce on the present line held by either side.

DR. LORD replied that this was not quite his view. He was prepared to remove the Ukrainian troops from the immediate vicinity of Lemberg. These troops could not be trusted to refrain from looting the city at any moment. It was also important to re-establish traffic on the Railway line which the Ukrainian troops had cut.

M. CLEMENCEAU asked Marshal Foch whether he had any comments to make on Dr. Lord's proposals.

MARSHAL FOCH said that he had little criticism to make except to say that if the Ukrainians neglected the decisions of the Conference as they had those of the Inter-Allied Commission, the Conference might be discredited. He was not sure on what terms the Allies were with the Ukrainians. Were the latter friends or enemies?

MR. BALFOUR said that he shared Marshal Foch's doubts but he would like to ask Marshal Foch to explain how the Ukrainians, whose country was represented as over-run by Bolsheviks, could find troops to invade Poland which was being over-run by no-one.

MARSHAL FOCH said that he had no explanation to offer of this phenomenon unless it be assumed that the Ukrainians were in agreement with the Bolsheviks.

MR. LLOYD GEORGE pointed out that the Conference hitherto had only heard the Poles. According to the maps he had the majority of the population in Eastern Galicia was Ukrainian. According to the principle of the Allied and Associated Powers the country should, therefore, be attributed to them, unless very cogent reasons to the contrary existed. It might be that the Ukrainian troops attacking Lemberg were troops raised among the local population to establish their independence. If we supported the Ukrainians in the South, as we had done, why should we fight them in the North? The Report of the Polish Committee showed that the Poles were not incapable of claiming more for themselves than was theirs by right. They had done so in respect to their frontiers with Germany and Russia. They might be doing so in this region too. It was

desirable that the Conference should be strictly impartial. It was not improbable that what the Poles chiefly wanted in Eastern Galicia was the oilfields.

MR. BALFOUR remarked that there was a decision which the Council should take before leaving this subject. The Polish Committee had asked whether they were to proceed to draw the boundaries of Poland in other regions than those bordering on Germany. The Committee had not proceeded with any investigation concerning the Eastern and Southern frontiers of Poland, pending a decision by the Council regarding the status of Lithuania, Ukraine etc. He was of opinion that the Committee should proceed without delay to fit the proper ethnographical limits of Poland in order that when the Conference came to deal with the question of Lemberg, and of the oil wells of Eastern Galicia, it should have before it an impartial judgment. If the Ukrainian Delegation were to come before the Council, the Council should be prepared with the advice of an impartial body before attempting to adjudicate. The Committee in his opinion therefore, should be told to proceed with their labours.

MR. LANSING remarked that the same procedure should apply to Czecho-Slovakia.

MR. CAMBON said that some time ago he had asked if the Committee was authorised to hear the Ukrainians and Lithuanians. The Committee had felt that before hearing Delegates of these nationalities, permission should be obtained from the Council, as the Committee did not know with whom they were dealing. If the Council now decided that they should be heard, the Committee would proceed at once to hear them.

President Wilson pointed out that, if in accordance with Dr. Lord's proposals, the Council was to make the acceptance of a truce a condition of being heard with the Ukrainians, this proposal would not offer them any special inducement if they had already been heard by M. Cambon's Committee. He proposed that M. Cambon should be asked to draw up a message to both Commanders embodying the suggestions of Dr. Lord. The message should then be signed by the Chairman of the Conference and despatched by the best method available. It should also be communicated to the Polish and Ukrainian groups at present in Paris with a warning that the hearing of their respective claims depended on their accepting the truce.

Mr. Lloyd George said that he supported this proposal.

Baron Sonnino said that the only reason that might induce the Ukrainians to accept the truce would be the hope of some kind of recognition by the Peace Conference. If the Committee set about defining the frontier in Galicia, and its decision were adverse to the Ukrainians, they would get to know it and would feel they had nothing to gain from obeying any behest sent to them by the Council. They would feel that it was to their interests to effect the capture of Lemberg as speedily as possible. He therefore, supported President Wilson's proposal but thought that no definition of the Polish Frontier in this region should be made for the present. The Council might promise to hear the Ukrainians if they stopped fighting. This was probably the only means of saving Lemberg.

M. Clemenceau said he also accepted President Wilson's proposal, but he would ask that the message be submitted to all the Heads of Governments and signed by each.

This was agreed to.

The following resolution was then adopted:—

(1) That the attached telegram, signed by the heads of the delegations of the United States of America, British Empire, France, Italy and Japan, shall be transmitted in the name of the Conference by the French Government to the Commanders-in-Chief of the Polish and Ukrainian forces by the best available routes.

(It was arranged to send the message direct by radio. In addition that General Bliss should instruct the American General Kernan at Warsaw to proceed to the front to deliver the message to both Generals.)

(2) That the telegram shall also be communicated by the French Government in the name of the Conference to the heads of the Polish and Ukrainian groups in Paris.

(3) That the Paris Commission for Polish affairs shall resume its study of the remaining Polish frontiers.

Telegram

A. General Pawlenko Commanding the Ukrainian forces before Lemberg.

In the course of its sitting of March 19th, the Supreme Council of the Peace Conference has decided to request both parties now opposing each other at Lemberg to conclude a truce immediately on receipt of the present telegram.

In consequence, the Chiefs of the Allied and Associated Governments apply to General Pawlenko to acquaint him with the request from the Supreme Council of the Peace Conference immediately to stop hostilities as far as he is concerned, in front of and in the region of Lemberg; this request is simultaneously being sent to the Polish General Rozwadowski, Commanding the Garrison of Lemberg.

Throughout the duration of the truce, the troops of both parties shall remain on their positions the communications by rail between Lemberg and Przemysl must however remain open strictly in so far as necessary for the daily revictualling of the town.

The Supreme Council add that they are ready to hear the territorial claims of both parties concerned and to approach the Ukrainian and Polish delegations in Paris or whatever authorised representation the parties may select, with a view to changing the suspension of arms into an armistice.

The hearing of the Ukrainian and Polish representatives with regard to their competitive claims is moreover made subject to the formal condition of an immediate suspension of hostilities.

B. An identic telegram *mutatis mutandis* to General Rozwadowski commanding at Lemberg.

PPC. - Vol. 4. - P. 405-412.

№ 38
ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ "НОВИНИ" ПРО ПРИЇЗД ДО СТАНИСЛАВОВА ІТАЛІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ МІСІЇ

19 березня 1919 р.

Вчера попол. приїхала до Станиславова військова місія, в якої склад входить: майор Джюліо де Йога та четар Феруччі Люніф. На двірці повитав іх у імени правительства товариш Державного Секретаря Військових справ Бубела та др. Витвицький. Музика відіграла Народній Гимн і після цього делегація перейшла перед фронтом почетної сотні. В своїй розмові комісія кількакротно підчеркнула

карність та бадьору поставу нашого війська. Враз із місією приїхали: дипльоматичний представник У.Н. Републіки в Відні В. Ліпінський та др. Льонгін Цегельський. В вечері відбулося заходом ДСВС, прийняття в честь місії. Тов. ДСВС Бубела звернувся до місії з промовою, в якій привітав місію від імени укр. війська, та зазначив, що наша армія від 4-ох місяців стоїть в боротьбі зі своїм відвічним ворогом, Поляками, а від 2-ох міс. з ворогом всього цивілізованого людства, московськими большевиками. Сподіється, що італійська держава підтримає праведні домагання укр. народу. При кінці підніс чашу в честь Італії. Майор де Йога в своїй довшій відповіді, яку виголосив на французькій мові, зазначив, що завданням місії є засягнути звісток про відносини в У.Н.Републіці та навязати дружні відносини між українським та італійським народами. Опісля підніс чашу в честь У.Н. Републіки та укр. народу. Сьогодня передпол. приняв президент держ. Секретаріяту др. Голубович в довгій авдієнції італську військову місію. Італська місія вдруге заявила, що її метою є навязання приязних зносин з У.Н. Републікою, з якою Італія не має ніяких точок тертя, а противно всі дані до дружнього порозуміння. Опісля іт. місія відвідала тов. ДСВС Бубелу, та зазначила, що її завданням буде познакомитися з внутрішніми обставинами укр. народу та заперечити неправдивим вісткам про безладдя в нашій державі.

Новини. – 1919. – 19 берез.

№ 39
ТЕЛЕГРАМА ВЕРХОВНОЇ РАДИ КОМАНДУЮЧОМУ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ ГЕНЕРАЛУ МИХАЙЛУ ОМЕЛЯНОВИЧУ-ПАВЛЕНКУ ЩОДО ПЕРЕМИР'Я НА ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ФРОНТІ

20 березня 1919 р.

Général Pawlenko commandant les forces ukrainiennes devant Lemberg

Au cours de sa séance du 19 mars, le conseil supręme de la conférenco de paix a décidé d'inviter les deux parties on présence à Lemberg à conclure une tręvo dès reception du présent télégramme. En conséquence, les chefs des gouvernements alliés et associés s'adressent au général Pawlenko pour lu faire part do l'invitation du conseil supręme de la conférence de la paix sârręter immédiatement en ce qui le concerne les hostilités devant la ville et dans la région de Lemberg, invitation qui est simultanément adressée au général polonais Rozwadowski, commandant la place de Lemberg. Pendant la durée de la tręve, les troupes des deux parties resteront sur leurs positions, les communications par voie ferrée entre Lemberg et Przemyśl devant toutefois rester libres dans la mesure strictement nécessaire au ravitaillement journalie do la ville. Le conseil supręme ajouto qu'il est disposé à entendre l'exposé dos revondications térritoriales de l'une et de l'autre partie en cause et ś'entremettre à Paris auprès des délégations ukrainienne et polonaise ou par l'intermé'diaire de telle représentation qualifiée que les parties jugeront devoir choisir, en vue de transforme la suspension d'armes en armistice. L'audition des représentants ukrainiens et polonais concernant leurs revendications

concurrentes est d'ailleurs subordonnée à la condition formelle d'une suspension immédiate des hostilités.

WOODROW WILSON, LLOYD GEORGE, CLEMENCEAU,
V.L.ORLANDO

AAN, Warszawa. Kolekcja odpisów dokumentów. – Sygn. 59. – K. 22. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 40
ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ “НОВЕ ЖИТТЯ” ПРО РАТИФІКАЦІЮ ТОРГОВЕЛЬНОЇ УГОДИ ЗУНР І УГОРЩИНИ

23 березня 1919 р.

Рада Державних Секретарів ратифікувала дня 19. марта торговельний договір з Угорщиною. Угорщина зобовязалася доставити для захід. области У.Н.Р. насіння на засіви, рільничі машини, технічні артикули та лікарства за нафту.

Нове життя. – 1919. – 23 берез.

№ 41
ТАЄМНА ІНФОРМАЦІЯ НАЧАЛЬНОЇ КОМАНДИ ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ МІНІСТЕРСТВУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПРО ВІДПОВІДЬ КОМАНДУЮЧОГО ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ ГЕНЕРАЛА МИХАЙЛА ОМЕЛЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКА НА НОТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ

24 березня 1919 р.

Podaje się do wiadomości telegram Dow. na Gal.Wschodn. z dn.23 marca b.r. gpdz.12 popoł. z prośbą o wysłanie podanej depeszy ukr. gen. Pawlenki do Paryża przez radiostację warszawką:

"Przemyśl, grupa gen. Iwaszkiewicza, 103, 23/3, 12 ppoł.

"Ponieważ tut. stacja iskrowa jest za słaba, uprasza si, o nadanie poniżej podanej odpowiedzi gen.Pawlenki, Głów..Dow. siłami ukr.w Galicji No. 1658/1 op. na depeszę najwyższej rady kongresu pokojowego w Paryżu, No. 44 – w – 240 z dn. 22 marca 1919:

Radiogramme

Au conseil suprême de la conférence do la paix – Paris.

C'ésst de tout mon coeur que j'accepte le proposition du conseil suprême de la conférence de la paix datée du 20 mars pour de nouveau faire preuve que moi et l'armée ukrainienne étaient disposés à chaque instant de cesser à verser le sang.

Général Omelianowycz – Pawlenko
Commandant les forces ukrainiennes en Galicie.

Dow. na Gal.Wsch. L.Op. 47/la
Z r/Thunie ppłk

AAN. Warszawa. Kolekcja odpisów dokumentów. – Sygn. 59. – K. 21. – Машинопис. Засвідчена копія.

№ 42
ВІДПОВІДЬ УРЯДУ НА ТЕЛЕГРАМУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ГЕНЕРАЛУ МИХАЙЛОВІ ОМЕЛЯНОВИЧУ-ПАВЛЕНКУ

25 березня 1919 р.

До Високих Правительств Антанти
на руки п. Президента Вільзона
Париж.

Правительство Західної Области УНР принимає пропозиції Найвищої Ради мирової конференції що до здержання ворожих кроків перед Львовом, розуміючи се в той спосіб, що здержання ворожих кроків обіймалоби цілий польсько-український фронт. В тім напрямі видано відповідні повновласти п. генералови Павленкови. Підписане правительство годиться рівнож на предложення українських домагань Найвищій Раді мирової конференції через своїх повновласників, яких імена будуть подані панам сейчас, як тільки одержимо відомість, що і польська сторона годиться на сю пропозицію.

За Правительство Зах. Обл. УНР.
Д-р Голубович.

Нове життя. – 1919. – 25 берез.

№ 43
УГОДА МІЖ ХАРЧОВИМ УРЯДОМ І “DEUTSCH-ÖSTERREICHISCHES WARENVERKEHRSBÜRO IN WIEN” ПРО ТОВАРООБМІН

29 березня 1919 р.

VERTRAG

Abgeschlossen zwischen dem Ernährungsamte beim Staatssekretariat der Westukrainischen Volksrepublik einerseits und dem deutsch.österreichischen Warenverkehrsbüro in Wien vertreten durch den Bevollmächtigten Herrn Max KALMUS / Legitimation vom 10 März 1919/ anderseits, auf Grund nachstehender Bedingungen:

I. Das Ernährungsamt nimmt im Allgemeinem die beigeschlossene Offerte des deutschösterreichischen Warenverkehrsbüros an, das ist, das Ernährungsamt wird im Umtauschwege für Eier und Naftaprodukte im Gebiete Deutschösterreichs die im Verzeichniss genannten Waren kaufen, wenn der Preis dieser Waren und die Qualität entsprechend sein wird.

II. Schon jetzt auf Grund dieser allgemeinen Offerte kauft das Ernährungsamt die in der Post 4 genannten drei Wagons Zündhölzer a 14 Heller per Schachtel, weiters ad Post I Landwirtschaftliche Maschienen um den beiläufigen Betrag von 1.500.000 Kronen, dann ad Post 3 Eisenwaren um den Betrag von 800.000 Kronen und schliesslich ad Post 11 Elektrische Bedarfsartikel um 250.000 Kronen und endlich ad Post 12 Chemikalien, Drogen und Arzeneimittel um 100.000 Kronen.

Als Kompensation für die Ausfuhrbewilligung dieser Waren erteilt das Ernährungsamt der westukrainischen Volksrepublik

dem d.ö.Warenverkehrsböro die Ausfuhrbewiliigung für 20 Wagons Eier aus dem Gebiete der west.ukrainisch. Volksrepublik.

III. Sollte der Preis auch für die Waren in der Post 1, 3, 11 und 12 ganz oder teilweise nicht konvenie –

ren, ist das Ernährungsamt berechtigt andere in der Offerte erwähnten oder sonst benötigten und beim d.ö.Warenverkehrsbüro verfügbaren Waren um den oberwähnten Betrag einzukaufen und aufszuführen.

Falls das Ernährungsamt auf Grund der vorgelegten Offerte auf Waren in einem höheren Betrage als 2,000.000 Kronen reflektieren sollte, so wird es dem deutsch.öster Warenverkehrsbüro als Kompensation Benzin, Petroleum, Erdwachs und andere Naftaprodukte zur Verfügung stellen.

Ebenso wird das Ernährungsamt für ausserhalb der oberwähnten Offerte des W.V.B. von der westukrainischen Vo Volksrepublik benötigten und vom d.ö.W.V.B. zur Ausfuhr bewilligten Waren, Kompensationen zur Verfügung stellen.

III/a. Die Festsetzung der Preise für die in beiden Staaten einzukaufenden Waren werden dem freien Übereinkommen zwischen Käufer und Verkäufer in beiden Staten überlassen, ausgenommen der im Punkt 4 der Offerte des W.V.B. erwähnten Zündhölzer.

IV. Als Erfüllungsort für beiderlei Waren gilt die Grenzstation des zutreffenden Staatsgebietes, das heisst die Regimmg der west.ukrainiso Republik sichert den Transport der Eier respektive der Naftaprodukte bizur Grenzstation £awoczne, hingegen das d.ö.W.V.B. die d.ö. Waren bis Grenzstation Bruck/a L.

V. Die Kontrahenten übernehmen die Verpflichtung die Waren zollfre ausführen zu lassen.

VI. Die qualitative und quantitative Uebernahme findet für beide Tele ind der Aufgabestation statt.

VII. Die Kosten des Transportes und der Begleitmanschaft trägt jede Partei für die von ihr eingekauften Waren.

VIII. An der bezüglichen Grenzstation übernimmt der Käufer seine Waren endgiltig und gehen diese von diesem Zeitpunkte an auf seine eigene Gefahr.

IX. Die Durchführung der Lieferung ist beiderseits nach Möglichkeit sofort in Angriff zu nehmen. Das Ernährungsamt behält sich jedoch das Recht vor die ersten 3 Wagons Eier erst dann abrollen zu lassen, wenn der Delegierte des Ernährungsamtes in Wien auf telegraphischem oder sonstigem Wege hestätigen wird, dass zumindest die gekauften 3 Wagons Zünder verladebereit erliegen.

X. Die Bezahlung der Ware erfolgt für die Waren der west ukrainisch. Republik in Stanislau, für jene welche in Deutschösterreich eingekauft wird, in Wien.

XI. Der Vertreter des d.ö. Warenverkehrsbüros erhält die Ausfuhrbewilligungen für 20 Wagons Eier bei Fertigung dieses Vertrages, er ist jedoch verpflichtet vor dem jede maligen Abrollen eines oder mehrerer Wagons Eier die Expeditionsklausel beim west.ukrainisch. Ernährungsamte einzuholen. Das Ernährungsamt behält sich jedoch das Recht vor die Expeditionsklausel zu verweigern, wenn die Ausfuhr der Kompensationsware aus Deutschösterreich unmöglich sein sollte.

XII. Beide Teile verpflichten sich die für den Transport der aus ihrem Staatgebiete auszuführenden Waren erforderlichen Wagons beizustellen.

XIII. Beiderseits wird angestrebt werden die zu transportierenden Waren in einem geschlossennem Lastzug

zusammenzustellen und zu transportieren. Sollte dies jedoch untunlich sein, so werden die einzelnen Wagons einem Lastzuge angeschlossen werden.

XIV. Das vorliegende Uebereinkommen ist für beide Parteien bis zum 1 Juni 1919 bindend und kann eventuell einvernehmlich prolongiert werden.

XV. Zum Kaufabschluss in. Deutschöstereich sind nur die vom Ernährungsamte der w.u. Volksrepublik, legal bevollmächtigten Vertreter berechtigt und haben sich beim d.ö. Warenverkehrsbüro dementsprechend auszuweisen.

XVI. Die Kosten der eventuellen Transportversicherung trägt jeder Käufer für seine Ware.

Stanislau am 29 März 1919.

/-/ **Dr. Wańjo**

/Peczeć okrag³a *z* trójze-
bem w srodku i napisem:/.

DERŻAWNYJ SEKRETARIJAT WNUTRISZNYCH SPRAW
CHARCZEWYJ
URJAD

/-/ **Max Kalmus**

ДАЛО, ф. 257, оп. 1, спр. 176, арк. 2–3. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 44
МЕМОРАНДУМ ПОЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО КОМІТЕТУ В ПАРИЖІ ПРО ПОЛІТИКУ СТОСОВНО КОРДОНІВ ПОЛЬЩІ

*Не раніше 29 березня 1919 р.**

Delegacja polska na konferencję pokojową w Paryżu w dwóch notach z 28 II i 3 III 1919 r. przedstawiła na naradzie przedstawicieli wielkich mocarstw sojuszniczych i stowarzyszonych program terytorialny swych rewindykacji i zakreśliła zachodnie i wschodnie granice państwa polskiego. Program granic zachodnich został już częściowo zrealizowany w traktacie pokojowym z Niemcami , a wkrótce, o ile chodzi o granice południowo-zachodnie i południowe, znajdzie swe urzeczywistnienie w traktacie pokojowym z Austrią. Program granic wschodnich w formie ustalonej we wspomnianej nocie pozostaje dotąd postulatem i trudno określić chwilę, w której będzie mogła zapaść ostateczna co do niego decyzja.

W przytoczonej nocie z 3 marca rb. delegacja polska zażądała wcielenia do państwa polskiego pewnych terytoriów o ludności mieszanej (polskiej, białoruskiej i ruskiej) na tej podstawie, iż kraje te 1) stanowiły integralną część b. Rzeczypospolitej Polskiej i 2) zachowały pomimo 150-cioletniej antypolskiej polityki rządu rosyjskiego swój wyraźny charakter polski. To oficjalne stanowisko naszej delegacji spotkało się z krytyką i opozycją pewnych czynników politycznych naszego społeczeństwa. Można powiedzieć, że

---

* Дата встановлена за змістом документа.

wszyątkie te koła polityczne, które podczas wojny zwalczały politykę Komitetu Narodowego Polskiego, dziś występują przeciwko koncepcji delegacji w sprawie granic wschodnich. Koncepcji tej zarzucają, iż a) nie trzyma się ściśle granic historycznych 1772 r., a więc umniejsza terytorium nowo powstającej Polski, b) nie uwzględnia dążeń niepodległościowych Białorusinów i Ukraińców i zarzuca tradycyjny program unii i c) ułatwia sposobem Rosji powrotne odzyskanie ziem litewskich, biołoruskich i ruskich, nie wyłączając ziemi chełmskiej, a nawet Galicji wschodniej. Pozytywnie zaś żądają te same koła polityczne popierania przez politykę polską przeciwko Rosji wszelkich separatyzmów narodowościowych i wszelkich prób tworzenia odrębnych i niepodległych państewek, które miałyby oddzielać Polskę od państwa rosyjskiego.

Że tego rodzaju polityka namiętnie potępiająca tzw. „polski imperializm”, a jednocześnie oburzająca się na kurczenie granicy Rzeczypospolitej, musiała niejeden umysł w Polsce obałamucić i spowodować chwiejność w przeprowadzeniu zadań, zmierzających ku budowie wielkiego państwa polskiego, to rzecz jasna. Z radością tylko zaznaczyć można, iż wbrew skombinowanym usiłowaniom powyższych kół politycznych w Polsce zdrowy instynkt naszego narodu ł jego warstw ludowych nie dał się dotąd zbić z tropu, o czym świadczą kwietniowe uchwały Sejmu.

Jakie przyjęcie i jaką ocenę znalazł nasz program granic wschodnich u decydujących czynników Ententy, o tym orzec dość trudno. Stwierdzić można, że pierwsze wrażenie na ogół nie było złe. Zasadniczych obiekcji co do postępowania tego programu, o ile wiemy, nie było. Później jednak miała się sprawa popsuć. Czy to pod wpływom międzynarodowej

kampanii, prowadzonej w celu utrącenia wielkiej Polski, czy to pod wpływem innych powodów, dość, iż doszło do tego, że p. prezydent Rady Ministrów mógł oświadczyć deputacji przedstawicieli kresów wschodnich w kwietniu rb., iż program terytorialny, wypracowany przez delegację polską, zbankrutować i że program federalistyczny ma lepsze szansę urzeczywistnienia. Sytuacja jednak musiała się następnie zmienić, skoro po pierwszych zwy-aricstwach admirała Kołczaka i po próbach Ententy uznania tegoż za głowę rosyjskiego rządu, p. prezydent ministrów zechciał poinformować przedstawicieli kresów wschodnich, iż trudno w obecnej chwili wysuwać program federalistyczny..

Z drugiej strony, informacje otrzymane niedawno z zupełnie j pewnego źródła wyjaśniają nam zasady, na których oparła się praca i przygotowawcza komisji i podkomisji, powołanych do wyznaczenia granic nowo powstającego państwa polskiego. Zasady te, przyjęte jednomyślnie w dn. 29 marca 1919 r. przez przedstawicieli Francji, Ameryki, Anglii, Włoch i Japonii, są następujące:

1) Za podstawę wykreślenia obecnie granic wschodnich Polski na terytorium b. cesarstwa rosyjskiego, służy deklaracja.rosyjskiego Rządu Tymczasowego z 13/26 marca 1917 r. i uznająca utworzenie niepodległej Polski z krajów zamieszkałych w większości przez Polaków.

2) Oznaczenie tych granic nastąpiło w myśl tych samych zasad, którymi się powodowało przy wytknięciu zachodnich granic Polski.

3) Terytoria wątpliwe co do układu etnicznego, jako też pragnień ludności, nie mogą być na razie przyłączone do Polski.

4) a) Na wschód od linii proponowanej w myśl powyższych 3-ch punktów, jako dzisiejszej wschodniej granicy Polski, w pewnych terytoriach przeprowadzić przez specjalną komisję ankietę co do charakteru etnicznego, językowego i religijnego kraju, jako też życzeń ludności, b) ankieta taka powinna być urządzona, o ile możności, na miejscu, c) ostateczna decyzja co do wschodnich granic Polski nastąpi natychmiast po ustaleniu rządu rosyjskiego, z którym by wielkie mocarstwa mogły tę kwestię traktować.

Z powyższych zasad, które niewątpliwie będą za podstawę do decyzji kierujących czynników konferencji pokojowej, ewent[ualnie] Ligi Narodów, o ile ta będzie miała sobie przekazane dokończenie dzieła światowego pokoju, wynika najpodobniej, co następuje:

1) Ententa nie przestała się liczyć i liczy się dziś bardzo skrupulatnie z głosem Rosji w sprawie uregulowania jej granic z Polską. Nie ulega wątpliwości, że nie w niższym, ale w wyższym stopniu czynić to będzie wtedy, kiedy w Rosji ustali się rząd przez nią uznany.

Jaką wartość przedstawiałaby w świetle powyższego polityka polska, dążąca jawnie do rozbijania Rosji, ocenić chyba nietrudno.

2) Ententa skłonna byłaby przyznać Polsce jedynie te kraje, które zachowały charakter polski bądź pod względem etnicznym, bądź w wyniku ciążenia jej ludności ku Polsce.

Jest to zasada, na której się oparł program terytorjalny delegacji polskiej. Terytoria o charakterze polskim będą dziś lub w przyszłości włączone do państwa polskiego. Terytoria, których charakter polaki dostatecznie wykazać się nie da, będą według wszelkiego prawdopodobieństwa uznane jako należące

do Rosji i los ich bez zgody Rosji postanowionym być nie może.

3) Program tzw. federacyjny, o ile by wogóle przedstawiał jakie korzyści dla Polski, nie ma szans realizacji. Realnym dla Ententy mógłby być najwyżej program federacji ziem białoruskich czy ruskich z Rosją, ale to chyba nie leżałoby w interesie Polski. Istnienie zaś samoistnych niezłączonych z Polską państewek takich, jak Białoruś czy Ukraina, o ile to w ogóle jest możliwe, byłoby wręcz szkodliwe dla interesów Polski.

Jasną jest zatem rzeczą, iż jeśli Polska chce posunąć swe granice na wschód od Niemna i Bugu, jeśli chce utrzymać się na ziemiach dawnego W. Księstwa Litewskiego i zachować swe wpływy cywilizacyjne na wschodzie Europy to musi wykazać, że terytoria przez nią tam rewindykowane mają charakter polski. Przede wszystkim zaś musi Polska sama traktować te ziemie jako polskie, jako swoje. Nie wolno nam samym zapominać, iż Rosja przy rozbiorach traktowała je jako „prowincje polskie".

Jeśli my dzisiaj ziemie te, które krwią naszych żołnierzy wyzwalamy z niewoli moskiewsko-bolszewickiej, uważać będziemy za obce, rachując na to, iż uzyskawszy byt samoistny, złączą się kiedyś z Polską tradycyjną unią, to uzyskamy ten jedynie niewątpliwy rezultat, iż Ententa, względnie Liga Narodów, terytoria te, jako bezspornie nie polskie odda z powrotem Rosji. Tymczasem istnieje zupełna możność wykazania, że terytoria obecnie przez delegację polską na wschodzie rewindykowane posiadają charakter polski. Nie tylko pod względem cywilizacyjnym, ale nawet pod względem licz-bowó-etnicznym da się ten charakter stwierdzić. A

posiadamy już dziś liczne dowody na to, że ludność tych krajów, bez różnicy narodowości, zmęczona długotrwałą anarchią, ku Polsce oczy swe zwraca i ratunek swój widzi w powrocie polskiej władzy i polskich rządów.

Więc trzeba skierować wszystkie wysiłki ku temu, aby właściwa fizjonomia kresów naszych wschodnich mogła się należycie ujawnić. Tu nie może być, nie powinno być, dwóch poglądów i dwóch polityk. Kraj winien dostarczyć delegacji polskiej w Paryżu jednolitego i bezspornego argumentu. Czasu do stracenia nie ma. W każdej chwili może być zarządzona ankieta, celem sprawdzenia charakteru polskiego lub nie polskiego kresów naszych wschodnich. Do tej pory terytoria, które Polska dla siebie rewindykuje muszą być w naszym ręku i wszystko musi być uczynione, aby dawny polski charakter kraju jaskrawo rzucić się musiał w oczy komisji, która zjedzie dla przeprowadzenia ankiety. A kiedy przyjdzie chwila ostatecznej decyzji, kiedy alianci wespół z Rosją ustalać będą, jak daleko ma sięgać Polska ku wschodowi, wówczas stać powinniśmy na granicach ziem przez nas rewindykowanych, a nawet poza tymi granicami tak mocno, abyśmy mogli skutecznie zaważyć na szali tej decyzji.

Aby to się mogło stać, trzeba by cała Polska była jednolita w dążeniach i w czynie. Czas wielki, aby ustała wśród nas rozterka co do zasadniczych podstaw budownictwa państwowego, rozterka, która może być zawsze wyzyskana, tak jak była dotąd, na szkodę Polski, a na pożytek chwilowo przyczajonych, ale mściwych i zawsze wrogich Niemiec.

Ukraine and Poland in Documents. - Vol. 1. - P. 214-218.

№ 45
ПРОЕКТ ДОГОВОРУ ПРО ПЕРЕМИР'Я МІЖ ЗУНР І ПОЛЬЩЕЮ, ПІДГОТОВЛЕНИЙ МІСІЄЮ ГЕНЕРАЛА БАРТЕЛЕМІ

Березень 1919 р.

Щоб спинити пролив кров і покласти кінець ворожим крокам, підписані делеґати (тут оставлено вільне місце на імена делеґатів), належно уповажнені до цього своїми урядами, підписали оце перемиря, якого постанови слідуючі:

Арт. 1 Перемиря є чисто військове і його умови не можуть впливати ніяким способом на рішення, які має приняти Мирова Конференція.

Воно зачнеться другого дня після підписання, скінчиться після того, як Мирова Конференція повідомить про своє рішення в справі Галичини.

Арт. 2 Військова демаркаційна лінія, яка розділятиме теперішні військові сили обох сторін на час перемиря, подала на долученій карті 1:200.000.

Вона йтиме здовж ріки Буга від границі Галичини до устя потока, який перепливає попри Ясеницю Польську, далі здовж цього потока до залізничого моста Холоїв-Камінка, далі здовж цього залізничого шляху (часть шляху приналежна до Українців) до моста на ріці Бузі, далі здовж залізничого шляху (часть шляху приналежна до Поляків) від цього останнього міста на ріці Камінці, далі здовж цеї ріки до границі, яка ділить політичний повіт Жовківський від Камінецького, далі здовж цеї границі, далі здовж границі між політичними повітами Львівським і Камінецьким, далі здовж границі між політичними повітами Львівським і Перемишлянським до залізничого шляху Львів – Перемишляни, звідси здовж границі між політичними повітами Бобрецьким і Перемишлянським до Солової (ця місцевість належить до Українців, Миколаїв

до Поляків), далі здовж потока Білого до Соколова (ця місцевість належить до Українців), далі здовж шляху Соколівки до залізничого двірця в Вибранівці (дворець і місцевість належать до Поляків), далі здовж шляху з залізничого двірця в Вибранівці до Гути Щирецької (ця місцевість належить до Українців) і звідси здовж південної границі політичного повіту Львівського і далі здовж східньої границі політичних повітів Дрогобицького і Турчанського.

Арт. 3 Українські сили мають бути усунені по-за цю лінію в реченці 14 днів від початку перемиря. Після цього реченця не може бути підчас перемиря ніякої концентрації війська в полосі по однім і другім боці демаркаційної лінії в віддалі 3 кільометрів від цеї лінії. Обі сторони не можуть оставити в цій полосі як тільки відділи потрібні для місцевої поліції, без артилєрії. Комісія Союзників, передвиджена низше, управильнятиме подробиці виконання і рішатиме в останній інстанції.

Арт. 4 Всі воєнні полонені обох сторін мають бути звільнені. Їх поворот буде предметом договору, який мають заключити обі воюючі сторони, зараз після підписання перемиря.

Арт. 5 Особи інтерновані, взяті як закладники, придержані або ув'язнені підчас війни з політичних мотивів будуть негайно увільнені.

Арт. 6 Не можна буде робити ніякої перешкоди поворотові до місця їх осідку з-перед часу воєнних кроків ані користуванню всіми правами для осіб одної чи другої сторони, як також для громадян націй союзних чи принятих до союза (des nations allies ou anonsees), навіть коли вони брали участь у війні: всі сконфісковані маєтки мають бути їм віддані або має бути дане вішкодування.

Арт. 7 Ніхто не може бути нарушений ні непокоєний в своїх правах ані в маєтку з причини своєї народности або участи в війні.

Арт. 8 Будудь заборонені і признані з гори неважними на землях Східної Галичини, поставлених під контролю обох сторін, на час цього перемиря, всі трансакції що-до маєтків приналежних до неприятелів держав союзних і принятих до союза: власности движимі і недвижимі, участи в інтересах, права, користи з яких небудь контрактів і т. д., – з виїмком операцій конечних для безпосередних потреб експльоатації цих маєтків, купно сирівців, продаж продуктів і т. д.).

Арт. 9 На тих самих землях, підчас цього перемиря, не буде давана концесія на право експльоатації на нафтових теренах, по-за приватною власністю.

Арт. 10 Зі застереженням, що нафтові інсталяції і всі залізничі шляхи не підлягли ніякому важному ушкодженню, польські військові власти, за цілий час цього перемиря, матимуть обов'язок доставляти українським властям, що-місяця, за заплату, залізницею і на залізничий двірець в Стрию, якусь тонажу нафтової ропи і її виробів.

Ця тонажа як також ціна нетто купна нафтової ропи, її виробів, товарів, які можуть бути доставлені титулом заплати, і умови для виправильнення цеї трансакції будуть предметом додаткового договору, обов'язкового для обох сторін який буде установлений Комісією Союзників для виконання перемиря, після анкети на місці. Вони мають бути такі, щоб українські власти за весь час цього перемиря мали далі ці користі, які їм давало протягом місяця січня володіння відступленими нафтовими теренами.

Арт. 11 Українська армія матиме обов'язок охороняти підчас евакуації евакуовану полосу й особливо експльоатації й інсталяції нафтові проти всякого замаху, всякого знищення і всякого нарушення: при своїм відході вона передасть береження порядку місцевим цивільним властям.

Арт. 12 Комісія Союзників, зложена з 1 члена військового і 1 члена технічного від кожної з націй союзних або принятих до союза, буде берегти виконання постанов цього перемиря і матиме всю власть рішати в останній інстанції всі питання, які можуть бути піднесені і які не є управильнені в висше поданих постановах. Вона зможе делеґувати підкомісії, які в разі потреби мають управильняти окремі справи.

Арт. 13 Французький текст, висше поданих 12 артикулів, є одиноко урядовий.

Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. – Рим, 1989. – Додатки. – С. 440–442.

№ 46
ЗВІТ ПРЕДСТАВНИКА МІНІСТЕРСТВА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПОЛЬЩІ ДОКТОРА ОЛЕКСАНДРА СКАРБЕКА ЩОДО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕГОВОРІВ ПРО ПЕРЕМИР'Я

*Березень 1919 р.**

Sprawa wojny z Ukrainą Zachodnią jest uważana dziś powszechnie w kraju za najważniejszą ze wszystkich kwestji. Z faktem tym musimy się liczyć.Powszechne przekonanie jest tego rodzaju, że z upadkiem Lwowa stracimy jedyną zwartą armję, jaką mamy dziś do rozporządzenia i jaka może być zawiązkiem wielkiej armji narodowej, że dalej, w razie utraty tego miasta, stracilibyśmy więcej aniżeli 2/3 całego materiału wojennego, jaki w tej chwili mamy do rozporządzenia. Jest również niewątpliwa rzeczą, że uwolniona po zdobyciu

---

* Дата встановлена за змістом документа.

Lwowa armja ukraińska, idąc po linji najmniejszego oporu, ruszyłaby na Lublin i tam starałaby się wymusić najkorzystniejsze warunki pokoju, że wreszcie brama Lwowską wszedłby w granice państwa niechybnie bolszewizm rosyjski. Również i utrata Borysłiwia i całego Zagłębia naftowego byłaby niepowetowaną. Powszechny głos upatruje tedy w ułatwieniu nam wygrania tej wojny probierz przychylnoś ci Ententy i korzyści ze sojuszu z państwami zachodnimi. Na punkcie tym wszystkie partje bez wyjątku są bardzo drążliwe, tak, iż nawet warunki różejmu, podyktowane przez przedstawicieli mocarstw sprzymierzonych w dniu 28.2.19 r. uważano za niekorzystne dla nas. A przecież warunki te oznaczały linję demarkacyjna, idącą w odległości kilkudziesięciu kilometrów na wschód od Lwowa, linja Bugu, granica powiatów: Żółkiewskiego i Kamioneckiego, Lwowskiego i Przemyśląńskiego, następnie zaś na południe; pozostawiając w rękach naszych Bóbrkę i Wybranówkę, w końcu linją wschodnią powiatów Drohobycz i Turka w ten sposób, że Zagłębie Borysławskie zostałoby przy nas.

W warunkach z 28.2.19 r. byłyby nadto wyraźnie zastrzeżone przez mocarstwa korektury linji demarkacyjnej oraz postanowienia, że warunki te nie przesadzają w niczem definitywnego uregulowania sprawy i uwzglę dnienia słusznych pretensyj polskich do terytorów, leżących daleko na wschód od linji demarkacyjnej. Niekorzystne wrażenie zgody naszej na tę linję demarkacyjną zniwelował zupełnie fakt zerwania rokowań przez Ukraińców, nieprzjrjęcia przez nich warunków Ententy i brutalny ich postępek ostrzeliwania pociągu misji.

Spodziewano się wobec tego energicznego wystąpienia Ententy i poskromienia Ukraińców, tembardz i ej, że już po tym fakcie przyszły zapewnienia przyjaźni i pomocy dla nas ze strony wielkich mocarstw.

Jak wiadomo, różejm, niedoszły do skutku w d.28/11.19 r., względnie na podstawie warunków z 28,11.19 r., poprzedźiło zawarte w d.24.II.19 r. zawieszenie broni, które było ze względów wagskowych dla nas niekorzystne.To zawieszenie broni wyzyskali ukraińcy, dokonawszy przegrupowania swoich wojsk w ten sposób, iż zdawało się, że powodzenie ich militarne będzie zupełne, że, zająwszy linję kolejową Przemyśl-Lwów, odetną miasto od pomocy z zachodu i w najbliższych dniach je posiędą.

W międzyczasie jednak nastąpiło dla nas polepszenie sytuacji, gdyż ataki ukraińskie na miasto zostały odparte, a dzięki wysiłkom dowództwa polskiego i pomocy udzielonej przez Księstwo Poznańskie, zagrożona i będąca już właściwie w rękach ukraińskich linja kolejowa, została oczyszczona i jest obecnie trzymana silnie przez wojska polskie.

Tem fatalniej podziałało na umysły w kraju wezwanie z dn.19.III.19 r., wystosowane do dowódców na froncie galicyjskim do natychmiastowego zawieszenia broni. Wezwanie to, wystosowane z pominięciem Rządu Polskiego i Komitetu, równa nas z rządem ukraińskim, pomija fakt, że jesteś my z państwami zachodniemi w przymierzu i żąda bezterminowego zawieszenia broni, t.j.nie przewiduje czasokresu, w którym miałby być zawarty rozejm, a nadto przechodzi zupełnie do porządku nad warunkami, uroczyście w d.28.II.19 r. przez przedstawicieli mocarstw podyktowanemi obu stronom.Opinja publiczna przyjęła tego rodzaju wezwanie,

jako "nagródę", daną ukraińcom za zignorowanie Ententy i ostrzeliwanie pociągu, jadące go pod flaggą mocarstw.

W istocie wezwanie to robi wrażenie zredagowanego bez głębszego zastanowienia się, jest niejasne, wiele kwestyj pozostawia otwartych, a uzupełnienie go telegramem z dn.21.III.19 r. wystosowanym do generała Kernana, czyni je jeszcze bardziej niejasnem i poleca, mimo zupełnie zmienionych militarnych warunków, oprzeć nowe zawieszenie broni na nader dla nas niekorzystnych warunkach zawieszenia broni z d.24/11.19 r.

Nadomiar złego podnieść należy niewłaściwe i nietaktowne zachowanie się generała Kernana, który wobec osób prywatnych i nieodpowiedzialnych /syna posła Loewensteina/ wyraził się, że należy zastosować energiczne kroki wobec "małych narodów". Występowanie jego wobec przedstawicieli naszych przy rokowaniach z Ukraińcami robiło wrażenie, jak gdyby nie był w stosunku do nas, nietylko przychylnym, lecz nawet niedość neutralnym.

Okoliczności te spowodowały, że odzywają się dzisiaj powszechnie wśród posłów wszystkich niemal stronnictw głosy, iż mocarstwa sprzymierzone tracą swój wpływ na Polskę, a głosy te podnoszą, iż potrafimy się przeciwstawić Ententcie, tak jak przeciwstawiliśmy się Niemcom, jeśliby postępowanie jej miało pójść w poprzek naszych najżywotniejszych interesów. Rozumie się, że z takich nastrojów korzystają żywioły nieprzychylne wogóle mocarstwom Ententy i że wobec stosunków wewnętrzno-politycznych musimy unikać za wszelka cenę wkładania broni do ręki naszym przeciwnikom.

Sam fakt przeto wystosowania wezwania przez Ententę z d.19.III. 19 r. okazał się już dla interesów, naszych

niekorzystnym. Zastosowańie się do wezwania przyniosłoby nam jeszcze dalsze a dotkliwe szkody. Zawieszenie broni, mianowicię długo trwające, za którem natychmiast nie poszłoby zawarcie rozejmu na warunkach przynajmniej z 28.11.19 r., byłoby niekorzystnem przedewszystkiem ze względów militarnych. Wycofanie armj i z linji obecnie zajmowanych w czasie trwania zawieszenia broni jest niemożliwem bez narażenia się na natychmiast owe podjęcie kroków wojennych przez ukraińców, trzymanie zaś armji w takiem samem pogotowiu bojowem, jak obecnie, bez prowadzenia walki, musiałoby wywrzeć jąknąjgorszy wpływ na żołnierza i naraziłoby go na agitację, tak ze strony nieprzyjaciela, jak i z wewnętrz, a tem samem doprowadziłoby do rozluźniea nią spoistości oddziałów. Niemożność skontrolowania ruchów nieprzyjacielskich poza linją demarkacyjną i niemożność wyzyskania obecnych naszych sukcesów militarnych doprowadziłaby do ponownego przegrupowania i skonsolidowania armji ukraińskiej, a w rezultacie do ułatwieńia nieprzyjacielowi zaatakowania nas ponownego na linjach dla nas niekorzystnych, do ponownego odcięcia jedynej linji kolejowej i zupełnego opanowania Lwowa.

Pod względem społecznym niekorzyści trwałego zawieszenia broni na dotychczasowych linjach są jeszcze bardziej doniosłe. Nie ulega wątpliwości, że ruch, jakiby wówczas rozwinął się przeciw obecnemu rządowi musiałby doprowadzić do jego upadku, a władza przesunęłaby się w ręce daleko na lewo stojacych, poczem już w krótkim stosunkowo czasie należą łoby obawiać się przejścia jej do żywiołów bolszewickich.

Niebezpieczeństwo to jest wobec prądów, nurtujących zwłaszcza na północnym pograniczu dawnego zaboru austrjackiego, bardzo realne. Także i stykanie się żołnierza naszego z ukraińskim, nie do uniknięcia w czasie zawieszenia broni, zaszczepićby musiało w nim idee bolszewickie, któremi wojska ukraińskie są przepojone.

Politycznie zawieszenie broni bez natychmiastowego zawarcia różejmu tworzy fakt dokonany, ustala bowiem linję posiadania polskiego, zamienia ją z linji strategicznej w linję demarkacyjna i utrudnia jej zmianę w przyszłości. Nakoniec przenosi rokowania z kraju na grunt paryski, co uważamy za niekorzystne ze względu na dorywcze traktowanie, jakie niewątpliwie w Paryżu musiałoby w tej sprawie mieć miejsce. Tem-samem zresztą, traktowanoby z ukraińcami, uznanoby "państwo zachodnio-ukraińskie", tak, że w tym wypadku zawarcie zawieszenia broni w myśl weźwania Ententy stwarzałoby fakt dokonany.

W rokowaniach z ukraińcami w d.27.III.19 r. w Chyrowie zajęliśmy tego rodzaju stanowisko, iż godzimy się na zawieszenie broni na obecnych, linjach wojskowych pod warunkiem zgody ukraińców na zawarcie rozejmu na zasadach z d.28.II.19 r. z pewnemi korekturami granicy demarkacyjnej, zastrzeżonemi już d.28.II.19 r. wobec przedstawicieli mocarstw. Korektury te musiałyby iść w tym kierunku, ażebyśmy otrzymać mogli już w chwili rozejmu linję kolejowa Stryj-Ławeczne, któraby zostawała w zupełności i bezpiecznie po stronie polskiej.

Delegaci ukraińscy w Chyrowie zorjentowali się, że zawieszenie broni na warunkach ostatniego wezwania Ententy jest dla nich korzystnenf i przyjęli je bez zastrzeżeń, nie godząc

się jednak na rozejm i linję demarkacyjna z d.28.II.19 r. Delegaci polscy natomiast oświadczyli wobec tego, że nie mogą uczynić zadość wezwaniu nintenty bez odniesienia się do swego rzadu, którego decyzję po otrzymaniu jej podadzą do wiadomości Komendy ukraińskiej. Niemniej jednak zaznaczyli swoje powyżej przedstawwionę stanowisko.

Obecnie tedy istnieje stan przejściowy, gdyż, ściśle biorać, odpowiedzi stanowczej dotychczas nie daliśmy, gotowi jednak jesteśmy każdej chivili zawrzeć zawieszenie broni pod warunkiem, że strona przeciwna oświadczy, iż w przeciągu krótkiego terminu np.3-ch dni, zgodzi się na rozejm na podstawie linji demarkacyjnej, ustalonej przez misję koalicyjny w d.28.II.19 r., skorygowana w ten sposób, ażeby kolej Stryj-Lawoczne została w naszych rękach. Zawieszenie broni to oczywista jednak wtedy tylko zawrzemy, jeśli mocarstwa Ententy zagwarantują nam wykonanie rozejmu na tych warunkach i oświadcza, podobnie jak w warunkach z 28.11.19 r., że rozejmem tym nie zostanie przesadzona sprawa granic Polski na południowym wschodzie Rzeczypospolitej.

Przedewszystkiem jednak muszę stwierdźić, że wszelki rozejm z ukraińcami przedstawia dla nas, a także dla Ententy, wielkie niebezpieczeństwo. Rozejm, oddając na czas dłuższy, Wschodnią Galicję pod władzę Petlury, otworzy szeroko drzwi do Galicji wszelkim wpływom z Ukrainy. A na Ukrainie stanowczo wziął górę bolszewizm i w tych warunkach w niedługh czesie Galicja stałaby się korytarżem, przez który połączyliby się bolszewicy rosyjsko-ukraińscy z węgierskimi. Dlatego proszę usilnie, by Pan Prezydent Ministrów:

l/ wytłomaczył Entencie, że naciskanie na Polskę, by zawarła rozejm z Ukraińcami, szkodzi jej własnym interesom

i stoi w jaskrawej sprzeczności z projektem walki przeciwko bolszewikom węgierskim i kijowskim.

2/ założył stanowczy protest przeciwko traktowaniu Polski na równi z ukraińcami, spowoduje to bowiem niewątpliwy zwrot w opinji polskiej przeciwko Entencie.

3/ nalegał na szybkie przysłanie wojsk Hallera i dostarczenie Polsce pomocy w materjale wojennym, bo jedyne rozwiązanie sprawy ukraińskiej dla nas – to jest silna z naszej strony ofenzywa. A 30.000 dobrego, świeżego żołnierza i należyte zaopatrzenie istniejących już na froncie galicyjskim wojsk pozwoli nam szybko osiągnąć zwycięstwo. –

AAN. Warszawa. Kolekcja odpisów dokumentów. – Sygn. 58. – K. 46–51. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 47
УРЯДОВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ВІЙСЬКОВІЙ КОМАНДІ ЗАЛІЗНИЧНОЇ СТАНЦІЇ ЛАВОЧНЕ ПРО ДОЗВІЛ НА ОБМІН 4-х ВАГОНІВ ВІЙСЬКОВОЇ АМУНІЦІЇ З УГОРЩИНИ НА 40 ЦИСТЕРН НАФТИ

Березень 1919 р.

До
військової стаційної команди в Лавочнім.

Після умови з мадярським правительством позволяєся нам на перевезення 4 вагонів муниций і инших речей за рекомпензациєю 40 цистерн нафти. Переговори переведено з припорученям міністерства війни і Національної Ради. Упрашаєся о негайне телефонічне і телеграфічне повідомлення Комісаріату нафтового в Дрогобичі, щоби цю скільксть нафти доставив до Лавочного, де переведися заміна муниций і порожних цистерн за повні. З транспортом муниций їде четар Похмурський, котрий заміну

переведе і заплаченє. Нафта поступить після умови через посольство у Будапешті.

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 285. Рукопис. Оригінал.

№ 48
ФОРМУВАННЯ І МАНДАТ КОМІСІЇ АНТАНТИ ДЛЯ ПЕРЕГОВОРІВ ПРО ПЕРЕМИР'Я МІЖ ПОЛЬЩЕЮ ТА УКРАЇНОЮ

2–16 квітня 1919 р.

INTER-ALLIED COMMISSION FOR THE NEGOTIATION OF AN ARMISTICE BETWEEN POLAND AND THE UKRAINE.

At a meeting held on April 2, 1919, the Council of Four adopted the proposals submitted by President Wilson (Annex I to Minutes of the First Meeting) which had as their object the establishment at Paris of an Inter-Allied Commission to negotiate an armistice between Poland and the Ukraine, in collaboration with Delegates of the two countries.

On April 16, the Council of Four decided that the following Powers: The United States of America, the British Empire, France and Italy should each nominate two representatives to sit on this Commission.

The Inter-Allied Commission to negotiate an armistice between Poland and the Ukraine was thus constituted as follows:

United States of America:

Dr. Isaiah Bowman (replaced by Dr. Lord from May 12).

Colonel S. D. Embick.

The British Empire:

General The Right Hon. Louis Botha *(Chairman)*.
Lieutenant-Colonel F. H. Kisch.

France:

General Le Rond.
Mr. Degrand.
Italy (from May 7, 1919):
Mr. G. Brambilla.
Major M. Pergolani.

The Secretariat of the Commission was composed as follows:

The British Empire:
Captain G. Brebner.
Dr. Engelenburg.

France:

Captain Escoffier (representing the Secretariat-General).
Captain de la Touche.
Mr. Meyer *(Interpreter)*.

Italy:

Captain Origo.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 10. – P. 321.

№ 49
НОТА ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ ГОЛОВІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТОСОВНО ПОЗИЦІЇ АНТАНТИ ЩОДО ПІДТРИМКИ АГРЕСИВНОЇ ПОЛІТИКИ ПОЛЬЩІ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ

4 квітня 1919 р.

Paris, April 4, 1919.

To His Excellency, the Chairman of the Peace Conference,
Paris.

Your Excellency:

The Delegation of the Ukrainian Republic has the honor to send you a request to the end that the following note be transmitted to the Peace Conference:

M. Noulens, President of the Interallied Commission for Poland pronounced on the 28th of March, 1919, at Warsaw during an official dinner, as an answer to the representatives of the Polish Government, General Pilsudsky and the Prime Minister Paderewski, a speech in which he solemnly declared the existence of an alliance between the Entente and Poland, and expressed the promise that the Governments of the Allies will give the Polish Army moral and material support. On the same occasion General Pilsudsky pretended in his speech that Poland was attacked on three sides, which are: the Bolshevists, the Germans, and the Ukrainians.

At that time, the French General Henrys was appointed Commander and reorganizer of the Polish Army.

The above enumerated facts are of vital interest for the Ukrainian Republic which for several months has been in a

state of defensive war on two sides at the same time against the Russian Bolshevists on the North and East, and against the Poles in the West. The latter, moved by the same expansive imperialism as the Russians, march against eastern Galicia and the Ukrainian parts of the district of Kholm, of Podlachia and of Volhynia, and thus invade the indisputably Ukrainian territory. That is why the Delegation of the Ukrainian Republic in Paris, sent here with a view to reinforcing the friendly links with the Allied Governments and the United States, has the honor to ask an explanation as to whether the Allies, by making an Alliance with Poland and promising to give her military support, approve of the war of conquest directed by the Polish Government against the Ukrainian Republic.

The Delegation of the Ukrainian Republic expects a decisive answer as soon as possible.

G. SYDORENKY,
President of the Delegation of the
Ukrainian Republic.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 17. – P. 432–433.

№ 50
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРЕДСТАВНИКОВІ УРЯДУ В БУДАПЕШТІ ЯРОСЛАВУ БІБЕРОВИЧУ ПРО ВІДПРАВКУ 80 ВАГОНІВ НАСІННЯ, ЗАКУПЛЕНОГО В УГОРЩИНІ

5 квітня 1919 р.

Станіславів.

В. Поважний Пане Отамане!

Пан Спиридіон Герусіньский, урядник Харчевого Уряду при державнім Секретариаті внутр. справ зголоситься у Вас в ціли перебраня 80 вагонів весняного насіння для нас.

Прошу дуже уділити сему повновласникови помочі і вказівок – а єсли треба і дати ескорту до перевозу товарів.

З глубоким поважаням **Начальник Д. Ваньо**

Підпис. Печатка.

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 285. Рукопис. Оригінал.

№ 51
НОТА ДЕЛЕГАЦІЇ УНР ГОЛОВІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТОСОВНО ЗРИВУ ПОЛЬЩЕЮ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕМИР'Я

7 квітня 1919 р.

The Delegation of the Ukraine Republic has the honor to bring the following facts to the knowledge of the Peace Conference:

The Government of the Ukraine Republic, after receiving by wireless on March 21, 1919, the proposition of the Supreme Council of the Allies on the subject of the armistice with the Poles, immediately ordered the Commander of the Ukraine forces near Leopol to cease hostilities and communicated this decision to the Polish general.

Profiting by the cessation of hostilities the Poles have undertaken an attack against the Ukraine positions and have thus had several successes over the Ukrainians, who were taken by surprise by this military action.

It was only after this act that the delegates of the two parties in question met at Khyriv. Although the Ukrainians adhered rigorously to the text of the proposition of the Supreme Council, it was impossible to come to an agreement with the Poles. Contrary to the proposition of the Council, the Poles demanded that the question of the cessation of hostilities should be treated simultaneously with the question of the definitive armistice.

Although the new proposition of the Supreme Council had the object of correcting the errors committed by the mission of General Barthelemy, the Poles demanded as a condition *sine qua non* the acceptance of the original plan.

Basing itself on these facts, the Delegation of the Ukraine Republic begs the Peace Conference to take the necessary measures to prevent the Poles from profiting by their disloyal conduct and to conclude the suspension of hostilities, taking as a basis the state of affairs existing on March 21.

President of the Delegation of the Ukraine Republic.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 17. – P. 532–533.

№ 52
ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ “РЕПУБЛИКА” ПРО ПРИЇЗД ДО м. СТАНИСЛАВОВА ТОРГОВЕЛЬНОЇ МІСІЇ УГОРСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

12 квітня 1919 р.

Вчера вечером приїхала до Станиславова торговельна місія Угорської радянської републики під проводом дра Кина і др. Пінтера. Разом з ними приїхали фаховці по торговельним та зелізним справам.

Република. – 1919. – 15 квіт.

№ 53
ІЗ ТАЄМНОЇ ЗАПИСКИ ПОЛЬСЬКОГО ДИПЛОМАТА Т. ФІЛІПОВИЧА ПРО СТАВЛЕННЯ АНГЛІЇ ДО ПИТАННЯ ПРО СХІДНІ КОРДОНИ ПОЛЬЩІ

13 квітня 1919 р.

1. В Лондоне в F[oreign] O[ffice] относятся к плану создания великой Польши (карта Дмовского) без энтузиазма. Польское государство в их понимании ограничивается этнографической Польшей. Эта Польша, как мне там сказали, могла бы заключить федеративный договор с Литвой и даже Латвией. Литва должна получить свою столицу — Вильно. Что касается Белоруссии, то она все же — Белая Русь, и поэтому Россия имеет на нее большее право, как на свою этнографическую территорию. Волынь же и Восточная Галиция должны скорее отойти к Украине, нежели к Польше. Вот такая точка зрения господствует в F[oreign] O[ffice].

Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – Т. 2. – С. 209.

№ 54
ІЗ МЕМОРАНДУМУ МІСІЇ АМЕРИКАНСЬКОГО ПРОФЕСОРА А. КУЛІДЖА ПРО ПЕРЕГОВОРИ З БЕЛА КУНОМ І ЙОГО ПОЗИЦІЮ ЩОДО УКРАЇНИ

15 квітня 1919 р.

I referred to the proposition made by Kun Bela several weeks ago that this mission should act as an intermediary between Lenin and the Entente, and asked him to define exactly what he had in mind.

He stated that although Lenin had a strong army, he would be glad to come to an understanding with the Entente, based on the simple proposition of leaving Russia alone, letting them import food and raw products, and they would meet Russian financial obligations properly. Kun Bela laid great emphasis on this matter, and asked me if I would be good enough to take it up again.

I asked him if this proposition of Lenin included Ukrainia. He said no: that Ukrainia was independent. When asked about General Petlura, he replied that Petlura was operating in a portion of Ukrainia and that the movement in the Ukraine was really a counterrevolution by Ukrainian Bolshevists who desired a separate Ukraine. Ukrainia is independent of Russia and Paderewski's troops are fighting Ukrainian Bolshevists and not Russian Bolshevists. Kun Bela disclosed the interesting fact that he was attempting to mediate between the Polish troops and the Ukrainian troops fighting in Galicia.

PPC. – Vol. 12. – P. 441.

№ 55
НОТА ПРОТЕСТУ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ МІНІСТЕРСТВУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ РУМУНІЇ У ЗВ'ЯЗКУ З ОБСТРІЛОМ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРИТОРІЇ

16 квітня 1919 р.

Posterunek żandarmerji ukraińskiej w Kozaczówce (pow. Baszczówka w Galicji) zawiadamia nas, że w dniu 12. marca 1919 o godzinie 2-giej popołudniu artylerja rumuńska dała 8 strzałów na Okopy — Kozaczówka, przyczyniając poważne straty w miejscowościach i co gorsza powodując ofiary wśród mieszkańców. Tym sposobem zabity był Michał Cymbaluk, który pozostawił żonę i troje dzieci, oraz ciężko ranny został Rajza Sperber.

Następnie dowiedzieliśmy się, że w dniu 8. kwietnia 1919 o godzinie 10-tej rano 2-ch żołnierzy rumuńskich napadło na obywateli naszych Teodora Hryciaka i jego żonę Marję ze Steczewa, pow. Sniatyński, którzy pracowali na polu na naszym terytorjum. Zostali oni dotkliwie pobici, następnie wyżej wzmiankowani żołnierze strzelali do naszych ludzi pracujących w polu na naszem terytorjum.

Sekretariat Stanu Demokratycznej Republiki Ukraińskiej (prowincja zachodnia) protestuje przeciwko takiemu zachowaniu się, które otwarcie sprzeciwia się prawu międzynarodowemu i daje prawo obywatelom Ukraińskim do żądania wynagrodzenia za straty.

Pozwalamy sobie zwrócić uwagę Pana na fakt, że podobne wypadki miały kilkakrotnie miejsce na linji ukupacji

rumuńskiej i że protesty rządu ukraińskiego pozostały dotąd bez żadnego rezultatu.

Sekretarz Stanu dla Spraw Zagranicznych
Dr. M. Łozinski m.p.

Ukraine and Poland in Documents: 1918–1922 / Ed. T. Hunchak. – Vol. 1. – P. 111–112.

№ 56
ІЗ ЛИСТА КОМАНДУЮЧОГО 2-ї УКРАЇНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ АРМІЇ АНАТОЛІЯ СКАЧКА КОМАНДУЮЧОМУ УКРАЇНСЬКИМ ФРОНТОМ ВОЛОДИМИРУ АНТОНОВУ-ОВСІЄНКУ З РЕКОМЕНДАЦІЄЮ ПЕРЕКИНУТИ ДИВІЗІЇ ІЗ ЗАХІДНОГО НА СХІДНИЙ ФРОНТ І ВІДПОВІДЬ КОМАНДУЮЧОГО

18 квітня 1919 р.

I

...Запад ничем не грозит нам сейчас. Он нам не страшен. Запад разлагается. Ни Румыния, ни Галиция не смогут вести на нас поход. После выбытия французов на западе не осталось никакой реальной силы, против которой нам нужно бороться, а меж тем мы держим на Западноукраинском фронте пять /а с кавалерийской шесть/ дивизий и с этими силами лезем все вперед и вперед, мечтая о походе на Венгрию и оставляя без внимания восток, на котором тучи собираются все грознее и грознее. Мы рвемся на запад и не замечаем, что этим мы сами помогаем противнику вытеснить силы коммунистической революции из России.

Нам сейчас необходимо бросить запад и всеми силами повернуться на восток и в двухнедельный срок ликвидировать Дон. Если мы этого не сделаем к 1 Мая, то Кол-

чак соединится с Деникиным, и дело коммунистической революции будет проиграно...

...Когда я сейчас получаю известия, что Каменец-Подольск взят, что мы уже в пределах Галиции, не радостное, но злобное чувство овладевает мною. Мы сами уходим туда, куда нас вытесняет из России реакция, мы побеждаем для того, чтобы в чужих странах, в которые мы сейчас входим как победители, оказаться в роли жалких изгнанников, потерявших свою страну, отдавших ее во власть реакции, благодаря увлечению широкими планами.

Оставьте запад, снимайте оттуда все силы и бросайте их на восток...

2
ІЗ ВІДПОВІДІ ВОЛОДИМИРА АНТОНОВА-ОВСІЄНКА

...По моему настоянию, задолго до Ваших телеграмм, решено вести переговоры с Польшей й Галицией о мире. Далее, все в тех же целях сэкономить силы для борьбы на востоке я настаивал перед Укр/аинским/ правительством и общероссийским на введении в Укр/аинское/ правительство украинских социалистов-революционеров и незалежных социал-демократов в ущерб коммунизму, но в успокоение некоторых элементов крестьянства. Та же мысль в основе признания самостоятельности Советской республики в Крыму.

Ваши соображения о западе-слабоваты: там наш толчок развязывает новые силы, которые сами доделают свое дело. Сейчас румыны наступают на Венгрию, Болгария готова броситься на Румынию, в Турции громадное брожение. Весь Балканский полуостров кипит. И вся задача в организации удара, способного сокрушить последние

барьеры для развития революции. Сил для этого много на местах и их ни на что другое не отвлечешь. Раз там тронется — руки у нас целиком развязаны...

Комфронта Антонов

Гражданская война на Украине. – Т. I. – Кн. 2. – С. 355–356.

№ 57
НОТА МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ ЕДУАРДА БЕНЕША ПРО ДОТРИМАННЯ НЕЙТРАЛІТЕТУ В ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ КОНФЛІКТІ

19 квітня 1919 р.

Monsieur le Délégué.

A la suite de plusieurs conversations que j'ai en le plaisir d'avoir avec vous, au sujet de la soi — disante brigade ukrainienne en général, je me permets de vous commonceniquer ce qui suit.

Vis-à-vis de la Pologne, la conduite du gouvernement et de toutes les autorités tchécoslovaques, concernant la question ukrainienne et de la question de la Galicie Orientale, était toujours la plucorrecte. Depuis que la paix a été signée avec l'Autriche le governement tchécoslovaque s'est confirme strictement a la lettre du traité et aux principes de droit international.

Le gouvernement tchécoslovaquen à jamaie organisé un seul soldat ukrainien ou russe, qui aurait été destiné a servir dans le but de combattre dans importe quel sens contre la Pologne et contre ses revendications. Nous étiens à ce sujets constamnent entierement neutres. Nous le sommes en ce moment, et nous le resterons.

Je dois particuliérement insister que tous les bruits et tous les reproches disant que nois avons fomenté directement ou indirectement les mouvements centre la Pologne et la Galicie Orientale sont absolument sans fondement. Je dois de męme constater que nous [dalsze slowa nieczytelne] des usses ou des Ukrainiens ici, pour les envoyer en Slovaquie ou en Carpatho-Russie pour s'en servoir dans but anti – polonais. Finalement, je me permets de constater, que la soi-disante brigade ukrainienne, qui a été internée il y a plusieurs mois, sur notre territoire, quand elle est enfuite sur le terriroin slovaque aprčs des combats avec les armées polonaises, a été, transortée dans un camp de concentration en Bocheme à Gablonz.

Le gouvernement tchécoslovaque a annoncé fait à tous les gouvernements alliés, en leur expliquant, qu'il a l'intention de traiter cette brigade strictement suivant le droit international, c'est a-dire qu'il la consideré comme une armée étrangére qui s'etait enfuite sur un territoire neutre avec des armes en main, et que cette brigade doit ętre parsonséquent maintenne désarmée et concentrée sur notre territoire jusqu'à la décision définitive concernant le conflit qui a causé ces luttes entre l'armée polonaise et l'armée ukrainienne.

J'ai annoncé en męme temps, que je crois que rien ne peut se passer avec cette brigade sans un accord exprés avec les puissancoes alliâes et en accord avec le gouvernement polonais. J'ai été sollicité a plusieues reprises, et de differentes cotes, de fait passer cette brigade en Russie, de la fair partir pour qu'on s'en serve de tel ou on de tel coté, mais j'ai toujours refusé nattement étant fidele au droit international et à la parole donnée, at aux declarations que j'ai faites aux puissances allieés.

Je croyais inutile jusqu'ŕ present de vous en parler et d'en parler aussi eu gouvernement polonais, parce que je croyais qu'i se comprend par soi-męme, que cette attitude sera prise par notre gouvernement et qu'elle sera maintenne. J'ajoute que la brigade n'est pasarmée et ne peut pas ętre armée, qu'elle est organisée militairement et c'est entendu qu'elle est dans la męme organisation dans laquellele se trouvait, quand elle est entrée sur notre territoire et quand elle a été internée. Aucun équippement niaucune recrutement organisation n'est permise pour qu'on puisse se servir de la brigade come d'une unité combattante. Elle est traitée strictement suivant le droit international applicable dans un pareil cas. Je le répete nan sans me soucier si les autorités polonaises se sonduisaient della męme façon dans des cas semblables notamment dans la question de la Slóvaquie ou autre, j'ai procédé dans la question de la brigade ukrainienne de la façon dans je viens de parler. Notre attitude était absolument loyale et correcte. Elle le sera aussi dans l'avenir.

J'espčre que ces declarations trčs formulles et trčs catéforicues donneront satisfaction compléte ŕ votre gouvernement.

Veillez agréer, Monsieur le Délégué, l'expression de ma plus haute considération.

Dr. Edward Beneš m.p.

Ukraine and Poland in Documents: 1918–1922 / Ed. T. Hunchak. – Vol. 2. – P. 29–31.

№ 58
ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ “РЕПУБЛИКА” ПРО ВІД’ЇЗД ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР НА ПАРИЗЬКУ МИРНУ КОНФЕРЕНЦІЮ

19 квітня 1919 р.

Вчера виїхала зі Станиславова на захід українська місія, зложена з Товариша Державного Секретаря закордонних справ д-ра Михайла Лозинського, полковника Дмитра Вітовського і урядовця ДСЗС Олександра Кульчицького. Підчас неприсутности Тов. ДСЗС д-ра Михайла Лозинського Державний Секретаріят закордонних справ оставатимеме під проводом президента Державного Секретаріяту д-ра Ізидора Голубовича.

Республика. – 1919. – 19 квіт.

№ 59
ТЕЛЕГРАМА ГОЛОВИ РАДИ ОБОРОНИ ВОЛОДИМИРА ЛЕНІНА ГОЛОВКОМУ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ІОАКИМУ ВАЦЕТІСУ І ЧЛЕНОВІ РВРР СЕМЕНУ АРАЛОВУ ПРО ПРОСУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН У НАПРЯМКУ НА ГАЛИЧИНИ І БУКОВИНИ

21 або 22 квітня 1919 р.

Серпухов
Головнокомандуючому Вацетісу
і членові РВРР Аралову

Просування в частину Галичини і Буковини необхідне для зв’язку з Радянською Угорщиною. Це завдання треба розв’язати швидше і міцніше, а за межами цього завдання ніяке займання Галичини і Буковини не потрібне, бо українська армія безумовно і ні в якому разі не по-

винна відриватися від своїх двох головних завдань, а саме: перше найважливіше і найневідкладніше – допомогти Донбасові. Цієї допомоги треба добитися швидко і у великому розмірі. Друге завдання – встановити міцний зв'язок залізницями з Радянською Угорщиною. Передайте ваші директиви Антонову і заходи перевірки їх виконання.

Голова Ради Оборони **Ленін**

Ленін В. І. Повне зібр. творів. – Т. 50. – С. 285–286.

№ 60
ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ РАДИ МІНІСТРІВ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ КОРДОН

23 квітня 1919 р.

Note From the Commission on Polish Affairs Asking for Instructions Regarding the Frontiers To Be Assigned to Poland in Eastern Galicia

M. Cambon said that the following note had been drawn up and distributed to all Members present: –

"The work of the Commission on Polish Affairs in considering the frontiers of Poland has reached the following stage:

(a) Proposals in regard to the frontier between Poland and Germany were submitted in Report No. 1 dated March 12, 1919;

(b) Proposals in regard to the frontier between Poland and the Czecho-Slovak State were submitted in the note dated April

6, 1919, which was presented jointly by the Commissions on Polish and Czecho-Slovak Affairs;

(c) Proposals in regard to the Eastern frontier of Poland north of the latitude of Kholm were submitted in Report No. 2 dated April 21, 1919. No proposal has been made in regard to a frontier south of this latitude owing to the close connection between this part of the frontier and the frontier to be determined in Eastern Galicia;

(d) In regard to Eastern Galicia the Commission consider themselves at present debarred from making any definite recommendation as to the frontier in view of the decision taken by the Supreme Council at the meeting on the 19th March, 1919, that the Polish and Ukrainian Representatives should not be heard with regard to their respective claims in Eastern Galicia until the cessation of hostilities between the Polish and Ukrainian troops in that region.

In view of the constitution at Paris of an Inter-Allied Commission to establish an armistice between the Polish and Ukrainian troops there appear to be grounds for hoping that a truce may be arranged in the near future, and accordingly, that it would be possible for the Commission to undertake the description of the frontier in Eastern Galicia.

Elsewhere, the Commission has been guided primarily by ethnic considerations modified to a certain extent by various economic factors and the necessities of transport.

In regard to Galicia, however, if primarily ethnographical considerations were followed it is certain that in spite of the large Polish minority in Eastern Galicia the frontier of Poland would run west of Lemberg, unless an area containing a Ruthenian majority were to be assigned to Poland.

This question thus introduces problems of general policy involving consequences of the utmost gravity. Several solutions may be considered, namely; the creation of an independent state, the establishment of an autonomous state under the control of the League of Nations, the partition of Eastern Galicia between Poland and the Ukraine. Either of these might, owing to the attraction which Russia would undoubtedly exercise upon a weak Slav State, result in the extension of the Russian frontier to the Carpathians.

On the other hand, it may be thought desirable to consider the political advantage which might result from the establishment of a common frontier between Poland and Roumania while securing for Eastern Galicia adequate guarantees in the way of local autonomy.

The Commission is of opinion that it is not possible to settle the frontiers of Poland in this region without determining at the same time the future status of Eastern Galicia. Considering that this question goes somewhat beyond its original mandate, the Commission respectfully approaches the Supreme Council with the request that it may be given:

Either explicit instructions as to the basis on which to carry out its work in this region; Or a new mandate authorising it to proceed with the study of this question."

Mr. Lansing thought it would be wise for the Commission on Polish Affairs to continue its study with an extension of authority, which would empower it to consider the question not only from the ethnic, economic and strategic point of view, but also from all other standpoints, and since political questions were involved, their deliberations should be especially confidential.

LORD HARDINGE said that he did not oppose Mr. Lansing's views, but he thought the question raised was so important as to be too big for a Commission to settle. In his opinion, the Commission could be asked to make a recommendation, but it could not be expected to settle the question.

MR. LANSING agreed. He had not intended to suggest that the Commission should "settle" the question. In his opinion, the Commission should not even make a recommendation: it should only make a full report clearly indicating the possible solutions, taking into consideration all the different aspects of the case.

LORD HARDINGE thought the only objection to that proposal was the great delay that would be incurred, as time was now so short.

M. CAMBON explained that no one belonging to the Commission had ever suggested doing more than submitting a report, which would naturally be dealt with in the most confidential manner. The Commission would work as rapidly as possible; but he wished to invite the attention of the Council to the fact that the question under discussion did not concern the Treaty of Peace with Germany. The question related to Austria and Russia. Therefore, without wishing in any way to criticise the work of the Supreme Council, he thought he would be a bold man who would attempt to fix the date when the Russian question would finally come under settlement. For two months he had been trying to obtain permission to interview the Lithuanian representatives in Paris, but so far he had received no mandate.

M. MAKINO said he was prepared to accept Mr. Lansing's proposal.

(It was agreed to authorise the Commission on Polish Affairs to proceed with the study of the frontier to be assigned to Poland in Eastern Galicia and to submit a full report.)

PPC. – Vol. 4. – P. 379–385.

№ 61
ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ "РЕПУБЛИКА" ПРО ПЕРЕБУВАННЯ У СТАНИСЛАВОВІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МІСІЇ

24 квітня 1919 р.

Вчора приїхала з Букарешту француська місія, в якої склад входять: д. Cottavoz, делєгат міністерства закордонних справ, сотник Courson та д. Du Bochet.

Урядово звідомляють: Сьогодня приняв місію през. Д. С. др. Голубович в одногодинній авдієнції.

Республика. – 1919. – 24 квіт.

№ 62
ЛИСТ УГОРСЬКОГО WARENVERKEHRSBÜRO ПРЕДСТАВНИЦТВУ ЗУНР У БУДАПЕШТІ ЩОДО ТОРГОВЕЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ З ВІДМІТКОЮ М. ГАЛАГАНА ПРО ТЕЛЕГРАФНЕ ВІДПРАВЛЕННЯ ЙОГО ДО СТАНИСЛАВОВА

25 квітня 1919 р.

UNGARISCHES WARENVERKEHRSBÜRO

(Cegründet im Sinne der Min. Präs. Verordnung
Nr. 2.084 1916. und 3.069 1916)
BUDAPEST, V., BÉLA-UTCA 6.

TELEFON 102-97, 29-01.

Kön. ung. Postsparkassa Chequc-Conto Nr. 37.689. Telegramni-Adresse: **PORGARH.**

In der Antwort ist nachstehende Ne. Anzuführen.

Nr, 3946. Budapest, am 25.April 1919.

An die
Gesandschaft der Westukrainischen Republik,
Budapest.
Teréz körut 34.

Im Sinne des am 8. Maerz a.c. geschloseenen Übereinkommens, resp. der auf den Transit bezugha benden Bestimmungen, haben sich beide Vertrag schliessenden Parteien verpflichtet, vom Tage der Ratificierung des Vertrages einen Transitverkehr von höchstens 400 Waggons monatlich, frei zu gewaehren. –

Ungarischerseits ist die Verpflichtung übernommen worden, für die Traktion 4% der Transitwaren zu eigenen Kostenpreisen abzugeben, von ukrainischer Seite aber wurde die Verpflichtung übernommen, für je 100 Woggon Transit,

15 Waggon Petroleumprodukte, u.zw. Pensin und Gasöl gegen Pezahlung der in Anlage II. des Vertrages vereinbarten Preisen zu liefern.- Obzwar ungarischerseits vom Rechte eines freien Transitverkehrs bisher kein Gebrauch gemacht wurde, ha ben wir nach der Ukraine vom Tage der Ratificierung obigen Vertrages an gerechnet, bereits über 400 Waggons transitieren lassen. –

Indem wir hievon der Westukrainisehen Gesandschaft hiermit verstaendigen, ersuchen wir Sie, bei ihrer Regierung das Nötige driwgends zu veranlassen, damit die für diesen Transit vereinbarten 60 Waggons Petroleumprodukte, respektive Bensin und Gasöl, promptest geliefert werden. – Bis zum Eintreffen dieser 60 Waggons wird die Erteilung weiterer Durchfuhrbewilligungen nach der West-ukraine aufgehoben. –

Ungarisches, Warenverkehrsbüro:
Печать, підпис

М. Галаган

Rekommandiert!!
Sz./Z.

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 285. Машинопис. Оригінал.

№ 63
ТАЄМНА ІНСТРУКЦІЯ НАЧАЛЬНОЇ КОМАНДИ ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ ГЕНЕРАЛОВІ Т. РОЗВАДОВСЬКОМУ У ЗВ'ЯЗКУ З ЙОГО МІСІЄЮ ДО ПАРИЖА

26 квітня 1919 р.

Poufne

Do zadań W. Pana Generała podczas pobytu w Paryżu należy:

1. Rzeczoznawstwo wojskowe i udzielanie wyjaśnień co do naszej sytuacji wojskowej, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na froncie wołyńsko-galicyjskim.

2. Określenie naszego obecnego politycznego stosunku do Ukraińców — wedle informacji zawartych w załączniku 1a.

3. Pod względem wojskowym, należy stanowczo przeciwdziałać każdemu zawieszeniu broni, wzgl. rozejmowi z Ukraińcami, chyba tylko pod warunkiem zupełnego oddania broni, demobilizacji i uzyskania dla nas pozwolenia zajęcia całej Galicji i Wołynia aż po Równe.

4. Uzasadniać to należy pod względem wojskowym tym, że petlurowcy i Ukraińcy galicyjscy nie są już wolni od bolszewizmu, że te oddziały zlewają się coraz to bardziej, jedne po drugich przechodzą, że istnieje znaczna ilość Ukraińców bolszewików, i że sami Ukraińcy nie są już w stanie rozróżnić swe wojska, czego przykładem byłoby, iż ciągle do bolsz[ewickich] rozruchów w wojsku ukr[aińskim] przychodzi.

Układy zatem z taką armią mogłyby nasze wojska zarazić, a wedle naszych przekonań i doświadczeń rozejm z Ukraińcami nie stałby na pewnych trwałych podstawach wobec wielkiej ich dezorganizacji, wskutek czego musielibyśmy dużo wojska

przez długi jeszcze czas utrzymać w Galicji, co dla nas jest niemożebnym, bo wojska te są nam potrzebne na froncie południowo-wschodnim i niemieckim. Musimy więc tu wojnę zakończyć.

Ze względu na to, że Niemcy i Austria niemiecka zawsze będą się starać przeciąć nam nasze połączenie z koalicją, musimy starać się o uzyskanie pewnego połączenia z Rumunią, a przez Rumunię z koalicją. Jest to dla Polski sprawą egzystencji.

Tylko wspólny front polsko-rumuński potrafi zatrzymać bolszewizm. Front rumuńsko-ukraińsko-polski nigdy nie będzie pewnym z powodu niepewności Ukraińców.

Dowody na powyższe znajdują się w zał. 2a.

5. Z naszym przedstawicielstwem w Paryżu należy omówić aktualność sprawy konwencji wojskowej z koalicją, wedle załącznika 3a.

Naczelne Dowództwo jest jednak zdania, że pod tym względem należy poczekać na to, czy warunki pokojowe zostaną przez Niemcy przyjęte i jak ułoży się po podpisaniu pokoju sytuacja polityczna koalicji do Niemiec i czy wspólna komenda koalicyjna i nadal będzie istnieć.

Taka konwencja wojskowa z koalicją jest przede wszystkim sprawą, którą muszą rozstrzygnąć czynniki polityczne. Projekt załączony musiałby być poddany przedłożeniem konferencji pokojowej rewizji, stosownie do sytuacji.

6. Należy również omówić z naszym przedstawicielstwem w Paryżu sprawę konwencji wojskowej z Rumunią i dążyć ewentualnie do osobnej konwencji z tym krajem przeciw bolszewikom. Wchodzi tu także w rachubę pomoc Rumunii przeciw Ukraińcom, chociaż na razie jest nadzieja, że zdołamy ich rozbić i bez pomocy Rumunów.

7. Załącznik 4a wyjaśnia naszą ogólną sytuację wojskową.

8. Ppułk. Ferdynand de Respaldiza, nowo mianowany attaché R.P. w Bukareszcie, jedzie przez Paryż. Należy ppułk. Respaldizę zapoznać z przedstawicielstwem Rumunii i poinformować o sytuacji, po czym ma jak najprędzej wyjechać do Bukaresztu.

9. W sprawach wymagających wspólnego działania zostaje gen. Romer podporządkowanym. Należy go o tym uwiadomić.

Haller m.p.

Pułkownik

Ukraine and Poland in Documents: 1918–1922 / Ed. T. Hunchak. – Vol. 1. – P. 116–118.

№ 64
НОТА ПОЛЬСЬКОЇ КОМІСІЇ РАДІ МІНІСТРІВ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО КОРДОНУ ПОЛЬЩІ ТА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ Й ДИСКУСІЯ З ЦЬОГО ПРИВОДУ

26 квітня 1919 р.

M. Cambon said that the following note had been drawn up and distributed to all members present:

"The work of the Commission on Polish Affairs in considering the frontiers of Poland has reached the following stage:

(c) Proposals in regard to the Eastern frontier of Poland north of the latitude of Kholm were submitted in Report No. 2 dated April 21, 1919. No proposal has been made in regard to a frontier south of this latitude owing to the close connection between this part of the frontier and the frontier to be determined in Eastern Galicia;

(d) In regard to Eastern Galicia the Commission consider themselves at present debarred from making any definite recommendation as to the frontier in view of the decision taken by the Supreme Council at the meeting on the 19th March, 1919, that the Polish and Ukrainian Representatives should not be heard with regard to their respective claims in Eastern Galicia until the cessation of hostilities between the Polish and Ukrainian troops in that region.

In view of the constitution at Paris of an Interallied Commission to establish an Armistice between the Polish and Ukrainian troops there appear to be grounds for hoping that a truce may be arranged in the near future, and accordingly, that it would be possible for the Commission to undertake the description of the frontier in Eastern Galicia.

Elsewhere, the Commission has been guided primarily by ethnic considerations modified to a certain extent by various economic factors and the necessities of transport.

In regard to Galicia, however, if primarily ethnographical considerations were followed it is certain that in spite of the large Polish minority in Eastern Galicia the frontier of Poland would run west of Lemberg, unless an area containing a Ruthenian majority were to be assigned to Poland.

This question thus introduces problems of general policy involving consequences of the utmost gravity. Several solutions may be considered, namely; the creation of an independent State, the establishment of an autonomous State under the control of the League of Nations, the partition of Eastern Galicia between Poland and the Ukraine. Either of these might, owing to the attraction which Russia would undoubtedly exercise upon a weak Slav State, result in the extension of the Russian frontier to the Carpathians.

On the other hand, it may be thought desirable to consider the political advantage which might result from the establishment of a common frontier between Poland and Roumania while securing for Eastern Galicia adequate guarantees in the way of local autonomy.

The Commission is of opinion that it is not possible to settle the frontiers of Poland in this region without determining at the same time the future status of Eastern Galicia. Considering that this question goes somewhat beyond its original mandate, the Commission respectfully approaches the Supreme Council with the request that it may be given:

Either explicit instructions as to the basis on which to carry out its work in this region; or a new mandate authorising it to proceed with the study of this question.

Mr. Lansing thought it would be wise for the Commission on Polish Affairs to continue its study with an extension of authority, which would empower it to consider the question not only from the ethnic, economic and strategic point of view, but also from all other standpoints, and since political questions were involved, their deliberations should be especially confidential.

Lord Hardinge said that he did not oppose Mr. Lansing's views, but he thought the question raised was so important as to be too big for a Commission to settle. In his opinion, the Commission could be asked to make a recommendation, but it could not be expected to settle the question.

Mr. Lansing agreed. He had not intended to suggest that the Commission should "settle" the question. In his opinion, the Commission should not even make a recommendation: it should only make a full report clearly indicating the possible

solutions, taking into consideration all the different aspects of the case.

LORD HARDINGE thought the only objection to that proposal was the great delay that would be incurred, as time was now so short.

M. CAMBON explained that no one belonging to the Commission had ever suggested doing more than submitting a report, which would naturally be dealt with in the most confidential manner. The Commission would work as rapidly as possible; but he wished to invite the attention of the Council to the fact that the question under discussion did not concern the Treaty of Peace with Germany. The question related to Austria and Russia. Therefore, without wishing in any way to criticise the work of the Supreme Council, he thought he would be a bold man who would attempt to fix the date when the Russian question would finally come under settlement. For two months he had been trying to obtain permission to interview the Lithuanian representatives in Paris, but so far he had received no mandate.

M. MAKINO said he was prepared to accept Mr. Lansing's proposal.

(It was agreed to authorise the Commission on Polish Affairs to proceed with the study of the frontier to be assigned to Poland in Eastern Galicia and to submit a full report.)

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 16. – P. 131–133.

№ 65–76
ПРОТОКОЛИ ЗАСІДАНЬ КОМІСІЇ АНТАНТИ ДЛЯ ПЕРЕГОВОРІВ ПРО ПЕРЕМИР'Я МІЖ ПОЛЬЩЕЮ Й УКРАЇНОЮ

26 квітня – 15 травня 1919 р.

General Le Rond proposed that General Botha should be asked to become Chairman of the Commission.

Dr. Bowman seconded this proposal.

General Botha was appointed Chairman.

The Chairman requested that the telegram which had been despatched by the Supreme Council to the Polish Ministry of Foreign Affairs in Warsaw should be read, *i. e.,* the telegram by virtue of which the Commission had been formed and which gave it its mandate.

The telegram was read (Annex I).

The Chairman stated that the object of the Commission was to bring about an armistice between the Poles and the Ukrainians, but as hostilities were being carried on in Galicia, the first point to be decided was whether the Commission ought to summon representatives of the two belligerents to attend.

General Le Rond recalled the conditions in which the Commission for Polish affairs had asked the Supreme Council to obtain a suspension of hostilities in Galicia, in order to bring about a truce which should serve as a basis for an armistice agreement. The question arose whether negotiations for an armistice could take place without such a truce having first been concluded.

Dr. Bowman said that since the negotiations in March various events had taken place, of which he would inform the Commission.

In accordance with instructions from the Supreme Council, General Bliss of the United States Delegation had conferred with Mr. Paderewski on April 17, when the latter assured him that the Poles were engaged in a defensive struggle and would not take the offensive unless the attitude of the Ukrainians should compel them to do so. The Ukrainians, who had been informed of Mr. Paderewski's declaration, referred to it in the telegram which they despatched to their Government at Tarnopol.

Both Poles and Ukrainians had visited the United States Delegation several times.

Colonel Embick and the speaker himself had declared that they could only hold semi-official conversations with these visitors, but all proceedings in General Bliss' office with regard to the Polish and Ukrainian Delegates had taken place officially in accordance with instructions from the Supreme Council, and both the Poles and Ukrainians had despatched telegrams to their respective Governments requesting them to send military experts to Paris.

General Le Rond asked whether the Secretariat-General of the Conference had been aware of these conversations.

Captain Escoffier stated that the Secretariat-General had never been aware of them.

Colonel Embick read a telegram received from Mr. Sydorenko, Chairman of the Ukrainian Delegation (Annex II).

Colonel Kisch said that the telegram sent by the Ukrainians appeared to have been based on incorrect information, emanating from Polish sources, with regard to the "defensive operations" of the Poles in the region of Lemberg. He stated that British reports mentioned the cessation of the Polish offensive south of Lemberg, and that the next operation

contemplated was an offensive with the object of freeing the Lemberg-Rava-Ruska railway.

Dr. Bowman said that he also thought that the Polish statements had very little foundation and that he had advised the Ukrainians to accept this statement at its face value until the Commission met.

Colonel Embick gave some particulars of the conversations which had taken place between General Bliss and Mr. Paderewski.

On April 17, General Bliss visited Mr. Paderewski and insisted on the necessity for obtaining the suspension of hostilities between the troops engaged. Mr. Paderewski replied that such a suspension of hostilities was difficult, because the Ukrainians did not keep the agreements concluded. General Bliss then asked whether Mr. Paderewski would consent to a suspension of hostilities if the Supreme Council guaranteed its observance by the Ukrainian Government. Mr. Paderewski stated that he would consult his advisers and give his reply on the following day.

On April 18, Mr. Paderewski asked General Bliss to inform President Wilson that he accepted the agreement in principle and had sent a wireless telegram to Warsaw to ask for a Polish officer to come to Paris. General Bliss asked permission to send a wireless message to the Polish Commander-in-Chief to recommend the immediate cessation of hostilities in the field. Mr. Paderewski objected that such a solution was impossible, as the Ukrainian troops might overrun the Polish camps and carry on Bolshevist propaganda there, and he refused to agree to a suspension of hostilities until the arrival at Paris of the Polish officer whom he had summoned.

General Le Rond asked whether a summary of the conversations had been sent in to the Secretariat-General of the Conference.

Colonel Embick said that the summary had been transmitted to President Wilson for the Supreme Council.

General Le Rond asked that, as the question had been raised before the Commission, this summary for the Secretariat-General should be submitted for discussion.

Dr. Bowman and *Colonel Embick* stated that they would submit an unofficial summary of these negotiations.

The Chairman summarised the discussion as follows: The Supreme Council had addressed an appeal to the Ukrainians and to the Poles asking them to cease hostilities, and had decided that a Commission should meet once the truce had been concluded, but that truce had not been concluded. In these circumstances, the work of the Commission came to an end before it had begun, and he saw only two possible solutions – either the Commission must ask the Supreme Council to change the instructions given, or it must take matters into its own hands and summon Mr. Paderewski and Ukrainian representatives and question them. The Commission might succeed in arranging a truce and armistice; if not, it would have to report to that effect to the Supreme Council.

General Le Rond stated that the Poles, after conversations with the United States Delegation, had summoned a Polish officer to Paris to discuss the armistice question; that, according to the telegram communicated that morning, there was also an Ukrainian Mission at Vienna on its way to Paris; and that the Poles and Ukrainians wished to await their military experts. In these circumstances, he thought it useless to

summon the Polish and Ukrainian Delegations before the arrival of those experts, which could not be very distant.

Dr. Bowman proposed that the Chairman should get into communication with Mr. Paderewski and the Chairman of the Ukrainian Delegation and should ask them to notify the arrival of the military experts as soon as it took place.

The Chairman did not wish the question of the armistice, which had been broached more than a month before, to drag on. His suggestion was to summon the Delegates of both sides who were present at Paris, in order to obtain official statements from them.

He even considered that very definite interlocutory questions should be put and that they should be asked whether it was true (as was said to be the case) that General Haller's troops had gone to Lemberg. Such an occurrence would exclude all armistice negotiations and the Supreme Council would have to come to a decision on the matter.

He himself had never seen Mr. Paderewski or the Ukrainian Delegates, and if he asked the Commission to give them a hearing, it was in order that it might judge of their claims.

General Le Rond stated that the orders of the Supreme Council had been partially carried out. A truce had been concluded but broken off at once, and no man or Government could prevent such an event from recurring, for the troops fighting in Galicia were composed of Poles – who had a command and regular organisation – on the one hand, and of Ukrainians on the other hand. The latter no doubt had regular troops, but also semi-irregular troops or bands, certain of which were also infected with Bolshevism and would not strictly obey orders. He did not doubt the good faith of either Government, but the fact was that though there had been a

suspension of hostilities, yet rifles seemed to fire themselves. He understood that the representatives of the Delegations wished to be accompanied and advised by leaders who were commanding on the spot, and who were aware of existing difficulties.

He did not object to a short delay being granted to allow of the arrival of military experts, but they would have to take a certain number of considerations into account. He believed the Polish Delegate was General Rozwadowski, Commander-in-Chief at Lemberg, and it was impossible to say within a day or two when he would be at any given spot.

The Chairman thought that the Committee should fix its next meeting for Monday, April 28, and summon to it the Polish and Ukrainian Delegates with their experts, who had been on their way for a week.

General Le Rond said that this was the first he had heard of it.

The Chairman said that if the Commission could not hear these Delegates, its only course would be to inform the Supreme Council that it could not possibly do its work.

He pointed out that the Supreme Council, in a telegram to the interested parties, had decided that land conquered by force of arms after the armistice would not be kept at the time of the definitive peace negotiations. It would perhaps be well to take similar steps.

On the other hand, he thought it strange that one of the parties should be authorised to take reinforcements up to the firing line, which might give the other side reason to doubt the impartiality of the Conference.

They must take all measures necessary to put an end to the struggle and stop bloodshed.

General Le Rond said that this had been the only object of the Commission on Polish Affairs in its efforts which dated from the preceding month.

With regard to the despatch of General Haller's troops to Lemberg, he did not know what had given rise to that assertion, of which he would like proofs to be brought forward at the time of discussion. It might possibly be so, but for his part he was convinced that General Haller's troops were not at Lemberg.

On the other hand, with regard to definite assignment of territory, the Supreme Council's telegram did not say that a nation which gained ground after the armistice would have it taken away, but that any encroachments which might take place would not affect the decision of the Conference in any way whatever and would do harm to the offending party.

Colonel Kisch said that he was unable to agree with the views expressed by the French Delegation with regard to the difficulty of execution put forward as the chief obstacle to the conclusion of the truce.

The British Delegation was of the opinion that the difficulties were principally due to faulty administration on the part of the Poles. Mr. Paderewski had declared himself unable to order the cessation of hostilities out of fear of Bolshevik infection, and information to the effect that hostilities were still in progress had been received by the British and United States Delegations. The speaker did not dispute the fact that, when dealing with troops such as might be found among the Ukrainians, regrettable, even highly regrettable, incidents were liable to occur—indeed, had occurred. The principal obstacle to an improvement in the

situation undoubtedly lay in the fact that the Polish Government had no desire that hostilities should cease.

As regards the despatch of General Haller's troops to Lemberg, the Chairman had not meant to convey that they had already arrived there, but that it was intended to send them to the front. The British Delegation had received definite information to the effect that these troops would be sent to the Cholm district and thence proceed to the Ukrainian front.

Dr. Bowman said that at the time of Mr. Paderewski's visit to Paris, he (Mr. Paderewski) had issued an appeal in those Parisian newspapers which were published in English, urging the immediate despatch of General Haller's army to Poland, in order to create a common frontier between Poland and Roumania.

General Le Rond said that he had no knowledge of the newspaper articles referred to, but that the intelligence received by the French authorities relative to the destination of General Haller's troops did not tally with the British information on this point. As far as he knew, the Warsaw Government intended to send these troops to the quiet sectors, more especially to the Cholm sector, in which hardly a shot was fired.

He held no brief for the Warsaw Government, but it could not be denied that this decision was widely removed from any intention of sending General Haller's troops to Lemberg and, so far as he could see, there was no sign of any ulterior motive in the action of the Polish Government.

Colonel Kisch thought that the question raised by the Chairman would have the effect of strengthening the unanimity of the Commission if it were realised that, in order to obtain the

cessation of hostilities, the Commission could not possibly endorse the despatch of troops destined to support one party against the other. He considered that a general view of the struggle between Poland and the Ukraine should be taken and that, if there were no fighting in the sector to which the Polish troops were sent and they were consequently not employed there, the question raised by the British Delegation would naturally fall to the ground.

General Le Rond thought it of the utmost importance that the information received by the respective Delegations should be circulated to the other Delegations and centralised by the Secretariat-General of the Conference.

Colonel Embick thought that to whatever destination it might ultimately be intended to send General Haller's troops, there was no doubt that they would be employed on the Ukrainian front unless hostilities ceased. He therefore considered it most important that the Commission should be assembled at the earliest possible moment and summon Mr. Paderewski and the Ukrainian representatives to meet it, even in the absence of their military experts, in order that the Commission might ascertain in what degree it would be possible for its members to act in the capacity of mediators. Should the Commission fail to convince the interested parties, it would be "its duty to suggest to the Supreme Council the measures most calculated to bring about the cessation of hostilities.

Dr. Bowman asked that the Secretariat-General should make a note of the decisions adopted by the Council of Ten with regard to the troops sent to Poland under General Haller, not so much in their capacity of Polish troops, but as forming part of the Allied forces.

He expressed the deepest sympathy with the Poles, and desired to point out that the object of all the unofficial conversations within the United States Delegation had been solely to bring about the cessation of hostilities between Poland and Ukrainia. He thought that he had detected symptoms of hesitation on the part of the former, whereas the Ukrainians showed signs of wishing the Commission to undertake the part of arbitrator. Both parties, however, appeared to welcome these conversations. In his opinion it was absolutely necessary that the facts of the case should be put before the Poles and Ukrainians in the plainest terms, otherwise it would be impossible for the Commission now formed to arrive at a just decision.

He added that, as stress had been laid on certain semi-official conversations, he would draw up a summary thereof for the use of the members of the Commission.

General Le Rond did not think that the Commission could take cognizance of the attitude adopted by the Poles and Ukrainians on the strength of conversations of an absolutely private nature, but as both parties had asked their Governments to send Delegations, the best course would be to await the arrival of these Delegations and to fix the date of the next meeting of the Commission accordingly.

The Chairman held to the view that it was highly desirable to hear the Poles and the Ukrainian representatives on the following Monday, April 28, even before the arrival of the military experts, us the Commission would thus be enabled to obtain valuable explanations.

It was decided that the next meeting of the Commission should take place on Tuesday, April 29, 1919, and that the

Polish Delegates and Ukrainian representatives should be summoned by Secretariat-General.

(The meeting adjourned at I p. m.)

Annex I to Minutes of First Meeting.

Measures calculated to terminate the war in Eastern Galicia, proposed by President Wilson at the Meeting of the Supreme Council, held on the afternoon of April 2, 1919.

It is proposed:

I. That an Interallied Armistice Commission be immediately formed, in order to conduct in Paris negotiations between representatives of Poland and representatives of the Ukraine, with the object of bringing about an armistice in Eastern Galicia.

II. That, in order to avoid any suspicion of partiality, these negotiations should not be conducted by the Commission for Polish Affairs, but by a Commission created *ad hoc.*

III. That the Commission be composed of one military representative and one civilian representative of each of the four Allied and Associated Powers interested in the Galician question.

IV. That this Commission propose such measures as it may consider necessary to secure the suspension of hostilities in Eastern Galicia during armistice negotiations. Although there is no definite news that a formal suspension of arms has actually been concluded in Eastern Galicia, a truce has been agreed to in principle by the Polish and Ukrainian

Commanders-in-Chief, and the conclusion of an Agreement of this nature may be anticipated at an early date.

The following telegram has, therefore, been despatched, viz.:

Telegram to Polish Minister for Foreign Affairs, Warsaw.

It is recalled that the Conference, in a Note dated March 19, proposed to the Polish and Ukrainian Governments that a suspension of arms should be concluded in Eastern Galicia pending the negotiation in Paris of a formal armistice, through the mediation of the Allied and Associated Powers.

With this object, the Conference has decided to nominate an Armistice Commission for the purpose of hearing the representatives of the two belligerent parties. This Commission will meet in Paris immediately intelligence has been received of the conclusion of a truce and of the readiness of accredited Polish and Ukrainian representatives to submit their views. In order to save time it is suggested that the Polish representatives should be chosen from amongst the Polish Delegates now in Paris.

In order that the plan of mediation suggested by the Allied and Associated Governments may be put into execution, it is essential that the agreement as to suspension of arms now being negotiated in Eastern Galicia should contain nothing prejudicial to the terms of the future armistice. The Allied and Associated Governments are therefore confident that, with regard to the negotiations for the suspension of arms, the Polish Government will act in conformity with this principle.

(Signed) Woodrow Wilson. (Signed) D. Lloyd George.

(Signed) G. Clemenceau. (Signed) Orlando.

Annex II to Minutes of First Meeting.

(Document communicated by the United States Delegation.)

Urgent. Sydorenko, Ukrainian Minister, 37 La Pérouse, Paris. D.D. Berne 4186 71 24/4 6.40 n.

The President, Dr. Petruchevich, asks me to inform you of two matters (that) Secretariat of Western Ukraine in agreement with the Directory has decided that Polish-Ukrainian negotiations shall only take place in Paris. A special Delegation consisting of Dr. Lozynsky, Under-Secretary for Foreign Affairs, Colonel Witowsky and Mr. Kulchitzky (secretary) has already arrived in Vienna. No preliminary negotiations may take place before arrival of this Delegation in Paris. – 1380. – Dr. Lukasevich.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 10. – P. 322–332.

№ 66

29 квітня 1919 р.

The Chairman announced that the Polish Delegation had been summoned to appear before the Commission at 10.30 a.m., and the Ukrainian Delegation at 11.30 a.m., and asked whether anyone desired to make any observations.

General Le Rond asked whether the Japanese Delegation had been invited to send a representative to the Commission.

After an exchange of views between *the Chairman, Dr. Bowman* and *General Le Rond,* it was agreed that the Supreme Council, when appointing the Commission, had decided that

the United States of America, the British Empire, France and Italy should be the only countries represented.

Dr. Bowman drew the attention of the Commission to a telegram from Dr. Paneyko, Ukrainian representative, concerning a report of a speech delivered by General Haller on his arrival at Warsaw, which had appeared in the "Daily Express" of April 23. He asked the opinion of the Commission with regard to the facts published in this article, some statements contained in which might lead to grave complications.

After consultation between *Dr. Bowman* and *General Le Rond* it was decided that no importance need be attached to newspaper articles, upon which it was in any case impossible for the Commission to act.

The Chairman then proposed that the questions which it was intended to lay before the Polish Delegates should be examined by the Commission, and expressed the view that they should, in any case, be asked whether the telegram despatched by the Supreme Council on April 2 had been received by the Warsaw Government and what reply had been made thereto.

The Commission signified its assent.

Dr. Bowman wished the Commission to enquire whether the Polish Minister for Foreign Affairs, then at Paris, to whom the telegram in question was addressed, had transmitted it to his Government.

The Chairman thought it unnecessary to make this the subject of a special question and added that, in the event of the Polish Delegation referring to the subject, explanations would be asked for.

Dr. Bowman asked whether it would not be advisable to ascertain the measures which the Polish Government intended to adopt with regard to General Haller's army.

The Chairman pointed out that this question would go beyond the competence of the Commission, which was concerned solely with the conclusion of an armistice.

General Le Rond observed that one point still needed elucidation. The Polish and Ukrainian representatives had declared that the presence of their military experts was indispensable to the discussion of the terms of an armistice. It had been stated that their military experts had started and the Commission might therefore ascertain at whan date they might be expected to arrive.

The Commission agreed.

Dr. Bowman wished the Polish Delegates to be asked whether it would not be possible, even before the arrival of their experts, to disclose the nature of certain articles of their programme.

Hearing of the Polish Delegation.

Mr. 1. Paderewski, President of the Council of Ministers, Polish Minister for Foreign Affairs, and Mr. R. Dmowski, Chairman of the Polish National Committee, were then introduced.

The Chairman welcomed the responsible representatives of a young nation, whose troops had fought bravely side by side with those of the Allies in various theatres of war. He stated that the present Commission had been nominated by the Supreme Council with the object of negotiating an agreement between the Polish forces and those of the Ukraine, in order, by means of an armistice, to put an end to bloodshed.

Mr. Paderewski thanked the Chairman for his remarks, and said that he wished at once to state that the Polish Government and nation were not bloodthirsty and that, animated by the spirit of conciliation and justice, they were ready to conclude peace at once, provided that the territorial integrity and honour of Poland were safeguarded.

The Chairman said that on April 2 the Supreme Council had sent a telegram to the Polish Minister for Foreign Affairs. The Commission was not aware that a reply had been returned to this, and desired some explanation on the subject.

Mr. Paderewski said that the telegram had been despatched from Paris on April 2 and had reached Warsaw on April 3, that the reply was despatched from Warsaw on April 5, had reached Paris on April 19, and that he had presented it in person to President Wilson on April 23. He read the telegram (see Annex I).

The Chairman stated that neither he nor the Commission had been aware of that reply. He recognised the importance of claims which States might have to make. He pointed out that the reply which had just been read was based on the agreement of February 28, and that its contents could not be discussed in so far as they touched on frontier questions. Those were the business of the Supreme Council and of the Conference, but the Commission had only to deal with the question of the armistice.

Mr. Paderewski declared that, with regard to armistice questions, he thought that military problems of such importance could not be definitely settled without the opinion of technical advisers, and that a military expert was expected to arrive at any moment.

The Chairman said that, before raising any questions, he wished to know whether the Polish expert was on his way.

Mr. Paderewski said that the expert had left Warsaw and would no doubt arrive on May 2 or 3.

The Chairman asked whether Mr. Paderewski thought that he could make any arrangements before the arrival of the expert, as it was very important that an armistice should be concluded at once.

Mr. Paderewski stated that, under the powers given him by the Diet, he had no authority to conclude an armistice. In his opinion there were two sides to the question. The armistice might benefit Poland in the opinion of the Peace Conference, but at the same time it might ruin the country itself. He said that the Polish Delegation wished to reconcile the two points of view by earning the good opinion of the Peace Conference and at the same time seeing its country healthy, strong and happy. He thought, however, that if an armistice were concluded which did not meet the needs of Poland, the country would be delivered into the hands of Bolshevism.

The Chairman said that they must pay the very greatest attention to the question of Bolshevism, but that, for the moment, they were concerned in stopping' the fighting: and the Commission wished to hear a short but clear statement of ail questions relating to the armistice from the point of view of the armistice alone.

Mr. Paderewski said that he was returning at once to Warsaw and consequently would leave the task of replying to Mr. Dmowski, who would be responsible for representing Poland at the Peace Conference.

Mr. Dmowski said that Poland was at that time pursuing two objects—that of helping the Allies to establish peace, on

the one hand, and that of safeguarding her own existence on the other; that the country was profoundly grateful to the Allies for the help which they had given it, but that he must point out that they had no executive power in Eastern Europe and that Poland had to depend on her own efforts to continue to exist and to struggle against Bolshevism. He stated that Poland was not fighting for frontiers, which would be fixed by the Peace Conference, but to avoid being overwhelmed by that scourge.

With regard to the question of an armistice, he wished to repeat the statement made by Mr. Paderewski, who had declared that the whole country wished to stop the bloodshed in eastern Europe. It was no more a question of exterminating the Poles than the Ruthenes of Eastern Galicia, but the Poles had to reckon with the Bolshevist forces who were advancing in the east, and who, according to the latest information, had reached the Galician frontier, and Stanislav, the seat of the Ukrainian National Council, was said to have been evacuated. On the other hand, the Polish Government must also reckon with Bolshevist Hungary, which had got into touch with the Russian Bolsheviks and the Ukrainian elements.

In view of this state of affairs, he declared that the Polish Government would make every effort to conclude an armistice, but only under conditions guaranteeing its security, which he would explain to the Commission. The first of those conditions was the junction of the Polish with the Roumanian forces, in order to prevent uninterrupted communication between the Bolsheviks in Russia, Hungary, the Ukraine, and even at Berlin. Indeed, he had reason to believe in the possibility of combined action on the part of all those elements threatening to surround Poland, unless the latter managed to effect a junction with the forces of Roumania, the only country

in Eastern Europe which was seeking order and willing to assist in maintaining it.

This was the first fact, and he wished to point out that he made no proposal, but sought to show how Poland was placed with regard to the armistice. In this respect he wished to draw the attention of the Commission to the fact that, according to information which he had received, the Ukrainian troops were becoming infected and the Polish Government had no confidence in troops which might on the next day become allies of the Russian and Hungarian Bolsheviks, Poland's external enemies. Thus, the second condition laid down by the Polish Government for the conclusion of an armistice would be the control of the Ukrainian troops by the Allied military authorities in order to expel all Bolshevik and German elements from among them.

Finally, he pointed out that in spite of the Armistice signed between Germany and the Allies, the latter could not prevent the former from organising troops in the East, and that those troops were increasing, were of good quality, and were preparing to operate against Poland. He did not know what Germany's attitude would be towards the peace proposals, but when considering the position of his country and the German preparations he was obliged to contemplate the possibility of Poland being surrounded by enemies and being forced to defend herself and consequently to maintain communication with Roumania, the only country willing to collaborate with Poland.

The Polish Government therefore asked that the armistice should give it effective guarantees with regard to the possible junction of Polish and Roumanian forces on the one hand and the strict control of the Ukrainian troops on the other hand.

The Chairman asked what guarantees the Polish Government could have if there were no armistice.

Mr. Dmowski said that if there were no armistice the Polish army would effect a junction with the Roumanian army by its own military efforts.

The Chairman pointed out that the continuation of the struggle could only help to propagate Bolshevism among the Ukrainian troops and that, from that point of view, it would be well to stop fighting as soon as possible.

Mr. Dmowski pointed out that the Allies did not send troops to South Russia to continue the war, but simply to guard positions, and that they were unable to hold those positions. He added that he considered Bolshevism an instrument of German propaganda and activity and, although he could not absolutely prove it, he was convinced that that instrument was used against the Allies everywhere and particularly among the Ukrainian troops. Contrary to what the Chairman had just said, he believed that Poland would become Bolshevik by ceasing to fight.

Mr. Paderewski agreed entirely with what Mr. Dmowski had just said with regard to the nature of the German propaganda which was responsible for the Ukrainian movement.

He thought it his duty to point out to the Commission that the Poles were not aggressors in this conflict, for a country ruined and destroyed by four years of savage fighting did not think of war, especially when it had neither soldiers nor weapons, nor even enough food. He had proof that in November, 1918, the first attack on Lemberg was made by Ukrainian troops, organised by the Central Powers and led by Austrian and German officers, and that those troops were joined by Ruthenian troops got together under the auspices

of the Archduke William of Hapsburg. The attack aimed at killing and massacring the Poles and plundering what remained in the country after four years of war. He reminded them that the first defenders of Lemberg were children and girls of from 14 to 17 years, who were killed in hundreds. He declared that it was in defence of the homes and very existence of Poland that the struggle was still being continued against the German secret agents.

The Chairman remarked that unless the armistice were concluded there was no prospect of the struggle coming to an end.

Mr. Dmowski thought that it would soon stop.

Mr. Paderewski wished to draw the attention of the Commission to the fact that there were, on the one hand, regular Ukrainian troops under the command of General Pavlenko, and, on the other, Ruthenian bands, so that once the armistice was concluded with the regular troops, Poland would have to continue the struggle against the irregular troops.

The Chairman urged that an armistice should be concluded and the question left to the Great Powers to decide.

He proposed that the Commission should base its discussion on Mr. Dmowski's two proposals:

1. To effect a junction between Polish and Roumanian troops.

2. The control of the Ukrainian troops by Allied military authorities, together with the expulsion of Bolshevist and German agents.

Consequently, he asked Mr. Dmowski what he meant by the first of those proposals.

Mr. Dmowski replied that by the junction between Polish and Roumanian troops he meant the occupation of Eastern

Galicia as far as the Roumanian frontier by Polish troops and the military control of that district by the Poles.

The Chairman asked for further particulars.

Mr. Dmowski said that, when it asked that Eastern Galicia as far as the Roumanian frontier should be occupied by Polish troops, the Government did not mean to object to the Roumanians advancing northwards as far as they were able.

On the other hand, he wished to draw the attention of the Commission to the following: if Germany secretly intended to resume hostilities somewhere in Europe, it would be very important for her to have control over the petroleum wells in Galicia, with which she could easily get into communication. He read an extract from the Berlin "Deutsche Allgemeine Zeitung" of February 20.

He stated that his Government wished to obtain control of those oil deposits and that this point constituted a third suggestion to be added to the two considerations he had already put forward.

Mr. Paderewski, in support of what Mr. Dmowski had just said, read an extract from a document addressed to the British Secretary of State for Foreign Affairs by the International Committee for the Defence of English, French, Belgian and Allied Interests in Galicia. This Committee was formed by Syndicates working the Galician petroleum wells and representing a capital of 500 millions. According to this document (Annex II) the undertakings in which allied nationals were concerned would be ruined unless they were placed under the supervision of the Polish Government.

The Chairman asked whether the third point (control of petroleum wells) did not concern the question of frontiers, rather than that of the armistice.

Mr. Dmowski said that in his opinion the third point under consideration was strictly military, since they had to prevent petroleum being imported into Germany in exchange for arms and ammunition imported into Galicia, as the arms, ammunition and petroleum would all be directly or indirectly employed against the Poles.

Dr. Bowman asked whether the three points in question should be considered as arguments submitted to the Commission or as necessary conditions for the conclusion of an armistice.

Mr. *Dmowski* said that he was not authorised to submit armistice conditions before the arrival of the military expert and that he had simply explained the conditions which the Polish Government, the Diet and public opinion considered essential.

Dr. Bowman said that it was important for the Commission to know, when beginning its labours, whether the armistice terms would be accepted when its work was finished. In his opinion, the Polish Delegation had not yet let it be clearly understood whether it left the Commission to decide the question and whether, after having explained its arguments, it would agree to the conditions fixed by the Commission.

The Chairman, before hearing the reply of the Polish Delegation, wished to call its attention to this point, for if Poland did not accept this principle the work of the Commission would be over. He pointed out that the Government had not yet replied to the telegram sent by the Supreme Council, for the document read by Mr. Paderewski was not a reply to that telegram.

Mr. Paderewski said that in his opinion the reply given by his Government in his absence seemed fairly clear and explicit.

Moreover, the telegram from the Supreme Council had not been communicated to him.

Dr. Bowman wished to give Mr. Paderewski some additional information.

There was a first telegram from the Supreme Council addressed direct to the Polish and Ukrainian Commanders-in-Chief. Its transmission direct, and not through the intermediary of the Government, was necessitated by the military situation, the imminent fall of Lemberg, and the desire to help Poland. That telegram was transmitted at the same time to the Polish and Ukrainian Delegations at Paris, so that they might forward it to their respective Governments. The Ukrainians did so, and the Supreme Council had a reply from the Ukrainian Government.

Mr. Paderewski said he was referring to the telegram of April 2 or 3, which had been transmitted to the Polish headquarters, and the wording of which he did not know.

A copy of the telegram from the Supreme Council, dated April 3, was handed to Mr. Paderewski.

Mr. Dmowski said that the telegram of March 19 was immediately communicated to the Polish Government, but pointed out that it had offended Polish public opinion for two reasons: firstly, because it was drawn up without consulting the Polish Delegation, and secondly, because it was addressed to the General commanding the Polish troops and not to the Government.

In answer to the Chairman's questions, he pointed out that the Polish Delegation had already been summoned before an Armistice Commission of the Peace Conference (the one which had been appointed to negotiate the agreement between the Poles and the Czecho-Slovaks) and that on that occasion

the Commission had not called upon the Delegation to subscribe in advance to all its decisions. When the agreement was ready the Delegation had been asked whether it was willing to sign. Besides, the position was then not at all the same, since the agreement was concluded between two Allied nations. The position was different at present, since the Polish Delegation was not dealing with an Allied army.

Dr. Bowman stated that the object of his question had been to find out how matters stood. On the following day the Commission would hear the Ukrainians and he only sought to bring about cooperation between three different groups, – the Poles, the Ukrainians and the Commission.

He pointed out that the motive of everything which had been done by the Commission was the most earnest desire to help the Poles.

The Chairman said that he would summon the Polish Delegation again if the Commission thought it necessary.

Mr. Paderewski before withdrawing, wished to point out that the Polish Delegation represented a country with a Diet and that, although it was ready to sign anything approved by the Government and Diet, it was obliged to ask the Commission to hear the explanations of the military expert.

The Delegation relied on the justice and wisdom of the Commission to ensure conditions which would guarantee the security and existence of Poland.

Mr. Paderewski and Mr. Dmowski then left the room.

The Chairman asked whether there were any remarks to be made.

After an interchange of views, it was agreed that each Delegation should submit draft questions to be put to the

Ukrainians, that these questions should be discussed before the representatives were heard and that this should not prevent any Delegation from asking any other special question.

The next meeting was fixed for April 30 at 11 a. m.

(The meeting adjourned at I p. m.)

Annex I to Minutes of Second Meeting.

Telegram. Polish National Committee to Mr. Paderewski and Mr. Dmowski, ii bis, Avenue Kleber, Paris.

Warsaw, April 5, 1919.

In reply to the wireless sent on April 3 by the Supreme Council to the Minister for Foreign Affairs, reminding him of proposals previously made with respect to a suspension of hostilities on the Eastern Galician front, and also mentioning a plan for establishing a special Polish-Ukrainian Armistice Commission at Paris, I desire to make the following statement, in close agreement with the Chairman of the Commission on Foreign Affairs in the Diet:

The Polish military authorities tried to come to an agreement with Pavlenko's troops, which are under the supreme command of Petlura, for a suspension of hostilities preparatory to negotiations for an armistice, in accordance with the suggestion of the Allied Powers. It was, however, apparent from the beginning of operations that Pavlenko's plenipotentiaries were not inspired by a real desire to conclude a suspension of hostilities acceptable to us and based on the minimum conditions with respect to the line of demarcation proposed to us by the Allies on February 25.

The conclusion of an armistice at Paris would be equivalent to treating Poland on an equal footing with the Ukraine, and would arouse bitter feeling among our population, especially now that the Diet has voted an alliance and a military Convention with the Allies.

Apart from the fact that until recently the Ukrainians were the faithful followers of the Central Powers, that they occupied Eastern Galicia in complete agreement with the Austrian Government and acted generally against the interests of Poland and the *Entente,* it is necessary to bear in mind the present state of affairs. A Soviet Government is reigning at Kiev, and, together with the Soviet Government at Moscow, has received a proposal from Budapest to co-operate in a common offensive of the three Soviet Republics against Poland and the Allies; Bolshevism is spreading among Petlura's troops, who at present only hold part of Galicia and parts of Volhynia and Podolia, and we must reckon with the probability that these troops will sooner or later succumb to Bolshevist propaganda; after the Hungarian revolution any armistice means allowing Bolshevism to reach as far as the armistice line and permitting constant intercourse between the Bolsheviks at Kiev and in Hungary. As, up to the present, the efforts of the Allies have failed to protect Poland from an attack from the West and East, we must be prepared, now that the beginning of the combined offensive of three Soviet Republics seems imminent, for the fact that Poland may be obliged to rely on her own strength alone in order to resist the enemy.

When judging of the feeling which would arise if the armistice were imposed by the Allies under conditions unfavourable to us, we must consider that the unrest among

elements hostile to the present policy of the Government and of the Polish Diet is constantly gaining strength from the fact that the Polish armies fought and are still fighting for the Allied common cause in Siberia, at Archangel, at Odessa and in France, while when we are attacked by the enemy we are not only left completely to our own resources, but have not yet been able to obtain the return of the Polish army in France.

Further, the fact of imposing an armistice permitting the Bolsheviks to enter Eastern Galicia would strengthen the hands of elements hostile to the policy of the present Polish Government.

The Government must, moreover, recall the resolution adopted by the Polish Diet on April 4 regarding Galicia and its indivisibility, which reads as follows:

> "Without in any way attempting to prejudge at the present time the question of the frontier of Eastern Poland, the Diet demands that the Government and the Supreme Command should use every effort, and employ their whole energy, to prevent any danger to the integrity of Galicia, the eastern borders of which are inhabited by a Polish majority and have belonged uninterruptedly to Poland since the fourteenth century. The Diet considers it a duty to declare that it is fully aware of the necessity that Poles and Ukrainians should live in peace and goodwill in Galicia, and that the Ukrainian population should be allowed a certain measure of independence, without, however, prejudicing the unity of the Polish State."

The standpoint adopted by the Ukrainians – who even now refuse to accept the conditions of the armistice of February

28, to which we agreed immediately, despite their inadequacy – considerably reduces the possibility of concluding an armistice which would ensure to us, pending a final solution, those military guarantees which are indispensable in view of the lack of good faith shown by the Ukrainians in refusing to accept the armistice of February 28 proposed by the Inter-Allied Missions.

By reason of the absence of the Minister for Foreign Affairs, the Acting Minister is sending no reply to the Council of Four; he presumes that the reply will be given by our Delegates to the Peace Conference, in consultation with the Minister for Foreign Affairs.

Annex II to Minutes of Second Meeting.

Letter from "The International Committee for the Protection of British, French, Belgian and Allied Interests in Galicia."

To the Secretary of State for Foreign Affairs,
Downing Street,

S. W. I.

Sir, November 26, 1918.

I have the honour, on the instructions of the International Committee appointed to protect British, French, Belgian and Allied interests in Galicia, to forward for your information the enclosed "Memorandum on the commercial interests of the Allied countries in Eastern Galicia in relation to the proposals affecting its future political status."

* * *

Charles Perkins, Chairman.
N. [Illegible], Vice-Chairman.

To the Secretary of Slate for Foreign Affairs, Downing Street,
S. W. 1

Sir, November 26.1918.

In further reference to my letter of to-day's date covering a Memorandum dealing with the position of the oilfields of Eastern Galicia, I am instructed by the International Committee to bring to your notice, as a matter of urgency, that they have received a communication from the Polish Liquidation Commission at Cracow, stating that since the roth of this month the East Galician oilfields, including the district of Boryslaw, have been forcibly taken possession of by the Ruthenians led by German and Austrian officers.

* * *

APPENDIX.

Memorandum on the Commercial Interests of the Allied countries

in Eastern Galicia in relation to the proposals affecting its future political status.

1. ...
2. ...
3. A careful estimate of the amount of Allied capital involved in the Galician oil industry, *i. e.,* in oil mines, in oil-bearing lands, refineries, pipe-lines and other auxiliary services, gives the following approximate results:

British .... £ 10,125,000
French ....Fr. 44,800,000
Belgian ....Fr. 20,000,000
The figures for France and Belgium are certainly an underestimate.

* * *

13. From the more purely commercial point of view the International Committee wish to emphasise the desirability of placing the Galician oilfields under the administrative control of the most stable, progressive and enlightened Government available in existing circumstances, and it is because of their experience of local conditions that they have no hesitation in urging that Eastern Galicia should, with Western Galicia, be included in the new Kingdom of Poland. Under Ruthenian or Ukrainian rule the oil industry would have no guarantee of stable conditions.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 10. – P. 333–348.

№ 67

30 квітня 1919 р.

The Chairman suggested that, as the Ukrainian Delegates were shortly to be received, the Commission should discuss in detail the questions to be put to them. He read the questions prepared by the British Delegation, viz.:

"1. Are you authorised to consent to an immediate cessation of hostilities with the Poles in Eastern Galicia?

"2. This being the case, what conditions do you consider essential for the conclusion of such an armistice?

"3. Should a cessation of hostilities be arranged, is your Government in a position to guarantee that the conditions attached to a truce of this description would be observed by all your troops?

"4. It has been stated that among your troops on the Polish front there are a certain number of officers belonging to the German and Austrian armies. What have you to say in reply to this statement?"

General Le Rond read the questions prepared by the French Delegation, viz.:

"1. What explanation can you offer of the violation the suspension of hostilities arranged at the request of the Inter-Allied Commission, which violation was marked by the bombardment of the train in which the said Commission was travelling?

"2. Is the authority of the Ukrainian Government secure as regards all troops taking part in the attack on Lemberg? Is it repudiated by any formations or bands?

"3. Has Bolshevist propaganda spread to any elements among the Ukrainian troops?

"4. Do the Ukrainian forces still include any officers or non-commissioned officers who are *(a)* German, *(b)* Austrian? If so, how many? Why have they been retained?"

A discussion took place between *Colonel Kisch, General Le Rond* and *Dr. Bowman* concerning the readjustment of the list of questions and some alterations in wording. It was proposed that the following questions should be put to the Ukrainian representatives in the order shown:

"1. Are you authorised to agree to an immediate cessation of hostilities with the Poles in Eastern Galicia?

"2. This being the case, what conditions do you consider essential for the conclusion of an armistice?

"3. Should a cessation of hostilities be arranged, is your Government in a position to guarantee that the conditions attached to a truce of this description would be observed by all your troops?

"4. Is the authority of the Ukrainian Government secure as regards nil troops taking part in the attack on Lemberg? Is it repudiated by any formations or bands?

"5. What explanation can you offer for the violation of the suspension of hostilities arranged at the request of the Inter-Allied Commission, which violation was marked by fire being opened on the train in which the Inter-Allied Commission was travelling?

"6. Has Bolshevist propaganda spread to any elements among the Ukrainian troops?

"7. Do the Ukrainian forces still include any officers or non-commissioned officers who are *(a)* German, *(b)* Austrian? If so, how many? Why have they been retained?"

The Chairman considered that the Commission should not ask the fourth question, as it was not required to know what troops were subject to the authority of the Ukrainian Government.

General Le Rond thought, on the contrary, that the Commission should take into account the fact that the Ukrainian Government might be unable to guarantee its control over all the Ukrainian forces engaged in the region of Lemberg.

Colonel Kisch thought that the only difference involved was one of interpretation. Questions 3 and 4 were very closely

related, and lie suggested that they should be merged in the following text, omitting the allusion to the events at Lemberg:

"Does the authority of the Ukrainian Government extend over all Ukrainian forces at present engaged in Eastern Galicia, and is the Ukrainian Government in a position to guarantee fulfilment by all its troops and detachments of the conditions attached to a truce, should such be concluded?"

General Le Rond thought that there was no essential disagreement. He considered, however, that it was essential to know whether the Ukrainian Government exercised authority over all armed forces in Galicia – not merely over the regular troops, but also over any armed bands. Should an armistice be concluded and subsequently violated, he did not wish it to be alleged that this had been done by irregular formations or bands. For this reason he had inserted the allusion to the attack on the Inter-Allied train at Lemberg, which attack was said to have been perpetrated by irregular Ukrainian troops. He was quite prepared to merge the two questions referred to into one, if this point were taken into account.

Colonel Kisch proposed the following version in order to satisfy all concerned:

"Does the authority of the Ukrainian Government extend over all troops or armed irregulars operating in Eastern Galicia, and would the Ukrainian Government be able to ensure that the conditions attached to any truce or armistice which might be arranged would be observed by all such troops or armed irregulars?"

General Le Rond agreed to this draft in substitution for questions 3 and 4.

The Chairman wished to make some reservations with regard to the advisability of asking this question. He did not consider that the Commission should enquire into details concerning the history of the Ukrainian troops and Bolshevism, and thought it necessary to avoid everything which might interfere with the cessation of hostilities.

General Le Rond could not understand the objection. The conclusion of an armistice necessitated satisfactory conditions with regard to security and it was necessary to know how far the authority of both parties extended. The French Delegation was to meet the Ukrainian Delegates for the first time and intended to enquire regarding the power of the Government of such Delegates over the armed forces within its territory, since previous events had already led to the violation of an armistice. In his opinion, the question was not only natural but essential.

Dr. Bowman said that it was for the same reason that he had intended, the day before, to question the Polish Delegation with regard to General Mailer's troops. He had, however, not insisted, in view of objections by the Commission.

General Le Rond pointed out that there was a difference between the Ukrainian detachments engaged in Eastern Galicia and General Haller's troops which had been considered part of the Allied troops. Besides, he had no objection to a similar question being put to the Polish Delegation.

The Chairman consented to this question being asked, although in his opinion it would have been preferable to put it in a form not calculated to provoke objections on the part of the Ukrainian Delegates.

General Le Rond said that in question 6 he had referred to the subject of Bolshevism in order to give the Ukrainian

representatives an opportunity of replying to the statement made, the day before, by the Polish Delegation, but he personally would not insist on the question being asked that day.

Colonel Kisch said that the list had been reduced to the five following questions:

"1. Are you authorised to agree to an immediate cessation of hostilities with the Poles in Eastern Galicia?

"2. This being the case, what conditions do you consider essential for the conclusion of an armistice?

"3. Does the authority of the Ukrainian Government extend over all troops or armed irregulars operating in Eastern Galicia, and would the Ukrainian Government be able to ensure that the conditions attached to any truce or armistice which might be arranged would be observed by all such troops or armed irregulars?

"4. Are you able to explain the rupture of the suspension of hostilities which was concluded at the request of the Inter-Allied Commission, a rupture which was marked by firing on the train which conveyed the Inter-Allied Commission?

"5. Do the Ukrainian forces still include officers of *(a)* German, *(b)* Austrian nationality? If so, how many? Why have they been retained?"

Mr. G. *Sydorenko,* Chairman of the Delegation of the Ukrainian Republic, and *Mr. Shutgin* were admitted to the Conference Room.

The Chairman informed the Ukrainian Delegates that the aim of the Commission was to endeavour to bring about a cessation of hostilities between the Ukraine and Poland and that, with this object, the Commission had, for its information, decided to ask certain questions.

The first of these questions was as follows :

"Are you authorised to agree to an immediate cessation of hostilities with the Poles?"

(N.B. – The questions were addressed to Mr. Sydorenko, but were, however, generally answered by Mr. Shulgin, after consultation between the two.)

Mr. Shulgin, speaking in the name of the Ukrainian Delegation, declared that the said Delegation was not opposed to a cessation of hostilities. With regard to the armistice, however, Mr. Sydorenko desired to make u statement.

The Chairman said that the Commission was not opposed to any statement being made by the Ukrainian Delegates, but that he desired first a reply to certain questions.

Mr. Shulgin said that the Ukrainian Delegation agreed to the principle of a cessation of hostilities, but that questions of a technical character were concerned, and that the statement which he wished to make was of such a kind.

The Chairman said that the Ukrainian Delegates could submit their statement in reply to the second question. This question was as follows:

"What conditions do you consider essential for the conclusion of an armistice?"

Mr. Shulgin said that the Ukrainian Delegation expected each dav the arrival of a Commission to negotiate the said armistice, and asked that Mr. Sydorenko should be permitted to read a statement on this subject.

The Chairman requested that this statement should be read.

Mr. Sydorenko read the following statement:

"Mr. Chairman, on behalf of the Delegation of the Ukrainian Republic, I venture to express the deepest satis-

faction at being able to take part in the Commission of the Peace Conference charged with the discussion of conditions relating to an armistice between the Ukraine and Poland. Our greatest desire is to maintain friendly relations with the Poles, whose interests are akin to our own. The terrible menace from the north, the desperate struggle which our people and theirs will have to wage against the Russian Bolsheviks, give us reason to hope that our negotiations will speedily come to a happy conclusion.

"I beg leave to inform you that, according to a decision on the part of my Government and in agreement with a suggestion by the Peace Conference, negotiations for the Ukrainian-Polish armistice can only take place at Paris. Owing to the lack of regular communications with the Ukrainian Government, it is, however, impossible to obtain all necessary documents and information regarding the present military situation. That is why the Ukrainian Delegation in Paris has already asked the Ukrainian Government to send a special Commission, the members of which are, according to the latest information received by us, expected at Paris any day.

"We venture to think that our differences with the Poles will be quickly settled in conformity with the interests of our nations, and in accordance with the principles solemnly proclaimed by the Allied Powers."

(A written and signed copy of this declaration was laid before the Commission.)

The Chairman pointed out that Mr. Sydorenko had used the words "at being able to take part in the Commission." He supposed the expression corresponded to "being heard by the Commission."

Mr. Shulgin said that it must be understood in that sense.

The Chairman put the third question, viz.:

"Does the authority of the Ukrainian Government extend over all troops or armed irregulars operating in Eastern Galicia, and would the Ukrainian Government be in a position to guarantee that the conditions attached to any truce or armistice which might be arranged would be observed by all such troops or armed irregulars?"

Mr. Shulgin stated, on behalf of the Delegation and of his Government, that all troops at present operating in Galicia and the Ukraine were under the orders of the Ukrainian Government and obeyed its authority, and that the army operating in Galicia was entirely regular.

The Chairman asked whether there were no irregular troops or bands.

Mr. Shulgin said that the Ukrainian Republic was not only fighting against Poland, but against Bolshevism to the East, and that there existed in the Ukraine, side by side with the regular army, some bands which, according to the latest news, had taken Kiev. In Galicia there were none but disciplined regular troops, and he gave the assurance that any instrument signed at Paris by the Delegation would be adhered to by the National Army.

The Chairman put the fourth question, viz.:

"Do the Ukrainian forces still include officers of *(a)* German, *(b)* Austrian nationality? If so, how many? Why have they been retained?"

Mr. Shulgin said that the troops fighting against the Bolsheviks in the Ukraine had none but Ukrainian officers, but that those fighting in Galicia had among their officers some

Austrians who were Ukrainians from Ukrainian formations which were part of the Austro-Hungarian army, or (but these were few) some German-Austrian officers.

The latter were employed because of the dearth of officers, but the Ukrainian Government was ready and willing to replace such German officers by French or Allied officers.

General Le Rond asked whether, over and above the German-Austrian officers, there were any German officers in the army in Galicia.

Mr. Shulgin stated that by "German-Austrian" he meant all officers who were natives of territories which had belonged to Austria-Hungary, Hungarians, Galicians, &c.

The Chairman asked whether German-Austrian officers had served with the Ukrainian forces before the Armistice of November 11 last.

Mr. Shulgin explained. After the Armistice, East Galicia (which had up to then formed part of Austria-Hungary) proclaimed itself to be an independent Republic (the Western Ukrainian Republic) and, on January 4, 1919, became united with the Ukraine – which had been a part of Russia. Before the Armistice, the Ukrainian army (which had belonged to territory formerly Russian), consisted solely of Ukrainians and Russians, with no German officers. After the Armistice, the Government of Eastern Galicia (Western Ukraine), having decided on union with the Ukraine, recruited an army, and sought and obtained some officers from the former Austro-Hungarian army.

General Petlura, relying solely on the *Entente,* had always asked the Allies to supply him with military instructors. After the signature of the Armistice, the army fighting in Eastern Galicia would be used against the Bolshevist front.

The Chairman thanked the Ukrainian Delegates for their information and begged them to inform the Commission as early as possible of the arrival of the technical experts expected.

(The Ukrainian Delegates withdrew.)

At the request of *Dr. Bowman,* it was agreed that an Ukrainian interpreter speaking English should be allowed to accompany the Ukrainian Delegates at subsequent meetings.

(The meeting adjourned at 1 p. m.)

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 10. – P. 349–357.

№ 68

6 травня 1919 р.

The Chairman apologised to General Le Rond for having omitted, at the meeting of April 30, to ask one of the questions which he had desired should be put to the Ukrainian representatives.

General Le Rond said that there would be another opportunity of putting that question.

The Chairman said that he had had a visit from the Ukrainian representatives, who had come to put before him the text of a telegram which they wished to send to the Ukrainian State Secretariat at Stanislau-Tarnopol. The text was as follows:

"Paris, May 4, 1919.

"In view of Ukraine-Polish *pourparlers* begun under the auspices of the Peace Conference at Paris, please advise

High Command of our army to mistrust any insidious provocation on the part of the enemy, instructing the whole army to maintain calm and dignity at all costs during the negotiations."

He said that the Ukrainian representatives would have to obtain the consent of the French Government in order to send this telegram; he considered that the Commission might, in any case, give its authority to the sending of the telegram.

General Le Rond said that the question depended on the Secretariat-General.

After an exchange of views between *the Chairman, General Le Rond, Colonel Kisch, Dr. Bowman* and *Captain Escoffier,* and after the Secretariat-General of the Conference had been consulted, the conclusion was arrived at that the Secretariat of the Conference could not forward telegrams from a Delegation not officially recognised by the Conference, unless an instruction to that effect were received from the Supreme Council.

General Le Rond asked whether the Italian Delegation, which had now returned to Paris, would resume its share in the work of the Commission.

Captain Escoffier said that the Secretariat-General of the Italian Delegation had always received all the notices and documents relating to the work of the Commission.

The Chairman asked the Commission to define the questions which were to be put to the Polish Delegates.

General Le Rond read the following list of questions prepared by the French Delegation:

"1. What, from the Polish point of view, are the military conditions for an armistice?

"2. Does the authority of the Polish Government extend to all troops and armed irregulars operating in Eastern Galicia, and would the Polish Government be able to ensure that the conditions attached to any truce or armistice which might be arranged would be observed by all such troops and armed irregulars?

"3. Do you believe that the Ukrainian Government exercises sufficient authority over its troops to ensure that an armistice, when once concluded, would be observed?

"4. To what do you attribute the rupture of the first armistice?"

He explained the reasons for these questions. The second was asked because it had been put to the Ukrainian representatives; he considered it necessary that the third question should be asked in order to ascertain the causes of friction between the two parties; question No. 4 was suggested because the Commission ought to know why the former armistice had been broken off before it could conclude a fresh one.

He desired, moreover, that General Rozwadowski should be permitted to state his views in regard to the situation in Galicia.

The Chairman thought that the Commission ought not to consider the opinion of one of the parties regarding its opponent.

General Le Rond said that, in his opinion, the object of the Commission was not to arrive at a decision, but to effect a conciliation. Any arbitrary decision would run the risk of being observed by neither party. The military question submitted to the Commission was one of many aspects; in

order to be able to effect a reconciliation, it must learn those various aspects, and consequently, in order to be entirely impartial, it must hear both sides of the case.

Dr. Bowman supported the arguments adduced by General Le Rond; he thought there would be an advantage in allowing a "safety valve" to work, through which the resentment of both parties could find vent.

The Chairman pointed out that the first armistice had been a failure, and that it would be better not to allude to it. If the Commission wished to discover the cause of the failure, it would have to collect numerous witnesses, and he therefore proposed to let the matter drop.

On the other hand, he said that as the Poles and Ukrainians had both fought against the Allies during the war, it was quite natural that there should be officers in their armies who had served with the German or Austro-Hungarian forces. He thought that the question which had been put to the Ukrainians should also be put to the Poles, although in his opinion it was preferable not to ask questions of this nature.

General Le Rond remarked that the reason why he had thought it well to ask the question regarding the presence of German officers in the Ukrainian army who were not natives of the Galician provinces was because, to his knowledge, Germany had nothing to do with Galicia; on the other hand, it was quite natural that there should be officers in Posnania who had belonged to the German army.

Colonel Kisch said that the scruples of the British Delegation in putting questions of this nature were based on certain information in its possession in regard to the presence of at least one Prussian officer, who was at Warsaw. He wished

particularly to emphasise that the intention of the Commission was to avoid any question which might engender bad feeling.

Returning to the matter under discussion, he asked General Le Rond whether he considered that question No. 4 should be asked.

General Le Rond said that he did not see what objection there would be to asking both parties to what causes they attributed the rupture of the last armistice; it was a purely objective question and might be productive of useful hints to the Commission, which was charged with concluding a fresh armistice between the same two parties as had signed the armistice which had been broken.

Colonel Kisch stated the questions which the British Delegation wished to put to the Polish Delegation:

"1. Is fighting still going on between Poles and Ukrainians?

"2. Do you recognise the great responsibility you would take should you persist in waging this war in spite of the consent of the Ukrainians to submit the dispute to the Peace Conference for settlement, and in spite of the desire of the peace Conference?"

General Le Rond could not accept the wording of the second question, which, in the form in which it was drafted, said explicitly that the Poles were responsible for this war. Before arranging an armistice, the Commission ought to study the possible conditions for a compromise, and it could not admit *a priori* that one of the two parties did not wish for its mediation. The two parties were both desirous of making peace, but differed in regard to the conditions of that peace. The Commission was unaware up to the present of what the

Ukrainians desired, since they had stated that they could not make their terms known in the absence of their experts.

Dr. Bowman proposed altering the question and saying: "Do you realise the great responsibility your Government would incur should it persist in continuing this war, in spite . . . ."

General Le Rond thought this wording more acceptable, but said that there still remained the words "in spite of the consent of the Ukrainians, &c."; now he did not yet know whether the Ukrainians would submit military conditions more acceptable than those put forward by the Poles. He understood that the question of the responsibility incurred by a continuance of hostilities ought to be put, but he should like it to be put in a more objective form.

Dr. Bowman pointed out that, as General Le Rond had reminded them, the Ukrainian representatives had actually consented to conclude an armistice, but that the Ukrainian Government, in the telegram which had been communicated to the Commission (Annex No. 2 to Minutes of first meeting), had made it a condition that no preliminary *pourparlers* should take place before the arrival of the special Delegation in Paris; strictly speaking, therefore, the Ukrainians had not given their consent.

Colonel Kisch said that, without doubt, neither the Ukrainian representatives nor the Polish Delegates had made known their military conditions; the Ukrainians in Paris, who, as far as one knew, represented the Ukrainian Government, had nevertheless declared that they were ready to declare a truce with a view to negotiating an armistice; they had asserted that they held the necessary powers for that purpose; and the same desire had already been expressed by them in

their letter of April 7 addressed to the President of the Conference.

He pointed out that the document mentioned by Dr. Bowman had not been submitted to the Conference, and that it had only been communicated to the Commission by the United States Delegation.

He concluded that the Commission was justified in saying, not that the Poles were responsible for the continuation of the war, but that the Ukrainians had expressed their willingness to conclude a truce; consequently he proposed that the question asked by the British Delegation should be worded as follows:

"2. Do you recognise the great responsibility your Government would take should it-persist in waging this war in the event *of* the Ukrainians expressing their willingness to submit the dispute to the Peace Conference for settlement, and in spite of the desire of the Peace Conference?"

This wording was approved.

Mr. Dmowski, Chairman of the Polish National Committee, and *General Rozwadowski,* representing the Polish Staff, were introduced into the Conference Room.

The Chairman stated that the questions which would then be put to the Polish Delegates would also be put to the Ukrainian representatives in similar terms; he told Mr. Dmowski that, if he so desired, General Rozwadowski might reply to certain of the questions.

He then asked the first question: *"What, from the Polish point of view, are the military conditions for an armistice?"*

Mr. Dmowski said that the conditions of the Polish Government were as follows:

1. Advance of the Polish troops until contact was established with the Roumanian Army;

2. The placing of the Ukrainian troops under Allied control, and the eliminating from their midst of Bolshevik and Austro-German elements;

3. The control of the oilfields by the Polish authorities. He did not wish to repeat the arguments which he had brought forward at a previous meeting, but General Rozwadowski would be able to give more detailed explanations from the military point of view.

General Rozwadowski said that the principal object of any military action in Galicia was to form a sound military front against Bolshevism. The fight was being continued with that aim in view, there being one obstacle in the way, the Ukrainians. The front that formed their objective was represented by the shortest straight line between Rovno and the Dniester, which was necessary for the junction with Roumania. Without the safeguard of this military barrier, Poland would never be certain of peace.

(General Rozwadowski illustrated his statements by means of the map.)

He added that the Polish demand was just and equitable and was supported by the facts of the case; the armistices hitherto concluded had never been carried out, and he reminded the Commission that Poland had always asked for the establishment of a military group under the Inter-Allied High Command.

Mr. Dmowski produced two telegrams relating to facts referred to in their statements.

The first telegram had been intercepted at Przemysl on April 29; it was sent to Budapest by Chicherin, and the translation from the German read as follows:

"Soviet Government is established in Ukrainian Galicia. Ukrainian Red troops have entered several places in

Bessarabia. The revolutionary conflagration is spreading everywhere. Hold your positions well. Give us more information. – CHICHERIN."

The second telegram was sent from Warsaw to the Polish Delegation in Paris, but failing any confirmation, its contents could only be considered as a communication. A military convention was said to have been concluded between the Ukrainians and Bolsheviks on April 24 for the passage of a Bolshevist army into Hungary.

The Chairman asked the second question: *Does the authority of the Polish Government extend to all troops and armed irregulars operating in Eastern Galicia, and would the Polish Government be able to ensure that the conditions attached to any truce or armistice which might be arranged would be observed by all such troops and armed irregulars?*

General Rozwadowski stated that there were no irregular troops in Poland.

Mr. Dmowski said that all the irregular troops had been drafted into regiments and were under the Government, and that any undertaking entered into by the Government would be executed by those troops.

General Rozwadowski said that during the defence of Lemberg certain bands composed of women and children had even been made into regiments.

The Chairman asked the third question: *Do you believe that the Ukrainian Government exercises sufficient authority over its troops to ensure that an armistice, when once concluded, would be observed?*

General Rozwadowski expressed grave doubts on this subject, in view of events which had occurred during previous

armistices. He believed that the Ukrainian regular troops carried out all orders received, but he thought that 50 per cent, of the Ukrainian forces consisted of irregular troops formed of peasant bands, with no regular command, which would not obey orders and only operated with a view to pillage. This was the reason why the Mission train had been fired on and why Lemberg had continued to be bombarded, in spite of an armistice having been concluded.

The Chairman put the fourth question: *To what do you attribute the rupture of the first armistice?*

General Rozwadowski said that the first armistice proposal, which had emanated from the Ukrainians, had only been made by them for military reasons, in the first place in order to protect themselves against counter-attacks based on Lemberg, and secondly, in order to regroup their troops in the neighbourhood of that town; and, as a matter of fact, when the armistice was broken off, the communications of the Polish troops had been cut.

The Chairman asked the fifth question: *Is fighting still going on between Poles and Ukrainians?*

General Rozwadowski said that fighting was still going on, and read three wireless messages from the Staff (see Annex) which had reached him regarding the military situation, chiefly around Lemberg, where the bulk of the Ukrainian military forces were posted. He added that it was his impression that the Ukrainian army was in process of disruption.

The Chairman put the sixth question: *Do you recognise the great responsibility your Government would take should it persist in waging this war in the event of the Ukrainians expressing their willingness to submit the dispute to the*

Peace Conference for settlement, and in spite of the desire of the Peace Conference?

Mr. Dmowski said that Poland would not continue the war if the Ukrainians accepted the reasonable conditions mentioned by him, alike as regarded Eastern Galicia, the Hungarian territory bordering on Galicia to the West, and the country occupied by the Bolsheviks to the East; until then, it would be very dangerous for Poland to cease hostilities.

He said that General Rozwadowski had dealt with the question from the military point of view, but he asked permission to add a few considerations of a political nature.

He wished in the first place to draw attention to the formation of the Ukrainian army. It had been organised by the Austrian authorities, in accordance with a plan conceived by the Central Empires, at the time when the Austrian armies in occupation of Souththern Russia were withdrawing. The idea was that, should the tide of war turn once more in their favour, a great Ukrainian State should be established, which would have been an instrument of the Central Empires against Poland as well as against Russia. This plan became impossible of execution when the *débâcle* took place, but the idea then adopted was to create an obstacle for Poland and to bring about the recognition of an Ukrainian nation.

The Austrian authorities organised the recruiting and supplied officers, arms, and ammunition to the regular troops, and even to the irregulars. The latter were recruited preferably from among the peasantry; and all the large estates being Polish, the peasants were promised that they should have the land if they fought against the Poles. In reality, these peasants were armed and were fighting against the large landowners, and not against the Poles, since they were Poles themselves.

This army would disappear immediately the Poles were able to employ it against the Bolsheviks, and it was for that reason that the Polish Government required a junction with the Roumanians.

He considered that the country would be lost if it were not occupied by the Polish and Roumanian armies, and if he yielded this point, he would assume a great responsibility towards his country.

He added that he did not believe in the possibility of organising an Ukrainian State, and he did not consider that the various organisations existing in that region could form a regular Government capable of assuming the necessary responsibility for the safety of the population.

In Eastern Galicia, 60 per cent, of the population consisted of Ruthenes, who were no strangers to the Poles, and had lived for six centuries on the borders of the Polish State; the Polish Government did not wish to leave these people to the mercy of anarchy.

In conclusion, he added that he could supply the Commission with proofs of the collaboration of the Austrian authorities in the formation of the Ukrainian army.

The Chairman remarked that the principal object of the question put by the Commission was the conclusion of an armistice, and the possibility of an agreement for the cessation of hostilities between Poles and Ukrainians.

Mr. Dmowski said that everyone was liable to make mistakes, and it was possible that he did not see the situation clearly. He wished to say that, in his opinion, if Poland concluded an armistice with the Ukrainians on any other conditions than those he had put forward, Poland would still have the same war, on the same lines and in the same territory;

that war would be waged, not against the Ukrainians, but against the Bolsheviks.

He added that if the Polish Government could have any proofs that the Great Powers assembled at the Conference would guarantee to it security against Bolshevik attacks it might consider the possibility of arriving at an armistice based on other conditions.

The Chairman said that he had no more questions to ask, and thanked the Polish Delegation for having responded to the invitation of the Commission.

Mr. Dmowski and General Rozwadowski thereupon withdrew.

The Chairman asked whether there were any news in regard to the arrival of the Ukrainian experts.

Mr. Degrand said that, according to a telegram received from Vienna, the Ukrainian Delegation was composed of three members, and that a permit to enter France had been sent to them on April 27.

Dr. Bowman said that according to Mr. Paneyko, who had come to see him, the Ukrainian Delegation was then in Berne.

The next meeting was fixed for May 8, in order to hear the Ukrainian representatives.

(The meeting adjourned at I p. m.)

Annex to Minutes of Fourth Meeting.
Communiqués from the Polish Staff.

May 3, 1919

The Ukrainians, having concentrated 2,000 infantry, considerable artillery, and some armoured trains to the south of Lemberg, have attacked our front in the direction of

Stoneskie, Chalupy, and Glimna with the intention of breaking through. On the morning of April 30 we retook Wojtowszczyzna.

May 4, 1919.

We have repulsed the Ukrainian attacks on the whole front, and have occupied the following line: Glinka–Zubrza–Winniki– Prusy-Zydatysze–Dublany-Grzeda–Zawadow–Rikitna–Lozina–Srawki. At present the town is safe from Ukrainian artillery fire and the possession of Lemberg is assured.

The Ukrainians are in official communication with Bela Kun's Government and have undertaken to transport 18,000 Hungarian Bolsheviks (late prisoners of war) through the Ukraine to reinforce the Hungarian Red army which is fighting against the *Entente.* These 18,000 men are surrendering their arms, machine guns (2,500) and guns (30) to the Ukrainians, who are supplying the Hungarians with petroleum in exchange.

May 5, 1919.

We have repulsed a strong attack by the enemy to the east of Lemberg.

The Ukrainians have attempted an offensive to the north, in the direction of Belz. They have been repulsed with considerable loss. We have taken some prisoners, machine guns and a large amount of ammunition.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 10. – P. 358–369.

№ 69

8 травня 1919 р.

The Chairman welcomed the Italian Delegation, whose presence would, he hoped, enable the Commission, now fully represented, to bring its labours to a satisfactory conclusion.

Mr. Brambilla thanked the Chairman.

The Chairman stated that he had submitted the question of the despatch of telegrams by the Ukrainian representatives to the Supreme Council, and had received a copy of the letter sent by the Supreme Council to the Secretariat-General of the Conference (Annex I). He therefore requested the Secretariat to have the Ukrainian telegram despatched.

Captain Escoffier said that the letter from the Supreme Council had reached the Secretariat-General the day before, and that the telegram in question had been transmitted by wireless, through the Ministry of War.

He then read a telegram received by the Secretariat, which had been transmitted by the Staff of the Commander-in-Chief of the Allied Armies, and dealt with a protest made by the Ukrainians concerning Haller's army (Annex II).

General Le Rond said that, on the other hand, he was in possession of a whole series of telegrams from the Germans, alleging that General Haller's troops were assembling in Posnania with the object of operating on the German front, although there were not the slightest grounds for these assertions.

The Chairman asked General Le Rond whether the Inter-Allied Staff possessed trustworthy information concerning the possible employment of General Haller's troops against the Ukrainians.

General Le Rond said that his statement during the course of the first meeting, to the effect that these troops had been sent to quiet sectors, had been justified by subsequent events. The first Division had been sent to Cholm, the second to Zamocz.

A discussion took place between *the Chairman, General Le Rond* and *Colonel Kisch* concerning the rumours current regarding the employment of General Haller's troops. It was established that the rumours in question dated from the time of the despatch of these troops to Poland.

Dr. Bowman said that, with respect to this question, and taking into account the reiterated assertions of the Ukrainians concerning the employment of General Haller's troops, he would suggest that they should be asked for proofs of their statements.

The Chairman asked what questions it was intended to ask the Ukrainian representatives.

General Le Rond thought they should be asked the same questions as those put to the Polish Delegates on May 6, with the addition of the question relative to Bolshevism.

He proposed that the questions should again be read, in order to acquaint the Italian Delegation with their contents.

The list of questions was then read (see Minutes of the fourth meeting).

General Le Rond proposed that the supplementary question suggested by Dr. Bowman should read as follows: "What proofs can you give in corroboration of your statements concerning the employment of General Haller's army against the Ukrainian troops?"

The Ukrainian representatives, *Mr. G. Sydorenko, Dr. Lozynsky* and *Colonel D. Witowsky,* accompanied by two interpreters, were then introduced.

The Chairman asked whether Mr. Sydorenko was the Head of the Delegation.

Mr. Sydorenko said the Delegates present were vested with plenary powers to represent the Government of the Ukraine on this Commission, and to speak in its name.

The Chairman informed the Ukrainian representatives that the telegram which they had requested should be sent to Stanislau-Tarnopol had been despatched from Paris on May 7. He then put the first question:

"What, from the Ukrainian point of view, are the military conditions for an armistice?"

Colonel Witowsky replied that the first condition would be the establishment of an armistice line of demarcation, behind which the Ukrainian population might enjoy normal conditions of existence. This line, starting from the northern Galician frontier, would follow the River San to the Carpathians.

The Chairman then put the second question:

"Does the authority of the Ukrainian Government extend to all troops and armed irregulars operating in Eastern Galicia, and would the Ukrainian Government be able to ensure that the conditions attached to a truce or armistice which might be arranged would be observed by all such troops and armed irregulars?"

Colonel Witowsky stated that no armed irregulars existed in Galicia, that mobilisation had been effected regularly there, and had been applied to men between the ages of 18 and 35. The army was disciplined and would obey the orders issued by the Supreme Command.

Dr. Lozynsky stated that with regard to military discipline this army had been placed under the control of the Ukrainian Government.

The Chairman asked the third question:

"Do you believe that the Polish Government exercises sufficient authority over its troops to ensure that an armistice, when once concluded, would be observed?"

Colonel Witowsky said that he was not in a position to know whether the Polish Government exercised sufficient authority over its army; he added that in his opinion it was not a question of authority, but merely a question of willingness, which the Poles had already failed to show on one occasion, when a proposal had been made to them.

The Chairman asked the fourth question :

"To what do you attribute the rupture of the armistice?"

Dr. Lozynsky recalled the facts; the first truce, concluded under the auspices of the Commission of which General Berthelemy was Chairman, included a clause in virtue of which it could be repudiated.

After the conclusion of the truce (February 25) the negotiations at Lemberg between the Polish and Ukrainian Delegations continued under the auspices of the Inter-Allied Commission, but that Commission gave the State Secretariat for Western Ukraine to understand that it would be required to give a definite answer in a very short space of time; since the Poles took advantage of that time to execute military movements, the Ukrainian Command considered it necessary to repudiate the armistice, without prejudice to the attitude which the Secretary of State might ultimately adopt. The latter had however come to the conclusion that a proposal such as that submitted to it by the Inter-Allied Commission was inacceptable, partly because it infringed to a considerable extent on the political and

ethnographic rights of the Ukrainians in Eastern Galicia, and also because it assigned to Poland half of the territory at that time under the control of the Ukrainian army.

The State Secretariat informed the Supreme Council of the Allies of the reasons for the attitude it had assumed, and on receiving the telegram from the latter on March 20, it informed General Pavlenko that the Allied Powers desired to settle the Polish-Ukrainian dispute. General Pavlenko communicated with the Polish Command, but the latter delayed its reply, and executed a more or less successful attack on the Ukrainian troops.

The Chairman recalled the fact that the question he had asked had only referred to the first armistice, that of February 24.

Colonel Witowsky recalled the circumstances of the rupture:

1. One of the armistice conditions permitted the supply of provisions to Lemberg, and a considerable quantity of munitions had been smuggled into the town.
2. It had been stipulated that no movement of troops should take place, but the Poles had continued such movements.
3. The armistice had not been violated, it had been repudiated in accordance with the provisions contained therein.

The Chairman asked whether the Ukrainian Delegation could furnish proofs of smuggling of munitions into Lemberg.

Colonel Witowsky said that it was a fact which had been notified and proved by the Ukrainian Intelligence Service.

The Chairman asked the fifth question:

"Is fighting still going on between Poles and Ukrainians?"

Colonel Witowsky said that this was a fact.

The Chairman then asked the sixth question:

"Do you recognise the great responsibility your Government would take should it persist in waging this war in the event of the Poles expressing their willingness to submit the dispute to the Peace Conference for settlement, and in spite of the desire of the Peace Conference?"

Dr. Lozynsky said that his Government was fully conscious of the great responsibility attaching to this question, as had been most conclusively proved by the fact that a special delegation had been sent to Paris to settle the dispute.

The Chairman asked the seventh question:

"What proofs have you in support of your statements concerning the employment of General Haller's army against the Ukrainian troops?"

Colonel Witowsky said that the information on this subject had come to the knowledge of the Ukrainian Government on March 26 through Dr. Barau, an Ukrainian politician who had lived in hiding at Lemberg, and had lately succeeded in escaping in disguise to Vienna. At Lemberg he had seen soldiers arriving from the west who boasted that they belonged to General Haller's army; he had also seen various stores belonging in all probability to the equipment of that army; and, while travelling between Lemberg and Przemysl, he had seen much transport carrying General Haller's troops; the troops wore the uniform of that army, and a considerable number of their officers were talking French. Polish newspapers had, moreover, published a manifesto by General Haller on May 3 announcing an offensive against the Ukraine.

The Chairman enquired what was the most easterly boundary which the Ukrainian Government would accept as

an armistice line, on the understanding that the fixing of such a line would in no way affect the delimitation of the frontier, which would be definitely settled by the Peace Conference.

Colonel Witowsky said that, notwithstanding the fact that a compact mass of Ukrainian territory with its inhabitants would temporarily be subjected to Polish authority, the Ukrainian Delegation suggested as a temporary line the line of March 19, on condition that Lemberg should also be included in the territories subjected to Ukrainian authority, and that the region west of that line, where there was an Ukrainian majority, should be granted certain institutions and an autonomous regime under the control of the Peace Conference. Should Lemberg not remain under Ukrainian authority, it ought at least to remain under that of the Allied Powers.

Colonel Embick desired to ask the following question:

"The Poles assert that the Ukrainians are continually attacking them. Can you explain this?"

Colonel Witowsky said that, although he regretted to be obliged to acknowledge it, the Ukrainian army had been on the defensive since March 19, more especially since a portion of the reserves behind the lines on the Polish front had, after the receipt of the telegram from the Supreme Council suggesting a settlement of the question, been despatched to the east against the Bolsheviks, who had been attacking in the region of Podorocheska.

The Chairman said that the Commission had exhausted the questions which it desired to put to the Ukrainian representatives, but was prepared to listen to any statements on their part, on the understanding that there was to be no question of settling the frontier, but merely of bringing about a cessation of hostilities.

Dr. Lozynsky first requested the Commission to use its authority to put a stop to the hostilities on the western Galician front; further, he asked for permission to present to the

Commission a memorandum giving detailed explanations concerning the attitude of the Ukrainians since March 19.

The Chairman said that the Ukrainian Delegation was entirely free to submit any documents which it should deem expedient.

Dr. Lozynsky desired that the Ukrainian Delegation might be permitted to submit all the arguments, material and proofs, which might enable the Conference to establish an administrative and economic organisation for the Ukraine so that that country might use all its forces against Bolshevism.

The Chairman recalled the fact that the Commission possessed no mandate authorising it to deal with the Ukrainian question as a whole, and that before proceeding to settle the Polish-Ukrainian questions and frontier questions, it was necessary that an armistice should be concluded.

Dr. Lozynsky said that the fate of the armistice depended entirely upon the Commission.

The Chairman thanked the Ukrainian representatives for having complied with the invitation of the Commission.

Mr. Sydorenko, Dr. Lozynsky and *Colonel Witowsky* thereupon retired.

The Chairman considered that, having heard both parties, it would be well to complete the work of the Commission as soon as possible. With this object he suggested two solutions:

1. That the Commission should agree to a scheme establishing a just basis for an armistice, and that the draft should be submitted to both parties, who should be given a certain time in which to reply; or
2. That the two parties should be brought face to face, and the Commission should see to what extent they could agree.

He did not conceal his preference for the first method.

Dr. Bowman agreed with the Chairman, and wished merely to raise a question of procedure; instead of drafting the armistice conditions and then demanding their acceptance by

both parties within a certain period of time, would it not be better for the Commission to submit these proposals to the two parties, asking them to make any comments they had to offer, and then to propose its final draft, making use of the suggestions put forward?

General Le Rond supported Dr. Bowman's proposal, more especially since he was convinced that the armistice could never be imposed by force, which neither the Commission nor the Conference had at their disposal, but only by the consent of both parties; the Commission must therefore arrive at a compromise.

Colonel Kisch said that in view of the pressing necessity for stopping the bloodshed in Galicia, he suggested the formation of a Sub-Commission to draft the preparatory armistice conditions, which would be discussed and approved by the Commission. The Polish and Ukrainian Delegates would be informed of those conditions, and each side could make counter-proposals. He suggested that the Sub-Commission should meet that afternoon.

Dr. Bowman remarked that this Sub-Commission might well omit many details which should be settled by a Commission *in situ.*

General Le Rond agreed completely with Dr. Bowman, but wished to point out that if the solution arrived at by the Commission was to be accepted by both parties, it must not have the appearance of a forced move. He agreed that the work should be pressed forward as quickly as possible, but thought that the members of the Commission might nevertheless take a few hours to consider the best method of treating the question diplomatically with the Delegations concerned.

The Chairman said that he agreed with General Le Rond on this subject, but thought that the Commission could not be blamed for hastening matters, adding that his one object was to put a stop to bloodshed.

It was agreed that the Sub-Commission for the preparation of a draft armistice convention should consist of the following members:

Colonel S. D. Embick (United States of America),
Lieutenant-Colonel F. H. Kisch (British Empire),
General Le Rond (France),
Major M. Pergolani (Italy),

also that this Sub-Commission should meet on May 8 at 3 p.m.

(The meeting adjourned at I p.m.)

Annex I to Minutes of Fifth Meeting.

Letter addressed to the Secretariat-General of the Conference on the instructions of the Supreme Council.

Paris, May 7, 1919.

My dear Colleague,

At a meeting this morning between Mr. Clemenceau, President Wilson and Mr. Lloyd George the following decisions were reached in regard to a question raised in a letter from General Botha, the Chairman of the Polish-Ukrainian Armistice Commission:

1. The Secretary-General should have authority to send the attached telegram on behalf of the Polish-Ukrainian Armistice Commission.

2. The Polish-Ukrainian Armistice Commission should be given authority to authorise the despatch by the Secretariat-General of such telegrams as the Commission should from time to time consider necessary in connection with its duties. I am directed to ask that your Excellency will give the necessary instructions to give effect to these decisions.

Believe me, &c.

M. P. A. HANKEY.

His Excellency Mr. Dutasta,

Secretary-General of the Peace Conference.

2. *Enclosure to preceding document.*

(Telegram.)

Secretary of State, Stanislau-Tarnopol.

Paris, May 4, 1919.

In view of Ukraino-Polish *pourparlers* begun under the auspices of the Peace Conference at Paris, please advise High Command of our army to mistrust any insidious provocation on the part of the enemy, instructing the whole army to maintain calm and dignity at all costs during the negotiations.— DR. PANEYKO, *Secretary of State.*

Annex II to Minutes of Fifth Meeting.

(Telegram.)

Spa, May 2, 1919, 10.10 p.m.

No. 938. – General Dupont forwards me protest from the Ukrainian Minister Plenipotentiary in Germany concerning

the advance of a portion of Haller's army towards Lemberg. He quotes the protocol of April 4, which restricts use of these troops to maintenance of order in Poland. He fears that a rupture of the Polish-Ukrainian armistice may ensue and that operations of Polish troops at Lemberg may result in fresh annexation of Ukrainian territory. Ukrainian army obliged to send reinforcements to Lemberg region, which would weaken its front at Kiev and render it incapable of resisting Bolshevik forces. I desire that these facts be brought to the knowledge of the Supreme Allied Command and request its intervention.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 10. – P. 370–380.

№ 70

9 травня 1919 р.

The Chairman said that the object of this meeting of the Sub-Commission was to endeavour to establish armistice conditions which would be acceptable to Poland and the Ukraine. He reminded the members that following what had been laid down at a meeting of the Commission, the Sub-Commission was to establish only the general lines of the armistice, leaving to a Commission on the spot the task of settling points of detail and taking any measures necessary in view of the local situation.

Colonel Kisch said he agreed with this, but considered that general principles ought to be established in such a way that the two parties could not question any decisions which might be taken by the Commission on the spot.

The Chairman said that a primary basis of discussion might be found in the Armistice Convention of February; since that date the situation had changed in favour of Poland. Was there consequently any possibility of conditions less favourable than those of February being acceptable to the party to whose advantage the situation had turned?

Colonel Kisch remarked that, properly speaking, there had been no armistice in February, but merely a truce and proposals for an armistice.

The work of the Armistice Commission which had sat on the spot might be taken into account in so far as non-contentious clauses were concerned; but, in his opinion, the Sub-Commission could not consider the claims of one or other party from the point of view of the conditions prevailing in February or of the changed situation.

The Chairman emphasised the point that if the armistice had not been accepted the two parties still retained a mental impression of it, and they must not be surprised if the Poles, at any rate, held out for conditions at least as favourable.

Colonel Kisch thought that the armistice conditions had not been just towards the Ukrainians, especially in that the oil-bearing region which was then entirely in their hands was to be ceded integrally to the Poles. That was the idea which underlay the modifications presented by the British Delegation in the form of a draft which could be used as a basis of discussion, and was founded on the present situation.

The Chairman said that, while not wishing to pronounce judgment on the work of an Inter-Allied Commission, it was certain that this work, if it had been fruitless, had not been repudiated and there would remain in the minds of those to

whom new conditions were to be submitted the recollection of what they had obtained when they were in a less favourable position.

He was, however, quite ready to consider the actual situation with the British Delegate, that was to say, the conditions under which the armistice would be presented to the parties concerned.

Colonel Kisch feared that it would be the object of the party whose military operations were successful to put off the date of the armistice; he stated that the British Delegation preferred that the starting point for the work of the Sub-Commission should be the time when the telegram from the Conference was sent, *i.e.,* March 19.

The Chairman said that by die "actual situation" he meant the situation at the moment when the text of the armistice would reach the parties at issue. To his mind the question was governed by military considerations; if an effective cessation of hostilities was desired, they would be forced to leave the troops where they were and not oblige them to retire. The "actual situation" would, in his opinion, be that on die day when, giving a reasonable time-limit to be fixed by the Conference, the two parties on the spot could be informed of the decision taken. Subject to this suggestion, he thought that the draft of the British Delegation might be discussed.

Colonel Kisch wished to state, before proceeding to the examination of the draft of the British Delegation, that in spite of the technical objections he had raised to the line adopted by the Armistice Commission of February, it would be well to take this line into consideration. He showed on the map the demarcation line adopted in the British draft. This line

approximately followed the present positions, which, however, it modified by freeing Lemberg for the Poles, allowing a margin round the town, and by giving them the railway Rawa-Ruska-Lemberg, while leaving to the Ukrainians the oil-fields in the south. Further, of the two railway lines connecting Galicia and Hungary, one was left to the Ukrainians and the other was freed for the Poles.

The Chairman said that he agreed generally with the direction of the line of demarcation, but he noticed that in its northern part the line, which was traced almost on that of the February armistice, was an administrative line, with many intricacies; this would not do for a military line, which should be capable of being held by a minimum of effectives. It would be necessary to modify it in several places, and this could be done by Captain de la Touche whilst the Sub-Commission studied the British draft.

This method of procedure was adopted; the Sub-Commission started the discussion of the draft of the British Delegation (see Annex I).

Colonel Kisch pointed out that certain of the articles in the draft were taken word for word from the text of the previous draft armistice.

The discussion began article by article.

Article 1 was adopted; it was agreed that the date, left blank, should only be affixed if the two parties declared that they would sign the armistice conditions.

Article 2 was adopted without discussion.

Article 3 was adopted with the modification that the words "signature of the armistice" should be replaced in this article and in the following ones by the words "cessation of hostilities."

An exchange of views took place between *General Le Rond, Colonel Kisch* and *Colonel Embick* on the subject of the line of demarcation. Was it intended that Poles and Ukrainians were to keep on either side of this line, or that the forces facing each other should respectively retire each from their side of the line? In that case, to what distance? *General Le Rond* was opposed to the creation of a neutral zone, which, though it had the advantage of preventing a surprise renewal of hostilities, had the drawback, through lack of supervision, of being liable to pillage; *Colonel Embick* thought that a neutral zone would be very advantageous, but that right of supervision would have to be given to Allied troops; *Colonel Kisch* said that, to his mind, it would be sufficient to define a general line and leave the details of execution to the Commission on the spot.

It was decided that this suggestion should be taken into account in the article defining the powers of the said Commission.

With regard to *Article 4,* at the suggestion of *Colonel Kisch* it was decided that it should read: "The number of Polish troops and Ukrainian troops respectively *in Eastern Galicia* on either side of the line of demarcation ..."

It was also agreed that by the addition of the words *"Eastern Galicia,"* the limits of the line of demarcation were intended to be fixed between the frontier of Eastern Galicia and the former Austrian Empire, and the line of the Carpathians to the south.

General Le Rond made certain reservations with regard to the effectives mentioned in this article, saying that he thought that this force ought to be in proportion to the length of the armistice line, and that the adoption of Article 4 might be

postponed until the end of the session, when Captain de la Touche would have finished his work.

The proposal was adopted.

Article 5 was then discussed.

Colonel Kisch argued in favour of the idea of placing neutral troops at Borislav and Lemberg, in order to defend, in co-operation with the Allied troops referred to later, the interests of the Poles and Ukrainians respectively; should it not be possible to interpose an entire zone along the whole length of the line of demarcation, it was at any rate necessary to place an independent guard in the two regions where all the difficulties had originated.

The Chairman did not oppose the principle of these temporary garrisons, and wished that it were possible to establish them; he considered, however, that the figure contemplated for these forces (two battalions of 800 men) was very inadequate. This figure would be insufficient, both for Lemberg, which was a large and densely-populated town, and for Borislav, which was an important industrial centre; he did not know, moreover, which of the Allies could supply even these inadequate forces; Roumanian troops would not be available until order had been re-established in Hungary.

Colonel Kisch said that fighting was in progress between the Roumanian troops and the Ukrainians, and that he would prefer Serbian troops.

The Chairman raised an objection, saying that the Serbs and Roumanians were already at variance with one another and that this would only prove an occasion for conflict.

Colonel Embick thought it was unnecessary to send small contingents of Allied troops; in his opinion it would be

sufficient to leave Polish troops at Lemberg and Ukrainians in the oil-bearing region, placing both under – the control of the Inter-Allied Commission.

The solution proposed by Colonel Embick was considered acceptable; the Sub-Commission decided to recommend it to the Commission.

Articles 6, 7, 8, and *9* were adopted without discussion.

After a discussion with regard to *Article 10,* and in order to fix more definitely the territorial scope of the Allied Commissioners and their duties, it was decided that paragraph 2 of this article should read as follows:

> "Poland and the Ukraine respectively recognise the immediate appointment of Commissioners by the Allied and Associated Powers, one Commissioner *for that part of Eastern Galicia* which is under Polish occupation, and one *for the part* under Ukrainian occupation, their task being to supervise *the execution of this clause during the period of the armistice,* on behalf of the Allied and Associated Powers. Every facility, &c."

With regard to *Article II, General Le Rond* was not opposed to one-half of the oil production being reserved for Poland, but having no statistics at hand, he merely made a reservation on the question in order to have time to enquire into the pre-war disposal of the oil from Borislav, and the manner in which it was distributed. He added that it would be necessary to mention that the Commission in question would be a *technical* Commission.

Article 11 was adopted.

At the suggestion of *General Le Rond, Article 12* was referred to legal experts, since the question with which it dealt with was a legal one.

Article 13 was adopted.

Article 14 was adopted with the following alterations:

1. The Commission was to be known as the "Inter-Allied *Armistice* Commission."

2. At the suggestion of *General Le Rond,* a second paragraph was added, as follows:

"The Armistice Commission shall definitely settle the position of the troops of both parties in such a manner as to:

"(a.) avoid ail friction between Poles and Ukrainians;

"(b.) assure the maintenance of order throughout the country."

Article 15 was adopted with the following addition proposed by *Colonel Kisch:*

"This Armistice will expire when such definite status shall have been so determined."

The Chairman suggested that the Sub-Commission should revert to the discussion of Article 4, which had been postponed. According to a calculation just made the line of demarcation was 360 kilometres in length, not including the distance separating Lemberg from the western boundary of Eastern Galicia; he considered a force of 10,000 men very inadequate for maintaining order and policing the interior.

Colonel Kisch pointed out that troops were stationed only at Lemberg, near Sambor, and in a few other places; he proposed that the effectives should be fixed at 20,000 men, and that any subesquent reductions should be effected in accordance with instructions from the Armistice Commission.

The Chairman thought it advisable to keep to one figure, and that Article 4 should read as follows:

"Article 4. The number of Polish and Ukrainian troops respectively in Eastern Galicia, on either side of the line of demarcation, shall be reduced within fifteen days of the cessation of hostilities to 20,000.

"It will be the duty of the Armistice Commission appointed under Article 14 to decide whether it is possible subsequently to reduce the above effectives."

Article 4 was adopted with these alterations.

The entire draft, as amended, was adopted. (See Annex I to Minutes of sixth meeting.)

(The meeting adjourned at 5:30 p. m.)

Annex to Minutes of First Meeting of the Drafting Sub-Commission.

DRAFT FOR AN ARMISTICE CONVENTION BETWEEN POLAND AND THE UKRAINE, CONCLUDED UNDER THE MEDIATION OF THE UNITED STATES OF AMERICA, THE BRITISH EMPIRE, FRANCE AND ITALY.

(Draft submitted by the British Delegation.)

I. Instructions will be issued forthwith by the Governments of Poland and of Western Ukraine for the cessation of all military action as between the armies under the control of these two Governments with effect from 6 a. m. on the...

II. The military line of demarcation separating the armed forces of the belligerents for the duration of the armistice will be as follows, and is shown on the attached map (description in Annex A).

III. Any Polish troops east of the above line, and any Ukrainian troops west of it will be withdrawn behind it within five days of the signature of the armistice.

IV. The number of troops of each belligerent on the territory of Eastern Galicia on either side of the demarcation line shall be reduced to within the following maximum figures in the periods shown:

	Men.
Within ten days of the signature of the armistice. ...	20,000
Within fifteen days of the signature of the armistice	15,000
Within twenty days of the signature of the armistice	10,000

V. The United States of America, Great Britain, France and Italy will arrange for two battalions of Allied troops to proceed with the least possible delay:

(a.) 1 battalion to the town of Lemberg;

(b.) 1 battalion to the oil-fields at Borislav-Tustanowice.

These troops will be maintained at the expense of and under arrangements to be made by the Polish and Ukrainian authorities respectively in the case of *(a)* and *(b).*

Within seven days of the signature of this armistice, the number of Polish and Ukrainian troops in the municipal area of Lemberg and in the oil-fields of Borislav-Tustanowice will be reduced to 1,000 men respectively. All Polish and Ukrainian troops will evacuate these two areas within forty-eight hours after the arrival of the Allied troops referred to.

VI. The Ukrainian forces to be maintained in Eastern Galicia shall not include any officer formerly of the German or Austro-Hungarian armies, or belonging to the German, Austrian or Hungarian armies, other than natives of Eastern Galicia.

VII. All prisoners of war of both belligerents will be returned under arrangements to be concluded between the two belligerents within seven days of the signature of the armistice.

VIII. All persons, Poles or Ukrainians, interned or seized as hostages or imprisoned since November 11, 1918, for political reasons will be released forthwith. No obstacles will be placed in the way of the return to their former place of residence or to the enjoyment of full rights and liberty of persons of either belligerent party, nor of nationals of the Allied and Associated Powers, even if they have participated in the present war.

All property confiscated will be returned when possible, failing which, compensation will be paid.

IX. No person shall be molested or injured in respect of his rights or liberty on account of his nationality or his participation in the war.

X. In the territory under the military occupation of their respective forces in accordance with Article 2, the principles laid down in the regulations annexed to the Land War Convention of 1907 will be strictly observed by Poland and the Ukraine, and due regard will be paid to the desires of the inhabitants whose nationality differs from that of the forces in occupation. Local authorities, representative of the majority of the inhabitants of the several districts concerned, will be granted the maximum possible facilities.

Poland and the Ukraine respectively recognise the immediate appointment of Commissioners by the Allied and Associated Powers – being one Commissioner for the territory under Polish occupation, and one for that under Ukrainian occupation. Their task shall be to supervise the execution of this clause under the authority of the League of Nations, but, until the time when such organisation shall come into being, they will act on behalf of the Allied and Associated Powers. These Commissioners shall be granted all necessary facilities for carrying out their task.

XI. A Commission appointed by the Allied and Associated Powers will proceed to Borislav within ten days of the signature of the present armistice to regulate the disposal of the output of the oil-fields. This shall be on the basis that one-half of the output of the oil-fields shall be delivered monthly on rail to the Polish authorities against payment in cash or in kind. The price charged shall be assessed by the above Commission on the basis of the cost of production, inclusive of administrative and transportation expenses. The Polish and Ukrainian Governments bind themselves to accept all arrangements made by the Commission and to give it all facilities for carrying out its task.

XII. All transactions relative to the property, rights, and interests of German, Austrian or Hungarian nationals in territories respectively occupied are prohibited to Polish and Ukrainian nationals and shall be treated as null and void. The above provision shall not, however, prevent any requisitions authorised by the *Rules of Land Warfare* and which shall be paid for in cash, nor any transactions necessary for the working of such properties.

XIII. During the present armistice, no concession shall be granted of rights of exploitation over oil-fields belonging to the State and situate within the territory of either party.

XIV. An Inter-Allied Armistice Commission, composed of one military representative to be appointed by each of the following Powers: United States, British Empire, France and Italy, shall supervise the execution of the clauses of the present armistice. This Commission may delegate to Sub-Commissions the duty of settling special or particular questions.

XV. The provisions of the present armistice shall not be taken in any way as deciding the definite status of the territory of Eastern Galicia, which will be determined in due course by the Allied and Associated Powers in Treaties or Conventions to be concluded by them at a later date.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 10. – P. 381–391.

№ 71

9 травня 1919 р.

The Chairman called upon the Chairman of the Drafting Sub-Commission to speak.

General Le Rond stated that, in the Sub-Commission, the Delegations had agreed that the armistice conditions to be submitted to the Poles and Ukrainians should, above all and in order to be acceptable to both parties, not lose sight of the *de facto* situation. If a permanent arrangement were to be arrived at, the self-respect both of the inhabitants and of the troops must be wounded as little as possible.

He added that the line of demarcation referred to in the draft had not yet been absolutely defined, some alterations in detail having to be made.

The draft submitted by the Sub-Commission was read (see Annex to Minutes of first meeting of Drafting Sub-Commission).

Articles 1, 2, 3 and 4 were adopted.

Article 5 was then read.

General Le Rond said that the Sub-Commission adopted Article 5 under the reservation that it should be discussed in

full Commission. The despatch of Allied troops to Lemberg and Borislav would certainly have its advantages, but, on the other hand, the strength suggested would be insufficient for the purpose in view, and furthermore, it would doubtless be difficult to obtain Allied effectives at present.

The Chairman pointed out that when the same subject had been discussed by another Commission, it had been considered impossible to obtain such troops; as regards the nationality thereof, there would be certain disadvantages connected with the use both of Roumanian and Serbian troops. He considered it would be preferable to give the Allied Commissioners larger staffs, who would then conduct investigations on the spot.

General Le Rond said that the Sub-Commission would not object to the omission of Article 5.

Article 5 was therefore struck out.

Dr. Bowman said that it would nevertheless be well to insert a clause empowering the Commission to call upon Ukrainian or Polish units for policing duties.

The Chairman said that this could be done by means of a clause to be inserted later on.

Article 6 was then read.

The Chairman said that this clause should either be made applicable to both parties or omitted altogether, as officers on both sides had served in enemy armies.

General Le Rond pointed out that the position was not the same for both parties. It was quite natural that the Polish army should include Poles from what was formerly German Posnania or Austrian Galicia, or from that portion of the Kingdom of Poland which had formed part of Russia, but it

was not natural that there should be German, Austrian or Hungarian officers in the Ukrainian army, and the Ukrainian representatives themselves had recognised this by apologising for still having foreign cadres.

Colonel Kisch reminded the meeting that the Ukrainian Delegation had, in fact, pleaded guilty. He had only inserted this clause in the draft Convention in the desire to comply when possible with the requests of the Polish Delegates, for some other Polish requests had of necessity been rejected. He considered that this clause might remain in its present form.

The Chairman said that, in his opinion, such a question – which did not come within the jurisdiction of the Commission-need not be dealt with in an Armistice Convention. Furthermore, no investigations had been made, and there was no proof that there were German officers in the Ukrainian army.

General Le Rond said that this fact had been stated by the Ukrainians, and that it would be easy to prove it. If it was desired to spare Ukrainian *amour-propre,* he suggested that Article 6 should be added *as an addendum to the Ukrainian text alone.*

Dr. Bowman concurred with this latter suggestion.

It was agreed that Article 6 should form an addendum appearing solely in the Ukrainian text.

Articles 7, 8, 9 and the first part of *Article 10* were adopted.

A general discussion took place in regard to the second part of Article 10 and in regard to Articles 11 and 14, regarding possible confusion which might arise by reason of the powers conferred on Commissioners by Article 10, on the Economic Commission by Article 11, and on the Armistice Commission by Article 14.

It was agreed that the texts would be simplified by a fresh draft on the basis that the Inter-Allied Armistice Commission should concentrate on the spot all requisite powers necessary for the execution of the armistice clauses, and should to this effect be empowered to delegate part of its powers to Sub-Commissions.

The Chairman read the fresh draft intended to replace part of Article 10 and Articles 11 and 14:

> *"Article* 5. An Inter-Allied Armistice Commission formed of representatives of the mediating Powers shall supervise the execution of the clauses of the present armistice. This Commission may delegate to Sub-Commissions the task of settling special or particular questions.
>
> "The Armistice Commission shall fix the positions of the troops of the two parties in such a way as –
>
> "(*a.*) to avoid all friction between Poles and Ukrainians,
>
> "(*b.*) to ensure the maintenance of order throughout the whole country.
>
> "The Ukrainian and Polish Governments will accept all arrangements made by the Commission and will afford the Commission every facility in the execution of its duties."

This wording was accepted and it was agreed that it should be inserted as Article 5.

Article 12 was adopted subject to its discussion by legal experts.

Articles 13, 14 and 15 were adopted.

General Le Rond pointed out that the use of the expression "Ukrainian Government" should be avoided.

It was agreed that the Secretariat-General of the Conference should be empowered to make all drafting alterations.

The Chairman considered that the draft Convention would be incomplete without the addition of a clause forbidding all movement of troops, as well as all transport of ammunition and war material.

General Le Rond said that he realised the importance of the point raised by the Chairman and by Dr. Bowman, but wished to point out that radical measures would not be wise in this connection, as the Polish or the Ukrainian troops might eventually be brought to advance against the Bolsheviks.

The Chairman said that the Armistice Commission could always, in that event, authorise the transport of ammunition.

Colonel Embick proposed the following draft, which might reconcile the various points of view of the Commission, viz:

> "The importation of munitions of war into Eastern Galicia during the period of the armistice shall be limited to the quantities approved by the Armistice Commission."

This wording was adopted, and it was agreed that this paragraph should be additional to Article 4.

The draft as a whole was then adopted.

It was agreed that the Secretariat should be asked to revise the wording and to submit the text to the legal experts. The final text was to be sent to all members of the Commission, which would pass it at the next meeting (fixed for May 12), before submitting it to the Polish and Ukrainian Delegations.

(The meeting adjourned at 7 :50 p.m)

Annex to Minutes of Sixth Meeting.

DRAFT FOR AN ARMISTICE CONVENTION BETWEEN POLAND AND THF UKRAINE, CONCLUDED UNDER THE MEDIATION OF THE UNITED STATES OF AMERICA, THE BRITISH EMPIRE, FRANCE AND ITALY.

Sub-Commission's Draft.	***Draft as altered by Commission.***
ARTICLE 1.	*ARTICLE 1.*
The Polish and West Ukrainian Governments shall issue the necessary instructions to the armies under their respective orders for the cessation of all military action between them with effect from 6 a. m. on	*(No alteration.)*
ARTICLE 2.	*ARTICLE 2.*
The military line of demarcation separating the belligerent armed forces for the duration of the armistice will be as in Annex A, and is shown on the attached map.	*(No alteration.)*
ARTICLE 3.	*ARTICLE 3.*
All Polish troops cast of the above line will be withdrawn to the west of it,	*(No alteration.)*

and all Ukrainian troops west of it will be withdrawn to the east of it within live days of the cessation of hostilities.

ARTICLE 4.

The number of Polish troops and of Ukrainian troops respectively in Eastern Galicia on either side of the demarcation line shall be reduced within fifteen days of the cessation of hostilities to 20,000. It will be the duty of the Armistice Commission appointed under Article 5 to decide whether it is possible subsequently to reduce the above effectives.

ARTICLE 4.

The number of Polish troops and of Ukrainian troops respectively in Eastern Galicia on either side of the demarcation line shall be reduced within fifteen days of the cessation of hostilities to 20,000. It will be the duty of the Armistice Commission appointed under Article 5 to decide whether it is possible subsequently to reduce the above effectives.

The importation into Eastern Galicia of munitions of war during the period of the armistice shall be limited to the quantities approved by the Armistice Commission.

ARTICLE 5.

The United States of America, Great Britain, France, and Italy will arrange for two battalions of Allied

ARTICLE 5.

(Article omitted, and rí placed by fresh draft as below).

troops (other than Polish troops) to proceed with the least possible delay:

(a.) One battalion to the town of Lemberg.

(b.) One battalion to the oilfields at Borislav-Tustanowice.

These troops will be maintained at the expense of and under arrangements to be made by the Polish and Ukrainian authorities respectively in the case of *(a)* and *(b)*.

An Inter-Allied Armistice Commission composed of representatives of the mediating Powers shall supervise the clauses of the present armistice. This Commission may delegate to Sub-Commissions the task of settling special or particular questions.

The Armistice Commission shall arrange the positions of the troops of both parties in such a manner as to –

(a.) Avoid all friction between Poles and Ukrainians.

(b.) Assure the maintenance of order throughout the country.

The Ukrainian and Polish Governments bind themselves to accept all arrangements made by the Commission and to give it all facilities for carrying out its task.

ARTICLE 6.

The Ukrainian forces to be maintained in Eastern Galicia shall not include any officers formerly of the German or Austro-Hungarian armies, or belonging to the German, Austrian, or Hungarian armies, other than natives of (Eastern) Galicia.

This Article to be included as an addendum to the text for the Ukrainian Delegation only. (For fresh draft vide Annex to Minutes of the Seventh Meeting.)

ARTICLE 7.

All prisoners of war will be returned under arrangements to be concluded within seven days after the cessation of hostilities.

ARTICLE 6.

(Text similar to that of Article 8 of the Sub-Commission.)

ARTICLE 8.

The Polish and Ukrainian Governments will respectively and immediately release all Ukrainians or Poles interned or seized as hostages or imprisoned since November 11, 1918, for political reasons. Further, no obstacles will be placed in the way of their return to their former place of residence or to the enjoyment of full

ARTICLE 7.

(Text similar to that of Arlicit 8 of the Sub-Commission.)

rights and liberty of persons, nor of nationals of the Allied and Associated Powers, even if they have participated in the present war.

All property confiscated and belonging to inhabitants of territory occupied respectively by the Polish and Ukrainian forces will be returned to the owners, failing which, compensation will be paid.

ARTICLE 9.

No person will be molested or injured in respect of his rights or liberty on account of his nationality or his participation in the war.

ARTICLE 8.

(Text similar to that of Article 9 of the Sub-Commission.)

ARTICLE 10.

In the territory under the military occupation of their respective forces in accordance with Article 2, the principles laid down in the regulations annexed to the Land War Convention of 1907 will be strictly observed by Poland and the Ukraine, and

ARTICLE 9.

In the territory under the military occupation of their respective forces in accordance with Article 2, the principles laid down in the regulations annexed to the Land War Convention of 1907 (Hague Convention) will be strictly observed by

due regard will be paid to the desires of the inhabitants whose nationality differs from that of the forces in occupation. Local authorities, representative of the majority of the inhabitants of the several districts concerned, will be granted the maximum possible facilities.

Poland and the Ukraine respectively recognize the appointment of Commissioners by the Allied and Associated Powers – being one Commissioner for that part of Eastern Galicia which is under Polish occupation, and the other Commissioner for the part under Ukrainian occupation – their task being to supervise the execution of this clause during the period of armistice, on behalf of the mediating Powers.

Poland and the Ukraine, and due regard will be paid to the desires of the inhabitants whose nationality differs from that of the forces in occupation. Local authorities, representative of the majority of the inhabitants of the several districts concerned, will be granted the maximum possible facilities.

(Paragraph 2 of Article 10 altered and inserted in Article 5.)

Article 11.

A technical Commission appointed by the Allied and Associated Powers shall meet at Borislav within 10

(Part of Article 11 included in Article 5 *above.)*

One-half of the output of the oilfields shall be delivered

days after signature of the armistice, for the purpose of settling the disposal of the output of the oil fields. This settlement shall be on the following basis, viz.:

One-half of the output of the oil-fields shall be delivered monthly on rail to the Polish authorities against payment in cash or in kind. The price charged shall be assessed by the above-mentioned Armistice Commission on the basis of the cost of production, inclusive of administrative and transportation expenses.

The Ukrainian and Polish Governments bind themselves to accept all arrangements made by the Commission and to give it all facilities for carrying out its task.

Article 12.

All transactions relative to the property, rights and interests of German, Austrian, or Hungarian nationals in territories respectively occu-

monthly on rail to the Polish authorities against payment in cash or in kind. The price charged shall be assessed by the above-mentioned Armistice Commission on the basis of the cost of production, inclusive of administrative and transportation expenses.

***(Paragraph included in Article* 5.)**

Article 11.

(Text similar to that of Article 12 of Sub-Commission.)

pied are prohibited to Polish and Ukrainian nationals and shall be treated as null and void. The above provision shall not, however, prevent any requisitions authorised by the rules of land warfare and which shall be paid for in cash, nor any transactions necessary for the working of such properties.

ARTICLE 13.

During the present armistice, no concession shall be granted of rights of exploitation over oilfields belonging to the State and situate within the territory of either party.

ARTICLE 14.

An Inter-Allied Armistice Commission, composed of one military representative to be appointed by each of the following Powers: United States, British Empire, France, and Italy, shall supervise the execution of the clauses of the present armistice. This

ARTICLE 12.

(Text similar to that of Article 13 of the Sub-Commission.

***(Article included in Article* 5.)**

Commission may delegate to Sub-Commissions the duty of settling special or particular questions.

ARTICLE 15

The provisions of the present armistice shall not be taken in any way as deciding the definitive status of the territory of Eastern Galicia, which will be determined in due course by the Allied and Associated Powers in Treaties or Conventions to be concluded by them at a later date. This armistice will expire when such definitive status shall have been so determined.

ARTICLE 13.

(Text similar to that of Article 15 of Sub-Commission.)

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 10. – P. 392–402.

№ 72

12 травня 1919 р.

The Commission discussed the text of the draft Armistice Convention adopted at the meeting of May 9, in which certain drafting corrections had been made by the Secretariat.

The definitive draft (see Annex I) was adopted *in tolo.*

Mr. Dmowski and *General Rozwadowski* were admitted to the conference room.

The Chairman handed Mr. Dmowski the draft Convention adopted by the Commission, in French and English, and pointed out that the Commission had no powers with regard to the definitive frontier between Poland and the Ukraine, but was only concerned with the task of bringing about a cessation of hostilities in Eastern Galicia.

He requested Mr. Dmowski to study the document submitted; in the event of his having any observations to make, the Commission would hear them in the afternoon.

He added that the clauses of the draft submitted had been unanimously adopted by the Commission, and drew Mr. Dmowski's attention to the fact that justice had been done to the request presented by the Polish Delegation relative to the removal of the German officers serving in the Ukrainian army; that removal was not mentioned in the draft Armistice Convention, but would constitute the subject of a special arrangement between the Commission and the Ukrainian representatives.

Mr. Dmowski said that, whilst not acquainted with the draft which had just been presented to him, he gathered that the proposed armistice was based on the acceptance of a line drawn

by the Commission; consequently, he feared that he would not be able to give his reply in the afternoon, as his instructions were on quite a different basis; he would be obliged to telegraph to Warsaw and await a reply.

Moreover, he wished to request enlightenment on two points. In the first place, lie wished to know what authority, on the Ukrainian side, would be responsible for the conduct of the Ukrainian troops, and what attitude the Polish army should adopt if certain Ukrainian troops continued to fight in spite of the conclusion of the armistice.

In the second place, he wished to know who would take the responsibility for the maintenance of order in Eastern Galicia. From information which he had received, he understood that the Ukrainian troops were completely disorganised, that there would shortly be no more regular troops, and that, in addition, closer relations were being established between the directing authorities of Russian-Bolshevik military action and Germany.

The Chairman said, with reference to the first point, that in his opinion the authorities responsible for the conduct of the Ukrainian troops would, in the first instance, be the Ukrainian Delegates who accepted the armistice conditions; that, on the other hand, in accordance with the draft Convention, an Inter-Allied Commission would supervise the execution of the clauses of the armistice on the spot, and he pointed out that this armistice would be concluded under the mediation of the four Great Powers.

With reference to the second point, i. *e.,* the case of Ukrainian troops continuing to fight despite engagements entered into by the Ukrainian representatives, the Inter-Allied Commission on the spot and the authority from which it

emanated, *i. e.,* the Conference, would take the necessary measures.

He asked when the Polish Delegation would be in a position to give a reply.

Mr. Dmowski replied that lie could not appear before the Commission again until he had telegraphed to Warsaw and received a reply.

The Chairman reminded Mr. Dmowski that he was, after all, the official representative of the Polish Government.

Mr. Dmowski said that he had not been authorised to accept any armistice lines that might be suggested, and that lie had instructions which he could not exceed without reference. Me asked the Commission to give him time to ask Mr. Paderewski for authority to accept the proposed armistice line.

The Chairman urged the desirability of a reply that afternoon.

Mr. Dmowski pointed out that he must at least have time to study the clauses of the draft, and that if the Commission insisted upon having a reply, he could not give it until the following morning.

The Chairman requested that the reply of the Polish Delegation should reach him at the Secretariat-General the following morning, May 13, at 10 a. m., and asked him to be so good as to appear before the Commission again in the afternoon at 3 p. m.

Mr. Dmowski and General Rozwadowski then withdrew.

The Ukrainian representatives, Dr. Paneyko, Dr. Lozynsky, and Colonel Witowsky, were introduced.

Dr. Lozynsky asked the Commission kindly to excuse Mr. Sydorenko, who had been prevented from attending, and was

relaced by Dr. Paneyko, Vice-Chairman of the Ukrainian Delegaion.

The Chairman handed Dr. Paneyko the draft Convention adopted by the Commission, in French and English; he stated that the draft had been unanimously adopted, and pointed out that the Commission had not entered into the question of frontiers, but had merely aimed at bringing about a cessation of hostilities in Eastern Galicia.

He drew the attention of the Ukrainian representatives to the document annexed to the Convention concerning the German officers employed in the Ukrainian army, and stated that this document did not figure in the text of the draft Convention submitted to the Polish Delegation, as the question was one which should be adjusted with the Commission direct (Annex II).

Finally, he requested the Ukrainian representatives to be so good as to hand in their reply to the Secretariat-General of the Conference the following day at 10 a. m., and invited them to appear again before the Commission on May 13 at 4 p. m.

Dr. Lozynsky declared, in the name of the Ukrainian Delegation, that he had received the draft Armistice Convention for perusal and study, and stated that the reply of the Delegation would be handed in on the following morning.

The Chairman asked the Ukrainian representatives to be good enough to communicate to the Commission the powers with which they had been vested, with a view to negotiating on the question of an armistice.

Dr. Paneyko, Dr. Lozynsky, and Colonel Witowsky then withdrew.

(The meeting adjourned at 11:45 a. m.)

Annex I to Minutes of Seventh Meeting.

Draft for an Armistice Convention between Poland and the Ukraine, concluded under the Mediation of the United States of America, the British Empire, France and Italy.

1. Instructions shall be issued forthwith for the cessation of all military action between the Polish and Ukrainian forces with effect from 6 a. m. on................

2. The military line of demarcation separating the Polish and Ukrainian armed forces for the duration of the armistice will be as in Annex A, and is shown on the attached map.

3. All Polish troops east of the above line will be withdrawn to the west of it, and all Ukrainian troops west of it will be withdrawn to the east of it within five days of the cessation of hostilities.

4. The number of Polish troops and of Ukrainian troops respectively in East Galicia on either side of the demarcation line shall be reduced within fifteen days of the cessation of hostilities to 20,000. It will be the duty of the Armistice Commission appointed under Article 5 to decide whether it is possible subsequently to reduce the above effectives.

The importation into Eastern Galicia of munitions of war during the period of armistice shall be limited to the quantities approved by the Armistice Commission.

5. An Inter-Allied Armistice Commission formed of representatives of the mediating Powers shall supervise the execution of the clauses of the present armistice. This Commission may delegate to Sub-Commissions the duty of settling special or particular questions.

The Armistice Commission shall fix the positions of the troops of the two parties in such a way as—

(a.) To avoid all friction between Poles and Ukrainians.

(b.) To ensure the maintenance of order throughout the whole country.

The Polish and Ukrainian authorities in Eastern Galicia will accept all arrangements made by the Commission and will afford the Commission every facility in the execution of its duties.

6. All Polish and Ukrainian prisoners of war held by the two parties will be returned under arrangements to be concluded between them within seven days of the cessation of hostilities.

7. All Poles or Ukrainians who may have been interned or seized as hostages by the Ukrainian or Polish Authorities respectively since November 11, 1918, for political reasons will be released forthwith.

Similarly, no obstacle will be placed in the way of the return to their former place of residence or to the enjoyment of full rights and liberty of all such persons, and of nationals of the Allied and Associated Powers, even if they have participated in the present war.

All property which has been confiscated belonging to persons in the territory under the occupation of the Polish and Ukrainian forces respectively will be returned to the persons entitled thereto, or where that is impossible compensation will be paid.

8. No person will be molested or injured in respect of his rights or property on account of his nationality or his participation in the war.

9. In the territory under the military occupation of the Polish and Ukrainian forces respectively in accordance with Article 2, the principles laid down in the regulations annexed to the Land War Convention of 1907 (the Hague Convention) will be strictly observed by the two parties, and due regard will be paid to the desires of the inhabitants whose nationality differs from that of the forces in occupation. Local authorities, representative of the majority of the inhabitants of the several districts concerned, will be granted the maximum possible facilities.

10. The disposal of the output of the oilfields shall be on the basis that one-half of the output of the oilfields shall be delivered monthly on rail to the Polish authorities against payment in cash or in kind. The price charged shall be assessed by the Armistice Commission on the basis of the cost of production inclusive of administrative and transportation expenses.

11. All transactions relative to the property, rights and interests *(biens, droits et intersts)* appertaining to the enemies of the Allied and Associated Powers in the territories placed under the control of the parties are prohibited for the duration of the present armistice and will be treated as null and void. The above provision does not, however, prevent transactions which are necessary for the exploitation of such properties.

12. During the present armistice no concessions shall be granted for the rights of exploitation on the oilfields lying on State hind on the territory of either party.

13. The provisions of the present armistice must not be taken in any way as deciding the definitive status of the territory of East Galicia which will be determined in due course by the Allied and Associated Powers in Treaties or Conventions to be concluded by them at a later date. This armistice will expire when such definitive status is so determined. —

Annex A.
(Reference, Austrian Staff Map 1/200,000.)

The proposed armistice line—

leaves the Bug at its confluence with the Kozloroice and follows the course of this river to its confluence with the Warezanka, passing west of Uhrynow;

thence taking a line southwards through the trigonometrical points 246, 258, 208, 210 to a point on the course of the Blotnice river immediately north of point 207 (passing east of Lubow and Waniow and west of Siebieczow and Zaboze);

thence taking a direct line to the confluence of the Rata and Zeldec rivers and following the course of this river upstream to the apex of the salient it makes at point 252 north of Dzibulki;

thence in a south-easterly direction to the points 240, 238 (south of Zottance), and thence eastwards to the point in the administrative boundary between the districts of Lemberg and Kamionka immediately west of point 262;

thence follow this boundary and the boundary between Lemberg and Przemyslany to the extremity of the re-entrant 1,500 metres south-west of point 276 north of Peczenia;

thence the southern boundary of the district of Lemberg to meet the Dniester;

thence the Dniester upstream, then the Bystrzyca upstream to Mokrzany where it meets the western administrative boundary of the district of Drohobycz;

thence the latter boundary southwards to point 1,001 (Bukowska);

thence by the water-parting south-south-westward to point 1,132 (Szymoniec), then following a stream south-westwards passing Radycz to meet the river Zawadka;

thence the river Zawadka downstream to its confluence with the Stryj;

thence the river Stryj upstream to its confluence north-west of Matkow with a tributary flowing from Krywka; thence the course of the latter tributary southwards arid continuing so as to meet the old boundary between Hungary and Galicia at point 831 (Jaszenowa).

Annex II to Minutes of Seventh Meeting.

Draff for an Undertaking to be made by the Ukrainian Representatives, supplementary to the Armistice convention Between the Polish and Ukrainian Forces.

(Handed to the Ukrainian Delegation only.)

In signing the Armistice Convention of even date, the undersigned is authorised to undertake in the name of the Ukrainian authorities *de facto* in power in Eastern Galicia that the said authorities will take all necessary measures to ensure that the forces to be maintained in Eastern Galicia shall not include any officers who belonged to the German or Austro-Hungarian armies, or who belong to the German, Austrian, and Hungarian armies, other than natives of Galicia.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 10. – P. 403–411.

№ 73

13 травня 1919 р.

The Chairman stated that the reply of the Polish Delegation to the draft which had been submitted to it on the preceding day had been forwarded to him direct, and that the reply of the Ukrainian Delegation had been circulated to all the members of the Commission.

He then read the Polish reply (see Annex I).

The Chairman asked whether the Commission desired to make any observations.

Dr. Lord did not think it possible to accept all the Polish demands, more especially those referring to railways; in his opinion it was necessary to take into account the very real danger that threatened the Poles of being submerged by the Russian Bolsheviks.

General Le Rond thought that, judging by its reply, the Polish Government did not intend to accept the armistice proposals, but would maintain its former attitude with respect to the necessity of opposing a continuous Polish-Roumanian front against Bolshevism.

The point raised by Dr. Lord would inevitably give rise to the question: In the event of the armistice being accepted by Poland, who would undertake the responsibility of defending her against Bolshevism? He reminded the Commission of its unanimous decision to the effect that it could not give Poland the assurance that, in the circumstances referred to, she might rely on the protection of the Great Powers, and that consequently the question was outside the competence of the Commission.

The task of the Commission seemed to have been brought to an end, since after having prepared a draft armistice Convention, it had found a compromise between the two parties to be impossible. The Ukrainians proposed alterations which, although important, admitted of discussion, whilst the Poles, basing their reply upon general considerations of security against Bolshevism, declared that they could not subscribe to the draft suggested by the Commission.

Under these conditions the Commission had no other course but to refer the question to the authority from which it had received its mandate.

Colonel Kisch did not dispute the view that the Polish Delegation desired to consider the question of Eastern Galicia in connection with the problem of the general defence of Poland against Bolshevism, but he wished to investigate the point in regard to how far the Polish claims, based on motives of national defence, were justified. On the one hand, the Ukrainians were holding their ground against Russian Bolshevism, and would be even more successful if they could transfer 15,000 men from their western to their eastern front. On the other, the Poles demanded that their troops should be united to the Roumanian forces in order to fight against the Bolsheviks. It therefore appeared that if both parties agreed to accept the armistice terms, there would be no difficulty about organising a joint campaign against the common enemy.

General Le Rond said that if the Poles could presently be induced to change their attitude, and to accept the draft put forward by the Commission, there would be no difficulty whatsoever. But in view of their written reply, the Commission at the very outset of its task of mediating between the two parties found it impossible to carry out its mandate.

He pointed out that the Polish statement contained an additional argument in the facts mentioned relative to the alleged agreement existing between the Prussian Minister of War and the Russian Bolsheviks. He did not pretend that this argument justified the Polish claims, but it was quite within the bounds of possibility that a Bolshevik attack on Poland from the east might coincide with a German attack from the west. This question presented a problem of general policy, which must be referred to the Supreme Council, and the Commission could but declare its incompetence to deal with it.

Dr. Lord queried whether there were no means of reconciling the terms of the proposed armistice and the Polish claims to military security.

In the event of the armistice being accepted, would the Inter-Allied Commission on the spot have power to authorise the entry into Eastern Galicia of Polish or Roumanian troops? On the other hand, assuming two convergent attacks to be made on Poland, would the Inter-Allied Commission have authority to sanction the transport of ammunition from Roumania to Poland via Galicia?

General Le Rond said the question might be gone into with the Polish Delegates, but he thought there was little point in discussing the assistance referred to, as the time would have passed for it to be of any practical value.

The Chairman was averse to vesting too great authority in any one Commission. In his opinion, cooperation in the true sense could be obtained only by both parties consenting to unconditional peace. Both sides declared their desire to fight against the Bolsheviks. The Commission offered both the Ukraine and Poland the opportunity and the means of coming

to an understanding concerning the conditions which would enable them to oppose the common enemy.

Although the League of Nations was not yet actually established, the principles upon which it was based had been determined, and they must act in conformity with those principles.

He considered that, in the event of the Commission failing to obtain the consent of the two parties to an armistice, it could but submit its report to the Supreme Council, with the request that the latter would use its authority in favour of the re-establishment of peace in the east.

Mr. Brambilla said he quite realised the anxiety of the British Delegation, but he was equally concerned about the position as it was viewed in Eastern Europe. He thought the Commission did not properly understand the sentiments of those populations, and was ignorant of their preferences. In any case, it was a fact that the Ukrainian Government was daily losing ground. He therefore asked himself whether the Commission was really acting in the interests of the populations. The endeavour to save them might result in delivering them up to Bolshevism.

Dr. Lord concluded that although the Commission rejected the proposal submitted in the Polish note, it had come to no agreement concerning any measures to be recommended to the Poles.

General Le Rond agreed. The Polish document based its refusal of the armistice on considerations of general policy. The Commission could only acknowledge the presentation of the document in question and transmit it to the Supreme Council.

The Chairman proposed that the Polish Delegates should be admitted, in order that the Commission might ascertain whether they had any observations to add to their note.

Mr. Dmowski and General Rozwadowski were then introduced.

The Chairman said the Commission had examined the document forwarded to him by Mr. Dmowski, and regretted that the Polish Delegation had not been able to accept the terms of the proposed armistice.

Mr. Dmowski said that on the preceding day, after receiving the draft in question, he had telegraphed the text to his Government and the Polish Staff, from whom his original instructions had been received. His letter to the Chairman of the Commission was in conformity with these instructions, which they, and they alone, had authority to modify.

The Chairman asked at what date the reply from Warsaw might be expected.

Mr. Dmowski replied that it might be expected at any moment – within two or three days at the latest.

The Chairman hoped that the Polish Delegation would reconsider the proposals put forward by the Commission. The actions of the Commission were at no time inspired by any political aims, but had been dictated purely with the object of obtaining the co-operation of Poland and the Ukraine in order to bring hostilities to an end. He emphasised the very friendly sentiments of the Commission, which had practically exhausted its powers. The Commission would shortly have to submit its report to the Supreme Council, and would be glad to include in that report the reply from Warsaw expected by the Polish Delegation.

Mr. Dmowski stated that the Polish Delegation was as anxious as the Commission to prevent further bloodshed, but could not consider the question from the same point of view. In the eyes of the Commission, the armistice represented a question limited to local interests, and concerning only the relations between the populations of Galicia. From the point of view of the Polish Delegation, however, this question was inseparable from the general military position, and he asked that this consideration might be submitted to the appreciation and judgment of the Inter-Allied High Command.

He stated that the urgent necessity of guaranteeing the safety of Poland – whose situation might, from day to day, grow more precarious – rendered it his duty to consult with the responsible military authorities of his country. He would communicate to the Commission the views of the Polish High Command immediately he received them.

The Chairman thanked the Polish Delegation.

Mr. Dmowski and General Rozwadowski then withdrew.

Colonel Kisch thought Mr. Dmowski's statement should be taken into consideration. He did not consider it possible for the Commission to accede to the Polish request to submit the whole military situation of Poland to the Inter-Allied High Command, but it might be advisable that the point should be included as a suggestion in the report to be presented to the Supreme Council.

General Le Rond thought the only statement of Mr. Dmowski which could be recognised by the Commission was that a telegram had been sent to Warsaw, the reply to which would be of interest, as, in certain conditions, it might lead to modifications.

The Chairman said that in the event of the answer from Warsaw being received in timerit would be inserted in the report to the Supreme Council.

General Le Rond suggested that an exchange of opinions should take place before receiving the Ukrainian representatives. The latter had proposed certain modifications of the armistice line, more especially in the south. In his opinion, however, there was no object in pursuing the question, the Polish reply having rendered all negotiations impossible.

Colonel Kisch was in complete agreement with the French Delegation, the more so in that certain of the modifications asked for by the Ukrainians were inacceptable, particularly as regards the control of the two railways; other alterations were of slight importance and might be conceded. It being, however, impossible to enter into negotiations, he proposed that the Ukrainian Delegation should be informed that the armistice proposals and the replies of the Ukrainian and Polish Delegations would be submitted to the Supreme Council.

Dr. Lord pointed out that it would be necessary to ask the Ukrainian Delegation to state definitely whether, in the event of the draft Convention being approved by the Supreme Council without modification, it would be possible for the Ukrainian Delegation to accept it.

General Le Rond said that the line of demarcation proposed by the Ukrainians appeared to indicate a desire to shift the standpoint, and constituted a roundabout method of opening the question of frontiers.

Colonel Kisch said that in the event of the question suggested by the United States Delegation being put to the Ukrainian Delegation, it would be necessary to discuss, and

perhaps decide, two other points of which they might similarly be notified.

Moreover, their request for an extension of the period fixed for the retirement of the troops might be granted in consideration of the fact that the withdrawal was to be carried out exclusively by the Ukrainians; further, it might be possible to give them satisfaction with regard to the zone in which the force of 20,000 men was to be maintained.

The Ukrainian Delegation would at the same time be informed that the proposed modifications relative to the line of demarcation and the petroleum wells could not be entertained.

General Le Rond thought it unnecessary to discuss matters of detail with the Ukrainian Delegation, there being at present no basis for negotiations. The situation would have been different if both parties had accepted the proposal put forward by the Commission.

The Commission might inform the Ukrainian Delegation of the points which, within certain limitations, might be considered.

The Commission signified its consent.

The Ukrainian Delegation was then introduced. It consisted of Dr. Paneyko, Dr. Lozynsky and Colonel Witowsky.

The Chairman informed the Ukrainian Delegation that the Commission had examined the proposals contained in the note received that morning, and that it was unable to modify the clauses relating to the line of demarcation, and those relating to the petroleum wells. With respect to the question of the period of delay for the withdrawal of the troops, this might be reconsidered. He asked whether, under these conditions, the

Ukrainian Delegation was prepared to endorse its agreement in principle by an agreement in fact.

Dr. Lozynsky said that before declaring its agreement in principle, the Ukrainian Delegation desired that the two questions dealing with the respective Polish and Ukrainian forces, and the armistice line, might be reconsidered.

Colonel Witowsky said that the Delegation had suggested that the line of demarcation should be extended beyond the Galician frontier, as this extension would correspond with the real front between the Poles and Ukrainians. Without this rectification, the armistice would have no value for the Ukrainian army, which would be exposed to the risk of envelopment from the north and east.

The Chairman said that in the event of the armistice conditions being accepted by both parties, there could be no question of an envelopment by the Polish army.

Dr. Lozynsky, speaking on behalf of the Ukrainian Delegation, said that, under these conditions, he accepted the armistice conditions as submitted to him. He however asked the Commission to take the following points into consideration:

1. The respective number of troops on the two fronts.

2. The eventual determination of the line beyond the Galician frontiers.

3. The neutralisation of the Strij-Sambor railway, which had given rise to the demands for the modification of the armistice line. He added that this clause was of vital importance to the existence and development of the Ukraine in Eastern Galicia.

The Chairman stated that the points enumerated by the Ukrainian Delegation had been noted, and that the Commission would present its report to the Supreme Council.

Mr. Paneyko, Dr. Lozynsky and Colonel Witowsky then withdrew.

The Chairman suggested that a Drafting Sub-Commission should be requested to prepare a draft report for the Supreme Council.

It was decided that the Drafting Sub-Commission should consist of –

Dr. Lord (United States of America),
Lieutenant-Colonel F. H. Kisch (British Empire),
General Le Rond (Chairman), (France),
Mr. Brambilla (Italy),

also that it should meet on May 15 to discuss the draft to be prepared by the Secretary of the Commission.

It was also decided that the Commission should hold a meeting the same day to discuss and approve the draft prepared by the Sub-Commission.

(The meeting adjourned at 5:30 p. m.)

Annex I to Minutes of Eighth Meeting.

Polish Delegation to the Peace Conference.

Paris, May 13,1919.

Mr. Chairman:

In the draft terms made by the Commission under your chairmanship, the armistice between the Polish and Ukrainian forces is looked upon from the point of view of being a question which exclusively concerns the relations between the Poles and Ruthenes in Eastern Galicia.

When summoned before the Commission, the Polish Delegates had the honour of explaining that in view of the dangerous situation in which their country at present was placed, military action in Galicia should be determined by the demands of the general military situation of Poland.

While whole-heartedly associating themselves with the desire of the Commission to put an end to bloodshed as soon as possible in this territory, the political future of which will be decided by the Peace Conference, the Polish Government is bound to view the question of an armistice from the standpoint of the military security of their country as a whole, which unfortunately still finds herself in a state of war along her whole eastern boundary.

The Polish Supreme Command had accepted without reserve the draft armistice of February 28, because at that time this portion of our front was not so directly menaced by the Bolsheviks. The tentative suggestions of an armistice made towards the end of March had no result, because it became necessary to obtain adequate safeguards against the danger of Bolshevism, which was increasing amongst the Ukrainian forces. To-day this danger has become much greater, as the Bolshevik troops have advanced to the frontier of Galicia, and the Bolshevik movement is making rapid progress amongst the Ruthenian troops of Galicia. The disorganisation amongst these troops is proceeding rapidly to-day.

On the other hand, the reports received by the Polish Government in regard to the German preparations against Poland, and an *entente* between the Germans and the Bolshevik Government of Russia, give ground to the fear of a simultaneous attack upon Poland from the east and west. If, at the moment of such attack, Eastern Galicia were exposed to

an easy invasion by the Russian Bolshevik armies, the military situation of Poland would become hopeless – threatened on the west by German troops, pressed on the east by Russian Bolshevik armies, she would find herself soon enveloped in the southeast, and thus be separated from Roumania, from whom she is awaiting military co-operation.

It is these considerations which have influenced the Polish Commander-in-Chief to aim at an effectual junction in Eastern Galicia of the Polish and the Roumanian armies, in order to establish an uninterrupted front with Roumanian against Bolshevik invasion from the east. The Polish General Staff hopes that this junction will be effected during the current month.

I take the liberty of expressing the opinion that the conclusion of an armistice between the Polish and Ukrainian forces must not stand in the way of the realisation of this aim. If we should be obliged to accept the proposed armistice drafted by the Commission, having a front which makes such a considerable curve towards the west, our troops would find themselves exposed to dangerous surprises, and at the same time the realization of a continuous Polono-Roumanian front would become impossible.

In order to safeguard Poland's safety, the conditions of the armistice should contain the following clauses:

1. The occupation by the Polish or Roumanian troops of the railway lines Lemberg-Halicz-Stanislawow-Czernowitz, and Stanislawow-Korosmezo.

2. The right to introduce into the territory of Eastern Galicia a number of Polish or Roumanian troops sufficient for the establishment of a common front on the line of the Dniester, of the Zlota-Lipa and of the Styr, in order to be able efficiently to protect the above-named railway lines.

An armistice, in which these clauses are not stipulated, would not, I am convinced, meet the necessity of the safety of my country; and I should not deem myself authorised to accept it on behalf of the Polish Government.

Please accept, Mr. Chairman, the assurance of my high regard.

ROMAN DMOWSKI.

General Botha,
Chairman of the Commission for an Armistice
between the Polish and Ukrainian forces,
Ministry of Foreign Affairs, Quai d'Orsay.

Annex II to Minutes of Eighth Meeting.

DECLARATION.

Delegation of the Ukrainian Republic,
37, Rue de La Perouse.

Paris, May 75, 1919.

*Statement concerning the Proposition of the Armistice Conditions between the Polish and Ukrainian Forces, as presented through Mediation of United States of America, Great Britain, France and Italy to the Ukrainian Delegates on May 12, 1919.**

The proposition of the armistice conditions as handed over to the Delegates of the Western Ukraine (Ukrainian territory

*The English text of the proposition has been used as a basis for our answer, as the Article 10 of the French text has not been delivered to us and Article 9 appears incomplete.

of the late Austro-Hungary) imposes upon Ukrainians great sacrifices. It abandons to Poles not only the Ukrainian ethnographic territory, occupied by them contrary to the principle of the self-determination of nationalities through abuse of the Allies' help, but compels Ukrainians to cede that part of the territory which since the beginning of the Polono-Ukrainian conflict remained under the control of the Ukrainian Government and its army. This proposition abandons to the Poles 18,000 square kilometres, with a population of 2,000,000 (according to 1910 census), which has an overwhelming Ukrainian majority, excluding the Jews, who have given an incontestable proof of their unwillingness to be subjects of the Polish State on account of pogroms perpetrated on them, and who have manifested their desire to be included in the Ukrainian State. The Ukrainian population constitutes 70 per cent, of the population of the whole territory on the basis of their mother-language and 65 per cent, on the basis of their religion (Uniate); it has for centuries formed the indigenous and productive population. The Poles, on the other hand, constitute the immigrated, movable, bureaucratic part of the population, concentrated for the most part in Lemberg. (They form here at the maximum 50 per cent, of all the inhabitants.)

The predominance of this Polish population till November, 1918, was based exclusively upon the Secret Conventions entered into in 1865 and 1867 between the Polish aristocracy and the dynasty of the Hapsburgs, which resulted in the formation of a German-Magyar-Polish triolism in the whole of the monarchy, and a Polish absolutism in Ukrainian Galicia; this is the reason why the Ukrainian population is rejoicing at the collapse of the Austro-Hungarian Empire, as it has afforded it an opportunity to free itself from the Polish bureaucratic bondage.

In the name of the principle of free self-determination of nationalities the Ukrainians have organised themselves into a national State under the name of the *Western Ukrainian Republic,* based on the democratic principles which have no relation to social Utopias. They have guaranteed the liberty of person and property, granting an autonomy to each of the national minorities constituted by the will of the people. The Government (State Secretariat) has organised a national army. (A lack of officers has compelled the general staff to accept into the ranks of its army a few non-Ukrainian officers in insignificant numbers, Czechs, Croats, Roumanians, subjects of former Austria and few Austrians of German speech. These officers have all belonged to the ranks of the former Galician regiments recruited in the Ukrainian territory. On this occasion we affirm most categorically that not a single German officer ever entered into our army.)

The latter, comprising 100,000 men at the beginning of hostilities, was obliged to oppose enemies on two fronts:

1. Western front against the Poles, who, desiring to force their supremacy over the Ukrainian territory, had decided to destroy at any price Ukrainian sovereignty. With this object in view, they began on November 11, not without a participation of non-Polish officers of the Austrian army, an organised campaign.

2. Eastern front against the Bolsheviks, who had vast forces with which they made an invasion of the territory of the Ukrainian Republic, which had been already proclaimed in the Ukrainian territories of the former Russian Empire, and this compelled the State Secretariat of the Ukrainian Republic to extend its aid to the Government of *Eastern Ukraine* with which Galician Ukraine had formed a

federative union. Reinforcing continuously the anti-Bolshevik front from Roumania to Pripet marshes, the Government of the Western Republic has fulfilled a part of the mission that had been imposed upon it by history; while the Ukrainians under the old Tsarist regime were deprived of the conditions which might have developed their social and political life, their brethren in Galicia and Bukovina, thanks to their work, developed their own institutions, and were enabled since the middle of the nineteenth century to create some appreciable amount of social experience and spirit of initiative, qualities indispensable in the life of an independent State. This is the reason why Western Ukraine and its Government, as well as the principal parties in the country, believe that their most important task, in the very interests of the European culture, is to be the Piedmont of the whole Ukraine by supplying same with military and civic forces. Only these creative internal forces are able to achieve the pacification and organisation of liberated Ukraine. With this object in view the principal task is the struggle against the Bolshevik imperialism, against that expansion of civic and political experiment.

If this task is not achieved yet as it should have been, if a part of Ukrainian territories has been subjected to Bolshevik ravages, the reason is that the Ukrainian army, instead of expelling the Bolsheviks from its country and building foundations for law and order, is obliged to defend its territory against Polish invasion. *That is how the Poles are working hand-in-hand with the Red Guards in order to crush this Ukrainian Piedmont, while the Ukrainians hare prevented a junction of the Russian Bolsheviks with the Hungarians, preparing thus the fall of the latter.*

The best proof that the Ukrainian Government does not entertain any imperialistic plans is in the fact that it conducts the war against the Poles exclusively under compulsion, and that it has protested through diplomatic channels only against the partial occupation of the Ukrainian Bukovina by Roumanians and Hungarian Ruthenia by the Czecho-Slovaks; believing that the Peace Conference will settle these differences in the spirit of national equity. In the same manner, in order to give proof of our moderation and our confidence in the Allied Powers, we declare in the name of our Government our acceptance in principle of the proposition which has been given to us. But we believe that it is indispensable, both in our interest and in the interest of all concerned, to make in some articles of this proposition the following modifications which we shall endeavour to expound in the following lines:

Article I.

Accepted without reservation.

Article II.

We request to alter the demarcation line on two points:

1. In the north it should begin from the *Dnieper,* then follow the river *Pripet* as far as *Pinsk,* then run along the course of the river *Pine,* follow the *Dnieper-Bug* Canal, return along the river *Moukhavetz* up to *Brest-Litowsft,* from there along the *Bug* up to the confluence with the river *Kozlovice,* &c.

2. In the south the line should start from the point where the administrative borders of the districts of *Lemberg, Premyselany* and *Bobrka* (village Peczenia) meet and

follow the administrative borders between the districts of *Lemberg* and *Bobrka,* up to the point 375, whence it is to follow the boundary between the circuits of *Lemberg* (environs) and *Szczerzec* to the administrative border of the district of *Grodek* near the station *Stawczany,* then the administrative borders between the districts of *Grodek* and *Lemberg, Grodek-Rudki, Mosciska-Rudki, Mosciska-Sambor, Przemysl-Sambor, Przemysl-Stary Sambor, Dobromil-Stary Sambor, Lisko-Stary Sambor, Lisko-Turka* up to the old Hungarian frontier *(vide* the line traced on the map).

Motives.

Ad 1. – If the demarcation line ended at the *Bug* river, the old Austro-Russian frontier, the Western Ukrainian Republic, occupying only the territory of former Austria, would be placed in a precarious strategic position, at the moment when Polish armies would appear in the north and in the east at the same time.

Ad 2 (a.). – The alteration proposed by us on this point corresponds better to the present military situation; and as compared with the situation at the moment of the appeal made by the Supreme Council on March 19 our line offers even considerable advantages to the Poles.

Ad 2 (b.). – But the most important reason for this modification is found in consideration that, foreseeing an armistice of long duration, we Ukrainians would be connected by a single narrow-gauge railway line (Stryj-Lawoczne-Munkacs) with the Czechoslovaks, Hungarians, Yugo-Slavs, Italians and Austrians, with most of whom our Government has already concluded commercial treaties.

The Stanislau-Körömezö-Sziget line is devoid of all commercial value; moreover, it leads into the territory occupied by the Roumanians, with whom we have more convenient ways of communication through Bukovina.

It would be disastrous for the economic life of Ukraine, considering that Poles would have six railways communicating with the above-named countries, *two* of which have double tracks; therefore, our request for the Sambor-Sanki line does not appear unreasonable.

Article III.

As to the term of evacuation of the Ukrainian troops from beyond the demarcation line, which concerns practically only Ukrainians, we propose to extend same, on account of the inconvenient railway system and bad condition of our rolling-stock and locomotives, so much more so as Article 4 imposes already upon our railroad administration very trying obligations.

Article IV.

The maximum of the Ukrainian troops prescribed by this article seems to us prejudicial for the following reasons:

1. Under Ukrainian administration will remain more than twice the extent of territory and population than that under Polish administration, consequently the relation of the two territories demands twice as large an Ukrainian contingent as is proposed by the draft.

2. As it has been already indicated in the introduction, our principal national task consists in the organisation of our forces for the struggle against the invaders of Eastern Ukraine – the Bolsheviks. This organisation is not possible except in the territories remaining under the legitimate power of the Government of the Ukrainian Western Republic, viz., Eastern Galicia.

If the contingent does not surpass the figure of 20,000 men, which number is hardly sufficient to maintain order in the interior of the country, such a military preparedness would be entirely impossible, while Poles will have every facility for organisation and concentration of their troops in Western Galicia, in former Russian Poland, Poznania, &c.....

3. Consequently we propose a modification of Article VI in this direction, that on the east of the demarcation line which is to be fixed, a zone should be created more or less equal in width to the part of the territory in Eastern Galicia occupied by Poles.

There only should the Ukrainians be obliged not to raise their contingent above the number fixed for Poles in Eastern Galicia (in that case the number of 20,000 would be exaggerated). We propose that east of this zone the Ukrainians should be at liberty to organise forces against the Bolsheviks.

Article V.

Accepted without reserve.

Article VI.

See Article III.

Articles VII and VIII.

Accepted without reserve.

Article IX *(according to English text).*

It would be just that the part of East Galicia occupied by Poles should be subjected to a special military and administrative jurisdiction, the same as the territory occupied by our armies.

Article X *(according to English text).*

As the production of petroleum represents practically the only article of export for East Galicia and otherwise Poles

possess rich oil-fields in Western Galicia amply sufficient to satisfy their wants, we consider that portion of oil demanded by Poles should be limited to their needs but not become an object of export. Therefore we propose to limit the quantity of oil apportioned to Poles to one-third of the total production.

Article XI.

Seeing that the armistice may last a long time, we propose to supplement this Article in the following manner: that the prohibition as foreseen in this Article should not be applicable except at the moment when such prohibitions are in force with the Allied and Associated Powers.

Articles XII and XIII.

Accepted without reserve.

Additional Engagement.

We propose to alter it in the sense that only those officers of German tongue shall be dismissed who are not natives of Galicia and Bukovina and to the extent of their being replaced by Allied or neutral officers.

In case more explicit information should be necessary, we are prepared to supplement the above modifications by verbal explanations.

Dr. Paneyko, *State Secretary of Foreign Office.*
Dr. M. Lozynsky, *Under-Secretary of State.*
First Special Delegate.
Dmytro Witowsky.
Special Delegate.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. - Vol. 10. - P. 412-430.

№ 74

15 травня 1919 р.

The Chairman explained that the Sub-Commission was formed for the purpose of drawing up the terms of the Report (see Annex) prepared by the Secretary of the Commission, which he proceeded to read paragraph by paragraph.

At the suggestion of *Colonel Kisch* it was agreed that the text intended for the Ukrainian Delegation alone should form a special annex in both the summary and the appendices.

After it had been read and some alterations made in its wording, the first part of the Report, entitled "Formation, Terms of Reference, and Proceedings of the Commission," was adopted.

This was also the case with the five first paragraphs of the body of the Report as far as and including the words: "These documents can be summarised as follows."

In the summary which followed, *the Chairman* thought that in the passage dealing with the observations of the Polish Delegation, the Report could not—however short it was—completely exclude all reference to Bolshevism.

Dr. Lord said that in order to understand the arguments of the Polish Delegation entirely, one must consider the position of Poland both with regard to Bolshevism and with regard to Germany, and Colonel Kisch wished the Report to emphasise the fact that the Polish request regarding junction of the Polish and Roumanian troops should be presented (as, moreover, Mr. Dmowski had done) as a defensive measure against Bolshevism.

Consequently, *the Chairman* proposed the following text:

"These documents can be summarised as follows:

"*a.*) On the Polish side, the Government cannot consider the question of an armistice with the Ukrainian forces except as a factor affecting the general military situation and the security of the whole country. Engaged on the east in the struggle against Bolshevism, of which the progress threatened the whole of the eastern frontier, and being in constant fear of a German attack from the west, the Polish Government consider it necessary to build up a continuous eastern front composed of Allied troops. The Government could not therefore be a party to an armistice which did not contain clauses which would allow it to constitute that front by a junction with the Roumanian troops."

This text was adopted.

Colonel Kisch pointed out, with regard to the summary of the Ukrainian observations, that the Report should attempt to give the opinion expressed by the Ukrainian representatives, *i. e.,* that the line of demarcation should be extended to the north of Eastern Galicia so as to prevent hostilities between the opposing forces.

After an exchange of views, *the Chairman* read the following text:

"(*b.*) On the Ukrainian side, the representatives raised several objections to the draft Convention. The more important of their demand were as follows:

"(1.) An extension northwards, into Russian territory, of the demarcation line laid down for Galician territory in Article 2 of the Convention, with a view to avoiding hostilities between Poles and Ukrainians on the whole front.

"(2.) A modification of the demarcation line fixed by the Article referred to above so as to obtain for the Ukrainians the Sambor-Sianki railway.

"(3.) That one-third of the output of the oil-fields should be assigned to Poland during the armistice instead of one-half as proposed by the Commission (Article 10)."

These three paragraphs were adopted.

The remainder of the Report, as far as "Conclusions" only required alteration in drafting, and was adopted.

Colonel Kisch asked leave to make some remarks before passing on to the conclusions. Without wishing to change anything in the text already adopted, he asked that certain additions might be made to it; these additions would refer to previous negotiations, the first telegram sent by the Supreme Council on March 19 to the Polish and Ukrainian Commander-in-Chief and the reply made by both parties.

The Chairman, before knowing the text of the proposed additions, stated that he was not in favour of them, for the Report under discussion should only relate to the work of the Commission and could not, for instance, refer to events at Lemberg, of which, moreover, little was known.

Colonel Kisch declared that he did not insist on mentioning events at Lemberg, but he thought the Report should mention the telegrams of the Supreme Council.

Dr. Lord also thought that the telegram of March 19 from the Supreme Council should figure in the Report.

The Chairman pointed out that the Report already mentioned that telegram, and repeated that the Sub-Commission had only to deal with facts which had occurred since the formation of the Commission, *i. e.,* since April 18.

For the rest, the facts were so little known that no narration thereof should be attempted; moreover, no notice could be taken of special unofficial negotiations of which certain Delegations were unaware.

Colonel Kisch read a text which he wished to have inserted in the Report under the heading of "Previous Negotiations," as follows:

Previous Negotiations.

Several previous attempts had been made to bring about a cessation of hostilities between the Poles and Ukrainians.

The only negotiations which need be mentioned here were those conducted towards the end of February 1919 by an Allied Mission presided over by General Berthelemy.

This mission met with a certain measure of success in that it succeeded, on February 24, 1919, in concluding a truce which was duly signed by delegates representing the two parties. The Armistice Commission further drew up armistice terms which it presented to the Polish and Ukrainian Delegations on February 28, on which date the suspension of hostilities was revoked by the Ukrainian command for military reasons ("pour les raisons d'ordre purement militaire"). The resumption of hostilities followed automatically and the armistice negotiations were necessarily suspended.

On March 19 the Supreme Council of the Peace Conference despatched the following telegram to the Commanders of the Polish and Ukrainian forces opposing each other at Lemberg:

"In the course of its sitting of March 19, the Supreme council of the Peace Conference has decided to request

both parties now opposing each other at Lemberg to conclude a truce immediately on receipt of the present telegram.

"In consequence, the Chiefs of the Allied and Associated Governments apply to General Rozwadowski (or to General Pavlenko) to acquaint him with the request from the Supreme Council of the Peace Conference immediately to stop hostilities, as far as he is concerned, in front of and in the region of Lemberg; this request is simultaneously being sent to General Pavlenko, commanding the Ukrainian forces before Lemberg (or, to General Rozwadowski, commanding the garrison of Lemberg).

"Throughout the duration of the truce, the troops of both parties shall remain on their positions; the communications by rail between Lemberg and Przemysl must, however, remain open strictly in so far as is necessary for the daily revictualling of the town.

"The Supreme Council adds that it is ready to hear the territorial claims of both parties concerned, and to approach the Ukrainian and Polish Delegations in Paris, or whatever authorised representation the parties may select, with a view to changing the suspension of arms into an armistice.

"The hearing of the Ukrainian and Polish representatives with regard to their respective claims is, moreover, made subject to the formal condition of an immediate suspension of hostilities."

The following reply was received on March 24 from General Pavlenko, the Ukrainian Commander:

"With all my heart I accept the proposal of the Supreme Council of the Peace Conference, dated March 20, in order

to give fresh proof that I and the Ukrainian army are at all times disposed to put an end to bloodshed."

The absence of any satisfactory reply from the Polish authorities led to the telegram, dated April 3, quoted above, and to the appointment of the present Commission.

He thought this summary should be inserted to complete the Report.

The Chairman agreed to the insertion of this text as an Appendix to the Report, with certain alterations, such as the omission of the reference to General Berthelemy, and proposed that the opening sentence of the Report should read as follows:

"Following upon the negotiations set on foot on the initiative of the Council of Four during March, 1919, negotiations which proved abortive (see Appendix I), the Council of Four, at their meeting of April 2, adopted the following proposals submitted by President Wilson."

It was agreed that the first paragraph of the Report should be so altered and that the new text suggested by the British Delegation should be inserted, with some alterations, under the heading: "Previous Negotiations" as an appendix to the Report, before the other Appendices.

Colonel Kisch made a second remark with regard to the text of the draft Report (third paragraph) summarising the replies made by the Polish Delegates and Ukrainian representatives.

He would like the Report to give the substance of those replies, and proposed the insertion of the following text, viz :

"As a result of this procedure, it was shown in particular that the principal Polish desiderata were the following:

"(1.) That the Polish High Command should be authorised to place troops in Eastern Galicia so as to allow of the creation of a continuous Polish-Roumanian front extending southwards from the Pinola Marshes and along the Dniester as far as the Black Sea. This consideration would necessitate the complete military occupation of Eastern Galicia by Poland.

"(2). That the Ukrainian Army in Eastern Galicia should be placed under Allied control and perhaps be given part of that front; in this respect it was specified that German or Austro-Hungarian officers, other than those born in Galicia, should be dismissed from the Ukrainian Army.

"(3.) That the oil-bearing district of Borislav should be placed under Polish military control.

"The requests made by the Ukrainian Delegates were submitted in the following order, with the alternatives given below:

"(1.) That all Polish troops should withdraw west of the line of the San, *i. e.,* beyond the frontiers of a compact Ukrainian majority; *or*

(2.) That a line of demarcation be fixed along the front as it existed when the Supreme Council's telegram of March 19 was sent, with the exception that Lemberg should be transferred to the Ukrainians; *or else*

"(3.) If the last solution proved impracticable, measures should be taken to allow the Ukrainian majority existing within the zone situated west of the line of demarcation to enjoy autonomous Government to a certain extent."

The Chairman asked whether this addition should be made. For his part, he thought that if this passage were introduced

and the conditions of the first overtures between the Polish Delegates and Ukrainian Representatives were mentioned so fully, later hearings – which accurately summarised the final position of both parties – should be dealt with more fully.

Colonel Kisch said his text was only a summary of earlier hearings, while the tinal replies of the Poles and Ukrainians were reproduced *in extenso* in the appendices.

The Chairman did not deny that the statements heard by the Commission were very important, but in his opinion the Report of the Commission should mention the end of the discussion.

Cuionei Kisch said that the end of the discussion had been given all the prominence due to it, since the written replies were inserted *in extenso.* If his proposal was not accepted, the Report would not show how the Commission had attempted to reconcile the two parties and how the Delegation of the Great Powers had arrived at the draft Convention.

The Chairman asked the opinion of the other Delegations.

Dr. Lord did not see what the Report could gain by the proposed additions, since it recorded the fundamental reasons for the Polish objections to the draft Convention and the Ukrainian willingness to sign it.

Mr. Brambilla said it seemed to him very difficult to summarise the successive hearings of Poles and Ukrainians without leaving out something.

Colonel Kisch said that after hearing the opinion expressed by the other Delegations, he did not insist on the proposed addition.

The Chairman proposed to pass on to discussion of the conclusions, which were read.

Colonel Kisch stated that he accepted paragraph 3 as proposed; with regard to paragraph 2, he did not think it justified, for even if the Commission had declared that it agreed to report the Polish request, it had not decided to support it. He asked that the conclusions should contain only two paragraphs, one relating to the Ukrainians (as in the Report), the other relating to the Poles, for which he proposed the following text:

"The Polish reply raises questions of general policy which the Commission considers beyond its competence. It is, moreover, evident that acceptance of the Polish demands would entail the military occupation of Eastern Galicia by Polish or Roumanian troops."

The Chairman proposed the acceptance of paragraph 3, if there were no objections.

Paragraph 3 was adopted.

The Chairman said that, with regard to paragraph 2, he was quite prepared to agree with Colonel Kisch. The paragraph would therefore be omitted.

With regard to the text proposed for paragraph 1, he accepted the first part, which was the same as the conclusion of the Report, but could not agree to the second part because he had always opposed that conclusion.

He reminded the Commission that General Rozwadowski had clearly stated that he was ready to accept Inter-Allied command in that territory, and that he thought it quite natural that, under those conditions, Ukrainian troops should take over part of the front; if they now spoke of Polish and Roumanian troops, the Report would be in contradiction to the Polish demands. In his opinion, the Commission could only

pronounce a declinatory plea on the grounds of the insufficiency of its terms of reference, record the fact that the questions of general policy raised exceeded its mandate, and submit them for the judgment of the Supreme Council.

Colonel Kisch remarked that the opinion expressed by the Chairman, to the effect that it would be impossible to send Polish or Roumanian troops to Eastern Galicia against the will of the population, was a point of view outside the question of general policy.

In his opinion, two considerations should be incorporated in the paragraph relative to the Poles: (I) the fact that questions of general politics exceeded the mandate of the Commission; (2) the point that the Commission was unable to support a proposal which would have the effect of introducing foreign troops into Eastern Galicia against the will of the population.

The Chairman stated that in his character of French Delegate and not as Chairman of the Sub-Commission, he contended that the refusal of the conditions demanded by the Polish Delegates raised questions of general policy which were beyond the authority of the Commission, and stated that the mandate of the French Delegation left him no other course than to declare the question to be outside the jurisdiction of the Commission.

In order to explain this attitude, he added that it would be most inadvisable to say that Allied troops would not be sent to the territories in question, as the intervention of foreign troops might be necessary within a few weeks or months, in the event of serious developments with regard to Bolshevism, For the above reasons he considered it inexpedient to make a statement of this nature.

Mr. Brambilla supported the Chairman.

Colonel Kisch proposed to say: "the Commission was unable to consider the conditions put forward by the Polish Delegation."

After an exchange of opinions, he then read the following text:

"The Armistice Convention drawn up by the Commission having been submitted to and examined by both parties, the Commission has the honour to report as follows to the Supreme Council:

"(1.) That the Commission is unable to discuss the conditions demanded by the Polish Delegation, since these raise questions of general policy, which are beyond the competence of the Commission.

"(2.) Should the draft Armistice Convention be taken as a basis for subsequent negotiations, the Commission considers that due account should be taken of the requests made by the Ukrainian representatives relative to –

"(*a*.) an increased allowance of time for the withdrawal of their troops east of the demarcation line, and

"(*b*.) with regard to the number and disposition of these troops."

The above text, excluding the former paragraph 2, was adopted.

(The meeting adjourned at 5:15 p.m.)

Annex to Minutes of Second Meeting of Drafting Sub-Commission.

Draft by the Secretariat.

REPORT (WITH APPENDICES) PRESENTED TO THE SUPREME COUNCIL OF THE PEACE CONFERENCE BY THE INTER-ALLIED ARMISTICE COMMISSION FOR THE CONCLUSION OF AN ARMISTICE BETWEEN POLAND AND THE UKRAINE.

CONTENTS

Formation, Terms of Reference and Proceedings of the Commission.

At their meeting of April 2, 1919, the Council of Four took into consideration the following proposals submitted by President Wilson:

I. That an Inter-Allied Armistice Commission should immediately be appointed to conduct at Paris the negotiations with Polish and Ukrainian representatives for an armistice in Eastern Galicia;

II. That in order to avoid all suggestions of partiality, this negotiation should be entrusted not to the Commission on Polish Affairs, but to a Commission to be created *ad hoc;*

III. That the Commission is to be made up of one military and one civilian representative from each of the four Allied and Associated Powers interested in the Galician question;

IV. That this Commission is to recommend such measures as it deems necessary for the execution of the suspension of arms in Eastern Galicia during the negotiation of the terms of the armistice. (While it is not yet certain whether a formal suspension of arms has been signed in Eastern Galicia, the Polish and Ukrainian Commanders-in-Chief have accepted a truce in principle, and the speedy conclusion of such a Convention seems probable.)

At the same time, the Council of Four addressed the following telegram, dated April 3, to the Polish Minister for Foreign Affairs at Warsaw:

"It will be recalled that in its note of March 19 the Conference suggested to both the Polish and Ukrainian Governments that a suspension of arms should be arranged in Eastern Galicia pending the discussion at Paris of an armistice under the mediation of the Allied and Associated Governments.

"To further these objects the Conference has decided to appoint an Armistice Commission to hear the representatives of the two belligerents, and this Commission will begin its sittings in Paris as soon as it is informed that a truce has been concluded and that accredited Polish and Ukrainian representatives are ready to present their views. To save time, it is suggested that representatives be appointed from the Polish Delegation now in Paris.

"If the plan of mediation proposed by the Allied and Associated Governments is to be carried out, it is essential that the Convention for the suspension of arms which is now being arranged in Eastern Galicia should contain nothing that would prejudge the nature of the future armistice, and the Allied and Associated Governments cannot doubt that in the negotiation for a suspension of arms the Polish Government will act upon this principle."

On April 18 the Council of Four decided that the following Powers, the United States of America, the British Empire, France and Italy, should each nominate two representatives to sit on this Commission.

"The Inter-Allied Commission for the negotiation of an armistice between Poland and the Ukraine" was composed as follows:

United States of America:

Dr. Isaiah Bowman.

and later

Dr. Lord (as from May 12).

Colonel S. D. Embick.

British Empire:

General the Rt. Hon. Louis Botha *(Chairman).*

Lieutenant-Colonel F. H. Kisch.

France:

General Le Rond.

Mr. Degrand.

Italy:

Mr. Brambilla.

Major Pergolani.

The following also took part in the proceedings of the Commission:

British Empire:

Captain Brebner *(Secretary).*

Dr. Engelenburg.

France:

Captain Escoffier *(Secretariat-General).*

Mr. Meyer *(Interpreter).*

On May 8 the Commission appointed a Sub-Commission to draft an Armistice Convention. This Sub-Commission was composed of the military members of the Commission:

United States of America:

Colonel S. D. Embick.

British Empire:

Lieutenant-Colonel F. H. Kisch.

France:

General Le Rond.

Italy:

Major Pergolani.

The following also took part in the proceedings of this Sub-Commission:

France:

Captain de la Touche.

Captain Escoffier *(Secretary).*

Italy:

Captain Origo.

Proceedings of the Commission and Sub-Commission.

The Commission held nine and the Sub-Commission two meetings.

The Polish Delegation, composed as follows, appeared before Commission on April 29 and May 6, 12 and 13:

Mr. I. Paderewski, *Prime Minister and Minister for Foreign Affairs.*

Mr. R. Dmowski, *President of the Polish National Committee.*

General Rozwadowski, *representing the Polish High Command.*

The following Ukrainian Representatives appeared before the Commission on April 30 and May 8, 12 and 13:

Mr. G. Sydorenko, *President of the Delegation of the Ukrainian Republic.*

Dr. B. Paneyko, *Vice-President and Secretary of State for Foreign Affairs.*

Dr. Lozynsky, *Under-Secretary of State: First Special Delegate.*

Colonel D. Witowsky, *Special Delegate.*

Report presented to the Supreme Allied Council on the conclusion of an Armistice between Poland and the Ukraine.

In accordance with the terms of reference laid down for it by the Council of Four, the Commission decided to convoke Polish and Ukrainian Delegates.

The Commission impressed upon the representatives of the two parties still at war in Eastern Galicia the necessity for putting an end to bloodshed, at a time when the Peace Conference in Paris was endeavouring to arrange for universal peace.

The Commission, in order to obtain information, and with a view to preparing an equitable Armistice Convention, asked the Delegations of the two parties to state the conditions on which they would agree to a suspension of hostilities.

After having taken note of the answers received, the Commission, on May 9, unanimously approved the draft Armistice Convention of which the text is given in Appendix I. This was presented to the two parties on May 12, and they were both informed that the acceptance of the conditions of the Convention would in no way prejudice the solution of the question of frontiers, which would be decided by the Supreme Council. Both parties were, at the same time, asked to submit in writing their observations with regard to the draft Armistice Convention.

These written replies reached the Commission on the morning of May 13. The Polish reply is given in Annex II, and the Ukrainian reply in Annex III. These documents can be summarised as follows:

> The Polish Government cannot consider the question of an armistice with the Ukrainian forces except as a factor affecting the general military situation and the security of the whole country. It could not, therefore, be a party to an armistice which did not contain clauses which would allow of their effecting a junction with the Roumanians.
>
> The Ukrainian representatives raised several objections to the draft Convention; the more important of their demands were as follows:
>
> 1. A modification of the demarcation line laid down in Article 2, with the object of causing that line to correspond with the limits they claim for their frontiers.
>
> 2. That one-third of the output of the oilfields should be assigned to Poland during the armistice, instead of one-half, as proposed by the Commission (Article 10).

They also claimed that a longer time should be allowed for the withdrawal of the Ukrainian troops from the west of the

demarcation line (Article 3), and that some modification should be made in Article 4 with regard to the zone in which 20,000 troops, contemplated by the Commission, should be maintained.

After examining these arguments, the Commission again heard, on the afternoon of May 13, the Polish Delegates and the Ukrainian representatives, when both parties were asked whether they wished to submit any further observations.

Mr. Dmowski declared that the reply addressed to the Chairman of the Commission had been based on the conviction that he was in harmony with the ideas of his Government and of the Polish High Command; that he did not believe himself authorised to adopt a different attitude; and that he had telegraphed to Warsaw on May 12 repeating the conditions of the armistice submitted by the Commission and expected an answer to his telegram at any moment.

Mr. Dmowski further added that the special question of the conclusion of an armistice with the Ukrainian forces was only part of the general military situation of Poland, and that, from this point of view, the Government would be glad to see this matter submitted for the opinion of the Inter-Allied High Command.

The Commission informed Mr. Dmowski that it took note of his observations, which it would report to the Supreme Council, mentioning the answer from the Government at Warsaw should this arrive in time for inclusion in the Report.

In the name of the Ukrainian representatives Dr. Lozynsky declared that he accepted in principle the armistice conditions as they had been formulated by the Commission. He nevertheless asked the Commission to take into consideration the points mentioned in the Ukrainian declaration, *i.e.*, the

respective number of troops on the two fronts, eventual arrangements concerning the line beyond the frontiers of Galicia and, finally, the neutralisation of the railways from Stryg to Sambor.

Dr. Lozynsky was informed that the Commission could in no way modify its attitude with regard to the demarcation line which had been fixed, nor with regard to the provisional distribution of the output of the oilfields; on the other hand, the Ukrainian demands with regard to an increased allowance of time for the withdrawal of their troops, and with regard to the number of these troops, might be taken into consideration.

Dr. Lozynsky was informed that the Commission took note of his declaration, which would be reported to the Supreme Council.

Conclusions of the Commission.

The Armistice Convention drawn up by the Commission having been submitted to and examined by the two parties, the Commission has the honour to report as follows to the Supreme Council:

1. That the Commission is unable to discuss the conditions demanded by the Polish Delegation, whose claims, both from the point of view of general policy, and that of new clauses to be inserted in the Convention, are beyond the competence of the Commission.

2. It is, nevertheless, of opinion that, from the military point of view alone, the Supreme Council might defer to the wishes of the Polish Delegation when it requests the examination by the Inter-Allied High Command of its general military position with regard to Bolshevism.

3. Should the draft Armistice Convention be taken as a basis for subsequent negotiations, the Commission considers that due account should be taken of the requests made by the Ukrainian representatives relative to:

(a). An increased allowance of time for the withdrawal of their troops east of the demarcation line, and

(*b*.) The number and disposition of these troops.

APPENDIX I.

Text identical with that of Annexes I and II to Minutes of seventh meeting.

APPENDIX II.

Text identical with that of Annex I to Minutes of eighth meeting.

APPENDIX III.

Text identical with that of Annex II to Minutes of eighth meeting.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 10. – P. 431–448.

№ 75

15 травня 1919 р.

The Chairman opened the discussion of the draft Report adopted by the Drafting Sub-Commission (see Annex).

The Report was read, and adopted paragraph by paragraph.

On the proposal of Dr. Lord, the words: "The Council of Four . . . adopted the following proposals" were substituted in the first paragraph for the words: "The Council of Four . . .

took into consideration the following proposals, submitted by President Wilson."

Dr. Lord suggested that, in the fourth of these proposals, the second sentence should be struck out, as it had not much bearing on the debates of the Commission.

It was objected that the Commission could not modify a text drawn up by the Supreme Council.

In the paragraph beginning: "Dr. Lozynsky was informed . . . ," *General Le Rond* suggested that the text should read as follows:

> ". . .on the other hand, the Ukrainian demands with regard to the allowance of time for the withdrawal of their troops, and with regard to the number and disposition of these troops, might be taken into consideration."

The Chairman wondered whether, with regard to the text of the Report relative to the Ukrainian declarations, this text was an exact rendering of what had taken place at the last meeting of the Commission. The Ukrainian Delegation had formulated in its reply an acceptance in principle of the armistice, but had intimated that certain modifications would be demanded. At the meeting, the Commission had informed the Ukrainians that it could not discuss the modifications which they demanded, nor those relative to the distribution of the output of the oil-fields, and had asked them whether they accepted the draft Convention on these conditions, and the Ukrainian representatives had declared that they accepted it.

Dr. Lord pointed out that Dr. Lozynsky, when the question regarding the acceptance of the armistice was put to him, had used a Russian word which had not been translated by the Ukrainian interpreter and which signified "in principle." It

seemed to him that the summary of the Ukrainian reply would gain in lucidity if the order of the paragraphs were reversed.

After an exchange of views, the following text was read to the meeting:

"In the name of the Ukrainian representatives Dr. Lozynsky declared, after discussion, that he accepted in principle the armistice conditions as they had been formulated by the Commission.

"Dr. Lozynsky was informed that the Commission could in no way modify its attitude with regard to the demarcation line which had been fixed, nor with regard to the provisional distribution of the output of the oil-fields; on the other hand, the Ukrainian demands with regard to an increased allowance of time for the withdrawal of their troops, and with regard to the number and disposition of these troops, might be taken into consideration.

"Dr. Lozynsky declared his acceptance; at the same time he asked the Commission to take into consideration certain points raised in the Ukrainian declaration, viz., the number and disposition of the troops to be maintained respectively on the two sides of the demarcation line; the subsequent extension of the demarcation line northwards beyond the northern frontier of Galicia; and lastly, the neutralisation of the Sambor-Sianki railway line.

"Dr. Lozynsky was informed, &c."

This text was adopted.

The Conclusions of the Report were also adopted, whereupon the following discussion took place:

The Chairman wondered whether these conclusions ought not to contain something more, and whether the Commission

did not intend to submit the draft Armistice Convention for the approval of the Supreme Council.

General Le Rond pointed out that the mission of the Commission was two-fold: (I) to draft an Armistice Convention, (2) to pursue negotiations with a view to obtaining, through the mediation of the Great Powers, the acceptance of this draft by the two parties concerned; these negotiations might entail modifications destined to satisfy them and bring them together.

One of the parties having refused co-operation, negotiations had become impossible. In these circumstances, was the Commission going to recommend the arbitrary acceptance of a Convention, when it had been unable to negotiate, and advise the use of force with a view to the acceptance of a Convention when that force did not exist?

The Chairman asked the opinion of the Delegations with regard to this point, which he himself considered as most important; as regards his own opinion, he thought that it would be necessary to support the decision at which the Commission had arrived.

General Le Rond thought that the Commission had been charged to effect a "negotiation," or mediation; one of the parties having withdrawn, no mediation was possible, and the Commission had not been charged to arbitrate. The view of the French Delegation was, therefore, that the mandate of the Commission had lapsed, and all that the latter could do was to inform a superior body of the negative result of its mission.

Mr. Brambilla also declared that the Commission could only transmit the draft Convention which it had adopted.

Dr. Lord recalled the origin of the Commission. The Supreme Council had arranged that the armistice negotiations

should be transferred from Galicia to Paris, and a Commission, appointed to hear both parties, should be charged with the drafting of a Convention which it would submit to the Supreme Council; it would then be for the Council, if it approved of the draft, to present it officially to the two parties concerned, bringing all its moral influence to bear in order to ensure acceptance by the said parties.

In these circumstances it appeared that the Commission had only to forward its Report to the Supreme Council, for it was not obliged to decide in the last resort, seeing that the two parties had merely been heard for the sake of information.

The Chairman stated that he had raised the question only because he had considered that the Commission having unanimously accepted the terms of the Report, this Report could not be forwarded to the Supreme Council without an express recommendation that it should be adopted. The chief aim of the Supreme Council was, he thought, to put a stop to bloodshed in Galicia, and he did not see how that Council could realise its intentions if the Commission did not assume a very definite attitude in this matter.

He did not think that the Commission would be fulfilling its duty if it did not submit to the Supreme Council a decision for or against, arrived at through its own discussions. If the Commission were in the right, it owed it to itself to justify its own Report, and, if in the wrong, the Supreme Council would take over all responsibility.

General Le Rond said that the sentiments expressed by the Chairman coincided with those of all the Delegations with regard to the final end in view, i.e., the cessation of hostilities. It was, moreover, with this object that the draft Convention had been unanimously adopted. The only difference between

them was that General Botha's idea of the mandate-was not identical with those of the other Delegations.

He considered that the Commission had entirely fulfilled its duties, in perfect unity, by preparing a draft Armistice Convention which had been adopted unanimously.

As far as he himself was concerned, he remarked that the French Delegation, having fulfilled its mandate, could go no further, and he thought that his notions agreed with the ideas expressed by Dr. Lord and Mr. Brambilla.

Colonel Kisch suggested, in order to settle the divergences of views of the different Delegations, the adoption of a draft which, although forming no additional conclusion, might meet with the approval of the United States, French, and Italian Delegations. It should read as follows:

"As the Armistice Convention, drafted and unanimously approved by the Commission, has been rejected by one of the two contending parties, the Commission regards its mandate at an end, and can only report to the Supreme Council the measures which it has taken with the object of bringing the two parties to an agreement, and the circumstances which prevented it from succeeding."

After an exchange of views concerning alterations in the drafting of this text, the proposal of the British Delegation was worded as follows:

"As the Armistice Convention unanimously adopted by the Commission has not been accepted by one of the two contending parties, the Commission regards its mandate at an end, and can only report to the Supreme Council the proposals which it has put forward with a view to bringing the two parties to an agreement, and the causes which prevented the success of its efforts."

The draft was adopted, and it was decided that it should be inserted after the conclusions in the Report.

The entire Report was adopted, with these alterations.

(The meeting adjourned at 7 p.m.)

N.B. The Report, modified and adopted by the Commission as mentioned above, was submitted to the Supreme Council of the Allies in the form in which it appears in the following pages, and was discussed by the Council at its meeting on May 21, 1919.

Annex to Minutes of Ninth Meeting.

Draft prepared by the Sub-Commission.

Report (with Appendices) presented to the Supreme Council of the Peace Conference by the Inter-Allied Armistice Commission for the conclusion of an Armistice between Poland and the Ukraine.

Formation, terms of reference, and proceedings of the Commission.

Report of the Commission.

Appendix I. – Note on previous negotiations.

Appendix II. – Draft for an Armistice Convention between the Polish and the Ukrainian forces to be concluded under the mediation of the United States of America, the British Empire, France and Italy.

Appendix III. – Draft Undertaking for acceptance by Ukrainian Delegation.

Appendix IV. – Letter from Mr. R. Dmowski, dated May 13, 1919, addressed to the Chairman of the Commission.

Appendix V.–Declaration by the Delegation of the Ukrainian Republic, dated May 13, 1919.

Formation, Terms of Reference, and Proceedings of the Commission.

Following upon the negotiations set on foot on the initiative of the Council of Four during March, 1919, negotiations which proved abortive (see Appendix I), the Council of Four, at their meeting of April 2, took into consideration the following proposals, submitted by President Wilson:

I. That an Inter-Allied Armistice Commission should immediately be appointed to conduct at Paris the negotiations with Polish and Ukrainian representatives for an armistice in Eastern Galicia;

II. That in order to avoid all suggestions of partiality, this negotiation should be entrusted not to the Commission on Polish affairs, but to a Commission to be created ad hoc;

III. That the Commission is to be made up of one military and one civilian representative from each of the four Allied and Associated Powers interested in the Galician question;

IV. That this Commission is to recommend such measures as it deems necessary for the execution of the suspension of arms in Eastern Galicia during the negotiation of the terms of the armistice. (While it is not yet certain whether a formal suspension of arms has been signed in Eastern Galicia, the Polish and Ukrainian Commanders-in-Chief have accepted a truce in principle, and the speedy conclusion of such a Convention seems probable.)

At the same time, the Council of Four addressed the following telegram, dated April 3, to the Polish Minister for Foreign Affairs at Warsaw:

"It will be recalled that in its note of March 19 the Conference suggested to both the Polish and Ukrainian

Governments that a suspension of arms should be arranged in Eastern Galicia pending the discussion at Paris of an armistice under the mediation of the Allied and Associated Governments. To further these objects the Conference has decided to appoint an Armistice Commission to hear the representatives of the two belligerents, and this Commission will begin its sittings in Paris as soon as it is informed that a truce has been concluded and that accredited Polish and Ukrainian representatives are ready to present their views. To save time, it is suggested that representatives be appointed from the Polish Delegation now in Paris. If the plan of mediation proposed by the Allied and Associated Governments is to be carried out, it is essential that the Convention for the suspension of arms which is now being arranged in Eastern Galicia should contain nothing that would prejudge the nature of the future armistice, and the Allied and Associated Governments cannot doubt that in the negotiation for a suspension of arms the Polish Government will act upon this principle.

"Woodrow Wilson. G. Clemenceau.
"D. Lloyd George. V. E. Orlando."

On April 18 the Council of Four decided that the following Powers, the United States of America, the British Empire, France, and Italy should each nominate two representatives to sit on this Commission.

The "Inter-Allied Commission for the negotiation of an armistice between Poland and the Ukraine" was thus composed as follows:

United States of America:

Dr. Isaiah Bowman,

and later

Dr. Lord (as from May 12).

Colonel S. D. Embick.

British Empire:

General the Rt. Hon. Louis Botha *(Chairman)*.

Lieutenant-Colonel F. H. Kisch.

France:

General Le Rond.

Mr. Degrand.

Italy:

Mr. Brambilla.

Major Pergolani.

The following also took part in the proceedings of the Commission:

British Empire:

Captain Brebner.

Dr. Engelenburg.

France:

Captain Escoffier *(Secretariat-General)*.

Mr. Meyer *(Interpreter)*.

On May 8 the Commission appointed a Sub-Commission to draft an Armistice Convention. This Sub-Commission was composed of the military members of the Commission:

United States of America:

Colonel S. D. Embick.

British Empire:

Lieutenant-Colonel F. H. Kisch.

France:

General Le Rond.

Italy:

Major Pergolani.

The following also took part in the proceedings of this Sub-Commission:

France:

Captain de la Touche. Captain Escoffier *(Secretary)*.

Italy:

Captain Origo.

Proceedings of the Commission and Sub-Commission.

The Commission held nine and the Sub-Commission two meetings.

The Polish Delegation, composed as follows, appeared before the Commission on April 29 and May 6, 12 and 13:

Mr. I. Paderewski, *Prime Minister and Minister for Foreign Affairs.*

Mr. R. Dmowski, *President of the Polish National Committee.*

General Rozwadowski, representing the Polish High Command.

The following Ukrainian representatives appeared before the Commission on April 30 and May 8, 12 and 13:

Mr. G. Sydorenko, President *of the Delegation of the Ukrainian Republic.*

Dr. B. Paneyko, *Vice-President and Secretary of State for Foreign Affairs.*

Dr. Lozynsky, *Under-Secretary of State: First Special Delegate.*

Colonel D. Witowsky, *Special Delegate.*

Report presented to the Supreme Allied Council on the conclusion of an Armistice between Poland and the Ukraine.

In accordance with the terms of reference laid down for it by the Council of Four, the Commission decided to convoke Polish and Ukrainian Delegates.

The Commission impressed upon the representatives of the two parties still at war in Eastern Galicia the necessity for putting an end to bloodshed, at a time when the Peace Conference in Paris was endeavouring to arrange for universal peace.

The Commission, in order to obtain information, and with a view to preparing an equitable Armistice-Convention, asked the Delegations of the two parties to state the conditions on which they would agree to a suspension of hostilities.

After having taken note of the answers received, the Commission, on May 9, unanimously approved the draft Armistice Convention of which the text is given in Appendix II. This was presented to the two parties on May 12, and they were both informed that the acceptance of the conditions of the Convention would in no way prejudice the solution of the question of frontiers, which would be decided by the Supreme Council. Both parties were, at the same time, asked to submit in writing their observations with regard to the draft Armistice Convention.

These written replies reached the Commission on the morning of May 13. The Polish reply is given in Annex IV, and the Ukrainian reply in Annex V. These documents can be summarised as follows:

(a.) On the Polish side:

The Polish Government cannot consider the question of an armistice with the Ukrainian forces except as a factor affecting the general military situation and the security of the whole country. Engaged on the east in the struggle against Bolshevism, of which the progress threatened the whole of the eastern frontier, and being in constant fear of a German attack from the west, the Polish Government considered it necessary to build up a continuous eastern front composed of Allied troops. The-Government could not, therefore, be a party to an armistice which did not contain clauses which would allow of Polish troops effecting a junction with the Roumanians.

(b.) On the Ukrainian side:

The Ukrainian representatives raised several objections to the draft Convention; the more important of their demands were as follows:

1. An extension northwards, into Russian territory, of the demarcation line laid down for Galician territory in Article 2 of the Convention, with a view to avoiding hostilities between Poles and Ukrainians on the whole front.

2. A modification of the demarcation line so as to obtain for the Ukrainians the Sambor-Sianki railway.

3. That one-third of the output of the oil-fields should be assigned to Poland during the armistice, instead of one-half, as proposed by the Commission (Article 10).

4. That a longer time should be allowed for the with drawal of the Ukrainian troops from the west of the demarcation line (Article 3), and that some modification should be made in Article 4 with regard to the zone in which 20,000 troops contemplated by the Commission, should be maintained.

After examining these arguments, the Commission again heard, on the afternoon of May 13, the Polish Delegates and the Ukrainian representatives, when both parties were asked whether they wished to submit any further observations.

Mr. Dmowski declared that the written reply addressed to the Chairman of the Commission had been based on the conviction that he was in harmony with the ideas of his Government and of the Polish High Command; that he did not believe himself authorised to adopt a different attitude; and that he had telegraphed to Warsaw on May 12 repeating the conditions of the armistice submitted by the Commission, and expected an answer to his telegram at any moment.

Mr. Dmowski further added that the special question of the conclusion of an armistice with the Ukrainian forces was only part of the general military situation of Poland, and that, from this point of view, his Government would be glad to see this matter submitted for the opinion of the Inter-Allied High Command.

The Commission informed Mr. Dmowski that it took note of his observations, which it would report to the Supreme Council, mentioning the answer from the Government at Warsaw should this arrive in time for inclusion in the Report.

In the name of the Ukrainian representatives, Dr. Lozynsky declared that he accepted in principle the armistice conditions as they had been formulated by the Commission. At the same time he asked the Commission to take into consideration certain points raised in the Ukrainian declaration, viz., the number and disposition of the troops to be maintained respectively on the two sides of the demarcation line; the subsequent extension of the demarcation line northwards

beyond the northern frontier of Galicia; and lastly, the neutralisation of the Sambor-Sianki railway line.

Dr. Lozynsky was informed that the Commission could in no way modify its attitude with regard to the demarcation line which had been fixed, nor with regard to the provisional distribution of the output of the oil-fields; on the other hand, the Ukrainian demands with regard to an increased allowance of time for the withdrawal of their troops, and with regard to the number of these troops, might be taken into consideration.

Dr. Lozynsky was informed that the Commission took note of his declaration, which would be reported to the Supreme Council.

Conclusions of the Commission.

The Armistice Convention drawn up by the Commission having been submitted to and examined by the two parties, the Commission has the honour to report as follows to the Supreme Council:

1. That the Commission is unable to discuss the conditions demanded by the Polish Delegation, since these raise questions of general policy, which are beyond the competence of the Commission.

2. Should the draft Armistice Convention be taken as a basis for subsequent negotiations, the Commission considers that due account should be taken of the requests made by the Ukrainian representatives relative to-

(a.) An increased allowance of time for the withdrawal of their troops east of the demarcation line, and

(b.) With regard to the number and disposition of these troops.

Appendix I.
Previous Negotiations.

Several previous attempts had been made to bring about a cessation of hostilities between the Poles and Ukrainians, but of these the only negotiations which need be mentioned in this Report were those conducted towards the end of February by an Allied Mission. This mission met with a certain measure of success in that it succeeded on February 24, 1919, in concluding a truce which was duly signed by delegates representing the two parties. The Armistice Commission further drew up armistice terms which it presented to the Polish and Ukrainian Delegations on February 28, on which date the suspension of hostilities was revoked by the Ukrainian Commander-in-Chief for military reasons *(pour les raisons d'ordre purement militaire)*. The resumption of hostilities followed automatically and the armistice negotiations were necessarily suspended.

On March 19 the Supreme Council of the Peace Conference despatched the following telegram to the Polish and Ukrainian Commanders of the forces opposing each other at Lemberg:

"In the course of its sitting of March 19 the Supreme Council of the Peace Conference has decided to request both parties now opposing each other at Lemberg to conclude a truce immediately on receipt of the present telegram.

"In consequence, the Chiefs of the Allied and Associated Governments apply to General Rozwadowski (or to General Pawlenko) to acquaint him with the request from the Supreme Council of the Peace Conference immediately

to stop hostilities, as far as he is concerned, in front of and in the region of Lemberg; this request is simultaneously being sent to General Pawlenko, commanding the Ukrainian forces before Lemberg (or, to General Rozwadowski, commanding the garrison of Lemberg).

"Throughout the duration of the truce, the troops of both parties shall remain on their positions; the communications by rail between Lemberg and Przemysl must, however, remain open strictly in so far as is necessary for the daily revictualling of the town.

"The Supreme Council adds that it is ready to hear the territorial claims of both parties concerned, and to approach the Ukrainian and Polish Delegations in Paris, or whatever authorised representation the parties may select, with a view to changing the suspension of arms into an armistice.

"The hearing of the Ukrainian and Polish representatives with regard to their respective claims is, moreover, made subject to the formal condition of an immediate suspension of hostilities."

The following reply was received on March 24 from General Pawlenko, the Ukrainian Commander:

"With all my heart I accept the proposal of the Supreme Council of the Peace Conference, dated March 20, in order to give fresh proof that I and the Ukrainian army are at all times disposed to put an end to bloodshed."

The absence of any definite reply from the Polish authorities led to the telegram, dated April 3, quoted above, and to the appointment of the present Commission.

APPENDIX II.

Draft for an Armistice Convention, ξc

Text identical with that of Annex I to Minutes of seventh meeting.

APPENDIX III.

Draft for an Undertaking, óc

Text identical with that of Annex II to Minutes of seventh meeting.

APPENDIX IV.

Letter from Mr. Dmowski, dated May 13, 1919.

Text identical with that of Annex I to Minutes of eighth meeting.

APPENDIX V.

Declaration by the Ukrainian Republic, dated May 13, 1919.

Text identical with that of Annex II to Minutes of eighth meeting.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 10. – P. 449–463.

№ 76

18 травня 1919 р.

FINAL FORM.

REPORT (WITH APPENDICES) PRESENTED TO THE SUPREME COUNCIL OF THE PEACE CONFERENCE BY THE INTER-ALLIED ARMISTICE COMMISSION FOR THE CONCLUSION OF AN ARMISTICE BETWEEN POLAND AND THE UKRAINE.

CONTENTS.

*See Separate Map Q.

Inter-Allied Commission for the Negotiation of an Armistice between Poland and the Ukraine.

Formation, Terms of Reference, and Proceedings of the Commission.

Following upon the negotiations set on foot on the initiative of the Council of Four during March, 1919, negotiations which proved abortive (see Appendix I), the Council of Four at their meeting of April 2 adopted the following proposals:

I. That an Inter-Allied Armistice Commission should immediately be appointed to conduct at Paris the negotiations with Polish and Ukrainian representatives for an armistice in Eastern Galicia;

II. That in order to avoid all suggestions of partiality, this negotiation should be entrusted not to the Commission on Polish affairs, but to a Commission to be created ad hoc;

III. That the Commission is to be made up of one military and one civilian representative from each of the four Allied and Associated Powers interested in the Galician question;

IV. That this Commission is to recommend such measures as it deems necessary for the execution of the suspension of arms in Eastern Galicia during the negotiation of the terms of the armistice. (While it is not yet certain whether a formal suspension of arms has been signed in Eastern Galicia, the Polish and Ukrainian Commanders-in-Chief have accepted a truce in principle, and the speedy conclusion of such a Convention seems probable.)

At the same time, the Council of Four addressed the following telegram, dated April 3, to the Polish Minister for Foreign Affairs at Warsaw:

"To the Polish Minister for Foreign Affairs:

"It will be recalled that in its note of March 19 the Conference suggested to both the Polish and Ukrainian Governments that a suspension of arms should be arranged in Eastern Galicia pending the discussion at Paris of an armistice under the mediation of the Allied and Associated Governments. To further these objects the Conference has decided to appoint an Armistice Commission to hear the representatives of the two belligerents, and this Commission will begin its sittings in Paris as soon as it is informed that a truce has been concluded and that accredited Polish and Ukrainian representatives are ready to present their views. To save time, it is suggested that representatives be appointed from the Polish Delegation now in Paris.

If the plan of mediation proposed by the Allied and Associated Governments is to be carried out, it is essential that the Convention for the suspension of arms which is now being arranged in Eastern Galicia should contain nothing that would prejudge the nature of the future armistice, and the Allied and Associated Governments cannot doubt that in the negotiation for a suspension of arms the Polish Government will act upon this principle.

"WOODROW WILSON. G. CLEMENCEAU.
"D. LLOYD GEORGE. V. E. ORLANDO."

On April 18 the Council of Four decided that the following Powers, the United States of America, the British Empire, France and Italy, should each nominate two representatives to sit on this Commission.

The "Inter-Allied Commission for the negotiation of an armistice between Poland and the Ukraine" was thus composed as follows:

United States of America:

Dr. Isaiah Bowman,

and later

Dr. Lord (as from May 12).

Colonel S. D. Embick.

British Empire:

General the Rt. Hon. Louis Botha *(Chairman).*

Lieutenant-Colonel F. H. Kisch.

France:

General Le Rond.

Mr. DeGrand.

Italy:

Mr. Brambilla.

Major Pergolani.

The following also took part in the proceedings of the Commission:

British Empire:

Captain Brebner.

Dr. Engelenburg.

France:

Captain Escoffier *(Secretariat-General).*

Mr. Meyer *(Interpreter)*.

On May 8 the Commission appointed a Sub-Commission to draft an Armistice Convention. This Sub-Commission was composed of the military members of the Commission:

United States of America:

Colonel S. D. Embick.

British Empire:

Lieutenant-Colonel F. H. Kisch.

France:

General Le Rond.

Italy:

Major Pergolani.

The following also took part in the proceedings of this Sub-Commission:

France:

Captain de la Touche.

Captain Escoffier *(Secretary).*

Italy:

Captain Origo.

Proceeding of the Commission and Sub-Commission.

The Commission held nine and the Sub-Commission two meetings.

The Polish Delegation, composed as follows, appeared before the Commission on April 29 and May 6, 12 and 13:

Mr. I. Paderewski, *Prime Minister and Minister for Foreign Affairs.*

Mr. R. Dmowski, *President of the Polish National Committee.*

General Rozwadowski, *representing the Polish High Command.*

The following Ukrainian representatives appeared before the Commission on April 30 and May 8, 12 and 13:

Mr. G. Sydorenko, *President of the Delegation of the Ukrainian Republic.*

Dr. B. Paneyko, *Vice-President and Secretary of State for Foreign Affairs.*

Dr. Lozynsky, *Undersecretary of State: First Special Delegate.*

Colonel D. Witowsky, *Special Delegate.*

Report presented to the Supreme Allied Council on the conclusion of an Armistice between Poland and the Ukraine.

In accordance with the terms of reference laid down for it by the Council of Four, the Commission decided to convoke Polish and Ukrainian Delegates.

The Commission impressed upon the representatives of the two parties still at war in Eastern Galicia the necessity for putting an end to bloodshed, at a time when the Peace Conference in Paris was endeavouring to arrange for universal peace.

The Commission, in order to obtain information, and with a view to preparing an equitable Armistice Convention, asked the Delegations of the two parties to state the conditions on which they would agree to a suspension of hostilities.

After having taken note of the answers received, the Commission, on May 9, unanimously approved the draft Armistice Convention of which the text is given in Appendix II. This was presented to the two parties on May 12, and they were both informed that the acceptance of the conditions of the Convention would in no way prejudice the solution of the question of frontiers, which would be decided by the Supreme Council. Both parties were at the same time, asked to submit in writing their observations with regard to the draft Armistice Convention.

These written replies reached the Commission on the morning of May 13. The Polish reply is given in Annex IV, and the Ukrainian reply in Annex V. These documents can be summarised as follows:

(a.) On the Polish side:

The Polish Government cannot consider the question of an armistice with the Ukrainian forces except as a factor affecting the general military situation and the security of the whole country. Engaged on the east in the struggle against Bolshevism, of which the progress threatened the whole of the eastern frontier, and being in constant fear of a German attack from the west, the Polish Government considered it necessary to build up a continuous eastern front composed of Allied troops. The Government could not, therefore, be a party to an armistice which did not contain clauses which would allow of Polish troops effecting a junction with the Roumanians.

(b.) On the Ukrainian side:

The Ukrainian representatives raised several objections to the draft Convention; the more important of their demands were as follows:

1. An extension northwards, into Russian territory, of the demarcation line laid down for Galician territory in Article 2 of the Convention, with a view to avoiding hostilities between Poles and Ukrainians on the whole front.

2. A modification of the demarcation line so as to obtain for the Ukrainians the Sambor-Sianki Railway.

3. That one-third of the output of the oil-fields should be assigned to Poland during the armistice, instead of one-half, as proposed by the Commission (Article 10).

4. That a longer time should be allowed for the withdrawal of the Ukrainian troops from the west of the demarcation line (Article 3), and that some modification should be made in Article 4 with regard to the zone in which 20,000 troops, contemplated by the Commission, should be maintained.

After examining these arguments, the Commission again heard, on the afternoon of May 13, the Polish Delegates and the Ukrainian representatives, when both parties were asked whether they wished to submit any further observations.

Mr. Dmowski declared that the written reply addressed to the Chairman of the Commission had been based on the conviction that he was in harmony with the ideas of his Government and of the Polish High Command; that he did not believe himself authorised to adopt a different attitude; and that he had telegraphed to Warsaw on May 12 repeating the conditions of the armistice submitted by the Commission, and expected an answer to his telegram at any moment.

Mr. Dmowski further added that the special question of the conclusion of an armistice with the Ukrainian forces was only part of the general military situation of Poland, and that, from this point of view, his Government would be glad to see this matter submitted for the opinion of the Inter-Allied High Command.

The Commission informed Mr. Dmowski that it took note of his observations, which it would report to the Supreme Council, mentioning the answer from the Government at Warsaw should this arrive in time for inclusion in the Report.

In the name of the Ukrainian representatives Dr. Lozynsky declared, after discussion, that he accepted in principle the armistice conditions as they had been formulated by the Commission.

Dr. Lozynsky was informed that the Commission could in no way modify its attitude with regard to the demarcation line which had been fixed, nor with regard to the provisional distribution of the output of the oil-fields; on the other hand, the Ukrainian demands with regard to an increased allowance

of time for the withdrawal of their troops, and with regard to the number and disposition of these troops, might be taken into consideration.

Dr. Lozynsky declared his acceptance; at the same time he asked the Commission to take into consideration certain points raised in the Ukrainian declaration, viz., the number and disposition of the troops to be maintained respectively on the two sides of the demarcation line; the subsequent extension of the demarcation line northwards beyond the northern frontier of Galicia; and lastly, the neutralisation of the Sambor-Sianki railway line.

Dr. Lozynsky was informed that the Commission took note of his declaration which would be reported to the Supreme Council.

Conclusions of the Commission.

The Armistice Convention drawn up by the Commission having been submitted to and examined by the two parties, the Commission has the honour to report as follows to the Supreme Council:

1. That the Commission is unable to discuss the conditions demanded by the Polish Delegation, since these raise questions of general policy, which are beyond the competence of the Commission.

2. Should the draft Armistice Convention (Appendix II) be taken as a basis for subsequent negotiations, the Commission considers that due account should be taken of the requests made by the Ukrainian representatives relative to-

(a.) An increased allowance of time for the withdrawal of their troops east of the demarcation line, and

(b.) With regard to the number and disposition of these troops.

As the Armistice Convention unanimously adopted by the Commission has not been accepted by one of the two contending parties, the Commission regards its mandate at an end, and can only report to the Supreme Council the proposals which it has put forward with a view to bringing the two parties to an agreement, and the causes which prevented the success of its efforts.

LOUIS BOTNA.
R. H. LORD.
S. D. EMBICK.
F. H. KISCN.
H. LE ROND.
DEGRAND.
G. BRAMBILLA.
M. PERGOLANI.

APPENDIX I.

Previous Negotiations.

Several previous attempts had been made to bring about a cessation of hostilities between the Poles and Ukrainians, but of these the only negotiations which need be mentioned in this Report were those conducted towards the end of February by an Allied Mission. This mission met with a certain measure of success in that it succeeded on February 24, 1919, in concluding a truce which was duly signed by Delegates representing the two parties. The Armistice Commission further drew up armistice terms which it presented to the Polish and Ukrainian Delegation on February 28, on which

date the suspension of hostilities was revoked by the Ukrainian Commander-in-Chief for military reasons *(pour les raisons d'ordre ptircment milltaire)*. The resumption of hostilities followed automatically and the armistice negotiations were necessarily suspended.

On March 19 the Supreme Council of the Peace Conference despatched the following telegram to the Polish and Ukrainian Commanders of the forces opposing each other at Lemberg:

"In the course of its sitting of March 19 the Supreme Council of the Peace Conference has decided to request both parties now opposing each other at Lemberg to conclude a truce immediately on receipt of the present telegram.

"In consequence, the Chiefs of the Allied and Associated Governments apply to General Rozwadowski (or, to General Pawlenko) to acquaint him with the request from the Supreme Council of the Peace Conference immediately to stop hostilities, as far as he is concerned, in front of and in the region of Lemberg; this request is simultaneously being sent to General Pawlenko, commanding the Ukrainian forces before Lemberg (or, to General Rozwadowski, commanding the garrison of Lemberg).

"Throughout the duration of the truce, the troops of both parties shall remain on their positions; the communications by rail between Lemberg and Przcmysl must, however, remain open strictly in so far as is necessary for the daily revictualling of the town.

"The Supreme Council adds that it is ready to hear the territorial claims of both parties concerned, and to approach the Ukrainian and Polish Delegations in Paris, or whatever authorised representation the parties may select,

with a view to changing the suspension of arms into an armistice.

"The hearing of the Ukrainian and Polish representatives with regard to their respective claims is, moreover, made subject to the formal condition of an immediate suspension of hostilities."

The following reply was received on March 24 from General Pawlenko, the Ukrainian Commander:

"With all my heart I accept the proposal of the Supreme Council of the Peace Conference, dated March 20, in order to give fresh proof that T and the Ukrainian army are at all times disposed to put an end to bloodshed."

The absence of any definite reply from the Polish authorities led to the telegram, dated April 3, quoted above, and to the appointment of the present Commission.

Appendix II.

Draft for an Armistice Convention between Poland and the Ukraine, concluded under the Mediation of the United States of America, the British Empire, France and Italy.

1. Instructions shall be issued forthwith for the cessation of all military action between the Polish and Ukrainian forces with effect from 6 A.M. on ....

2. The military line of demarcation separating the Polish and Ukrainian armed forces for the duration of the armistice will be as in Annex A, and is shown on the attached map.

3. All Polish troops east of the above line will be withdrawn to the west of it, and all Ukrainian troops west of it will be withdrawn to the east of it within five days of the cessation of hostilities.

4. The number of Polish troops and of Ukrainian troops respectively in East Galicia on either side of the demarcation line shall be reduced within fifteen days of the cessation of hostilities to 20,000. It will be the duty of the Armistice

Commission appointed under Article 5 to decide whether it is possible subsequently to reduce the above effectives.

The importation into Eastern Galicia of munitions of war during the period of armistice shall be limited to the quantities approved by the Armistice Commission.

5. An Inter-Allied Armistice Commission formed of representatives of the mediating Powers shall supervise the execution of the clauses of the present armistice. This Commission may delegate to Sub-Commissions the duty of settling special or particular questions.

The Armistice Commission shall fix the positions of the troops of the two parties in such a way as–

(a.) To avoid all friction between Poles and Ukrainians.

(b.) To ensure the maintenance of order throughout the whole country.

The Polish and Ukrainian authorities in Eastern Galicia will accept all arrangements made by the Commission and will afford the Commission every facility in the execution of its duties.

6. All Polish and Ukrainian prisoners of war held by the two parties will be returned under arrangements to be concluded between them within seven days of the cessation of hostilities.

7. All Poles or Ukrainians who may have been interned or seized as hostages by the Ukrainian or Polish authorities respectively since November 11, 1918, for political reasons will be released forthwith.

Similarly, no obstacle will be placed in the way of the return to their former place of residence or to the enjoyment of full rights and liberty of all such persons, and of nationals of the

Allied and Associated Rowers, even if they have participated in the present war.

All property which has been confiscated belonging to persons in the territory under the occupation of the Polish and Ukrainian forces respectively will be returned to the persons entitled thereto, or where that is impossible compensation will be paid.

8. No person will be molested or injured in respect of his rights or property on account of his nationality or his participation in the war.

9. In the territory under the military occupation of the Polish and Ukrainian forces respectively in accordance with Article 2, the principles laid down in the regulations annexed to the Land War Convention of 1907 (the Hague Convention) will be strictly observed by the two parties, and due regard will be paid to the desires of the inhabitants whose nationality differs from that of the forces in occupation. Local authorities, representative of the majority of the inhabitants of the several districts concerned, will be granted the maximum possible facilities.

10. The disposal of the output of the oil-fields shall be on the basis that one-half of the output of the oil-fields shall be delivered monthly on rail to the Polish authorities against payment in cash or in kind. The price charged shall be assessed by the Armistice Commission on the basis of the cost of production inclusive of administrative and transportation expenses.

11. All transactions relative to the property, rights and interests (biens, droits, et interets) appertaining to the enemies of the Allied and Associated Powers in the territories placed under the control of the parties are prohibited for the duration

of the present armistice and will be treated as null and void. The above provision does not, however, prevent transactions which are necessary for the exploitation of such properties.

12. During the present armistice no concessions shall be granted for the rights of exploitation on the oil-fields lying or State land on the territory of either party.

13. The provisions of the present armistice must not be taken in any way as deciding the definitive status of the territory of East Galicia which will be determined in due course by the Allied and Associated Powers in Treaties or Conventions to be concluded by them at a later date. This armistice will expire when such definitive status is so determined.

Annex A.

(Reference, Austrian Staff Map 1/200,000.)

The proposed armistice line–

Leaves the Bug at its confluence with the Kozloroice and follows the course of this river to its confluence with the Warezanka, passing west of Uhrynow;

thence taking a line southwards through the trigonometrical points 246, 258, 208, 210 to a point on the course of the Blotnice river immediately north of point 207 (passing east of Lubow and Waniow and west of Siebieczow and Zabcze);

thence taking a direct Hue to the confluence of the Rata and Zeldec rivers and following the course of this river upstream to the apex of the salient it makes at point 252 north of Dzibulki;

thence in a south-easterly direction to the points 240, 238 (south of Zottance), and thence eastwards to the point in

the administrative boundary between the districts of Lemberg and Kamionka immediately west of point 262;
thence follow this boundary and the boundary between Lemberg and Przemyslany to the extremity of the re-entrant 1,500 metres south-west of point 276 north of Peczenia;
thence the southern boundary of the district of Lemberg to meet the Dniester;
thence the Dniester upstream, then the Bystrzyca upstream to Mokrzany where it meets the western administrative boundary of the district of Drohobycz;
thence the latter boundary southwards to point 1,001 (Bukowska):
thence by the water-parting south-south-westward to point 1,132 (Szymoniec), then following a stream south-westwards passing Radycz to meet the river Zawadka;
thence the river Zawadka downstream to its confluence with the Stryj;
thence the river Stryj upstream to its confluence north-west of Matkow with a tributary flowing from Krywka; thence the course of the latter tributary southwards and continuing so as to meet the old boundary between Hungary and Galicia at point 831 (Jaszenowa).

Appendix III.

Draft for an Undertaking to be made by the Ukrainian Representatives, supplementary to the Armistice Convention between the Polish and Ukrainian Forces.

In signing the Armistice Convention of even date, the undersigned is authorised to undertake in the name of the Ukrainian authorities de facto in power in Eastern Galicia that

the said authorities will take all necessary measures to ensure that the forces to be maintained in Eastern Galicia shall not include any officers who belonged to the German or Austro-Hungarian armies, or who belong to the German, Austrian and Hungarian armies other than natives of Galicia.

Appendix IV.

Reply of Polish Delegation.

Paris, May *13, 1919.*

(Translation.)
Mr. Chairman,

In the draft terms made by the Commission under your chairmanship, the armistice between the Polish and Ukrainian forces is looked upon from the point of view of being a question which exclusively concerns the relations between the Poles and Ruthenes in Eastern Galicia.

When summoned before the Commission, the Polish Delegates had the honour of explaining that in view of the dangerous situation in which their country at present was placed, military action in Galicia should be determined by the demands of the general military situation of Poland.

While whole-heartedly associating themselves with the desire of the Commission to put an end to bloodshed as soon as possible in this territory, the political future of which will be decided by the Peace Conference, the Polish Government is bound to view the question of an armistice from the standpoint of the military security of their country as a whole, which unfortunately still finds herself in a state of war along her whole eastern boundary.

The Polish Supreme Command had accepted without reserve the draft armistice of February 28, because at that time this portion of our front was not so directly menaced by the Bolsheviks. The tentative suggestions of an armistice made towards the end of March had no result, because it became necessary to obtain adequate safeguards against the danger of Bolshevism, which was increasing amongst the Ukrainian forces. Today this danger has become much greater, as the Bolshevik troops have advanced to the frontier of Galicia, and the Bolshevik movement is making rapid progress amongst the Ruthenian troops of Galicia. The disorganisation amongst these troops is proceeding rapidly to-day.

On the other hand, the reports received by the Polish Government in regard to the German preparations against Poland, and an entente between the Germans and the Bolshevik Government of Russia, give ground to the fear of a simultaneous attack upon Poland from the east and the west. If, at the moment of such attack, Eastern Galicia were exposed to an easy invasion by the Russian Bolshevik armies, the military situation of Poland would become hopeless-threatened on the west by German troops, pressed on the east by Russian Bolshevik armies, she would find herself soon enveloped in the south-east, and thus be separated from Roumania, from whom she is awaiting military co-operation.

It is these considerations which have influenced the Polish Com-mander-in-Chief to aim at an effectual junction in Eastern Galicia of the Polish and the Roumanian armies, in order to establish an uninterrupted front with Roumania against Bolshevik invasion from the east. The Polish General Staff hopes that this junction will be effected during the current month.

I take the liberty of expressing the opinion that the conclusion of an armistice between the Polish and Ukrainian forces must not stand in the way of the realisation of this aim. If we should be obliged to accept the proposed armistice drafted by the Commission, having a front which makes such a considerable curve towards the west, our troops would find themselves exposed to dangerous surprises, and at the same time the realisation of a continuous Polono-Roumanian front would become impossible.

In order to safeguard Poland's safety, the conditions of the armistice should contain the following clauses:

1. The occupation by the Polish or Roumanian troops of the railway lines Lemberg-Halicz-Stanislawow-Czernowitz, and Stanislawow-Korosmezo.

2. The right to introduce into the territory of Eastern Galicia a number of Polish or Roumanian troops sufficient for the establishment of a common front on the line of the Dniester, of the Zlota-Lipa, and of the Styr, in order to be able efficiently to protect the above-named railway lines.

An armistice, in which these clauses are not stipulated, would not. 1 am convinced, meet the necessity of the safety of my country; and I should not deem myself authorised to accept it on behalf of the Polish Government.

Please accept, Mr. Chairman, the assurance of my high regard.

ROMAN DMOWSKI.

Appendix V.

Reply of Ukrainian Delegation.

*Statement concerning the Proposition of the Armistice Conditions between the Polish and Ukrainian Forces, as presented through Mediation of United States of America, Great Britain, France and Italy, to the Ukrainian Delegates on May 12, 1919.**

The proposition of the armistice conditions as handed over to the Delegates of the Western Ukraine (Ukrainian territory of the late Austro-Hungary) imposes upon Ukrainians great sacrifices. It abandons to Poles not only the Ukrainian ethnographic territory, occupied by them contrary to the principle of the self-determination of nationalities through abuse of the Allies' help, but compels Ukrainians to cede that part of the territory which since the beginning of the Polono-Ukrainian conflict remained under the control of the Ukrainian Government and its army. This proposition abandons to the Poles 18,000 square kilometres, with a population of 2,000,000 (according to 1910 census), which has an overwhelming Ukrainian majority, excluding the Jews, who have given an incontestable proof of their unwillingness to be subjects of the Polish State on account of pogroms perpetrated on them, and who have manifested their desire to be included in the Ukrainian State. The Ukrainian population constitutes

*The English text of the proposition has been used as basis for our answer, as the Article 10 of the French text has not been delivered to us and Article 9 appears incomplete.

70 per cent, of the population of the whole territory on the basis of their mother-language and 6s per cent, on the basis of their religion (Uniate); it has for centuries formed the indigenous and productive population. The Poles, on the other hand, constitute the immigrated, movable, bureaucratic part of the population, concentrated for the most part in Lemberg. (They form here at the maximum 50 per cent, of all the inhabitants.)

The predominance of this Polish population till November, 1918, was based exclusively upon the Secret Conventions enteredinto in 1865 and 1867 between the Polish aristocracy and the dynasty of Hapsburgs, which resulted in the formation of a German-Magyar-Polish triolism in the whole of the monarchy and a Polish absolutism in Ukrainian Galicia; this is the reason why the Ukrainian population is rejoicing at the collapse of the Austro-Hungarian Empire, as it has afforded it an opportunity to free itself from the Polish bureaucratic bondage.

In the name of the principle of free self-determination of nationalities, the Ukrainians have organised themselves into a national State under the name of the Western Ukrainian Republic, based on the democratic principles which have no relation to social Utopias. They have guaranteed the liberty of person and property, granting an autonomy to each of the national minorities constituted by the will of the people. The Government (State Secretariat) has organised a national army. (A lack of officers has compelled the general staff to accept into the ranks of its army a few non-Ukrainian officers in insignificant numbers, Czechs, Croats, Roumanians, subjects of former Austria and few Austrians of German speech. These

officers have all belonged to the ranks of the former Galician regiments recruited in the Ukrainian territory. On this occasion we affirm most categorically that not a single German officer ever entered into our army.)

The latter, comprising 100,000 men at the beginning of hostilities, was obliged to oppose enemies on two fronts:

1. Western front against the Poles, who, desiring to force their supremacy over the Ukrainian territory, had decided to destroy at any price Ukrainian sovereignty. With this object in view, they began on November 11, not without a participation of non-Polish officers of the Austrian army, an organised campaign.

2. Eastern front against the Bolsheviks, who had vast forces with which they made an invasion of the territory of the Ukrainian Republic, which had been already proclaimed in the Ukrainian territories of the former Russian Empire, and this compelled the State Secretariat of the Ukrainian Republic to extend its aid to the Government of Eastern Ukraine, with which Galician Ukraine had formed a federative union. Reinforcing continuously the anti-Bolshevik front from Roumania to Pripet marshes, the Government of the Western Republic has fulfilled a part of the mission that had been imposed upon it by history; while the Ukrainians under the old Tsarist regime were deprived of the conditions which might have developed their social and political life, their brethren in Galicia and Bukovina, thanks to their work, developed their own institutions, and were enabled since the middle of the 19th century to create some appreciable amount of social experience and spirit of initiative, qualities indispensable in the life of an independent State. This is the

reason why Western Ukraine and its Government, as well as the principal parties in the country, believe that their most important task, in the very interests of the European culture, is to be the Piedmont of the whole Ukraine by supplying same with military and civic forces. Only these creative internal forces are able to achieve the pacification and organization of liberated Ukraine. With this object in view the principal task is the struggle against the Bolshevik imperialism, against that expansion of civic and political experiment.

If this task is not achieved yet as it should have been, if a part of Ukrainian territories has been subjected to Bolshevik ravages, the reason is that the Ukrainian army, instead of expelling the Bolsheviks from its country and building foundations for law and order, is obliged to defend its territory against Polish invasion. *That is how the Poles are working hand-in-hand with the Red Guards in order to crush this Ukrainian Piedmont, while the Ukrainians have prevented a junction of the Russian Bolsheviks with the Hungarians, preparing thus the fall of the latter.*

The best proof that the Ukrainian Government does not entertain any imperialistic plans is in the fact that it conducts the war against the Poles exclusively under compulsion, and that it has protested through diplomatic channels only against the partial occupation of the Ukrainian Bukovina by Roumanians and Hungarian Ruthenia by the Czecho-Slovaks; believing that the Peace Conference will settle these differences in the spirit of national equity. In the same manner, in order to give proof of our moderation and our confidence in the Allied Powers, we declare in the name of our Government our acceptance in principle of the

proposition which has been given to us. But we believe that it is indispensable, both in our interest and in the interest of all concerned, to make in some articles of this proposition the following modifications which we shall endeavour to expound in the following lines:

Article I.

Accepted without reservation.

Article II.

We request to alter the demarcation line on two points:

1. In the north it should begin from the Dnieper, then follow the river Pripet as far as Pinsk, then run along the course of the river Pine, follow the Dnieper-Bug Canal, return along the river Moukhavetz up to Brest-Litowsk, from there along the Bug up to the confluence with the river Kozlovice, &c.

2. In the south the line should start from the point where the administrative borders of the districts of Lemberg, Przemyslany and Bobrka (village Peczenia) meet and follow the administrate borders between the districts of Lemberg and Bobrka, up to the point 375, whence it is to follow the boundary between the circuits of Lemberg (environs) and Szczerzec to the administrative border of the district of Grodek near the station Stazvczany, then the administrative borders between the districts of Grodek and Lemberg, Grodek – Rudki, Mosciska – Rudki, Mosciska – Sambor, Przcmysl – Sambor, Przemysl – Stary Sambor, Dobromil – Stary Sambor, Lisko – Stary Sambor, Lisko – Turka up to the old Hungarian frontier (vide the line traced on the map).

Motives.

Ad 1. – If the demarcation line ended at the Bug river, the old Austro-Russian fontier, the Western Ukrainian Republic, occupying only the territory of former Austria, would be placed in a precarious strategic position, at the moment when Polish armies would appear in the north and in the east at the same time.

Ad 2 *(a.)*. – The alteration proposed by us on this point corresponds better to the present military situation; and as compared with the situation at the moment of the appeal made by the Supreme Council on March 19 our line offers even considerable advantages to the Poles.

Ad 2 *(b.)*. – But the most important reason for this modification is Found in the consideration that, foreseeing an armistice of long duration, we Ukrainians would be connected by a single narrow-gauge railway line (Stryj – Lawoczne – Munkacs) with the Czecho-Slovaks, Hungarians, Yugo-Slavs, Italians and Austrians, with most of whom our Government has already concluded commercial treaties. The Stanislau – Körömezö – Sziget line is devoid of all commercial value; moreover, it leads into the territory occupied by the Roumanians, with whom we have more convenient ways of communication through Bukovina.

It would be disastrous for the economic life of Ukraine, considering that Poles would have six railways communicating with the above-named countries, two of which have double tracks; therefore, our request for the Sambor – Sanki line does not appear unreasonable.

Article III.

As to the term of evacuation of the Ukrainian troops from beyond the demarcation line, which concerns practically only

Ukrainians, we propose to extend same, on account of the inconvenient railway system and bad condition of our rolling-stock and locomotives, so much more so as Article 4 imposes already upon our railroad administration very trying obligations.

Article IV.

The maximum of the Ukrainian troops prescribed by this article seems to us prejudicial for the following reasons:

1. Under Ukrainian administration will remain more than twice the extent of territory and population than that under Polish administration, consequently the relation of the two territories demands twice as large an Ukrainian contingent as is proposed by the draft.

2. As it has been already indicated in the introduction, our principal national task consists in the organization of our forces for the struggle against the invaders of Eastern Ukraine-the Bolsheviks. This organization is not possible except in the territories remaining under the legitimate power of the Government of the Ukrainian Western Republic, viz., Eastern Galicia.

If the contingent does not surpass the figure of 20,000 men, which number is hardly sufficient to maintain order in the interior of the country, such a military preparedness would be entirely impossible, while Poles will have every facility for organisation and concentration of their troops in Western Galicia, in former Russian Poland, Poznania, &c. . . .

3. Consequently we propose a modification of Article VI in this direction, that, on the east of the demarcation line which is to be fixed, a zone should be created more or less equal in width to the part of the territory in Eastern Galicia occupied by Poles.

There only should the Ukrainians be obliged not to raise their contingent above the number fixed for Poles in Eastern Galicia (in that case the number of 20,000 would be exaggerated). We propose that east of this zone the Ukrainians should be at liberty to organise forces against the Bolsheviks.

Article V.

Accepted without reserve.

Article VI.

See Article III.

Articles VI and VIII.

Accepted without reserve.

Article IX *(according to English text).*

It would be just that the part of East Galicia occupied by Poles should be subjected to a special military and administrative jurisdiction, the same as the territory occupied by our armies.

***Article X** (according to English text).*

As the production of petroleum represents practically the only article of export for East Galicia and otherwise Poles possess rich oil-fields in Western Galicia amply sufficient to satisfy their wants, we consider that portion of oil demanded by Poles should be limited to their needs but not become an object of export. Therefore we propose to limit the quantity of oil apportioned to Poles to one-third of the total production.

Article XI.

Seeing that the armistice may last a long time, we propose to supplement this Article in the following manner: that the

prohibition as foreseen in this Article should not be applicable except at the moment when such prohibitions are in force with the Allied and Associated Powers.

Articles XII and XIII.

Accepted without reserve.

Additional Engagement.

We propose to alter it in the sense that only those officers of German tongue shall be dismissed who are not natives of Galicia and Bukovina and to the extent of their being replaced by Allied or neutral officers.

In case more explicit information should be necessary, we are prepared to supplement the above modifications by verbal explanations.

Dr. Paneyko, *State Secretary of Foreign Office.*
Dr. M. Lozynsky, *Under-Secrttary of Slate.*
First Special Delegate.
Dmytro Witowsky.
Special Delegate.

Délégation dc la République ukrainienne,

37, Rue La Pérouse, Paris,

May 13, 1919.

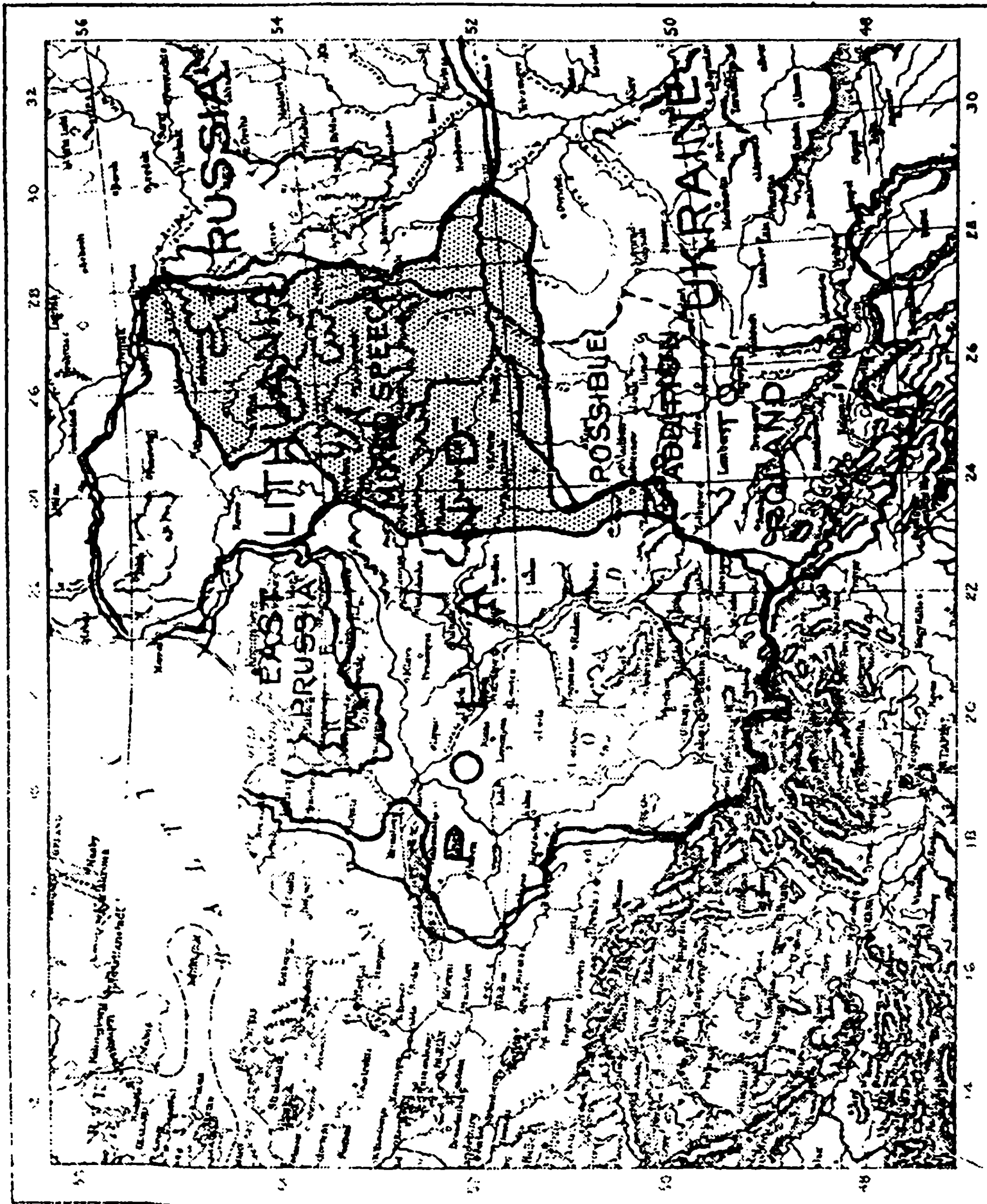
Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 10. – P. 464–488.

PROPOSED BOUNDARIES IN RUSSIA
Inquiry 682

Linguistic Boundary

Poland, Lithuania and Western Ukraine Inquiry 657

Linguistic Boundary

№ 77
ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ “РЕПУБЛИКА” ПРО ПРИБУТТЯ В ПАРИЖ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ ЗОУНР

30 квітня 1919 р.

Радіо з Парижа 28-го цвітня приносить вістку про мирову делєгацію, вислану Державним Секретаріатом З.О.У.Н.Р. на мирову конференцію до Парижа.

Република. – 1919. – 30 квіт.

№ 78
НОТА УРЯДУ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ УРЯДОВІ РУМУНІЇ З ВИМОГОЮ ВИВЕДЕННЯ ВІЙСЬК З БУКОВИНИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТРУДЯЩИХ БУКОВИНИ НА САМОВИЗНАЧЕННЯ

2 травня 1919 р.

Освобожденные от ига Габсбургской династии рабочие и крестьяне Буковины били силой подчинены новому, отнюдь не лучшему гнету румынских помещиков и румынской династии Гогенцоллернов. Буковина, перед которой открывались перспективы освобождения от всякого классового и национального гнета, стала добычей жадной румынской военной и гражданской олигархии.

Украинская Социалистическая Советская Республика, связанная с Буковиной не только узами солидарности, объединяющей трудящиеся массы всех стран, но и общностью этнографического родства значительной части населення Буковины, протестует самым энергичным образом против акта насилия Румынского Правительства над волей Буковины и доводит до сведения Румынского Правительства, что Рабоче-Крестьянское Правительство

Украины твердо решило защищать всеми средствами право рабочих и крестьян Буковины на свободное национальное самоопределение. Рабочий класс Украины не может допустить, чтобы между Советской Венгрией и Советской Украиной Буковина осталась порабощенной.

Украинское Советское Правительство предлагает Румынии заявить в течение 48-ми часов о своем согласии немедленно звакуировать своими войсками Буковину. Указанный срок истекает 4 мая в 2 часа.

Председатель Совета Народных Комиссаров и Народный Комиссар по Иностранным Делам.

Документы внешней политики СССР. – Т. 2. – С. 152.

№ 79
ТЕЛЕГРАМА ПРОТЕСТУ ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ ПРОТИ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛЬСЬКИХ ВІЙСЬК ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ГАЛЛЕРА У БОЯХ ПІД ЛЬВОВОМ

2 травня 1919 р.

Paris, 2 May, 1919

TELEGRAM.

To the President of the Commission of the Peace Conference to settle the Polish-Ukrainian conflict, Ministry of Foreign Affairs, Quai d'Orsay:

We have just received the following telegram from an official source:

Part of Haller's troops are about to be transported to Lemberg. We protest in the most energetic manner against the use of Haller's army on the Ukrainian front at the moment when the Polish-Ukrainian pourparlers have officially commenced.

We hope that the Commission of the Peace Conference will take the necessary measures to prevent occurrences which might result in the event that Haller's army were actually at the front.

Respectfully, etc.,
G. Sydorenko,
President of the Delegation of the
Ukrainian Republic.
Dr. Baorte Paneyko,
Vice-President.
Alexanbre Chouiguine,
Delegate.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 18. – P. 158.

№ 80
ЛИСТ УГОРСЬКОГО WARENVERKEHRSBÜRO УРЯДОВІ ЗУНР ВІДНОСНО БАРТЕРНОЇ ТОРГІВЛІ

3 травня 1919 р.

An
Ungarisches Warenverkehrsbüro
In
Budapest, am 3. Mai 1919 **Budapest**

Béla-utcza Mr 6.

Auf Ihre Zuschrift Nr. 3946 von 25.IV. 1919 erlaube mir mitzuteilen, dass die westukrainische Regiorung für den Transitverkehr unter anderem erst anfangs April 40 Zisternen Benzin und Petroleum an die ungarische Regierung abgegeben hat.

Anderseits sind von seiten dar hiesigen Vertretung der westukrainischen Volkarepublik im Monate April blos um die

Durcb Durchfuhr von 200 Waggons Uniformen, 40 Woggons Rohhäute, 3 Waggons Ledöer und 3 Waggon techn. Material, was zusammen 2251 ausmacht und daher die orforderliche Rekompensation noch nicht im Ganze erschöpft erscheint. Von des bewilligten Durchfuhrwaggons sind de facto nur 6 Waggons durchgerollt. Die Durchbewilligungen den Privatpartein ausgestellt, zählen nicht auf das Kontingent und es kann für dieselbe seitens meiner Regiorung keine Rekompensation beigestellt werden.

Bevollmächtigter Gesandte der westukrainischen Volksrepublik

Підпис

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 285. Машинопис. Оригінал.

№ 81
НОТА РАДНАРКОМУ УСРР УРЯДУ ЗУНР З ПРОПОЗИЦІЄЮ ПРИПИНИТИ ВОЄННІ ДІЇ І ВИЗНАЧИТИ ДЕМАРКАЦІЙНУ ЛІНІЮ

7 травня 1919 р.

Очистивши територію Української Соціалістичної Радянської Республіки від військ Директорії, що намагались проти волі робітників і селян України встановити тут буржуазну владу, червоні українські війська прийшли до кордонів Східної Галичини. Вітаючи робітників і селян Східної Галичини, звільненню яких від усякої буржуазної влади ми гаряче співчуваємо, вважаю потрібним заявити від імені робітничо-селянського уряду України, що питання внутрішнього управління Галичини

вважаємо справою галицьких робітників і селян. Робітничо-селянський уряд України відмовляється від всяких військових дій на території Східної Галицької Республіки при умові, що Галицький уряд припинить всякі ворожі дії проти Радянської України. Пропоную вам надіслати делегатів для визначення демаркаційної лінії.

Голова Раднаркому Української Соц/іалістичної/ Радянської Республіки **Раковський**

Київ, 7 травня 1919 р.

ЦДАВОУ, ф. 4, оп. 1, спр. 626, арк. 36. Машинопис. Копія.

№ 82
ДИПЛОМАТИЧНА ПЕРЕПУСТКА ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ЗУНР ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА

7 травня 1919 р.

Західно-Українська
Народна Республіка

Дипльоматична пропустка.

Уповновластнений Заступник Західно-Української Народньої Републики у Відні 'посьвідчає отсим іменем Західно-Української Народної Републики супроти всїх властий туземщини і заграничних, що віддавця сього, єсть Президентом Національної Ради Західно-Української Народньої Републики, Пан Др. Евген Петрушевич.

Поручає ся всїм властям Західно-Української Народньої Републики і просить ся уклінно всі закордонні власти, призволити на вільний переїзд і дати йому на случай конечности в кождім напрямі потрібну поміч.

З окрема просить ся усильно всї закордонні граничні і зелізничі власти о якнайможливійше вдоволенє просьби

п. Президента Дра. Евгена Петрушевича для його візду і переїзду.

Відень, дня 7. мая 1919 р.

ЗАСТУПНИК УПОВНО-ВЛАСНЕНОГО ЗАСТУП-НИКА ЗАХІДНО-УКРАЇН-СЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕ-ПУБЛИКИ:
Печатка. Підпис

УПОВНОВЛАСНЕНИЙ ЗАСТУПНИК ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕПУБЛИКИ:
Печатка. Підпис

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 256. Машинопис. Оригінал.

№ 83
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ РАДИ ЧОТИРЬОХ ПАРИЗЬКОЇ МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО УТВОРЕННЯ КОМІСІЇ З ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕМИР'Я

7 травня 1919 р.

Notes of a Meeting Held at President Wilson's House in the Place des Etats-Unis, Paris, on Wednesday, May 7, 1919, at 11 a. m.

Present

United States of America
Rresideut Wilson.
France
M. Clemenceau.

British Empire
The Rt. Hon. D. Lloyd George, M. P.
Italy
M. Orlando.

Sir Maurice Hankey, K. C. B.
Secretaries – Count Aldrovandi.
Interpreter – Professor P. J. Mantoux.

Polish-Ukrainian Armistice Commission

Sir Maurice HANKEY brought to notice a letter from General Botha, the Chairman of the Polish-Ukrainian Armistice Commission, asking for authority for the Secretary General to despatch the following telegram under the auspices of the Commission: –

"Secretary of State Stanislau-Tarnopol.

Since the Ukraino-Polish negotiations have been commenced under auspices of the Peace Conference at Paris, warn High Command of our army to beware of every provocation of the enemy instructing the whole army to retain composure and dignity at any price during the negotiations."

Secretary of State
Dr. PANEYKO."

and in addition asking that general authority should be given to the Polish-Ukrainian Armistice Commission to authorise the despatch by the Secretariat-General of such telegrams as the Commission should from time to time consider necessary in connection with its duties.

PRESIDENT WILSON was in favour of the necessary authority being given.

M. CLEMENCEAU did not altogether like having telegrams sent before he had seen them, but said that he would agree with the President of the United States of America.

(At this point M. Orlando and Count Aldrovandi entered.)

(It was agreed

(1) That the Secretary-General should have authority to send the above telegram on behalf of the Polish Ukrainian Armistice Commission.

(2) That the Polish-Ukrainian Armistice Commission should be given general authority to authorise the despatch by the Secretariat-General of such telegrams ns the Commission should from time to time consider necessary in connection with its duties.)

Sir Maurice Hankey was instructed to notify the Secretary-General accordingly.

PPC. – Vol. 5. – P. 496–497.

№ 84
ЗВЕРНЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ ДО ТРУДЯЩИХ МАС ГАЛИЧИНИ І РОБІТНИКІВ УСЬОГО СВІТУ

9 травня 1919 р.

Товарищи

В марте-апреле прошлого года восстание трудящихся масс Украины было раздавлено штыками солдат германского империализма, приведенных на Украину Петлюрой, Винниченко и другими вождями Центральной Рады. Целое лето и осень вела беднота украинская борьбу с насильниками, генералами и офицерами именуемыми добровольческой армией, войсками англо-французского капитала, обманом и насилием пославшего к нам на усмирение освободившихся трудящихся масс французских, английских, греческих, румынских и польских солдат. С целым миром врагов пришлось молодой советской республике бороться не на живот, а на смерть. Преодолевая неслыханные трудности, сильная своим революционным порывом, полная сознанием необходимости биться на смерть с буржуазиейю помещиками и ея наймитами решившаяся идти до конца и твердо ведущая свою политику диктатуры пролетариата городов и деревень, советская

власть очистила почти всю территорию Украины от врагов трудящихся масс. Красные войска разбили на голову петлюровцев, добровольцев и союзников.

Красная, рабоче крестьянская армия Украины стоит у ворот Галиции.

Красная армия Украинской Советской Социалистической Республики есть меч в руках освобождающихся трудящихся масс, а не орудие их угнетения Красная армия Украинской Советской Социалистической Республики подошла к границам Галиции не в качестве врага галицийских крестьян и рабочих, а в качестве их друга и помощника.

Красная армия, армия освобождения не сделает ни одного шага вперед без приглашения рабочих и крестьян Галиции. Только позорной памяти царская власть и власть контр революционной буржуазии, власть Керенского могла пытаться завоевать Галицию. Мы, верховный орган рабоче крестьянской Республики Украины, Центральный исполнительный комитет советов рабочих крестьянских и красноармейских депутатов Украины перед лицом трудящихся масс всего мира заявляем вам, рабочие и крестьяне Галиции, что не имеем никаких завоевательных целей, не будем даже пытаться силою оружия присоединить Галицию к Украинской Советской Социалистической Республике и двинем наши войска против вашей буржуазии против ваших помещиков, против ваших богачей только в том случае, если вы сами обратитесь к нам за помощью. Помните, что Красная армия Советской Украины есть сильное оружие в руках восставших рабочих и крестьян ибо она плоть от плоти, кровь от крови самих трудящихся масс, ибо она есть часть восставших и освобождающихся рабочих и крестьян Украины. Эта красная армия справилась с таким грозным врагом, как войска англо французского империализма эта армия не побоялась танков и прочих смертоносных орудий, коими банкиры

и заводчики Англии и Франции грозили рабочей и крестьянской революции на Украине, и очистила от союзников Херсон, Николаев, Одессу, разбила во многочисленных боях галицийских сичевиков поднявших преступную руку свою на брата своего. Эта армия не пойдет против вас, она станет на границах Галиции и будет ждать, не понадобится ли помощь ея восстающим угнетенным, закабаленным, обездоленным братьям ея рабочим и крестьянам Галиции.

Но мы представители рабочих и крестьян всей Украины, избранный на III Всеукраинском Съезде Советов рабочих, крестьянских и красноармейских депутатов ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ СОВЕТОВ УКРАИНЫ, обращаемся к вам с призывом:

Сбросьте цепи свои!

Сбросьте власть помещиков и капиталистов!

Создавайте свои советы становитесь сами себе хозяевами!

Соединяйтесь с нами, образуйте вместе с освободившимися братьями вашими, украинскими рабочими и крестьянами общую рабоче крестьянскую Украинскую республику!

Объединяйтесь с Венгерской Советской рабоче-крестьянской республикой и рабочими и крестьянами Венгрии.

Помните, что по первому призыву вашему мы придем к вам на помощь и поддержим всеми силами в том числе и силою нашей Красной армии вашу освободительную войну.

Помните еще, что наши и ваши враги, трижды проклятые петлюровцы, залитые кровью расстрелянных, замученных, зарубленных и заколотых крестьян и рабочих Украины бежали к вам и пользуясь относительной безопасностью укрывшись за границами Галиции снова собираются, снова привлекают галичан в ряды своей армии, снова оттачивают нож, чтобы всадить его в самое

сердце рабоче крестьянской Украинской республики. Охраняя свободу и безопасность трудящихся масс Украины мы требуем от вас:

I Не давайте им в армию ни одного солдата,

II Чините им всяческие препятствия и гоните от себя этих иуд предателей, этих палачей трудящихся масс защищающих власть панов против власти рабочих и крестьян.

III Не мешайте нам добить эту гадину.

Помните, что если наши войска и перейдут в некоторых местах границу Галиции, то исключительно для того, чтобы добить петлюровскую банду, отобрать все имущество, награбленное ею на Украине и не дать ей возможности снова и снова нападать на советскую власть. Военная база петлюревцев, эту базу мы должны уничтожить и мы сделаем это, но уничтожив военную базу петлюровцев мы немедленно выведем войска наши из Галиции до тех пор пока вы сами не позовете нас и не решите соединиться с нами.

Помните, что с юга у вас Венгерская рабоче-крестьянская республика, а с востока Украинская рабоче-крестьянская республика. Восстав против своих угнетателей вы сразу будете иметь двух союзников, с юга и с востока Вы имеете полную возможность зажить новой свободной жизнью и сбросив помещиков, капиталистов, банкиров и богачей соединиться с нами в великой борьбе за освобождение трудящихся всех стран.

Да здраствует мировая революция!

Да здраствуют рабочие и крестьяне Галиции!

Да здраствует революционное добровольное объединение Галиции и Украины!

Да здраствует всемирная советская социалистическая республика!

Киев, 9 мая 1919 г.

ЦДАВОУ, ф. 4, оп. 1, спр. 626, арк. 33-35. Машинопис. Копія.

№ 85
ТЕЛЕГРАМА-ПРОТЕСТ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ ВАСИЛЯ ПАНЕЙКА ВЕРХОВНІЙ РАДІ ВІДНОСНО ВИКОРИСТАННЯ ПОЛЬСЬКИХ ВІЙСЬК ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ГАЛЛЕРА НА ФРОНТІ В ГАЛИЧИНІ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ

10 травня 1919 р.

The Government of the Western Ukrainian Republic requests me to communicate the following note:

According to exact information in the possession of my Government, the Polish High Command will order parts of the Haller Army into Galicia against the Ukrainians, which accords with the declaration of General Haller himself, recently published by Daily Express, to the effect that one principal object of his military operations consists in the conquest of all the Ukrainian territory as far as the Black Sea. This is what prevents the Ukrainian command from aiding with its troops from the Galician front the Ukrainian Directorate in its struggles against the Bolshevists. My Government protests most solemnly against this abuse of the considerable support given by the Allies to the Poles, and begs that counter-measures be taken.

Secretary of State,
DR. PANEYKO.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 8. – P. 180.

№ 86
ЗАЯВА ДЕЛЕГАЦІЇ ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО ПОРУШЕННЯ ПЕРЕМИР'Я ПОЛЬСЬКИМИ ВІЙСЬКАМИ

10 травня 1919 р.

Being entrusted by the Ukrainian Government with the task of negotiating through the Armistice Commission of the Peace Conference an immediate cessation of hostilities, we deem it our duty to advise precisely in what manner we kept our engagement on the day, when the alarming reports of the increase in the Polon-Ukrainian hostility appeared in the press.

At the very beginning of the pourparlers we declared that our troops would not undertake any offensive against the Poles. We now take the liberty of declaring before the Peace Conference and before the public opinion, that this engagement has been sincere and has been faithfully observed as the information received by us warrants a formal denial of the statement emanating from Warsaw, which represents us as aggressors.

In accordance with and for the purpose of facilitating the measures taken in Paris our Supreme Command has repeatedly after April I7th, offered to the Polish Commander to stop fighting, which offer has been every time rejected. These refusals covered and prepared the offensive, which has been decided upon in Warsaw and caused Mr. Paderewski's resignation.

Now, when this Polish attack has failed and our gallant troops have by counter attacks re-established and ever improved their position, efforts are being made to represent the battle, imposed upon us, as apremeditated offensive.

We protest most emphatically against these allegations. We repose our confidence in the decisions of the Peace Conference and trusting that its judgment shall be accepted by all, we take the liberty of emphasizing our good faith and of reassuring that we are determined to stand by our agreement.

Dr. Paneyko,
The State Secretary of the Foreign Office, Western Ukraine.
Dr. M. Lozynsky,
Under Secretary of State Foreign Office.
Col. Witowsky,
Extraordinary Delegate.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 18. – P. 353–354.

№ 87
ДЕШИФРОВКА ТЕЛЕГРАМИ ПОЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО КОМІТЕТУ В ПАРИЖІ МІНІСТЕРСТВУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПОЛЬЩІ ВІДНОСНО РЕКОМЕНДАЦІЇ КОМІСІЇ ГЕНЕРАЛА ЛЮІСА БОТА ЩОДО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМАРКАЦІЙНОЇ ЛІНІЇ

13 травня 1919 р.

K.N.P. do M.S.Z.
Paryż, 13 maja 1919 r. No.51

Komisja międzyaljancka pod przewodnictwem Bothy doręczyła dzisiaj Dmowskiemu projert zawieszenia broni polsko-rusińskiego, który skreśla następującą linję demarkacyjną: od Litowiża nad Bugiem ku południowi przez

Uhrynow, Lubów, Żabcze i Waniów, kotę 207 do Borowa, wzdłuż potoku Zeldec, na wschód ód Dribułek przez Żółtańce granicą powiatów Lwów, Gliniany, przez Mikołajów, Kocurów, Hryniów, na zachód od Bobrki, daeej przez Suchodoł i Hutę Szczawiecką, Głuchowiec i granicę powiatową, okrążając Demnię do Ujścia. Dniestrem i Bystrycą do Mokrzań, granicą powiatów przez Spryńska, dalej góry Huta, Wydiłek, Rostoczna, Króliki, Małowienka, przez Siwidniki, górę Bukowską, przez Hołowska, góry Bohna i Szymoniec, dalej rzeką Stryjem do Małkowa i przez Krywkę do koty 831 Jaszenowa na granicy węgierskiej.

Stwierdzono wyraźnie, że rozejm nie przesądza w niczem uregulowania sprawy Galicji Wschodniej, pozostawionej traktatowi pokojowemu. Nad wykonaniem, między innemi zredukowaniem obustronnem do 20.000 ludzi sił nad linją demarkacyjną, ma czuwać Komisja międzyaljancka amerykańsko-angielsko-francusko-włoska.

Zażądano odpowiedzi do jutra rana. W odpowiedzi nie uchylając się od zasady rozejmu, zaproponujemy odmienne warunki.

Streszczenie odpowiedzi zategrafujemy jutro.

Szczegóły, dotyczące projektu otrzymanego, odpowiedzi i układów – kurjerem.

Za zgodność

Pieczątka: Szef Biura

Gomité National Polonais Sekretarjatu Generalnego

Komitet Narodowy Polski. /-/ Romer

AAN. Warswawa. Kolekcja odpisów dokumentów. – Sygn. 55. – K. 70. Машинопис. Копія.

№ 88
ТЕЛЕГРАМА ПОЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО КОМІТЕТУ В ПАРИЖІ МІНІСТЕРСТВУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПРО ЙОГО ВІДПОВІДЬ КОМІСІЇ ГЕНЕРАЛА ЛЮЇСА БОТА ЩОДО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМАРКАЦІЙНОЇ ЛІНІЇ

13 травня 1919 р.

Streszczenie odpowiedzi Dmowskiego Komisji Generała Botha:

"Z powodu wzrastającego wpływu bolszewickiego w wojsku rusińskiem i niebezpieczeństwa, wynikającego z porozumienia niemiecko-bolszewickiego, Polska musi utworzyć jednolity front z Rumunją. W tym celu uważamy, że rozejm musi zawierać następujące punkta:

1. Zajęcie przez wojska polskie lub rumuńskie linji kolejowycł Lwów – Halicz – Stanisławów – Czerniowce, i Stanisławów – Körösmezo.

2. Prawo wstępu wojsko polskich lub rumuńskich w dostatecznej liczbie do Galicji Wschodniej dla utworzenia jednolitego frontu na linji Dniestru, Złotej Lipy i Styru, dla ochrony powyższych linji kolejowych.

Nota stwierdza dalej, że rozejm, nie zawierający powyższych warunków, przez Polskę podpisany być nie może".

Печатка
Польського Національного
Комітету

Підпис

AAN. Warswawa. Kolekcja odpisów dokumentów. – Sygn. 55. – K. 69. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 89
ТАЄМНИЙ ЛИСТ ГОЛОВИ МІСІЇ УНР У ВІДНІ В'ЯЧЕСЛАВА ЛИПИНСЬКОГО МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УНР ВОЛОДИМИРУ ТЕМНИЦЬКОМУ ПРО СТАНОВИЩЕ В ЄВРОПІ І ЩОДО СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

17 травня 1919 р.

Високоповажаний Пане Товаришу!

Події послідного часу у нас на Україні, особливо в Західній Области нашої Республіки, спонукують мене висловити Вам в приватній дорозі мої думки про завдання нашої закордонної політики в теперішнім моменті.

Історія української політичної думки перед війною і в часі війни, навіть в часі революції до берестейського миру, показує, що загал української суспільности на бувшій російській Україні, по за невеличкими виїмками, не мав в своїй програмі державної самостійности України і приняв сей постулят тільки тоді, як накинули його нам об'єктивні обставини. Се потверджує нам також практична внутрішна і міжнародна політика нашого правительства від вибуху російської революції і до січня минулого року.

Події, які мали місце на Україні по заключенню берестейського миру, і які довели Україну до повної анархії і большевицького заливу, а пізнійше занархізували і ослабили відпорну силу наших братів бувшої австро-угорської монархії та споводували послідню катастрофу в Галичині, потверджують, що керуючі кола української суспільності, хоч вели тепер корабель української політики під прапором державної самостійности і національного обєднання, але своєю незрілістю політичною і по

ним браком орґанізаційного змислу не тільки не наблизили остаточного сповнення сих постулатів національних, але поставили в сумнів осягненнє яких-будь політичних здобутків для українського народу.

При найкращій, яку тільки можна собі було представити, міжнародній констеляції, ми показали себе повними внутрішніми банкротами і, стиснуті з двох сторін історичними нашими ворогами, шарпаємось з боку на бік, без провідної думки політичної, без продуманого пляну політичного ділання внутри краю і за границею, розгубивши всї сили, які витворив нарід в першім періоді революції. Нас, як реальної сили, тепер не існує, але обставини міжнародного життя дальше сприяють нашій справі і коли ми, поколїннє наше, не хочемо перейти до історії найбільшими злочинцями, мусимо напружити всї наші сили, щоби ті обставини використати, щоби нарід наш за свої жертви хоч що-небудь дістав позитивного.

Ми мусимо ясно визначити свою витичну лінію, по якій має йти наша національна політика, мусимо мати конкретний плян практичного політичного ділання в заграничній полїтиці, бо вона тепер про все рішає. — Осягнути повну державну самостійність, з одночасним обєднаннєм всїх українських земель в потрібних нам границях, ми не можемо, на се у нас нема внутрішнїх сил. Як би якась посторонperiodня сила нам се зробила, якби знайшлися другі Німці і прислали нам для здвигнення нашої держави півмілїонову армію, то повторилася б та сама історія, що була з Німцями. Але історія не повторюється. Легше осягнути нам другу річ, яка при даних обставинах нашого національного і міжнародного життя, є для нас важнійша державної самостійности, а саме — доконати обєднаннє всїх українських земель. Але сю задачу можемо виконати тільки тоді, коли будемо вести активну міжнародну політику, коли будемо робити се в порозумінню

і в союзі з тими народами і державами, які є або можуть бути в сім заінтересовані.

Досі наша політика була пасивна. Досі з жадною європейською державою ми не вміли чи не хотіли увійти в якийсь політичний союз, навіть з инишими народами бувшої Росії, які знаходяться в однаковім з нами положенню, ми не вміли дійти до спільного координованого ділання так на терені бувшої Росії, як і за границею, на підставі якогось пляну з ширшим політичним закроєм. Ми топчемось на однім місці і довели себе до такого стану, що взагалі ніякої політики не можемо вести і дригаємо членами свого тіла, як паралітики. І за нас починають політику робити наші історичні вороги – Москалі і Поляки. В першій мірі миж ними, як евентуальними союзниками, маємо вибірати, коли не хочемо, щоб життя перейшло над нами, як окремою національно-політичною індивідуальністю, до порядку дневного. Відтак шукати союзників на Заході. І то робити зараз, не гаючи ані хвилини часу.

Між Польщею і Москвою вибір ясний. Поляки для нас ворог небезпечнійший від Москалів. Заслаба польська нація і за велика українська територія, щоби Поляки могли нас всіх до себе прибрати, щоби ми мали при них збірати свої землї і з польською державою "унїю" робити. Тай Поляки на се не підуть. Їм потрібні тільки наші західні землї, досить спольонїзовані вже, щоб при помочі власного державного апарату їх цілком зробити польськими. Ніякі автономії, які Поляки обіцяють Українцям, не заасекурують українських земель від винародовлення під Польщею і чим менший обшар буде сих земель, тим скорше се наступить. Для того ані одного кавалка землї під Польщею і іншими сусідними державами від заходу, ми не сміємо лишити, тільки всю історично і етноґрафично національну територію злучити разом.

Наступити се може тільки при Москві, в складі того державно-політичного твору, який остаточно повстане на

руїнах бувшої царської імперії. І щоб се не сталося без нас і проти нас, щоб ми в сім новім політичнім творі на сході Європи заняли своє власне місце, ми мусимо проявити в сім напрями політичну активність, а коли нас на се стати, то і ініціятиву на себе взяти. Підставою нашого правно-державного становища в сій акції може бути Переяславський Трактат Богдана Хмельницького з Москвою р. 1654., з поширенням духу і змісту того акту, з узглядненнєм новочасних політичних і суспільних вимог, на всї обєднані українські землї.

Треба мати на увазі, що в воених цілях розсадженої війною і революцією Росії було між іншим завойованнє Галичини, Буковини і Угорської Руси. В сім напрямі держави антанти, при боці яких боролась Росія, поки не впала, мають супроти неї зобовязання. Сї зобов'зання переходять, річево беручи справу, на Українців і Москалів, на ті державні і суспільні органи, що їх сі народи витворили, як репрезентантів їх національних змагань. Треба на річи дивитись реально і не забувати сього, що Сазонов і Маклаков з товариством є не тільки для будучини, але навіть для теперішнього часу властивими репрезентантами інтересів бувшої і будущої Росії і екзекуторами тих зобов'язань, які антанта має супроти західних українських земель. І до сих елементів треба нам звернутися, з сими елементами треба зробити союз для відновлення федеративної Росії, евентуально створення східно-європейської федерації, і їх використати на міжнародній арені, щоб врятувати Галичину від загибелі.

Коли ми прийдемо до них з платформою федерації і коли при сім будемо домагатися прилучення західних українських земель до тої федерації, то може вони з нами почнуть говорити і, не рішаючи остаточно форми тої федерації і змісту наших державних прав, може підтримують нас тепер же активно перед державами антанти

в справі Галичини. А союз з Чехами, про який тепер говориться в Празі, уможливив би нам фактичне посіданнє західних наших земель і утвореннє з Галичини бази для очищення України від большевизму.

Такою на мій погляд мусить бути наша полїтика в теперішнім моменті в Парижї, до сеї заграничної полїтики мусить бути достосована і наша полїтика внутрішня.

Не вдаючись в деталї, вбираю своє становиско в такі точки:

1. В формі, на яку може позволити дотеперішне офіціальне становисько нашого правительства, заявити державам антанти, що Українці, домагаючись признання державної самостійности України, сим самим не відкидають можливості такого чи іншого правно-державного зв'язку з рештою Росії, коли там повстане признане державами антанти правительство.

2. З особами, які репрезентують в Парижї ведену під військовим проводом Колчака акцію до запровадження в Росії нового ладу, зробити порозуміннє для спільної дипломатичної акції на платформі федерації, для рятування західних українських областий Галичини, Холмщини, Підлясся, Буковини, Угорської Руси, а також инших загрожених областей, як Бессарабія, Крим, Кавказ і пр.

3. Сепаратно від Росіян увійти в обороно-зачіпний союз з Чехами, наразї в імени Західної Области нашої республїки і при їх помочи та при технїчній помочи держав антанти увільнити від Поляків східну Галичину.

4. Домагатися наперед міжнародного признання для Західної Области нашої Республїки, не комплїкуючи сеї справи з міжнародним признанням Наддніпрянської України.

Оці уваги прийміть під розвагу в необовязуючий приватній спосіб, а роблю їх з тим більшою отвертістю, що сам належу до тих нечисленних українських само-

стійників, які від десятка літ консеквентно на грунті державної самостійності стояли і практично до послїдного часу в сім напрямі працювали. Міняю свою позицію для того, бо бачу, що здійсненнє сього постуляту є неможливим, а коли ми хочемо вести реальну полїтику, то мусимо в своїй практичній дїяльности стати на чимсь реальнім.

З високим поваженнєм **В'ячеслав Липинський**

ЦДАВОУ, ф. 2696, оп. 1, спр. 65, арк. 14–18. Машинопис. Оригінал.

№ 90
НОТА ДЕЛЕГАЦІЇ УНР ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІДНОСНО ДЕРЖАВНО-ПРАВНОГО СТАТУСУ БУКОВИНИ

17 травня 1919 р.

DÉLÉGATION PARIS, LE_______1919
LA RÉPUBLIQUE UKRAININNE
37, RUE LA PÉROUSE
TÉL.: PASSY 33-37 17 MAI,

A Son Excellence Monsisur le Président de la Conférence de la Paix la Paix á PARIS.

Nous venions à peine de faire une démarche, le 9 Mai, au sujet de l'UKRAINNE (Ruthénie) hongroise, que les journaux ont enregistré un bruit d'aprés lequel la Bukovine entiére serait donnée à la Roumanie.

Nous ne pouvons croire gu'il en soit ainsi, mais, nous doutant des visées impérialistes de nos voisins, nous nous permettons de demander avec instance, en nous appuyant sur les

représentations précédentes du 25 février et du 18 Mars, de ne pas prendre de décision sur cette question sans nous entendre.

Pour cette raison, nous demandons la nomination d'une commission intéralliée spéciale qui aurait le devoir d'examiner nos revendications concernant la frontiére ukraino-roumaine en Bukovine, et nous serions désireux gue l'opinion de cette commission serve de base à la décision impartiale qui sera prise à ce sujet.

Pour appuyer notre demande nous alléguerons les faits suivants:

1° – La Bukovine a un territoire de 10.000 Kilométres carrés dont 4.500 forment un territoire compact appartenant intégralement au territoire Ukrainien de Galicie. – On comptait, en 1910, 800.000 habitants dont les Ukrainiens représentaient les 38,4 % et les Roumains 34,4%, par conséquent les Ukrainiens avaient une majorité relative. – La Bukovine était divisée en 28 districts judiciaires (voir le tableau oijoint); dont sept (N° 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8) étaient (excepté les Juifs qui sont dispersés dans tout le pays et quelques colonies allemandes et magyares peu nombreuses) exclusivement Ukrainien; un (n° 6) presque entiérement Ukrainien, un (n° 9) avec une majorité Ukrainienne, trois (n° 10, 11, 12) avec une forte minorité Ukrainienne (plus de 20% de la population) et deux (n° 21, 22) seulement avec une population au-dessous de 1 %. Cependant les Roumains formaient dans un district seul (n° 22) plus des 3/4 des habitants et dans sept (n° 1–5, 7, et 8) moins de 1 %.

2° – Personne n'a mis en doute le caractére ukrainien de la Bukovine septentrionale et occidentale; les Roumains euxmêmes le reconnaissent:

(Voir: SERBESCO, la Roumanie et la guerre, Armand Colini Paris, p. 88, COMNENE. La terre Roumaine, Payot, Paris; A. DELATRI au lendemain de la victoire, librairie Nationale, Paris, p. p. 170–171; Const. Lacea., La Bukovine, Paris, 1919 etc;;; –

De plus, le Haut Commandement Interallié de Bucarest, le Général Berthelot, dans son entretien avec une mission extraordinaire du Gouverhement de l'UKRAINE OCCIDENTALE, le Avril, a reconnu le caractére ukrainien de lá Bukovine septentrionale et occidentale comme incontestable, et en conséquence se chargea de transmettre un mèmoire Ukrainien concerhant la question de Bukovine aux Gouvernements des Puissances Alliées.

3° – Les motifs historiques dont les Roumains se servent dans leurs prétentions impérialistes s'appuient exclusivement sur le fait que ce pays, dés 1400 jusqu'en 1774, était une partie de la principauté de Moldavie, L'autre fait aussi historiquement incontestable, c'est que, non seulement la Bukovine mais la Roumanie septentrionale elle (même avait fait partie da l'Etat ukrainien do Galicie et Lodomerie. – ce fait, ils le passent sous silence.

4° – Aucune raison d'ordre géographique n'autorise les demandes roumaines: au contraire, la rive droite du Czeremosz et l'espace entre le Prouth et le Dniestr forment un prolongement naturel de la Galicie, par leur situation même.

5° – Le traité conclu entre la Roumanie et les Alliés, le 17 Aout 1918, reconnait le caractère ukrainien de la Bukovine et trace, comme limites de la future Roumanie, le Prouth et non le Dniestr.

6° – La population Ukrainienne de la Bukovine, quoique peu nombreuse, formait, dans la vie intellectuelle et politique

de l'UKRAINE, un facteur très important; conséquemment sa réunion à l'UKRAINE semble indispensable. Le bien-être relatif, les hautes qualités physiques et morales de la population, son patriotisme et sa maturité politique, employés à l'édification de l'Etat ukrainien, sont inappréciables, non seulement au point de vue de l'intérêt particulier des ukrainiens, mais même au point de vue de l'intérêt général du monde civilisé tout entier. Ii serait impardonnable de laisser disperser ces forces vitales dans la lutte improductive contre l'ad versaire national.

7° – On ne saurait s'illusionnerr: cette lutte deviendra inévitable si les rêves impérialistes des Roumains trouvent leur réalisation.

Les Ukrainiens de Bukovine, qui pendant plus de cinquante ans ont joué un rôle important dans la vie nationale et intellectuelle; qui ont eu une grande influence dans les institutions publiques; qui ont créé nombre d'otablissements économiques ainsi que d'instruction et d'art; qui ont eu des droits reconnus à l'Université, six écoles supérieures aux frais de l'Etat, des centaines d'écoles primaires, professionnelles etc..., au frais du pays – ne pourront pas se développer sous la domination étrangère. Au contraire, ils se heurteront à des obstacles insurmontables qui seront capables même de briser leur vie nationale. Une lutte nationale commencera, plus acharnée qu'en Autriche, et dans cette lutte, la population Ukrainienne trouvera son appui, non seulement chez ses compatriotes de Bessarabie, dont le chiffre s'élève à 1/2 million, mais chez les non-Roumains de l'Empire non veau.

Est-ce dans 1'intérêt de la Paix universelle? La Roumanie a déjà assez d'ennemis intérieurs et extérieurs sans chercher à s'en susciter de nouveaux.

Les raisons que nous venons de mentionner sont incontestablement suffisantes pour autoriser l'incorporation de la Bukovine septentrionale et cocidentale à l'Ukraine, au moins jusqu'à la ligne Kirlibaba – Storozynets – Czernowitz – Chotin.

Nous considérons donc comme nécessaire de nommer une commision intéralliée d'après notre demande exprimée ci-des-sus, gui:

1° – fixerait en Bukovinc la ligne-frontière entre la Roumanie et l'Ukraine;

2° – et gui, jusqu'au moment ou les travaux seront terminós, tracerait une ligne de démarcation entre les deux Etats et, après l'évacuation par les troupes Roumaines de la partie Ukrainienne occupôe, remettrait 1e pouvoir au gouvernement de l'Ukraine occidentale.

SIGNE:

G. SYDORENKO m. p.
Président de la Délégation.
Délégati

DR. PANEYKO m. p.
Vice-Président de la

et Secrétaire d'Etat de
l'UKRAINE OCCIDENTALE.

ANNEXE N° DISTRICTS	KILO-ME-TERS CARRÉS	POPULA-TION AUTRI – CHIEN-NE EN 1910.	LA POPULA-TION UKRAI-NIENS	TOTAL COMPRENAIT:				
				%	ROUM-AINS	%	JUIFS	%
1 ZASTAWNA	493	31.201	47.600	92 8	65	0.1	4.1489	8.2
2 KOTZMAN	345	45.107	39.432	87.4	120	0.3	3.859	8.5
3 PUTILLA	530	14.323	12.744	87.1	5	0.0	1.744	11.9
4 STANESTIE	181	18.989	16.212	85.4	160	0.8	2.190	11.5
5 ZASCNKOUTZ	220	23.263	13.458	79.4	82	0.3	3.160	13.6
6 SADAGORA	340	42.758	31.945	74 7	1.311	3.0	7.156	16.6
7 WISNITZ	759	40.834	30.035	74.6	85	0.2	8.740	21.4
8 SELETIN	888	9.895	7.308	73.9	52	0.5	1.688	16.8
9 CWERNOZITZ	414	44.130	22.351	50.7	18.060	40.9	1.401	13.2
10 SERETH	519	65.347	26.819	41.0	19.199	29.4	5.112	7.8
11 STOROZYNETZ	432	36.061	11.213	31.9	13.334	36.9	5.729	15.8
12 CZUDIN	530	33.086	6.622	20.0	20.135	60.9	2.776	8.2
13 CZERNOWITZ (Ville)	59	85.458	15.524	17.9	13.440	15.7	28.613	38.8
14 KIMPOLUNG	1.354	14.781	6.011	17.4	18.952	54.7	3.545	10.1
15 BOJAN	120	16.418	2.840	13.3	10.192	62.1	2.357	14.2
16 STULPIKANY	342	9.963	1.001	10.1	5.922	59.4	609	6.1
17 SUCZAWA	569	66.408	6.327	9.5	46.529	70.1	6.614	9.9
18 SOLKA	300	27.521	1.165	4.2	20.588	74.8	949	3.4
19 DORNAWATRA	653	14.781	541	3.7	8.217	55.6	1.925	12.4
20 RADAUTZ	534	58.615	1.185	2.0	37.152	63.4	6.340	10.8
21 GURAHUMORA	440	33.721	122	0.4	22.102	65 5	2.776	8.2
22 WIKOW	419	22.127	40	0.2	17.558	79.3	1.414	6.4
BUKOVINE entière	10.441	794.929	305.101	38.4	273.254	34.4	102.919	12.9

Voir: Les rčsultats du recensement de la population le 31 dčce, bre 1910 (Statistigue autrichienne, série nouvelle tii).

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 291. Машинопис. Копія.

№ 91
ЗАЯВА ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО ОКУПАЦІЇ БУКОВИНИ РУМУНІЄЮ

17 травня 1919 р.

Paris, May 17, 1919.

To: His Excellency, the President of the Peace Conference.

FROM: Sydorenko, President of the Delegation.

We had scarcely, on May 9, taken the first step in regard to Hungarian Ukrainia (Ruthenia), when the newspapers published a report to the effect that all Bukovina was to be given to Rumania.

We cannot believe that this is so. Suspecting the imperialistic designs of our neighbor, we take the liberty of requesting earnestly, basing our stand on the preceding representations of February 25 and March 18, that no decision be taken on this subject without hearing us.

For this reason we request the appointment of a special Interallied Commission charged with examining our claims concerning the Ukraino-Rumanian frontier, and we request that the opinion of this Commission serve as the basis of an impartial decision taken on this subject. In support of our request we present the following facts:

1) Bukovina has an area of 10,000 square kilometers, 4,500 of which form a compact territory belonging integrally to the Ukrainian territory of Galicia. In 1910 there were 800,000 inhabitants, of which 38.4% were Ukrainians and 54.4% Rumanians, hence the Ukrainians had a relative majority.

Bukovina was divided into 22 judiciary districts (see supplementary table) of which *seven* (Nos. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8), were (except for the Jews, who are distributed throughout the entire country, and a few German and Magyar colonies, not numerous) exclusively Ukrainian; one (No. 6) almost entirely Ukrainian, one (No. 9) with a Ukrainian majority, three (Nos. 10, 11, 12), with a strong Ukrainian majority (more than 20% of the population) and two only (Nos. 21 and 22) with a population below %.

On the other hand the Rumanians formed in one single district (No. 22) more than 75% of the inhabitants, and in *seven* (No. I, 5, 7, 8), less than 1%.

2) No one doubts the Ukrainian character of Northern Bukovina; the Rumanians themselves recognize it.

(See: Serbescu, *La Roumanie et la guerre,* Armand Collin, Paris, page 58. Corneno, *La lerre rottmaine,* Fayet, Paris. A. Delaire, *Au lendemain de la victoire,* Librairie nationale, Paris, pages 170, 171, etc.)

Moreover, the Interallied High Command at Bucharest, General Berthelot, in a conversation with a mission extraordinary of the Government of Western Ukrainia on April 7, recognized the Ukrainian character of Northern and Western Bukovina as incontestable, and in consequence will take charge of the transmission of a Ukrainian memorandum concerning the question of Bukovina to the Governments of the Allied Powers.

3) The historical bases which the Rumanians advance for their imperialistic claims are founded exclusively on the fact that this country, from 1400 to 1774, was a part of the principality of Moldavia. Another historical fact equally incontestable is that not only Bukovina but Northern Rumania

itself had formed part of the Ukrainian State of Galicia and Lodomaria, a fact which they pass over in silence.

4) The Rumanian claims are authorized by no geographical reasons; on the contrary, the right bank of the Czeremos and the space between the Pruth and the Dniester form the natural prolongation of Galicia by their very situation.

5) The treaty between Rumania and the Allies of August 17, 1919, recognizes the Ukrainian character of Bukovina and traces the Pruth and not the Dniester as the boundaries of the future Rumania.

6) The Ukrainian population of Bukovina, though not large, formed, in the intellectual and political life of Ukrainia, a very important factor, consequently its reunion with Ukrainia, seems indispensable. The relative wealth, the high physical and moral qualities of the population, their patriotism and political maturity, employed in the edification of the Ukrainian State, are invaluable, not only from the point of view of Ukrainian interests, but from that of the entire civilized world. It would be unpardonable to allow these vital forces to be dispersed in the unproductive struggle against the national adversary.

7) Let there be no illusions: this struggle will be inevitable if the imperialistic dreams of the Rumanians are realized.

The Ukrainians of Bukovina, who for more than fifty years have played an important role in the national and intellectual life, who have had a great influence in the public institutions, who have founded numerous economic establishments as well as those for instruction and art, who have had recognized rights in the University, six public high schools, hundreds of public primary, professional, etc., schools, will no longer be able to

develop under foreign domination. On the contrary, they will meet insurmountable obstacles, which may be capable of breaking their national life. A national struggle will begin more desperate than in Austria, and in this struggle the Ukrainian population will find its support not only in its compatriots of Bessarabia, whose number amounts to more than half a million, but also in the non-Rumanians of the new empire.

Is this in the interest of universal peace? Rumania has already enough enemies at home and abroad, without trying to stir up new ones.

The reasons just mentioned are incontestably sufficient to authorize the incorporation of Northern and Western Bukovina in the Ukraine at least as far as the line Kirlibaba – Storozynetz – Czernowitz – Chotin.

We consider it necessary to appoint an Interallied Commission according to our request expressed above, which shall:

1) fix the frontier line in Bukovina between Rumania and Ukraine.

2) trace the line of demarkation between the two States until the work shall be completed, and, after the evacuation of the occupied Ukrainian part by the Rumanian troops, shall put the power in the hands of the Government of Western Ukrainia.

PANEYKO,
Vice-President and Secretary of
State of Western Ukrainia.
SYDORENKO,
President of the Delegation.

Miller D. H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 18. – P. 482–485.

№ 92
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ РАДИ ЧОТИРЬОХ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ПЕРЕМИР'Я

17 травня 1919 р.

Tne Polisn-Ukrainian Arministice

PRESIDENT Wilson said that he had seen a report in the newspapers to the effect that the Polish Diet refused the view of M. Paderewski in favour of stopping operations on the Ukraine front, as desired by the Allied and Associated Powers. M. Paderewski had refused to accept the view of the Diet, and threatened to resign. If Poland continued fighting, lie thought that the representatives of Poland ought to be asked to withdraw from the Peace Conference. His information, however, was entirely derived from the newspapers.

M. CLEMNECEAU doubted if this impression was correct. He had information to the effect that the Polish orders to continue fighting had been recalled.

MR. LLOYD GEORGE read extracts from a telegram received from General Carton de Wiart to the effect that the military preparations were too fir advanced, and public opinion was too firmly set for the operations to be stopped from Poland, and that hostilities could only be brought to an end by the direct intervention of the Peace Conference.

He then read a comment by Lord Robert Cecil, suggesting that the Supreme Economic Council should on Monday inform M. Dmowski that no further supplies would be sent unless hostilities ceased.

PRESIDENT WILSON said that M. Paderewski had a letter in his possession from Mr. Hoover, informing him that aid would only be extended to Poland so long as he was in charge.

MR. LLOYD GEORGE then read extracts from a letter by General Botha, Chairman of the Polish-Ukrainian Armistice Commission, who pointed out that the Supreme Council was being brought into contempt by the neglect of its decisions by the Poles, and that the League of Nations would become nugatory unless the present Conference could enforce its decisions. He pointed out that the Ukraine was the only state formed out of the old Russian Empire to whom no armaments had been supplied, though they were fighting the Bolsheviks.

M. CLEMENCEAU said that the Ukrainians were more than half Bolshevik themselves.

PRESIDENT WILSON agreed with General Botha, and pointed out the difficulty that there were no means of obtaining exact information.

MR. LLOYD GEORGE said that the Council of the Principal Allied and Associated Powers was carrying on temporarily, pending the formation of the league of Nations. Its orders could not be defied without weakening the League of Nations itself.

PRESIDENT WILSON said it was the Conference, rather than the League of Nations, that would be discredited. The Conference was engaged in a final settlement, rather than on these temporary disputes. The fixing of the frontier between the Ukraine and Poland was a very difficult matter.

MR. LLOYD GEORGE said that the Ukraine was willing to stop fighting, and that it was the Poles who were making the difficulty.

President Wilson asked if General Haller's Army was still being transported to Poland? Could the transport of the remainder be stopped? His own opinion was that if 2 Divisions had gone, that was enough for the present.

Mr. Lloyd George said that M. Paderewski ought to be supported, as he was a very honest and loyal man. He should be given an intimation that if the orders of tnis Council were not carried out, no further support would be given. He would do this through the Foreign Ministers.

President Wilson said it was important not to give even a superficial idea that M. Paderewski was not being supported. He had played the game straight throughout. The message ought to be sent, not to M. Paderewski, but to General Pilsudski, the Head of the Polish State.

Mr. Lloyd George asked if it was possible to address the Head of the State.

President Wilson said that it was.

M. Clemenceau asked President Wilson to draft a despatch.

(It was agreed that President Wilson should draft for consideration a draft addressed by the Council of the Allied and Associated Powers to General Pilsudski).

PPC. – Vol. 5 – P. 676 –677.

№ 93
ЗВІТ ПРО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ В ЛЮБЛИНІ МІЖ ДЕЛЕГАЦІЯМИ УКРАЇНСЬКОГО І ПОЛЬСЬКОГО ГОЛОВНИХ КОМАНДУВАНЬ

20 травня 1919 р.

RAPORT

z posiedzenia delegatów Głównodowodzącego wojsk Ukrainy Nadnieprzańskiej:
pułk. Lewczuka,
pułk. Antonczuka,
setn. Rutskiego,
chór. Szuppa;
z delegatami: Naczel. Dow. W.P.
kapt. Myszkowskim,
M.S.Z. p. Szumlakowskim,
które odbyło się w sztabie armji generała Hallera dnia 20-go.

Delegaci ukraińscy oświadczyli, że przybywają z polecenia Głównodowodzącego wojsk Nadnieprzańskiej Ukrainy, atamana Oseckiego (wojskowego zastępcy Petlury).

Pisemne pełnomocnictwo (w załączeniu) skomunikowania się z polskim dowództwem frontu chełmskiego, podpisane przez atamana Oseckiego, zostało im wręczone przez tegoż, dnia 17 b.m. w Radziwiłłowie.

Delegaci przedłożyli ustnie propozycje głównego dowództwa Nadn. Ukrainy jaknajśpieszniejszego doprowadzenia do zawieszenia broni na froncie wołyńskim, proponując do czasu ostatecznego porozumienia się liniję demarkacyjną, odpowiadającą linji frontu z dnia 18.V., (t.j. dnia ich przybycia do Dowództwa W.P. frontu wołyńskiego).

Wychodząc z założenia, że w interesie zarówno Polaków jak i Ukraińców leży walka z bolszewikami, proponują:

1) Albo zawarcie porozumienia z Polską i wspólną akcję wojskową przeciwko bolszewikom, przyczem Polacy zajęliby pewien odcinek frontu,

2) Albo zawarcie umowy z Polską o zaniechanie wszelkiej akcji zbrojnej na froncie wołyńskim, w celu umożliwienia Ukraińcom??? wyrażają pewność – w związku z ukraińskiem przeciwbolszewickiem powstaniem, że ich wojskom uda się oczyścić Ukrainę od bolszewików, w ciągu $1^1/_2$ miesiąca.

Zdaniem delegatów dowództwo sił zbrojnych ukraińskich zaskoczone zostało ofenzywą polską i nie zdaje sobie sprawy z tego, czy Polacy uważają Ukraińców za bolszewików i jako z takimi prowadzą walkę, czy też nie uznają ich za bolszewików, a wojnę prowadzą skutkiem zatargu o przynależnoęć poszczególnych terytorjów, otrzymali oni przeto polecenie przekonania się czy Polacy skłonniby byli do nawiązania pertraktacji. W razie przyjęcia powyższej propozycji, przysłaną zostanie z Ukrainy specjalna delegacja, która otrzyma zasadnicze i szczegółowe pełnomocnictwa, również i w sprawie Galicji, co do której tymczasem kwestja pozostaje otwartą.

Określając stosunek Ukrainy Nadnieprzańskiej do Galicji, pułk. Antonczuk zaznacza, że wskutek powstałych miejscowych antogonizmów wzajemne współdziałanie wojskowe od dwóch miesięcy ustało (na zwróconą mu uwagę o akcji sieczowników na Wołyniu potwierdził jej słuszność, zaznaczając przytem, że siczownicy występują na Wołyniu nie licznie). Galicja posiada daleko idącą autonomję, własne wojsko i rząd, jedynie Dyrektorjat jest łącznikiem z Ukrainą, (formy podporządkowania Galicji nie umiano ściśle określić). Pułk. Antonczuk

twierdzi, że głównym celem Ukrainy Naddniep. jest walka z bolszewikami, natomiast Galicji – walka z Polakami i że Galicja wpłynęła na udział Ukrainy w wojnie z Polską. Oświadczył on w imieniu swoim i delegacji, że dla nich jako mieszkańców Ukrainy Naddnieprzańskiej, sprawa Galicji jest nową i nieznaną (a więc poniekąd drugorzędna).

Jednym z motywów, który skłonił dowództwo ukraińskie z propozycją do zwrócenia się z propozycją do Polaków, była według oświadczenia przewodniczącego delegacji pułk. Lewczuka, zmiana sytuacji politycznej na Ukrainie. Myślano początkowo, że uda się utrzymać dwa fronty: bolszewicki i polski, okazało???? ?

Obecnie chodzi ośpieszne porozumienie się z Polską, niezależnie zupułnie od sprawy Galicji Wschodniej. Pułk. Lewczuk oświadczył równocześnie, że wie o tem, iż zwrócenie się do Rządu polskiego może wywołać tarcia i nieporozumienie między Ukrainą Naddnieprzańską a Galicją.

Na kilkakrotnie wyrażone przez nas życzenie, nieoficjalnego choćby określenia podstaw, na których ewentualnie mogłoby być zawarte porozumienie, delegaci dawali odpowiedzi wymijające, zasłaniając się brakiem odnośnych pełnomocnictw, jednak w końcu przewodniczący delegacji wyraził mniemanie, że w celu osiągnięcia porozumienia z Polakami, rząd Ukraiński będzie skłonny do ustępstw terytorjalnych.

MYSZKOWSKI KPT.
M. SZUMLAKOWSKI.

Ukraine and Poland in Documents: 1918–1924. Vol. 1. – P. 122–124.

№ 94
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ОБГОВОРЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ПЕРЕМИР'Я НА НАРАДІ У ПРЕЗИДЕНТА США ВУДРО ВІЛЬСОНА

21 травня 1919 р.

Polish–Ukrainian Armistice

M. GLEMENCEAU handed a despatch from the French Military Mission at Prague to the Ministry of War, to M. Mantoux, which was translated by him. This despatch stated that General Haller's Polish troops had attacked the Ukrainian troops south of Przemysl and were threatening Borislav. The Polish troops should arrive at Drohobycz tomorrow. The Galician population were already beginning to retire towards the passes of the Carpathians in order to take refuge in Czecho-Slovakia. The Ukrainian Government had asked for support by the Czech troops in the Borislav district, but this was not likely to be granted. The Czech Government was concerned lest the Bolshevist forces should, owing to the diversion by the Polish attack, overwhelm the Ukrainians. Tho military command in Czecho-Slovakia under the burden of the demands from the Ukrainian front had no reserves to spare for the Carpathians. Communication from Transylvania to Poland through Czecho-Slovakia was interrupted.

GENERAL ALBI said that this news had been brought to General Pelle by Ukrainian offieers. He explained on a map how the Ukrainians, who had been fighting the Bolsheviks for

the last two months, were under pressure from Polish, Bolshevik and Roumanian forces.

Mr. Lloyd George said that this was a breach of faith by General Haller, who had absolutely no right to take this action. He said that General Botha had been much impressed with the Ukrainians' case, and had suggested that the Council of Four should see the Ukrainians. The Poles were helping to crush an independent movement against the Bolsheviks.

President Wilson said that Mr. Hoover had suggested that the whole group should be informed that supplies of every kind would stop if fighting did not cease.

Mr. Lloyd George said that Sir Esme Howard, who had always been favourable to the Poles, had sent him memorandum, advising that the Poles ought to he stopped on their present lines.

M. Clemenceau asked if President Wilson's memorandum had been sent to the Poles.

President Wilson reminded him that, it had been suspended owing to the receipt of M. Paderewski's telegram.

Mr. Lloyd George urged that the Ukrainian Delegation should be heard. These small nations were going straight to perdition, and adopting all the worst, vices of which the Prussians had been accused.

President Wilson said that the first question seemed to be to define the boundaries. Until that was done, it was difficult for the Council to take up an intelligible position for stopping the lighting between these States.

Mr. Lloyd George advocated the stoppage of food and munitions as a means of bringing the fighting to an end. The Polish Ukrainian Armistice Commission had defined the

boundary. General Botha told him that the Polish population in the Lomberg region was only about one-sixth of the total.

President Wilson said that M. Paderewski had told him that Lemberg was Polish.

Mr. Lloyd Geoge said that according to General Botha, Lemberg was a Polish town in the Ukrainian district.

(It was agreed that General Botha and the Members of the Polish-Ukrainian Armistice Commission, as well as the Ukrainian Delegation should be seen on the same afternoon at 4 p. m.)

PPC. – Vol. 5. – P. 754–755.

№ 95
ЦІЛКОМ ТАЄМНИЙ ЗВІТ ВІЙСЬКОВОЇ МІСІЇ ДОКТОРА ІСААКА БАУМАНА ДЕЛЕГАЦІЇ США НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО СТАНОВИЩЕ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

21 травня 1919 р.

Do Misji Amerykańskiej Hotel Grillon. Paryż.
Przedmiot: Raport.

1/. Polacy wzięli Drohobycz, Borysław i Stryj, na południe od Lwowa – Busk, Złoczów, Jeziorna, na wschód od Lwowa – i ostatniej nocy nadszedł raport, że Tarnopol został także zdobyty.

Drohobycz i Borysław są to źródła naftowe.

Małą ilość informacyj można mieć tutaj z ukraińskiej strony. Polacy powiada ja, że maję, dowody połączenia się Ukraińców z Bolszewikami, Ukraińcy za ś miejscowi twierdza, że nie wiedza, ażeby to była prawda.

Chyże postępowanie naprzód Polaków, którzy używaj, do tego dywizji Hallera i rzekomo są one pod kierownictwem francuskich generałów, wyda je mi się watpliwem.

Jak twierdzą Polacy, Ukraińcy nie posiadają zorganizowanych oddziałów i rozpadli się oni na małe niedyscyplinowane bandy, większa część których w ucieczce przyłączyła się do bolszewików.

Polacy twierdzą, że ostatnio zdobyli sześć tysięcy Ukraińców wśród nich około dwustu oficerów, amunicję, kulemioty, armaty i zaopatrzenie wojenne.

Jeśli raporty polskie są zgodne z prawdy i oddziały ich skontrolowane i linje komunikacji ustalone /albo bliskie ustalenia/ co zresztą w ogólności wydaje się bardzo mało możliwem,w takim razie prędze niż w ciągu tygodnia cała Galicja będzie zdobyta przez Polskę.

Jak mówiłem w depeszy z dnia 5 maja Ukraińcy byli bliscy tego, by ustąpić /oddać/ źródła naftowe, ale z trudnością mogę uwierzyć, by cała armja ukraińska raptownie po przybyciu wojsk Hallera, rzuciła się do ucieczki. Jednakże taka sytuacja jest możliwą.

A więc nawet jeżeli Polacy wzięli wszystko to, co twiedzą i jeżeli cała Galicja wpadnie w ich ręce w ciągu tygodnia, dwóch lub miesiąca, sa pewne fakty, które musza być zaznaczone.

1. Ukraińcy uczynią, jeżeli będą mogli, wielkie szkody osobom i własności na terytorjum obecnie znajdujacem się pod inwazją Polaków.

2. Polacy także podczas swojej ofenzywy będą także czynili wielkie szkody /podczas swej ofenzywy/ i ich zemsta na Ukraińcach będzie straszna.

3. Polacy są otwarcie nieufni w stosunku do Jilntente'y i są obecnie tak aroganccy, że chełpią się z nieposłuszeństwa Anglo-Saksończykom Entente'y.

4. W razie wzięcia terytorjum Polacy muszą ustalić sprawiedliwy rząd w całej Galicj. Obecnie w praktycznem zastosowaniu jest to niemożliwe z następujących przyczyn.:

a/. Intensywne wrogie uczucia obu stron uniemożliwiają i jednej i drugiej przezwyciężenie tej nienawiści.

b/. Charakter, jakość władz polskich, jaki się ukazuje we władzach ohecnie znajdujących się we Lwowie i okolicach. Doprawdy to mi jest obroną dla jakiegokolwiek Rządu. Jest to ciąg dalszy austrjackiego nieładu, despotyzmu u dużym domieszkiem godności dla blichtru i z przekupstwem i kradzieżą, kłamstwem i trzaskaniem obcasami i z zasadą, udzielania stanowisk marnym ludziom na podstawie ich stosunków rodzinnych.

Jest to tak powszechnie wiadome, że Polacy, którzy istotnie pragną dobrego rządu opowiadają to samo.

c/. Polacy, swoją opornością doprowadzą aż do nieufności w stosunku do Entente'y wykazali swoja nieumiejętność ocenić ten fakt, że gdyby nie Entente byliby do tej pory pod prawem Austrji, wykazują oni swoja nieświadomość tego, jak bardzo w budowaniu nowego kraju w nieunikniony sposób muszą być zależni od ekonomicznej i przemysłowej pomocy Entente'yktórej oni urągają, a zwłaszcza Ameryce i Wielkiej Brytanji, które, jak oni twierdzą są przeciwko nim, a to poprostu dlatego, że myśmy nawoływali ich do rozumu i do zaprzestania walki.

Oni odrzucają to z powrotem nam w twarz mówiąc: Idziemy wależyć, zobaczymy jak Ententa zmusi nas przestać, nie zdając sobie sprawy z tego, że poza wojennymi śroskami, są inne, które stanowią o żywotnych interesach Polski w jej wysiłkach odbudowy kraju.

Polak jest bardzo dziwny w tym względzie. “Jeżeli się nie podziela jego szowinistycznych pogladów, to znaczy, że się jest przeciwko niemu”. Jest się odrazu szpiegiem i zdrajca. On nie jest w stanie niczego więcej dojrzeć. Ich pycha jest poza wiara, w tak zresztą rozumnym narodzie – są oni pawiem narodów.

d/. Polacy nigdy nie mieli przykładu dobrego rządu, ani Rosja, ani Niemcy, ani Austrja, z których ostatnia była najgorsza i rządziła w Galicji. Z tego powodu nie rozumieją oni, czemu maja zmienić swój rząd i ich fałszywa duma nie pozwala im słuchać rad cudzoziemców, kiedy Austrja upadła, nie zmienili oni urzędników – ponieważ są oni Polakami – powiedzą, ale i obecnie kierują’ się oni temiż samemi zasadami pracy, co i dawniej, jak pod panowaniem Austrji i nie wyglądają na to,by chcieli polepszyć warunki. Przypuszczam, że caasem sami oni nie wierzą,by urzędnicy ich byli uczciwi i nie kradli i z tego powodu uważają za impertynencję, jeżeli jaki cudzoziemiec zauważy ich błędy. Zachowują się jak stary piewszorzędny naród.

e/. Dobry,wewnętrzny rzad w Polsce byłyby zapewnił rozwój i postępowanie jej naturalnych zasobów, rozwój i postęp w jej życiu ekonomicznem i przemy słowem. Teoretycznie Polska, pozostawiona sama sobie, mogłaby ustalić dobry wewnętrzny rząd, lecz w praktyeznem zastosowaniu nie spełni swego zadania, o ile nie otrzyma praktyczne j nauki w dziedzinie administracji samorządu.

Jest w interesach wszystkich, by Polska otrzymała taką naukę, ale jej obecna postawa jest bardzo nieforemną pod tym względem, że ona ma przeświadczenie, iż ona jest bardziej dla Ententy potrzebną, niż ta ostat nią Polsce.

f./ Polacy zdaje się nie są zdolni poradzić sobie z kwest ją żydowską. Pieniądze, będące w posiadaniu żydów, będą stale przyczyną waśni i nieporozumienia w życiu przemysłowem, ekonomicznem i finansowem i coraz wi ększą będzie nienawiść i niezgoda.

To oznacza /doprowadza do/ naród w narodzie. Gdyby Polska posiadała dobry rząd, żyd jest dostatecznie mądry, by w takim wypadku chcieć należeć do niej.

5/. Bolszewizm wśród Ukraińców, jako rezultat ich przegranej jeżeli my uważamy to za fakt dokonany.

6/. Jak przyjmie Ententa fakt, w swych przyszłych stosunkach z Polską, że Galicja została zdobyty wbrew żądaniom koalicja. Czy Ententa lub Liga Narodów przyjmie to wy zwanie bez protestu lub bez sprawiedliwie zasłużonej kary?

Czy to nie zniechęci Polski do tego, by stanęła po stronie Niemców /en courąge to tak sides with Germany/.

Jeżeli Niemcy nie podpiszą warunków pokoju i bolszewizm wyniknie, jakież będzie położenie Polski, zwłaszcza, jeżeli zostanie zatrzymane przybywające z Ameryki zaopatrzenie żywnościowe?

7/. Kwestja żywnościowa. Nadszedł już czerwiec, praktycznie, jeżeli chodzi o chłopa, jest już za późno, by rozpoczynać robotę rolną, sadzenie lub zasiew najbardziej potrzebnego dlań – domostwa chłopskie są rozgrabiane, większa część krów zginęła, stracił obecnie on i swoje oszczędności. Nie ma on nasienia, by siac, nawet gdyby mógł, a jego zwierzęta pociągowe /woły i konie/ w większości wypadków także zginęły, musi on więc chodzić i rydlem kopać i orać ziemię.

Wiele domów chłopskich zostało zniszczone. Urodzaj nie będzie odpowiadał zapotrzebowaniu. Poszukiwanie żywności rzuci chłopów na miasto.

Ale i miasta same są bliskie ogłodzenia. Skąd przyjdzie żywność?

W związku z tem, distrybucja żywności we Lwowie jest bardzo marnie prowadzoną. Bardzo duża część zostaje skradzioną przez tych, którzy są powołani do zarządzania tem. Jeżeli jeszcze chłopi mają być żywieńi, oczy wiście sytuacja jeszcze bardziej się pogorszy. Drzewo i węgiel dla gotowania dostaje się z wielką trudnością. Porcja węgla miesięczna na rodzinę wynosi 100 kilo /100x2.2 funtów – 220 funtów/ Słowo Polskie Maj 21. 1919 /Porcja chleba – 1 kilo na osobę na tydzień /2.2 kg./ Cukier porcja 11/2 funt. /niemieck./ miesięcznie na osobę. Goal oie /olej węglisty?/ litr miesięcznie na rodźinę. Mąka – 11/2 funta tygodniowo na osobę.

W całej Galicji kwestja żywnościowa jest bardzo poważna. Możliwie, że sekcja Zachodnia i Północna będą w stanie dopomóc sekcj i galicyjskiej .

2. Nastrój wśród polskich oficerów, będących tu przy Misji uległ zmianie w stosunku do mnie w ciągu ostatnich dwuch tygodni. Obecnie nastrój ton jest nieprzyjazny/ Jedną przyczyną tego prawdopodobnie jest to, że Anglja i Ameryka są uważane tutaj, jako Polsce przeciwne, Francja i Włochy, stojące za Polska.

Drugą – ponieważ miałem stosunki ze wszystkiemi partjami w Okręgu Lwowskiem /Polacy, Ukraińcy i Żydzi/ niezależnie od tego, czy to było dla Polaków przyjemne lub nie i starałem się być równie uprzejmym dla wszystkich. Tego Polacy nie lubią.

Część cywilnej ludności myśli, że najlepszą solucja preblemu galicyjskiego byłoby zamianowanie mnie Gubernatorem.

Polacy /wojskowi/, chociaż nigdy nie wypowiadali się, ale wiem o tem byliby się temu sprzeciwiali, ponieważ jestem cudzoziemcem. Podpułkownik de Kenty /Francja/ i ja z początku byliśmy tego samego zdania. Później, kiedy zobaczyłem jego militarystyczną postawę, z która łączą się jego zainteresowania w finansowych sprawach i kiedy angielski przedstawiciel /kap.Maul/ powiedział mi, że on popiera francuskie finansowe przedsiębio rstwa w Polsce, moja postawa zmieniła się, ponieważ nie uważałem tego za przedmiot jego misji. Wtenczas zauważyłem znaczną zmianę stosunku ich /ppułk.de Kenty i oficerów polskich/ do mnie, kiedy powiedziałem im, że mam zamiar bardzo dokładnie zbadać tuta j problemy Ukraiński i Żydowski. Jak tylko ofic.polscy zobaczyli, że ja naprawdę myślę to uczynić, nie proponowali mi nadal swej asysty i ja tym sposobem zostałem wolny i byłem i udawałem się sam. Od tego czasu poczęli traktować mnie jak swego wroga i nie zdziwiłoby mnie, gdyby oni zrobili wszystko, na co ich stać, by postarać się uprzątnąć mnie. W żartobliwej formie uprzedźiłem, ostrzegłem ich, że lepiej będzie dla nich, jeśli dadzą mi zostać tu, gdzie mogą mnie szpiegować, niż jeśli udam się do Paryża, gdzie mogę konferencji Pokojowej powiedzieć niektóre rzeczy o ich mieście i rządzie.

Stale byłem śledzony i szpiegowano mnie.

20 maja około 5 pp.12–14 ludzi otoczyło dom jednej Pani z towarzystwa, dokąd byłem proszony i miało zamiar zaaresztować tę panią na podstawie oskarżenia o szpiegostwo,

ponieważ była w przyjaźni ze mną. Byl i bardzo zdziwieni, gdy znaleźli mnie w tym domu – ponieważ ———— slippes? away.... od nich, i byli ogromnie aroganccy w stosunku do mnie, przypuszczam, że byliby wzięli ją pod straż, gdybym nie zagroził, że zrobię skandal. Posiadali rozkaz z dowodami przeciwko te j pani, i odchodząc przepraszali ją, powiadając, że człowiek, który zadenuncjował ją, jako szpiega, będzie odpowiadał za to. Potraktowałem to wszystko mniej więcej jako farsę, żart i chciałem, by żandarmi tak samo o tem mysleli, ale sprawa jasno wykazuje istotną postawę Polaków w stosunku do mnie, jako do przedstawiciela Stanów Zjednoczonych. Nie może być dziś wątpliwośći, że uważają mnie oni za Anti-Polaka.

Oczywiście, o ile chodzi o urąganie w stosunku do Ententy jestem anti-Polakiem, ale o ile chodzi o pomoc Polsce dla jej najistotniejszych interesów, jestem jej najlepszym przyjacielem i oni tego nie wiedzą.

Ja staram się dopomóc im w przezwyciężeniu ich problemów, ale ponieważ nie we wszystkiem zgadzam się z nimi, traktują mnie, jak swego wroga. Co się tyczy incydentu z panie, i żandarmami, ja bymprosił o wysłanie wskazówki / awizacji/ do Polskiego Rządu w Warszawie, któraby żądała wykazywania większego poważania dla Przedstawiciela Amerykańskiej Misji we Lwowie, zastrzeżenie tego jest uważane za pożyteczne.

AAN. Warszawa. Kolekcja odpisów dokumentiów. – Sygn. 59. – K. 71–77. Машинопис. Завірена копія.

№ 96
ТЕЛЕГРАМА ГОЛОВИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ГЕНЕРАЛУ ЮЗЕФУ ПІЛСУДСЬКОМУ ПРО НЕПРАВОМІРНЕ ВИКОРИСТАННЯ АРМІЇ ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ГАЛЛЕРА У ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЯХ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

21 травня 1919 р.

The Council of the Principal Allied and Associated Powers have heard rumours from several sources to the effect that troops of General Haller's Army have recently taken part in operations against the Ukrainian forces in Eastern Galicia, in the region of Belz or elsewhere.

The Council would be glad to receive early information from the Polish Government with regard to these reports, which the Council is reluctant to believe, since definite engagements were undertaken by General Haller not to take part in the operations against the Ukrainians.

PPC. – Vol. 5. – P. 806.

№ 97
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ РАДИ ЧОТИРЬОХ ПРО ОБГОВОРЕННЯ ПИТАННЯ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕМИР'Я

21 травня 1919 р.

Polish-Ukrainian Armistice

President Wilson stated that the reason for the presence of the Ukrainian Delegation was the distressing circumstances

existing on the Polish-Ukrainian front and stated that the Council of the Principal Allied and Associated Powers had invited the Delegates to make a statement as to their views on these circumstances. The Council would be glad if the spokesman would set forth those views.

M. SYDORENKO expressed in the name of the Ukrainian Delegation their gratitude to the illustrious representatives of the Great Powers for the interest they were showing in the Ukrainian people. He stated that Ukrainian territory had been devastated, the people had suffered extremely, and that they all deplored the state of war that existed between Poland and Ukrainia. They would like to live with the Poles in peace and harmony, and as brothers. They, however, were not the aggressors, but were only defending the country of their forefathers. They had more than once expressed their willingness to enter into an armistice and repeated that willingness again. They trusted that the Peace Representatives of the Entente would settle this question in accordance with the principles of justice and right as enunciated by President Wilson and as accepted by the Great Powers. Particularly anxious were they that the matter of the Armistice should receive an immediate settlement. The Armistice Commission had asked them to express their view and they had accepted the terms of the Armistice proposed by that Commission, but in spite of this they were informed that the Poles had made continuous attacks and had occupied further parts of Ukrainian territory. With regard to this point Dr. Paneyko the Vice President, would give further information.

MR. LLOYD GEORGE wished to know what the attitude of the Ukrainians was toward the Bolshevists.

M. Sydorenko, in reply, stated that the Ukrainians were defending their national territory, and that the Bolshevists had invaded and wore ravaging their country. They regarded the Bolshevists as their worst enemies, and were doing their best to establish peace and order.

Mr. Lloyd George, to make this point clear, asked whether that statement meant that the Poles were attacking the Ukrainians on the Western side while the Bolshevists were attacking them on the East. The answer was in the affirmative.

Dr. Paneyko stated that the population of Eastern Galicia consisted of about 4,000,000 Ukranians. These had been given over by the Austrian authorities to Polish domination, and that was the reason why the Ukrainians greeted with joy the collapse of the Austrian Empire and immediately proceeded upon that collapse to establish their own national life and State. This State was founded on the principle of self-determination, as accepted by the Entente, but at the same time guaranteed the rights of minorities. From a social and economic point of view, the State is based upon the principles of democracy, and is introducing moderate reforms, chiefly with reference to the agricultural situation. The estates of the great landowners have not been declared forfeit, but a scheme has been adopted for buying out these land-owners, the object being to obtain a middle class peasantry as the backbone of the State. In spite of the rights of the Poles being guaranteed, the latter, dreaming of the old historical Polish Empire, extending from the Baltic to the Black Sea, proceeded to attack this new State. The Polish population within the borders of the State, chiefly belonged to the bureaucratic and large landowning classes, but the bulk of the population is Ukrainian.

Mr. Lloyd George asked whether there was any substantial difference between the Polish and Ukrainian languages.

Dr. Paneyko replied that all Slavic languages are closely related, but the Ukrainian language is distinct from that of the Poles. One is not a dialect of the other. The Russian Ukrainians spoke the same language as those in Eastern Galicia. In religion the Galicians are Greek Catholics, owning allegiance to the Church of Rome.

Dr. Paneyko, continuing, stated that when the Government, established by the German Military Command in Ukrainia, was overthrown, a movement for liberating the Western Ukraine was commenced by the inhabitants.

Mr. Lloyd George put the question whether, supposing Russian Ukrainia should remain part of Russia, the Western Ukrainians would prefer to remain under Poland or under Russia as an autonomous State.

Dr. Paneyko answered that it was difficult to reply to this question. Their aim and object was complete national independence, and he expressed the opinion that an autonomous State as suggested would not solve the problem, but would only serve to create a situation corresponding to the Balkan Stales.

M. Sydorenko pointed out that the Ukrainian people were now all united. At one time they nad been divided between Russia and Austria. Now, their common object was national independence. No union with Poland was possible, as the Ukrainians counted a population of some 40,000.000, while the Poles only totalled some 20.000,000. The Russians, on the other hand, had always only used Ukrainia only for their own interests. All the Ukrainian parties from Right to Left

were united in the one aim of obtaining complete independence as an indivisible State.

MR. LLOYD GEORGE then asked if it was correct to state that whatever happened to Ukrainia as a whole, the Ukrainians would prefer to throw in their lot therewith. Did they want to be separated from the Eastern Ukrainians? The answer was, No. What they desired was a united independent Ukrainian State.

MR. LLOYD GEORGE further enquired whether the Ukrainians were prepared to stop fighting if the Poles should do the same, and, if so, would they treat the Polish people fairly and with justice.

DR. PANEYKO stated in reply, that they had been willing to stop and had so stated several times previously. Legislation had also been passed guaranteeing to the Poles minority rights, which legislation had been much appreciated by the latter. To a further query of Mr. Lloyd George, whether, if ordered by the Delegation here in Paris, the Ukrainian troops on the front would obey such order, the reply was, Absolutely, and that the Armies under command of the Ukrainian Government were well-organised and under complete control of the Ukrainian Government.

MR. LLOYD GEORGE enquired whether, if the Ukrainians were relieved on this Polish-Ukrainian front, would these armies be used against the Bolshevists on other fronts.

DR. PANEYKO replied, Certainly. This army was animated with a desire to proceed against the Bolshevists in their country. The Ukrainian Delegation felt that such army would be more successful against the Bolshevists because they understood the population which was at present subject to Bolshevist rule, and would get a sympathetic reception from

their co-patriots. The Bolshevists had over-run Ukrainia, because the latter's army had to be withdrawn to defend their homes against the ravaging and pillaging of the Poles. Bolshevism would not find a rich field in Eastern Galicia, as the population there had enjoyed constitutional liberties far more than the Ukrainian population in Russia. The Ukrainians were anxious for the support by the Entente in the way of officers, supplies, munitions of war, etc. and stated that the Poles at the present time, with the assistance of the Allies, were invading Ukrainia and burning and ravaging the country. In the name of humanity, he called upon the Entente to stop the Poles. Every day he received appeals for protection from the Ukrainians.

(The Deputation then withdrew.)

President Wilson requested General Botha to read the report of the Polish-Ukrainian Armistice Commission, (Appendix 4). The report was then read by Colonel Kisch.

General Botha then pointed out that the Ukrainians had accepted the draft Armistice terms subject to some slight modification, and demonstrated on the map attached to the report, the various lines of demarcation suggested by the Armistice Commission, the Poles and the Ukrainians respectively. The Poles from the beginning had taken up the attitude that it was essential for them, in order to fight Bolshevism, to shorten their line and thus to join hands with Roumania and occupy a line towards the East of the Eastern boundary of Eastern Galicia.

President Wilson wished to have the opinion of General Botha and the Commission as to what effective steps could be taken to make the Poles agree to the draft Convention. As far as he understood the position from the reports that had

come in, it appeared that the Poles were continuing their plans of attack regardless of the protests of M. Paderewski, and that Haller's Army was being used on this front.

General le Rond pointed out that the telegram stating that Haller's Army was being used on the Ukrainian front came from Prague, and without further reliable authority it could bo hardly accepted as correct. The same remark applied to the report that the Poles had taken Beltz, well within the Ukrainian lines.

General Botha, in reply to President Wilson, stated that, as a Commission, they had not gone into the political question us to what steps should be taken to enforce the Armistice terms. The Commission had impressed upon both parties the urgent necessity for stopping bloodshed, had drafted a draft armistice attached to the report, and submitted it to both parties for their acceptance. As Chairman of that Commission, he could only refer to the unanimous conclusion of the Commission, that when the Poles refused to accept the draft armistice their mandate was at an end. He was of opinion that bloodshed should be stopped at once for he feared that if it were allowed to continue peace would never reign in this region. Furthermore, if the Poles would stop this fighting it would give the Supreme Council an opportunity of further considering the question of frontiers and thus enabling a settlement to be obtained.

President Wilson then read a draft telegram which it had boon proposed to send to General Pilsudski (Appendix I), before the latest telegram had arrived from M. Paderewski (Appendix II) and asked whether this telegram met with the approval of General Botha, pointing out that the ofleet of the,

telegram might be to create starvation amongst the people and suggesting that the terms of the telegram should be restricted to withholding military supplies.

GENERAL BOTHA suggested omitting all reference to the kind of supplies, thus leaving it open for decision later on, but President Wilson pointed out that such a course would be inadvisable unless the Council had already decided what it would do should the Poles prove obdurate.

GENERAL LE ROND pointed out that the Poles had always maintained that the continuous front from the Black Sea to the Baltic Sea was essential for their safety as against Bolshevism and had alleged that in their present line there was a gap, namely, the Ukrainian front where communications were passing through between Lenin and Bela Khun. If the Poles overthrew Paderewski and no other Government could be established, the only alternatives were either to starve the Poles or force them to become Bolshevists, and he suggested that the telegram should be confined to food supplies. Both sides wore filled with ambitious aims but there certainly was some ground for the Polish desire for a continuous front, more especially when the Polish Army seemed to have the better morale.

GENERAL BOTHA pointed out that the Poles stood under the protection of the Supreme Council, and were receiving assistance in the shape of troops, munitions of war and food. The Ukrainians fighting against them had on the other hand not been recognised, were receiving no assistance from the Allies; their country had been devastated by war, and the suffering amongst the population must he great. Yet, both countries were in the same position in this respect, that both

owed their present existence to the sacrifices of the Allies. He believed that it would be to the interests of the Poles to listen to the Supreme Council. They had already been told that in the matter of territory they should occupy by force of arms. Such would not be taken into consideration in deciding the ultimate frontiers. He considered the cry of Bolshevism to be a bogey and felt it was impossible for the Supreme Council to allow a small nation to be over-run by its neighbours on the ostensible pretext of a defensive, strategical measure against Bolshevism, which at this point was some hundred miles removed from the present Polish frontier. The Poles owed their very existence to the great sacrifices of the Allies and therefore the Allies had every right to demand that they should be listened to. Furthermore, if the fighting on this front were stopped, it would mean obtaining some sixty thousand men to assist in waging war against, the Bolshevists. Looking at the question from the. Ukrainian point of view, it must appear to the latter that they are being deceived by the Allies. Military assistance is being sent to the Poles by the Allies in the shape of Haller's Army, and supplies, etc., are being forwarded and being used to over-run a neighbouring State which like Poland owes its existence and continuance to the sacrifices of the Allies. There was plenty of room along the Eastern frontier of Ukrainia for the Poles to fight Bolshevism side by side in agreement with the Ukrainians. He felt that the time had come for the Supreme Council to take active steps. It was impossible after the Ukrainians had expressed their willingness to accept the draft armistice terms to send them home again without a settlement having been reached.

President Wilson sympathised with this argument but expressed the fear that if strong action forced the downfall of

the Paderewski Government, Poland would turn Bolshevist, as had happened in other cases. As far as he could judge the present temper of the Diet, Poland would become anarchical if any extreme measure should be adopted.

DR. LORD pointed out that the draft Armistice Terms had as yet not been agreed to by the Supreme Council, but had only been submitted unofficially to the contending parties by the Armistice Commission. He expressed the view that if the Supreme Council should adopt the Armistice with such modifications as they thought fit and formally submit the same to the Poles and Ukrainians, the former would probably accept them.

GENERAL BOTHA feared that delay had been the roof of all the trouble, and that every day that passed without a settlement made the problem more difficult.

MR. LLOYD GEORGE agreed that the Supreme Council had hitherto acted rather weakly in this matter. He remarked that it seemed to him that Poles were using Bolshevism as a cloak for their Imperialistic aims. From the experience in Russia he had formed the conclusion that the only way to fight Bolshevism was to use nationals of the country affected. Wherever foreign troops intervened the hands of Bolshevism were strengthened, and therefore to fight Bolshevism in Ukrainia we should rather use Ukrainians than Poles. Ukrainians may naturally say that the Poles in pretending to fight Bolshevism really were pillaging and ravaging their country and the result would be simply to force Bolshevism upon Ukrainia. We are told that the Warsaw mob would overthrow the Paderewski Government if we took strong steps. If that were so it showed pretty conclusively that the Poles were quite unfitted to govern themselves. He hoped that the

draft telegram prepared by President Wilson would be sent and suggested that the word "supplies" could be interpreted later. By using the wide term "supplies" some advantage was to be gained and if a decision was necessary the, word could be restricted to military supplies. lie suggested that a telegram should be sent to General Haller stating that rumours had come to the ears of the Supreme Council that in defiance of their express instructions General Haller had allowed his troops to inarch against the Galicians.

GENERAIL LE ROND suggested that instead of telegraphing to General Haller the telegram should be sent to General Pilsudski of the Polish High Command.

(It was agreed that M. Clemenceau should send a telegram on the above lines to General Pilsudski and at the same time forward through the French Liaison Oficer a copy to General Haller for his information.

GENERAL LE ROND and Colonel Kisch were instructed to submit a draft telegram (see Appendix III).

After further discussion as to the terms of the draft telegram, it was decided that President Wilson should re-draft the same with two additions: –

(1) Calling the attention of the Poles to the fact that they owe their legal existence as a State to the Council and

(2) Stating that the draft Armistice Terms had been adopted and confirmed by the Council.)

(The Meeting then terminated.)

Villa Majestic, Paris, 21 May, 1919.

Appendix I to CF-22

Telegram From the President of the Peace Conference to General Pilsudski, Head of the Polish State

The Council of the Principal Allied and Associated Powers feel that it is their duty to cull the attention of the Government of Poland to facts which arc giving them the greatest concern and which may lead to consequences for Poland which the Council would deeply deplore. The boundary between Poland and the Ukraine is under consideration and it is as yet undetermined, and the Council has more than once informed the Polish Government that they would regard any attempt either by Poland or by the Ukrainian authorities to determine it, or to prejudice its determination, by the use of force, as a violation of the whole spirit and an arbitrary interference with the whole purpose of the present Conference of Peace, to which Poland, at least has consented to leave the decision of questions of this very sort. The Council has, therefore, more than once insisted that there should be an armistice on the Ukrainian front, arranged in Paris and under the advice of the Council itself. The Polish military authorities, while acquiescing in principle, have in effect insisted upon such conditions as would amount to a settlement of the very questions in controversy, and have continued to use forces in maintenance of their claims. This has inevitably made the impression on the minds of the members of the Council that the Polish authorities were in effect, if not in purpose, denying and rejecting the authority of the Conference of Peace. The Council feel it their duty, therefore, in the most friendly spirit but with the most solemn earnestness, to say to the Polish authorities that, if they are not willing to accept the guidance

and decisions of the Conference of Peace in such matters, the Governments represented in the Council of the Principal Allied and Associated Powers will not be justified in supplying Poland any longer with supplies or assistance of any kind. If it is her deliberate purpose to set at nought the counsel proffered by the Conference, its authority can no longer it is feared be made serviceable to her.

PARIS, May 19, 1919.

Appendix II to CF-22

[Paraphrase of telegram from Mr. Gibson, American Minister at Warsaw, to the American Commission to Negotiate Peace. May 14, 1019, same as first telegram in appendix I to CF-18B, printed on page 711.]

Telegram From the President of the Peace Conference to General Pilsudski, Warsaw

(Approved by the Council of the Principal Allied and Associated Powers on 21st May, 1919)

The Council of the Principal Allied and Associated Powers have heard rumours from several sources to the effect that troops of General Haller's Army have recently taken part in operations against the Ukrainian forces in Eastern Galicia, in the region of Belz or elsewhere.

The Council would be glad to receive early information from the Polish Government with regard to these reports, which the Council is reluctant to believe, since definite engagements were undertaken by General Haller not to take part in the operations against the Ukrainians.

Appendix IV

Report (with Appendices) Presented to the Supreme Council of the Peace Conference by the Inter-Allied Commission for the Negotiation of an Armistice Between Poland and the Ukraine

May 15, 1919.

Formation, Terms of Reference and Rroceedings of the Commission

Following upon the negotiations set on foot on the initiative of the Council of Four during March, 1919, negotiations which proved abortive (see Appendix I), the Council of Four at their meeting of the 2nd April, adopted the following proposals: –

I. That an Inter-Allied Armistice Commission should immediately be appointed to conduct at Paris the negotiations with Polish and Ukrainian representatives for an Armistice in Eastern Galicia;

II. That in order to avoid all suggestions of partiality, this negotiation should be entrusted not to the Commission on Polish affairs but to a Commission to be created *ad hoc*;

III. That the Commission is to be made up of one military and one civilian representative from each of the four Allied and Associated Powers interested in the Galician question;

IV. That this Commission is to recommend such measures as it deems necessary for the execution of the suspension of arms in Eastern Galicia during the negotiation of the terms of the Armistice. (While it is not yet certain whether a formal suspension of arms has been signed in Eastern Galicia, the

Polish and Ukranian Commanders-in-Chief have accepted a truce in principle, and the speedy conclusion of such a Convention seems probable.)

At the same time, the Council of Four addressed the following telegram, dated the 3rd April, to the Polish Minister of Foreign Affairs at Warsaw: —

"To the Polish Minister of Foreign Affairs:

"It will be recalled that in its note of the 19th March the Conference suggested to both the Polish and Ukrainian Governments that a suspension of arms should be arranged in Eastern Galicia pending the discussion at Paris of an Armistice under the mediation of the Allied and Associated Governments. To further these objects the Conference has decided to appoint an Armistice Commission to hear the representatives of the two belligerents, and this Commission will begin its sittings in Paris as soon as it is informed that a truce has been concluded and that accredifed Polish and Ukrainian representatives are ready to present treir views. To save time, it is suggested that representatives he appointed from the Polish Delegation now in Paris. If the plan of mediation proposed by the Allied and Associated Governments is to be carried out, it is essential that the Convention for the suspension of arms which is now being arranged in Fastern Galicia should contain nothing that would prejudge the nature of the future Armistice, and the Allied and Associated Governments cannot doubt that in the negotiation for a suspension of arms the Polish Government will act upon this principle.

"Woodrow Wilson. **G. Clemenceau.**

"D. Lloyd George. **V. E. Orlando."**

On the 18th April the Council of Four decided that the following Powers, United States of America, British Empire, France and Italy, should each nominate two representatives to sit on this Commission.

The "Inter-Allied Commission for the negotiation of an armistice between Poland and the Ukraine" was thus composed as follows: –

United States of America:

Dr. Isaiah Bowman.
and later
Dr. Lord (as from 12th May).
Colonel S. D. Embick.

British Empire:

General the Rt. Hon. Louis Botha (President).
Lieutenant-Colonel F. H. Kisch.

France:

General Le Rond.
M. Degrand.

Italy:

M. Brambilla.
Commandant Pergolani.

The following also took part in the proceedings of the Commission: –

British Empire:

Captain Brebner.
Dr. Englenburg.

France:

Captain Escoffier (Secretariat-General).
M. Meyer (Interpreter).

On the 8th May the Commission appointed a Sub-Commission to draft an Armistice Convention. This Sub-Commission was composed of the military members of the Commission: –

United States of America:

Colonel S. D. Embick.

British Empire:

Lieutenant-Colonel F. H. Kisch.

France:

General Le Rond.

Italy:

Commandant Pergolani.

The following also took part in the proceedings of this Sub-Commission: –

France:

Captain de la Touche.

Captain Escoffier (Secretary)

Italy :

Captain Origo.

PROCEEDINGS OF TNE COMMISSION AND SUB-COMMISSION

The Commission held nine and the Sub-Commission two meetings.

The Polish Delegation, composed as follows, appeared before the Commission on the 29th April, and 6 th, 12th and 13th May: –

M. I. Paderewski, Prime Minister and Minister of Foreign Affairs.

M. R. Dmowski, President of the Polish National Committee.

General Rozwadowski, representing the Polish High Command.

The following Ukrainian Representatives appeared before the Commission on the 30th April, and 8th, 12th and 13th May: –

M. G. Syderenko, President of the Delegation of the Ukrainian Republic.

Dr. B. Paneyko, Vice-President and Secretary of State for Foreign Affairs.

M. Lozynsky. Under-Secretary of State: First Special Delegate.

Colonel D. Witowsky, Special Delegate.

REPORT PRESENTED TO THE SUPREME ALLIED COUNCIL ON THE CONCLUSION OF AN ARMISTICE BETWEEN POLAND AND THE UKRAINE

In accordance with the Terms of Reference laid down for it by the Council of Four, the Commission decided to convoke Polish and Ukrainian Delegates.

The Commission impressed upon the representatives of the two parties still at war in Eastern Galicia, the necessity for putting an end to bloodshed, at a time when the Peace Conference in Paris was endeavouring to arrange for universal peace.

The Commission, in order to obtain information, and with a view to preparing an equitable Armistice Convention, asked the Delegations of the two parties to state the conditions on which they would agree to a suspension of hostilities.

After having taken note of the answers received, the Commission, on the 9th May, unanimously approved the draft

Armistice Convention of which the text is given in Appendix II. This was presented to the two parties on the 12th May and they were both informed that the acceptance of the conditions of the Convention would in no way prejudice the solution of the question of frontiers, which would be decided by the Supreme Council. Both parties were, at the same time, asked to submit in writing their observations with regard to the draft Armistice Convention.

These written replies reached the Commission on the morning of the 13th May. The Polish reply is given in Annex IV, and the Ukrainian reply in Annex V. These documents can be summarised as follows:

(a) On the Polish side: –

The Polish Government cannot consider the question of an Armistice with the Ukrainian forces except as a factor affecting the general military situation and the security of the whole country. Engaged on the east in the struggle against Bolshevism, of which the progress threatened the whole of the eastern frontier, and being in constant fear of a German attack from the west, the Polish Government considered it necessary to build up a continuous eastern front composed of Allied troops. The Government could not, therefore, be a party to an Armistice which did not contain clauses which would allow of Polish troops effecting a junction with the Roumanians.

(b) On the Ukrainian side: –

The Ukrainian Representatives raised several objections to the Draft Convention; the more important of their demands were as follows: –

1. An extension northwards, into Russian territory, of the demarcation line laid down for Galician territory in Article 2

of the Convention, with a view to avoiding hostilities between Poles and Ukrainians on the whole front.

2. A modification of the demarcation line so as to obtain for the Ukrainians the Sambor – Sianki railway.

3. That one-third of the output of the oil-fields should be assigned to Poland during the armistice, instead of one-half, as proposed by the Commission (Article 10).

4. That a longer time should be allowed for the withdrawal of the Ukrainian troops from the west of the demarcation line (Article 3), and that some modification should be made in Article 4, with regard to the zone in which 20,000 troops, contemplated by the Commission, should be maintained.

After examining these arguments, the Commission again heard, on the afternoon of the 13th May, the Polish Delegates and the Ukrainian representatives, when both parties were asked whether they wished to submit any further observations.

M. Dmowski declared that the written reply addressed to the President of the Commission had been based on the conviction that he was in harmony with the ideas of his Government and of the Polish High Command; that he did not believe himself authorised to adopt a different attitude; and that he had telegraphed to Warsaw on the 12th May repeating the conditions of the Armistice submitted by the Commission and expected an answer to his telegram at any moment.

M. Dmowski further added that the special question of the conclusion of an armistice with the Ukrainian forces was only part of the general military situation of Poland, and that, from this point of view, his Government would be glad to sec this matter submitted for the opinion of the Inter-Allied High Command.

The Commission informed M. Dmowski that it took note of his observations, which it would report to the Supreme Council, mentioning the answer from the Government at Warsaw should this arrive in time for inclusion in the Report.

In the name of the Ukrainian representatives M. Lozynsky declared, after discussion, that he accepted in principle the armistice conditions as they had been formulated by the Commission.

M. Lozynsky was informed that the Commission could in no way modify its attitude with regard to the demarcation line which had been fixed, nor with regard to the provisional distribution of the output of the oil-fields; on the other hand, the Ukrainian demands with regard to an increased allowance of time for the withdrawal of their troops, and with regard to the number and disposition of these troops, might be taken into consideration.

M. Lozynsky declared his acceptance: at the same time he asked the Commission to take into consideration certain points raised in the Ukrainian declaration, viz., the number and disposition of the troops to be maintained respectively on the two sides of the demarcation line: the subsequent extension of the demarcation line northwards beyond the northern frontier of Galicia; and lastly, the neutralisation of the Sambor-Sianki railway line.

M. Lozynsky was informed that the Commission took note of his declaration which would be reported to the Supreme Council.

Conclusions of The Commission

The Armistice Convention drawn up by the Commission having been submitted to and examined by the two parties, the

Commission has the honour to report as follows to the Supreme Council: –

1. That the Commission is unable to discuss the conditions demanded by the Polish Delegation, since these raise questions of general policy, which are beyond the competence of the Commission.

2. Should the Draft Armistice Convention (Appendix II) be taken as a basis for subsequent negotiations, the Commission considers that cine account should be taken of the requests made by the Ukrainian Representatives relative to –

(a) An increased allowance of time for the withdrawal of their troops east of the demarcation line, and

(b) With regard to the number and disposition of these troops.

As the Armistice Convention unanimously adopted by the Commission has not been accepted by one of the two contending parties, the Commission regard their mandate at an end, and can only report to the Supreme Council the proposals which they have put forward with a view to bringing the two parties to an agreement, and the causes which prevented the success of their efforts.

Louis Botha
R. H. Lord
S. D. Embick
F. H. Kisch
H. Le Rond
Degrand
G. Brambilla
M. Pergolani

Appendix I

Previous Negotiations

Several previous attempts had been made to bring about a cessation of hostilities between the Poles and Ukrainians, but of these the only negotiations which need be mentioned in this report were those conducted towards the end of February by an Allied Mission. This mission met with a certain measure of success in that it succeeded on the 24th February, 1919, in concluding a truce which was duly signed by delegates representing the two parties. The Armistice Commission further drew up Armistice terms which it presented to the Polish and Ukrainian Delegations on the 28th February, on which date the suspension of hostilities was revoked by the Ukrainian Commander-in-Chief for military reasons (pour les raisons d'un ordre purement militaire). The resumption of hostilities followed automatically and the Armistice negotiations were necessarily suspended.

On the 19th March the Supreme Council of the Peace Conference despatched the following telegram to the Polish and Ukrainian Commanders of the forces opposing each other at Lemberg: –

In the course of its sitting of the 19th March the Supreme Council of the Peace Conference has decided to request both parties now opposing each other at Lemberg to conclude a truce immediately on receipt of the present telegram.

"In consequence, the Chiefs of the Allied and Associated Governments apply to General Rozwadowski (or; to General Pawlenko) to acquaint him with the request from the Supreme

Council of the Peace Conference immediately to stop hostilities, as far as he is concerned, in front of and in the region of Lemberg; this request is simultaneously being sent to General Pawlenko, commanding the Ukrainian forces before Lemberg (or; to General Rozwadowski, commanding the garrison of Lemberg).

"Throughout the duration of the truce, the troops of both parties shall remain on their positions; the communications by rail between Lemberg and Przemysl must, however, remain open strictly in so far as is necessary for the daily revictualling of the town.

"The Supreme Council adds that it is ready to hear the territorial claims of both parties concerned, and to approach the Ukrainian and Polish Delegations in Paris, or whatever authorised representation the parties may select, with a view to changing the suspension of arms into an armistice.

"The hearing of the Ukrainian and Polish representatives with regard to their respective claims, is morever, made subject to the formal condition of an immediate suspension of hostilities."

The following reply was received on the 21th March from General Pawlenko, the Ukrainian Commander: –

"With all my heart I accept the proposal of the Supreme Council of the Peace Conference, dated the 20th March, in order to give fresh proof that I and the Ukrainian army are at all times disposed to put an end to bloodshed."

The absence of any definite reply from the Polish authorities led to the telegram, dated the 3rd April, quoted above, and to the appointment of the present Commission.

Appendix II

Draft for an Armistice Convention Between Poland and the Ukraine, Concluded Under the Mediation of the United States of America, the British Empire, France and Italy

Instructions shall be issued forthwith for the cessation of all military action between the Polish and Ukrainian forces with effect from 6 a. m. on..........

2. The military line of demarcation separating the Polish and Ukrainian armed forces for the duration of the Armistice will be as in Annex A, and is shown on the attached map.

3. All Polish troops east of the above line will be withdrawn to the west of it, and all Ukrainian troops west of it will be withdrawn to the east of it within five days of the cessation of hostilities.

4. The number of Polish troops and of Ukrainian troops respectively in East Galicia on either side of the demarcation line shall be reduced within fifteen days of the cessation of hostilities to 20,000. It will be the duty of the Armistice Commission appointed under Article 5 to decide whether it is possible subsequently to reduce the above effectives.

The importation to Eastern Galicia of munitions of war during the period of Armistice shall be limited to the quantities approved by the Armistice Commission.

5. An Inter-Allied Armistice Commission formed of representatives of the mediating Powers shall supervise the execution of the clauses of the present Armistice. This Commission may delegate to Sub-Commissions the duty of settling special or particular questions.

The Armistice Commission shall fix the positions of the troops of the two parties in such a way as –

(a) To avoid all friction between Poles and Ukrainians.

(b) To ensure the maintenance of order throughout the whole country.

The Polish and Ukrainian authorities in Eastern Galicia will accept all arrangements made by the Commission and will afford the Commission every facility in the execution of its duties.

6. All Polish and Ukrainian prisoners of war held by the two parties will be returned under arrangements to be concluded between them within seven days of the cessation of hostilities.

7. All Poles or Ukrainians who may have been interned or seized as hostages by the Ukrainian or Polish Authorities respectively since the 11th November, 1918, for political reasons will be released forthwith.

Similarly, no obstacle will be placed in the way of the return to their former place of residence or to the enjoyment of full rights and liberty of all such persons, and of nationals of the Allied and Associated Powers, even if they have participated in the present war.

All property which has been confiscated belonging to persons in the territory under the occupation of the Polish and Ukrainian forces respectively will be returned to the persons entitled thereto, or where that is impossible compensation will be paid.

8. No person will be molested or injured in respect of his rights or property on account of his nationality or his participation in the war.

9. In the territory under the military occupation of the Polish and Ukrainian forces respectively in accordance with

Article 2, the principles laid down in the regulations annexed to the Land War Convention of 1907 (the Hague Convention) will be strictly observed by the two parties, and due regard will be paid to the desires of the inhabitants whose nationality differs from that of the forces in occupation. Local Authorities, representative of the majority of the inhabitants of the several districts concerned, will be granted the maximum possible facilities.

10. The disposal of the output of the oilfields shall be on the basis that one-half of the output of the oil-fields shall be delivered monthly on rail to the Polish authorities against payment in cash or in kind. The price charged shall be assessed by the Armistice Commission on the basis of the cost of production inclusive of administrative and transportation expenses.

11. All transactions relative to the property, rights and interests *(biens, droits et intérêts)* appertaining to the enemies of the Allied and Associated Powers in the territories placed under the control of the parties are prohibited for the duration of the present Armistice and will be treated as null and void. The above provision does not, however, prevent transactions which are necessary for the exploitation of such properties.

12. During the present Armistice no concessions shall be granted for the rights of exploitation on the oil-fields lying on State land on the territory of either party.

13. The provisions of the present Armistice must not be taken in any way as deciding the definitive status of the territory of East Galicia which will be determined in due course by the Allied and Associated Powers in treaties or conventions to be concluded by them at a later date. This Armistice will expire when such definitive status is so determined.

Annex A

Reference Austrian Staff Map 1/200,000

The proposed Armistice Line –

leaves the Bug at its confluence with the Kozloroice and follows the course of this river to its confluence, with the Warezanka, passing west of Uhrynow;

thence taking a line southwards through the trigonometrical points 246, 258, 208, 210 to a point on the course of the Blotnice river immediately north of point 207 (passing east of Lubow and Waniow and west of Siebieczow and Zabcze);

thence taking a direct line to the confluence of the Rata and Zeldec rivers and following the course of this river upstream to the apex of the salient it makes at point 252 north of Dzibulki;

thence in a south-easterly direction to the points 240, 238 (south of Zottance), and thence eastwards to the point in the administrative boundary between the districts of Lemberg and Kamionka immediately west of point 262;

thence follow this boundary and the boundary between Lemberg and Przemyslany to the extremity of the re-entrant 1,500 metres south-west of point 276 north of Peczenina;

thence the southern boundary of the district of Lemberg to meet the Dniester;

thence the Dniester upstream, then the Bystrzyca upstream to Mokrzany where it meets the western administrative boundary of the district of Drohobycz;

thence the latter boundary southwards to point 1,001 (Bukowska):

thence by the water-parting south-south-westward to point 1,132 (Szymoniec), then following a stream south-westwards passing Radycz to meet the river Zawddka;

thence the river Zawddka downslream to its confluence with the Struj;

thence the river Stryj upstream to its confluence north-west of Matkow with a tributary flowing from Krywka; thence the course of the latter tributary southwards and continuing so as to meet the old boundary between Hungary and Galicia at point 831 (Jaszenowa).

Appendix III

Draft for an Undertaking To Be Made by the Ukrainian Representatives, Supplementary to the Armistice Convention Between the Polish and Ukrainian Forces

In signing the Armistice Convention of even date, the undersigned is authorised to undertake in the name of the Ukrainian authorities *de facto* in power in Eastern Galicia that the said authorities will take all necessary measures to ensure that the forces to be maintained in Eastern Galicia shall not include any officers who belonged to the German or Austro-Hungarian Armies, or who belong to the German, Austrian and Hungarian Armies other than natives of Galicia.

Appendix IV

Reply of Polish Delegation

(Translation) *May 13, 1919.*

Mr. President: In the draft terms made by the Commission under your chairmanship, the Armistice between the Polish and Ukrainian forces is looked upon from the point of view

of being a question which exclusively concerns the relations between the Poles and Ukrainians in Eastern Galicia.

When summoned before the Commission, the Polish Delegates had the honour of explaining that in view of the dangerous situation in which their country at present was placed, military action in Galicia should be determined by the demands of the general military situation of Poland.

While whole-heartedly associating themselves with the desire of the Commission to put an end to bloodshed as soon as possible in this territory, the political future of which will be decided by the Peace Conference, the Polish Government is bound to view the question of an Armistice from the standpoint of the military security of their country as a whole, which unfortunately still finds herself in a state of war along her whole eastern boundary.

The Polish Supreme Command had accepted without reserve the draft Armistice of the 28th February, because at that time this portion of our front was not so directly menaced by the Bolsheviks. The tentative suggestions of an Armistice made towards the end of March had no result, because it became necessary to obtain adequate safeguards against, the danger of Bolshevism, which was increasing amongst the Ukrainian forces. To-day this danger has become much greater, as the Bolshevik troops have advanced to the frontier of Galicia, and the Bolshevik movement is making rapid progress amongst the Ruthenian troops of Galicia. The disorganisation amongst these troops is proceeding rapidly to-day.

On the other hand, the reports received by the Polish Government as to the German preparations against Poland,

and an entente between the Germans and the Bolshevik Government of Russia, give ground to the fear of a simultaneous attack upon Poland from the east and the west. If, at the moment of such attack, Eastern Galicia were exposed to an easy invasion by the Russian Bolshevik armies, the military situation of Poland would become hopeless—threatened on the west by German troops, pressed on the east by Russian Bolshevik armies, she would find herself soon enveloped in the southeast, and thus be separated from Roumania, from whom she is awaiting military co-operation.

It is these considerations which have influenced the Polish Commander-in-Chief to aim at an effectual junction in Eastern Galicia of the Polish and the Roumanian armies, in order to establish an uninterrupted front with Roumania against Bolshevik invasion from the east. The Polish General Staff hope that this junction will be effected during the current month.

I take the liberty of expressing the opinion that the conclusion of an Armistice between the Polish and Ukrainian forces must not stand in the way of the realisation of this aim. If we should be obliged to accept the proposed Armistice drafted by the Commission, having a front, which makes such a considerable curve towards the west, our troops would find themselves exposed to dangerous surprises, and at the same time the realisation of a continuous Polono-Roumanian front would become impossible.

In order to safeguard Poland's safety, the conditions of the Armistice should contain the following clauses: –

1. The occupation by the Polish or Roumanian troops of the railway tines Lemberg – Halicz – Stanislawow – Czernowitz, and Stanislawow – Koromego [Körosmezö).

2. The right to introduce into the territory of Eastern Galicia a number of Polish or Roumanian troops sufficient for the establishment of a common front on the line of the Dniester, of the Zlaota-Lipa and of the Styr, in order to be able efficiently to protect the above-named railway lines.

An Armistice, in which these clauses are not stipulated, would not, I am convinced, meet the necessity of the safety of my country; and I should not deem myself authorised to accept it on behalf of the Polish Government.

Please accept, Mr. President, the assurance of my high regards.

ROMAN DMOWSKI

Appendix V

Reply of Ukrainian Delegation

Statement concerning the Proposition of the Armistice Conditions between the Polish and Ukrainian Forces, as presented Through Mediation of United States of America, Great Britain, France and Italy, to the Ukrainian Delegates on May 12, 1919

The proposition of the Armistice conditions as handed over to the Delegates of the Western Ukraine (Ukrainian territory of the late Austro-Hungary) imposes upon Ukrainians great sacrifices. It abandons to Poles not only the Ukrainians ethnographic territory, occupied by them contrary to the principle of the self-determination of nationalities through abuse of the Allies' help, but compels Ukrainians to cede that part of the territory which since the beginning of the Polono-Ukrainian conflict remained under the control of the Ukrainian

Government and its army. This proposition abandons to the Poles 18,000 square kilom., with a population of 2,000,000 (according to 1910 census), which has an overwhelming Ukrainian majority, excluding the Jews who have given an incontestable proof of their unwillingness to be subjects of the Polish State on account of pogroms perpetrated on them and who have manifested their desire to be included in the Ukrainian State. The Ukrainian population constitutes 70 per cent, of the population of the whole territory on the basis of their mother-language and 65 per cent, on the basis of their religion (Uniate); it forms the indigenous and productive population. The Poles, on the other hand, constitute the immigrated, movable, bureaucratic part of the population, concentrated for the most part in Lemberg. (They form here the maximum 50 per cent. of all the inhabitants.)

The predominance of this Polish population till November, 1918, was based exclusively upon the Secret Conventions entered into in 1865 and 1867 between the Polish aristocracy and the dynasty of Hapsburgs, which resulted in the formation of a German-Magyar-Polish triolism in the whole of the monarchy, in a Polish absolutism in Ukrainian Galicia; this is the reason why the Ukrainian population is rejoicing at the collapse of the Austro-Hungarian empire, as it had afforded it an opportunity to free itself from the Polish bureaucratic bondage.

In the name of the principle of free self-determination of nationalities the Ukrainians have organised themselves into a national State under the name of the Western Ukrainian Republic, based on the democratic principles which have no relation to social Utopias. They have guaranteed the liberty

of person and property, granting an autonomy to each of its national minorities. Constituted by the will of the people, the Government (State Secretariat) has organised a national army. (A lack of officers has compelled the general staff to accept into the ranks of its army a few non-Ukrainian officers in insignificant numbers, Czechs, Croats, Roumanians, subjects of former Austria and few Austrians of German speech. These officers have all belonged to the ranks of the former Galician regiments recruited in the Ukrainian territory. On this occasion we affirm most categorically that not a single German officer ever entered into our army.)

The latter, comprising 100,000 men at the beginning of hostilities, was obliged to oppose enemies on two fronts: –

1. Western front against the Poles, who, desiring to force their supremacy over the Ukrainian territory, had decided to destroy at any price Ukrainian sovereignty. With this object in view, they began on the 11th November, not without a participation of non-Polish officers of the Austrian army, an organised campaign.

2. The Eastern front against the Bolsheviks, who had vast forces with which they made an invasion of the territory of the Ukrainian Republic, which had been already proclaimed in the Ukrainian territories of the former Russian empire, and this compelled the State Secretariat of the Ukrainian Republic to extend its aid to the Government of Eastern Ukraine with which Galician Ukraine had formed a federative union. Reinforcing continuously the anti-Bolshevik front, from Roumania to Pripet marshes, the Government of the Western Republic has fulfilled a part of the mission that had been imposed upon it, by history; while the Ukrainians under the old

Czarist regime were deprived of the conditions which might have developed their social and political life, their brethren in Galicia and Bukovina, thanks to their work, developed their own institutions, and were enabled since the middle of the 19th century to create some appreciable amount of social experience and spirit of initiative, qualities indispensable in the life, of an independent State. This is the reason why Western Ukraine and its Government believe that their most important task, in the very interests of the European culture, is to be the Piedmont of the whole Ukraine by supplying same with military and civic forces. Only these creative internal forces are able to achieve the pacification and organisation of liberated Ukraine. With this object in view the principal task is the struggle against the Bolshevik imperialism, against that expansion of civic and political experiment.

If this task is not achieved yet as it should have been, if a part of Ukrainian territories has been subjected to Bolshevik ravages, the reason is that the Ukrainian army, instead of expelling the Bolsheviks from its country and building foundations for law and order, is obliged to defend its territory against Polish invasion. That is how the Poles are working hand-in-hand with the Red Guards in order to crush this Ukrainian Piedmont, while the Ukrainians have prevented a junction of the Russian Bolsheviks with the Hungarians, preparing thus the fall of the latter.

The best proof that the Ukrainian Government does not entertain any imperialistic plans is in the fact that it conducts the war against the Poles exclusively under compulsion, and that it has protested through diplomatic channels only against the partial occupation of the Ukrainian Bukovina by

Roumanians and Hungarian Ruthenia by the Czecho-Slovakia; believing that the Peace Conference will settle these differences in the spirit of national equity, in the same manner, in order to give proof of our moderation and our confidence in the Allied Powers, we declare in the name of our Government our acceptance in principle of the proposition which has been given to us. But we believe that it is indispensable, both in our interest and in the interest of all concerned, to make in some articles of this proposition the following modifications which we shall endeavour to expound in the following lines: –

ARTICLE I.

Accepted without reservation.

ARTICLE II.

We request to alter the demarcation line on two points:

1. In the north it should begin from the Dnieper, then follow the river Pripet as far as Pinsk, then run along the course of the river Pine, follow the Dnieper-Bug Canal, return along the river Moukhavetz up to Brest-Litowsk, from there along the Bug up to the confluence with the river Kozlovice, &c.

2. In the south the line should start from the point where the administrative borders of the districts of Lemberg, Premyselany and Bobrka (village Peczenia) meet and follow the administrative borders between the districts of Lemberg and Bobrka, up to the point 375, whence it is to follow Lemberg approximately, from Szczerzec to the administrative border of the district of Grodek near the station Stawcoany, then the administrative borders between the districts of

Grodek-Rudki, Mosciska-Rudki, Mosciska-Sambor, Przemysl-Sambor, Przemysl-Stary Sambor, Dobromil-Stary Sambor, Lisko-Stary Sambor, Lisko-Turka up to the old Hungarian frontier (vide the line traced on the map).

Motives.

Ad. I. – If the demarcation line ended at the Bug River, the old Austro-Russian frontier, the Western Ukrainian Republic, occupying only the territory of former Austria, would be placed in a precarious strategic position, at the. moment when Polish armies would appear in the north and in the east at. the same time.

Ad. II (a). – The alteration proposed by us on this point corresponds better to the present military situation; and as compared with the situation at the moment, of the, appeal made by the Supreme Council on the 19th of March our line offers even considerable advantages to the Poles.

Ad. II *(b)*. – But the most important reason for (his modification is found in consideration that, foreseeing an Armistice of long duration, we Ukrainians would be connected by a single railway line (Stryj-Lawoczne-Munknos) with the Czecho-Slovaks, Hungarians, Yugo-Slavs, Italians and Austrians, with most of which our Government has already concluded commercial treaties. The Stanislau-Koromezo-Sziget line is devoid of all commercial value; moreover, it leads into the territory occupied by the Roumanians, with whom we have more convenient ways of communication through Bukovina.

It would be disastrous for the economic life of Ukraine, considering that Poles would have six double-track railways

communicating with the above-named countries, therefore, our request for the Sambor-Sanki line does not appear unreasonable.

ARTICLE III.

As to the term of evacuation of the Ukrainian troops from beyond the demarcation line, which concerns practically only Ukrainians, we propose to extend same, on account of the inconvenient railway net and bad condition of our rolling-stock and locomotives, so much more so as Article 4 imposes already upon our railroad administration very trying obligations.

ARTICLE IV.

The maximum of the Ukrainian troops prescribed by this article seems to us prejudicial for the following reasons: –

1. Under Ukrainian administration will remain more than twice the extent of territory and population than under Polish administration, consequently the relation of the two territories demands twice as large an Ukrainian contingent as is proposed by the plan.

2. As it has been already indicated in the introduction, our principal national task consists in the organization of our forces for the struggle against the invaders of Eastern Ukraine – the Bolsheviks. This organization is not possible except in the territories remaining under the legitimate power of the Government of the Ukrainian Western Republic, viz., Eastern Galicia.

If the contingent does not surpass the figure of 20,000 men, which number is hardly sufficient to maintain order in the country, such a military preparedness would be entirely impossible, while Poles will have every facility for

organization and concentration of their troops in Western Galicia, in former Russian Poland, Poznania, &c. . . .

3. Consequently we propose a modification of Article VI in this direction, that on the east of the demarcation line which is to be fixed, a 7, one should be created more or less equal in width to the part of the territory in Eastern Galicia occupied by Poles.

Only there the Ukrainians should be "obliged not to raise their contingent above the number fixed for Poles in Eastern Galicia (in this instance the number of 20,000 would be exaggerated). We propose that east of this zone the Ukrainians should be at liberty to organize forces against the Bolsheviks.

ARTICLE V.

Accepted without reserve.

ARTICLE VI.

See Article III.

ARTICLE VII and VIII.

Accepted without reserve.

ARTICLE IX (according to English text).

It would be just that part of East Galicia occupied by Poles should be subjected to a special military and administrative jurisdiction, the same as the territory occupied by our armies.

ARTICLE X (according to English text).

As the production of petroleum represents practically the only article of export for East Galicia and otherwise Poles possess rich oil-fields in Western Galicia amply sufficient to satisfy their wants, we consider that portion of oil demanded by Poles should be limited to their needs but not become an

object of export. Therefore we propose to limit the quantity of oil apportioned to Poles to one-third of the total production.

ARTICLE XI.

Seeing that the Armistice may last a long time, we propose to supplement this Article in the following manner: that the prohibition as foreseen in this Article should not be applicable except at the moment when such prohibitions are in force with the Allied and Associated Powers.

ARTICLES XII AND XIII.

Accepted without reserve.

In case more explicit information should be necessary, we are prepared to supplement the above modifications by verbal explanations.

ADDITIONAL ENGAGEMENT.

We propose to alter it in the sense that only those officers of German tongue shall be dismissed who are not natives of Galicia and Bukovina and to the extent of their being replaced by Allied or neutral officers.

Dr. Paneyko, State Secretary of Foreign Office.
Dr. M. Lozynsky, Under-Secretary of State,
First Special Delegate.
Dmytro Witowsky, Special Delegate.

Délégation de la République Úkrainienne,
37, Rue La Pérouse, Paris, May 13, 1919.

PPC. – Vol. 5. – P. 775–799.

№ 98
ТЕЛЕГРАМА ГОЛОВИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ГЕНЕРАЛУ ЮЗЕФУ ПІЛСУДСЬКОМУ ПРО ДОТРИМАННЯ ПЕРЕМИР'Я НА ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ФРОНТІ

22 травня 1919 р.

The Council of the Principal Allied and Associated Powers feel that it is their duty to call the attention of the Government of Poland to facts which are giving them the greatest concern and which may lead to consequences for Poland which the Council would deeply deplore. The boundary between Poland and the Ukraine is under consideration and is as yet undetermined, and the Council has more than once informed the Polish Government that they would regard any attempt either by Poland or by the Ukrainian authorities to determine it, or to prejudice its determination, by the use of force, as a violation of the whole spirit and an arbitrary interference with the whole purpose of the present Conference of Peace, to which Poland, at least, has consented to leave the decision of questions of this very sort. The Council has, therefore, more than once insisted that there should be an armistice on the Ukrainian front, arranged in Paris and under the, advice of the Council itself. Full conferences in that matter have been held between a carefully selected Inter-Allied commission and representatives of Poland and the Ukraine, and terms of armistice drawn up which have been formally approved by the Council of the Principal Allied and Associated Powers, The representatives of the Ukraine have accepted those terms, but

the Polish military authorities, while acquiescing in principle, have in effect insisted upon such conditions as would amount to a settlement of the very questions in controversy, and have continued to use force to maintain their claims. This has inevitably made the impression on the minds of the members of the Council that the Polish authorities were in effect, if not in purpose, denying and rejecting the authority of the Conference of Peace. The Council feel it their duty, therefore, in the most friendly spirit but with the most solemn earnestness, to say to the Polish authorities that, if they are not willing to accept the guidance and decisions of the Conference of Peace in such matters, the Governments represented in the Council of the Principal Allied and Associated Governments will not be justified in furnishing Poland any longer with supplies or assistance. If it is her deliberate purpose to set at naught the counsel proffered by the Conference, its authority can no longer, it is feared, be made serviceable to her. The Council will, of course, insist upon an absolute cessation of hostilities on the part of the Ukrainian military forces.

PARIS, May –, 1919.

PPC. – Vol. 5. – P. 859–860.

№ 99
ПАМ'ЯТНА ЗАПИСКА ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ ГОЛОВІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЖОРЖУ КЛЕМАНСО ВІДНОСНО АГРЕСИВНОСТІ ЗАКОРДОННОЇ ПОЛІТИКИ ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ

22 травня 1919 р.

Paris, May 22, 1919.

To: His Excellency Georges Clemenceau, President of the Peace Conference.

FROM: Paneyko, Vice-President of the Ukrainian Delegation.

In the course of the audience yesterday, I had the honor to express my doubts on the idea that a greater Poland with greatly extended frontiers to the East would constitute a counterpoise to the German danger. I think that, such a Poland being without any real foundation, it would have no vital force and would be incapable of fulfilling this hope. On the contrary, a Poland limited to its ethnographic-frontiers would feel the need of resisting the Germanic push and would have the moral force necessary for this.

My opinion may have seemed paradoxical; but a thorough study of the national and political conditions of central and eastern Europe, of yesterday and to-day, leads one logically to a conclusion in conformity with my thesis. I postpone to a later occasion a detailed memorandum on this question and I do not consider the problem of the possibility of combining simultaneously the plan of a great historic Poland and that of a great historic Russia, and in the meantime I take the liberty

of stating my conviction in clearer detail and of reinforcing it in its fundamental points by the only scientific proof possible: that of history.

The history of Poland before the partition is divided into two great periods: the period of ethnographic Poland, about the end of the Middle Ages, and the period of imperialistic Poland, a sovereign of the great Lithuanian, White Ruthenian and Ukrainian territories, from the beginning of contemporary history. No historian is ignorant of the fact that the most characteristic feature of the first period is an unceasing struggle against the German Empire (Germano-Roman) for the shores of the Baltic Sea, for the possession of the Oder, of Silesia, of Moravia, etc.

On the other hand, during the second period, at the beginning of the Lithuanian-Polish Union, at the moment when all the interests of Poland, who had abandoned Silesia to the Empire, were converging toward the eastern regions of the Ukraine, we see only a struggle against the relatively feeble order of the German Crusaders of Prussia (outside of the Empire), a struggle started and carried on by the Lithuanian dynasty, the Yaguellons, in spite of the warning of the Poles themselves. It ended by the conquest of the mouths of the Vistula and the port of Dantzig, thanks chiefly to the German cities of Prussia which, on account of the rivalry of the knights, submitted to Poland. From this time (1466) history shows no further war between Poland and the Germans, on the contrary, it shows Magyar, German or Germanized dynasties of Poland; it shows also the modern Prussia (after the junction of the March of Brandenburg and Prussia properly so-called), was founded with the effective support of Poland, who had need of German military support in her too frequent wars with Sweden, Russia, Ukrainia, Rumania, etc.

There is no doubt that this history will repeat itself in the future if the Allies profit by their world victory to recreate the historic Poland. The Poles will not be slow to come to an understanding with the Germans to obtain free commercial access to the sea and will turn all their efforts against the east. This is the dictate of their history and their national consciousness.

The explanation of this single political aim of the Poles must not be sought among the Ukrainians or among any other foreigners. It is sufficient to run over the very numerous Polish political publications during the war (nine-tenths of which appeared in German, in the hope of the final victory of the Central Powers), and you will find in them the explanation of this thesis in all its details, that the Poles are the natural Allies of Germany, the vanguard and the "propagators of Kultur" in the east, the most solid bulwark against eastern barbarism, Russian Imperialism, etc. These Polish assertions have not failed to find in Germany numerous partisans who tried to convince their Government that it was to its interests to aid in the expansion of Poland toward the east. (See the publication of the Supreme National Committee, those of Professor Bruckner, Straszewski, Smolka, Studnicki, Feldmann, Guttry, etc., on the part of the Poles, and those of Paquet, Gothein, Rohrbach, etc., on the part of the Germans).

And to-day these same Poles speak of the "Polish bulwark" against German militarism. Speaking to the Germans, they use the examples of the contemporary epoch, during which they dominated alien nations of the east; speaking to the Entente, they take their historical examples from the Middle-Ages, when their State was limited by its ethnographical frontiers.

Suum cuique.

They demand, therefore, at the same time, western frontiers such as they were in the first epoch, and eastern frontiers such as they were in the second epoch, and as the proof of this they would like to profit at the same time by the victories of Foch over the Germans and those of Hindenburg over the Russians.

Paneyko,
Vice-President of the Ukrainian Delegation,
Secretary of State for Foreign Affairs
of Western Ukrainia.

Miller D.H. My Diary at the Conference of Paris. – Vol. 18. – P. 486–488.

№ 100
ПОВІДОМЛЕННЯ ШТАБУ 2-ої БРИГАДИ 2-ої ДИВІЗІЇ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ПРО ПРИБУТТЯ У ШТАБ 2 БРИГАДИ ДЕЛЕГАЦІЇ КПСГ З ПРОХАННЯМ ПРО ДОПОМОГУ

23 травня 1919 р.

Из штаба 2-й бригады
Киев- предсовнаркому т. Раковскому,
военаркому т. Подвойскому, т. Бубнову,
т. Пятакову

Прибыла делегация из Галиции, просят дать помощь / в/ борьбе с гайдамаками, а также настаивают на соединении Галиции с УССР, дабы не было никаких кордонов помежду одним и тем же пролетариатом.

Мы, представители рабочих и крестьян Восточной Галиции, просим дать полномочие командиру 3-й бригады т. Шмидту командования Галицийским фронтом и наступать на Тернополь, дабы освободить крестьянство и рабочих от гнета петлюровцев и гайдамаков. Дальше крестьяне заявляют, что всеми силами будут поддерживать Советскую власть и сейчас вступают в одну Украинскую Красную Армию. Время не терпит, ходатайствуем о помощи /и/ просим сообщить /в/ штаб 2-й бригады: Проскуров, Шмидту, для Левицкого.

Председатель Коммунистической /партии/
Восточной Галиции **Левицкий, Баран, Гембаровский**

С подлинным верно:
Делопроизводитель ***/подпись/***

Гражданская война на Украине. – Т. 2. – С. 72–73.

№ 101
ПРОПОЗИЦІЇ ПРЕДСТАВНИКА УРЯДУ ДИРЕКТОРІЇ БОРИСА КУРДИНОВСЬКОГО ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРУ ПОЛЬЩІ ІГНАЦІЮ ПАДЕРЕВСЬКОМУ ЩОДО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ УГОДИ

24 травня 1919 р.

Vu l'état actuel de l'Ukraine et le péril menacant les principes męmes de son existence nationale, le Gouvernement Ukrainien s'adresse au Gouvernement de l'Etat Polonais en lui proposant de pręter aide et concours au peuple Ukrainien dans ses affaires d'affranchissement national.

A ces fins et dans la ferme conviction, que les intéręts de la Nation Ukrainienne, ainsi que le développement normal de

l'Etat peuvent ętre assurés, uniquement par une étroite union ŕ l'Etat Polonais, le Gouvernement Ukrainien s'engage par le présent ŕ conclure avec le Gouvernement Polonais un acte basé sur les principes cardinaux suivants:

1. Le Gouvernement Ukrainien, ne se sentant présamment autorisé ŕ décider du sort de la Galicie Orientale, déclare qu'il renonce ŕ tous ses droits sur cette province.

2. Vu les influences séculaires de la culture polonaise sur les parties occidentales de la Volhynie, ses territoires occidentaux limités par une frontičre correspondante environ avec la ligne duJStyr entreront en qualité de partie intégrale dans les frontičres politiques de l'Etait Polonais.

3. La Pologne s'engagerait ŕ reconnaître les droits ŕ l'indépendance de l'Ukraine ŕ condition de l'établissement d'un Gouvernement Ukrainien, reconnu par celui ce l'Etat Polonais.

La Pologne s'engagerait ŕ pręter le concours de ses forces années au Gouvernement Ukrainien, reconnu par elle, afin de combattre les bolschéviques ainsi que tous les éléments antigouvernementaux et ŕ rétablir sur le territoire de l'Ukraine une administration, garantissant l'ordre et la sécurité publique.

Le séjour des armées Polonaises en Ukraine, ainsi que celui des armées Ukrainiennes en Pologne sera fixé par l'accord des deux Gouvernements.

4. A ces męmes fins il sera organisé avec le concours et l'aide des armées Polonaises une force militaire Ukrainienne. Le commandement supérieur et l'état major Ukrainien agiront en contact avec le commandement supérieur des armées Polonaises. Pour toutes les actions de guerre le commandement supérieur et l'état major Ukrainien agiront en contact avec le commandement supérieur des armées Polonaises. Pour

les actions de guerre le commandement supérieur appartiendra au quartier général Polonais.

5. Le Gouvernement Ukrainien s'engage ŕ n'entreprendre acune démarche diplomatique sans une entente préalable avec le Gouvernement [Polonais].

6. La population Polonaise en Ukraine, dans toutes les parties de ses territoires, profitera de tous les droits garantissant le recouvrement, la conservation et le développement de tous ses biens nationaux et économiques, ainsi que la jouissance d'une égalité complčte de droits avec les nationaux.

7. La Pologne de son côté garantirait ŕ tous les Ukrainiens habitants dans ses frontičres politiques le recouvrement, la conservation et le développement de leurs biens nationaux et économiques ainsi que la jouissance d'une égalité complčte de droits avec les nationaux.

I sera conclu en outre une convention militaire spéciale concernant l'aide que la Pologne et l'Ukraine s'engageront ŕ se pręter mutuellement dans le cas oů leurs frontičres seraient menacées.

(Dopisano ręcznie):

Delegue du Gouvernement du Directoire de la Republique d'Ukraine.

B. Kourdinowsky

Ukraine and Poland in Documents 1919–1922 / Ed. T. Hunchak. – Vol. 1. – P. 127–129.

№ 102
ДОГОВІР МІЖ ПРЕДСТАВНИКОМ ДИРЕКТОРІЇ БОРИСОМ КУРДИНОВСЬКИМ І ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРОМ ПОЛЬЩІ ІГНАЦІЄМ ПАДЕРЕВСЬКИМ

24 травня 1919 р.

Considering the actual state of Ukraina and the peril threatening very principles of its national existence, the Ukrainian Government addresses the Polish State with the proposal that it should offer aid and assistance to the Ukrainian people in their affairs of national affranchisement.

To this end in the firm conviction that the interests of the Ukrainian nation, as well as the normal development of the State can only be assured through a close union to the Polish State, the Ukrainian Government engage themselves by the present to conclude with the Polish Government an act based on the following cardinal principles:

1) The Ukrainian Government, not feeling authorized at present to decide of the fate of Eastern Galicia, declare, that they renounce all their rights to this province.

2) Considering the secular influences of Polish culture in the western parts of Volhynia, its western territories, limited by a frontier more or less corresponding with the line of the river Styr, shall be included as an integral part within the political frontiers of the Polish State.

3) Poland will take the engagement to recognize the rights to independence of Ukraina, under the condition of the establishment of an Ukrainian Government recognized by the Polish Government.

Poland will take the engagement to lend the assistance of its armed forces to the Ukrainian Government, recognized by Poland, in order to fight the bolsheviks, as well as all antigovernmental elements and to reestablish on the territory of Ukraina an administration, ensuring order and public security.

The stay of the Polish armies in Ukraina, as well as that of the Ukrainian Armies in Poland will be fixed by the agreement between the two Governments.

4) In the same aim an Ukrainian armed force will be organized with the aid and concourse of the Polish Armies. The Ukrainian Chief Command and general Staff will act in contact with the Chief Command and general Staff of the Polish Armies. For all war action the Chief Command will rest with the Polish Headquarters.

5) The Ukrainian Government pledge themselvs not to undertake any diplomate step without a previous understanding with the Polish Government.

6) The Polish population in Ukraina, in all of its territories, will profit by all laws guaranteeing the recovery, conservation and development of all their national and economic property, as well as of the enjoyment of complete equality of rights with the natives.

7) Poland, on her side, will guarantee to all Ukrainian inhabitants within her political frontiers, the recovery, conversation and development of their national and economic property, as well as the enjoyment of complete equality of rights with the nationes.

8) A special military convention shall be concluded moreover, concerning the multual aid that Poland and Ukraina

will engage themselves to in the case of their frontiers being threatened.

Signed: The Delegate of the Govrnment of the Directorate of the Ukrainian Republic. B. Kourdinowsky.

I. J. Paderewski
Prime Minister and Minister
of Foreign Affairs

Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – Т. 2. – М., 1964. – С. 234–235.

№ 103
ЛИСТ ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР ГОЛОВІ КОМІСІЇ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ГЕНЕРАЛОВІ ЛЮЇСУ БОТА ПРО НЕПРАВОМІРНУ УЧАСТЬ АРМІЇ ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ГАЛЛЕРА У ВІЙСЬКОВИХ ДІЯХ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

24 травня 1919 р.

In accordance with the message of March 9th [19th?] of the Council of Four the State Secretariat of Western Ukraine delegated us to Paris to arrange an armistice with the Poles.

On our part we did everything in our power to have the armistice concluded. At the session of the Armistice Commission on the 13th May, we declared our acceptance of the armistice plan proposed by the Armistice Commission notwithstanding the fact that according to this plan one third of our national territory was given over under the Polish administration.

Our spirit of conciliation however was fruitless.

As we have not been requested by the Armistice Commission to sign the Armistice convention we are led to

the conclusion that the Poles have not accepted the Armistice disregarding the responsibility for the continuation of the war.

At the same time we have been receiving information that the Poles undertook against us a brutal offensive in which they won some success.

This is nothing to be wondered at. The Poles received everything from the Entente: clothing, shoes, munitions and even military force in the form of Haller's army. Of course, they give lame explanation that Haller's army is fighting in Volynia not in Galicia. But there is a Ukrainian army in Volynia also which is faced on one side by the Bolsheviks and Haller's army on the other. So Haller's army is fighting the Ukrainians thus aiding the Bolsheviks.

On the other hand Haller's army re-inforced Polish troops thus helping the latter to attack our array with greater force. While the Poles obtained from the Allies all means requisite for a successful conduct of the war, our people lacking in all material for clothing, shoes and in ammunition factories, is compelled to defend itself by the remnants of means which had been confiscated by our authorities from the former Austrian army.

We have not obtained anything from the Entente or from anybody else, while the Poles have got from the Entente everything necessary for the conduct of the war.

No wonder then that our army is compelled to retreat before the Polish offensive.

We wanted no war with the Poles; we proclaimed and began to put into effect our right for self determination claiming only those territories which belong indisputably to us.

The Poles were the ones who attacked us the first. The Poles are destroying our country, our fertile fields, the Poles are

killing our soldiers fighting in defence of our fatherland, the Poles are ruining our villages, killing our peasants for no other reason than their unwillingness to remain under the Polish yoke.

If there is justice in the world it must rise in our defence against Polish invasion.

And cherishing the hope that the Powers of the Entente would show us justice we came to Paris.

The Armistice Commission told us: "Accept this delimitation line and the permanent frontiers will be established by the Peace Conference".

We accepted this though with a heavy heart as it was painful to leave millions of our brothers fighting for liberation, under the Polish subjugation. We accepted the proposition believing in the spirit of justice on the part of the Peace Conference.

We accepted the proposition desiring [to] save our country from ruin, to ?ave the lives of our fathers, and mothers, of our brothers and sisters, of our wives and children from Polish menace.

Ten days have passed since the time we announced our acceptance of the plan of the Armistice Commission and the war in our country is going on.

Our government and our people are waiting favourable news from us but we can tell them nothing. They are bleeding there, but we can do nothing to help them.

Therefore we, feeling a heavy responsibility before our government and our people are turning to you, Mr. President, for an interview. We want to hear from you, as the President of the Polish Ukrainian Armistice Commission, an authoritative word whether the armistice will be concluded or not, whether our country will be saved from Polish

conquest or not, whether the Powers of the Entente will order the Poles to stop fighting and retreat beyond the demarcation line, marked by the Armistice Commission or permit the Poles, with the help of the means obtained from the Entente to strangle us.

We must tell our government and our people as soon as possible what we have achieved here and what they can expect to obtain.

Therefore we request you, Mr. President, to grant us an interview in order to receive your reply to transmit it to our Government and our people.

Special Delegates
of the State Secretariat of
Western Ukraine,
Dr. Michel Lozynsky
Dymitr Witowsky (?)

PPC. – Vol. 6. – P. 57–59.

№ 104
ВІДПОВІДЬ ГЕНЕРАЛА ЛЮІСА БОТА ГОЛОВІ ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР МИХАЙЛОВІ ЛОЗИНСЬКОМУ

26 травня 1919 р.

26 May, 1919.

Sir: I have the honour to acknowledge receipt of your letter of the 24th May, and in reply thereto to state that the question of the establishment of an armistice on the Polish-Ukrainian front is now in the hands of the Council of the Principal and Allied Powers. As the draft armistice proposed by the

Armistice Commission has not been accepted by the Poles, the mandate of the Commission is at an end, and the matter has been referred to the Council for such action as they deem fit under the circumstances.

In view of the above. I cannot see the advantage of an interview, nor do I think such interview would at the present time be advisable.

I am, however, doing my best to attain the much-desired cessation of hostilities.

Yours faithfully, **L. Botha**

PPC. – Vol. 6. – P. 59.

№ 105
ТЕЛЕГРАМА ГОЛОВИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ГЕНЕРАЛУ ЮЗЕФУ ПІЛСУДСЬКОМУ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ДОТРИМАННЯ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕМИР'Я

27 травня 1919 р.

Telegram

From: – The President of the Peace Conference.

To: – General Pilsudski. Head of the Polish State, Warsaw.

The Council of the Principal Allied and Associated Powers feel that it is their duty to call the attention of the Government of Poland to facts which are giving them the greatest concern and which may lead to consequences for Poland which the Council would deeply deplore. The boundary between Poland and the Ukraine is under consideration and is as yet undetermined, and the Council has more than once informed

the Polish Government that they would regard any attempt either by Poland or by the Ukrainian authorities to determine it, or to prejudice its determination, by the use of force, as a violation of the whole spirit and an arbitrary interference with the whole purpose of the present Conference of Peace, to which Poland, at least, has consented to leave the decision of questions of this very sort. The Council has, therefore, more than once insisted that there should be an armistice on the Ukrainian front, arranged in Paris and under the advice of the Council itself. Full conferences in that matter have been held between a carefully selected Inter-Allied commission and representatives of Poland and the Ukraine, and terms of armistice drawn up which have been formally approved by the Council of the Principal Allied and Associated Powers. The representatives of the Ukraine have accepted those terms, but the Polish military authorities, while, acquiescing in principle, have in effect insisted upon such conditions as would amount o a settlement of the very questions in controversy, and have continued to use force to maintain their claims. This has inevitably made the impression on the minds of the members of the Council that the Polish authorities were in effect, if not in purpose, denying and rejecting the authority of the Conference of Peace. The Council feel it their duty, therefore, in the most friendly spirit but with the most solemn earnestness, to say to the Polish authorities that, if they are not willing to accept the guidance and decisions of the Conference of Peace in such matters, the Governments represented in the Council of the Principal Allied and Associated Governments will not be justified in furnishing Poland any longer with supplies or assistance. If it is her

deliberate purpose to set at naught the counsel proffered by the Conference, its authority can no longer, it is feared, be made serviceable to her. The Council will, of course, insist upon an absolute cessation of hostilities on the part of the Ukrainian military forces.

PARIS, May [27], 1919.

PPC. – Vol. 6. – P. 61–62.

№ 106
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ РАДИ ЧОТИРЬОХ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ПЕРЕМИР'Я

27 травня 1919 р.

The Polish Ukrainian Armistice

Mr. LLOYD GEORGE stated that General Botha had come to him that morning and had indicated that he was very dissatisfied with the attitude of the Poles in regard to the Polish-Ukrainian Armistice. He had asked M. Clemenceau to discuss this alone with President Wilson and himself because, to speak quite frankly, he had some reasons to believe that M. Clemenceau was not fully informed as to the attitude taken by the French authorities. He had grounds for the belief that the French Minister in Warsaw had encouraged the Poles in their recent attack on the Ukrainians. A fact which rather confirmed these suspicions was that General Botha reported that he had been unable to secure the attendance of the French representatives at meetings of the Armistice Commission, and this had occurred so frequently that it was difficult to believe that it

was not deliberate. Then he quoted General Haller's highly indiscreet speeches, indicating among other things, that Danzig must become Polish. Further, he said that he had that morning received a report to the effect that General Franchet d'Esperey on the 20th May had ordered forces up towards Czernovitz with a view to junction with the Poles, which seemed to indicate an attempt to squeeze out the Ukrainians. Finally, he thought it very curious that the Council had been informed that M. Paderewski was returning to Paris last Friday and they had been put off from day to day and almost from hour to hour with reports that he was expected immediately, whereas in fact he was now in Prague. He was anxious that M. Clemenceau should ascertain whether the agreed telegram had ever been despatched to General Haller. It was very curious that no reply had been received.

President Wilson recalled the old plan of the so-called sanitary cordon which the Military Authorities had proposed to establish against the Bolsheviks, and which had been rejected. He thought it possible that the Military Authorities were, nevertheless, trying to carry out this plan in fact.

M. Clemenceau expressed incredulity, but promised to make the fullest possible enquiry.

(It was agreed: –

1. That Colonel Kisch should attend at the Ministry of War at 2.30 in the afternoon where General Albi and General Mordacq would also be present.

2. That the attached telegram, drafted by President Wilson, the despatch of which had been reserved pending M. Paderewski's return, should be sent at once Warsaw. Sir Maurise Hankey was directed to take the necessary action.)

Villa Majestic. Paris. 27 May, 1919.

* * *

M. Clemenceau said that he had made a very full investigation in regard to the various points raised by Mr. Lloyd George at the morning meeting. The first point related to the dispatch to General Pilsudski.

General Mordacq said that on May 22nd, M. Clemenceau had given him the dispatch, which he had sent to the Head of the French Mission at Warsaw, with instructions that it was to be given both to General Pilsudski and to General Haller, and that he was to telegraph when he had done this. On the 23rd May, the Head of the French Mission had replied, asking for the dispatch to be repeated. This had been done and an acknowledgment had been asked for. No reply was received on Saturday and so a telegram had been sent asking whether the dispatch had been received. The reply had been that the dispatch could not be deciphered and it turned out that the wrong key had been used for deciphering. The right key to the cipher had then been communicated. On Sunday no reply was received, and a telegram was sent to ask whether the message had been received, deciphered and understood. It was only on Monday, the 26th, that a telegram had been received to say that the dispatch nad been deciphered and understood, and the necessary action taken.

M. Clemenceau said he had a telegram which showed that General Henrys said that General Haller had now done the right thing and sent his troops to the German front. He was not satisfied, however, about the treatment of the dispatch.

Colonel Kisch said that General Henrys said that General Haller's troops had first been sent to the North of Lemberg but now they had been brought back to the German front.

M. Clemenceau said that Mr. Lloyd George's story that the French Minister had supported the employment of General Haller's Army on the Ukrainian front probably had its foundation in the fact that the French Minister presided at a Committee, one of the recommendations of which by a large majority was that the Allied and Associated Powers should not make a reservation about the employment of General Haller's Divisions. General Henrys had said that M. Dmowski wanted the whole matter transferred to Marshal Foch, and this probably was the foundation of the idea that the French were supporting the action of the Poles. Rightly or wrongly the Poles believed that they had the support of Marshal Foch.

Mr. Lloyd George recalled that Marshal Foch had wanted to send General Haller's Army to Poland through Lemberg. He said he was perfectly satisfied now that the matter was in M. Clemenceau's own hands.

Villa Majestic. Paris. 27 May, 1919.

PPC. – Vol. 6. – P. 60–61, 69–70.

№ 107
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ РАДИ ЧОТИРЬОХ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІДНОСНО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕМИР'Я

28 травня 1919 р.

Polish-Ukrainian Armistice

M. CLEMENCEAU reported that, as agreed to on the previous day, he had instructed the French Diplomatic Representative at Warsaw that he was to let the Polish Government know that the four Principal Allied and Associated Powers were unanimous in stopping the advance of the Poles against the Ukrainians, and that they were not supported by the French Government any more than by any other Government. He said he had bad news from that front. He then read a despatch from Bucharest, according to which the Polish offensive had been pushed as far as Stryj, the objective being Stanislau. The Roumanians were pushing north with the same objective. A desperate resistance must be expected on the part of the, Ukrainians. If Poland was to receive Galicia, it would be a great scandal and due to the British and French munitions that had been sent there.

(It was agreed that M. Paderewski should be seen at once on the subject. Captain Harmsworth was sent in a motor car to try and bring him before the end of the meeting. Captain Harmsworth, however, had not returned by 1 p. m., when the meeting was adjourned.)

PPC. – Vol. 6. – P. 83.

№ 108
НОТА ПРОТЕСТУ НАДЗВИЧАЙНОГО ПОСЛА УНР В РУМУНІЇ ЮРІЯ ГАСЕНКА МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ РУМУНІЇ ВІДНОСНО ІНТЕРВЕНЦІЇ РУМУНСЬКИХ ВІЙСЬК В ГАЛИЧИНУ

28 травня 1919 р.

Panie Ministrze:

Nadzwyczajna Misja dyplomatyczna Ukrainy zaznajomiła się z komunikatem wielkiej Kwatery Głównej rumuńskiej z dnia 28. maja 1919. donoszącym co następuje: Na Bukowinie: w celu uniemożliwienia ataku bolszewików na północno-zachodniej granicy Bukowiny oddziały nasze przezsły do Galicji i zajęły linję Nadworna – Ostyńj – Niewiska.”

Fakt przekroczenia w dniu 24. maja granic Bukowiny przez armję rumuńską, co jest sprzeczne z decyzją Entente'y, zmusza mnie jako posła nadzwyczajnego demokratycznej Republiki Ukraińskiej do założenia stanowczego protestu przed Rządem Królestwa Rumunji przeciwko pogwałceniu naszego terytorjum i imperjalistycznych zamiarów jego kierowników.

Jednocześnie protestuję przeciwko ogłaszaniu oficjalnemu komunikatów rumuńskich, mylnie twierdzących o istnieniu zamiaru bolszewików na granicy północno-zachodniej Bukowiny (patrz komunikat z 28. maja).

Do chwili obecnej Galicja Wschodnia wiedziała o istnieniu bolszewizmu zawdzięczając tylko temu, że wysłała swoich synów by przeciwstawić mu niezwyciężoną przeszkodę na granicy Zbrucza.

Co do wyżej wzmiankowanej granicy – nie jest to granica, lecz wkroczenie do samego centrum kraju: Nadworna leży w 40-tu klm. od siedziby rządu – Stanisławowa, tam jak i gdzie

indziej ukrytym celem jest zniszczenie armji ukraińskiej, która od kilku miesięcy przelewa "krew (pomimo, że nie chcą tego uznać) w celu oswobodzenia całej Europy od strasznego niebezpieczeństwa, które jej grozi – bolszcwizmu.

Jako Szef nadzwyczajnej Misji dyplomatycznej demokratycznej Republiki Ukraińskiej (Prezydent Rady Ministrów na audjencji dnia 19. stycznia 1919 przyjął listy uwierzytelniające) protestuję stanowczo i żądam by armja rumuńska w przeciągu 49-miu godzin od chwili doręczenia niniejszej noty opuściła terytorjum Zachodniej prowincji Ukrainy Galicji Wschodniej i wycofała się poza linję wojenną, utrzymywaną przez nią do 24. maja 1919.

W razie jeżeli nie otrzymam zadawalającej odpowiedzi w przeciągu 48-miu godzin Rząd mój będzie miał prawo uważać to za nieuznanie ze strony rządu rumuńskiego decyzji Konferencji Pokojowej i odmowę przyjaznego współżycia z demokratyczną Republika Ukraińską, walczącą przy boku Entente'y przeciwko bolszewizmowi.

Mam zaszczyt podać do wiadomości Pana, że odpis niniejszego oficjalnego protestu będzie doręczony Przedstawicielom wszystkich państw sprzymierzonych i neutralnych oraz Radzie Czterech w Paryżu.

Raczy Pan Minister przyjąć wyrazy mego wysokiego poważania.

Poseł nadzwyczajny Ukrainy i Szef Nadzwyczajnej Misji Dyplomatycznej w Rumunji: JERZY GASSENKO m.p.

Ukraine and Poland in Documents: 1918–1922 / Ed. T. Hunchak. – Vol. 1. – P. 115–116.

№ 109
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ РАДИ ЧОТИРЬОХ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО НЕПРАВОМІРНЕ ВИКОРИСТАННЯ АРМІЇ ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ГАЛЛЕРА У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ З ДОДАТКОМ ТЕЛЕГРАМ

30 травня 1919 р.

The Polish-Ukrainian Armistice: General Haller's Position

With reference to C. F. 41. minute 8. MR. LLOYD GEORGE asked leave to refer to the despatches from Poland handed round by M. Clemenceau on May 29th. (Appendix V.)

The point to which he wished to call attention was the statement that General Haller had said he had no recollection of any promise made by him to any-one hot to use his Army against the Ukrainians. This raised the question as to whether Marshal Foch had ever carried out his instructions to notify General Haller that he was not to do so. He recalled that Marshal Foch had at one time, been exceedingly desirous of sending General Haller's Army to Lemberg.

M. CLEMENCEAU undertook to make full enquiry into the matter.

PRESIDENT Wilson read a report from a United States Officer, a Lieutenant Foster, who had visited Sambor and Stanislau, and reported that in the districts he had visited, the peasants, who were Ukrainians by nationality, had returned to the land and showed no antipathy to the Poles; the Poles had behaved with great tact and judgment, and had released all their prisoners; the Ukrainian Government, according to this report, had proved most unsatisfactory – had been unable to keep order

and had made many requisitions mainly at the expense of the Polish population. The Ukrainian transport had been disorganised and the currency system hopeless. The Ukrainian troops had perpetrated many outrages on the Poles, and this Officer marvelled at the restraint shown by the Polish troops. In his view, the Ukrainians were not capable of self-government, but he qualified his report by stating that he had only visited a limited part of the country, and this only applied to what he himself had seen.

PPC. - Vol. 6. - P. 117-118.

Translation of Despatches From the French Minister at Warsaw

(Circulated at the request of M. Clemenceau)

(Telegram No. 97 dated Warsaw, 27th May, 1919. – 19.18. Received 28th May 1919, 11 hours.)

I hastened immediately on its receipt to transmit to General Pilsudski Telegram No. 68 which Your Excellency had sent me on the subject of the employment of Haller's Army in Galicia.

On learning the contents of this document the Head of the Polish State immediately stated that he had never heard of the engagement taken by the Head of the late Polish Army in France to which the Supreme Inter-Allied Council referred. On the afternoon of the same day Mr. Paderewski made to me a similar statement. Thereupon the Head of the Polish State decided to make enquiries from General Haller.

The following reply was given to me yesterday evening by General Pilsudski for transmission to the President of the Peace Conference: –

From General Pilsudski to M. Clemenceau.

"On the 11th May at the time of Mr. Paderewski's return from Paris, a part of Haller's troops were grouped close to our frontier in the vicinity of Belz. Having been informed by Mr. Paderewski of the reservations which one of the Powers of the Entente had insisted upon in regard to the said troops, I at once ordered a fresh regrouping in order to avoid the possibility of a conflict between Haller's troops and the Ukrainians. As a result, one part of Haller's troops was transferred to Volhynia in the direction of the Bolshevik Front, and another part was withdrawn from the Front and placed in reserve with a view to its transfer to the Western Front. I would particularly draw attention to the fact that these movements were extremely difficult to carry out quickly, and called for great efforts both on the part of the troops and on the part of the Commanders".

Pralon

PPC. – Vol. 6. – P. 127.

Telegram No. 98 dated Warsaw, 27th May 1919. 23 hours 40.
Received 28th May 1919. 8 hours – 15.

(Continuation of telegram No. 97)

It will not escape the notice of Your Excellency that in his telegram the Head of the Polish State only mentions the provisions which has made in order to conform, as far as the situation permits, with the promise made in Paris by Mr. Paderewski to President Wilson, and to comply with the wishes directly expressed by the British Government in the stipulations which were reported to the Department in my telegram No. 60.

On the other hand, General Pilsudski refrains from making any mention of General Haller and of the precise engagements which the latter may have taken.

Now I have been able to learn that the Head of the Polish State sent one of his Aide-de-camps to General Haller and that the latter plainly stated that he had no recollection of any promise made by him to any one on the lines indicated by the Supreme Inter-Allied Council.

General Pilsudski decided to give the reply above quoted in order to avoid transmitting General Haller's flat contradiction to the Supreme Council.

PRALON

PPC. – Vol. 6. – P. 127–128.

Telegram No. 99 dated Warsaw 27th May, 1919. 23–43.
Received 28th May 1919. 9 hours.

(Continuation of telegram 98)

Furthermore I would add for the information of your Excellency that the sequence of events appears to have been as follows: –

The original position of Haller's Divisions was along the portion of the Volhynia front opposite to the fortress of Lutsk and extended beyond this on Galician territory opposite Rawa-Ruska north-west of Lemberg.

On Mr. Paderewski's return, Col. Haller the chief of the Polish General Staff reported that the Grey Divisions of Iwaskiswiewicz were alone advancing in Galicia in the sector south-west of Lemberg. But as a matter of fact Haller's Divisions in front of Rawa-Ruska also took part in this

movement. It was only later that Haller's second Division left its position north of Lemberg in order to take up a position along the Silesian frontier in front of Czentochau; and it was only yesterday that the Polish General Staff reported that Haller's 1st Division had left this sector of Volhynia in order to take up a position on the right of the 2nd Division on the Silesia front.

Pralon

PPC. – Vol. 6. – P. 128.

№ 110
НОТА ПРОТЕСТУ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ЗУНР ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

30 травня 1919 р.

Wobec wtargnięcia armji Hallera na teren republiki zachodnio-ulcraińskiej, wobec uzasadnienia, jakie polski prezydent ministrów, pan Paderewski, dał w tym względzie w sejmie w Warszawie wreszcie wobec okrucieństw, popełnianych obecnie przez wojska polskie na zachodnio-ukraińskim terenie państwowym, sekretarjat stanu republiki zachodnio-ukraińskiej przekłada czwórprzymierzu w Paryżu następujący protest i wniosek:

Dnia 19 października u.r. ogłoszono we Lwowie, założonym przez księcia ukraińskiego Lwowa, a więc miasta historycznie ukraińskiego, które leży w pośrodku czysto ukraińskiego terenu dawnej Galicji Wschodniej, republikę zachodnio-ukraińską, obejmującą zamieszkałej przez Ukraińców terytorjum dawnej monarchji autryjacko-węgierskiej.

Podczas gdy urzędy administracyjne, zaprowadzone niezwłocznie przez ukraińską Radę Narodową, zajęły się prawidłowym spełnianiem funkcji w nowym państwie, stworzono z ukraińskich wojskowych dawniejszej armji austryackiej, jak i z wypróbowanego ukraińskiego legjonu samodzielną armi je, która od siedmiu miesięcy broni z bezprzykładnym męstwem rodzinnego kraju od Polaków i Czerwonej Armji. Z entuzjazmem współdziałali wszyscy zdolni do broni w tworzeniu tej armji narodowej, albowiem każdy z nas wie, że z jednej strony chodzi tu o oswobodzenie z pod znienawidzonego, przeszło sześciowiekowego polskiego jarzma oraz o przeprowadzenie prawa samookreślenia – także i dla dawniejszych austryjaćkich Ukraińców – proklamowanego przez pana prezydenta Wilsona za zgodą wszystkich innych sprzymierzeńców i że z drugiej strony rosyjska fala bolszewicka zagraża nietylko naszej narodowej egzystencji, ale i rządowi oraz stosunkom prawnym w naszej młodej państwowości.

To militarne niebezpieczeństwo na dwóch frontach zmusiło Zachodnią Ukrainę do stawienia czoła wkroczeniu oraz okupacji rumuńskiej w ukraińskiej części Bukowiny, uciskającej tak bardzo ludność ukraińską, tak samo jak pretensjom zaprzyjaźnionych Czecho-Słowaków i sąsiednich Madziarów do czysto ukraińskich ziem dawniejszych Węgier.

W nadziei, że konferencja paryska stosując się do wielokrotnych oświadczeń czwórprzymierza, jako jedyną dla swych ostatecznych decyzji ma uprawnione pretensje wszystkich narodów, a więc i Ukraińców, uważali odpowiedzialni funkcjonarjusze państwa zachodnio-ukraińskiego za stosowne ograniczyć się do prowadzenia wojny obronnej przeciwko Polakom i przyjść z pomocą ze

swemi najbardziej karnemi wojskami Wschodniej Ukrainie w jej walce przeciwko Czerwonej Armii. W rzeczywistości też Zachodnia Ukraina stała się przez to jedyną przeszkodą do połączenia się rosyjskiej Czerwonej Armji z bolszewickim wojskiem Węgier, ponieważ przez całe siedem miesięcy, kiedy oddziały zachodnio-ukraińskie same jedne musiały bronić dawniejszej Galicji Wschodniej przed Czerwoną Armją, ta ostatnia nigdzie nie zdołała, choćby przejściowo, wtargnąć na nasz teren.

Podczas gdy, jak to polski prezydent ministrów pan Paderewski, słusznie przytoczył w swoim ostatnim expose w Warszawie, Polacy w walce swej przeciwko bolszewikom otrzymali od Ententy tak wydajną pomoc w pieniądzach, środkach żywności, towarze a szczególnie w amunicji, Zachodnia Ukraina, która z pewnością nie mniej zrobiła dla Ententy na froncie bolszewickim, została pozostawiona sama sobie a nawet na froncie wschodnim osłabiona w swej odporności militarnej przez jednego z sojuszników Ententy – przez Polaków.

Dlatego to rząd zachodnio-ukraiński oświadczał zawsze swą gotowość do zawarcia rozejmu na froncie ukraińskim, ile razy czwór-przymierze wyraziło to życzenie i przyjął też proponowaną przez gen. Bothe linje demarkacyjną, w pełnym zaufaniu do późniejszej decyzji konferencji pokojowej, po to tylko, aby módz użyć wszystkie rozporządzalne siły w walce przeciwko Czerwonej Armji.

W przeciwieństwie do tego odwlekano ze strony polskiej tak długo każdą propozycję rozejmową, ak przybyła na ziemie polskie armja Hallera, świetnie wyekwipowana przez Ententę w najbardziej nowoczesną amunicję i wbrew uczynionemu

Entencie przyrzeczeniu, zamiast rozpocząć walkę z bolszewikami, wykonała napad na nasz front, osłabiony przez zaabsorbowanie naszych sił na froncie bolszewickim.

Należy zgodnie z faktami stwierdzić z całym naciskiem, że oświadczenie polskiego prezydenta ministrów, według którego armja zachodnio-oikraińska podjęła na nowo ofenzywę, nie jest prawdziwa, ponieważ utarczka patrolów pod Ustrzykami nie może uchodzić w oświetleniu fachowem za ofenzywę.

Jeszcze 9 maja naczelna komenda ukraińskiej armji, stosownie do wskazówek, danych jej najwidoczniej w porozumieniu z przedstawicielstwem Ententy przez naszego sekretarza stanu do spraw zagranicznych, bawiącego w Paryżu, dr. Bazylego Panejko, zrobiła naczelnej komendzie polskiej armji propozycję zawieszenia broni od 15 maja o godz. 6-tej wiecz., pod warunkiem, że polskie dowództwo naczelne prześle swą zgodę na tę propozycję aż do dnia 14 maja.

Jako odpowiedź nastąpiła właśnie 14 maja szeroko zakrojona ofenzywa gen. Hallera.

Tylko dlatego ofenzywa Hallera z 14 maja mogła w krótkim czasie osiągnąć tak wielkie rezultaty wobec naszych bohaterskich, lecz zaskoczonych wojsk, ke rząd zachodnio-ukraiński nigdyby nie przypuszczał iż, podczas gdy miały miejsce rokowania w Paryżu pomiędzy upełnomocnionemi przedstawicielami Polski i Zachodniej Ukrainy pod przewodnictwem generała, wyznaczonego przez najwyższą instancję paryskiej konferencji sprzymierzonych, arnija sprzymierzonego z Ententą państwa (Polski) i to w dodatku ta jej część, która otrzymała mandat, analogicznie odpowiadający interesom republiki zachodnio-ukraińskiej (odparcie wojsk botezewickich), podejmie przeciwko naszej republice

ofenzywę oraz, że miała pełne zaufanie do polskiego naczelnego dowództwa, które z pewnością otrzymało ze strony Ententy takie samo żądanie zaprzestania operacji wojennych, iż podporządkuje mu się tak samo jak uczyniło to nasee dowództwo naczelne.

I teraz oto, wojska polskie maszerują (paląc i mordując przez teren Zachodniej Ukrainy. Pan prezydent ministrów, Paderewski, dał w ostatniej swej mowie hasło, do którego stosuje się teraz polskie wojsko w zachowaniu się swym względem naszej ludności. Powiedział on, że polskie operacje wojenne w dawniejszej Galicji Wschodniej "nie są wojną", tylko "akcją przeciwko tamtejszym bandytom", uważa też nasze wojsko nie za formacje regularne, ale obrzuca naszych bohaterów mianem „bandytów".

Wywody te pana prezydenta ministrów, Paderewskiego, przeciwko formie i treści których sekretarjat stanu republiki zachodnio-ukraińskiej podnosi niniejszym przed całym światem kulturalnym w uzasadnionym oburzeniu protest mają ten skutek, że na tyłach armji polskiej zostały stworzone wojskowe oddziały karne, które do-konywują masowych aresztowań nie oszczędzając nikogo nad starcami, kobietami i dziećmi, przyczem jedynym punktem oskarżenia jest przyznanie się do narodowości ukraińskiej. Palą całe wsie i domostwa, wobec czego wypędzeni z nich chłopi ukraińscy opuszczając w dzikiej ucieczce swój dobytek, szukają schronienia po lasach, o ile nie chwytają się pchani rozpaczą środków słusznej samoobrony, stąd wynika jasno, jak źle był poinformowany pan prezydent ministrów Paderewski, gdy zaryzykował twierdzenie, że ludność ukraińska witała z radością wojska polskie, jako swych zbawców. –

Prasa polska ogłasza, że dnia 24 maja przewieziono uprowadzonych 200 grecko-katolickich duchownych ukraińskich przez Kraków do obouz dla internowanych w Zachodniej Galicji. Podług wypróbowanych wzorów rumuńskiej okupacji ukraińskiej części Bukowiny, ubrania się tam, gdzie ukazują się wojska polskie, używania ukraińskiej mowy i pisma, zamyka się nasze kulturalne i ekonomiczne instytucje, konfiskuje się ich majątek i zawiesza się ukraińskie dzienniki. Wszystko to dzieje się pod pretekstem wykorzenienia bolszewizmu z Zachodniej Ukrainy. –

Ze ten ostatni nie istniał tam aż do wkroczenia wojsk polskich, że rzeczywiście na całym terytorjum będącym pod zarządem sekretarjatu stanu Republiki Zachodnio-Ukraińskiej, panował wzorowy ład, a ludność po miastach i na wsi nie obciążyła swego sumienia żadnym przekroczeniem ani względem klasy posiadającej (oszczędzono nawet ramki i latyfundje polskich obszarników) ani względem żydów, o tym wysoka konferencja w Paryżu była zapewne poinformowana przez rozmaite komisje kontaktowe, które kraj nasz miał zaszczyt gościć w przeciągu ostatnich siedmiu miesięcy, tak samo, że olbrzymie zapasy produktów naftowych i wszystkie instytucje przemysłowe na terenie naftowym pozostały nietknięte. To jest chyba wystarczającym dowodem, jak obcym jest program bolszewicki ludności zamieszkującej Zachodnią Ukrainę. –

Pan prezydent ministrów Paderewski w mowie swej w sejmie warszawskim powiedział, że naród jego domaga się w dawniejszej Galicji Wschodniej wolności, równouprawnienia i sprawiedliwości dla wszystkich. –

Z powyższego przedstawienia rzeczy, opierającego się na materjale faktycznym, będącym w posiadaniu sekretarjatu stanu republiki zachodnio-ukraińskiej i który może być w

każdym czasie sprawdzony przez wydelegowaną misję ententową, widać, jak sobie Polacy wyobrażają zastosowanie tej zasady na całym terenie etnograficznym Ukrainy Zachodniej, zamieszkałym wszędzie w stosunku 70% przez stałą ludność ukraińską. –

Zato, że Polacy w dawnej Austrji przychodzili dynastji i jej rządom zawsze z pomocą, rzucając na szale swe głosy w parlamencie przy wydawaniu bardziej srogich ludowi praw, oddano im całą Galicję, a więc i dawną Galicję Wschodnią pod ich zarząd. Sposób, w jaki była prowadzona ta administracja przez polskich władców ze szkodą dla przeważającej większości Galicji Wschodniej – Ukraińców – pogłębił i tak już od setek lat istniejący antagonizm między Polakami, a Ukraińcami tak dalece, że nie da się on już załagodzić. –

Wydarzenia jakie miały miejsce od października, otwarta dążność Polski do wydarcia nam bez tytułu prawnego i tylko z motywów imperjalistycznych, należącego się nam historycznie i etnograficznie, terenu, wreszcie nie w najmniejszej mierze ostatni okrzyk wojenny pręż. min. Paderewskiego i sejmu warszawskiego, obrażającego ciężko cały nasz naród, jaki rozgrywające się obecnie okrucieństwa wojsk polskich względem naszej ludności powodują sekretarjat stanu republiki zachodnio-ukraińskiej oświadczyć wysokiej Radzie Czterech przy konferencji mocarstw sprzymierzonych, że wniosek pana pręż. min. Paderewskiego polecany przez niego w sejmie warszawskim o wcieleniu dawnej Galicji Wschodniej państwu polskiemu, jakkolwiek z przyznaniem autonomji cała ludność ukraińska odrzuca z oburzeniem.

Republika zachodnio-ukraińska, istniejąca od dnia 19 października ub. roku, jako forma państwowa dla

zjednoczonych ukraińskich terytorjów dawnej monarchji austrjacko-węgierskiej ma takie samo prawo samookreślenia, jak wszystkie inne narody w Austrji, dlatego to sekretarjat stanu oddaje się ufnej nadziei, że wysoka Rada Czterech przy konferencji sprzymierzonych po zbadaniu stosunków etnograficznych i ludnościowych przyzna naszej republice takie granice, które się okażą słuszne przy objektywnej ocenie tamtejszych stosunków. –

Aż do chwili tego rozstrzygnięcia, Sekretarjat Stanu republiki zachodnio-ukraińskiej proponuje Radzie Czterech, skierowanie na ów teren dawnej Galicji Wschodniej, reklamowany obecnie z jednej strony przez państwo polskie, z drugiej przez nas, kontyngentu wojsk sprzymierzonych. Administracja w tym kraju mogłaby być postawiona pod kontrolą komendy tych wojsk. Tę samą prośbę mamy w stosunku do tych terenów Bukowiny, które zamieszkałe przez Ukraińców, okupowane są jednak obecnie przez Rumunów. Gdyby wysoka Rada Czterech nie mogła się zdecydować na wysłanie w tym celu oddziałów wojskowych czterech wielkich mocarstw reprezentowanych przez nią, aekretarjat stanu nietylko wyraża swoją wyraźną zgodę, ale wnosi usilną prośbę, aby wysoka Rada Czterech zechciała republice czecho-słowackiej udzielić mandatu do zajęcia w imieniu sprzymierzonych, aż do ostatecznego rozstrzygnięcia przez konferencję pokojową sprawy granic pomiędzy Polską a Ukrainą zachodnią z jednej strony, a Polską i Rumuniją z drugiej strony, wszystkich wyżej wymienionych terenów spornych.

Sekretarjat Stanu republiki zachodnio-ukraińskiej daje wyraz w imieniu ludności Ukrainy Zachodniej ufności swej i

oczekiwaniu, że Wysoka Rada Czterech przy konferencji mocarstw sprzymierzonych w Paryżu, opierając się na przytoczonych w tym proteście faktycznych stosunkach, udzieli swej zgody na postawiony w nim na końcu wniosek.

Za Sekretarjat Stanu republiki zachodnio-ukraińskiej prezydent:

DR. SYDOR HOŁUBOWICZ

Ukraine and Poland in documents: 1918–1922 / Ed. T. Hunchak. – Vol. 1. – P. 134–139.

№ 111
ТЕЛЕГРАМА ФРАНЦУЗЬКОГО УПОВНОВАЖЕНОГО У ВАРШАВІ ПРАЛОНА МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ФРАНЦІЇ М. ПІШОНУ ПРО ПЕРЕГОВОРИ З ЮЗЕФОМ ПІЛСУДСЬКИМ

31 травня 1919 р.

Translation ***WARSAW, May 31, 1919.***

I handed to General Pilsudski the telegram which the President of the Peace Conference meant to be given to him. As directed by Your Excellency, I made every effort to indicate to the Head of the State that my action was taken in virtue of a decision arrived at in perfect agreement by all the Allied Governments. The Chief of the Polish Armies replied that in regard to the military measures suggested by this telegram, he was quite disposed to cease hostilities which were already in fact suspended.

"My only military objective", said General Pilsudski, "was to effect a junction with Roumania which is all the more necessary at the present moment in that the attitude of

Germany might cause me to fear being suddenly cut off from communication with the Allies; the contact of the Polish troops with the Roumanian Army having freed me from this threat, I gave the order to withdraw from the Volhynia-Galicia front, not only Haller's divisions but also other regiments, so as to constitute reserves which may be utilised on the western Polish front". When I pointed out to the Head of the State that the decisions of which he had informed me, and the execution of which was confirmed by General Spire, were not in harmony with the order of the day of General Haller, published that very morning in the newspapers, and concluding with the expression "forward", the Head of the State replied: "I was as much surprised as you at such language, and I have recalled this too talkative General, who shall not return, either to Eastern Galicia, or to Volhynia".

Coming next to the observations contained in M. Clemenceau's telegram concerning the foreign policy of Poland, the Head of the State promised me to do immediately what was prescribed by the Polish Constitution in such cases, that is to say, to submit the suggestions of the Entente to the examination of (one group undecipherable) of the Diet, of the Ministers and of the (Parliamentary) Commission for (Foreign Affairs) in order that counsel might be taken, (which) would be at once transmitted to M. Paderewski, the responsible Head of the Government, and the only person qualified to take a decision in the last resort. After these declarations, General Pilsudski continued the conversation and confirmed the attitude which I have previously reported, by laying great stress on the fact that he had never been personally a partisan of the policy advocated by the Diet, acting under pressure of the very influential politicians of the Right. In conclusion General

Pilsudski expressed the firm hope that the present German menace would be a means of momentarily bringing the National Democrats to reason; he promised me that he would in any case do his utmost to bring this about. At my request the General is to give me to-night his reply to M. Clemenceau on the question of the suspension of hostilities.

PRALON

PPC. - Vol. 6. - P. 161-162.

№ 112
ЛИСТ ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ПІЛСУДСЬКОГО ГОЛОВІ РАДИ МІНІСТРІВ ІГНАЦІЮ ПАДЕРЕВСЬКОМУ ВІДНОСНО ПИТАНЬ ПОЛЬСЬКОЇ ПОЛІТИКИ НА СХОДІ

31 травня 1919 р.

Глубокоуважаемый г. председатель!

Я понимаю, какая тяжелая задача стоит перед Вами в связи с этим несчастным русским вопросом. Я ежедневно получаю ноты Совета четырех, большей частью неприятные. Эти ноты адресуют непосредственно ко мне, требуя от меня ответа. Поэтому очень прошу Вас, соблаговолите через Свирского или через Скшиньского информировать меня по возможности более подробно и широко о предпринятых Вами в Париже шагах и о Вашей точке зрения по данному вопросу, во избежание противоречий между Вашими и моими действиями. Последняя нота, касающаяся Восточной Галиции, была сформулирована очень резко, причем г. Пралон подчеркнул в своих дополнительных пояснениях, что Франция действует здесь в согласии со своими союзниками и что на разногласие и различие взглядов по этому вопросу у стран

Антанты рассчитывать нельзя. В своем ответе, посланном сегодня через Пралона, я все внимание уделил чисто военным вопросам. Обсуждение политических вопросов я умышленно отложил на более позднее время под видом необходимости соблюдения всех формальностей конституционного порядка. Я сделал так по двум причинам: одна заключается в том, что я не располагал данными о последствиях соглашения с Курдиновским, и другая причина та, что по этому вопросу у меня было уже достаточно неприятностей и столкновений с нашими местными крикунами, так что хочется заставить их хотя бы в некоторой мере нести ответственность за последствия той политики, которую они проводят.

Я вызвал Врублевского вместе с г. Войцеховским на совещание но поводу ноты г. Грабского. Последствия этого совещания будут отражены в проекте ответа на ноту, который будет послан Вам. На этом совещании я ясно высказал свое собственное мнение по этому вопросу и сейчас повторю его Вам. До решения вопроса о наших западных границах мы зависим на 9/10 от доброй воли Антанты. Поэтому я всегда придерживался того мнения, что пока этот основной вопрос не будет разрешен, нужно решение всех других проблем, которые могут вызвать протесты Антанты, стараться затягивать насколько возможно дольше но ставя нигде точек на "и". Только после разрешения этих вопросов мы станем на востоке основной силой, с которой каждый, не исключая Антанты, будет считаться и на которую можно будет рассчитывать. Тогда будет легче, используя различные предлоги, которые всегда найдутся, решать вопросы в свою пользу, учитывая то обстоятельство, что мы будем нужны другим больше, чем они нам.

К сожалению, как Вам известно, наша политика, в частности, в вопросе о Восточной Галиции под влиянием кри-

кунов проводится совершенно другим путем. Тут мы поставили множество точек над “и”, которые раздражают всех и вся. Кроме этого, я считаю, что при существующей ситуации не следует пользоваться одними и теми же все время повторяющимися аргументами, такими как: о наших исторических правах, о большевизме украинцев и прочими, которые не дают, как мы уже знаем, желаемого результата и не пригодны для затягивания решения вопросов. Следует придумать новые данные, чтобы били основания дискуссировать и рассуждать, ничего не решая. Таким новым аргументом может явиться соглашение с Курдиновским или реальная необходимость союза с румынами, уже фактически достигнутого, которую нельзя будет игнорировать, стоя перед угрозой конфликта с Германией. Аргументом может быть, хотя я в этом и очень сомневаюсь, автономия, принятая сеймом, или требование решения проблемы восточных границ Польши в целом, без каких-либо исключений, без рассмотрения отдельно только вопроса о Галиции. Посылая телеграмму г. Пралону, я поручил г. Врублевскому передать ее немедленно и Вам. И тут еще раз напоминаю о моем всегдашнем больном месте – отсутствии ответственного руководителя министерства, когда Вас нет. Во-первых, при действующем таким образом аппарате я сам никогда не имею уверенности, что хорошо информирован в текущих вопросах, и, во-вторых, у меня нет основания думать, что и Вы вовремя получаете информацию. При решении любых проблем это вызывает обоснованную боязнь противопоставить себя тем или иным высказываниям другого ответственного лица – отсюда неопределенность высказываний и решений. В лучшем случае наша политика бывает нерешительной, а в худшем – полна противоречий, вызывающих подозрение и недоверие. Еще раз прошу Вас прислать Скшиньского как можно скорее в Варшаву!

Теперь несколько слов по вопросу об использовании армии Галлера. Я страшно боюсь, что в связи с глупым приказом Галлера, злорадно перечитанными всеми газетами, Вы будете иметь много хлопот. Посылаю Вам копию перехваченной телеграммы из Праги к Курдиновскому. Я накричал сегодня на Галлера за этот поступок, но этим беды не поправишь. Во всяком случае прошу учесть, что мои объяснения по этому делу будут всегда звучать одинаково, а именно: а) первоначальная расстановка войск на этом фронте была проведена по моему приказанию, предварительно согласованному с ген. Анрисом, так что я не отрицаю, что армия Галлера была расположена в окрестностях Белза и под Сокалем, где могли происходить местные столкновения еще до получения официального предупреждения с Вашей стороны; б) после разговора с Вами, несмотря на большие затруднения, я откомандировал одну дивизию на Волынь, вторую же оставил в резерве, сосредоточив ее в окрестностях Равы Русской, ближе к железной дороге, для транспортировки ее на запад; в) после победы над украинцами часть этой дивизии, в связи о отсутствием у Равы Русской железнодорожного транспорта, была направлена пешим маршем во Львов, откуда и эта часть была переброшена на запад. Эти приказы исходили от меня, за остальные я не несу ответственности, если же есть в этом необходимость, ее должны будут нести те, кто нарушил приказы.

Из наших посланников я виделся до сего времени только с кн. Сапегой, беседовал об английской политике и предупредил его, что задача установления дружественных отношений с Англией будет тяжелой. Главными направлениями его работы я определил: а) предотвращение влияния России и борьба против планов создания великой России, простирающейся до Буга; б) поддержка стремления народов, находящихся между нами и Россией, к единству

не с Россией, а с Польшей, конечно, на основе федерации; в) приведение мер, направленных к уменьшению симпатий левых элементов Англии к Германии и к России; г) побуждение в Англии экономического интереса к Польше. Еще раньше я разговаривал с Ковальским. Я указал ему на необходимость изменения существовавшей де этого времени в Ватикане поэтической концепции, согласно которой в целях поддержки интересов католицизма он отделялся от польских национальных стремлений, что до некоторой степени спасало католическую церковь от преследований ее в России. Я указал, что, наоборот, более соответствовала бы настоящей расстановке сил концепция, основывающася на общности польских и католических интересов, так как только с расширением господства и влияния Польши католицизм сможет покорить белорусов. Я специально указывал на необходимость нажима со стороны Ватикана и его посланцев на весьма влиятельное литовское духовенство.

Из вакантных еще должностей мне хотелось бы обратить Ваше внимание на пост посла в Финляндии. Еще во время беседы с Вами я предлагал Василевского как лучшую кандидатуру для работы в Финляндии, Эстонии и Латвии. Он наделен особым талантом для работы среди национальностей, находившихся под властью России, позиция которых в отношении Польши и желание сблизиться с нами могут иметь большой вес. Я бы боялся там, как огня, всех людей, имевших в прошлом слишком тесные связи в русскими, так как, с одной стороны, им трудно было бы порвать с недавним прошлым, с другой — они были бы плохо приняты в тех сферах, на которые мы должны опираться в нашей политике, — в так называемых антирусских кругах; наконец, нет достаточной гарантии, что эти люди сами хорошо защищены от русского влияния. Я слышал о кандидатуре г. Гарусевича, не знаю кем

предложенной. Я решительно против. Для Латвии был бы очень хорош г. Солтан, адвокат, который долго жил в Риге и находился в приятельских отношениях с теми латышами, которые составляли латвийское правительство, свергнутое недавно в Либаве немцами. Было бы очень хорошо получить возможность послать его через Париж в Либаву, если не для формального представительства, то для налаживания отношений и подготовки почвы на будущее. В общем я считаю, что следует торопиться с формальным признанием Эстонии и Латвии, с назначением туда представительста и осуществление нашего влияния на все прибалтийские страны. Наконец, что касается Сербии, посылаю Вам предложение Бабяньского о его собственной кандидатуре. Лично я бы ничего на имел против. Считаю даже, что это подходящее лицо.

С разных сторон, в том числе и от ген. Розвадовского, я слышу, что в настоящих обстоятельствах ни нами, ни союзниками не делается политических и военных выводов, вытекающих из самого факта союза между нами, в частности признания, что наши войска до конца войны находятся под командованием маршала Фоша. Я лично понимаю, что это механически вытекает из самого факта существования союза и, отдавая распоряжения на случай войны с Германией, я заявил, что в случае получения директив, противоречащих моим приказам, они могут быть мной изменены. Однако весьма возможно, что для этого потребуется специальный государственный акт правительства или мой. Прошу выяснить и дать соответствующее распоряжение или сообщить мне.

Кроме того, я считаю, что следует предупредить события и уже сейчас послать кого-нибудь в Сибирь к Колчаку. Полагаю, что для этого больше всего подошел бы генерал, находившийся на русской службе. Можно дать ему в помощь, а также с целью наблюдения за ним и облегче

ния отношений с гражданскими лицами, секретаря, хорошо знающего Россию, и врага всяческого русофильства, так как под влияние последнего наверняка попадет любой быв. русский генерал, пробывший опять длительное время в родном окружении. Исключений из этого правила очень мало, и потому подобную кандидатуру подыскать нелегко. Что касается меня, те я предлагаю ген. Михаэлиса. Кандидатуру секретаря следует обдумать. Сообщите мне Ваше мнение по этому вопросу.

Наконец, сообщаю Вам, что документ Главного совета в Познани, представляющий мне командование познаньскими польскими войсками, был мне вручен на другой день после Вашего отъезда. Этот огромного значения факт был совершен не без вашего влияния, вопреки моему скептическому отношению. Спешу выразить Вам свою признательность и раскаяние недоверчивого и подозрительного литовца. Сомневаясь в целесообразности немедленной предачи гласности этому факту, я запретил мнение по этому вопросу у гг.Пралона и Гибсона, которые единодушно заявили, что в настоящий момент торжественное оглашение и официальное признание этого факта было бы нежелательным, так как его могут расценить как провокацию с нашей стороны по отношению к немцам. Приняв во мнимание эти советы, я сообщил об этом по армии, не отдавая торжественного приказа, а ограничившись распоряжением сообщить обо всем старшим офицерам до командиров батальонов включительно. Я думаю, что было бы хорошо, если бы Вы конфиденциально сообщили об этом событии союзным государствам, специально маршалу Фошу и, само собой разумеется, ген. Розвадовскому.

Заканчивая, еще раз очень прошу, чтобы Вы любыми путями, либо через Скшиньского, либо через Свирского, соблаговолили сообщить о том, что происходит в Пари-

же, а также дать ответ на поставленные мной вопросы. Взаимная информация между нами необходима. Когда нельзя будет переговорить лично, придется прибегать к любым, пусть менее совершенным формам связи. Еще раз повторяю, что работать с имеющимся аппаратом совершенно невозможно. Правда, большинство тех вопросов, которых я касаюсь в устных или письменных переговорах с Вами, бывают или очень конфиденциальными, или относятся к области предположений, но и они должны быть решены, если не сразу, то во всяком случае через некоторое время. Пока у меня создалось впечатление, что работа существующего до настоящего времени аппарата, разумеется без злого умысла г. Врублевского, или делает каждый вопрос достоянием сплетен и мелких политических интриг, или мешает осуществлению наших намерений преждевременными попытками их практической реализации, или же, наконец, в работе аппарат сталкивается с сознательным и бессознательным саботажем.

Посылаю Вашей супруге сердечный привет и остаюсь с искренним уважением.

Ю. Пилсудский

Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – Т. 2. – С. 237–241.

№ 113
ВИТЯГ ІЗ СТЕНОГРАФІЧНОГО ЗВІТУ ОБГОВОРЕННЯ ЗАЯВИ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА ПОЛЬЩІ ІГНАЦІЯ ПАДЕРЕВСЬКОГО ЗІ СХІДНО-ГАЛИЦЬКОГО ПИТАННЯ НА ЗАСІДАННІ РАДИ ЧОТИРЬОХ У ПРЕЗИДЕНТА США ВУДРО ВІЛЬСОНА

5 червня 1919 р.

Mr. Paderewski: Mr. President and Gentlemen, I call your attention to the fact that the changes which you intend to introduce into the treaty might endanger the whole situation, not of my country alone, but of Eastern Europe. For the last few months Poland has been a stronghold of peace and order in the East. We have had no sign of revolution, no sign of Bolshevism, and if there is fighting, it is unfortunately fighting on the borders. It is not due to our people. It is due to the necessity of defending ourselves. We have not attacked anyone, and I am ready to prove the truth of my statement by facts and at any moment.

Mr. Lloyd George: There was a telegram this morning which I read that you are still advancing in the Ukrainian part of Galicia.

Mr. Paderewski: There is some misunderstanding concerning Ukrainia and Galicia. There are two Ukrainias and there is only one Galicia. The people in Galicia pretend to be Ukrainians on account of the similarity of their language with the real Ukrainian people. These people are not Ukrainians. They are under the influence of Germany. There is an accusation of the Poles persecuting the Buthenians in Galicia. There is an influence there of Germany, there is an influence

of Austria, and altogether the people are not in harmony with the real Ukrainia. Galicia represents a territory, a small territory comparatively speaking, with the population of 3,300,000 Ruthenians and 4,700,000 Poles. On the other side, there is the real Ukrainia, which represents eight provinces, each of them being much larger than Galicia itself; and there are two distinct governments. There is the former government of Stanislau, and the government of Ukrainia directorate formerly of Kiev and Odessa, and at last of Rovno, which is under the leadership of Petliura.

We have been asked to stop that fighting, or, to put it more clearly and precisely, I have been asked by General Bliss in behalf of you, Mr. President, to agree to an armistice, which I did in principle. The Commission was appointed and some deliberations have taken place. Then I was told by you, Mr. President, that I should avoid or prevent Haller's army from taking any part in the fighting in Ukrainia, to which I also agreed and I notified the Government of Poland. I beg to call your attention to the fact that during the time the negotiations were going on for an armistice here in Paris, the bombardment of the unfortified city of Lemberg was still in progress, and that many people were being killed by these, so-called Ukrainian Armies in Galicia. Upon my arrival in Warsaw, I went immediately to the chief of the state and told him about your wishes. Haller's army was still in the neighborhood of Galicia, not in Galicia itself, but on the Volhynian front, and the offensive, – not the offensive, but rather the defensive advance, to put it properly, – was ordered by General Iwaszkiewicz. When I was talking to the Chief of the State we received the telegram of General Pawlenko, the Commander of the

Ukrainian forces, notifying us that the Ukrainian army would stop all the hostilities in view of the negotiations then taking place in Paris, and that they hoped on our side we should cease also every hostility. We gave orders to General Iwaszkiewicz to stop every preparation for that advance on the 11th of May. I must not forget that the situation of the country was really very dangerous. The excitement and the discontent of the people when they learned that the offensive was called off, and every movement against the Ukrainians was postponed, reached such a pitch that we were really on the verge of revolution. I called together all the leaders of the party and I offered them my resignation, which they, however, did not accept. Hundreds of meetings took place in the country protesting against that action and we were really in a very dangerous position. Fortunately, or unfortunately, however it may be called, on the 12th of May the Ukrainians, in spite of these telegrams sent to us, wanted to improve their position anyhow and they attacked us on two places which were quite new in their military action, but they attacked us also north of Lemberg. However decisive were our efforts, we could not keep back those boys of twenty years of age. They went on. They simply marched like a storm. They made thirty-five, forty kilometers a day without any opposition, and they took back that territory, and if you are interested in the fact that there should be no bloodshed in the country, I am able to tell you that the whole offensive in Galicia has not cost us a hundred people in killed and wounded. There were no battles. In many places, the population, stimulated by the news of Polish troops advancing, took the matter in hand themselves. The Polish population is very numerous there, – about a third of the inhabitants being Poles, – about thirty-seven percent.

MR. LLOYD GEORGE: Does Poland claim the whole of Galicia?

MR. PADEREWSKI : Historically, yes.

MR. LLOYD GEORGE: Do they claim that the whole of Galicia should be annexed to them?

MR. PADEREWSKI: We have given autonomy to this country. We claim the whole of Galicia. We claim it for the simple reason that it is absolutely impossible to define ethnographically this country, because, curiously enough, and we should rather be proud of the fact, in the center of Galicia there is more of a Ukrainian population than on the border. The fartherest districts of Galicia are more Polish than the immediate surroundings of Lemberg. There isn't a neighborhood of Lemberg which contains eighty percent...

MR. PADEREWSKI : I beg to protest emphatically against the accusation that we are imperialists. I am a representative of a nation which has fought for liberty for others; where other nations were oppressed, Poland was always there to fight for liberty, – wherever liberty was fought for. As a proof, I may perhaps read to you the resolutions adopted by the Diet, which absolutely denies the accusation of imperialism. We are not imperialists and we do not want to annex any country or any people. We have never imposed upon any nation or foreign language. We never persecuted any religion. We never imposed upon the people different customs, and the proof of it is this, that after six hundred years of common life with primitive people, like the, Lithuanians, like the Ruthenians, even like the Ukrainians, these people are still existing and even with our assistance, with our practical help, – are regaining their individual character. These accusations are entirely based upon rumors which are spread by our enemies, – in the newspapers –

MR. LLOYD GEORGE : Newspapers attack me just the same.

MR. PADEREWSKI : If we are fighting in Galicia, it is because we must defend ourselves. Yesterday, I received a letter from one of the noblest men in my country, though he is a Catholic archbishop. There are some Catholic people who are very honest and very good: I ask your permission to read it.

(Mr. Paderewski reads the telegram, which requests him to protest to the Peace Conference against the outrages committed by the Ukrainian armies, the killing of defenseless priests, etc.)

MR. PADEREWSKI: You wanted us to make an armistice with the Ukrainians in Galicia, and we thought that your information was not correct, that you had been misled by some reports; that the Ukrainians of Galicia were not the people to address for an armistice. Instead of addressing ourselves to a fraction of a nation, which represents only 3,300,000, we thought it would be better and more proper to talk to the people who represent 27,000.000. I think that we were right and this is the proof of it. This is a document which shows that we are not such imperialistic people. It reads as follows:

MR. LLOYD GEORGE: I ought to say that you and I have been very good friends, Mr. Paderewski. I don't want to have any dispute with you. What I mean by imperialism is the annexation of peoples of a different race against their will, or even a people of the same race against their will. I consider the annexation of Alsace, though the race was German, as culpable as the annexation of Lorraine, where the people were French. It is the annexation of people against their will, whether it is by a big race or a small race.

MR. PADEREWSKI: Mr. Lloyd George, you admit that the representatives of a nation should be believed, if they speak as representatives, as of a constituent assembly of a country.

MR. LLOYD GEORGE: If they represent that particular population, certainly.

MR. PADEREWSKI: The resolutions which have been unanimously adopted by our constituent assembly ought to be a proof of what our intentions are and what our character is, don't you think so?

MR. LLOYD GEORGE: You mean that the intentions of the Poles are not imperialistic. I am just hoping that they will not be, and that they do not mean to annex foreign populations. That is all I want.

MR. PADEREWSKI: They don't; but you must find it natural that we try to protect people of our own speech and our own blood if they are attacked, if they are murder, if they are slaughtered, in Ukrainia and by these people under the Bolshevist regime.

MR. LLOYD GEORGE: They are making the same accusations against your troops. I only saw a Ukrainian once. The only Ukrainian I have ever seen in the flesh was upstairs. I haven't seen another. It is the last Ukrainian I have seen, and I am not sure that I want to see any more. That is all I know about it.

MR. PADEREWSKI: On the day I left Warsaw a boy came to see me, a boy about thirteen to fourteen years old, with four fingers missing on this hand. He was in uniform, shot twice through the leg, once through the lungs, and with a deep wound in his skull. He was one of the defenders of Lemberg. Do you think that children of thirteen are fighting for annexation, for imperialists? I saw girls in the same position, also wounded through the chest, through the lungs, through the legs, also with fingers missing; they were all defending Lemberg. Do they fight for territory, or for oil, or for annexation, or for imperialism?

Mr. Lloyd George: Lemberg, I understand, is a Polish city. They were undoubtedly fighting for a Polish city.

Mr. Paderewski: There is one district near Lemberg which has an overwhelming majority of Ukrainians, but on the other side there are five big districts, at the extreme point of Galicia, which are overwhelmingly Polish. That is the reason why we consider it is so very difficult to decide that question.

PPC. – Vol. 6. – P. 194–200.

№ 114
НОТА ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР ГОЛОВІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІДНОСНО ІНТЕРВЕНЦІЇ ПОЛЬСЬКИХ ВІЙСЬК У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

6 червня 1919 р.

DÉLÉGATION **PARIS, LE 6 JUIN 1919**
De LA RÉPUBLQUE UKRAINIENNE
37, RUE LA PÉROUSE
TÉL.: PASSY 33-67

A Son Excellence Monsieur le Président
de la Conférence de la Paix à
PARIS

EXCELLENCE,

Le 22 MAI 1919 la Délégation Ukrainienne au cours de l'audience que lui a accordée le Président do la Conférence de la Paix, a été informée que le Conseil Supręme a demandé au Général Pilsudski des explications concernant les raisons

de l'offensive polonaise contre l'armée de l'Ukraine Occidantale.

Les journaux du 5 JUIN 1919 ont publiæ 1a réponse du génèral Pilsudski dans ces termes.

"Le général Pilsudski, commandant en chef des forces polonaises, á répondu à la Conférence de la Paix qui lui avait demandé des renseignements sur la récente offensive des troupes polonaises contre l'Ukraine, que ce fut en réalité une contre-offensive, l'armée Ukrainienne ayant la prenière".

D'après les informations reçues du Secrétariat d'Etat de l'Ukraine Occidentale, il nous faut constater que les affirrmations du généra1 Pilsudski ne sont pas conformes à la réalité.

Non seulement l'armée de l'Ukraine Occidentale depuis le 19 MAI n'a entreprits aucune offensive, mais encore, le Cec étariat D'Etat a, à plusieurs reprises, proposé de cesser les hostilutés. Ces propositions faites en MARS, AVRIL et MAI 1919 sont restèes sans réponse de la part des Polonais.

Le texte de radiotélégramme du Secrétaire des Affaires Etrangères PANEYKO, envoyé de Paris par l'intermédiaire de la Délégation Ukrainienne le 17 AVRIL 1919, annonçant la promesse du Président PADEREWSKY de ne pas entreprendre l'offensive, et recommandant au Secrétariat d'Etat de proposer sux Polonais la cessation des hostilités, est arrivé à Stanislau le 25 AVRIL, tronqué de façon à ce que son sens en soit obscurci. Supposant qu'il s'agissait d'armistice, le Secrétariat d'Etat envoya des porlementairen le 1° MAI sur le front polonais pour proposer de commencer das pourparlers. Les Délégués du Secrétariat attendirent 4 jours, inutilement, la réponse des Polonais.

Le 7 MAI, le Secrétariat d'Etat reçut le texte complet de la dépêcha. Le Quartier Général ukrainien s'empressa d'exécuter l'ordre du Secrétariat et adressa au Commandement polonais le 9 MAI, la proposition de faire cesser les hostilités à la condition que les polonais les cesseraient également. Lee Polonais devaient répondre le 14 MAI.

Au lieu ds répondre, les Polonais ont déclanché le 14 MAI une offensive générale.

Le Général Pilsudski donne à cette offensive le nom de contre-offensive affirmant ques les Ukrainiens ont attaqué les premiers.

Cette offensive n'est pas conforme à la réalitè. Ce que le général Pilsudski veut présenter comme une offensive ukrainienne n'est qu'une opération d'ordre très secondaire de caractère purement local effectuée par trois bataillons ukrainiens près de USTRYKI dans le but de modifier légèrement le front.

Par cette opération, toute locale, les Ukrainiens n'ont pas violé leurs engagements car les Ukrainiens ne s'étaient engagés à cesser les hostilités que le 15 MAI et à la condition que les Polonais prennent le même engagement.

D'après les communiqués polonais de cette époque, les opérations locales furent évidemment menées par les deux côtés belligérants.

La meilleure preuve que l'offensive polonaise était conçue et préparée à l'avance et n'a pas été le résultat des opérations ukrainiennes est fournie par les débats et les résolutions de la Diète polonaise du 11 et du 15 MAI alors que la Diète n'a pas reconnu les engagements pris par M. PADEREWSKY et a résolu de commencer l'offensive contre l'armèe Ukrainienne.

Ces faits ont été confirmés à maintes reprises par la presce polonaise qui glorifie l'Etat Major polonais d'avoir préparé et réalisé son offensive. Cette presse polonaise souligne que l'offensive était décidée et que toutes les dispositions nècessaires avaient été arrêtées avant l'opération locale ukrainienne; elle exprime se joie que les Ukrainiens par cette opèration ont fourni heureusement l'argument nécessàire pour justifier l'offensive polonaise davant la Conférence de la Paix.

Cet état de choses montre suffisamment que les explications du Général PILSUDSKI ne correspondent pas à la réalité et qu'aux Polonais eux-mêmes, seuls, incombe la responsabilité de l'offensive polonaise en CALICIE.

DR. MICHEL LOZYNSKY.
Sous-Secrétaire d'Etat
Premier Délégué:
Colonel
DMYTRO WITOVSKY
Délégation Extraordinaire
pour IoArmistice Ukraino-Polonais.

№ 115
ІНФОРМАЦІЯ ПОЛЬСЬКОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА У ГААЗІ МІНІСТЕРСТВУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПРО УКРАЇНСЬКУ ПРОПАГАНДУ В ГОЛЛАНДІЇ

6 червня 1919 р.

Ręka w rękę z propagandą antypolsko-żydowską i niemiecką idzie propaganda ukraińska. Wspomagaja i uzupełnięją się te akcje. Ukraińskie biuro prasowe rozsyła liczne komunikaty chętnie drukowane. Misja ukraińska oprócz tego zasypuje osobistości holenderskie ze świata politycznego i naukowego swemi broszurami, wydawanemi w Szwajcarji. O ile o Polakach

wiadomości rozsyłają łydzi, Niemcy, biura Ententy prasowe, Litwini, Rusini i t. d., o tyle o Ukraińcach dają oni wiadomości sami tylko, nieskontrolowane i fantastyczne. Prasa holenderska drukuje więc różne niezwykle szybko nadchodzące wiadomości ze Stanisławowa, nie wierząc wiadomościom polskim, jako pochodzącym od narodu, który Ukraińców ukruthie uciska.

Ukraińcy maja więc dla swej propagandy prawie monopol. Wyzyskują go go odpowiednio.

Propaganda ukraińska polega na wykazywaniu zasług Ukrainy, wobec zwalczania bolszewików, na podkreślaniu, że Polacy przeszkadzają w tem Ukrainie, na ogólnem oczernianiu Polski i na wykazywaniu swych dobrych stosunków z Ententą.

Biuro ukraińskie prasowe prowadzi p.Onyszkiewicz, /żonaty z angielka/, pochodzący z Galicji, dawniej zajęty w angielskiem biurze szpiegowskiem.

Poniżej podaję wykaz wiadomości umieszczonych w ważniejszych dziennikach holenderskich przez Ukraińskie Biuro Prasowe:

2 maja, Wiadomości o odejściu wojsk Hallera na front Lwowski.

6 maja, to samo, Haller zajął Zamość, Chełm. Mowa Hallera we Lwowie.

6 maja, wiadomości o działalmości jenerała Botha w Paryżu na korzyść Ukraińców. Żądańie Polskie. Paderewski żąda Galicji Wschodniej.

8 maja, Protest jenerała Dupont u komisji międzysojuszniczej przeciw wojskom Hallera pod Lwowem.

7 maja, Rokowania w Paryżu polsko-ukraińskie. Wjska Hallera.

8 maja, Wiadomości o bitwie ukraińców z bolszewikami pod Kijowem.

9 maja, Protest przeciw imperializmowi polskiemu, Hallerowi pod Lwowem i polskim operacjom wojskowym. Wiadomości z konferencji pokojowej.

13 maja, 3 maja było pod Lwowem z armji Hallera 980 oficerów, 24.748 żołnierzy, 7.625 koni, 158 armat, 30 samolotów, 8 tanków, 2.173 wagonów amunicji.

14 maja, Protest "Posła" ukraińskiego w Holandji i Belgii złożony posłom Belgji, Stanow Zjednoczonych, Francji, Anglji, Włoch, Japonji, Rumunji i Serbji, przeciw wojskom Hallera, które zamiast zwlaczać bolszewików, ukraiński rząd zwalczaja, tenże zrzuca wszelką odpowiedzialność. Wojska Hallera zajęły na Ukrainie Chełm i Zamość.

15 maja, Nieudała ofensywa polska na Lwów, Drohobycz, Borysław, mimo linji demarkacyjnej Barthelemiego. Straty wielkie Polaków. Spodziewana dalsza ofenzywa. Wiadomośći o parlamencie /sic/ ukraińskim, nie będzie zmian w rządzie ukraińskim i polityce zagranicznej. Wielcy właściciele polscy uchwalili w Krakowie przyłączenie Galicji wschodniej do Ukrainy. W tym celu Stanisław Badeni wyjechał do Warszawy.

16 maja, jak wyżej i zwycięstwo ukraińców nad rumunami, zwycięstwo powstania chłopskiego nad sowieckiemi wojskami.

16 maja, Komisja dla zawieszenia broni pod przewodnictwem jenerała Bothy postanowiła dać Polakom Lwów, Ukraińcom pola naftowe.

17 maja, Zwycięstwo Ukraińców pod Magarowem /!/ 5 oficerów i 134 żołnierzy wzięto do niewoli. Zwycięstwo pod Przemyślem.

20 maja, Kler ukraiński protest złożył Papieżowi przez nuncjusza we Wiedniu przeciw obchodzeniu się ludności polskiej z ukraińcami .

21 maja, Zwycięstwo Petlury nad bolszewikami.

21 maja, Zaprzeczenie woadomościom z Gazety Polskiej z Kijowa o stanie rzeczy na Ukrainie. Ani słowa prawdy w tej wiadomości polskiej.

24 maja, Terror wojsk Hallera we wschodniej Galieji. Wojsko to idzie na Kijów i Gzarne Morze. Setki zamordowanych chłopów, inteligetów, uczonych i żydów. /wiadomość ta przez Wiedeń przeszła/.

26 maja, Wiadomości z polskich dzienników żydowskich o proteście Anglj i Ameryki przeciw ofenzywie polskiej na wschodzie Galicji. Wyparcie się Kurdyńowskiego posła ukraińskiego w Warszawie. Kłamstwa polskie o bolszewikach w Galicji. Walka ukraińców z bolszewikami.

27 maja, to samo

28 maja, Wielka ofenzywa ukraińska na bolszewików.Ustępuja oni.

29 maja, "Poseł" ukraiński w Hadze ogłasza, że Polacy rozgłaszają kłamstwa o bezpośrednich rokowaniach z Ukraińcami dla zyskania czasu na przygotowanie operacji wojskowych i by publiczności uwagę odwrócić od ofenzywy Hallera.

29 maja, Wojsko Hallera. 200 księży ruskich zamknięto w obozie. Transporty szły przez Kraków /Według Codziennego Kurjera Ilustrowanego z Krakowa/.

31 maja, Poseł ukraiński w Berlinie zwrócił się notą do generała Dupont przeciw ofenzywie polskiej w Galieji. Polacy i Ententa będą, za tę działalność niebezpieczna odpowiedzialni. Wojska bolszewickie idą na Galicję.

Oprócz wiadomości ukraińskich znajdują się często w pismach holenderskich artykuły "z polskiej strony" pióra dr. Zygmunta Gargasa /z Krakowa/ wyraźnie antypolskie w sprawach polsko-ukraińskich jak innych.

Podpis

AAN. Warszawa. Kolekcja odpisiów dókumentów. – Sygn. 59. – K. 93–95.

№ 116
ЗАЯВА РАДИ ДЕРЖАВНИХ СЕКРЕТАРІВ ЗУНР ВЕРХОВНІЙ РАДІ ВІДНОСНО БЕЗПРАВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПОЛЬСЬКИХ ВІЙСЬК ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ГАЛЛЕРА НА ФРОНТІ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНИ

6 червня 1919 р.

The Government of the democratic Republic of Western Ukrainia had made four attempts to arrive at an armistice with the Polish belligerent party, on May 9, 1919, stating that they would stop fighting on May 15, at 6 P. M., if the commander of the Polish military forces would agree to do the same and would inform the Ukrainian party of its consent on May 14 at the latest. However, up to the present moment the commander of the Polish troops has sent no answer, and their troops, increased by the divisions of General Haller's Army, to-day resumed a violent offensive along the whole front of the democratic Ukrainian Republic. We lay before the Supreme Council of the Peace Conference at Paris a protest against the action of the Polish Government, which, notwithstanding the intention of the Entente Powers, throws the Haller Army,

which was intended to fight the Bolshevists, against the Ukrainian Republic, which for the last four months has without help fought the Bolshevists and cannot succeed on account of the renewed attacks of the Poles, which oblige them to consecrate the best of their troops on the occidental front. The Government of the democratic republic of western Urkainia insists once more that the Governments of the Entente intervene to hasten the conclusion of an armistice on the Polish-Ukrainian front, so as to make it possible to concentrate all the Ukrainian forces against the Bolshevists.

THE COUNCIL OF SECRETARIES OF THE REPUBLIC
OF WESTERN UKRAINIA.

Miller D. H. – Vol. 18. – P. 488–489.

№ 117
ТАЄМНИЙ РАПОРТ ПОЛЬСЬКОЇ КОМІСІЇ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ "ПИТАННЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ" І "СТАТУТ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ" З ДОДАТКОМ ДОКУМЕНТІВ

17 червня 1919 р.

ANNEX II TO NO.

Superficies

Anciennes circonscriptions judiciaires:

	Kilomètres
Galicie occidentale	23,150
Galicie orientale	55,350
Total pour la Galicie	78,500

Kilomètres

Territoire de la Galicie attribué à la Pologne par la ligne "A"..........31,300
Territoire de la Galicie orientale attribué à la Pologne par la ligne "A"..........8,150
Territoire de la Galicie orientale exclu de la Pologne par la ligne "A"..........47,200

Territoire supplémentaire attribué à la Pologne par la ligne "B"..........12,950
Superficie totale du territoire de la Galicie orientale attribué à la Pologne par la ligne "B"..........21,100
Territoire de la Galicie orientale exclu de la Pologne par la ligne "B"..........34,250

Population d'après la Statistique Religieuse (Recensement autrichien de 1910]

Anciennes Circonscriptions Judiciaires	*Total*	*Rite Catholique Grec (religion des Ruthènes)*	*Rite Catholique Romain (religion des Polonais)*	*Juifs*
Galicie occidentale	2,693.000	87.000 (3 p. 100.)	2,384,000 (88 p. 100.)	213.000 (8 p. 100.)
Galicie orientale	5.336.000	3.291,000 (62 p. 100.)	1.351.000 (25 p. 100.)	660.000 (12 p. 100.)
Total pour la Galicie	8.029.000	3,378,000 (42 p. 100.)	3.735.000 (46 p. 100.)	873.000 (11 p. 100.)
Territoire de la Galicie attribué à la Pologne par la ligne «A»	3,455,000	454.000 (13 p. 100.)	2.689.000 (77 p. 100.)	300.000 (8 p. 100.)
Territoire de la Galicie orientale attri bué à la Pologne par la ligne «A».	762.000	367,000 (48 p. 100.)	305,000 (40 p. 100.)	87.000 (11 p. 100.)
Territoire de la Galicie orientale exclu de la Pologne par la ligne «A»	4.574.000	2,924,000 (63 p. 100.)	1.046.000 (22 p. 100.)	573.000 (12 p. 100.)
Territoire supplémentaire attribué à la Pologne par la ligne «B»	1.435.000	833.000 (58 p. 100.)	395,000 (27 p. 100.)	196.000 (13 p. 100.)
Ensemble du territoire de la Galicie orientale attribué à la Pologne par la ligne «B»	2.197.000	1,200,000 (54 p. 100.)	700,000 (31 p. 100.)	283.000 (13 p. 100)
Territoire de la Galicie orientale exclu de la Pologne par la ligne «B»	3.139.000	2,091,000 (67 p. 100.)	651,000 (21 p. 100.)	377.000 (12 p. 100)

Population suivant la Statistique Linguistique (Langue Usuelle) (Recensement autrichien de 1910)

Anciennes Circonscriptions Judiciaires	*Total*	*Ruthènes*	*Polonais*
Galicie occidentale	2.667,000	76.000 (3 p. 100.)	2,561.000 (95 p. 100.)
Galicie orientale	5.317,000	3,132,000 (59 p. 100.)	2,115.000 (40 p. 100.)
Total pour la Galicie	7.984,000	3,208,000 (40 p. 100.)	4,676,000 (59 p. 100.)
Territoire de la Galicie attribué à la Pologne par la ligne «A»	3.427,000	410.000 (12 p. 100.)	2,977,000 (87 p. 100.)
Territoire de la Galicie orientale attribué à la Pologne par la ligne «A»	760.000	334.000 (44 p. 100.)	416,000 (55 p. 100.)
Territoire de la Galicie orientale exclu de la Pologne par la ligne «A»	4.557,000	2,798,000 (61 p. 100.)	1,699.000 (37 p. 100.)
Territoire supplémentaire attribué à la Pologne par la ligne «B»	1.426,000	770.000 (54 p. 100.)	632,000 (44 p. 100.)
Ensemble du territoire de la Galicie orientale attribué à la Pologne par la ligne «B»	2.186,000	1,104,000 (50 p. 100.)	1,048.000 (48 p. 100.)
Territoire de la Galicie orientale exclue de la Pologne par la ligne «B»	3.131,000	2,028,000 (65 p. 100.)	1.067.000 (34 p. 100.)

Statistiques des Élections au Reichsrath de 1911

	Total	*Ruthènes*	*Polonais*	*Sionistes*
Galicie orientale	811,086	479,186 (59 p. 100.)	3»o.239 (38 p. 100.)	21,661 (2.7 p. 100.)
Territoire de la Galicie orientale attribué à la Pologne par la ligne «A»	112,217	44,365 (39 p. 100.)	66.846 (59 p. 100.)	1,006 (6i[?i] p.100.)
Territoire de la Galicie orientale exclu de la Pologne par la ligne «A»	698,869	434,821 (62 p. 100.)	243.393 (35 p. 100.)	20,655 (3 p. 100.)
Territoire supplémentaire attribué à la Pologne par la ligne «B»	216,010	120,680 (56 p. 100.)	91.139 (42 p. 100.)	4,200 (2 p. 100.)
Ensemble des territoires de la Galicie orientale attribués à la Pologne par la ligne « B »	328,227	165,045 (50 p. 100.)	157.976 (49 p. 100.)	5,206 (1 p. 100.)
Territoire de la Galicie orientale exclu de la Pologne par la ligne «B»	482,859	314,141 (65 p. 100.)	152.263 (32 p. 100.)	16,455 (3 p. 100.)

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 842–843.

Report of the Commission on Polish Affairs No. 3 [Confidential/General/177/3]

QUESTION DE LA GALIGIE ORIENTALE (17 juin 1919)

Rappel des séances

Après avoir tenu compte des données statistiques, ethnographiques,[1] historiques, religieuses et autres et des considérations politiques, la Commission a pensé que le problème qu'elle avait mission d'examiner se divisait en deux parties:

1° La fixation du statut futur de la Galicie orientale.

2° La délimitation des frontières de cette région.

Dans l'Empire d'Autriche, la Galicie orientale était une circonscription judiciaire de "Kronland" de Galicie.

Toutefois, comme les Membres de la Commission sont unanimes à estimer qu'à tous points de vue, la partie occidentale de la Galicie orientale devrait être en tous cas réunie à la Pologne quel que soit le statut adopté par la Galicie orientale, la discussion touchant ce statut porte seulement sur la zone située à l'est de la ligne A décrite à la section III.

Cette zone compte, d'après les statistiques confessionnelles une population de 4.574.000 habitants dont environ 1.046.000 ou 22 p. 100 sont de rite catholique romain, 2.924.000 ou 63 p. 100 sont de rite catholique grec, et 573.000 ou 12 p. 100 sont juifs.

---

[1] Note in original: 'Voir les tableaux résumés à l'Annexe II.'

Les statistiques linguistiques donnent les chiffres suivants:

Polonais..........................1.699.000 ou 39,28 p. 100.

Ruthènes.........................2.798.000 ou 60,72 p. 100.[2]

Nota: II y a lieu de remarquer que la frontière roumaine proposée par la Commission des Affaires roumaines en Bukovine[3] laisse hors de la Roumanie un territoire, contigu à la Galicie orientale, dont la population est de 103.000 habitants dont i p. 100 de Polonais, 83 p. 100 de Ruthènes, 14 p. 100 de langue allemande (Juifs pour la plupart).

SECTION I

Statut De La Galicie Orientale

La Commission a envisagé les solutions suivantes:[4]

L'ordre dans lequel elles sont présentées n'est choisi que pour faciliter l'exposition.

1° Indépendance de la Galicie orientale.

2° Autonomie provisoire pour une période limitée[5] avec les modalités suivantes:

A) administration par un Haut-Commissaire nommé par la Sociétè des Nations;

---

[2] Note in original: 'La religion catholique grecque étant la religion prédominante des Ruthènes, la religion catholique romaine la religion prédominante des Polonais, comme les Juifs ont été généralement comptés dans la statistique linguistique comme Polonais, la Commission est d'avis que les chiffres fournis par la statistique confessionnelle sont plus près de la vérité que ceux que donne la statistique linguistique pour établir le nombre des Ruthènes et celui des Polonais.'

[3] This frontier had been adopted by thé Council of Foreign Ministers on May 23, 1919: *see Papers relating to thé Foreign Relations of thé United States: The Paris Peace Conférence,* vol. iv, pp. 748-9.

[4] Note in original: 'Voir Annexe N° 1 — Tableau des différentes solution.

[5] Note in original: 'A l'expiration de cette période il serait procédé à une .... de la population pour déterminer le statut définitif de la région.'

B) administration par une Grande Puissance mandataire de la Société des Nations;

C) administration par un État voisin mandataire de la Société des Nations.

3° Rattachement de la Galicie orientale à la Pologne.

A) sous forme d'autonomie avec mandat de la Société des Nations;

B) sous forme d'une large autonomie locale ou d'un lien fédéral;

C) sous forme d'annexion.

4° Consultation à bref délai des habitants par noie de plébiscite.

La solution d'une union avec l'Ukraine n'a pas été envisagée du fait qu'il n'existe pas de véritable État ukrainien.

I. Indépendance de la Galicie orientale

La Commission a été unanime à estimer que les désavantages dr rrtlf solution ne sont pas compensés par ses avantages.

Avantages.

Cette solution pourrait être acceptable pour les Ruthènes qui sont la majorité de la population, parce qu'elle séparerait la Galicie orientale du reste de la Galicie et de la Pologne.

Inconvénients.

1° Un État aussi peu étendu, incapable de se suffire au point de vue économique, sans débouché sur la mer, et entouré de voisins puissants pourrait difficilement conserver son indépendance.

2° Sa stabilité politique serait menacée par des conflits entre la minorite polonaise, plus cultivée et plus influente, et

la majorité ruthène, en ce moment troublée par la guerre et par les événements dont la Galicie orientale a .... théâtre.

3° Le mouvement national ruthène est comparativement récent .... développé. Les Ruthènes sont eux-mêmes divisés sur la solution envis.... indépendance ou union avec l'Ukraine ou union avec la Russie.

4° Un État aussi faible et aussi divisé exciterait les ambitions des ittats voisins et constituerait ainsi une menace permanente pour la Paix.

Sa création risquerait de provoquer clés dissensions et des mouvements irrédentistes en Pologne, en Ukraine et peut-être en Russie.

II. Autonomie provisoire pour une période limitée

Cette solution, sous les trois modalités envisagées, comporte rétablissement d'un régime provisoire, pour une période limitée. A l'expiration de cette période, les populations seraient consultées sur les solutions que la Société des Nations, – à laquelle il appartiendrait, en dernier ressort, de fixer le statut définitif à établir, – reconnaîtrait susceptibles de réalisation.

Le principal avantage de cette solution est qu'elle apparaît la plus équitable vis-à-vis des diverses parties intéressées.

Son principal inconvénient réside dans ses énormes difficultés d'application.

A. *Autonomie provisoire pour une période limitée avec administration par un Haut-Commissaire nommé par la Société des Nations.*[6]

[6] Note in original : 'Les mots "la Société des Nations" pourraient être remplacés par ceux de "les Principales Puissances alliées et associées".'

Cette solution impliquerait la nomination d'un Haut-Commissaire pour une période que la Commission proposerait de fixer à deux ans, et qui pourrait être renouvelée si la Société des Nations le jugeait convenable. Le Haut-Commissaire aurait des pouvoirs étendus d'administration et de contrôle et aurait mission d'organiser une gendarmerie, à recruter dans le pays. Ses pouvoirs n'excluraient pas l'élection d'une Diète, ni l'organisation progressive d'autorités administratives locales.

Considérations générales.

Cette solution n'exclut pas la possibilité pour la Russie de parvenir en fin de compte jusqu'à la crête des Carpathes.

La répercussion d'un changement d'une telle importance sur la situation politique de l'Europe, et en particulier sur l'avenir des États en voie de formation ou de transformation dans l'Europe centrale, mériterait la plus sérieuse attention.

Avantages.

1° Cette solution éviterait d'attribuer immédiatement la région à l'une des deux parties rivales et renverrait le règlement définitif à une époque où les passions nationales seraient moins vives et la situation générale plus claire et plus stable.

Elle serait ainsi le meilleur moyen de s'assurer des désirs réels des habitants.

On éviterait aussi de se prononcer sur l'avenir des Ruthènes de Galicie orientale avant que le sort de l'Ukraine n'ait été définitivement réglé.

2° Elle donnerait satisfaction au désir de certaines personnalités russes, qu'il ne soit pas mis obstacle aux vœux des habitants, au cas où ils demanderaient leur rattachement à la Russie, dont les pertes dans ce pays au cours de la guerre, aussi bien que la situation présente, méritent des égards.

3° Elle n'exclut pas la possibilité que, si les liens existant entre la (Jalitir orientale et la Pologne sont plus puissants que l'antagonisme actuel, la population puisse par la suite, de sa propre volonté, être unie à la Pologne.

Inconvénients.

1° Cette solution laisserait les populations dans l'incertitude de leur avenir et amènerait, en même temps qu'une recrudescence de l'agitation politique, une période de stagnation dans l'ordre économique et social, à l'heure même où la Galicie orientale va se trouver en présence de problèmes de la plus haute gravité et dont la solution est urgente: réforme agraire, réorganisation industrielle, établissement d'un système monétaire, etc.

2° Le Haut-Commissaire devrait, sous peine de voir son autorité inetfficace et méconnue, et le prestige de la Société des Nations compromis, être appuyè par des troupes d'effectif considérable. Les Alliés seraient-ils disposés à les fournir et à les maintenir?

3° La Galicie orientale est directement menacée par les bolchevistes, pour qui elle constitue la voie de jonction la plus directe avec le Gouvernement soviétiste hongrois. Du fait que la Société des Nations accepterait l'administration du pays, elle assumerait aussi la charge et la responsabilité de le défendre contre le bolchevisme, à moins que celui-ci ne vînt à cesser de luimême.

B. *Autonomie provisoire pour une période limitée avec administration par une Crqnd... Puissance, mandataire de la Société des Nations.*

L'objet général de cette solution est le même que celui de la solution II A: établir un régime provisoire pour un certain nombre d'années et .... consulter les habitants.

Ses avantages et ses inconvénients sont semblables à ceux de la .... II A.

En outre de ceux-ci, elle aurait l'inconvénient de faire supporter à une seule Puissance les charges et les responsabilités qui, dans la solution prècédente, incombaient à la Société des Nations. Elle créerait aussi au mandataire des difficultés lourdes résultant de la situation géographique de la Galicie et de la précarité de ses communications avec la mer.

C. *Autonomie provisoire pour une période limitée avec administration par ua E.... voisin, mandataire de la Société des Nations.*

L'objet général de cette solution est le même que celui des solution II A et II B: établir un régime provisoire suivi d'une consultation des hab...... Elle comporte la plupart des avantages et inconvénients des solutions II A et II B.

Les mandataires éventuels dans cette hypothèse seraient: a) la Roumanie, b) la Tchéco-Slovaquie, c) la Pologne.

a) LA ROUMANIE

Avantages.

1° Le Gouvernement roumain offre les garanties nécessaires pour remplir une mission de ce genre.

2° L'intervention de la Roumanie serait peut-être plus facilement acceptée par la partie ruthène de la population que ne le serait celle de la Pologne.

3° Cette solution offrirait provisoirement les avantages d'ordre politique et économique qui découlent du contact de la Roumanie et de la Pologne.

Inconvénients.

1° Les relations entre Roumains et Ruthènes passent pour n'être pas actuellement satisfaisantes.

2° L'acceptation par la Roumanie d'un tel mandat paraît peu vraisemblable.

3° Cette solution serait une cause d'antagonisme futur entre la Roumanie et la Pologne.

b) LA TCHÉCO-SLOVAQUIE

Les avantages et les inconvénients seraient dans ce cas, à l'exception de l'avantage III et de l'inconvénient I, les mêmes que ceux qui se présenteraient dans le cas de la Roumanie.

Considérations Générales.

Cette solution placerait de part et d'autre des Carpathes, les Ruthènes de Galicie sous la même juridiction que les Ruthènes de Hongrie.

Le fait que le mandat d'administration de la Galicie orientale serait conféré à l'État tchéco-slovaque, auquel a été rattaché le territoire des Ruthènes de Hongrie, aurait des répercussions politiques qui méritent la plus sérieuse attention.

c) LA POLOGNE

La différence entre cette solution et celle qui suit immédiatement (III A) est que, dans le cas présent, le mandat serait, après un délai fixé, suivi d'une consultation des habitants, tandis que, dans le cas de III A, le mandat serait renouvelable par la Société des Nations, à moins que l'administration de la Pologne n'apparût pas satisfaisante.

Les avantages et les inconvénients sont donc semblables à ceux qui sont mentionnés ci-dessous (III A), sauf que l'importance des uns comme des autres est modifiée par la brièveté du temps pendant lequel le mandat serait exercé.

III. Rattachement de la Galicie orientale à la Pologne

Cette solution comporte trois modalités.

1° Mandat de la Société des Nations conféré à la Pologne;

2° Autonomie de la Galicie orientale avec ses diverses modalités, dans le cadre de l'État polonais.

3° Annexion. (Solution mentionnée seulement pour mémoire.)

A. Autonomie provisoire sous l'administration de la Pologne, mandataire de la ...... des Nations.

Ce mandat serait conféré pour une période limitée et serait renouvelable par la Société des Nations, à moins que l'administration de la Pologne n'eût pas été jugée satisfaisante.

Avantages.

1° L'octroi d'un mandat à la Pologne serait la meilleure manière d'assurer sous son autorité l'autonomie de la population de la Galicie orientale, car ce mandat pourrait être soumis à des conditions précises et strictes et à un contrôle effectif de la Société des Nations. La Pologne aurait ainsi les plus sérieuses raisons de satisfaire aux désirs de la population locale. La possibilité d'une consultation des habitants ne serait pas exclue, pour le cas où, âpres une période de calme, ils se montreraient mécontents de leur sort.

2° Cette solution assurerait une frontière commune entre la Pologne et la Roumanie, ce que désirent ardemment les deux pays. Ce contact des deux pays pourrait être, pour la Pologne, d'une importance vitale au cas où le port de Dantzig serait fermé, du fait de l'Allemagne ou pour toute autre cause.

3° Du point de vue économique, cette solution faciliterait une jonction entre la Baltique et la Mer Noire. Une jonction

de ce genre serait avantageuse pour la Pologne, la Roumanie et la Galicie orientale elle-même.

D'autre part, et bien que les experts économiques ne soient pas unanimes sur ce point, on a fait remarquer que la majeure partie des produits de la Galicie orientale, en particulier du pétrole, sont naturellement exportes vers l'Ouest et que l'ensemble de la Galicie forme un bloc économique qu'il y a de fortes raisons pour ne pas dissocier.

Inconvénients.

S'il est fondé que l'antagonisme entre Polonais et Ruthènes en Galicie orientale est profond et durable, il serait contraire au principe de libre disposition des peuples de donner à la Pologne l'administration de la Galicie orientale, quelles que soient les garanties exigées, surtout à l'heure où cette Puissance est en conflit avec un parti galicien contre lequel elle mène, à l'encontre des désirs de la Conférence, des opérations offensives.

Sur le sentiment de la population cependant, les opinions sont partagées:

d'une part il a été soutenu qu'il y a des preuves suffisantes pour croire à la possibilité d'un tel antagonisme,

d'autre part on a fait remarquer qu'on ne connaît pas réellement les sentiments de la population, et qu'il est douteux que la majorité de la population (et même de la population ruthène) soutienne l'armée ukrainienne qui combat en Galicie orientale.

A l'appui de cette opinion, on fait remarquer qu'il y a un grand nombre de Polonais en Galicie orientale, que les candidats polonais y obtenaient, avant la guerre, une forte proportion des suffrages (38 p. 100 aux dernicres élections), et

que, d'après des renseignements sérieux, on est autorisé à penser que les inconvénients, les excès et les dangers du bolchevisme, tels que les fait ressortir le régime actuel, ont pu inciter beaucoup de Ruthènes à désirer un rapprochement avec les Polonais.

De plus, les mesures de réforme agraire qu'on est sur le point d'introduire en Pologne peuvent faire disparaître la cause principale d'animosité entre deux peuples qui ont vécu pacifiquement côte à côte pendant des siècles. Dans ces conditions il ne semble pas possible de se rendre compte des aspirations réelles des Ruthènes et de leurs véritables sentiments à l'égard des Polonais.

***B.** Autonomie avec lien fédératif ou avec large autonomie locale.*

Le régime autonome pourrait être conçu avec des gradations diverses, depuis l'autonomie provinciale dans l'État polonais, jusqu'à la fédération, susceptible d'assurer aux Ruthènes toutes les garanties nécessaires de "sell-government".

Les avantages et les inconvénients généraux sont semblables à ceux qu'énumère la solution précédente (III A), par laquelle la Pologne recevrait un mandat en Galicie orientale. Il en est surtout ainsi de l'avantage d'une frontière commune entre la Pologne et la Roumanie.

En outre, deux points spéciaux méritent d'attirer l'attention:

Avantage.

Cette solution a l'avantage particulier, en plus de ceux que présente le mandat attribué à la Pologne, d'avoir un caractère plus définitif, qui donnerait aux habitants un sentiment de

sécurité et leur permettrait de se consacrer immédiatement à des tâches urgentes de reconstitution économique et sociale.

Inconvénient.

Précisément à cause de son caractère définitif, les résistances locales pourraient être plus accentuées que dans le cas où un mandat serait confié à la Pologne par la Société des Nations.

C. Annexion pure et simple à la Pologne.

Cette solution n'est mentionnée que pour mémoire. Elle rencontrerait une vive résistance et opposition de la part des Ruthènes. Cette résistance serait légitime et ne pourrait probablement être vaincue que par la force. D'autre part, cette solution ne présente aucun avantage sur la précédente.

IV. Consultation à bref délai des habitants par voie de plébiscite

Cette solution consisterait à organiser un plébiscite dans l'ensemble de la Galicie orientale sous le contrôle d'une Commission interalliée. Les forces ukrainiennes et polonaises devraient évacuer le pays et seraient remplacées par des contingents alliés.

Avantages.

1° *En raison des divergences de vues qui se manifestent sur les véritables aspirations des populations, il y a tout intérêt à s'en remettre à celles-ci du soin de décider de leur sort.*

2° On aboutirait ainsi à une solution définitive et relativement rapide, qui serait acceptée par la majorité des habitants.

Inconvénients.

1° L'envoi et le maintien pendant le temps nécessaire pour préparer et effectuer le plébiscite, de contingents alliés importants, constitueraient dans le temps présent une lourde charge militaire et financière pour les Alliés.

2° Il y aurait des difficultés à obtenir l'évacuation du pays par les troupes polonaises, qui sont en ce moment maîtresses de la plus grande partie de la région.

3° Le problème est trop complexe pour que la solution du plébiscite ne soulève pas de difficultés. Si, par exemple, les Galiciens se prononcent en faveur du rattachement à l'Ukraine, et que celle-ci reste en fin de compte unie à la Russie, ils seront devenus ressortissants russes, et peut-être sans l'avoir voulu ni prévu.

4° Un plébiscite en Galicie orientale aboutirait à des résultats particulièrement compliqués, en raison des conditions locales de la répartition ethnographique des populations.

Section II

DÉLIMITATION DES FRONTIÈRES DE LA GALICIE ORIENTALE

Quelle que soit l'hypothèse envisagée parmi celles prévues, les frontières Nord, Est et Sud de la Galicie Orientale ne varient pas. Ce sont celles même du "Kronland" de Galicie, à savoir:

Au Nord et à l'Est, l'ancienne frontière entre l'Empire d'Autriche et l'Empire de Russie.

Au Sud-Est, la limite administrative entre la Galicie et la Bukovine. Au Sud-Ouest, l'ancienne frontière entre l'Autriche et la Hongrie.

Quant à la frontière occidentale, qui séparerait le territoire de la Galicie Orientale du reste de la Galicie, elle reste à fixer suivant l'hypothèse envisagée.

La Commission a discuté deux lignes: l'une (la ligne A) basée en principe sur des considérations ethnographiques, l'autre (la ligne B) devant inclure en Pologne la ville de Lemberg et la région pétrolifère de Drohobyrz (voir la carte). Ces deux lignes, qui sont définies en détail à la section III, ne sauraient être discutées in abstracto. Leur valeur relative dépend dans une large mesure du statut à venir de la Galicie Orientale.

En ce qui concerne les solutions impliquant ou susceptibles d'impliquer séparation de la Galicie Orientale de la Pologne – Solutions 1,11, (A, B, C,) et IV – l'une des Délégations[7] a estime que ......tous les cas, deux autres Délégations ont donné la préférence à la ligne B, la quatrième a réservé son opinion à l'égard des solutions II (A, B, C,) et IV, et s'est prononcée en faveur de la ligne B dans le cas où la solution I serait adoptée.

Dans le cas au contraire où le statut de la Galicie Orientale serait réglé selon l'une des solutions impliquant rattachement de ce pays à la Pologne (solution III, A, B, C), toutes les Délégations ont été d'accord pour adopter la ligne A, les arguments invoqués dans l'hypothèse précédente en faveur de la ligne B, n'ayant plus dans cette hypothèse de raison d'être.

Cette remarque faite, il y a lieu d'exposer les arguments en faveur de l'attribution de Lemberg et de la région

[7] The British Delegation.

avoisinante à la Pologne, ainsi que les objections que peut soulever cette proposition. Il reste entendu que cette discussion ne porte que sur les solutions impliquant ou susceptibles d'impliquer, à titre provisoire ou définitif, la séparation de la Galicie Orientale du reste de la Galicie et de la Pologne.

Il a été présenté tant en faveur de l'adoption de la ligne B que pour l'adoption de la ligne A, des arguments contradictoires qui sont développés ci-dessous, dans la forme même où ils ont été présentés par leurs défenseurs.

À. Arguments en faveur de la ligne B, qui donne Lemberg et la région pétrolifère de Drohobycz à la Pologne.

1° Lemberg a, pour les Polonais, une valeur morale inestimable. Cette ville occupe le troisième rang parmi les plus grandes villes de Pologne: elle est le siège de la plus grande université polonaise, d'une école polytechnique polonaise, et d'innombrables institutions polonaises économiques, sociales, scolaires et intellectuelles.

Récemment, la ville s'est défendue elle-même pendant six mois contre les attaques des Ukrainiens, toute la population, hommes, femmes et enfants, prenant part au combat et déployant le plus grand héroïsme. Il serait difficile de donner des preuves plus frappantes de la volonté irréductible de Lemberg de rester polonaise. Attribuer cette ville aux Ukrainiens, ce serait déchaîner à coup sûr en Pologne un orage qui aurait des suites incalculables et la cession effective ne pourrait certainement pas avoir lieu sans recours à la force.

2° L'industrie pétrolifère, dont le centre est dans le district clé Drohobycz, semble être orientée vers l'Ouest et trouver son marché naturel plutôt en Pologne qu'en Ukraine.

Abstraction faite des capitaux étrangers qui y sont engagés, cette industrie a été fondée et est dirigée jusqu'à présent exclusivement par des savants polonais, des experts techniques polonais et des travailleurs polonais.

On peut difficilement douter que les Polonais ne soient bien plus capables de maintenir et de développer cette industrie si importante que les Ruthènes, qui n'y ont jusqu'ici montré aucune aptitude et qui, à tout prendre, y sont restés complètement étrangers.

3° La partie de la Galicie orientale qui écherrait à la Pologne, si la ligne B était adoptée comme frontière, contenait, en 1910, environ: 1,048,000 personnes parlant polonais contre 1,104,000 parlant ruthène et 700,000 catholiques romains contre 1,200,000 catholiques grecs.[8]

Aux dernières élections du Parlement (1911) le nombre total des voix, dans cette région, fut:

pour les candidats polonais de 158,000 environ,

pour les candidats ukrainiens de 105,000 environ,

et pour l'ensemble de tous les candidats ruthèncs de 165,000 environ.

Il ressort de ces évaluations, autant que la langue et les élections peuvent le montrer, que dans cette région l'importance de l'élément polonais est à peu près égale à celle de l'élément ruthène.

4° Si au contraire la ligne A était adoptée, les conséquences en seraient les suivantes:

---

[8] Note in original: 'Voir note sur le rite catholique grec.' (See helow.)

334,000 Ruthènes seulement seraient compris dans les frontières polonaises, tandis que 1,699,000 Polonais de Galicie orientale en seraient exclus (d'âpres les statistiques linguistiques).

A s'en tenir aux statistiques confessionnelles les chiffres respectifs seraient de 367,000 Ruthènes compris en Pologne et 1,046,000 Polonais de Galicie orientale exclus de Pologne.

Note sur le rite catholique grec.

Les renseignements suivants précisent la situation réciproque des catholiques de rite grec et des catholiques romains.

Les catholiques de rite grec–fréquemment dénommés "uniates" – reconnaissent l'autorité du Pape; il n'existe entre eux et les catholiques romains que des différences rituelles. Les mariages mixtes entre catholiques romains et catholiques grecs sont très fréquents en Galicie; la différence de rile joue un rôle très secondaire dans les relations entre les uns et les autres.

Au contraire, il existe un fossé profond entre les catholiques de rite grec et les orthodoxes; ces derniers sont considérés par les première comme schismatiques.

B. Arguments en faveur de la ligne A en tant qu'elle est opposée à la ligne B qui indut Pologne Lemberg et les régions pétrolifères de Drohobycz.

1° Sans nier la valeur considérable que représente Lemberg pour les Polonais et l'héroïsme que ceux-ci ont apporté à sa défense, il y a lieu de remarquer que la majorité polonaise y

est très faible: 51 p. 100 de Polonais contre 19 p. 100 de Ruthènes, le reste de la population étant composé de Juifs. Il y a lieu d'observer également que le nombre des Polonais est augmenté du fait de la présence de nombreux fonctionnaires polonais en raison de l'importance de Lemberg comme centre administratif. Néanmoins dans le district de Lemberg il y a 45 p. 100 de Ruthènes contre 43 p. 100 de Polonais.[9] Au Nord-Ouest de la ville surtout la population ruthène est tres dense.

II y a lieu de remarquer aussi que les inconvénients qu'entraînerait l'attribution de Lemberg aux Ruthèncs pourraient être diminues aux yeux de l'opinion publique polonaise si la cité était constituée en ville libre sur le modèle de Dantzig.

2° En ce qui concerne l'industrie du pétrole qui a largement bénéficié de l'apport des capitaux étrangers, il n'est pas du tout certain que dans l'avenir le pétrole galicien doive nécessairement aller en Pologne, l'Ukraine et en fait toute la Russie courant le risque de manquer de pétrole en raison de la situation présente des régions pétrolifères du Caucase.

3° Le territoire qu'on propose de rattacher à la Pologne si la ligne B est adoptée est trop étendu et habité d'une façon trop dense pour justifier un arrangement qui ne prendrait pas en considération les désirs de la majorité de la population et sans faire tous les efforts possibles pour donner aux habitants une occasion d'exposer eux-mêmes leurs désirs.

---

[9] Note in original: 'Ces chiffres sont extraits des statistiques religieuses, en considèrant comme Polonais les catholiques romains et comme Ruthènes les catholiques grec".'

4° La Galicie orientale ne peut être constituée en État d'une façon satisfaisante, ni sous le rapport administratif ni sous le rapport économique, si la ligne B est adoptée.

Un tel État serait privé de sa capitale naturelle et il n'existerait aucune ligne directe de chemin de fer du Nord au Sud qui ne traverserait pas le territoire polonais.

5° Si les Ruthènes se voient enlever la région à l'Ouest de la ligne dans laquelle ils sont en majorité, ils conserveront contre les Polonais des sentiments de rancune qui rendront illusoire dans l'avenir tout espoir de rapprochement entre les deux races.

6° Le territoire situé entre la ligne B et la ligne A renferme, d'après les statistiques religieuses données à l'Annexe II:

Catholiques grecs (considérés comme Ruthènes)..833,000 ou 58 p. 100.

Catholiques romains (considérés comme Polonais).395,000 ou 27 p. 100.

Juifs..196,000 ou 13 p. 100.

Même en s'en tenant aux statistiques linguistiques les chiffres pour la population de ce territoire sont les suivants :

Ruthènes.......................770,000 ou 54. p. 100.

Polonais.......................632,000 ou 44 p. 100.

Mais, ainsi qu'on l'a fait remarquer plus haut les statistiques linguistiques comprennent, parmi les Polonais, la plupart des Juifs.

Section III

Frontière Orientale De Pologne En Galicie

Deux solutions sont envisagées: la ligne A et la ligne B.[10]

Description de la ligne A

En partant de l'ancienne frontière entre la Russie et l'Autriche, au point où la limite administrative orientale de la commune de Belzeg la rencontre et vers le Sud-Ouest:

cette limite administrative, puis la limite administrative entre les districts de Cieszanov à l'Ouest et de Rawa-Ruska à l'Est';

de là vers le Sud la limite administrative entre les districts de Cieszanov et Jawarow, tout en coupant le saillant formé autour du village de Lipowiec par une ligne à déterminer sur le terrain passant à 2 kilomètres environ au Nord de cette localité;

de là vers le Sud la limite administrative entre les districts de Jaroslaw et de Jaworow, puis entre les districts de Przemysl d'une part, et de Mosciska, puis de Sambor, puis de Stary-Sambor de l'autre, puis entre les districts de Dobromil et Stary-Sambor jusqu'au saillant à i kilomètre au Sud-Est de la cote 519 (Radycz);

de là vers le Sud jusqu'au saillant de la limite administrative entre les districts de Dobromil et Stary-Sambor à 15 kilomètres environ au S.-O. de Chyrow et à 2 kilomètres au S.-E. de la cote 733 une ligne à déterminer sur le terrain

[10] Note to officiai French édition of original: 'Voir la carte de la page 206 [p. 840] sur laquelle ont été reportées les indications de la carte annexée au Rapport n° 5.' (Report No. 5 is printed in Vol. I, No. 61, appendix C.)

coupant le chemin de fer Chyrow-Sambor à 2 kilomètres environ à l'Est de Chyrow et suivant la ligne de crête entre les bassins du Strwiaz et du Dniester;

de là vers le Sud cette limite administrative, puis la limite entre les districts de Lisko d'une part et de Stary-Sambor puis de Turka de l'autre, jusqu'au point de rencontre avec la frontière de Tchéco-Slovaquie. La frontière s'écarte toutefois de ces limites en deux points où le tracé sera à déterminer sur le terrain :

a) lorsque la limite administrative passe à l'Ouest de la route de Chyrow à Lutowiska de façon à laisser cette route entièrement en territoire polonais;

b) aux environs de la localité de Bobrka de façon à laisser cette localité en territoire polonais.

Description de la ligne B

A partir du point où l'ancienne frontière entre la Russie et l'Autriche est coupée par le cours principal du Bug:

le cours principal du Bug vers l'amont jusqu'à son confluent en aval de Kamionka avec la rivière qui passe à Jazienica;

de là dans la direction générale du S.-O. jusqu'au point où la limite administrative entre les districts de Kamionka-Strumilovo et de Zolkien coupe la rivière Kamionka à 5 kilomètres au sud de la ville de Kamionka:

une ligne à déterminer sur le terrain remontant la rivière qui passe à Jazienica, traversant la jvoie ferrée Stojanow-Kamionka passant à l'Ouest de Jazienica et à l'Est de Dernow;

de là vers le Sud cette limite administrative, puis la limite administrative entre les districts de Lemberg d'une part et de Kamionka puis de Przemy-slany de l'autre, puis entre les

districts de Przemyslany et Bobrka jusqu'au point où cette limite coupe la route Bobrka – Przemyslany;

de là vers l'O.-S.-O. jusqu'à la cote 397, point commun aux trois limites administratives des districts de Lemberg, Bobrka et Zydaczow;

une ligne à déterminer sur le terrain passant au Sud de Bobrka et de Ghlebowice et au Nord de la station de Wybranowka;

de là la limite administrative entre les districts de Lemberg et Sydaczow puis entre les districts de Drohobycz, d'une part, et de Zydaczow puis de Stryj de l'autre, sauf dans le saillant de Bliczeski Las qui est coupé par une ligne à déterminer sur le terrain suivant le cours de la rivière Niezachowka;

à partir d'un point de cette limite administrative à environ 2 kilomètres au Nord du point de rencontre avec la limite administrative du district de Skole et vers l'Ouest jusqu'au saillant de la limite administrative du district de Skole près de la cote 942 la crête limitant au Nord le bassin de la Stynawka;

de là vers le S.-S.-O. la limite administrative occidentale du district de Skole jusqu'au point où elle rencontre la frontière de Tchéco-Slovaquie.

JULES CAMBON

17 juin 1919.

DBFP. First series. – V. 3. – P. 829–841.

Annex I to No. 699
Statut de la Galicie orientale
Les Différentes Solutions Envisagées

Mature des Solutions	*Caractère au point de vue de la durée*	*Conditions pratiques d'Exécution Mesures à prévoir par les Principales Puissances*	
		Administration	*Occupation*
Indépendance	Solution définitive et immédiatement applicable.	. .	. .
Autonomie provisoire pour une période limitée avec: *a)* Administration par un Haut-Commissaire nommé par la Société des Nations. *b)* Administration par une Grande Puissance mandataire de la Société des Nations. *c)* Administration par un État voisin mandataire de la Société des Nations.	Solution immédiatement applicable mais provisoire. Solution immédiatement applicable mais provisoire. Solution immédiatement applicable mais provisoire.	Interalliée de longue durée.	Interalliée de durée indéterminée. . .
Réunion de la Galicie à la Pologne *a)* Sous forme d'autonomie avec mandat de la Société des Nations. *b)* Sous forme d'un lien fédéral ou d'une large autonomie locale. *c)* Sous forme d'annexion	Solution immédiatement applicable mais non définitive. Solution immédiatement applicable et définitive. Solution immédiatement applicable et définitive.		
Consultation des habitants par voie de plébiscite.	Solution différée.	Interalliée de courte durée.	Interalliée de courte durée.

DBFP. First series. – V. 3. – P. 841.

№ 118
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ КАБІНЕТУ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ УНР ПРО ВЗАЄМОВІДНОСИНИ З УРЯДОМ ЗУНР

17 червня 1919 р.

Слухали:	*Постановили:*
III. Доклад в справі взаємновідносин з урядом Галичини.	*III.* а) Просити Високу Директорію викликати негайно Члена Директорії п. Петрушевича для пояснень; б) з огляду на те, що по відомостях, зараз Державний Секретаріат, як такий не існує, чергові видатки грошових асигновок для Галицькоі Арміі перевести через Головне Командування Арміі Українськоі Народної Республіки. в) В справі взаємновідносин з урядом Галичини, на підставі фактичних данних поданих докладчиками п. п. Мартосом і Шадлуном, докладчикам подати Директоріі листовний доклад.

З оригіналом згідно:
В.о. Секретаря Ради Народніх Міністрів (підпис)

ЦДІАЛ, ф. 581, оп. 1, спр. 19, арк. 2–3. Машинопис. Копія.

№ 119
РІШЕННЯ РАДИ МІНІСТРІВ ВІДНОСНО КОРДОНУ МІЖ УКРАЇНЦЯМИ І ПОЛЯКАМИ З ДОДАТКОМ НОТИ АРТУРА БАЛЬФУРА

18 червня 1919 р.

1. Final Settlement of Frontiers between the Poles and the Ukrainians.

M. Pichon said that the Council of Foreign Ministers had been asked by the Council of Four to find a definite settlement of the frontier between the Polish and Ukrainian territories, in order that the forces of the two countries might be ordered to withdraw behind it. He would ask M. Jules Cambon, as President of the Commission dealing with the subject, to explain what conclusions had been reached.

Mr. Lansing observed that he had read the report of the Commission.

M. Pichon then asked whether any member wished to address any questions on the subject to M. Cambon.

Mr. Balfour said that the Commission had been ordered to make suggestions, but to give no advice. The result was that the settlement of the question was left to the Council of Foreign Ministers. He had read the report and had talked to his military advisers regarding the situation in Galicia. He concluded that, as a basis for discussion, it would be preferable to put forward concrete proposals. He had therefore written a memorandum, a copy of which had been furnished to each of the Ministers members of the Council. (See Annex A.) His justification for writing it was that M. Cambon's Commission did not deal with the military question, which was of vital importance at the moment. The Bolsheviks were attacking Galicia and gaining successes, and the Allies, on the other hand, were hampering the action of the Poles. This led to an

unfavourable situation. If a solution favourable to the military action of the Poles were adopted, means must be found to safeguard the future political status of the country. His memorandum, therefore, aimed at meeting the pressing necessity of keeping out the Bolshevists and of providing an opportunity in the future for the self-determination of the Ruthenian population, which might choose to become part of Poland, or of Russia, or to form a federation with one or the other, or even to be independent. He therefore suggested that his memorandum should be taken as a basis for discussion.

BARON SONNINO said that the Commission had formulated a number of projects. Among them was one suggesting autonomy for Galicia under Polish sovereignty. This had the advantage of supplying a definite solution. A plebiscite would lead to agitation and intrigue by all the parties whose ambitions were centred on the final issue. If, therefore, the Ruthenians could be guaranteed such rights as they required under Polish suzerainty, all these disadvantages would be avoided. But it must not be forgotten that many parties were interested in the decision; for instance, the Poles and Roumanians wished to have a common frontier. Russia, which he hoped would ere long be restored, would doubtless wish to induce the Ruthenians to become Russian subjects. This would clash with the ambitions of the Roumanians, Czecho-Slovaks and Poles; and the Hungarians also might wish to have a common frontier with Russia. If, therefore, the whole question could be settled once for all, peace in that part of Europe would be greatly benefited.

MR. LANSING said that his view of the question was based largely on the condition of the Ruthenian population. It must

be recognised that this population was 60 per cent illiterate, and therefore unfit for self-government. A period of education was necessary before it could be ripe for autonomy. Its natural connection by blood was with the Ukrainians, but it would seem that its disposition was rather towards the Poles, by reason of the relative stability of the Government in Poland as compared with the Ukraine. He was therefore in general accord with Mr. Balfour's memorandum, which proposed that a High Commissioner should be nominated by the League of Nations or, pending the constitution of the League of Nations, by the Great Powers, in general control. At the same time, Polish troops would be authorised to extend their operations up to the River Zbrucz. It would be notified through the High Commissioner that the occupation by Polish troops was only temporary, until such time as the Great Powers might consider a plebiscite appropriate. Until then, the country would be under Polish military authority, subject to supervision by the Commissioner.

The Ukrainians were commonly called Bolshevist, but he was not sure that this was correct. In some places they appeared to be fighting the Bolshevists. He had received reports from the country, including one from Lieutenant Foster, from Tarnopol, dated the 8th June. Lieutenant Foster observed, among other things, that the great majority of the population was overjoyed at the arrival of Polish troops. Secondly, that the Ukrainian regime had been one of force and brutality, entirely destructive and not constructive in its character. This report also went to support Mr. Balfour's solution. He understood that it would have been easy for the Poles to occupy the whole of Eastern Galicia but for the veto of the Great Powers.

The Ukrainians were now extremely aggressive, and the Poles could not stop their operations. All the military representatives at Warsaw appeared to take this view.

BARON SONNINO said that all the reasons alleged by Mr. Balfour and Mr. Lansing appeared to confirm the desirability of a definite solution, namely, that the country should be placed under Polish sovereignty, with guarantees for the Ruthenians. If the population was as ignorant as Mr. Lansing believed, it would be a long time before an intelligent plebiscite could be held among them. They would meantime be wooed by Roumanian, Polish, Gzecho-Slovak, Hungarian and Russian agitators. Hence, for the very reasons advanced by Mr. Balfour and Mr. Lansing, he advocated a definite solution. It would be easy to guarantee the linguistic and educational rights of the Ruthenians under Polish government. If this were not done there would be continual unrest and strife, fomented by neighbouring countries with rival interests.

M. CAMBON said that he gathered from the observations of Mr. Lansing. Baron Sonnino, and Mr. Balfour that there was a considerable measure of agreement between them. The Ukrainian question, as such, could not be solved, as it was not known what the Ukraine was, nor what its future would be. Further, there appeared to be no ground for trusting any Ukrainian Government, as Ukrainian Governments had hitherto behaved atrociously. Among the neighbours of Eastern Galicia, the only one with a high civilisation was Poland. The towns in Galicia were Polish, and so were the best classes throughout the country. The solution proposed by Mr. Balfour, therefore, appeared to him to be excellent. Polish control would be

exercised under the Great Powers, represented by a High Commissioner. Thus, a mandate would be conferred on Poland for the government of the country. He would point out that this solution was among those proposed by the Commission. He referred to solution B in Report No. III of the Commission. If the Conference left the question open, Galicia would become the arena of every form of intrigue. He thought, therefore, that a Galicia with local autonomy secured, and governed in a liberal spirit by Poland, was the right solution. It had, moreover, another advantage. One of the most troublesome questions was the western delimitation of Eastern Galicia. Two frontiers had been proposed, and both were very questionable. If Baron Sonnino's solution were adopted, it would be unnecessary to trouble any further about the frontier question. Frontier A could be adopted, and the whole of Eastern Galicia could be placed under the same regime.

M. Pichon asked whether Baron Sonnino's proposal was complementary to Mr. Balfour's.

Baron Sonnino pointed out that the two solutions were different. He proposed to secure Ruthenian autonomy at once, and to give sovereignty Poland. This dispensed with the High Commissioner and with the plebiscite.

In addition, the frontier question was also solved at once, and the struggle concerning Lemberg was equally dispensed with.

M. Pichon pointed out that this would place Lemberg outside Poland.

Baron Sonnino said that it would nevertheless include Lemberg in territory attached to Poland.

Mr. Balfour said that there were two inconsistent policies before the Council. Baron Sonnino's suggestion was different

from his own. He thought there was much truth in Baron Sonnino's observation that if the question of the future sovereignty of the country were left undecided, the result would be years of intrigue and unrest. At the same time, he thought that Baron Sonnino a little exaggerated the advantages of his plan. M. Cambon had gone so far as to say that the Conference need trouble no more about the frontiers of Eastern Galicia. Baron Sonnino said that frontier A could be adopted, among other reasons, because the Poles, who objected to handing over Lemberg to an independent Galicia, could not object to including it in a dependent Galicia. He thought that this was not quite correct. He was informed that the majority in Eastern Galicia, though doubtless ill-educated, was vigorously anti-Polish, and unwilling to be absorbed. He would like to know exactly what the autonomy offered by Baron Sonnino meant.

Baron Sonnino said that he meant administrative self-government. There were various degrees of self-government, and regulations had been proposed in other cases. Mr. Balfour doubtless knew what he meant when he spoke of Irish Home Rule.

Mr. Balfour said that personally he attributed no meaning to Irish Home Rule. He pointed out, however, that Baron Sonnino appeared to confuse self-government with linguistic and educational privileges. If his policy meant nothing more than minority guarantees, he thought that it would not satisfy the Ruthenians.

Baron Sonnino said that a representative body could be added, as there were many degrees of self-government up to federation.

Mr. Balfour said that he ventured to suggest that the matter with which the Council had to deal was the Bolshevist threat to Galicia. The Ruthenians would not be satisfied with the safeguarding of their language and schools. He thought, therefore, that the method which he had suggested would have to be adopted.

Baron Sonnino said that the Ruthenians might be satisfied with the kind of autonomy granted to Finland under Russian sovereignty. Mr. Balfour's method did not offer the Ruthenians self-determination; it practically told them that they must wait for another generation before exercising it.

M. Cambon said that if the presence of Polish troops in Eastern Galicia were held to endanger the rights of the Ruthenians, it was nevertheless difficult to find any other Allied troops to police the country. The Poles were the troops nearest at hand, and it was for the Conference to determine the limits of Polish control and to safeguard the rights of the Ruthenians. The objection, he thought, would come not from the Ruthenians but from the Ukrainians. It was clear that Galicia must not be ceded to the Ukrainians.

M. Pichon asked M. Cambon to give his opinion as regards Mr. Balfour's scheme.

M. Cambon said that, as he had not consulted his Commission, he could only give a personal opinion. He agreed with Mr. Balfour's first point that the country should be occupied by Polish troops. As to the second point – that control should be exercised by the Great Powers through a High Commissioner – he personally preferred Baron Sonnino's plan. He thought that anything which would give to the undecided populations of those areas the impression of an indication

that the Peace Conference was expressing its final will would put a stop to unrest and disorder.

MR. LANSING said that he had listened with interest to the views expressed. He was impressed by some of the points made by Baron Sonnino. He saw the difficulty of administering the country through a High Commissioner under whose authority customs and a judicial department would have to be set up. It would be extremely difficult to organise in detail, out of nothing, a complicated administrative machine. He therefore agreed with M. Cambon that it would be more satisfactory to give a mandate to Poland to hold the country, under such conditions as might be fixed by the League of Nations or the Great Powers, until such time as these might decide that a plebiscite should take place. His conclusion, therefore, was that Eastern Galicia within frontiers to be determined by the Commission should be administered by Poland as mandatory, under conditions likewise to be determined by the Commission, until such time as a plebiscite could be taken regarding the ultimate sovereignty of the country. He therefore suggested that the matter should be referred to the Polish Commission, which should be asked to submit a draft covering all the details required to carry out this policy.

MR. BALFOUR said that he thought Mr. Lansing's plan open to the objections raised by Baron Sonnino, namely, that until a plebiscite had finally settled the sovereignty of the country there would be an open field for every sort of intrigue. Nor had the plan, he feared, the advantage of his own suggestion which, he admitted, was based on the hostility of the Ruthenian majority to the Polish minority. If his opinion on this subject were open to doubt, he would be prepared to revise his proposals.

Mr. Lansing asked from what source Mr. Balfour had obtained his information.

Mr. Balfour said that all the information received tended to produce, in his mind, the impression that in Western Galicia the majority was Polish or pro-Polish, while exactly the reverse prevailed in Eastern Galicia. He was quite ready to refer this matter to the Commission if there were any doubt about it.

Mr. Lansing said that his information was totally different. He therefore thought it would be well to refer the matter to the Commission.

Mr. Balfour said that his conviction was that the Ruthenians did not wish to be ruled by the Polish minority. It would therefore be an abuse of the mandatory principle to give Poland the mandate.

Mr. Lansing said that it would be a waste of time to continue a discussion based on totally different hypotheses. There were three possible suppositions: –

1. That the Ruthenians were hostile to the Poles.
2. That they were friendly to the Poles.
3. That the Council did not know what their feelings were.

His own proposal was based on the theory that the Ruthenians were friendly to the Poles, but with the qualification that he was not quite certain of this. It was for this reason that he had proposed that, after a certain interval of time, the Ruthenians should have a chance of option. Meanwhile, to avoid difficulties of administration under a High Commissioner, he would give a mandate to the Poles. He was quite ready to refer back to the Commission the question whether the Ruthenians were friendly or hostile to the Poles.

Mr. Balfour said that he had no objection. He would like to add that the Commission might, with advantage, examine the Constitution which had been proposed for the part of Ruthenia to be attached to the Czecho-Slovak State and discuss whether the adoption of a similar plan could fit the case of Eastern Galicia.

M. Cambon pointed out that this solution was one of those suggested by the Commission.

Mr. Balfour requested that it might be put on record that Polish troops should have full liberty to advance up to the River Zbrucz without prejudice to the future status of the country.

(It was decided that M. Pichon should communicate this decision in the name of the Allied and Associated Governments officially to the Polish Government and unofficially to the Ukrainian Delegation in Paris.

It was further decided that the Commission on Polish Affairs should be asked to report regarding the sentiments of the population of Eastern Galicia, and also on the suitability of a scheme of autonomy similar to that devised for the Ruthenians to be attached to the Czecho-Slovak Republic.)...

Annex A to No. 700

Note by Mr. Balfour

The question referred to the Foreign Ministers by the 'Four' on the subject of Eastern Galicia, differs in some very important respects from other problems connected with the frontier arrangements in Eastern Europe.

We have got, if possible, to find a plan which will –

1. Satisfy the immediate military necessity of resisting the Bolshevist invasion of Galicia; and

2. Avoid compromising the future interests of the Ruthenian majority who now inhabit Eastern Galicia.

These two objects seem, at first sight, inconsistent, for the only troops which we have at our disposal for resisting the Bolshevists in this region are the Poles; and if the Poles are given complete military freedom – as from a military point of view they certainly ought to be – their occupation of the country may compromise the political future of this district. The Ruthenian majority is backward, illiterate, and at present quite incapable of standing alone. The urban and educated classes are largely Polish, and when not Polish are Jewish. The whole country is utterly disorganised. There is, or was (for some slight improvement seems to have taken place), a most embittered feeling between the Poles and the Ruthenians, and it is manifestly impossible at the moment to determine the character of public opinion by a plebiscite, or other similar methods. If the Polish military occupation be permanent, it is hard to see how this state of things will find a remedy.

The best suggestion I can make is the following: –

Appoint as soon as may be a High Commissioner for Eastern Galicia under the League of Nations, as proposed in plan II A of the Report of the Polish Commission. He must be instructed, while the Bolshevist peril lasts, to work in harmony with the Poles, and to facilitate the use of Polish troops as military necessity may require.

The Poles, on the other hand, must be informed that their military occupation of Eastern Galicia is a temporary one,

and can only be allowed to last as long as the needs of common defence against the invading Bolshevism renders this proceeding necessary, and that of this the High Commissioner must be the judge. The Ruthenians must be told that, though the Poles are temporarily in occupation of their country, they are acting under the directions of the League of Nations, and that the Ruthenians will be given a full opportunity of determining by plebiscite, within limits to be fixed by the League of Nations, what their future status is to be.

This opportunity will be given them as soon as tranquillity is restored and there is some chance of a fair vote being taken.

I do not know whether the Poles would accept this plan, though I think they might be induced to do so. Its advantages are that –

1. It provides for the defence of Galicia against the Bolshevists, which seems all-important, both in the interests of the Ruthenians themselves and of the security of Eastern Europe.

2. It combines with this a policy of self-determination, to be exercised as soon as circumstances permit.

No other plan that I have been able to think of combines those two advantages, both of which seem essential to any satisfactory policy for dealing with this embarrassing problem.

A. J. B[ALFOUR]

PARIS, June 18, 1919.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 849–850.

№ 120
ЛИСТ НАЧАЛЬНОЇ КОМАНДИ УГА НАЧАЛЬНІЙ КОМАНДІ ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ В ГАЛИЧИНІ ПРО БАЖАННЯ ПОКЛАСТИ КІНЕЦЬ ВІЙНІ З ПОЛЬЩЕЮ І ГОТОВНІСТЬ ДО СПІЛЬНОЇ БОРОТЬБИ ПРОТИ БІЛЬШОВИЗМУ

19 червня 1919 р.

Нам известно от представителей главного атамана Петлюры, которые вели во Львове переговоры о заключении перемирия... Главное командование галицийской армии имеет честь сообщить вам, что никто не был уполномочен заключать перемирие от имени Западной Украины. Пользуясь случаем, повторяем, что мы всегда готовы положить конец войне с Польшей, подчиниться справедливому третейскому суду Антанты и выступить со всеми нашими силами против общего врага — большевиков. Однако заключить временное перемирие мы не согласны.

Главное командование галицийской армии.

Печать главного командования галицийской армии.

Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – Т. 2. – С. 259.

№ 121
ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО НАДАННЯ ПОЛЬЩІ ПРАВА НА ОКУПАЦІЮ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ВКЛЮЧНО ДО р. ЗБРУЧ

25 червня 1919 р.

Extract from Notes of a Meeting held at President Wilson's House in the Place des États-Unis, Paris

C.F. 92 [Secret/General/162]

Wednesday, June 25, 1919, at 4 p.m.

Present: *Uniled States of America: President Wilson.*
British Empire: Mr. Lloyd George.
France: M. Clemenceau.
Italy: M. Sonnino.
Japan: Baron Makino.
Secretaries: Sir M. Hankey, Gount Aldrovandi and Mr. Portier.
Interpreter: Professer Mantoux.

The followirig Note was signed by the four Heads of Governments: –

'Gouvernement Polonais, Varsovie, 25 juin 1919.

'En vue de garantir les personnes et les biens de la population paisible de Galicie orientale contre les dangers que leur font courir les bandes bolchevistes, le Conseil Suprême des Puissances alliées et associées a décidé d'autoriser les forces de la République Polonaise à poursuivre leurs opérations jusqu'à la rivière Zbruck.

'Cette autorisation ne préjuge en rien les décisions que le Conseil Suprçme prendre [prendra] ultérieurement pour régler le statut politique de la Galicie[1].

Allied and Associated Powers: "The Supreme Council of the Allied and Associated Powers has decided to authorize the Polish Government to utilise any of its military forces, including General Haller's army, in Eastern Galicia." This telegram was sent to the Polish Covernment next day. General Carton de Wiart informed Mr. Balfour in Warsaw telegram No. 615, of July 1 (received July 2): 'Poles' counter-attack started favourably, June 28, in Eastern Galicia. Poles regained Lemberg-Stanislaw railway, also Brody, Zloczow and Brzezany.

DBFP. First series. – Vol 3. – P. 861–862.

---

[1] At a meeting of the Council of Four held at 4 p. m. on june 27, 1919 (C. F. 96), the following telegram was further 'approved and initialled by the representatives of the Five Principql.

№ 122
ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО ДОЗВІЛ ПОЛЬСЬКОМУ УРЯДОВІ НА ВИКОРИСТАННЯ ВСІХ ЗБРОЙНИХ СИЛ В ОКУПАЦІЇ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ВКЛЮЧНО ДО р. ЗБРУЧ

25 червня 1919 р.

Décision du Conseil Suprême de la Conférence de la Paix du 25 juin 1919

"1° Le Gouveinement Polonais sera autorisé à occuper avec ses forces militaires la Galicie Orientale jusqu'à la Rivière Zbrucz.

2° Le Gouvernement Polonais sera autorisé pour effectuer une telle occupation d'utiliser toutes ses forces militaires y compris l'armée du Général Haller.

3° Le Gouvernement Polonais sera autorisé à établir un gouvernement civil en Galicie Orientale après avoir conclu avec les Puissances Alliées et Associées un accord dont les clauses devront sauvegarder autant que possible l'autonomie du territoire ainsi que les libertés politiques, religieuses et personelles de ses habitants.

4° Cet accord reposera sur le droit de libre disposition qu'exerceront en dernier ressort les habitants de la Galicie Orientale quant à leur allégeance politique; l'époque à laquelle ce droit s'exercera sera fixé par les Puissances Alliées et Associées ou par l'organe auquel celles-ci pourraient déléguer ce pouvoir.

5° La rédaction de cet accord sera référée à la Commission Polonaise, mais il sera révisé par le Comité de Rédaction.

6° Le Gouvernement Polonais sera de suite avisé des précédentes décisions et de la permission d'agir immédiatement au sujet des articles 1 et 2.

7° Les représentants militaires des Principales Puissances Alliées et Associées en Pologne seront mis au courant de ces articles de convention."

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 319. Друкарський відбиток.

№123
ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ РАДИ МІНІСТРІВ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІДНОСНО ОБГОВОРЕННЯ "СТАТУТУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ"

25 червня 1919 р.

1. *Political Status of Eastern Galicia.* M. PICHON said that he had received a note from Mr. Balfour, stating that he would be delayed owing to other engagements, and that Sir Eyre Crowe would attend in his place.

The first question on the Agenda Paper related to the political status of Eastern Galicia. He would call on M. Cambon, the President of the Commission on Polish Affairs, to whom the question had been referred on the 18th June last (I.C. 197), to make an oral statement.

M. CAMBON said that a copy of the Supplementary Report on Eastern Galicia had been circulated to all the members of the Conference (Annex A). That report discussed two possible solutions for the status of Eastern Galicia, namely: –

(a) A provisional administration under a High Commissioner, acting on behalf of the League of Nations,

with a temporary Polish military occupation and an ultimate consultation of the wishes of the inhabitants.

(b) A provisional administration under the Polish Government, with full local autonomy and military occupation as for (a), and an ultimate consultation of the wishes of the inhabitants.

It would be seen that both proposals contemplated a temporary Polish military occupation and provided for an ultimate plebiscite in order to ascertain the wishes and national aspirations of the people. The two proposals merely differed in regard to the character of the Chief of the State. In the first case, the provisional administration would be under a High Commissioner, acting on behalf of the League of Nations. In the second case, the provisional administration would be under a representative of the Polish Government. Before proceeding further, he thought the Council of Foreign Ministers might wish to give a decision on that point.

M. Pichon agreed. The question for the Council to decide was whether the provisional administration should be placed under a High Commissioner acting on behalf of the League of Nations or under the Polish Government.

Mr. Lansing enquired what was meant by a ‘provisional administration.’

M. Cambon explained that the administration would necessarily lie ‘provisional’, since it was agreed that sooner or later a plebiscite would be held in order to decide the ultimate form of government desired by the inhabitants.

Marquis Imperiali thought that before a decision in regard to the character of the administration was taken it would be advisable to decide whether there should or should not be a plebiscite. The report submitted by the Commission on Polish

Affairs laid considerable stress on the present disturbed condition of Eastern Galicia and the neighbouring countries, and on the fact that a plebiscite might fail to represent the real and fundamental desires of the inhabitants. The Commission had thought it its duty to make the following observation: –

'A decision to proceed in Eastern Galicia to a plebiscite after a long delay would involve a danger of very serious political consequences; it might cause neighbouring States to compete with each other with the object of attracting Eastern Galicia within their orbit.'

In these circumstances, he thought that it would be impossible to separate the two questions, namely, the form of government to be established in Eastern Galicia and the expediency, or otherwise, of holding a plebiscite.

M. PICHON enquired whether the Commission on Polish Affairs had made any definite proposal on that question.

M. CAMBON replied that the Commission had always been guided by the spirit which had animated the Council of Foreign Ministers when referring questions to it. The Commission had always been told to study the question referred to it without taking a definite decision. Nevertheless, the arguments for or against the holding of a plebiscite after a short delay, or after a long delay, had been clearly summed up in the report submitted by the Commitssion in the following terms: –

'In regard to a plebiscite to be held after a short delay, that the value of such a solution would be seriously impaired by the present disturbed condition of Eastern Galicia and the neighbouring countries, and might fail to represent the real and fundamental desires of the inhabitants. In regard to a plebiscite to be held after a long delay, that such a solution

succeeding a prolonged provisional regime would obviate the disadvantages alluded to above.'

On the other hand: –

'A decision to proceed in Eastern Galicia to a plebiscite after a long delay would involve a danger of very serious political consequences; it might cause neighbouring Stales to compete with cach other with the object of attracting Eastern Galicia within their orbit.'

In the circumstances, he personally recommended that the people of Eastern Galicia should be told that a plebiscite would be taken either by the League of Nations or by the Principal Allied and Associated Powers at a date to be selected later, without, however, fixing any definite date.

M. Pichon thought that the Council should be asked to decide the two following questions: –

1. Should a plebiscite be held?

2. If so, at what date should a plebiscite be taken?

Mr. Lansing said that he had read the Report of the Commission on Polish Affairs with considerable interest, since it entirely conformed to his views. The Commission had unanimously agreed that there should be a temporary Polish military occupation, at all events up to the River Zbrucz. Bearing these proposals in mind, he had thought it wise to prepare the following resolution to form the basis of discussion: –

It was agreed –

'1. That the Polish Government be authorised to occupy with its military forces Eastern Galicia up to the River Zbrucz.

'2. That the Polish Government be authorised to utilise any of its military forces, including General Haller's army, in such occupation.

'3. That the Polish Government be authorised to establish a civil Government in Eastern Galicia under a mandate from the Principal Allied and Associated Powers, which shall be conditional to preserve as far as possible the autonomy of the territory and the political, religious and personal liberties of the inhabitants.

'4. That the mandate shall be predicated upon the ultimate self-determination of the inhabitants of Eastern Galicia as to their political allegiance, the time for the exercise of such choice to be hereafter fixed by the Principal Allied and Associated Powers or by a body to whom they may delegate that power.

'5. That the drafting of the mandate be referred to the Polish Commission, subject to revision by the Drafting Committee.

'6. That the Polish Government be forthwith advised of the foregoing decisions, and of the propriety of acting immediately upon Articles 1 and 2.

'7. That the military representatives of the Principal Allied and Associated Powers in Poland be advised of these articles of agreement.'

Marquis Imperiali said that he was prepared in principle to accept Mr. Lansing's proposal, which possessed the great advantage that a definite Government would be set up in the territory in question. On the other hand, the great advantage thereby gained would be almost cancelled by the proposals contained in Article 4, namely, that the continuance of the Government so constituted should depend on 'the ultimate self-determination of the inhabitants of Eastern Galicia as to their political allegiance.' That condition would necessarily have the effect of giving to the administration a provisional character, and so leaving an open field for every sort of intrigue

and giving rise to the serious political consequences referred to by M. Gambon.

M. Pichon enquired whether the Marquis Imperiali dissented from Mr. Lansing's proposal.

Marquis Imperiali replied in the negative. In his opinion Mr. Lansing's proposals were excellent. He merely thought that the proposals would be improved by omitting the articles which prescribed the holding of a plebiscite.

Sir Eyre Crowe suggested that Mr. Lansing's draft resolution should be considered article by article.

(This was agreed.)

Article 1. (Article I was accepted without amendment.)

Article 2. Sir Eyre Crowe enquired whether any military objection existed to the proposal that the Polish Government should be authorised to utilise General Haller's army for the occupation of Eastern Galicia.

General Le Rond explained that it would be the duty of the Polish Command to decide how the troops placed under its orders could best be employed. The article in question merely gave the Polish authorities the power to utilise their military forces in Galicia. In that connection he would invite attention to the fact that up to the present the Council of Four had objected to the employment of Haller's troops in Galicia. It was now proposed to withdraw that veto.

Mr. Lansing said that he had consulted his military advisers, who were entirely in favour of the proposals contained in the article under discussion. Furthermore, the United States Minister at Warsaw, who had just arrived at Paris, had informed him that all the local military authorities were in favour of

using Haller's army in Galicia, since it constituted the only really trained force available.

(Article 2 was accepted without amendment.)

Article 3. Sir Eyre Crowe called attention to the situation which had arisen at the meeting of the Council held on the 18th June, 1919. Mr. Balfour had then suggested the appointment of a High Commissioner for Eastern Calicia under the League of Nations, basing his proposal on the fact that a most embittered feeling existed between the Poles and the Ruthenians, and that it would, in consequence, be manifestly impossible at the moment to determine the character of public opinion by a plebiscite or other similar method. Mr. Balfour had, moreover, expressed his conviction that the Ruthenians did not wish to be ruled by the Polish minority, and that it would be an abuse of the mandatory principle to give Poland the mandate. Nevertheless, Mr. Lansing had now proposed, in accordance with the terms of the clause under consideration, to give the mandate to the Polish Government under the authority of the Allied and Associated Powers, even though the Commission on Polish Affairs had, in its Supplementary Report, clearly borne out Mr. Balfour's contention that feelings of animosity against Poland indisputably existed among an important part of the Ruthenian population. Consequently, speaking for Mr. Balfour, he felt compelled to urge the Council to give due weight to Mr. Balfour's original proposal, recommending the constitution of a provisional administration for Eastern Galicia, under a High Commissioner, acting on behalf of the League of Nations.

Mr. Lansing drew attention to the fact that, while the Commission had, as stated by Sir Eyre Crowe, expressed the opinion that 'feelings of animosity against the Poles indisputably existed among an important part of the Ruthenian population,' it had qualified that statement by adding the following remarks, namely: –

'Without entering into a discussion as to the origin of this state of feeling, the Commission considers it necessary that its existence should be taken into account in devising any system by which the province would be even provisionally placed under Polish authority. It believes, however, that such a system, carefully organised so as to respect the special and local rights of the Ruthenian population, might prove acceptable to the latter as a provisional arrangement.'

Furthermore, he wished to complete the statement made by Sir Eyre Crowe in regard to what had occurred at the last meeting. Mr. Balfour had proposed the appointment of a High Commissioner under the mandate of the League of Nations, and Baron Sonnino had proposed the unconditional surrender of Eastern Galicia to Poland, whilst his own proposal had been a compromise between the two.

M. Cambon said that, speaking in his own name, he wished to urge the necessity of placing the provisional administration under a Polish High Commissioner. The Council had decided that the country should be occupied by Polish military forces. The Commander-in-Chief of the Polish forces would obviously be a great personage, and it would facilitate his relations with the High Commissioner should the latter also be a Pole. Consequently, in the interests of ensuring a good understanding between the High Commissioner and the Polish

Commander-in-Chief, it would, in his opinion, be expedient that both should be Poles. In the second place, it followed as a consequence of Mr. Lansing's proposals that the administration of Eastern Galicia under a Polish High Commissioner would be controlled and supervised by the Principal Allied and Associated Powers. Would it be wise for the Allied and Associated Powers to abandon this control and to mix themselves up in local politics by themselves taking over the administration of the country? In his opinion, the Allied and Associated Governments would exercise their control more easily and more authoritatively on a Polish official than on a Commissioner appointed by themselves.

(Mr. Balfour here entered and received a short summary of the foregoing discussion.)

Mr. Balfour said that his own views could be easily expressed. Should the feelings of the native Eastern Galician population allow them to be joined to Poland without local disturbances, that would undoubtedly be the best plan to follow. But he feared that the feeling of the local population was averse from any such proposal, and in that case it might be difficult to join them to Poland. In his opinion, the appointment of a Polish High Commissioner was tantamount to the assertion that Eastern Galicia would permanently be joined to Poland. He personally wished that to happen, but he hesitated to give more trouble to Poland by adding to it a country consisting largely of Little Russians, who did not wish to join her. In his opinion, the whole question turned on a correct estimate of Ruthenian public opinion, of which he, personally, could give no positive indication.

M. PICHON said that the information received by the French Foreign Office from Galicia positively indicated that no feelings of hostility existed between the Ruthenians and the Poles. On the contrary, a good understanding appeared to exist between them. Further, the views expressed by the United States Minister, Mr. Gibson, appeared to bear out these reports.

MARQUIS IMPERIALI said that his information fully confirmed that received by M. Pichon. The largest part of the population was indifferent, and all signs of disturbance were undoubtedly due to external causes. On the other hand, religious sentiment turned towards Poland rather than towards the Ukraine, the latter territory being fully Orthodox.

MR. BALFOUR said that, in the circumstances, he would withdraw his objection.

(Mr. Balfour then withdrew.)

SIR EYRE CROWE enquired whether it would not be well to avoid the use of the word 'mandate', which had been given a particular meaning in connection with the League of Nations. He suggested that in the Treaty with Poland certain stipulations should be embodied, dealing with the finest inn of Eastern Galicia.

MR. LANSING suggested that the word 'agreement' should be substituted for the word 'mandate' throughout the resolution.

(This was agreed.)

(Article 3, as amended, was accepted.)

Article 4. MARQUIS IMPERIALI said he would like, in connection with this clause, once more to raise the question of the necessity for holding a plebiscite. As previously stated by him, he felt that the establishment of a provisional Government would merely lead to continual intrigues and disturbances.

MR. LANSING explained that the question of holding a plebiscite had been fully discussed at the last meeting. The proposals which he had just submitted were intended as a compromise between the radically different views then expressed. He felt certain that Mr. Balfour would refuse to accept any plan which did not leave the door open for an expression of the wishes of the people.

MARQUIS IMPERIALI said that, in the circumstances, he would not press the matter further.

(Article 4 was accepted.)

Articles 5, 6 and 7. (These Articles were accepted without amendment.)

MR. LANSING proposed that a copy of the resolution should be transmitted to the Ukrainian representatives at Paris with a request that they should inform their Government in order that measures might be taken for the withdrawal of the Ukrainian troops from Eastern Galicia.

SIR EYRE CROWE pointed out that the Ukrainian representatives at Paris had no means of communicating with their Government. He thought that a copy of the resolution should be forwarded to the Allied Military Commission in Poland, who would arrange to transmit it to the Ukrainian authorities. A copy of the resolution might also be sent to the French military representative at Lemberg for transmission to the Ukrainian Government.

MR. LANSING proposed that M. Pichon should be authorised to notify the parties concerned, using all possible means to achieve that object.

(This was agreed.)

SIR EYRE CROWE said that the Commission on Polish Affairs had attached to their Report on Eastern Galicia a proposal for

the future status of Eastern Galicia based on the hypothesis of its receiving the largest measure of local autonomy within the Polish State. The Commission had taken as the basis of its studies the draft Treaty between the Principal Allied and Associated Powers on the one hand and the Czecho-Slovak State on the other. He suggested that in drafting the final articles the Commission should be instructed to lay stress on the provisional character of the administration to be given to Eastern Galicia, in order that nothing should be included which might in any way interfere with the possibility of holding a plebiscite.

M. CAMBON pointed out that the Council had decided 'that the drafting of the agreement be referred to the Polish Commission, subject to revision by the Drafting Committee'.

MR. LANSING proposed that the Polish Commission should have full power to confer with the Polish, Ukrainian and Ruthenian representatives if so desired.

(It was agreed:

1. To accept the following resolution: –

(1) That the Polish Government be authorised to occupy with its military forces Eastern Galicia up to the River Zbrucz.

(2) That the Polish Government be authorised to utilise any of its military forces, including General Haller's army, in such occupation.

(3) That the Polish Government be authorised to establish a civil Government in Eastern Galicia under an agreement with the Principal Allied and Associated Powers, which shall be conditioned to preserve as far as possible the autonomy of the territory and the political, religious and personal liberties of the inhabitants.

(4) That the agreement shall be predicated upon the ultimate self-determination of the inhabitants of Eastern Galicia as to

their political allegiance, the time for the exercise of such choice to be hereafter fixed by the Principal Allied and Associated Powers or by a body to whom they may delegate that power.

(5) That the drafting of the agreement be referred to the Polish Commission, subject to revision by the Drafting Committee.

(6) That the Polish Government be forthwith advised of the foregoing decisions and of the propriety of acting immediately upon Articles 1 and 2.

(7) That the military representatives of the Principal Allied and Associated Powers in Poland be advised of these articles of agreement.

2. To authorise M. Pichon to forward a copy of the above resolution to all parties concerned, including the Ukrainian Government, by whatever means might seem best to him.

3. To authorise the Commission on Polish Affairs to confer with the Polish, Ukrainian and Ruthenian representatives if so desired.)...

Annex A to No. 701

Report No. 4 of the Commission on Polish Affairs

Eastern Galicia

Supplementary Report

At the meeting of the Council of Foreign Ministers on the 18th June several possible solutions for the status of Eastern Galicia, including the following, were discussed: –

(a) Provisional administration under a High Commissioner acting on behalf of the League of Nations, with a temporary

Polish military occupation so long as this may be necessitated by the Bolshevik menace, and an ultimate consultation of the wishes of the inhabitants.

(b) Provisional administration under the Polish Government with full local autonomy and military occupation as for (a), and an ultimate consultation of the wishes of the inhabitants.

From the discussion at the meeting of Foreign Ministers already referred to, it appears to the Commission that the choice between these two solutions, or any others which may also be considered, will to some extent be dependent on a correct appreciation of the sentiments existing between the Polish and Ruthenian inhabitants of Eastern Galicia. The Commission has accordingly considered this question, and their conclusion is as follows: –

The Commission is of opinion that feelings of animosity against the Poles indisputably exist amongst an important part of the Ruthenian population.

Without entering into a discussion as to the origin of this state of feeling, the Commission considers it necessary that its existence should be taken into account in devising any system by which the province would be even provisionally placed under Polish authority. It believes, however, that such a system, carefully organised so as to respect the special and local rights of the Ruthenian population, might prove acceptable to the latter as a provisional arrangement.

The Commission on Polish Affairs has also been charged by the Council of Foreign Ministers to suggest the general clauses which it would be advisable to adopt, on the hypothesis of Eastern Galicia receiving a large measure of autonomy within the Polish State, under conditions analogous to the con-

nection with the Czecho-Slovak State of the Ruthenian territory to the south of the Carpathians. (See Sub-Annex.)

The question of holding a plebiscite to determine the aspirations of the population having been referred to the Commission on Polish Affairs, the Commission formulates the following conclusions: –

It is unanimously agreed that a consultation of the wishes of the inhabitants, before fixing the definitive status of the country, would be just and equitable.

On the question of practical convenience and political expediency, the Commission considers: –

(a) In regard to a plebiscite to be held after a short delay, that the value of such a solution would be seriously impaired by the present disturbed condition of Eastern Galicia and the neighbouring countries, and might fail to represent the real and fundamental desires of the inhabitants.

(b) In regard to a plebiscite to be held after a long delay, that such a solution, succeeding a prolonged provisional regime, would obviate the disadvantages alluded to above.

The Commission, nevertheless, thinks it its duty to make the following observation: –

The decision to proceed in Eastern Galicia to a plebiscite after a long delay would involve a danger of very serious political consequences: it might cause neighbouring States to compete with each other with the object of attracting Eastern Galicia within their orbit.

Jules Cambon
R. H. Lord
Eyre Crowe
Della Torretta
K. Otchial

June 20, 1919.

Sub-Annex

Proposed Status of Eastern Galicia on the Hypothesis of its receiving the Largest Measure of Local Autonomy within the Polish State.

The Commission has taken as the basis of its [studies the] draft Treaty between the Principal Allied and Associated Powers on the one hand and the Czecho-Slovak State on the other, in regard to the territory of the Ruthenians (Heading II). This draft Treaty, drawn up by the Commission on New States, takes into account the memorandum on this question which was submitted to the Commission on Czecho-Slovak Affairs by the Minister for Foreign Affairs of the Gzecho-Slovak State.

The Commission on Polish Affairs considers that the stipulations of this draft Treaty apply in a general manner to the case of Eastern Galicia under discussion, but that it is nevertheless desirable to complete and to define them so as to take into account the facts, firstly, that the population of Eastern Galicia is mixed instead of being homogeneous, and secondly, that it is immeasurably more competent than the Ruthenian territory to furnish the officials necessary for its own administration.

The Commission submits, as an indication of its views, the following draft articles. If the general line of this scheme should be approved, it would be necessary to define the details of its application after a more careful study of the previous status within the Austro-Hungarian Monarchy of Galicia and the other provinces of that Monarchy, and after hearing the views of the Polish Delegation and of representatives of the Ruthenian population.

Draft Articles

Article 1. Recognition of the Autonomy of Eastern Galicia within the Polish State

Poland consents to recognise Eastern Galicia, as defined by the frontiers fixed by the Principal Allied and Associated Powers, in the form of an autonomous unit within the Polish State, enjoying all the liberties compatible with the unity of the Polish State.

Article 2. *Functions of the Diet and of the Governor of Eastern Galicia*

The general provisions of Article 2 of Heading II of the draft Treaty with the Czecho-Slovak State are satisfactory, but must be more precisely defined if adopted in principle.

Article 3. *Representation of Eastern Galicia in the Diet of the Polish State*

The general provisions of Article 4 of Heading II of the draft Treaty with the Czecho-Slovak State offer a satisfactory basis, but the details of their application should not be settled until the views of the Polish Delegation have been heard.

Article 4. *Representation of Eastern Galicia in the Council of Ministers of the Polish*

State

Eastern Galicia shall be represented in the Council of Ministers of the Polish State by a Minister without portfolio, nominated by the Head of the Polish State from among the representatives of Eastern Galicia either in the Diet of the Polish State or in the Diet of Eastern Galicia.

Article 5. *Selection of Officials*

Poland consents to the officials of Eastern Galicia being selected in principle from among the inhabitants of that province.

The officials shall be nominated by the Governor, exception being made when necessary in the case of certain officials to be nominated by the Government of the Polish State.

Article 6. *Creation of a special Section of Affairs of Eastern Galicia in certain Ministries of the Polish State*

In each Ministry of the Polish State which deals with the affairs of Eastern Galicia a special section of those affairs shall be organised.

It is further advisable that the Polish Government should be able at any moment to obtain information on Ruthenian affairs through a special Adviser, to be nominated by the Head of the State.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 851–861.

№ 124
НОТА-РАДІОТЕЛЕГРАМА ПРОТЕСТУ УРЯДУ І УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОТИ НАДАННЯ ПОЛЬЩІ ПРАВА НА ОКУПАЦІЮ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

*Не раніше 25 червня 1919 р.**

НОТА УРЯДУ ЗАХ. УНР. ДО НАЙВИЩОЇ РАДИ.
Радіотелеграма Уряду і Національної Ради Зах. УНР. до Найвищої Ради на руки през. Міллєрана у Парижі

В момент, коли наслідком воєнних і політичних подій вирішення східноєвропейських питань і долі замешкалих українським народом земель наближується до кінця, законний Уряд Зах. УНР. (східної Галичини) вважає своїм обовязком підняти голос та довести до відома слідуюче:

1. На основі прінціпів права про самовизначення народів, яке ціле людство здобуло собі у цій світовій, кровавій війні, — український народ Східної Галичини, подібно як і прочі народи, зорганізував на розвалинах Австро-Угорщини, на своїй етнографічній области в своїм стариннім княжім городі Львові, який від століть являється середовищем всього його народного життя, дня 19. жовтня 1918 р., свою Західно-Українську Народну Републіку, якої Уряд на основі ухваленої конституції перебрав дня 1. падолиста 1918 р. владу у Львові і над цілим краєм.

2. Дня удержання правного ладу та супокою в краю зістало одночасно зорганізоване власне національне військо, зістала заведена адміністрація, зістала заініціована через На-

*Дата встановлена за змістом документа.

ціональну Раду законодатна діяльність і покликаний до життя Уряд Державного Секретаріату.

3. Але тоді, коли всі прочі новопоставші національні держави одержали спромогу присвятити свої сили для будування власної державної самостійности, один український народ Галичини був приневолений вести криваву боротьбу. Проти Західно-Української Народної Республіки, хоч вона національним меншостям на своїй землі — польській з 14% і жидівській з 12% заґварантувала найширші права, підняла опутана імперіялістичними інстинктами, а головно хаплива на природні багацтва нашої області Польща, заборчу війну, невважаючи на факт, що усе місцеве населення нашої землі без огляду на національність і віру було вповні задоволене новим станом річей.

Користуючись безуспішним бунтом, який підняли польські леґіонери у Львові дня 3. падолиста 1918 р., вислала Польща до боротьби проти Західно-Української Народної Республіки свою армію.

4. Повних 8 місяців боронила армія Західно-Української Народної Республіки існування і права українського народу на самовизначення в безвпинних, героїчних і успішних боях, так, що накінець воєнні ділання злокалізовано в околицях Львова. І щойно під напором добре державами Антанти узброєних та через те переважаючих військ польського ґен. Галлєра уступили військо і уряд Західно-Української Н. Р. з границь Східної Галичини.

5. В червні 1919 р. одержує Польща, цей історичний ворог українського народу, що від віків веде проти всього найбільш завзяту національну, соціяльну і релігійну війну — від Союзників мандат провізоричної адміністрації у Східній Галичині аж до остаточного вирішення

державної приналежности нашої области через мирову конференцію. Та замість сподіваного спокою і порядку в краю, принесла польська окупація населенню Зах.-Української Н. Р. найтящі страждання, муки і плянове цілковите знищення. Оця окупація була злишна, а прецінь вона лягла проклоном на нашій землі. Поляки показали себе вповні неспосібними до виконування наданого їм тимчасового мандату у Східній Галичині.

6. Зах.-Українська Н. Р. ніколи не зрікалася і досі не зреклася права на своє самовизначення і на свою державну самостійність. Її уряд, який під цю пору перебуває поза границями краю, існує і досі. А цілий східно-галицький український народ тільки його визнає своїм леґальним Урядом. Наша армія зброї не зложила. В купі з цілим народом вона і далі рішена боротися на кожному фронті аж до повного висвободження нашої землі з ненависного польського ярма. Як довго не буде вповні зреалізована отся нестримна воля українського народу, так довго не може бути також остаточно вирішене східно-европейське питання, а через ятріючу рану залишаться без сумніву зародки нових важких потрясінь.

Виконуючи державну владу на своїй землі, поклав народ Зах.-Української Н. Р. аж надто доказів своєї державно творчої спосібності, цим, що завів там справний адміністраційний апарат, всюди удержав лад і порядок в краю та поставив на ноги добре зорганізовану і добре здисципліновану 150.000 армію. Тим самим він має за собою вповні достаточні умови для будови і удержання державної самостійности.

Отже тепер, коли має бути положений кінець дальшому безпотрібному кровопролиттю, в інтересі горячо всіми викиданого всесвітного миру, я, як заступник Національної Ради Уряду Зах. УНР, з притиском підносячи перед

цілим культурним світом і перед державами коаліції наше право на державну незалежність, одночасно звертаюся в цім історичнім моменті до Найвищої Ради з проханням, щоби вона, вирішуючи, справу назріваючого миру на Сході, заспокоїла також домагання українського населення Зах. УНР. до його повної державної самостійности.

За Уряд і Національну Раду Зах. Української
Народної Республіки
Др. Евген Петрушевич Президент

Архів УКУ, Рим, ф. Колеція документів ЗУНР, оп.1, спр. 293. Друкарський відбиток.

№ 125
ВИСТУПИ ЗАСТУПНИКА МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УНР АРНОЛЬДА МАРГОЛІНА І ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ЗУНР ВАСИЛЯ ПАНЕЙКА НА ЗАСІДАННІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

30 червня 1919 р.

Ukrainian Delegation

Mr. Margolin, Vice-Minister of Foreign Affairs of The Ukraine under Petliura; Mr. Paneiko, representing the Ukrainians of Galicia, and an interpreter entered the meeting.

Both Messrs. Margolin and Paneiko spoke in Russian and their remarks were translated by an interpreter.

Mr. Paneiko spoke first on behalf of the Ukrainians of Galicia. He emphasized the fact that for 600 years his people had been trying to gain their freedom. In particular the

domination of the Poles in Eastern Galicia had been very irksome to them. They were very much worried at learning that a large part of the territory in which they lived was now to be subjected by the Peace Conference to Polish rule, and this anxiety was increased by the many stories of maltreatment of their fellow-citizens which they had recently been receiving. Nevertheless, they were willing to accept the decision of the Peace Conference in the hope that the Polish occupation would only be temporary and that this whole question would later be reconsidered by the League of Nations.

The territory from which he came, Mr. Paneiko said, had in late years experienced five different occupations. The people craved for peace and the permission to pursue their lives in quiet. The Poles would not be able to keep this peace, there would always be sporadic revolts. On behalf of his people he requested that an impartial judge or tribunal be established upon the territory to judge impartially of the conditions and to decide the ultimate fate of the people. An Englishman or an American would be most welcome.

Mr. Margolin then spoke on behalf of the Ukraine as a whole. He said that he had come to ask for assistance – assistance of three kinds, moral, technical and economic. He would prelude his request for moral assistance by stating that the former Russia no longer existed. It had been divided up into several parts, each one of which had established its own government. At the moment, excluding Siberia and Great Russia, there were twelve such separate sections. All the governments in these sections have as their fundamental idea the preservation of law and order and were against Bolshevism. The only rational way of treating these people would be to recognize them all provisionally as *de facto* governments until a Democratic Con-

stituent [Assembly?] could be called. It would be very possible that when these various Constituents were called, they would all elect to participate in a Federalized Russia.

He went on to say that it was very difficult for his people to acknowledge that either Koltchak or Denekin had the authority to speak for all of Russia, including The Ukraine, instead of for only those parts which they controlled. Denekin and Koltchak had received aid and a practical recognition from the Allied and Associated Governments in their fight against Bolshevism. Why could not The Ukraine be given similar assistance? The only real outstanding political difference between the two was that while Koltchak had pledged himself to creating a General Constituent Assembly for the whole of Russia. The Ukraine desired local Constituent Assemblies, which would really represent the wishes of the various peoples. For instance, if Koltchak should call a Great Assembly, the Ukrainians would not send delegates to it, because they would know beforehand that they would be in the minority and that their interests would be sacrificed to the interests of the Great Russians.

In regard to technical assistance, Mr. Margolin stated that he wished very much to have American technical help in the development of his country. Possibly an American mission could be sent which would not only go to Galicia but to Odessa and the rest of The Ukraine. Some five weeks ago a French mission had been promised for Eastern Galicia, but it never materialized. Unless some mission of officers with experience, together with equipment and munitions, could be sent in the near future, Mr. Margolin feared that anarchy might result throughout The Ukraine.

Economic assistance was indispensable to The Ukraine, according to Mr. Margolin, where industry had been

practically ruined; she was badly in need of foreign capital; her transportation system had completely broken down and she required expert advice and assistance in rebuilding it; whereas she has an excellent river system throughout her territory, she was unable to develop this system because she had not the capital to dam and canalize her great river arteries. She would be only too willing to make concessions to American capitalists or engineers. The French were already looking over the field, but The Ukrainians would welcome Americans ahead of Frenchmen.

At this point Mr. Lansing inquired what future the Ukrainian Delegation felt was in store for their country. Mr. Margolin replied that the idea of federation had been born in The Ukraine and had been fostered there for many years. In fact, The Ukrainians had often desired that the old Russian Empire be reorganized, giving various states within the Empire a certain degree of autonomy within a federalized state. Recently, however, Bolshevism and Bolshevik Russia had killed this idea of federalization. The Ukrainian people could not have federalization imposed upon them from above. It would therefore be much better to begin from below; give the small semi-independent parts provisional recognition and then let their respective Constituent Assemblies decide the greater question of federalization.

Mr. Lansing then inquired whether there was Bolshevist control in The Ukraine or how strong the Bolshevist minority in the Ukraine was at the present moment. Mr. Margolin replied that the Russian and Ukrainian peasants were all naturally conservative and against Bolshevism. Bolshevik bands had, however, invaded the Ukraine in spots and had completely possessed themselves of certain industrial centers such as Kiev

and other cities. It could hardly be said that the Bolshevists were in control of large portions of the country but they had seized a large part of the administrative machinery and thereby were able to maintain a partial control.

Mr. Lansing then inquired if it was not true that The Ukrainians were really working for much the same ends as Koltchak and Denekin. If this were true, why did they not join hands with these leaders and arrange that some system of autonomy be granted to them under their leadership. To this both the Ukrainian delegates replied that they had already spoken to Malakoff, who represented Admiral Koltchak in Paris, but that the latter was rather untractable. He felt that he spoke in the name of all of Russia and was not willing to come to any definite agreement. The question of the Constituent Assemblies made it difficult for them to agree.

Mr. Lansing stated definitely that the United States was not in favor of independence for the Ukrainians but that it was in favor of a single Russia, in which the various portions should have a certain degree of autonomy.

Mr. Margolin replied to this that only a Constituent Assembly called by the Ukrainians could decide this question of federalization. If the Ukrainian delegates had proper guarantees from Admiral Koltchak that their people would be given the proper degree of autonomy, they would be only too glad to join a federalized Russia.

Only in the event that the Ukrainians come to an agreement with Admiral Koltchak, said Mr. Lansing, would it be possible for the United States to give to it proper support in material and technical help. It appeared to him, however, that the Ukrainian delegation was going at the matter entirely wrong; that it should ask for assistance in a different way. As yet the

United States had recognized no part of Russia, except the countries which should by rights remain permanently independent, such as Finland and Poland. They could not recognize even provisionally the independence of the Ukraine. If, however, as he had said before, the Ukrainian delegation could make a suitable agreement with Admiral Koltchak, conditions might be different.

Mr. Margolin concluded by stating that he feared that his people would be afraid of Great Russian control unless he made them some very definite promises and that they would likewise never agree to vote for a general Constituent Assembly. He likewise added that his people might very much resent being handed over to the domination of the Poles, Czecho-Slovaks and Roumanians without being consulted. To this Mr. Lansing replied that self-determination would govern the transfer of any Ukrainian from one country to another.

PPC. – Vol. 11. – P. 253-255.

№ 126
ДЕПЕША ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ ЮЗЕФУ ПІЛСУДСЬКОМУ ПРО ДОЗВІЛ АНТАНТИ ЗАСТОСУВАТИ АРМІЮ ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ГАЛЛЕРА ДЛЯ ОКУПАЦІЇ ГАЛИЧИНИ

30 червня 1919 р.

Generał Henrysz komunikuje, że został powiadomiony przez Radę Czterech o pozwoleniu użycia wojsk gen. Hallera przeciw ukraińcom w Galicji i zajęciu Galicji do Zbrucza. Jednocześnie Rada Czterech w tym zawiadomieniu poleca gen. Henrysowi zakomunikować dowództwu armji ukraińskiej o

powziętej decyzji. Oficjalne piśmienneza wiadomienie, potwierdzające zakomunikowane przez gen. Henrysa decyzje Rady Czterech, nadejdzie kurjerem z Paryża. Gen. Henrys zapytuje, czy nie mógłby posłać tego zawiadomienia przez delegację ukraińską, będącą we Lwowie i czy nie należałoby jej dodać oficera francuskiego.

Ukraine and Poland 1918–1923 in Documents. – Vol. 1. – P. 220.

№ 127
НОТА ПРОТЕСТУ ДЕЛЕГАЦІЙ УНР І ЗУНР ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОТИ ЇЇ РІШЕННЯ ПРО ДОЗВІЛ ПОЛЬЩІ ОКУПУВАТИ СХІДНУ ГАЛИЧИНУ ПО РІКУ ЗБРУЧ

2 липня 1919 р.

DÉLÉGATION
DE LA RÉPUBLIQUÉ UKRAINIENNE
37, RUE LA PÉROUSE
TÉL.: PASSY 33-37

**A Son Excellence
Monsieur le Président de la Conférence
de la Paix a P A R I S .**

Excellence;

La Délégation de la République UKRAINIENNE près là Conférence de la Paix a PARIS, vient de recevoir communication de la décision prise le 25 JUIN par le Conseil Suprême des Puissances Alliées et Associées, au sujet de la Galicie Orientale.

Cette décision autorisant les forces de la République Polonaise à poursuivre les opérations Jusqu'à la rivière

ZBRUEZ, la Délégation de la République UKRAINIENNE à PARIS, à l'honneur de voue faire la déclaration suivante:

La décision du Conseil Suprême ne procède pas dé la victoire de la justice et du droit.

Le peuple UKRAINIEN de la GALICIE Orientale, formant une majorité très considérabile sur ce territoire Ukrainien depuis dos siécles, pouvait incontestablement, non seulement d'après le droit ot la justice, mais aussi d'après les principes des Etats de l'Entente, proclamer après la désagrégation de l'Autriche-Hongrie, son indépendance et sa réunion à la République Ukrainienne, en un seul Etat, formé de tout le peuple Ukrainien.

La République Polonaise en manifestant ses prétentions, nullement justifiées, sur la Galicie Orientale, et en faisant la guerre à la République UKRAININENE pour réaliser ses prétentions, a violé ledroit du peuple Ukrainien.

Le Gouvernement Ukrainien, confiant dans les principes proclamés par les Puissances de l'Entente, espérait que les PUISSANCES assumant la tâche de juger impartialement dans cette guerre des Polonais contre les Ukrainiens, se prononceraient contre l'annexionisme Polonais et défendraient le droit de libre disposition du Peuple Ukrainien.

La Délégation Ukrainienne à Paris, constate qu'il n'en est pas ainsi.

La Commission du Général Barthélémy a imposé, le 24 Février aux Ukrainiens une suspension d'armes, au moment où le plus grand danger menaçait l'armée Polonaise, assiégée à Léopol par les troupes Ukrainiennes.

La même commission a proposé le 28 Février un projet d'armietice qui, non seulenent laissait aux Polonais les parties

du territoire Ukrainien occupées par l'armée Polonaise, Lécpol inclus, mais aussi de grands territoires et la région du DROBOBYTEH, si riche en pétrole, qui se trouvaient aux mains des Ukrainiens.

II est évident qu'une tello décision, dictée par lapartialité, ne pût être acceptée par le Gouvernement Ukrainien. Néanmoins, il continua à croire à la justice do l'Entente et demanda une décision plus équitable.

La deuxième intervention de l'Entente dans la guerre Polono-Ukrainienne a été la décision du Conseil Suprême du 19 Mars, par laquelle les deux partis étaient invités à conclure une trêve dans le plus bref délai possible.

Le GOUVERNEMENT UKRAINIEN se rendit à l'appel du Conseil SUPREME et se déclara prêt à conclure une trêve, mais,les Polonais ne l'imitèrent pas et continuèrent 1es opérâtions.

Le motif de leur conduite devient maintenant manifesto. D'une part, leur situation militaire s'était améliorée, par suito de l'armistice conolu avec les Tohèques et les Allemands et de la prochaine arrivée de l'arméc Hallor en Pologne. Ils pouvaient donc espérer la conquête de toute la Galicia. D'autre part, ils étaient sûrs que leur désobéissance au Conseil Suprême n'encourerait aucun reproche et que les résultats obtenus leur resteraieht aoquia paroe que approuvés par le Conseil Suprêmo. C'est ce qui s'est produit.

Le GOUVERNEMENT UKRAINIEN renouvalât vainement ses propositions do suspnsion d'armes, mais les Polonais les rejetaient.

La désignation d'une. Commission d'armistioc Polona-Ukrainien n'a eu aucune influence sur la suite des événements. La Commission proposat aux deux partis le projet d'un

armistice que les Ukrainiens acceptèrent mais les Polonais s'y montrèrent opposôs. Dans toutes les déclarations des représentants do l'Entente, les Ukrainiens ont toujours compris que la décision do l'ENTENTE se baseraient sur les principes de justice et ne tiendrait aucun compte des faits accomplis.

Le Président do la Commission pour l'armistice Ukraino-Polonais, le Général Botha, a attiré l'attention desdeux partis sur la responsabilité énorme encourue par le parti qui n'accepterait pas l'armistice et continuerait la guerre contre la volonté do l'Entente. Or, les Polonais n'ont pas accepté l'armistice et ont continué la guerre. Dans sa décision du 25 Juin, le Conseil Supréne n'a nullement tenu les Polonais pour responsables. Non seulement il a accepté le fait accompli de leur occupation mais encore il autorise les Polonais a poursuivre leurs opérations jusqu'à la rivière Zbrucz, c'est-à-dire: l'occupation de toute la Galicie Orientale.

Le CONSEIL SUPREME explique sa décision en disant que l'occupation Polonaise a pour but de "garantir les personnes et les biens de la population paisible de la Galicie Orientale contre les dangers que leur font courir les Bandes Bolchévistes."

La Délégation Ukrainenne affirme aue le Gouvernement Ukrainien a toujours garanti les personnes et les biens de la Population sur le tarritoire de la Galicle Orientale, sur lequel son pouvoir s'étendait.

La Délégation Ukrainienne affime que sur le territoire de la Galicie Oriantale où s'étendait le pourvoir du Gouvernement UKRAINIEN il n'y a jamais eu auoune bande bolohévite et un ordre parfait y a toujours régné.

La DÊLÊGATION UKRAINIENNE affir,e qua le Directorie de la REPUBLIQUE UKRAINIENNE fort de très afficacebu Secrétariat de l'Ukraine Occidentale a éte le seul obstacle qui a barré aux Bolchéviks Ruaaea la route de l'Ouest.

La Délégation Ukrainienne affirme que c'est precisémant â l'armée de l'Ukraine OCCIDENTALE dui, aprés voir défait ies Bolchéviks sur la riviére Qbrucq, a empêché leur lonotion avec les BOLCHEVISTES de la Hongrie.

La Délégation Ukrainienne affirme, que le Gouvernemant Ukrainien a decliné une invitation du Gouvernement Bolchévik lui proposant une suspension d'armes, juste alors qu'une offensive avait été déclanchée par les Polonais contre la Galicie aprés leur rejet du projet de l'ar,istice.

Tous ces faits due la DÊLÊGATION UKRAINIENNE affirme, dé,ontrent due c'est précisément le Gouvernement Ukrainien et l'armée UKRAINIENNE et plus particouliérement le Gouvernement Ukrainien et l'armée Ukrainienne de la Galicie Orientale qui ont formé l'unique rempart contre le Bolchévisme, et que les Polonais, en attaquant l'armée Ukrainienne de l'Ouset, alors qu'elle était engagée dans une lutte avec les Bolchéviks se sont montrés les alliés des Bolchéviks.

Nous affirmons même paintenant si les Polonais recevaiént l'ordre du Conseil Suprême de se retirer de la GALICIE Orientale, qu'ils occupent, l'armée UKRAINIENNE serait en mesure de maintenir l'ordre dans le pays.

Nous affirmons enfin, que les "bandes bolchéviks" ne menacent pas du tout la GALICIE Orientele, parce que l'armée UKRAINIENNE enregistre des suocès considérables dans sa lutte contre les Bolchéviks et les obligea à reculer de plus on plus vers l'Est.

S'il y a quelque danger pour les personnes et les biens de la population paisible de la GALICIE Orientale, il vient précisément de l'occupation polonaise.

Ia lutte polono-Ukrainienne pour la GALICIE Orientale a une histoire plusieurs fois séculaire. La POLOGNE après la conquête de ce pays ukrainien, a tout le temps manifesté, et manifeste encore l'intention d'en faire un pays fonei cièrement polonais, en supprimant l'élément ukrainien. D'autre part le peuple ukrainien s'est efforcé pendant toute la domination polonaise dé recouvrer son indépendance.

Le partage de la POLOGENE et l'occupation de la GALICIE par l'AUTRICHE n'a pas mis fin ŕ cette lutte polono-ukrainienne; d'autant lus que le Gouvernement autriohien se fit protecteur des Polonais contre les Ukrainiens Pendant les derničres cinquante années, la lutte polonoukrainienne a augmenté d'intensité au fur et ŕ mesure que nous approchions du mouvement actuel.

Les élections Galiciennes, oů par ordre des autorités polonaises, coulait le sang des pysans ukrainiens contre les propremčtajres fonciers polonais; la lutte pour le sugfrage univertcel au Parlament Autrichien et ŕ la Dičte Galicienne, manifestée par de largés mouvements de masse, par l'obstruction de la part des Ukrainiens dans la Dičte, et par des répréssions sanglantes de la part des Polonais; la lutte pour la création de l'Université Ukrainienne, oů le sang a également coulé, l'assasinat au Gouvernement de la Calicie, le somte Polqnais André POTOCKI par l'étudiant ukrainien MIROSLAW SITCHYNSKY; enfin les mesures cruelles, contre les Ukrainiens, les prętes, les intellectuels, prises d'aprčs des ordres des autorités polcnaises pendant la derniére

guerre de l'Autriche contre la Russie; tous ces faits expliqueni suffisamment le caraotére des relations polono-ukrainienncs.

Une nouvelle preuve est donnée par la guerre actuelle entre les Polonais et les Ukrainiens.

Les Polonais dénoncent au monde entier les atrocités des soldats ukrainiens.

La Délégation de la, République Ukrainienne proteste de la façon la plur? énergique contre ces affirmations.

Néanmoinans, il est bon de remarquer que l'accusation des Polonais contre les soldats ukrainiens fait rassortir la haine que nourrit le peuple ukrainien contre les Polonais et qui le porterait ŕ commettre ces atrocités.

Lea Polonais, d'autre part, ne cachent pas que leur conduite ŕ l'égard de la population ukrainienne de la Galicie, ne s'inspire d'aucune pitié. N'ont-ils pas inventé "les bandes bolchévistes" de la Galicie Orientale, pour justifier leurs atrocités.

Tous les moyens sont bons ŕ l'occupation Polonaise pour supprimer l'élément ukrainien, les organisations et les sociétés ukrainiennes, les écoles, les églises ukrainiennes sont fermées; la presse Ukrainienne est supprimée. Les paysans Ukrainiens, las prętres et les intellectuels sont fusillés en masse, ou jetés en prison, ou enfermés dans des coups de concentration. Bref, toute la vie ukrainienne a disparu, Est-ce ainsi que les Polonais assurent, les personnes et les biens de la population paisible de 1a GALICIE ORINTALE.

La Délégation de la République UKRAINIENNE constate que le Conseil Supręme, par sa dócision du 35 Juin, a livré lapopulation ukrainienne d'un pays ukrainien ŕ la domination de son plus grand ennemi, qui n'a qu'un seui but: supprimer l'élément ukrainien, afin que ce pays devienne réellement polonais.

"Cette autorisation", dit le Conseil Supręme á le fin de sa décision, ne préjuge en rien les décisions que le Conseil Supręme prendrá "ultérieurement pour régler le statut politique de la Galicie."

Cette promesse ne peut satisfaire d'aucune facon le peuple ukrainien. Elle ne le préserve pas contre le régime de la terreur instauré actuellement par la pouvoir polonais, et ne lui donna auoune garantie pour l'avenir.

Le peuple ukrainien, étant donné la décision actuelle du Conseil Suprême qui est toute en faveur des Polonais; a toutes les raisons de uroire, que les décisions ultérieures de de même Conseil Suprême, auront la même orientation.

Mais ai le Conseil Suprême changeait d'attitude à l'avenir qui réparera les dégâts matáriels, occasionnés au peuple ukrainien par l'occupation polonaise.

Supposons que le Conseil Suprême fasse procéder plus tard à un plébiciste. Précédé d'une longue période d'occupation polonaise du régime polonais qui ne s'inspire que de la et du désir de supprimer l'élément ukrainien par tous les moyens dont on dispose pendand l'Etat de guerre, ce pléhicite, offrira-t-il toutes les garanties et exprimera-t-il la volonté de la populationù?

Les faits étant ainsi, la Délégation de la Rèpublique Ukranaenne déclare que:

Le décision du Conseil Supreme relative à la Galicie Orientale, porte atteinte à la souveraineté territoriale de la République Ukrainienne, en livrant une partie de son territoire à l'occupation polonaise.

Cette décision laisse le droit du peupla ukrainien à disposer de lui-même, et sanotionne le fait accompli de l'occupation polonaise.

Cette décision livre le peuple ukrainien sux mains de son annemi historique et condamne la terre ukrainienne á la polonisation.

Cette décision offense gravement les sentiments nationaux du peuple ukrainien, parce queil n'y a pas d'offenses plus grave pour la dignité d'un peuple que de le soumettre à uns domination étrangère ennemie.

Cette décisicn condamne la population de la Galicie Orientale sans différence de nationalité et de religion, à la misèrs la plus affreuse, parce que le pays ne peut rentrer dans le calme sous l'occupation polonaise, mais deviendra le ter terrain d' une lutte de plus en plus acharnée, qui nécessairement l'amènera à la ruine et á l'anarchie la plus complète.

Contre cette décisions, la Gélégation de la Pépublique Ukrainienne au non du Droit et de la Justice, élève devant la Conférence de la Paix, sa protestation la plus colennelle et la plus énergique.

La Délégation de le République Ukrainienne, qui avait pour but d'obtenir de la Conférence de la Pair, la reconnaissance de souveraineté et de l'indépendanoe de la République Ukrainienne, englobant tous les territoires ukrainiens, déclare que cette décision ne peut être accepté par le peuple Ukrainien, et que, par tous les moyens, il défendra l'indépendance et l'intégrité de son Etat. Par conséquent, la Délégation de la République Ukrainienne ne prend aucune responsabilite des événements qui pourront survenir.

G. Sydorenko m.p"
Le Président de la Délégation.
Signé de la
République UKRAINIENNE

Délégues Extraordinaires pour l'Armistice UKRAINIE-POLONAIS.

Dmytro *WITOWSKY m.p.*
Colonel

Dr. Michel LOZYNSKY m/p
Sous-Secrétaire d'Etat aux
Affairés Etrangeres
de l'UKRAINE Occidentale.

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 291. Машинопис. Копія; DBFP. First series. – V. 3. – P. 863–867.

№ 128
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ РАДИ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ УНР ПРО ДОПОМОГУ БІЖЕНЦЯМ-ГАЛИЧАНАМ

2 липня 1919 р.

СЛУХАЛИ: VII. Доклад міністра по справах Галичини про асігнування в його розпорядження 10.000.000 гривень на допомоги біженцям-Галичанам.

ПОСТАНОВИЛИ: I) Асігнувати 10.000.000 гривень і просити Міністра по справам Галичини виробити негайно плян переведення допомоги біженцям в залежності від тоі чи іншої категорії, а також вжити всіх заходів перед урядом Галичини про поліпшення стану урядовців-біженців Галичини.

II) Про всі заходи Центрального Уряду щодо поліпшення стану біженців галичан повідомляти широкої верстви суспільства через часописи.

Оригінал за належними підписами.
З оригіналом згідно:
Секретар Ради Народних Міністрів *(підпис).*

ЦДІАЛ, ф. 581, оп. 1, спр. 19, арк. 5–6. Машинопис. Копія.

№ 129
ВИТЯГ ІЗ СТЕНОГРАФІЧНОГО ЗВІТУ ЗАСІДАННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО ДОЛІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

8 липня 1919 р.

SECRETARY LANSING: What was the trouble with that Eastern Galicia question?

DR. LORD: I think you will remember, Mr. Secretary, that the Council of Foreign Ministers referred it back to the Commission to draft a project of autonomy. The project is being worked upon, but it is not quite completed yet.

SECRETARY LANSING : It was not a project of autonomy in Eastern Galicia?

DR. LORD: Yes.

SECRETARY LANSING: With Poland?

DR. LORD: A project whereby Eastern Galicia should be connected with Poland, while given a measure of autonomy, pending the time when a consultation could be held.

SECRETARY LANSING: Well, there was a very little autonomy considered by the Council. I don't know who put that in.

GENERAL BLISS: Yes, it was to be a civil government, with full guarantee of religious liberty; it was to be more or less a form of government approved by the Council of the Allied and Associated Powers.

SECRETARY LANSING : Yes, it was to be a conditional authority, to be conditioned on their protecting certain rights, but my understanding was that Polish law should extend over Eastern Galicia. There was to be no legislative body to make laws in Eastern Galicia.

Dr. Lord: I believe the word "autonomy" was used in the resolution of the Council of Foreign Ministers.

General Bliss: The establishment of civil government was specifically provided for in the resolution, Authorized to establish a civil government.

Secretary Lansing: Yes that was quite right, and to employ as many Galicians as possible in that government. The point was that you would have to have an entirely separate legislature, with an interallied commissioner at the head, in the event that they were separated in any way from Poland, but that the Polish law would extend over the territory in order that the courts and the government might be, just as the military were, under the Polish authority, and that ultimately they would have the opportunity to determine their own allegiance.

PPC. – Vol. 11. – P. 286–287.

№ 130
ЛИСТ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ГОЛОВІ РАДИ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ УНР БОРИСУ МАРТОСУ В КАМ'ЯНЦІ-ПОДІЛЬСЬКОМУ ВІДНОСНО ПЕРЕГОВОРІВ З БІЛЬШОВИКАМИ

8 липня 1919 р.

На Ваш запит в справі мнимих переговорів Західної области У.Н.Р. з большевиками маю честь заявити, що слідує: в послідних днях червня с. р., коли наша Армія знаходила ся в найкритичнійшім положенню і коли не мала вже майже ніяких набоїв, зявилися в Бродах в Команді тамошного відтинка два делєгати большевицьких військ та заявили охоту дати нам муніцію проти поляків.

На припорученнє корпусної команди, оперуючої на тім відтинку виїхав один з молодших старшин, приділених штабови сеі команди поручник Др. Давид до Бродів до большевицьких делеґатів з порученнєм закупити у них муніцію. Др. Давид переступив одначе уділене йому припоручення і привіз делеґатів до Чорткова. В Чорткові ані Диктатор ані ніхто другий не приняв большевицьких відпоручників і вони не дочекавшись до вечера ніякої розмови вернули ся на фронт.

Др. Давид одначе придбав собі в Команді Запілля леґітимацію, що має право набувати муніцію дорогою купна або заміни і то без ніяких політичних чи військових зобовязань з нашого боку та з виразним застереженнєм, що се діється без відома Диктатора. З сею леґітимациєю удався Др. Давид на фронт і там увійшов в розмову з большевиками. Коли большевики зажадали, щоб ми утворили з ними спільний фронт а навіть почали боротьбу з військами Головного Отамана Петлюри, Др. Давид дав відмовну відповідь, в наслідок чого большевики не дали нам ніякої муніції.

З наведених тут подій виходить ясно, що з большевиками не ведено ніяких переговорів ані не заключено з ними ніякої умови.

Рівночасно маю честь подати до відома, що згідно з прошеннєм Пана Головного Отамана Петлюри вислали ми проти большевиків дві бригади, а то одна відійшла вже в напрямі Підволочиська, а друга відходить в напрямі на Гусятин.

Остаюсь з високим поважанням.

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 2, арк. 261. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 131
НОТА ПРОТЕСТУ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ У ЗВ'ЯЗКУ З ПОЛЬСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

*15 липня 1919 р.**

До Найвищої Ради сполучених і союзних держав в Парижі.

Відповідь на ноту з 25 червня 1919, Дня 11 липня 1919 о год. 8 мінут 15 вечером передала нам ведуча війну польська сторона офіціяльно слідуюче рішення Найвищої Ради з 25 червня 1919 в слідуючім тексті:

До Президента Української Республіки!

"Щоби забезпечити особисте безпеченство і майно мирного населення східної Галичини перед звірствами більшовицьких банд, рішила Найвища Рада антанти і її

* Дата документа.

союзників, уповажнити керманичів польської республіки розширити їх операції аж по Збруч. Ця повновласть не дотичить в ніякий спосіб рішень, які має повзяти Найвища Рада в справі політичного становища Галичини.

Ця нота признає вправді, що східня Галичина не належить до польської республіки, в практиці є вона однак страшним вироком знищення міліонів мирного українського і жидівського населення східної Галичини.

Передусім стверджуємо з найбільшою рішучістю, що досі не було в східній Галичині ніяких більшевицьких банд і тепер їх немає, тільки противно, є тут здисциплінована українська армія, котра охороняла мирне населення східної Галичини на два фронти, а іменно проти більшевиків і проти Поляків, котрі в звірствах, яких допускалися на мирнім українськім і жидівським населенню, в усім перевисшили більшевицькі банди.

Про слушність цього твердження моглиби легко переконатися відпоручники Найвищої Ради, колиби вони тільки у самім Львові з українськими провідниками вишукали тюрми і казамати, де Поляки голодом і тяжкими карами мучать безвинно тисячі українських священників і учителів, а також жінки без ріжниці віку, очевидно все в цїли винищення українського населення; колиби ці відпоручники у самім Львові з жидівськими товмачами відвідали жидівську дільницю, в якій польське військо урядило страшний погром. Заарештовано майже всю українську інтелігенцію у Львові, між ними також двох офіціяльних заступників нашої республіки, дра Студинського і дра Охримовича. Репресії стаються з кождим днем острїщі. Дня 24 червня зрабували Поляки з української ставропігійської друкарні всі мотори, так що через це перестала істнувати послідня українська друкарня. Того самого дня арештовано українського посла Вячеслава Будзиновського. У Львові заказано всі українські часописи

а в Перемишлі засистовано тижневики "Український Голос" і "Наш Голос". Заарештовано Василіян в Жовкві і вивезено бібліотеки і архіви василіянського монастиря в Крехові. У Львові замкнено господарські і просьвітні товариства "Сільський Господар", "Краєвий Союз господарсько-торговельних спілок", "Просьвіта", "Українська бесіда" і Український театр.

Засеквестровано грошеві депозити і склади насіння товариства "Сільський господар". Всім львівським банкам заказано виплачувати українським клієнтам і фінансовим інститутам більше як 4000 К. Поляки зареквірували будинки української гімназії, Народнього Дому, духовного семинаря, народньої школи ім. Шашкевича і інтернату "Народнього Дому". Продовжується дальше реквірування українських публичних будинків.

Арешти переповнені Українцями, котрі мусять зносити не тільки голод, але також найбільші терпіння. Побивається і мальтретується арештантів і цілковито обрабовується полонених. У Львові на залізничій стації побито в нелюдський спосіб інтернованого залізничого інжиніра Володимира Малішевського.

В горожанськім життю позбавлено Українців всіх найпримітивніших прав, усунено зі всіх шкіл і урядів українську мову, а навіть в дійсности заказано слово "Українець". З університета усунено всіх професорів і доцентів, котрі відмовилися зложити присягу польській державі; те саме сталося зі всіми урядниками судовими, залізничими, почтовими, скарбовими і політичними.

Та усе це, що Поляки роблять в столиці, хоч як воно страшне, ще нічим супроти цих звірств, яких вони допускаються на провінції. Н. пр. в селі Черче Рогатинського повіта, Поляки окружили оселю з трьох боків, запалили її й кидали при цім в нутро горіючих хат малі діти. Рука дрожить при описі тих усіх доказаних фактів

злочинств, яких допускаються на мирнім населенню східної Галичини ці, що їм Найвища Рада дала повновласть зробити зі східної Галичини Македонію; Найвища Рада дала цю страшну повновласть, не розізнавшися заздалегідь в дійсних відносинах краю, не спитавши насамперед ні нас, справжних господарів землі, ні представників жидівського населення, яке виносить подібні муки і звірства зі сторони Поляків, що не жахаються живих людей обливати бензином й палити їх живцем.

Протоколи усіх поповнених Поляками звірств посилаємо осібним курієром, при чім зазначуємо, що в ваших руках находяться оригінали приказів польських вищих команд, в яких польській армії наказується українських полонених без пардону мордувати.

Поляки систематично винищують усе, що українське. Палять і вивозять українську старовину

та дорогоцінні документи. На шляху між Жовквою і Креховом валялися в болоті і поросі безцінні книги з василіянської бібліотеки. На приказ польських інспекторів мусіли діти поприносити усі українські шкільні книжки, які потім осібна комісія палила перед будинками громадських урядів. За вживання української мови Поляки побивали до крови всіх, навіть найвище поставлених осіб. Польські легіністи по звірськи обходяться з українськими родинами, перш усього з дівчатами. Бували випадки, як н. пр. в Винниках, де вони жадали 5.000 кор. окупу від одної української родини тільки на це, щоби охоронити її від звірств своїх товаришів.

На довершення всіх досі наведених злочинств повідомила нас офіціяльно польська воююча сторона, що вона інтернувала всю українську інтелігенцію. Найвища Рада союзних держав передала отже повновласть пацифікації краю в руки воюючої проти нас сторони, що являється рівнозначним з повним його знищенням.

Завважуємо, що Польща наш історичний ворог, з яким від століть ведемо боротьбу, що польська держава не має жадного функціонуючого апарату і означених границь так, що не можна її вважати за упорядкований державний організм. А преці́нь дано Полякам повновласть знищити до тла нашу бідну країну, яка останками сил своїх синів охоронила Европу перед більшовизмом.

На основі засади "audiatur et altera pars" просимо, щоби принайменше проголошення вироку негайно вислано комісію, яка під проводом наших відпоручників малаби ствердити усі польські звірства, що їх в подібній мірі не допустилися навіть більшовицькі банди.

На кождий случай маю честь заявити, що увесь український народ й його армія боротьбу а польськими наїздниками за свою державу поведе аж до послідньої каплі крови, причім мій протест проти уділення повновласти польським розбишакам на знищення українського краю підчеркую ствердженням, що відвічальність за наслідки цього страшного вироку найвищої Ради, який видано без вислухання обох ведучих війну сторін, не впаде на мене.

В місці постою начальної команди галицької армії, дня 15-го липня 1919 р. Уповновласнений Диктатор Західньої Области Української Народньої Республіки:

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 3, арк. 122–123. Машинопис. Засвідчена копія.

Український прапор. – 1919. – 20 серп.

№ 132
НОТА ПРОТЕСТУ ДЕЛЕГАЦІЇ УНР ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ НА РІШЕННЯ ВІД 25 ЧЕРВНЯ 1919 р. ЩОДО ОКУПАЦІЇ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

15 липня 1919 р.

Excellence,

La Délégation de la République Ukrainienne près la Conférence de la Paix a l'honneur de lui accuser réception de la communication du 11 de ce mois, concernant la décision du Conseil Suprême, disant que 'le Couvernement polonais sera autorisé à établir un Gouvernement Civil en Galicie Orientale'.

En se référant à toutes ses déclarations précédentes concernant la Galicie Orientale, spécialement à la déclaration du 2 de ce mois, faite à la suite de la décision du Conseil Suprême par laquelle 'les forces de la République Polonaise sont autorisées à poursuivre leurs opérations jusqu'à la riviére Zbrucz' la Délégation de la République Ukrainienne a l'honneur de faire la délaration suivante:

I. Le peuple ukrainien de la Galicie Orientale, qui forme plus de 70% de la population de ce pays, a proclamé le 19 octobre 1918 d'accord avec la peuple ukrainien de la Bukovine et de la Hongrie par son Conseil National, composé des députés au parlement autrichien, des députés à la Diéle Galicienne et de Bukovine, élus par le suffrage universel, et des délégués des partis politiques ukrainiens, sa volonté de se séparer de tous les autres pays de l'Autriche-Hongrie.

Le 1er novembre 1918 le Conseil National Ukrainien s'est emparé du pouvoir en Galicie Orientale et sur les autres

territoires ukrainiens ci-dessus désignés et a formé de ces territoires la République Ukrainienne Occidentale.

Le 3 janvier 1919 le Conseil National Ukrainien a unanime[me]m décidé

la réunion en un seul état de la République Ukrainienne Occidentale et de

la République Ukrainienne, formée sur les ruines de l'ancienne Russie.

Le 22 janvier sur la place de Ste Sophie à Kieff, capitale de la République Ukrainienne, la réunion des deux républiques fut solcniirllrmrnl proclamée.

De cette manière la Galicie Orientale par la volonté de sa population est devenue partie de la République Ukrainienne.

II. La République Polonaise, qui a fait la guerre à la République Ukrainienne dans le but de conquérir la Galicie, où la population polonaise s'élève à peine à 16 % et où la domination de la bureaucratie polonaise à l'époque de la monarchie austro-hongroise a été établie exclusivement grâce à la dynastie des Habsbourgs et au Gouvernement autrichien, a montré des visées impérialistes nullement justifiées, contraires aux principes proclamés par les Puissances de l'Entente et méritant de ce fait le blâme le plus sévère.

III. Le Conseil Suprême en invitant par sa décision du 19 mars 1919 les deux parties en présence à conclure une trêve a déclaré 'qu'il est disposé:

'1° – à entendre l'exposé des revendications territoriales de l'une et de l'autre partie en cause:

'2° – à s'entremettre à Paris auprès des délégations ukrainienne et polonaise ou par l'intermédiaire de telle représentation qualifiée que les parties jugeront devoir choisir en vue de transformer la suspension d'armes en armistice.'

IV. La conclusion de la suspension d'armes n'eut pas lieu parce que le Gouvernement polonais rejeta la proposition du Gouvernement ukrainien et parce que le Conseil Suprême n'imposa pas au Gouvernement [? polonais] l'exécution des décisions qu'il avait prises.

La conclusion de l'armistice n'eut pas lieu, parce que le Gouvernement polonais rejeta le projet d'armistice, présenté aux deux partis par la Commission Interalliée et accepté par les Ukrainiens, et le Conseil Suprême n'imposa pas aux Polonais l'acceptation de ce projet.

L'exposé des revendications territoriales des Ukrainiens au sujet de la Galicie Orientale n'a pas été entendu par le Conseil Suprême.

Le Président de la Commission Interalliée pour l'armistice ukraino-polonais, Général Botha, a déclaré à la délégation ukrainienne au cours delà séance de la Commission du 8 mai 1919 que le Conseil Suprême décida de procéder à l'audition de l'exposé des revendications territoriales des deux partis en présence seulement après la conclusion de l'armistice.

V. La décision du Conseil Suprême du 19 mars 1919 s'adressait également aux deux partis.

On en pouvait conclure que le Conseil Suprême protégerait le parti qui se soumettrait à la décision et tiendrait pour responsable le parti qui ne s'y soumettrait pas.

Mais le Conseil Suprême s'est solidarisé avec le parti qui ne s'est pas rendu à sa décision du 19 mars 1919, et sans entendre les Ukrainiens, se basant uniquement sur ses pourparlers avec les Polonais, a autorisé le Gouvernement polonais à occuper la Galicie Orientale et à y établir l'administration civile.

VI. La remise de la Galicie Orientale à l'occupation et l'administration de la République Polonaise viole la volonté du peuple ukrainien, de la Galicie Orientale qui a manifesté son désir de faire partie de la République Ukrainienne et porte atteinte à l'intégrité et [sic] de la République Ukrainienne, la Galicie Orientale formant une province autonome de (eue République.

La remise de la Galicie Orientale à l'occupation et l'administration de la République Polonaise est en contradiction avec la décision du 19 mars 1919, qui promettait au people ukrainien l'audition de l'exposé de ses revendications territoriales en Galicie Orientale et la conclusion d'un armistice entre l'Ukraine et la Pologne.

La 7'emise de la Galicie Orientale [à] l'occupation et à l'administration de la République Polonaise est en contradiction avec les principes de la libre disposition des peuples, principes proclamés par l'Entente, parce qu'elle décide du sort du pays non pas en accord avec la volonté de la majorité ukrainienne du pays mais dans l'intérêt de la minorité polonaise, en livrant le pays ukrainien et le peuple ukrainien à la domination de l'oligarchie polonaise.

La remise de la Galicie Orientale à l'occupation polonaise et à l'administration de la République Polonaise abandonne un parti belligérant, les Ukrainiens à la merci de l'autre parti, des Polonais. Les Polonais useront de leur pouvoir pour détruire autant que possible l'élément ukrainien et s'assurer la possession de ce pays. Les procédés polonais dans la Galicie Orientale jusqu'à l'heure actuelle, ainsi que la Délégation de la République Ukrainienne a eu l'honneur de faire connaître à la Conférence de la Paix par sa note du 11 courant, illustrent suffisamment quoique incomplètement la conduite des Polonais.

La remise de la Galicie Orientale à l'occupation et l'administration de la République Polonaise rend impossible au peuple ukrainien l'exercice du droit de libre disposition, prévu pour l'avenir dans la dernière décision du Conseil Suprême, le Gouvernement Polonais ayant le pouvoir en Galicie Orientale d'user de tous les moyens pour empêcher cette disposition de lui-même du peuple ukrainien. Sous la domination du conquérant on ne saurait parler de la libre disposition du conquis.

VII. La Délégation de la République Ukrainienne élève par conséquent sa protestation la plus solennelle au nom de la République Ukrainienne et au nom du peuple ukrainien contre la remise de la Galicie à l'occupation et l'administration de la République Polonaise.

La Délégation dè la République Ukrainienne a l'honneur de déclarer qu'il n'y a qu'un moyen de solutionner la question de la Galicie Orientale conformément au principe d'autodispositiori des peuples, proclamé par les Puissances de l'Entente et suivant les promesses que le Conseil Suprême a faites dans sa décision du 19 mars 1919: délivrer la Galicie Orientale de l'occupation polonaise et donner au peuple ukrainien de ce pays la possibilité de disposer de lui-même en liberté, c'est-à-dire, lui donner la possibilité de faire partie de la République Ukrainienne, qui assurera les garanties les plus complètes aux minorités nationales.

G. SYDORENKO
Président de la Délégation de la
République Ukrainienne à Paris

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 868–871.

№ 133
ПАМ'ЯТНА ЗАПИСКА МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УНР ВОЛОДИМИРА ТЕМНИЦЬКОГО І УПОВНОВАЖЕНОГО УНРАДИ ТА ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ЗУНР ОСИПА БУРАЧИНСЬКОГО ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ – ПРОТЕСТ ПРОТИ РІШЕННЯ ВІД 25 ЧЕРВНЯ 1919 р. ПРО ДОЗВІЛ НА ОКУПАЦІЮ СХІДНОЇ ГАЛИЧНИ ПОЛЬСЬКИМИ ВІЙСЬКАМИ

15 липня 1919 р.

Le Conseil Suprême de la Conférence de la. Paix a autorisé par sa résolution du 25 juin 1919 le gouvernement de la République Polonaise d'occuper par des troupes polonaises une grande partie du terrain de la région occidentale de la République Démocratique Ukrainienne, savoir, la Galicie Orientale jusqu'à la rivière Zbrutch. Le but de cette mesure était, comme on s'exprimait dans ladite résolution:

"En vue de garantir les personnes et les biens de la population paisible de Galicie Orientale contre les dangers que leur font courir les bandes bolchévistes, le Conseil Suprême des Puissances alliées et associées a décidé d'autoriser les forces de la République Polonaise à poursuivre leurs opérations jusqu'à la rivière Zburtch."

Les soussignés représentants plénipotentiaires du gouvernement légal et élu par la volonté du peuple ukrainien protestent solennellement contre cette décision qui abolit le principe de libre disposition des peuples, qui viole la souveraineté de la République Démocratique Ukrainienne sur son propre sol d'une manière inouie et qui livre le peuple

ukrainien de la Galicie Orientale qui s'est libéré après un long esclavage à la merci de l'impérialisme effronté polonais, aux horreurs du régime sans contrôle des autorités et aux brutalités de la soldatesca polonaise, en alléguant les motifs suivants:

I.

La décision du 25 juin, a. c. du Conseil Suprême est en contradiction évidente avec le principe de libre disposition des peuples et le principe de la démocratie annoncés dans les 14 points notoires de M. le Président Wilson et agrées par toutes les Puissances alliées comme programme de la paix.

La Galicie Orientale, c'est-à-dire le pays situé entre les rivières San et Wïslok à l'ouest et Zbrutch à l'est, est selon son ethnographie et son histoire un territoire ukrainien dans lequel les Polonais, comme il a été constaté même par des statisticiens savants et géographes polonais (Prof. Buzek, Prof. Romer, Prof. Pilat) forment, même avec les Juifs, une minorité contre la population ukrainienne et une minorité tout insignifiante si on en déduit les Juifs.

Cette contrée formait depuis des temps préhistoriques jusqu' au milieu du 14ième siècle un Etat ukrainien indépendant, d'abord une principauté, puis un royaume avec les capitales Peremychl, Halytch, Léopol, et même quand elle fut conquise par le roi polonais Casimir, elle formait jusqu'en 1772 dans le royaume de la Pologne une unité à part à l'égard du droit public sous le nom "le Palatinat Ruthenien".

Le peuple ukrainien de la Galicie n'a jamais donné' son assentiment au fait de son appartenance au royaume de Pologne, tout au contraire il se levait à plusieurs reprises en luttant contre l'oppression polonaise et pour la reconstruction de son Etat.

Après l'incorporation de la Galicie à l'Autriche, la dynastie de Habs-burg, pour satisfaire les désirs de la noblesse polonaise, a établie une suprématie artificielle de la minorité polonaise sur la majorité ukrainienne, méthode par laquelle la Galicie Orientale, un pays qui avait toujours été ukrainien, a pris un air artificiellement polonais et qui livrait de peuple ukrainien aux Polonais.

Le peuple ukrainien a toujours réclamé la souveraineté sur son territoire depuis la Diète à Kromierych en 1848 jusqu'à la Diète Viennoise en 1918, réclamation qui s'exprimait dans l'exigence du partage de la Galicie en deux parités, la parité occidentale polonaise et la partie ukrainienne, dont chacune formerait à part une unité de droit public.

II.

Quand, à la fin du mois d'octobre 1918 la monarchie austro-hongroise se décomposa, la Galicie Orientale avec les autres territoires ukrainiens ethnographiques le l'ancienne Monarchie austro-hongroise proclama son indépendance et souveraineté dans l'assemblée constitutive provisoire le 19 octobre à Léopol et constitua un gouvernement auquel appartenait tout le pouvoir dans le pays dès le 1 Novembre 1918.

Ce gouvernement a assuré par les principes constitutionels publiés, pleine autonomie culturelle et confessionelle des minorités nationales. Polonais et Juifs.

Le Parlement provisoire de la Région Occidentale: Le Conseil National Ukrainien, en observant des lois qui étaient en force jusqu' à cette époque, promulguait des lois nouvelles à mesure de leur nécessité et exerçait un contrôle sévère sur les opérations et sur les actions du Gouvernement. Ce Conseil

National Ukrainien promulga entre autres le 15 avril 1919 la loi sur les élections pour la Diète territoriale de la Galicie Orientale, laquelle, fondée sur le système proportionnel, assurait à toutes les minorités — des Polonais aussi — leur réprésentation respective dans la Diète correspondant justement au nombre de la population; il promulga aussi une loi foncière (système des cadres) qui, sans porter atteinte au système existant de l'exploitation des terres et en s'appuyant sur la base de la propriété privée, devait assurer au pays la paix sociale au moyen de parcellation des grandes propriétés entre les paysans, qui n'avaient pas du tout ou n'avaient pas assez de sol.

Le Conseil National Ukrainien en sa qualité de Corps Législatif de la Région Ukrainienne Occidentale proclama ensuite par sa décision du 3 janvier 1919 la jonction de tous les territoires ukrainiens de l'ancienne Autriche-Hongrie avec la République Démocratique Ukrainienne à Kiev qui y donna son assentiment. Les territoires ethnographiques ukrainiens de l'ancienne Autriche-Hongrie ont gardé leur autonomie. Depuis ce jour tous les territoires ethnographiques ukrainiens de l'ancienne Russie et de l'ancienne Autriche-Hongrie forment un Etat: la République Démocratique Ukrainienne.

III.

Il n'y avait que les Polonais entre toutes les minorités de la Galicie Orientale qui se furent opposés contre le droit naturel de libre disposition exercé par la nation ukrainienne sur son propre territoire formant un Etat à part. Ils y faisaient une rébellion, quoique ne comptant pas plus de 1/5 de la population du pays, ils n'ont aucun droit d'y régner et que de surplus ils ont renoncé à ce droit formellement en face du

Gouvernement russe pendant l'occupation de la Galicie Orientale par la Russie en 1914/15 en convenant de ce que ce pays n'était jamais et n'est pas un pays polonais.

La Pologne vint à l'aide militaire aux sujets polonais de le Région Occidentale de la République Démocratique Ukrainienne et ce n'est que sa faute, qu'en Galicie Orientale commença une lutte terrible et sans ménagements.

Ils est donc clair que cette guerre a tous les signes d'un impérialisme sans bornes de la part des Polonais, tandis que, de la part des Ukrainiens, elle apparait comme une défense justifiés contre l'assaut armé brutal et sans ménagements des Polonais.

IV.

Le Gouvernement de la République Démocratique Ukrainienne en mettant sa confiance dans les principies publiés par M. le Président Wilson et dans la justice des décisions du Conseil Suprême de la Conférence de la Paix a envoyé une délégation spéciale à Paris, laquelle présenta la demande de la République Démocratique Ukrainienne et du peuple ukrainien de reconnaitre la République Démocratique Ukrainienne comme Etat indépendant et souverain sur le territoire ukrainien ethnographique indubitable.

Cependant le Conseil Suprême a trompé tous les espoirs mis dans la justice et impartialité, en autorisant dans sa décision du 25 juin les Polonais, respectivement l'armée polonaise, d'occuper et de pacifier la Galicie Orientale jusqu'à la rivière Zbrutch.

On forme cette autorisation dans la décision du Conseil Suprême sur la conviction prétendue de ce Conseil que l'occupation de la Galicie Orientale par les forces de la

République Polonaise "garantira les personnes et les biens de la population paisible de Galicie Orientale contre les atrocités des bandes bolchevistes". Cette argumentation contredit tout à fait la véritable position des choses et rend la preuve que les Polonais n'ont livré au Conseil Suprême que des informations fausses et altérées à dessein sur la situation en Galicie Orientale.

En vue de ces faits nous constatons, en prenant sur nous la responsabilité personelle de tout ce que nous disons ici non seulement devant l'histoire mais aussi devant chaque tribunal impartial que, pendant tout le temps du régime des autorités ukrainiennes en Galicie Orientale il n'y avait à voir de bandes bolchevistes pas plus que de propagande bolchéviste. Nous constatons de plus que seulement grâce à l'armée ukrainienne de Petlioura et à l'armée du secrétariat d'Etat de la Région Occidentale de la République Démocratique Ukrainienne, ni les armées bolchevistes de la Russie ni les troupes de Rakowsky n'ont en aucun lieu dépassé le territoire de Galicie. Par conséquent la phrase empruntée à la presse chauviniste polonaise sur les "bandes bolchevistes" décidément n'est pas conforme à la vérité. On sait que la presse polonaise appelait "des bandes bolchevistes" l'armée régulière ukrainienne qui, en repoussant d'un côté avec un dévouement héroïque l'assaut militaire impérialiste de la Pologne contre Ukraine, défendait de l'autr côté ce pays avec autant d'héroisme contre l'invasion des armées bolchevistes russes et soutenait en même temps l'ordre et la discipline à l'intérieur de l'Ukraine.

Ces faits indubitables que nous nous permettons de constater ici avec la plus grande énergie, ôtent à la décision susdite du Conseil Suprême l'apparence même de la justice et de l'objectivité et provoquent dans l'âme de tout le peuple

ukrainien une indignation profonde et le sentiment de la plus grande injure.

Tous les témoins impartiaux, entre eux tous ces nombreux délégués des puissances d'Entente qui, depuis le mois de décembre 1918 jusqu'à la fin de mai 1919 ont visité à plusieurs reprises la Région Occidentale de la République Démocratique Ukrainienne et qui avaient personnellement l'occasion de connaître l'état des choses à l'endroit même, témoignent avec l'unanimité absolue que dans la Région Occidentale de le République Démocratique Ukrainienne, c'est-à-dire sur le territoire de la Galicie Orientale régnait pendant la domination ukrainienne l'ordre et la tranquillité, qu'il n'y avait ni tumultes, ni assauts, ni pillages, ni pogroms, que tous les habitants sans égard de leur confession et nationalité et toutes les classes de la société se trouvaient également sous l'abri de la loi et que les Polonais en particulier possédaient toute la liberté et possibilité de développer leur activité culturelle et nationale conformément aux lois existantes justes et impartiales.

V.

Il résulte clairement de cette description du véritable état de choses qu'aucune pacification de la Galicie Orientale n'étant nécessaire, il n'y avait aucune raison d'occuper ce pays par des troupes étrangères — mais c'est déjà une injustice inouïe de donner le mandat de l'occupation militaire à un Etat qui en ce moment même mène la guerre impérialiste ayant pour but des annexions, à un peuple qui depuis des siècles occupe une position traditionnellement ennemie contre l'Ukraine, à une armée qui pendant la guerre actuelle a commis d'innombrables actes de violence et d'horreur envers la population civile ukrainienne.

Le long registre ajouté de ces abominables horreurs donne le plus frappant témoignage de la manière dont les Polonais exercent leur mandat de la pacification de Galicie Orientale et dont ils abritent la vie et les biens de la population paisible. Pour détourner l'attention d'eux mêmes les Polonais annoncent à grand bruit au monde entier des nouvelles ou simplement fausses ou très amplifiées sur les "atrocités des Ukrainiens envers les Polonais". Mais même si on prenait comme vérité toutes les divulgations des Polonais, ce ne serait que des enfantillages devant les atrocités commises notoirement par eux-mêmes.

La fameuse "pacification" est exécutée par les Polonais de la manière suivante:

Les Polonais arrêtent et détiennent dans les casemates, prisons et champs de prisonniers toute l'intelligence ukrainienne et les paysans et ouvriers conscients. Le commandement général de l'armée polonaise en Galicie Orientale a ordonné même — un ordre de jour spécial est émis à cet égard par le Commendement Général de l'armée polonaise en Galicie Orientale — ils transportent en masses la population ukrainienne en dehors de la frontière du pays, ils incendient des villages ukrainiennes, ils pillent, profanent et incendient des églises ukrainiennes gréco-catholiques, ils assassinent en masses la population ukrainienne paisible, ils pendent et fusillent même des enfants, ils ont interrompu toute organisation culturelle et presque l'entière organisation économique des Ukrainiens sur tout le territoire occupé en Galicie Orientale. Ils interdisent l'usage de la langue ukrainienne, ils anéantissent et emportent les archives historiques ukrainiennes, fermes les écoles élémentaires ukrainiens et brûlent les livres d'école ukrainiens.

Le peuple ukrainien en Galicie Orientale se trouve pour sainsi dire dans un enfer et les persécutions auxquelles il est soumis, n'ont rien de pareil même dans les anciennes atrocités des Turcs sur les Arméniens en Asie Mineure.

VI.

La population ukrainienne n'est pas la seule qui fût devenue la victime sanglante de ce système polonais de la pacification — on sait de même qu'après l'arrivée des troupes polonaises en Galicie Orientale commencèrent les pogroms antijuifs, dans lesquels les soldats et officiers polonais ont joué un rôle actif à Léopol, Kolomea et dans plusieurs petites villes de Galicie Orientale.

Il est bien naturel, que l'occupation polonaise et la soi-disante pacification de la Galicie Orientale auront nécessairement un écho fort et retentissant dans l'Orient de l'Europe, parent par sa langue, sa culture et confession. Ce fait que la Conférence de la Paix à Paris a donné sa sanction à une telle pacification, ne pacifiera en aucun cas l'Europe Orientale et de même le fait que la Pologne abuse de son mandat pour extirper le peuple ukrainien, pour détruire sa culture, pour ruiner son bien-être, tout cela engendera pour l'avenir de nouveaux conflit militaires sur les frontières d'Orient.

Pour cette raison nous faisons appel à la conscience humaine, au sentiment de la justice, à la raison des politiques des Puissances alliées et avant tout aux Membres du Conseil Suprême de la Conférence de la Paix, nous faisons appel non seulement dans l'intérêt de la souveraineté ukrainienne sur les territoires ukrainiens, non seulement pour défendre les plus saints droits du peuple ukrainien de la libre disposition

et pour protéger sa vie, son bien et sa culture, mais dans l'intérêt général de l'humanité entière, dans l'intention de rétablir le plus tôt possible des relations normales dans l'Orient de l'Europe, dans l'intérêt d'une paix durable et pour assurer aux millions d'existances humaines la possibilité de vivre tranquillement.

VII

Ayant démontré l'injustice de ce mandat accordé à la Pologne par la décision du Conseil Suprême et les conséquences politiques qu'il devra avoir pour l'Ukraine, *son* peuple, pour l'Europe Orientale et pour le monde entier — nous protestons solennellement contre ce mandat devant tout le monde civilisé.

Au nom des idéals les plus sublimes de l'humanité, au nom de l'honneur des grands peuples d'Europe, au nom de la justice et de la démocratie nous réclamons l'intervention impartiale du Conseil Suprême pour mettre fin instanément à cette extirpation sans ménagements du peuple ukrainien en Galicie Orientale, pour faire cesser l'effusion du sang innocent, les tortures des emprisonnés et la déportation des citoyens paisibles ukrainiens, les incendies des villages, le pillage du bien et la destruction de la culture.

Considérant que les Polonais commettent tous ces crimes en abusant du mandat de la pacification, qui leur fut confié et qu'ils accomplissent leur ouvrage conséquent de l'extirpation du peuple ukrainien à l'aide du support technique, militaire et pécuniaire des Puissances alliées, toute la responsabilité morale de toutes les souffrances que le peuple ukrainien subit à présent et de toutes les conséquences pour l'avenir tombe sur le Conseil Suprême et sur les Gouvernements des grandes puissances alliés.

L'Etat de même que le peuple ukrainien ne peut pas renoncer et ne renonce jamais à ses droits de disposition libre et à son droit de défense et si les Polonais ou un autre peuple quelquonque menacent ses droits les plus saints et ses valeurs les plus appréciées, alors l'Etat ukrainien et tout son peuple seront forcés de faire tout ce que leur ordonnera l'instinct de la conservation.

Au moment d'écrire la note soumise nous apprenons la nouvelle de Paris que le Conseil Suprême vient de faire encore une avance aux desseins de la Pologne impérialiste en l'autorisant d'établir en Galicie une administration civile.

L'Etat et le peuple ukrainiens voient dans cette décision une nouvelle atteinte mortelle et protestent d'une voix tremblante de douleur et d'indignation devant tout le monde civilisé contre une telle violation des plus saints droits d'un grand peuple entier.

Tous les arguments que nous avons allégués contre une occupation militaire ont une plus grande signification du moment, qu'il s'agit de l'administration polonaise civile.

Notre longue expérience nous dit qu'aucune garantie, dont il est question dans ladite décision ne peut donner de sécurité au peuple ukrainien, comme les Polonais n'ont jamais jusqu'ici respecté les traités qu'ils avaient conclus avec les Ukrainiens dans le passé et que toutes les garanties jusqu'à présent n'existaient que sur le papier. Cette expérience ne nous laisse pas de doute de ce que les Polonais ne manqueront par d'ignorer aussi la garantie dont il est question dans la décison du Conseil Suprême. La Pologne ne laissera pas d'abuser de cette autorisation d'établir l'administration civile, pour dénationaliser le pays, terroriser la population et pour exercer à toute force une influence sur les résultats d'un référendum

général sans reculer de la violence et de la corruption. En considération de ces faits le référendum pratiqué sera loin de représenter la volonté libre du peuple, de sorte que ni l'Etat ukrainien ni son peuple ne peut se contenter d'une telle solution de cette question.

Tous ces motifs nous forcent à formuler une nouvelle protestation des plus énergiques contre cette nouvelle décision du Conseil Suprême. Le 15 juillet 1919.

Buraczynskiyj m. p.
Plénipotentiaire du Conseil National Ukrainien et du Secrétariat d'Etat de la République Ukrainienne de l'Ouest.

Temnyckyj m. p.
Ministre des Affaires Etrangères de la République Populaire Ukrainienne.

Kopie

L'action Polonaise d'anéantissement sur le territoire de la République Ukrainienne occidentale en Galicie Orientale.

Déjà après la première invasion de l'armée polonaise en Galicie orientale au mois de novembre 1918 il était évident, que les Polonais voulaient tirer profit de leur prépondérance et de l'occupation du pays ukrainien pour tourmanter la population ukrainienne intelligente et les paysans-nationaliste et pour anéantir les Chefs du mouvement national. Des villages entiers furent dépeuplés par des massacres et dépouillés de tous leurs biens. Des milliers d'Ukrainiens furent internés et déportés dans les camps d'internemaet en Galicie occidentale polonaise et dans le Royaume de Pologne. De même des assassinats et des atrocités furent commis envers les officiers et soldats ukrainiens qui furent faits prisonniers.

On défendit à Léopol l'écriture ukrainienne cyrile et on suspendit la publication du journal quotiden “Wpered” (En avant) qui état permise depuis peu de temps.

Toutes ces atrocités et ces violences devinrent la base d'un système d'anéantissement évident dès le moment où selon la décision du Conseil des Cinq à Paris on donna aux Pplonais le mandat de la soidisant pacification du pays Ukrainien jusqu'à la rivière de Zbrucz, et la permission d'y employer l'armée de Haller. Nous reparlerons à la fin de cette description de la manière dont les négociateurs polonais vinrent à bout de persuader le Conseil des Cinq de confier à l'armée polonaise la pacification du pays. Nous citerons en premier lieu les faits et les témoignages qui persuaderont tout le monde refléchi et objectif qu'il s'agit à présent en Galicie orientale d'un terrible règlement de compte des autocrats et des annexionistes polonais evec le mouvement national d'indépendance du peuple ukrainien. Pour le Polonais il s'agit de tirer profit de la conjuncture politique et du temps pour anéantir par le feu et par le sang la classe cultivée des Ukrainiens et le travail civilisateur du peuple Ukrainien et pour incorporer à jamais le pays qui par sa faiblesse est dans l'impossibilité de résister comme district polonais en Empire polonais.

L'action polonaise d'extirpation tend à

I. la décimation de la population Ukrainienne et surtout de la classe cultivé des Ukrainiens, de la culture nationale Ukrainienne et de la vie intellectuelle. Même l'église grèce-cath., une marque caractéristique entre les Polonais et les Ukrainiens, n'était pas exemptée de ce travail destructif des chauvinistes polonais. Mais le couronnement pour ainsi dire de cette action de Polonisation est la colonisation de la Galicie orientale par des légionnaires polonais et invalides que les Polonais ont en vue; cela résulte des débats sur le projet d'une réforme agraire à le Diète de Varsovie. Là-bas suit la description de cette action polonaise d'anéantissement en

Galicie orientale par raports des événements les plus saillants et des témoignages.

A.) Brutalités exercées à la population ukrainienne.

I. Arrestation et internement en masse.

Les arrestations des Ukrainiens et à Lemberg et à la campagne ont pris des formes vraiment incroyables. Chaque jour des centaines des Ukrainiens furent arrêtés dans tout le territoire occupé par les Polonais. Ils furent transportés au dedans de la Pologne et internés dans les camps d'internement destinés pour ce but. Les camps d'internement principaux sont à Lemberg, Darde, Wadowice, Baranow, Szczepieryn et Powiadcki en Galicie occidentale et dans les casemates horribles des places fortes à Modlin et Varsovie. Seulement à Lemberg à la maison de correction Brigidki, qui est destinés pour les criminels les plus dangereux, sont déjà internés plus que 2000 Ukrainiens, parmi lesquels il y a plus de 200 curés. La maison de correction regorge des arrêtés de manière que beaucoup d'eux n'ont pas de place pour se coucher sur le sol. Parmi les arrêtés il y a aussi des mères avec les petits enfants en âge de quelques mois. Le même on peut trouver dans les autres camps de détention. Dans le camp de détention à Wadowice fut internée Anastasia Widyj avec un enfant de six semaines, outre cela se trouvent ici encore douze enfants en âge de 2–10 années. Le 1. juillet les Ukrainiennes suivantes avec leurs enfants furent remises à Brigidki: Madame Kiczera, institurice de Wiszenka avec son enfant de deux mois, Madame Anastasia Zelena de Kamionka Strumilova avec six enfants et beaucoup d'autres.

On trouve parmi les arrêtés – ce qu'il est très marquant – des personnalité ukrainiennes distinguées et partout bien considérées qui n'ont pas commis aucune faute et qui furent

jetées frivolement dans les casemates les plus terribles. Il est évident que le but était à faire disparaître ses personnalités. En dernier temps on a interné plus de 200 Ukrainiens très considérés, ainsi que le vicaire épiscopale et conseiller consistorial de la ville Kamionka Strumilova, un vieillard de 73 ans, qui à cause de ses mérites de l'église grèce-cath. et de la population fut distingué plusieurs fois par le Saint-Siège; de même le professeur de l'université à Léopol Dr. Cyryl Studynskyj, le directeur de la société d'assurance "Dnjester" Dr. Wladymyr Ochrymowycz, et le député ancien du parlament autrichien Jaroslau Budzynowskyj. Ces internés sont traités brutalement, ils sont insuffisament nourris et les malades sont sans aide médicale. On ne doit pas être étonné que presque tous les jours plusieurs Ukrainiens meurent en masse dans cet arrêt terrible. Pour le Placement des Ukrainiens internés à Léopol une caserne fut destinée à la Rue de Lyczakowska bienqu'il y ait dans la ville plusieurs casernes vides plus nouvelles et maisons privées. La caserne susmentionée a des cellules horribles, totalement obscures et humides et ces cellules sont trop remplies d'Ukrainiens afin qu'ils y meurent d'une morte lente. C'est la conviction de tout le monde qu'aucun de ces malheureux ne reverra pas la lumière du jour. Plus horribles que l'internement en masse et l'arrestation sont

2. les meurtres et les cruautés flagrantes exercées aux soldats emprisonnés et citoyens Ukrainiens. D'une masse de ces incidents horribles les suivants irrecusablement constatés soient ici nommés. Au passage des troupes polonaises à Jezupol près d'Halich non moins que 16 paysans furent pendus sans procès en une seule journée. Le curé ecclésiastique très paysible et reconnu à Radechow fut de même fusilé sans procès.

De même manière le curé Andry Pelenskyj, ancien député du parlament Autrichien, fut fusilé par des troupes polonaises à Lysiatycze ad Stryj. Dans la ville Stryj les troupes polonaises fusilèrent le curé Ostap Nizankowskyj, qui fut longtemps le vicaire de l'administration du district et directeur des organisations des agricoles. A Wodniki près de Bobrka des légionnaires polonais crevèrent les yeux au paysan Jasko Bodnar par une bajonette parcequ'il résistait à la réquisition de sa dernière vache. Bodnar devint aveugle. A la population de ce village tout les biens furent pris, des vêtements, du linge de lit et d'argent.

A Woloszyna près de Dobka le maître supérieur Kazanicki Iwan fut saisi par les troupes polonaises et pendant le transport à Lemberg il fut battu jusqu'au sang de manière qu'il tomba par terre couvert de 7 grandes blessures.

Pendant le transport de 4 prisonniers à Kolparkow près de Lemberg d'autres prisonniers ukrainiens furent saisis par des soldats polonais et furent battu jusqu'au sang. Le commandant de ces troupes disait „c'est inutile de mener ces chiens là" et les prisonniers furent tuées par des coups de revolvers. La femme du médecin supérieur Madame Goldberger était témoin oculaire de cet événement. L'employé aux chemins de fer à Léopol, A. Krissa, qui retournait à sa famille de Tarno-pol à Lemberg fut arrêté sur le champ et il fut battu au cachot durant une semaine. Son épouse, une polonaise, qui venait pour lui donner de manger fut repoussée par le commandant du cachot. "11 faut" dit-il "affamer votre époux et ensuite il le faut tuer". A Pidberecze près de Winiki des centaines des hommes innocents furent battus jusqu'au sang par des légionnaires polonais de telle manière qu'ils noircissaient totalement.

Une veuve, mère de 7 enfants, et le chantre à Labié près de Bobrka furent pendus sans procès sous le prétexte qu'un fusil fut trouvé près de la maison de la veuve, laissée par des Ukrainiens.

Un certain conseiller des chemins de fer Maliszowskyj fut arrêté à Zloczow par des troupes polonaises' et il fut massacré terriblement. Maliszowskyj était commissaire des chemins de fer sur la ligne Brody – Krasne et Podwoloczyska – Krasne – Léopol. Les capitaines Bachmann et Reicher, membres de la mission américaine qui séjournaient à Krasne, le connaissent. Les soldats lui cassèrent les pieds et les mains; après qu'il a perdu connaissance il le transportèrent à Krasne. Maliszowskyj est en danger de mort.

Des groupes entières de l'intelligence Ukrainienne furent fusilées par des soldats polonais qui traversaient Sambor, Stryj et Stanislawiw. Leurs noms seront publiés.

Le prêtre Demezuk, un vieillard de 70 ans, fut fusilé à Sokal parceque son fils est officier ukrainien.

Une patrouille ukrainienne sous le commandement du cornet Kossar fut emprisonnée près de Bartiatyn. Puisque les prisonniers venaient à Léopol, le susdit Kossar fut fusilé sur le champ par un légionnaire polonais. Près de Siedliska ad Chyrow le lieutenant ukrainien Kremczko et beaucoup d'autres furent fusilés.

Le mécanicien Karl Kure de Vienne raconte qu'il a vu pendant son séjour à Stanislawiw, – immédiatement après l'occupation de cette ville par les légionnaires polonais – le suivant: "Les soldats polonais pénétraient dans l'hôpital militaire, d'y entraînaient des soldats ukrainiens gravement blessés et les fusilaient. Ainsi un lieutenant ukrainien fut fusilé

qui était dans l'hôpital susmentionné. Les meurtres exercés par les légionnaires polonais aux soldats ukrainiens blessés et malades sont partout l'ordre du jour.

3) Des violances que les Polonais faisaient aux femmes et filles ukrainiennes.

Des femmes et des filles ukrainiennes, particulièrement celles qui appartiennent à la classe cultivée, furent violées en masse par les soldats polonais. Nous mentionnons de ce martyre que les Polonais faisaient souffrir les femmes et filles Ukrainiennes seulement les cas suivants irrecusablement constatés.

A Winiki près de Lemberg des filles intelligentes furent traînées hors de leurs maisons et elles furent violées publiquement. Pour obtenir leur mise en liberté des grands montants furent demandés et quelquefois 5000 couronnes furent payées pour libérer ces malheureux victimes de la violence polonaise. Le 8 mai le sergent-major polonais Janowski racontait à Lemberg "après que nous avons occupé Rissun notre premier travail était d'ammener le bétail, chacun qui se défendait fut massacré sur le champ; les autres soldats se jetèrent sur les femmes et moi j'obtenais une fille de 12 années." Les troupes polonaises violèrent – c'était la nuit du 23 à 24 mars – deux filles ukrainiennes avec une brutalité incroyable. C'étaient les filles Anna Mahun et Anna Cihiv de la ville Piddubce. Les deux victimes furent tenues aux bras et aux pieds par des soldats polonais qui les entouraient pendant que les autres Soldats les violèrent.

4) *Déclaration d'un Tchèque sur la brutalité polonaise.*

Cette description sur le traitement de la population ukrainienne, particulièrement de la classe cultivée des

Ukrainiens et les effets qui résultent du système d'anéantissement barbare exercé par les Polonais, tout cela est aussi confirmé par les étrangers qui avaient l'occasion d'envisager la situation terrible des Ukrainiens. Dans le journal très apprécié à Prague "Narodny Listy" du 26 Février 1919 se trouve la description suivante d'un correspondant de ce journal: "Les tchèques qui étaient prisonniers en Pologne et retournaient à présent à leur patrie racontent des faits horribles sur la situation des Ukrainiens emprisonnés par les Polonais. Les prisonniers Ukrainiens sont traités pire que le bétail de manière qu'ils ont l'air des cadavres vivants, leurs yeux sont creusés, leurs os de la pommette sont saillants et les vêtements déchirés en lambaux. Affamés ils cherchent dans les rues les croûtes rognés jettes par nos soldats; car les Polonais jettent à la boue le pain qui doit être distribué entre les prisonniers Ukrainiens mourant de fain et de typhus. Personne ne prend soin des prisonniers Ukrainiens. Les envoyés à l'hôpital sont menés en voitures trainées par d'autres soldats Ukrainiens qu'on insulte en route. Souvent on repousse les Ukrainiens encore malade de l'hôpital. Plusieurs fois les malades mourrurent en route.

5) *Atrocités dont des villages entiers eurent à souffrir.*

Déjà pendant la première invasion des troupes polonaises des villages Ukrainiens furent totalement pillés et brûlés, particulièrement les villages dont la population ukrainienne était considérés comme patriotique. Dans le district de Sadowa Wisznia près de Léopol 3 villages furent réduits totalement en cendres, la population fut tuée transpercée par des bajo-nettes. Cela eut lieu en vertu d'un ordre du Général Iwaskiewicz qui à cause de sa cruauté fut mis en disponibilité.

Mais les soldats polonais et les chauvinistes poussèrent de si hauts cris qu'après trois jours le Général Iwaskiewicz fut prié par le Gouvernement de Varsovie de reprendre le commandement des troupes et qu'on le laissa agir comme il voulait. Le dernier incident qui nous rappelle la cruauté la plus barbare qui fut accomplie dans le Balkan et en Arménie, et qui la surpasse sont les meurtres suivants commis en masse.

Le village Czercze était reconnu par ses sentiments patriotique et il fut décidé de le punir d'une façon exemplaire. Le village fut cerné par des légionnaires polonais et on mit le feu à tous les coins; la population qui s'enfuyait fut assassinée à coups de bajonettes ou fusilée. On y vit des soldats polonais saisissant les enfants Ukrainiens et les jettant vivant dans le feu.

B) *L'anéantissements des biens nationaux Ukrainiens et la proscription de la cultur nationale ukrainienne.*

Tout le territoire occupé par les Polonais fut l'objet d'une décimation systématique de la population ukrainienne et la destruction de tous les biens nationaux ukrainiens.

On a déjà parlé de l'interdiction du langage écrit ukrainien et de la supression de la Presse ukrainienne. Il ne parait en ce moment qu'un seul journal rédigé en langue ukrainienne sur tout le territoire ukrainien occupé par les Polonais. En outre les rédacteurs du journal quotidien "Wpered", qui paraissait depuis de temps, furent arrêtés et emprisonnés. Toutes les institutions scientifiques furent fermées et pillées par les Polonais. A Léopol l'union coopérative des agriculteurs "Sileskyj Hospodar" et "Sojuz torhovelnych Spilok" (Union des sociétés commerciales) furent fermées et leur encaisse, dépôts de monnaies et magasins furent saisis.

Aucune imprimerie ukrainienne n'est en action, parceque toutes furent saisies par les Polonais. Même l'imprimerie de l'ordre de St. Basile à Zolkow fut réquisitionnée et les archives ainsi que la bibliothèque furent en partie anéanties et pillées par les Polonais. L'imprimerie et les archives de l'institut Sturopignian à Léopol, le plus important des institutions culturels ukrainiens en Galicie orientale, qui déjà en XVIII siècle s'occupait à propager la littérature ukrainienne et qui a un grand mérite particulièrement sous le rapport des affaires ecclésiastique subirent également le même sort.

Le couvent de l'ordre de St. Basile à Krechow et sa bibliothèque furent pillés et 43 prêtres furent ammenés en exil dans la Pologne occidentale.

Le théâtre ukrainien de même que toutes les écoles primaires et secondaires à Léopol furent fermées.

Des passants trouvèrent sur la route de Zolkiew à Krechow dans la boue des antiquités précieuses et des écritures, presque complètement détruites, qui avaient été volées par des Polonais. Les livres ukrainiens des écoles 'primaires qui étaient légalement en usage dans les écoles primaires ukrainiennes furent brûlés en masse sur l'ordre des inspecteurs primaires polonais. Il fut ordonné aux commissaires des villages de faire porter en un même lieu tous les livres d'instruction en langue ukrainienne et d'y mettre le feu. De cette manière il ne reste pas un seul livre ukrainien d'instruction. L'emploi soit oral soit écrit de la langue ukrainienne par les autorités est défendu rigoureusement sur le territoire ukrainien occupé par les Polonais.

Tous ceux qui parlent la langue ukrainienne sont punis et sont l'objet de punitions corporelles. Comme témoignage de cette brutalité inouïe nous mentionnerons les faits suivants:

Le chanoine du consistoire catholique grec à Przemysl, le Dr. Behozewskyj, fut frappé par les soldats polonais parcequ'il déposait en langue ukrainienne lorsqu'il fut interrogé. L'officier polonais qui y assistait ordonna personnellement de brutaliser le chanoine en disant: "Enseigne à ce pope qu'il ne se serve plus de cette langue des pourceaux". Le chanoine Bochaczewskyj fut frappé si biutalement que son visage ne formait plus qu'une plaie sanglante. Alors le chanoine Bechaczewskyj fut saisi et mené au bureau de l'administration du district à Przemysl. Enfin une députation des femmes ukrainiennes intervint auprès du préfet afin d'obtenir la mise en liberté du chanoine. Le préfet du district avoua qu'on avait eu tort d'agir ainsi envers le chanoine mais qu'il était impossible de le mettre en liberté vu l'état dans lequel il se trouvait. A la même commission à Przemysl un certain Pankiwskyj, fils d'un prêtre ukrainien de l'arrondissement de Stryj fut brutalisé parcequ'il déposait en langue ukrainienne pour le procès-verbal qui fut dressé sur sa vie. Aussi en présence de l'officier susmentionné il fut battu par le caporal de service et il fut contraint à déposer en langue polonaise et à signer le procès-verbal en écriture polonaise.

C) *La contrainte de prêter serment à l'Etat polonais.*

Sur tout le territoire occupé les fonctionnaires ukrainiens furent congédiés et remplacés par des Polonais. Mais puisqu'il n'y a pas de personnel suffisant, les Polonais sont contraints à mettre en service des fonctionnaires de nationalité ukrainienne – mais ceux-ci n'occupent seulement que des fonctions surbordonnées. Cela n'a lieu qu'à la condition que celui qui y est intéressé, prête le serment à l'Etat polonais

malgré qu'il n'y ait encore rien de décidé sur le sort de la Galicie orientale sous le rapport du droit public. Tous les commissaires des villages furent contraints à prêter serment.

D) *La persécution religieuse de la religion catholique grecque.*

Tout le monde sait que la population ukrainienne de la Galicie orientale appartient à la religion catholique grecque qui est unie avec Rome.

Les cérémonies ecclésiastiques se font en vieille langue slave. L'église catholique grecque est par sa spécialité un rempart contre la Polonisation de la Galicie orientale parceque la Population polonaise appartient totalement à l'église catholique romaine et se distingue de la population ukrainienne par l'usage de la langue latine dans les exercises religieux. Il ne faut donc pas s'étonner que les Polonais s'attachent avec un tel acharnement à la destruction de l'église catholique grecque et du clergé ukrainien dans leur action destructive.

Il a été déjà parlé des arrestations et des internements du clergé ukrainien. Le nombre des ecclésiastiques ukrainiens arrêtés jusqu'à ce jour dépasse le chiffre de mille. La plupart des églises catholiques grecques sont pillées par des soldats polonais et elles sont employées comme écuries pour le logement des chevaux militaires et même comme latrines. Cela se passait à Pikoluwico, Domeszyr et dans plusieurs autres villages. Des processions publiques des Ukrainiens furent interdites, particulièrement l'usage des cantiques en langue slave ecclésiastique sous peine de graves châtiments. De même le clergé est insulté publiquement par des soldats polonais. Un exemple entre beaucoup d'autres. Les soldats

polonais piétinèrent le curé du village Pedtulice, un vieillard de 70 ans, interné à présent à Rawa Ruska – parcequ'il faisait sa prière en langue ukrainienne. Des curés ukrainiens sont enfermés avec les criminels et des bandits dans une cellule ou ils sont brutalisés et tournés en dérision. Ainsi dans la ville Uhlew le curé ukrainien Marko Gij fut placé avec des bandits notoires dans une cellule. Le gardien de la prison revêtit alors des vêtements sacerdotaux de l'église catholique grecque et se mit à officier en se moquant du curé devant les autres prisonniers.

Les hauts dignitaires de l'église catholique grèque sont brutalisés et insultés par les troupes polonaises. Chaque jour une patrouille polonaise entrait chez l'évêque catholique grecque à Przemysl, le Dr. Kozolowskyj – un homme tranquille, qui jamais ne s'occupa de politique, faisait des perquisitions à domicile, l'injuriait et le menaçait de le fusiler. Le plus haut dignitaire de l'église catholique grecque, le comte André Szeptyckyj fut confiné dans son hôtel de St. George parceque le métropolite voulait se plaindre à Pilsudzkyj de la brutalité exercée sur les Ukrainiens et demandait dans ce but à conférer avec le commandant suprême polonais. Devant le palais du dignitaire ukrainien sur la place de St. George est placée une patrouille polonaise et il est défendu sous peine d'arrestation d'introduire quelqu'un chez le métropolite. La patrouille a l'ordre de surveiller attentivement le métropolite et de prendre toutes les mesures, afin qu'il ne quitte pas ce palais. Le traitement de l'église catholique grecque par les Polonais est le meilleur témoignage de la façon avec laquelle les Polonais songent à propager la culture occidentale en Orient.

Comme dernier moyen employé par les Polonais pour annexer méthodiquement le territoire ukrainien dans la Galicie orientale, ceux-ci emploient les éléments polonais de la même façon que les Prussiens autrefois l'avait prévus pour la Pologne et qui fut en partie exécutée. Il est vrai que déjà du temps de la domination autrichienne les Polonais s'étaient efforcés de coloniser avec des éléments polonais la Galicie orientale au moyen des payablements volontaires et des soi-disant biens rentables; depuis que l'Etat polonais a été fondé et depuis que la Galicie orientale leur a été donnée en partage pour être soi-disant pacifiée, les Polonais se trouvent maintenant tout à fait libres dans leurs mouvements.

On discute justement actuellement à la Diète de Varsovie un projet de réforme agraire concernant la réforme du terrain, qui contient les dispositions suivantes:

Le libre parcellement des grands biens fonciers est interdit; le parcellement n'en peut être exécuté que par l'office de colonisation polonais. Les biens parcelles ne doivent pas être donnés que d'après le rang et à ceux y ayant droit.

Ont droit, avant toute autre personne, à l'achat des biens parcelles, les domestiques employés chez les grands propriétaires fonciers (d'après les expériences faites, seulement ceux de nationalité polonaise); viennent ensuite comme ayant droit à l'achat les légionnaires polonais et les invalides, et ce n'est qu'en quatrième ligne que viennent les paysans demeurant dans les communes dénommées. Pour eux on a encore ajouté la clause suivante: Les parties parcellées de terrain ne pourront être cédées à ces derniers qu'autant que les intérêts de l'Etat ne seront pas mis en jeu par une telle cession.

Il n'y a pas besoin d'expliquer d'une façon détaillée quel est le but de telles clauses se rapportant surtout aux territoires annexés qui ne sont pas polonais et dans la partie, de la Galicie orientale.

II. *La façon dont les pays étrangers ont été induite en erreur par les Polonais pour ce qui se rapporte à la situation réelle en Galicie.*

Les polonais n'ont réussi à obtenir la soi-disant pacification de la Galicie orientale que par suite de leur façon d'agir, en représentant l'armée ukrainienne qui combat en Galicie comme une bande de bolchevistes qui n'a autre chose à faire qu'à exercer des actes de cruauté envers les polonais innocents de la Galicie orientale. Les journaux polonais ont collectionné un certain matériel d'actes de cruauté qui auraient été commis par les Ukrainiens afin de pouvoir se servir de ce matériel à Paris.

Les représentants des puissances alliées qui ont parcouru ce territoire et qui ont eu l'occasion de s'informer d'une façon impartiale sur les lieux de la situation exacte de l'état des choses dans le territoire dépendant de l'administration ukrainienne peuvent prouver qu'il n'y avait aucune bande bolchéviste qui agissait dans la Galicie orientale, qu'il y avait et qu'il y a une armée nationale ukrainienne qui n'a pour devoir que de protéger le pays de l'invasion polonaise et qu'après la proclamation de la République Ukrainienne Occidentale indépendante, il régnait un ordre et une tranquillité complète dans ce pays. Donc le matériel que les Polonais ont répandu à l'étranger parmi les personnes influentes et surtout parmi les cercles dirigeantes concernant des actes de cruauté soit-disant accomplis sur les Polonais innocents n'est pas du tout

conforme à la vérité et n'a été construit que pour arriver plus facilement au but qu'ils désiraient d'atteindre.

La méthode employée par les hommes d'Etat polonais en opérant avec un prétendu matériel sur les soi-disant actes de cruautés commis par les Ukrainiens n'est pas nouvelle et ceux qui ont eu à s'occuper des élections avec les autorités polonaises en Galicie connaissent très bien cette méthode. Les Polonais se plaignirent alors auprès du Gouvernement central autrichien, qui était toujours prêt à les écouter, d'une prétendue terreur employée par les comités électoraux ukrainiens ou bien encore de soit-disant révoltes, afin de pouvoir obtenir l'arrestation en masse d'électeurs ukrainiens, pour pouvoir faire élire le candidat polonais dans les arrondissements où la population ukrainienne formait la majorité. Cet état des choses ainsi que les tricheries électorales et la façon dont le Gouvernement central fut induit en erreur furent discutés et mis en lumière au parlament autrichien, mais la vérité apparut malheureusement trop tard car le but en vue était déjà atteint.

Nous donnons ci après quelques détails qui illusteront la façon d'agir des Polonais en ce qui concerne le prétendu faolchévisme ukrainien de la population ukrainienne et des soi-disant actes de cruauté exercée sur les Polonais etc. etc.

Il y a quelque temps, les journaux polonais répandaient la nouvelle qu'un certain Pierre Blacharskyj, un Polonais, avait été arrêté par les ukrainiens, que ceux-ci lui avaient arraché la langue, crevé les yeux, coupé le nez et taillé une croix sur le front. Le journal hebdomadaire de Lemberg, "La Tribuna" fit même paraître une photographie du prétendu Blacharskyj: L'archevêque polonais Bilczewskyj fit paraître une lettre pastorale concernant l'affaire de Blacharskyj. Toute la Pologne

fut de cette façon absolument convaincue des traitements cruels dont les Ukrainiens s'étaient rendus coupables sur la personne de Blacharskayj et il n'y a aucun doute que l'image de ces cruautés ukrainiennes n'a été envoyée par les Polonais à l'étranger.

Quelle ne fut pas la surprise des Polonais de Lemberg lorsque, il y a quelques jours, Blacharskyj, qui n'avait été que confiné par les Ukrainiens à Stanislau, y demeurait en liberté à la cure, fit son apparition à Lemberg, après que Stanislau fut de nouveau repris par les Polonais!

Les commandos roumains qui ont occupés une partie de la Galicie orientale et qui ont eu connaissance de toutes ces choses, pourront donner un témoignage probant de la façon dont les facteurs étrangers ont été induits en erreur par les Polonais au moyen des racontages inventés et de faits complètement défigurés et pour cause, H n'est pas besoin de dire, vu qu'il s'agit ici d'une tierce personne d'un observateur tout à fait objectif, que ce témoignage est d'une grande valeur pour les Ukrainiens et puisque d'un autre côté les Roumains sont en bons rapports avec les Polonais.

Après l'occupation de la partie méridionale de la Galicie et des lignes de chemins de fer Delatyne Kolomea et Delatyne Kôrôsmezô, les commandos roumains furent très surpris du nombre incalculable de dénonciation que leur firent les Polonais contre les Ukrainiens et qui faisaient craindre les choses les plus effroyables pour l'armée roumaine. Ainsi le commando roumain à Kolomea fut averti par les Polonais que tous les soldats roumains avaient été massacrés dans les environs par la population et que des bandes bolchévistes ukrainiennes étaient en marche. De telles dénonciations

calomnieuses furent également faites contre des particuliers, par exemple contre les membres de la mission de la Croix Rouge Ukrainienne, contre Monsieur le Docteur Alexandre Maritczek, Conseiller de la dite mission, qui fut dénoncé comme bolchéviste et accusé d'avoir tué vingt soldats roumains. Le commandant roumain naturellement prit immédiament des mesures sévères, ordonna une enquête et le Docteur Maritczek fut naturellement emprisonné comme étant une personne dangereuse. Deux jours après le commando roumain avait complètement changé sa première manière de voir car il a été prouvé que toutes les dénonciations polonaises avaient été inventées et qu'elles n'avaient pour but que d'exciter les troupes roumaines d'occupation contre la Population ukrainienne.

Tout le contenu de ce que nous venons de décrire peut être aisément certifié par le témoignage des personnes du commando roumain, Mess, le Général Zudik, le Colonel Goretta ou le Commandant Daszkiewicz.

Ereignisse in der Ukraine 1914–1922. – Bd. 4. – S. 66–84.

№ 134
ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ПОЛЬСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО АТАШЕ У БУХАРЕСТІ ПОЛКОВНИКА ГАЛЛЕРА ПРО СТАВЛЕННЯ РУМУНСЬКИХ ВЛАСТЕЙ ДО ЗУНР

18 липня 1919 р.

Wedle wiadomości podanych mi przez sztab generalny rumuński, przedstawiciel Ukrainy zachodniej w imieniu rządu swego wniósł prożbę do rządu rumuńskiego o oddanie

Pokucia, po wycofaniu wojsk rumuńskich, rządowi zachodniej Ukrainy.

Ta prośba była motywowana tem, że część Galicyi nie została zajętą przez Polaków, lecz jeszcze za czasów rządów ukraińskich została przez Rumunów obsadzoną.

Rumuński sztab generalny odniósł się do tej proźby wręcz odmownie nie wyjaśniając jednak swego stanowiska, że oddziały rumuńskie wprzód zostaną naszemi zastąpione, potem dopiero opuszczą Pokucie.

Ten krok uzasadnił przedemną sztab gen. rumuński twierdzeniem, że rząd rumuński nie jest na stopie wojennej z Ukraińcami, wskutek tego pewne formy musi zachować.

Sztab gen. rumuński uważa za konieczne by nasza armia przysłała przynajmniej jedną brygadę z kilkoma bateryami i kilkoma tzwadronami jako oddział zwalniający ich wojska, gdyż jest zdania, że w przeciwnym razie można oczekiwać powstania.

Stosunek do Petlury układa się na podobnych podstawach, z tą tylko różnicą, że wśród rządu Zachodnio Ukraińskiego, – a zatem po osiągnięciu Zbrucza przez nasze oddziały – rzeczywiście i energicznie przeciw Bolszewikom wystąpi, a to tem bardziej, że Petlura, stosownie do nadchodzących wiadomości, nie chce mieć nic do czyoienia z rządem Zachodnio Ukraińskim, po którego upadku, już nie będzie więcej niczem związany.

Przez wykluczenie Zachodnio Ukraińskiej republiki, plan powalania "rosyjskiej" Ukraińskiej republiki zyskuje nowe podstawy. W ten sposób powstanie owego państwa buforowego przeciw Rosyi nabiera nowych widoków, które wedle tutejszego zdania, dotąd jeszcze trzymanego w wielkiej

tajemnicy, z nami razem i z Rumuni, mogłoby stanowić silny wał, przeciw przyszłym rosyjskim aspiracyom.

Dotąd jednak w rzeczywistości na wielokrotne próby Petlury, o amunicye i broń, jak i o wolny przewóz tychże, nie zezwolono.

Zdaje się jednak, że sztab generalny rumuński po zakończeniu sprawy wschodnio-Galicyjskiej, liczy się z kooperacyą Petlury przeciw Bolszewikom, tem bardziej, że rumuński front nad Dniestrem, przez silne wystąpienie Petlury, zostałby mocno odciążonym.

Ukraine and Poland in Documents: 1918–1922. – Vol. 1. – P. 222–224.

№ 135
ЛИСТ АПОСТОЛЬСЬКОГО НУНЦІЯ АРХІЄПИСКОПА АХІЛА РАТТІ ПОЛЬСЬКОМУ ГЕНЕРАЛУ ЮЗЕФУ ГАЛЛЕРУ З ПРОХАННЯМ ПРИПИНИТИ ЗЛОДІЯННЯ АРМІЇ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

20 липня 1919 р.

Mr.le Général,

Je n'ai pas manqué de porter à la connaissance du Saint Père la noble et filiale expression de ros sentiments à son égard, expression dont voua avez bien voulu m'honorer lors que j'ai eu le bonheur de voua rencontrer à Varsovie. Cette communication extrait autant plus au nombre de mes de'voirs que je ne savais que trop bien quelle grande consolation elle aurait procuré' au Saint Père par on temps ou les consolations sont si rares pour lui.

Voilà ce que son Eminence le Cardinal Secrétaire d'Etat rient de repondre a ma communication par la missive du 30

Juin, N.92925 tout dernièrement arrivée: "Ito preso con pineere conoscenda di quanto Ella mi significa circa la pro fonda fede e pieta del Generale Haller e non ho mancato di informarne il Santo Padre, rappresentadogli in pari tempo i sentimenti di fiale derozione e gratitudine espressi dal medesimo. Sua Santita li ha molto graditi et si augora che, grazie alla sua cooperazione siano mantenute diligent mente le pratiche religiose traie trappe polache".

La lettre de son Eminence n'arrive précisément quand de plusieurs côtés on s'adresse à moi, comme au représentant du Saint Siège, avec les plus instantes implorations de secours au nom de l'humanité et de la Réligion. Amis de la Pologne dès ma première jeunesse et jamais comms à présent après voilà bien des mois passés au milieu de votre noble Pays, c'est avec une certaine préoccupation que je m'apercerais que les bruits les plus défavorables aux Polonais et à la Pologne non seulement arrivent à moi, mais se répandent aussi très largement même dans les endroits les plus élevés et les plus amis. Sans y croire le Saint Père en est préoccupé lui même: c'est d'hier /je vous le dis tout confidenciellement/ une dépêche de Cardinal Secrétaire d'Etat qui me dit: "Informes vous par la crédibilité des excès polonais contre Ukrainiens et Ruthènes annoncés par des dépêches de Suisse et d'Amérique. "Comme vous le voyez; le Saint Siège commence par révoquer en doute la crédibilité elle même des bruits qui arrivent à lui, mais ils les entend arriver des plus différents côtés et de bien loin. La dépêche n'entre en aucun détail, mais les suppliques qu'on adresse à moi n'en donnent que trop nombreux. Ce qui parfois me frappe c'est leur substantielle concordance, c'est aussi la qualité absolument supérieure de

quelqu'un parmi mes repliants; quelque fois aussi la sérénité et le calme qu'il gardent. En voilà un exemple; je ne fais que oopier. "Il est assez naturel quoique bien pénible pour la population que les soldats doivent prendre de quoi vivre aux paysans et personne ne trouverait à se plaindre de ce procédé. Mais ce qui se passe dans presque tous les villages occupés par l'Armée Polonaise est si contraire au droil des gens et à tous les principes d'humanité, qu'il est impossible de le souffrir sauf protestations "et plaintes".

Il est tout à fait superflu de vous dire, Mr. le Général, que je reçois tout ce qu'on me dit, m'écrit avec toutes les reserves et avec le plus larges beneficium inventarii; c'est une disposition naturelle qui ast en moi sauf moi; mais quand il s'agit de la Pologne, que j'aime, cette disposition réagit avec plus de force et me rend plus difficile à croire. Ce n'est qu'un sentiment de loyauté comme aussi l'estime et la confiance que vous m'inspirez qui me fait voua informer de ce que j'entends? Je ne ferai encore que copier.

"A la prise de chaque village les soldats les pillent de fond en comble, on emporte le bétail, le bié les chevaux, toutes les épargnes des villageois. Tout l'argent caché, ou enfoui lié ordinairement, est enlevé aux paysans par des menacés de mettre le feu à leurs fermes. De la dès incendies fréquents; on évalue par exemple la somme d'argant extorquée de cette manière aux malheureux habitants du tout petit village de Hrebince prés de Zolkra à 40.000 Cour. On fait battre les villageois mime d'un âge avancé pour les forcer d'avancer s'ils ont des armes. Il y a eu des cas ou les soldats ont viclé les filles du villags /entre autres Mogilany/.

Un autre ajoute ce qui suit:

Seulement à Dabie près de Cracovie se trouvent près de dix mille Ukrainiens presque tous paysans arrachés à leurs terres quand celles-ci avaient le plus grand besoin de leur présence. La probité et les vertus sociales chez les fonctior naires publiques polonais semblent tombées bien en bas. Dans les bureaux de la poste on détruit sans scrupules les lettres écrites en langue ukrainienne; les dépêches ne sont pas reçues mime si écrites en lettre latines. La haine nationale devient toujours plus profonde, plus ardente; un abîme se creuse entre Polonais et Ukrainiens. "Un autre encore: "Le plus de souffrance comma de violance est réservé à 1 "Eglise et au clergé catholique de rite grec. Avant peu de jour /la lettré est du 8.Vil/ a été emprisonné le doyen de Komarno très conu par sa priété et par son zèle apostolique; un autre doyen est aussi emprisonné à Léopol /peut être s'agit il du Rev.Cehelsky j vicaire général du diocege de Léopol du quel on me parle ailleurs et tout dernièrement ont au a pris et anulé le curé de cathédrale grèque de Przemyœl dr.Bohaczewskyj homme apostolique". La façon cruelle dont sont traités nos prêtres touche profondement: on est arrivé à mettre les prêtres avec les prostitutes. On fait monter jusqu'à 200 les prêtres emprisonnés; quelqù un a été aussi tué. Ainsi bien d'églises sont fermés, bien des fidèles prives de toute assistance spirituelle; pas de sacraments pour les mourants, pas de bénédictions pour les morts".

D'autres /et les recourants ne sont pas seulement des écclesiastiques mais aussi des laiques/ me disent les malheurs de toute sorte infligés su religieux Basiliens, surtout à ceux des deux monastères de Zorkwa et de Krechiwo, ou on aurait tout pris, tout emporté ce qui pouvait être emporté: argent,

meubles, habillements, linges, lits, livres et notamment toute la bibliothèque de Krechiwo avec plusieurs précieux manuscripts; et tout ce ci sous les yeux et les ordres des officiers ou des fonctionnaires, d'un Mr.Mrockowski chef des gendarmes. Ce feraient du nombre de 42 les religieux /entre eux les novices avec un domnage tout particulièrement grave/ chassés de leurs maisons, dénués de tout, mis dans l'impossibilité de toute vie religieuse, privés de toute liberté et detenus d'une façon aussi tourmenteuse qu'indigne de leur oonditii de prêtres et de religieux à tout catholiques vénérable. Cependant aucun procès, aucun jugement aurait été formé contre eux qui prostent tout hautement leur complète innocence.

Je vous demande bien pardon, Mr. le Général, d'avoir tant pris sur votre temps si précieux, et cela pour entretenir par des choses si désagréables et peut être en grande partie fausses ou exagérées. Mais je crois faire non devoir en les disant à aui comme vous est en etat de faire les oppérations prévisions, si encore il y eu a à faire; parceque je sais trop bien que si des choses déplorables se produisent quelque part, cela ne peut arriver que contre votre volonté et contre vos ordres.

Je pense aussi cpe vous allez me donner de meilleurs renseignements et la positive assurance d'ordres peut être tout dernièrement donnés et de mesures prises pour alléger autant que possible les conséquences de la guerre et de l'occupation militaire et pour rendre les justices éventuellement due aux plaintes qu'elles provoquent. Je serais heureux de pouvoir donner de telles informations à Son Bminence le Cardinal Secrétaire dltat de sa Sainteté surtout pour ce qui touohe aux personnes des religieux et des prêtres, aux églises et à l'assistance religieuse des fidèles.

Je vous prie, Mr. le Général, de vouloir bien agréer mes hommages, mes remerciements et l'expression de mes sentiments les leilleurs.

A. Ratti
Archéveque de Lepainte
Nonce Apostolique

AAN. Warszawa. Kolekcja odpisów dokumentów. – Sygn. 59. – K. 135–140.

№ 136
ПРОТЕСТ КАРПАТО-РУСЬКОГО КОМІТЕТУ ПРОТИ РІШЕННЯ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІДНОСНО СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

21 липня 1919 р.

Le Conseil Suprême des Alliés a décide de remettre définitivement la Galicie Orientale, c'est-à-dire des territoires habités en majorité écrasante par des Russes, aux mains de l'administration civile polonaise. Le Comité Carpatho-Russe considère cet acte comme une violation directe du principe de libre disposition des peuples; cet acte sera également vivement ressenti par tous les Russes qui ont versé leur sang pour la libération de leurs frères des Carpathes.

Une incorporation par la violence des Carpatho-Russes dans un Corps d'État non russe ne peut être et ne sera jamais une solution définitive de cette question. Cette incorporation préparerait tout au plus la voie à une irrédentisme national; la situation sera la même qui existait avant la guerre en Alsace-Lorraine et dans les territoires italiens de l'Autriche.

En partant clé ce point de vue, le Comité Carpatho-Russe continue à s'en tenir au droit, pour les Carpatho-Russes, de

disposer librement de leur sort et de manifester leur volonté au moyen d'un plebiscile.

Toute autre disposition qui ne s'accorderait pas avec la libre volonté du peuple ne saurait être regardée par le Comité que comme une décision provisoire et non définitive.

Le Président du Comité Carpatho-Russe
Dimitry Markoff

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 871–872.

№ 137
ДОПОВІДНА ЗАПИСКА НАЧАЛЬНОЇ КОМАНДИ ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ МІНІСТЕРСТВУ ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ ВІДНОСНО ЗВЕРНЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ ЗУНР ДО ЛІДЕРА РАДЯНСЬКОЇ УГОРЩИНИ БЕЛА КУНА З ПРОПОЗИЦІЄЮ УТВОРЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В ГАЛИЧИНІ

24 липня 1919 р.

Przesyła się przy niniejszym w załączeniu, przesłaną przy raporcie attaché wojskowego P.P. w Bernie, za Nr. 393 z dnia 10/VII, tą odzmę grupy poltyków ruskich do Beli Kuhna z propozycją utworzenia przy jego pomocy sowieckiej republiki, obejmującej Galicję i stojącej na platformie socjalizacji i walki klas.

Rotm. Górka komunikuje jednocześnie, że znany z wrogich nam wystąpień na wiecach sjonistów żydowskich baron Wasilko przyjeżdża 10 lipca do Berna.—

Haller m.p.
Pułkownik.

NACZELNE DOWODZTWO WOJSK POLSKICH L.Dz.1166/T2 dnia 24/VII 1919 r.

Streszczenie sprawozdania przesłanego przez grupę nienazwanych zachodna aksaińskicn polityków w Wiedniu do Beli Kuhn.

Grupa pragnie za pośrednictwem Beli Kuhn doprowadzić do szybkiego połączenia z ukraińskim rządem sowietów w Kijowie (widocznie rządem d-ra Rakowskiego) pod pewnemi warunkami: grupa wierzy, że potrafi za sobą pociągnąć chłopów i robotników zaćhodniej Galicji i uważając system sowietów za jedyną dzisiaj możliwą formę organizacji państwowej staje na stanowisku socjalizacji i walki klas. Wzamian za to grupa żąda połączenia całego etnograficznie ukraińskiego terytorjum w niezależną republikę sowiecką, z gwarancją zupełnej kulturalnej i ekonomicznej autonomji dla mniejszości narodowej nie wyłączając żydów: rząd (t.j. rząd Rakowskiego) miałby się składać wyłącznie z Ukraińców i z takich zachodnio-ukraińców, którzy przyjmują bez zastrzeżeń system sowietów. Język państwowy musiałby być ukraiński, rady chłopskie i robotnicze musiałyby mieć skład proporcjonalny na zasadzie narodowościowej zachodnio-ukraińskie wojska (które teraz walczą przeciw wschodnio-ukraińskim) należałoby połączyć z tymi ostatnimi (sowieckimi) i zacząć dwie ofenzywy, jedną przeciw Polakom w Galicji i na Wołyniu, drugą przeciw Rumunom w Bukowinie i Galicji. Grupa jest przekonana, że potrafi przeprowadzić połączenie tych dwóch armji. Rząd Petlury i Hołubowicza natychmiast obalony: jeżeli dostarczenie pieniędzy i amunicji może być zagwarantowane,

grupa rozwinie propogandę na szeroką skalę we Wschodniej Galicji i północno-zachodniej Bukowinie z celem zorganizowania ukraińskich chłopów i robotników na zasadach sowietów. Aż do czasu kiedy połączenie z teraźniejszym rządem wschodnio-ukraińskim w Kijowie da się uskutecznić, grupa skłania się do stworzenia prowizorycznego rządu zachodnio-ukraińskiego w Budapeszcie albo Karpatach ukraińskich. Grupa także skłania się do zawarcia konwencji wojskowej i ekonomicznej z rządem sowietów w Moskwie i Budapeszcie, a w szczególności do zaopatrzenia wielką Rosję w żywność. Grupa także gotowa jest dopomódz do obalenia obecnej reakcji w Europie pod warunkiem, że zupełna suwerenność ukraińskiej republiki sowieckiej w Kijowie będzie uznana. Grupa na koniec żąda aby powyższe propozycje były telegrafem bez drutu przesłane Rakowskiemu, Leninowi i Troekiemu, by jaknajprędzej mogła z tymi ostatnimi zdobyć kontakt.

Dokument powyższy datowany jest z Wiednia 13 czerwca 1919 r. Za zgodność: (podpis nieczytelny)

Ukraine and Poland. - Vol. 1. - P. 226-228.

№ 138
ВІДОЗВА УРЯДУ ЗУНР "ДО ВСІХ КУЛЬТУРНИХ НАРОДІВ І ЇХ ПРАВИТЕЛІВ"*

23 липня 1919 р.

Постановою Найвисшої Ради Антанти з дня 25. червня 1919 дано Полякам дозвіл, заняти Східну Галичину в цїли охорони населення перед большевицькими бандами, як сказано в тім рішенні, хоч там большевицьких банд ніколи не було.

За короткий час вспіли Поляки так знищити Східну Галичину і більшість єї спокійного населення, що большевицькі банди в Росії не вспіли доконати такого знищення навіть за рік свойого панування. Майже всю українську інтеліґенцію вивезли або вистріляли, а то в тій цїли, щоби в разї зарядження плєбісциту народ остав без провідників. Те саме зробили зі свідомійшими селянами і міщанами української національности. Все те роблять під претекстом, щоб українські війська не знущали ся над польськими закладниками, хоч Українці не вивезли з Галичини нї одного цивільного Поляка. Знущання Поляків над українським населеням доходять до тої міри, що женуть до тяжких робіт при окопах навіть 70-літних українських пань з інтеліґенції, як се стало ся н.пр. в Підберізцях (пов. Львів) зі старенькою женою тамошного пароха. Хоч Східна Галичина не призната ще Полякам, зарядили вони безправно військову бранку чотирох

*) Внизу дописано Є. Петрушевичем: "Повисшу відозву пересилаю в цїли "поширеня її по радіо".

річників українського і жидівського населення, що офіціяльно оповістили плякатами.

Села Східної Галичини вже опустіли від українського мужеського населення; остали тільки голодуючі жінки, діти і старці; у тих нещасливих жертв переводять Поляки безустанні ревізії так, що в цілім краю ширить, навіть діточі і останки хліба так, що в цілім краю ширить ся голодовий тиф. Щоби винищити голодом українське населення, не завагали ся польські війська викосити на пні зелене збіже на великих просторах околиць Болшівця і Галича аж до Бурштина та в інших місцевостях краю — практика не уживана від середних віків!

В околиці Мельниці полське військо запрягає Українців і Жидів до підвод до воження сїна. Українських урядників, які залишили ся вкраю, примушують складати присягу за вірність Польщі хоч Східна Галичина Польщі ніким не признана. Інакше позбавляють їх хліба так, що тисячі українських урядничих родин наражені на голодову смерть. Інтерновані Українці поміщені в підземних льохах і пивницях, виморені голодом так, що виглядають як кістяки.

З двох тисяч українських полонених жовнїрів взятих в полон в однім Чорткові, остало при життю всего двіста. Рівночасно з тим винищуванням українського племенї на його землі йде винищування української культури. Українські книжки і бібліотеки палять, печатання нових українських книжок не допускають, українську пресу і всї видавництва нищать, а в столиці краю не дозволяють видавати ні одної української часописи!

Такий систем панує в цїлім краю. Він викликає анархію і ненависть, яких нема нігде в Европі. Коли засади, в імя яких Правительства Антанти вели сю війну, не

є іронією, то просимо негайно окуповати Східну Галичину яким-небудь чужоземним військом, аби тільки не польським. А покищо просимо Правительства всіх культурних Держав, щоби вислали свої слідчі комісії до Східної Галичини. Ті комісії не можуть забувати, що кождий що в Східній Галичині зізнає щось проти Поляків буде знищений по тяжких муках. Для того зізнаючим про польські надужиття треба забезпечити можливість виїзду за границю.

В імя культури і цивілізації, в імя засад і кличів, під якими Антанта провадила і виграла сю війну, в імя звичайних людських почувань, просимо Правительства культурних Держав Світа освободити Східну Галичину від давно небувалих тортур, яких там допускають ся Поляки, що забрали Галичину не своїми силами але виключно чужою допомогою.

В місци постою Начальної Команди Галицької Армії, дня 23.VII.19

За галицьке правительство:

Др. Евген Петрушевич

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 3, арк. 226–227. Машинопис. Оригінал.

№ 139
ТЕЛЕГРАМА ПОЛЬСЬКОГО ДЕЛЕГАТА НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ РОМАНА ДМОВСЬКОГО ЗАСТУПНИКУ МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ВЛ. СКШИНЬСЬКОМУ ПРО ПРОЕКТ ДОГОВОРУ ВІДНОСНО СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

1 серпня 1919 р.

Конфиденциально

Подкомиссия Ле Рона заканчивает редактирование договора о Восточной Галиции. Граница пройдет, вероятно, восточнее Перемышля более или менее прямо с севера на юг. Галиция должна иметь своих представителей в варшавском сейме, которые будут избираться так же, как на других польских территориях. Против этого пункта до сих пор возражают англичане. Выборы в галицийский сейм-всеобщие, пропорциональные, без различия пола. Полномочия сейма более или менее соответствуют предложениям, сделанным мной и Падеревским. Исполнительная власть будет сосредоточена в руках губернатора, назначаемого главой Польского государства. Губернатор имеет право вето в отношении законопроектов сейма. Вето отменяется, если сейм примет решение повторно двумя третями голосов. В подчинении у губернатора находится своего рода местный кабинет министров: эти министры ответственны перед сеймом, губернатор не ответствен.

Галиция будет иметь свой бюджет. Доход будет складываться из определенной части некоторых категорий государственных налогов, которые будут поступать в местные кассы. Более точного определения еще не имеется.

Англичане требуют, чтобы государственные владения Галиции считались ее собственностью. Я надеюсь, что

удастся противостоять этому. Они требовали также, чтобы законодательство в области свободы печати, собраний и организаций находилось в руках местного сейма. Однако они согласятся, чтобы это право осталось в руках варшавского сейма при условии, что изменения в законах по этому вопросу будут действенными в Галиции только в том случае, если они получат не только общее большинство голосов, но и большинство голосов представителей Галиции в центральном сейме.

В начале будущей недели меня вызовут в подкомиссию для прочтения последней редакции договора. С этой редакцией, очевидно, согласятся французские, американские, итальянские и японские делегаты; против выступят английские делегаты, которые хотят насколько возможно ослабить связь между Галицией и Польшей, чтобы ее можно было разорвать в любой момент. Я считаю, что проект подкомиссии является максимум того, чего мы можем добиться. Я намереваюсь согласиться с ним с оговорками, чтобы не дать возможность англичанам возобновить дискуссию в комиссии и в Верхнем совете.

Скарбек, Домбский и Лёвенхерц выступили с предложением предоставить автономию всей Галиции с целью обеспечения полякам большинства. Я не считаю возможным поддерживать это предложение. Оно, по моему мнению, не имеет никаких перспектив.

Пишон вчера заверил меня, что он займется вопросом скорейшей эвакуации немцев из Сувалкской губернии с обеих сторон демаркационной линии.

На этих днях Верховный совет назначит комиссию по проведению плебисцита в Верхней Силезии. Только тогда будут предприняты и там шаги по эвакуации, что касается тешинской проблемы, то я категорически настаиваю на плебисците.

Прошу обратить внимание на корреспондента "Нью-Йорк Геральда" Меккензи, который пишет смехотворные глупости о положении в сейме.

Дмовский.

Печатка Польського посольства в Парижі

Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – Т. 2. – С. 291–292.

№ 140
ЛИСТ МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ АРТУРА БАЛЬФУРА З ПАРИЖА ЛОРДУ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ВІДНОСНО СТАТУСУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

12 серпня 1919 р.

My Lord, PARIS, August 12, 1919

With reference to Your Lordship's despatch No. 5137 (106515/W/55) of the 31st ultimo asking what reply should be returned to the request of the Ukrainian Delegation for the appointment of a British Commission of investigation on the alleged atrocities in Eastern Calicia, I have the honour to suggest that since the Peace Conference is working out a scheme of autonomous government in Eastern Galicia which it is hoped will prove a satisfactory provisional settlement, it would be wiser to allow the Eastern Galicians to rely on their own efforts rather than to embark on a special interference on the part of His Majesty's Government or other Foreign Powers.

Under the scheme free scope will be given to the people of Eastern Galicia to express their sentiments and give effect to their political desires in a constitutional manner.

I am, etc.,
(for Mr. Balfour)
EYRE A. CROWE

DBFP. First series. – Vol. 3 – P. 872.

№ 141
ІНФОРМАЦІЯ ДР. ЛОРДА НА ЗАСІДАННІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО РЕКОМЕНДАЦІЇ ПОЛЬСЬКОЇ КОМІСІЇ ЩОДО СХІДНОГАЛИЦЬКОГО ПИТАННЯ

13 серпня 1919 р.

DR. LORD: The Polish Commission has had for some time three problems on its hands, none of which it seems to get finished. The East Galician question is almost ready for report; in accordance with instructions from the Supreme Council we have drafted a kind of treaty containing the outlines of the constitution for Eastern Galicia as an autonomous province of Poland. That draft is in the hands of the Redaction Committee now, which is going to confer with us this afternoon about it.

MR. WHITE: What is the question, in a general way?

DR. LORD: That Eastern Galicia should be under the sovereignty of Poland, provisionally, until a consultation of the population some time in the future, the date of which we are precluded from making any recommendations about. That

during this provisional regime the country should have the most complete guarantee for the racial, linguistic and religious rights of the different populations there, and as wide a measure of local autonomy as seems practicable.

We are proposing a local diet, a local cabinet of ministers responsible to the diet, and an independent judiciary – on the whole, a kind of provincial autonomy.

On the other hand the Polish government will have control; they are represented by a governor who will have the veto on the diet. And in other ways we are trying to make Poland able to keep order in that rather turbulent and distracted country.

There is one difficulty. I hear that Mr. Paderewski is coming back in a day or so, and I understand that he is coming back to attack the whole arrangement, that is, in so far as it does apply to an eventual plebiscite. The Poles do not object to the autonomy, but they object to the uncertainty that they will feel from the fact that in ten or fifteen years nobody is going to know quite what is going to be the definitive status of this country.

MR. WHITE: Why must they wait so long?

DR. LORD : Well, that is just the opinion.

MR. WHITE: What are the arguments now? That they cannot tell now what they want?

DR. LORD: Partly that, and partly that the country has got to be pretty thoroughly reconstructed; that it would be a matter of ten years, probably, and it has suffered terribly from the war; it has been conquered four or five times, and there is a big work of reconstruction to be carried out there, and we think also that a big work of education should be carried out. The people are frightfully ignorant – the great majority

illiterate, and it seems it would be only the part of wisdom to give them a certain time to acquire more education and maturity.

PPC. – Vol. 11. – P. 380–381.

№ 142
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ КОМІСІЇ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІДНОСНО ПИТАННЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

20 серпня 1919 р.

Discussion du rapport présenté par la Sous-Commission.

Le Président prie le Général Le Rond de vouloir bien rendre compte des travaux de la Sous-Commission.

Le Général Le Rond dit que la Sous-Commission s'est efforcée de connaître les vues de tous les éléments de la population galicienne. Elle a entendu quatre fois la Délégation polonaise qui s'est fait une fois accompagner de représentants des Polonais de Galicie. En ce qui concerne la population ruthène, la Sous-Commission n'a pu que s'adresser aux membres galiciens de la représentation ukrainienne à Paris; ils ont refusé de se présenter devant la Sous-Commission, alléguant qu'ils ne pouvaient reconnaître le principe de la décision du Conseil des Ministres des Affaires étrangères, en date du 25 juin, relative à la Galicie. Toutefois, M. Paneyko, dont le retour à Paris est imminent, a télégraphié pour demander à être entendu avant la remise du rapport au Conseil suprême. Peut-être sera-t-il encore possible de lui donner satisfaction.

Les Israélites, par contre, ont comparu devant la Sous-Commission à laquelle ils ont exposé leurs vues. Les Carpatho-Russes ont également été entendus.

La Sous-Commission a donc conscience d'avoir fait tout le possible pour entendre tous les intéressés, et si elle n'y a pas pleinement réussi, la faute en est aux Ruthènes qui se sont jusqu'à présent toujours refusés à accepter le principe de la décision du Conseil.

Le Lieut-Colonel Kisch dit que la Délégation britannique a l'intention de formuler des propositions nouvelles, dans l'espoir de réduire le nombre des points sur lesquels on n'a pu parvenir à l'unanimité, sinon même d'arriver à une entente complète.

Le Délégué britannique se déclare prêt à abandonner la rédaction anglaise de l'article 2, l'article 41 et la clause additionnelle à la proposition relative á l'etablissement du regime définitif, si les autres Délégations acceptent d'insérer cette proposition sur laquelle tout le monde esl d'accord, à la fin de l'article 2. Par contre la Délégation britannique doit maintenir son texte pour les articles 12 (législation agraire), 16 (représentations à la Diète dr Varsovie) et 38 (service militaire).

Le Dr. Lord *(États-Unis d'Amérique)* ne croit pas qu'il soit possible d'accéder au désir du Délégué britannique, parce qu'en insérant dani le corps du Traité la proposition relative à l'établissement du régime définitif, la Commission outrepasserait le mandat qui lui aurait été donné. Mais on pourrait suggérer au Conseil, s'il approuve cette proposition, de l'insérer à la fin de l'article 2. Cela pourrait constituer une base d'accord.

Le Général Le Rond propose la rédaction suivante:

'En ce qui concerne l'établissement d'un régime définitif, la Coimmission croit devoir soumettre au Conseil suprême la proposition suivante, qui, si elle recevait l'approbation du Conseil, pourrait être insérée à la fin de l'article 2.'

D'autre part, une note serait mise à la fin de l'article 2, renvoyant à la proposition additionnelle au Traité.

Après un échange de vues, la Commission se met d'accord sur cette formule. La Délégation britannique retire en conséquence son addition á l'article 2, l'article 41, et la clause additionnelle à la proposition relative à l'établissement du régime définitif.

Le Lieut-Colonel Kisch, commentant la divergence relative à l'article 12, dit que la Délégation britannique n'entend pas confier la réforme agraire à la Diète de Galicie, mais seulement empêcher qu'elle ne puisse être imposée aux Galiciens sans le consentement de la Diète.

Le Dr. Lord *(États-Unis d'Amérique)* demande si la proposition britannique doit s'entendre dans ce sens que la Diète de Galicie n'aura sur la réforme agraire qu'un droit de veto, ou désire-t-on qu'elle puisse collaborer á l'exécution de cette réforme?

Le Lieut-Colonel Kisch précise qu'il n'entend pas donner aux Galiciens le droit de rédiger leur loi agraire, mais seulement celui de s'opposer à l'adoption d'une loi qu'ils jugeraient contraire à leurs intérêts. Il espère que la Commission voudra bien se rallier à son point de vue.

Le Général Le Rond objecte que la proposition du Délégué britannique risque de retarder sensiblement le moment où la loi agraire sera appliquée en Pologne.

Le Lieut-Colonel Kisch estime que les Galiciens sont, sur cette question, les meilleurs juges de leurs intérêts. Si la réforme agraire était acceptée par la Diète de Galicie, son exécution resterait entre les mains du Gouvernement polonais qui administre le pays.

Le Général Le Rond dit qu'il n'est pas à craindre que les Polonais veuillent imposer à la Galicie une législation qui ne serait pas faite pour elle, car l'exécution de la réforme agraire sera assurée par des commissions locales où les paysans auront la majorité.

Le Lieut-Colonel Kisch juge impossible de ne pas laisser aux Galiciens voix au chapitre sur une question qui passionne au plus haut degré la population rurale.

L'inconvénient provenant du retard apporté à l'application de la loi agraire n'est pas bien sérieux, car la rélorme ne sera pas achevée avant quinze ans.

Le Marquis Della Torretta *(Italie)* se demande s'il ne serait pas possible d'arriver à un accord sur la base d'une distinction entre la législation elle-même et les dispositions d'application. Peut-être également pourrait-on accorder à la Diète de Galicie une sorte de droit de contrôle a posteriori, qui ne mît pas obstacle à l'entrée en vigueur de la loi.

Le Dr. Lord *(États-Unis d'Amérique)* craint qu'il ne soit pas possible d'arriver à un accord au sein de la Commission. Il suggère de laisser au Conseil suprême le soin de se prononcer entre la thèse de la Délégation britannique et celle des autres Délégations.

La Commission se range à cette manière de voir. Deux rédactions restent donc en présence sur l'article 12, ainsi que sur les articles 13 et 38.

L'ensemble du rapport est adopté.

Le Président, avant de lever la séance, tient à remercier la Sous-Commission, ainsi que son Président, des remarquables travaux qui ont abouti à l'élaboration du rapport qui vient d'être approuvé.

La séance est levée à 19 heures 25.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 872–875.

№ 143
РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ В "УКРАЇНСЬКОМУ ПРАПОРІ", ПРИСВЯЧЕНА ДОЛІ ЗАХІДНИХ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНИ

20 серпня 1919 р.

Наше засадниче становище що до українського державно-правного питання подали ми у вступній статті першого числа "Укр. Прапора". Є ним повна державна самостійність Української Народної Республіки, сполука всіх українських земель в одну державну цілість, змагання до створення тісного державного союза з сусідними державами, в першій мірі з відновленю московською демократичною державою і з чесько-словацькою республікою.

Ми без застережень всеукраїнські самостійники і як такі противники всяких сепаратистичних стремлінь, які могли би повстати серед нас і які змагали би до цього, чи навіть годилися на це, щоби частини українських земель остали поза українським державним організмом. Такі стремління і подібні струї, о скільки би вони коли небудь і в якій небудь формі виринули серед нашої суспільности, знайдуть у нас все безпощадних противників.

Це дотичить передусім українських західних областей, що входили давніще в склад Австрії. Ні українські час-

тини Галичини, ні українські частини Буковини не можуть і не сміють для нас пропасти, не сміють опинитися поза рамами одноцільної української держави, хоч би нам Поляки або Румуни давали і як найширшу національно-територіяльну автономію. Про це, щоби бувша австрійська Україна творила окрему державу чи сурогат держави, нема і мови. Ми не хочемо такого штучного, неживотного твору, не хочемо двох Україн, тільки одної для цілого українського народа.

Але ми при тім і люде реальні, що привикли числитися з довершеними фактами і з дійсним життям. А довершені факти і дійсне життя під цю пору для нас далеко не рожеві. На Надніпрянщині майже безмежний хаос, який не знать коли скінчиться і яку остаточну принесе розвязку, хоч віримо, що зможемо таки виратувати з нинішньої тьми кромішньої нашу найбільшу дорогоцінність – українську державність.

Західні українські области в чужій окупації. О скільки знаємо, доля Буковини так як би рішена мировою конференцією, на щастя не зовсім в нашу некористь, бо Румунам признано тільки деякі окраїни української етнографічної території з містом Чернівцями. Решту української Буковини застерегла собі антанта для себе і віддасть її Росії, зглядно Україні, коли вона устоїться. Про це, щоби ця частина українських земель припала Польщі, не має очевидно мови.

Справа східньої Галичини ще досі не поширена. Вона вправді знаходиться в польській (Покуття хвилево в румунській) окупації і Поляки одержали право уладження тимчасової адміністрації, але державно-правна будучність цих частин України ще досі не вирішена. Якраз радить над нею субкомітет так званої польської комісії Камбона з цілю випрацювати окремий тимчасовий статут для східньої Галичини без остаточного преюдиковання її прав-

но-державної будучності. Знаємо, що цей субкомітет відбув вже ряд нарад і кликав на свої засідання представників східньо-галицьких Поляків, східньо-галицьких Жидів і москвофілів; кликав і наших, але наші заявили, що в нарадах участи не візьмуть і заложили протест проти віддання хоч би хвилевого заряду східньої Галичини Полякам.

Такий протест з боку нашого представництва в Парижі самозрозумілий і конечний, бо ніхто з нас ніколи не згодиться і ніколи не підпише договору, яким признано би хоч би невеличкі частини української землі нашому історичному противникові – Полякам. Стоїмо і стояти мемо на становищі, що українська земля зможе належати тільки до української держави і не запускаємося навіть в пересправи над цим питанням.

Інша річ, чи вповні оправдане нашим теперішним положенням негативне становище нашого представництва в Парижі і наших державних чинників що до самої участи над статутом для Східньої Галичини. По нашій думці: ні. В комісії Камбона ні в її субкомітеті нема ні одного Поляка і Поляки так як і Українці є тільки предметом нарад і нічого більше. Справа не дотичить цілого українського народа, ані цілого польського, лишень цих його частин, що мешкають в східній Галичині. Рішеня мають мати виключно значення тимчасового зарядження без признання Полякам суверенності. Комісія і субкомітет вислухують тільки голосу кожної сторони, з окрема на зовсім окремих засіданнях так, що сторони зі собою не стикаються і зі собою не переправляють. По вислуханню опінії кожної сторони що до всіх важніщих справ, субкомітет і комісія видадуть свої остаточні рішення, які проголосить найвища рада п'ятьох.

Супроти того, здається нам, що маємо слушність, коли вискажемо погляд, що наше представництво а радше представники галицьких Українців в Парижі повинні безпо-

середньо зіткнутися з субкомітетом і з комісією Камбона і крім відповідних внесень і матеріялів на письмі повинні особисто устно мотивувати наше становище і наші домагання.

В такій акції наших представників в Парижі ми не бачимо ніякої зради українського народа і української держави – тільки самозрозуміле змагання допомогти галицьким Українцям, що гинуть нині сотками тисячів під безмилосерною польського окупацією і десятками тисячів заповнюють польські в'язниці, вирватися зі страшного пекла, як неменше допомогти до віднови і відбудови нашого публічного життя в східній Галичині. В тих наших заходах, подиктованих чисто людськими оглядами без потреби зрікатися нашого засадничого становища в питанню східньої Галичини, знайдемо чейже зрозуміння серед членів мирової конференції, чим приспішимо ратунок соток тисячів наших братів і сестер, що від місяців вижидають ратунку зі свого теперішнього страшного положення.

Український прапор. – 1919. – 20 серп.

№ 144
ЛИСТ ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ГАЛЛЕРА МІНІСТЕРСТВУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПОЛЬЩІ ЩОДО ПОСЛАННЯ АПОСТОЛЬСЬКОГО НУНЦІЯ АРХІЄПИСКОПА АХІЛА РАТТІ

21 серпня 1919 р.

W załączeniu przesyłam pismo nuncjusza apostolakiegp ks. arcybiskupa Ratti ego w sprawach skarg Rusinow na zachowanie się naszego wojska w Galicji wschodniej z uprzejmą prośbą o poczynienie odpowiednich starań, by

błedne informacie sprostować oraz rownocześnie zwrocić uwagę Stolicy Apostolskiej na te wszystkie straszne przejścia, na jakie była narażona ludność polska w Galicji wschodniej ze strony wojska ukraińskiego oraz jego czynników kierowniczych. Załączam rowniez i swoją odpowiedź, niewchodzącą w meritum sprawy.

podpis J. HALLER

Pieczęć: Dowództwo Armji Generała Hallera.

AAN. Warswava. Kolekcja odpisów dokumentów. – Sign. 59. – K. 134.

№ 145
ВІДПОВІДЬ ГЕНЕРАЛА ЮЗЕФА ГАЛЛЕРА НА ЛИСТ АПОСТОЛЬСЬКОГО НУНЦІЯ АРХІЄПИСКОПА АХІЛА РАТТІ

21 серпня 1919 р.

Monseigneur,

Je ne saurais assez vous remercier de la confiance que vous m'avez témoigné en me communiquant les appréciations du Saint-Père sur mon Armée.

Je saisis l'occasion bienweillante que voua he procurez ainsi pour vous prier respectueusement de vouloir bien porter à la connaissance de Sa Sainteté que ma préoccupation la plus impériese et de tous mes instants a été d'inculper aux troupes sous mes ordres la foi chrétienne.

Je crois m'être acquitté sans défaillance de ce devoir et avoir obtenu un résultat appréciable s'il faut en juger par les attaques fréquentes auxquelles mon Armée se trouve

actuellement en butte de la part des francs-maçons, des Juifs et en général de tous les ennemis de la chrétienté.

Ceux-ci voient s'élever avec enxieté cette nouvelle puissance catholique dans l'Europe Orientale et leur crainte se traduit et se confirme par nombreuses provocations auxquelles ils se livrent contre mes détachements.

Je ne saurais réfuter des lors tous les reproches faits à mes soldats sur la façon de se comporter envers la population ruthéne prise à tort bien souvent pour population ukrainienne et particulièrement envers le clérgé catholique de rit s grec, mais je veux constater que la conduite de mes détachement était de chévaleresque manière de combattre, de la clemencé qu'ils ont toujours eu envera un ennemi vaincu et du respect qu'il témoigne du droit des peuples.

Depuis le 2 Juin 1919 le front de Galicie n'est plus sous mes ordres personnels mais les comptes-rendus que m'adressent les Généraux de mon Armée, Commandants des Divisions bleues encore engagées sur ce front attestent que cette population ruthène loin d'être persécutée comme se plaisent à le présenter les ukrainiens, les accueillent au contraire avec un enthousiasme indescriptible ce qui prouve suffisamment combien elle est lasse des procèdes arbitraires ukrainiens et de cette anarchie bolcheviste.

Veuillez déposer aux pied de sa Sainteté l'expression de mon estime filiale et de ma soumission.

Veuillez agréer, Monseigneur, l'expression et l'assurance de nés sentiments les plus respectueux et l'homnage de mon profond respect.

AAN. Warszawa. Kolekcja odpisów dokymentów. – Sign. 59. – K. 140. Машинопис. Копія.

№ 146
ТЕЛЕГРАМА ГОЛОВИ МІЖНАРОДНОГО КОМІТЕТУ ПО ЗАХИСТУ НАФТОВИХ ІНТЕРЕСІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ, ФРАНЦІЇ, БЕЛЬГІЇ І СОЮЗНИКІВ У ГАЛИЧИНІ ЧАРЛЬЗА ПЕРКІНСА, ПЕРЕДАНА ПОЛЬСЬКОЮ ДЕЛЕГАЦІЄЮ АРТУРУ БАЛЬФУРУ

22 серпня 1919 р.

After many years of uncertainty regarding the future of British oil interests in Galicia our Companies are now enabled to restart their business owing to protection afforded them by an orderly Polish Goverment and its disciplined troops. Unfortunately the establishment of a threatened provisional regime for Eastern Galicia makes it impossible for us to execute our important schemes and invest fresh capital in order to recover the losses sustained by British Companies during the war as also to develop our oil properties. Our Committee cannot agree to any provisional arrangement because they are detrimental to the economic interests in general and our oil interests in particular. In accordance with a promise given to us by British representatives at the Peace Conference our Committee asks to be heard verbally before any decision in the matter of Eastern Galicia is arrived at. Any attempt to diminish Polish sovereignty in Eastern Galicia will jeopardize interests of seventy-five thousand British shareholders.

'The International Committee appointed to protect British, French, Belgian and Allied oil interests in Galicia.

Charles Perkins, Charivan [Chairman]
Hotel de L'Europe, Warsaw.'

Veuillez agréer, etc.

J. BARTOSZEWICZ
Secrétaire Général

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 885.

№ 147
ТЕЛЕГРАМА МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПОЛЬЩІ ПОСЛАННИКУ В ПАРИЖІ МАУРИЦІЮ ЗАМОЙСЬКОМУ ПРО ПЕРЕГОВОРИ З ДЕЛЕГАЦІЄЮ ПЕТЛЮРИ

23 серпня 1919 р.

В Варшаве состоялись тайные переговоры с делегацией Петлюры, о подробностях Вы будете извещены в свое время. Если кто-нибудь будет интересоваться этим сейчас, можете заявить: 1) что переговоры проводились в целях совместного выступления против большевиков; 2) что Польша не признала Украинского государства; 3) что мы добились от Украины отказа от Восточной Галиции, но, учитывая мнение союзников, не подписывали никаких соглашений относительно границ; 4) что соглашение имеет форму односторонней декларации Украины.

Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – Т. 2. – С. 300–301.

№ 148
ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ КОМІСІЇ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЗА УЧАСТЮ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ З ДОДАТКОМ ДОКУМЕНТІВ

23 серпня 1919 р.

Audition de MM. Paneyko et Tomaschiwski

Sur la proposition du Président, la Commission décide de commencer la séance par l'audition des Délégués ukrainiens.

MM. Paneyko et Tomaschiwski sont introduits.

LE PRÉSIDENT prie les Délégués ukrainiens de vouloir bien exposer Iruu vues sur le régime futur de la Galicie orientale.

M. PANEYKO donne lecture d'une déclaration *(Voir Annexe I)*.

LE PRÉSIDENT demande quel est le sens exact du paragraphe 5 de crue déclaration.

M. TOMASCHIWSKI explique que dans les actes internationaux, on devra dire la Pologne *et la Galicie* et non pas simplement la Pologne. Tel est le sens général de cette clause.

LE PRÉSIDENT relève la contradiction qui apparaît dans le document qui vient d'être lu par M. Paneyko. Il paraît difficile de protester contre la décision du Conseil suprême et de s'y associer en même temps.

LE DR. LORD *(États-Unis d'Amérique)* demande, à titre de renseignement, si ce document n'exprime que les idées personnelles des Délégués présents ou s'il a l'aveu du Gouvernement ukrainien.

M. PANEYKO répond que ce document exprime les vues du Gouvernement de l'Ukraine occidentale, mais que la rédaction a été faite par lui-même et par M. Tomaschiwski.

LE DR. LORD *(États-Unis d'Amérique)* demande des précisions sur le sens de l'article 8.

M. TOMASCHIWSKI dit que la Diète pourrait présenter trois ou quatre nons de candidats à la Société des Nations qui choisirait parmi eux le Gouverneur.

M. PANEYKO spécifie que ce Gouverneur devrait être de nationalité ruthène.

Une discussion s'engage sur le sens de l'article 3 d'où il résulte que c'est l'indigénat qui ferait la base de la nationalité galicienne.

LE DR. LORD *(États-Unis d'Amérique)* voudrait connaître l'opinion des Délégués ukrainiens sur la représentation de la Galicie à la Diète polonaise.

M. PANEYKO estime qu'il est de l'intérêt des Polonais comme des Ruthénes d'éviter toute représentation de la Galicie à Varsovie. Il a confiance que le bon sens politique des Polonais eux-mêmes les empêchera d'imposer une solution dont les conséquences ne pourraient être qu'extrêmement fâchruses pour les deux peuples intéressés.

LE PRÉSIDENT prie les Délégués ukrainiens de vouloir bien se retirer momentanément. La Commission les rappellera dès qu'elle aura étudié le document qui vient de lui être remis.

MM. Paneyko et Tomaschiwski se retirent.

Discussion de la déclaration des Délégués ukrainiens

La Commission reprend un à un les divers articles de la Déclaration et constate qu'elle a pris en considération la plupart des points do vue qui y sont exprimés.

LE LIEUT[T]-COLONEL KISCH *(Empire Britannique)* estime cependant qu'il serait utile d'insister davantage sur la nécessité

de fixer un délai à l'expiration duquel la date de la consultation des habitants devra être fixée, et il propose l'envoi au Conseil suprême de la note insérée en Annexe II.

LE GÉNÉRAL LE ROND *(France)* croit qu'il sera possible de tenir compte des vues du Délégué britannique sans modifier sensiblement le Rapport et sans adresser au Conseil une note spéciale.

LE DR. LORD *(États-Unis d'Amérique)* croit qu'il y aurait intérêt à renvoyer la discussion de cette question après que l'audition des Délégués ukrainiens sera terminée.

Après un échange de vues, il est décidé que les articles du projet élaboré par la Commission ne sauraient être communiqués à MM. Paneyko et Tomaschiwski, qui ne représentent pas leur Gouvernement et ne déposent qu'en leur nom personnel. La Commission décide de se borner à poser les questions suivantes :

1° S'il n'y a pas de représentation galicienne à Varsovie, comment seront réglés les rapports de la Pologne et de la Galicie orientale dans les affaires qui leur sont communes?

2° Le refus d'une participation de la Galicie orientale à la Diète Polonaise comporte-t-il le refus de toute relation par le moyen d'un Ministre ou d'un Délégué galicien à Varsovie?

3° Y a-t-il objection à ce que chaque commune puisse choisir la langue enseignée dans les écoles primaires et à ce que la Diète de Galicie soit chargée de faire les règlements s'appliquant à l'enseignement secondaire et à l'enseignement supérieur?

4° La formation de corps galiciens rattachés au Commandement polonais peut-elle être admise?

5° Comment les Délégués conçoivent-ils le régime électoral de la Galicie orientale?

MM. Paneyko et Tomaschiwski ayant été introduits à nouveau, ce questionnaire leur est soumis. Les Délégués ukrainiens demandent quelques instants de réflexion pour répondre aux questions posées. MM. Paneyko et Tomaschiwski se retirent.

Question des minorités

LE DR. LORD *(États-Unis d'Amérique)* soumet à la Commission la formule suivante qui répond aux vues exprimées auprès de la Délégation américaine par l'Association des Délégations juives:

'Aucun habitant de la Galicie orientale ne pourra être molesté ou soumis à aucune restriction en ce qui concerne ses droits civils ou politiques, du fait que dans des documents publics, il déclarerait être de langue polonaise, ruthène (ou ukrainienne ou russe), juive ou toute autre langue.'

La Délégation américaine craint que les Juifs et les Carpathes-Russes ne puissent être molestés par les Polonais, du fait qu'ils refuseraient, lors d'un recensement par exemple, de se dire soit Polonais, soit Ruthènes. Le texte qu'il propose obvierait à cette possibilité.

LE GÉNÉRAL LE ROND *(France)* verrait des inconvénients à s'engager sur ce terrain. Ce serait vouloir perpétuer les divisions déjà existantes.

LE DR. LORD *(États-Unis d'Amérique)* n'entend pas viser des nationalités différentes. Il se place uniquement au point de vue de la race et de la langue.

LE LT-COLONEL KISCH *(Empire Britannique)* croit qu'il sera possible de s'accorder sur la formule proposée par le Délégué américain en y apportant toutefois quelques modifications.

Le Général Le Rond *(France)* croit que la question en discussion présentant une certaine importance, il convient de n'arrêter aucun texte avant d'en avoir référé aux jurisconsultes.

M. Jules Cambon, attendu à une autre Commission, s'excuse de ne pouvoir assister à la fin de la séance. Il passe la présidence au Général Le Rond.

Présidence du Général Le Rond

Le Président propose d'ajourner la suite de la discussion sur ce sujet, les Délégués ukrainiens étant prêts à répondre au questionnaire qui leur a été soumis.

MM. Paneyko et Tomaschiwski sont de nouveau introduits.

Suite de la déposition de MM. Paneyko et Tomaschiwski

Sur la première question, M. Paneyko dit que les affaires communes doivent être réduites au minimum et s'étendre seulement aux questions relatives à la représentation à l'extérieur, aux chemins de fer, à la poste, au télégraphe et à la douane.

Sur la seconde question, M. Paneyko conçoit l'existence d'une Commision mixte polono-ukrainienne qui serait recrutée en nombre égal parmi les Membres de la Diète de Galicie et parmi ceux de la Diète de Pologne et présidée par un mandataire de la Société des Nations qui déciderait, en dernier ressort, en cas de partage égal des voix.

Sur la troisième question, M. Paneyko émet l'avis que les communes doivent décider de la langue d'enseignement primaire et la Diète de Lemberg régler les questions relatives à l'enseignement secondaire et à renseignement supérieur.

Sur la quatrième question, M. Paneyko pense que le corps galicien devrait ętre stationné en Galicie et ętre soumis, au point de vue administratif, au Gouvernement galicien. Le corps

d'officiers devrait être composé de ressortissants galiciens des différentes races, selon la proportion existant entre les langues parlées en Galicie orientale.

Sur la cinquième question, M. Paneyko dit que le système électoral devrait être analogue au système belge, les femmes étant admises à voter.

Le Président remercie les Délégués ukrainiens de leurs déclarations. Il exprime le regret qu'il n'ait pas été possible de les entendre plus tôt et constate que ce retard n'est pas imputable à la Commission.

MM. Paneyko et Tomaschiwski se retirent.

Reprise de la discussion sur la question des minorités

Le Président ne croit pas possible d'accepter le texte du Dr. Lord, qui contient une énumération incomplète des langues parlées en Galicir orientale. D'ailleurs, on ne saurait employer l'expression tle langue juive pour désigner le yiddisch. La véritable langue juive, c'est l'hébreu. Il serait préférable, de l'avis du Président, de s'en tenir à une formule générale.

Le Lieut[t]-Colonel Kisch *(Empire Britannique)* pense également qu'il suffirait de parler d'une langue autre que le ruthènc ou le polonais.

Le Dr. Lord *(États-Unis d'Amérique)* maintient que, seuls, les Juifs et les Carpatho-Russes ont besoin, à cet égard, d'une protection spéciale. Les rédactions proposées par les Délégués britannique et français ne lui paraissent pas acceptables.

Le Président propose de consulter les jurisconsultes sur l'interprétation juridique des diverses formules proposées et de renvoyer la suite de la discussion à la prochaine séance.

Cette proposition est approuvée.

Corrections au projet de rapport no 5

Sur la proposition du PRÉSIDENT, certaines corrections sont apportées au texte du rapport n° 5 de la Commission. Notamment, un sixième paragraphe est ajouté aux arguments présentés par la majorité à l'appui du texte qu'elle propose pour l'article 16. Ce paragraphe est ainsi conçu:

'Enfin, aux termes mêmes du Traité, le Ministère de Galicie orientale a sa compétence définie par les articles 11 et 22. La question qu'il y aurait, d'après la rédaction britannique de l'article 16, à traiter sort entièrement de sa compétence, d'où des difficultés peut-être sérieuses à prévoir, résultant des conséquences que certains chefs de parti ruthènes pourraient essayer de tirer de cette discordance'.

La Commission décide, en outre, l'insertion, dans la partie préliminaire du rapport, du paragraphe suivant relatif à l'audition de MM. Paneyko et Tomaschiwski :

'Dans une séance tenue le 20 août, la Commission a examiné le rapport de la Sous-Commission. Au cours d'une nouvelle séance tenue le 23 août, la Commission a entendu un exposé fait à titre personnel par MM. Paneyko et Tomaschiwski sur les conditions auxquelles le rattachement provisoire de la Galicie orientale à la Pologne serait acceptable pour les Ruthènes clé Galicie. Elle a, à cette même séance, adopté, avec quelques modifications, le rapport de la Sous-Commission.'

Il est décidé, enfin, d'attirer l'attention du Conseil suprême sur la proposition relative à la fixation de la date à laquelle une décision devra être prise regardant l'époque du plébiscite par l'insertion, à la fin do la partie préliminaire du rapport, du paragraphe suivant:

'En ce qui concerne la seconde partie, il y a lieu d'observer que le mandat de la Commission ne lui donnait pas mission d'inclure dans le Traité une clause relative à l'établissement du régime définitif. La Commission estime, cependant, devoir proposer l'insertion dans le Traité d'une clause fixant l'échéance à laquelle les Puissances détermineront la date et les conditions de la consultation des habitants. L'audition des représentants du parti ruthène de Galicie orientale qui ont insisté sur la nécessité d'une semblable disposition pour que le régime établi par le Traité soit accepté sans troubles par la population ruthène a confirmé la Commission dans cette opinion. Elle attire, en conséquence, l'attention du Conseil suprême sur la proposition insérée à la page 17.'

LE PRÉSIDENT demande s'il y a lieu de surseoir à l'impression du rapport jusqu'à ce qu'une décision ait été prise sur la question soulevée par le Délégué américain et relative à la protection des minorités.

LK DR. LORD *(États-Unis d'Amérique)* ne croit pas nécessaire de retarder le dépôt du rapport. Il sera toujours possible, si l'on arrive à un accord sur cette question, d'envoyer une note au Conseil suprême proposant l'insertion dans le Traité avec la Pologne d'un article additionnel.

Il est décidé d'envoyer immédiatement à l'impression le rapport sur le statut de la Galicie et de reprendre dans la prochaine séance, fixée au 26 août, la discussion du texte proposé par le Dr. Lord.[1]

La séance est levée à 18 heures 40.

---

[1] Note to official French édition of original: 'Ce fut en réalité la Sous-chargée d'étudier la frontière orientale qui se reunit le 27 août (Voir Procés)Verbal n° 48 [not printed]) à l'effet de discuter le texte du Dr. Lord.'

Annex I to No. 711

Déclaration des délégués ukrainiens

En paraissant, conformément au désir du Secrétariat général de la Conférence de la Paix, devant la Commission chargée de l'élaboration du statut provisoire de la Galicie orientale, nous élevons au nom du peuple de l'Ukraine occidentale une protestation solennelle contre le traitement infligé à notre pays par la Conférence de la Paix.

Contre tout principe de justice et de libre disposition, les Ukrainiens, seuls parmi les peuples de l'Autriche-Hongrie, n'ont obtenu aucune satisfaction au point de vue national et politique; en outre partagés entre trois états voisins sans avoir été consultés, ils vont vers un avenir plus sombre encore que n'était leur situation d'avant la guerre.

Malgré les promesses formelles qu'aucun fait accompli n'influencerait les décisions de la Conférence, l'occupation polonaise et l'occupation roumaine du territoire ukrainien ont trouvé auprès des Alliés non seulement une approbation mais encore un appui effectif, et le régime de terreur, exercé notamment en Galicie sur la population ukrainienne, jouit d'une pleine tolérance.

Dans ces circonstances, pour abréger le martyre du malheureux peuple ukrainien, nous consentons, à notre corps défendant, à participer à la délibération concernant le règlement provisoire de la Galicie orientale, sur la base de la décision du Conseil suprême du 25 juin, en ajoutant cette déclaration: que nous ne pouvons prendre la responsabilité morale et politique du résultat de la coopération qu'aux conditions suivantes:

1° Le statut ne doit porter atteinte d'aucune manière, ni par la forme, ni par l'esprit, aux principes fondamentaux de la décision du Conseil suprême, c'est-à-dire au caractère provisoire du règlement, à la libre disposition du peuple et à l'autonomie du pays pendant cette période transitoire.

2° L'intégrité territoriale des parties ukrainiennes de Galicie et de Buko-vine doit être respectée.

3° Le droit de propre nationalité doit être pris comme base pour tous les droits politiques.

4° La date et les conditions du plébiscite doivent être précisées dans le statut même.

5° La distinction entre la Galicie et la Pologne pendant la validité du statut doit être exprimée à l'extérieur.

6° La population indigène du pays ne pourra être obligée de servir dans l'armée polonaise.

7° La compétence éventuelle des pouvoirs de la Pologne sur certains domaines de la vie publique de la Galicie doit être clairement précisée par le statut.

8° Le Gouverneur de la Galicie devra être de langue ukrainienne et la Diète aura toute influence sur sa nomination.

9° La publication du statut sera accompagnée d'un acte de garantie pour assurer l'exécution totale du statut.

D. [B.] Paneyko
Tomaschiwski

Paris, le 23 août 1919.

Annex II to No. 711

Projet de note pour le Conseil Suprême

La Commission des affaires polonaises ayant été priée de rédiger un accord en vertu duquel la Pologne serait autorisée à instituer un Gouvernement civil en Galicie orientale se permet de présenter un rapport contenant un tel accord.

"Dans la deuxième partie de ce rapport, la Commission explique les principes dont elle s'est inspirée pour élaborer l'accord. Ce sont: 1° la force et la sécurité du Gouvernement (§ *a* et *d*); 2° garantie de liberté culturelle pour tous les éléments de race et les éléments religieux (§ *b*); 3° autonomie de la Galicie orientale en ce qui concerne le gouvernement local (§ *c*).

"La Commission estime que son mandat ne lui donnait pas Je pouvoir de comprendre dans le projet de traité une clause se rapportant au règlement final du sort de la Galicie orientale.

"La Commission estime cependant qu'il est de son devoir de proposer qu'une clause soit insérée, qui fixe la date à laquelle les Puissances devront déterminer la date de la consultation finale des habitants. Elle se trouve confirmée dans cette opinion par l'audition de représentants du parti ukrainien de la Galicie orientale qui font ressortir avec force que le régime provisoire ne pourra être accepté d'une façon pacifique par la population ruthène que si l'accord prévoit des sauvegardes suffisantes pour son caractère provisoire.

"La Commission estime que ces considérations nécessitent l'introduction, dans le Traité lui-même, de la clause proposée à la fin du projet de Traité."

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 875–881.

№ 149
ЛИСТ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРЕЗИДЕНТУ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

25 серпня 1919 р.

Monsieur le Président,

Par la lettre du 29 juin dernier Monsieur le Ministre des Affaires Étrangères a bien voulu communiquer au Gouvernement polonais la décision prise le 25 juin par le Conseil des Ministres des Affaires Étrangères concernant l'établissement d'un gouvernement civil polonais en Galicie Orientale et l'accord qui doit le précéder.

A la suite de cette décision la Délégation Polonaise a été convoquée aux séances de la Sous-Commission pour les Affaires Polonaises afin de donner des explications nécessaires et d'émettre son avis sur les bases de l'accord qui devait être élaboré par la Commission.

Comme la compétence de la Commission était limitée par la décision du Conseil à l'élaboration des bases de l'accord, la Délégation Polonaise ne pouvait dépasser ces limites dans la discussion aux séances clé la Sous-Commission.

La Commission ayant actuellement terminé son travail et la question du gouvernement de la Galicie Orientale devant être décidée par le Conseil Suprême, la Délégation Polonaise a l'honneur de soumettre à Votre Excellence les considérations suivantes :

La Délégation Polonaise a revendiqué dès le début la Galicie Orientale comme territoire polonais. Dans cette revendication elle se base non seulement sur le fait que ce

pays était partie intégrante de l'État polonais depuis 1340 jusqu'aux partages de la Pologne, mais aussi sur le caractère même de sa population.

La Galicie Orientale est un pays clé population mixte. Le territoire défini par la Sous-Commission des affaires polonaises comprenait en 1910 près de 4,600,000 habitants dont 37.1 % ont déclaré au recensement la langue polonaise comme leur langue maternelle, et G 1.3 % la langue ruthène. Au point de vue confessionnel, cette population se divise comme suit: 23 % catholiques de rite latin, 64 % catholiques de rite grec et 13 % de confession juive.

La population de langue ruthène et de rite gréco-catholique est la plus nombreuse. Mais en même temps elle est la moins civilisée, possédant le plus petit pourcentage de la classe instruite et économiquement la plus passive (elle est représentée très faiblement dans toutes les professions sauf des petits cultivateurs, des prêtres et des instituteurs des écoles primaires).

En outre c'est seulement dans les derniers temps [? que] la langue ruthène a commencé de s'élever au-dessus du niveau d'un patois, les productions littéraires en ruthène sont peu nombreuses, la littérature scientifique n'existe presque pas. C'est pourquoi cette langue n'est pas suffisamment développée et ne peut suffire à tous les besoins d'un homme instruit. La civilisation du pays est polonaise; le polonais est la langue de relations sociales et économiques, tandis que le ruthène reste toujours la langue de famille de la majorité de la population rurale à laquelle on a reconnu la qualité de langue officielle à côté du polonais.

Même l'Autriche dont la tendance était d'affaiblir les Polonais, de diminuer leur influence et d'arriver à la division

de la Galicie en deux pays – polonais et ruthène – était obligée de respecter l'unité du pays, de reconnaître son caractère polonais et de confier son administration aux Polonais comme au seul élément capable de le gouverner.

La période d'autonomie et d'administration polonaise qui a suivi celle du régime centraliste et germanisateur en 1867 a été une période de progrès très rapide du bien-être et de l'éducation du peuple.

La Diète de Galicie consacrait presque 2/3 de son budget à l'œuvre de l'instruction publique, particulièrement au développement des écoles primaires aussi bien ruthènes que polonaises.

Les autorités polonaises travaillaient à obtenir la colloboration harmonieuse de tous les groupes de la population au progrès du pays dans les conditions les plus défavorables. Ces conditions consistaient avant tout dans la propagande venant du dehors et ayant pour but d'exciter la population ruthène contre la Pologne; les intrigues autrichiennes d'un côté, russe de l'autre et enfin celles de Berlin, travaillaient à amener l'anarchie et à rompre les liens séculaires qui unissaient les Ruthènes à la Pologne.

Considérant que ce pays situé sur les confins de la Pologne avait été toujours dans son passé le théâtre des guerres contre les envahisseurs de l'Est, particulièrement contre les Tartares et les Turques *[sic]*, ce qui a empêché son développement paisible, le progrès du respect du droit et des institutions publiques et la disparition des instincts primitifs chez sa population, il est facile à comprendre jusqu'à quel point cette agitation augmentait les difficultés du Gouvernement. Ce n'est que grâce à l'existence dans le pays de la population polonaise

dans une très forte proportion que le progrès du pays était assuré et un régime d'ordre possible. La tâche de l'administration était encore compliquée par les conditions d'ordre sociale et économique, étant donné la répartition des propriétés foncières très disproportionnée et le fait que toute la grande propriété se trouvait dans les mains polonaises. Ceci permettait d'exploiter l'antagonisme social des paysans contre les grands propriétaires pour une lutte contre le polonisme.

Le Gouvernement de la République polonaise est convaincu que dans les conditions nouvelles où la Galicie fera partie de l'État polonais indépendant, État démocratique, les difficultés d'administration de ce pays disparaîtront dans une grande mesure. D'abord, la réforme agraire supprimera la distribution anormale des terres et fera disparaître les antagonismes sociaux. Ensuite, la dissolution des liens avec l'Autriche allemande mettra fin aux intrigues venant de Vienne. Le Gouvernement de la Pologne indépendante aura des moyens beaucoup plus efficaces contre l'influence venant du dehors qui travaillait à la désorganisation du pays. En même temps la tendance de donner satisfaction à tous les besoins des nationalités faisant partie de la population de la Pologne, permet d'espérer que la pacification de la Galicie Orientale et la réconciliation de la population ruthène avec la Pologne pourront s'effectuer dans un avenir peu éloignée.

Cependant la condition essentielle d'un développement normal de la vie politique et sociale du pays et de l'efficacité de son administration est la stabilité de son statut politique.

La conviction que le nouveau régime n'est que provisoire sera vine source d'agitation et de luttes continuelles contre les autorités établies, ce qui, vu le caractère assez primitif de

la population, produira nécessairement des difficultés incalculables.

Une convention qui ne reconnaîtrait pas la Galicie Orientale comme partie intégrante de l'État polonais mais qui autoriserait seulement la Pologne d'établir dans ce pays un Gouvernement civil à titre provisoire, serait une source d'encouragement pour toutes agitations et créerait des obstacles au développement pacifique du pays.

Pour les raisons ci-dessus énoncées la Délégation polonaise considère comme une nécessité absolue *que la Galicie soit attribuée à la Pologne comme partie intégrante de l'État polonais.*

Cette décision ne privera pas la population ruthène des garanties de ses droits vu d'une part l'attitude de la Diète et du Gouvernement polonais et d'autre part, les dispositions du pacte de la Ligue des Nations qui permettront aux grandes Puissances de soulever la question au cas où le Gouvernement polonais se montrerait incapable clé satisfaire aux besoins de la population ruthène et d'assurer le développement pacifique du pays.

Veuillez agréer, etc.
Roman Dmowski

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 882–884.

№ 150
ІНФОРМАЦІЯ Д-РА ЛОРДА НА ЗАСІДАННІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО СТАН РОЗГЛЯДУ СХІДНОГАЛИЦЬКОГО ПИТАННЯ

27 серпня 1919 р.

MR. POLK: Dr. Lord?

DR. LORD: A report has just been sent in on Teschen to the Supreme Council, and our report on Eastern Galicia has also gone in now, I understand.

MR. POLK: Is that Galician report apt to make trouble? The Teschen report is.

DR. LORD: The Teschen report is a unanimous report by the Commission. It will doubtless arouse a considerable amount of criticism from the Czechs, and, to a less extent, from the Poles. The Galician report is not unanimous, with regard to three of the articles of the proposed treaty, where the British have made minority proposals. I suppose that that may lead to some discussion. And then I understand that the Polish Delegation has sent in a memorandum to the Council requesting, or demanding, a change with regard to one of the most cardinal features of the treaty, namely, the one which provides that some time in the future there must be a plebiscite or some other kind of consultation of the inhabitants of Eastern Galicia.

MR. POLK: Have you anything new? (Addressing Mr. Harrison)

MR. HARRISON: No, sir.

MR. POLK: Have you anything, Major?

MAJOR TYLER: No, sir.

PPC. – Vol. 11. – P. 396–397.

№ 151
НОТА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО ПОРУШЕННЯ ПОЛЬЩЕЮ РІШЕНЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ

1 вересня 1919 р.

Excellence,

J'ai l'honneur de porter à votre connaissance que le Gouvernement Polonais constitue [? continue] à ignorer l'autorité du Conseil Suprême dans la question de Galicie orientale, en traitant cette dernière – contrairement à l'esprit de la décision du 25 juin – comme une province purement polonaise. A la terreur qu'il fait régner et aux persécutions qu'il exerce sur la population ukrainienne, viennent s'ajouter deux nouvelles mesures incompatibles avec ce même esprit de la décision du Conseil Suprême:

1. Le Gouvernement polonais exige des employés publics ukrainiens un serment officiel dans lequel on a deux fois inséré cette clause: 'fidélité au peuple polonais'; le refus de prêter ce serment entraînant la perte des moyens d'existence.

2. La mobilisation générale des classes de 1897 à 1900 a été proclamée à Stanislau sans distinction de nationalité, toute résistance étant punie par la justice militaire. Ces mesures prouvent que les Polonais rie sont pas encore près de reconnaître ni le caractère provisoire du rattachement de la Galicie à la Pologne, ni le principe de libre disposition du peuple, et elles justifient suilisamment notre méfiance à l'égard de leur politique.

Nous élevons une protestation solennelle et demandons que le Conseil Suprême impose aux Polonais le retrait de ces

mesures et établisse clans le pays un régime conforme à l'esprit de la décision du 25 juin.

Veuillez agréer, etc.

DR. PANEYKO

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 885–886.

№ 152
РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ "УКРАЇНСЬКОГО ПРАПОРА": "АНТАНТА І УКРАЇНА"

3 вересня 1919 р.

Офіціяльне становище держав антанти від хвилі проголошення української держави по нинішний день було для нас неприхильне. Анґлія і Франція, що разом з Росією вступили в серпні 1914 р. у світову війну, уважали українське питання як і взагалі справи поодиноких народів царської Росії за її внутрішню справу і не хотячи дразнити наймогучійшого тоді союзника були глухі на домагання поневолених Росією народів. Не цікавила їх навіть польська справа і вони так само як тодішна урядова Росія уважали за найбільшу суму прав, які Поляки можуть одержати, невеличку автономію в справах місцевих і культурних, що її обіцяв Полякам маніфест Миколи Миколаєвича в заміну за сполуку всіх польських земель під царським скиптром. Тим більше не мали вони потреби вмішуватись у внутрішні відносини Росії, що сама верховодяча в російській Польщі, в Галичині і в Познанщині партія – всеполяки з Дмовським і Ґрабським на чолі – радувалася такою розвязкою польської справи: розширенням і скріпленням Росії, вирікаючися святочно польських посягань на непольські землі пр. на Східню Галичину.

Українська квестія для антанти тоді не існувала. Царський уряд здусив і закрив у себе всю українську пресу і українські організації, а невдовзі зробив це і в Галичині та Буковині, які знайшлися в російській окупації. Укра їнське життя на українських землях зістало на хвилю насильно придушене.

Деяке розуміння – хоч дуже слабе – знайшло укра їнське питання в Німеччині і в Австро-Угорщині, а українська політична еміграція перших років війни доволі широко спопуляризувала українську квестію в осередніх державах.

До практичної розвязки в широкому розумінню українське питання тоді однак не дійшло. Осередні держави занявши Польщу і відбивши Галичину літом 1915 р. зачали вести польонофільську політику для приєднання собі Поляків, а Австрія віддала знова в руки Поляків панування над Українцями у східній Галичині. Остаточним овочем цеї польонофільської політики являється акт двох цісарів з 5 падолиста 1916 про утворення польського королівства з бувшої російської Польщі і акт австрійського цісаря з тої самої дати про автономію Галичини.

Засадничу зміну в оцінці українського питання принесла російська революція, розпад царської Росії і утворення української держави, зразу як федеративної – опісля як вповні самостійної і суверенної. Мир в Берестю з 9 лютого 1918 дав Українській Народній Республіці принайменше частинне міжнародне признання. Осередні держави прийшовши на поміч Україні в її боротьбі з московськими централістичними більшевиками не сповнили своєї задачі в укріпленню української держави. Вмішавшися у внутрішні справи України, видвигнувши гетмана Скоропадського і попираючи його реакційний режім довели вкінці до конфлікту і до отвертого повстання проти себе. Війська осередніх держав стрінула на Україні повна

невдача і вони зі соромом разом зі своїм гетьманом мусіли кинути українську територію.

Було це пізною осінню мин. року, коли розпадалися могучі досі фронти і коли розгром осередніх держав і моментальний розпад Австро-Угорщини стали довершеним фактом. На цілій лінії затріюмфувала антанта і зачала безцеремонно переводити порахунки з побідженими. До побіджених зачислено і нас.

Українське питання не знайшлося між 14 точками Вільсона. Не тільки це. В хвилі, коли здавалося, що українська держава вже частинно принайменше уґрунтована — як це було з кінцем мин. року — антанта чинно допомагає до знівечення української державности уділюванням помочі Полякам, а опісля Денікінови, які концентрично йшли на Київ — з наміром перешкодити в дальшім будуванню української держави. Ніхто инший як тільки антанта відтяла нас цілковито від світа, не дозволяючи навіть на переїзд курієрів українського правительства на захід — все в тій цили, щоби довести до капітуляції українські самостійницькі круги.

Ролю гасителів України як держави переняли на себе Франція й Анґлія. Перша розтягла свій покров над середущою Европою з Польщею і Румунією включно, де все діється по її диктату, друга хоче порядкувати внутрішні відносини в Росії, маючи при цім на оці свої власні інтереси. Анґлія хотіла зразу чинною інтервенцією повалити совітське правительство, тепер змінила тактику і як вірити недавній заяві Черчілля в англійській палаті громад візьме назад свої війська, орґанізуючи натомість і попираючи місцеві елєменти в боротьбі проти совітів.

Не забуваючи своєї старої тактики, усадовлюється Англія на берегах морських, щоби опісля опанувати глубини краю. Усадовилася вона на Мурмані, втягла в сферу впливів і своєї діяльности береги Балтику, заняла побережа полудневою Каспія, а тепер усадовлюється на бе-

регах Чорного і Озівського моря, щоби в цей спосіб облегшити роботу Денікіна і через нього опанувати давніщу полудневу Росію.

Чи Франція і Анґлія мають справді щирий намір відбудувати Росію в давніх границях кромі Польщі і Фінляндії – чи хотять виконати і супроти Росії свої трактатові зобовязання з 1913 і 1917 р., чи годяться на сполуку всіх "руських" земель – себто і українських земель бувшої Австро-Угорщини – можна нині сумніватися. Вони мусять собі здавати справу з неможливости реституції давньої Росії, а їх теперішня воєнна і господарська тактика на сході Европи вказує хиба на охоту зльокалізовання більшевизму. Коли він впаде, зміниться певно і тактика антанти, головно Анґлії.

Невиключена, але противно, по нашій думці певна річ, що коли більшевизм упаде, а ще тоді удержиться хоч би на обмеженій території самостійна українська влада, то з цих фактом антанта буде числитися і тоді доперва не буде робити перепон в міждержавнім визнанню української держави, так, як не буде в неї охоти вести боротьбу за "єдіну, неділімую".

Виграємо, як послідовно до кінця піддержуватимемо українську національну владу.

Український прапор. – 1919. – 3 верес.

№ 153
СТАТТЯ В ГАЗЕТІ "УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР": "АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ В ОБОРОНІ УКРАЇНИ"

3 вересня 1919 р.

Зальцведельський "Шлях" подає ось яку інтересну статтю про американських Українців:

Боротьба українського народу в Европі за свої національні й соціяльні права, його неймовірні змагання до власного життя, яке він боронить, напружуючи свої останні сили, викликала великий відгук у далекій заокеанській країні, Америці, куди сотки тисяч наших братів емігрувало, шукаючи поратунку від страшної нужди й гнету, які витворили "на нашій не своїй землі" польські та московські пани.

В часі, коли українська справа стояла гарно американські Українці разом з нами раділи й святкували свято відродження українського народу. І тепер, коли лихі наїздники з усіх сторін нищать Україну, в Америці Українці сильно підняли голос в захист української справи, а особливо, і на першому пляні, там підняли голос в захист Галичини перед злодійським польським наїздом.

Організація українських січових стрільців в Америці видала відозву до американських Українців, щоби ті записувались у добровольці і йшли грудю відстоювати своїх братів у Галичині. Цей поклик мав успіх.

Але найбільший голос в обороні Галичини забрав Український Національний Союз Українців в Америці. Комітет У.Н. Союзу вислав до президента Вільзона меморіял, в якому протестує проти нападу Польщі на Галичину і проти тих розбоїв, яких допускаються в Галичині польські наїздники. В меморіялі вичислені усі злочини, яких допустилися Поляки супроти Українців. В кінці меморіялу У.Н. Комітет домагається, щоби президент Вільзон, конгрес Сполучених Держав, або американська мирова делегація у Парижі зарядили розслідження польських злочинів, та щоби сенат Сполучених Держав доти не затвердив жадного договору з новою польською державою, поки вона держить свої війська на галицькій Україні. Цей меморіял крім того розіслано до сенаторів, до конгресменів, й до решти визначних Американців у цілій Америці.

Далі Комітет післав до Парижа на мирову конференцію двох своїх представників д-ра Білика й американця Джеймс А. Геміля, які разом з українською мировою делегацією працюють у Парижі в обороні української справи й Української Держави.

Крім цього У.Н. Комітет звернувся до всіх українських організацій в Сполучених Державах, аби вони скрізь по всіх просторах Сполучених Держав влаштовували віча й виносили протести проти польського нападу на галицьку Україну. На вічах Комітет запропонував приняти слідуючу каблєграму задля посилки її на мирову конференцію:

Американські Українці, зібравшись на віче, /там то/ рішучо протестують проти брутального нападу імперіялістів Поляків на Східню Галичину й другі частини України і прохають мирову конференцію заставити Поляків забрати свої армії з окупованої української території.

До кінця червня таких каблєграм із протестом було вислано до американської мирової делегації коло 400, від 400.000 українських емігрантів в Сполучених Державах. В свою чергу У.Н. Комітет вислав звіт про цілу цю акцію президентови Вільзонови і українській мировій делегації в Парижі, яка предложила його мировій конференції.

22 червня 1919 року У.Н. Комітетом була вислана слідуюча каблєграма президентови Вільзонови:

"За порадою Українського Народнього Комітету кількасот організацій Американців українського роду й Українців, що живуть в Сполучених Державах, ухвалили на надзвичайних зборах, які відбулися цього тижня в цілім краю, рішучі протести проти брутального наїзду армії імперіялістичної Польщі на українську східню Галичину. Кожна організація вислала протест до американської мирової делєгації у Парижі і до державного департаменту у Вашингтоні. Більше як 400.000 українських емігрантів із східної Галичини взяло участь у тім протесті.

Український прапор. – 1919. – 3 верес.

№ 154
ЛИСТ БРИТАНСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА У ВАРШАВІ ПЕРСІ УІНДГАМА МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ЩОДО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕМИР'Я ТА УМОВ ПЕРЕГОВОРІВ З УРЯДОМ ДИРЕКТОРІЇ

4 вересня 1919 р.

My Lord,

In my telegram No. 225 of the 2nd inst., I had the honour to report that an armistice had been concluded between the Poles and the Ukrainians.

The Assistant Secretary for Foreign Affairs informed me yesterday that this arrangement was of a purely military nature.

As I have already reported, negotiations between the Polish Government and Petlura have for some time been proceeding but, as Mr. Skrzynski told me, the Polish Government had declined to sign any treaty with the Ukrainian Government on the ground that this Government had not emanated from the will of the people and had not been recognised by the Allies. In the recent negotiations the Polish Government had however agreed to accept a declaration signed by the Ukrainian Delegates and two draft declarations had been put forward. In the first of these the Ukrainians accepted the Zbruch as the Polish frontier but they traced frontiers further north between Poland and the Ukraine. The Polish Government, not wishing to anticipate the decisions of the Peace Conference, refused to accept the latter part of this declaration regarding the frontiers in Volhynia.

In the second declaration that was put forward the question of an alliance was raised, the Zbruch was again recognised in

Eastern Galicia but no mention was made of the Volhynian frontier.

Mr. Skrzynski explained that there was no question of an alliance but of an arrangement under which the Ukrainians should make use of the arms and ammunition, with which they had been supplied by the Roumanians, against the Bolsheviks. He was particularly emphatic in declaring that any such action would not he directed against General Denikin and he expressed the hope that the Poles might eventually act as intermediaries between General Denikin and the Ukrainians.

If an understanding of the nature contemplated can be arrived at, it will probably be followed by subsidiary arrangements under which Poland will receive grain from the Ukraine which will be of the greatest importance to Poland during the coming winter. Poland in exchange would supply salt and petroleum.

Mr. Skrzynski asked me to treat the above information as confidential as negotiations are still proceeding.

I have, etc.,
Percy G. Wyndham

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 886–887.

№ 155
ЗАЯВА ГОЛОВИ ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ ІГНАЦІЯ ПАДЕРЕВСЬКОГО НА ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІДНОСНО ПРАВ ПОЛЬЩІ НА СХІДНУ ГАЛИЧИНУ

23 вересня 1919 р.

Mr. Paderewski said that the Polish Government had studied the question of Eastern Galicia, on which the Council

had deliberated. In this matter it had been guided not only by reasons of State, but also by the sincere desire to ascertain in what measure the provisions of the Polish Commission had carried out the wishes of the Supreme Council. He had consulted the Parliamentary Commissions of the Polish National Assembly, and numerous delegates from the people of all parts of the country, and also the Ruthenians, and he was sorry to inform the Council that the results had not been satisfactory. Galicia was one of the regions which had been greatly devastated, and more civilians had been killed therein than in any other country. Since the armistice a civil war had deluged Poland with blood and the Ukrainians, led by the Germans, had carried havoc into the country. At the moment when the Allies were silencing the German guns on the Western Front, the Germans had been in process of devastating Poland and Galicia.

Moved by the sufferings of these people the Peace Conference had endeavored to establish order, security, and justice in Galicia, and had, therefore wished to grant autonomy to that country. He pointed out, however, that Poland itself had already granted autonomy to Galicia, by virtue of the Polish Diet. As this was the case, and the province in question had been completely restored to order Poland was at a loss to understand the decision taken by the Peace Conference.

It was not easy for him to translate the feelings of a multitude of people, but intense pain had been caused to Poland by the rigor of the Council's decision to cut out of its body politic a province which had been a part of Poland since the 14th Century. He realized that his country was too weak to enforce its historic rights. Poland once extended from the Baltic to the Danube, from the Elbe to the Dnieper, but it was

not the wish of that country to claim Moravia and Slovakia from its good neighbors the Czecho-Slovaks.

Poland's rights to Galicia were not based upon past history, but upon the present and future. It was not a correct statement that only the urban population in Eastern Galicia was Polish and that the rural population was Ruthene. The population of the rural districts was largely Polish and in certain regions the proportion was as high as 50 per cent. At the time of the Austrian domination, 85 per cent of the direct taxes in Eastern Galicia had been paid by Poles. Poland, while not basing its claims on the past, was obliged to insist upon the present, as its national existence was at stake.

The city of Danzig, and the railway line loading from Warsaw there, an essential outlet for the Polish State, had been denied to Poland on the question of nationality because the population was largely German. On the other hand in Upper Silesia, on the request of the Germans a defeated enemy power, a plebiscite had been granted – in a region which was essentially Polish, as admitted by the Germans themselves. And now Poland was faced with the loss of Lemberg, the population of which was 85 per cent Polish, for the temporary regime proposed for Galicia meant a certain loss of that country.

This temporary regime proposed by the Council brought joy to the hearts of the Germans. Instead of law and order existing in the country, its results would be continual conflicts of all kinds. A permanent electoral campaign would be carried on. German Agents, the very men who had killed Polish women and children, would constitute the members of the Galician Diet. The temporary regime furthermore, from an economic point of view, would prevent the exploitation of Polish resources in Galicia, especially in the oil districts where much

Allied capital had been invested. It would be Poland's duty to furnish the help necessary for the reconstruction of the country. If at the end of the temporary period provided for Galicia be snatched from Poland, from what source would Poland draw its reimbursement?

He further pointed out that neither Admiral Koltchak, as representing Russia, nor General Petlioura, as representing the Ukraine, disputed Poland's just claims to Eastern Galicia. He had only heard of the proposed Treaty by rumors as he had not seen the proposed text of the document. He believed, however, that it comprised three clauses which were extremely prejudicial to Polish Interests.

These were: First, the entrusting of the agrarian reform to the Galician diet; Second, the fact that Galicia was not to be represented in the Polish diet; and lastly that the inhabitants of Galicia were not to be submitted to the compulsory military service of Poland.

On the first point he said that the Polish Government alone should be entrusted with the agrarian reforms in Galicia, as otherwise the Galician diet, inspired by German influence, would only look to the despoiling of their Polish neighbors.

On the second point he felt that it was impossible that two million Poles living in Eastern Galicia should not have a voice in the Diet at Warsaw.

As regards military service it would not be just to accord the Galicians all the rights and privileges of the Polish government without subjecting them to its obligations.

The general scheme of the Treaty seemed to him to be to detach Galicia from Poland at the earliest possible moment. The temporary regime provided for meant the loss of Lemberg

and all Eastern Galicia, a loss which Poland could not endure and survive. Poland would never forgive its delegates to the Conference should it lose Eastern Galicia. It was obliged to defend this territory as it would defend its own body. Galicia had given poets, heroes and statesmen to Poland. He entreated the Council not to impose on Poland the temporary regime for Eastern Galicia provided by the Treaty. He asked that the treaty be not upheld, if the Council desired to see a firm allied state in Central Europe.

In conclusion he asked that Galicia be granted to Poland and promised that the latter would govern it in the interests of humanity and justice, and that no complaints except from the German interests, would be heard.

PPC. – Vol. 8. – P. 330–332.

№ 156
ПОВІДОМЛЕННЯ ПОЛЬСЬКОГО ПОСЛАННИКА В ЛОНДОНІ Е. САПЄГИ НАЧАЛЬНІЙ КОМАНДІ ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ ПРО ПОЗИЦІЮ АНГЛІЙСЬКОГО УРЯДУ ЩОДО ГАЛИЧИНИ

23 вересня 1919 р.

Powróciwszy do Londynu poszedłem natychmiast do Foreign Office, aby wybadać, jakie zaszły zmiany przez te parę dni w zapatrywaniach. Dowiedziałem się, że P. Gregory przedłożył Lordowi Curzonowi raport o sprawie Polsko-Bałtycko-Rosyjskiej, wysuwając Polskę, jako klucz całej sytuacji i projekt skupienia Łotwy – Litwy – Uktainy, ewentualnie Białej-Rusi, przy Polsce, jako jedynie rozumne rozwiązanie. Lord Curzon miał aprobować ten raport i posłać

go natychmiast Lloyd George'owi, jeszcze wtenczas bawiącemu w Paryżu. Pewną zmianę Lloyd George'a w traktowaniu spraw Polski przypisuję temu raportowi, stanowisko zaś w sprawie Galicji Wschodniej jest prawdopodobnie świeczką, postawiona, lewicy, która uważa nasze imperjalistyczne zamiary na Galicję Wschodnią, jako kamień obrazy między nią a Polską.

We wtorek 15 b.m. Rząd Angielski wysiał telegram do Estończyków, by broń Boże nie zawierali pokoju z bolszewikami bez porozumienia z innymi belligereńtami i że Angija jest gotowa dać Estonczykom doradcę – Anglika. Dowodzi to, że myśl wspólnego kroku na Wschodzie zaczyna przybierać konkretną formę.

Delegat Taryby Czapiński, który był w tych dniach w Foreign Office został zapytany, jak Litwa przyjęłaby propozycje Unji z Polską. Czapiński odpowiedział, że o ile Litwa w takim wypadku otrzyma Wilno, to na każdą federację z Polską pójść gotowa.

Raz jeszcze zaznaczam, że wchodzimy w fazę decydującą o naszej przyszłości, że w Angiji można obecnie najwięcej uzyskać, i że należy mi dać konkretne dyrektywy, abym mógł z decydującymi czynnikami o kwestji Wschodniej rozmawiać. Wiadomości przysłane za Nr. 2502/71 (DH 26) z dnia 15. września uważam za wskazówkę, ze M.S.Z. podziela moje poglądy i że sprawę mogą prowadzić śmielej w kierunku projektu federalistycznego.

Londyn, 23. września 1919.

E. SAPIECHA m.p.

Ukraine and Poland in Documents: 1918–1922. – Vol. 1. – P. 360–361.

№ 157
З ВИСТУПУ ЧЛЕНА ДЕЛЕГАЦІЇ ПОЛКА НА ЗАСІДАННІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ ВІДНОСНО РОЗБІЖНОСТЕЙ В ПИТАННІ ПРО СХІДНУ ГАЛИЧИНУ

25 вересня 1919 р.

MR. POLK : No, – unanimous. The point being this: the other day there was up the question of Galicia. We listened a whole morning to dear old Mr. Cambon... about matters that there had been no disagreement whatever on, but he reported in detail, and when he got through each one of our experts said there was no disagreement. We were all agreed. We wasted an hour and a half on that. There were three points on which we did not agree. We should all have been notified the day before that this was put on. There was absolute agreement except on the questions of Military Service, Agrarian Legislation, and Representation in the Polish Diet. We moved that the thing be adopted in full, excepting the three subjects I mentioned, and then discussed them. We wil be here the rest of our lives if we go on in the manner we have been going on ...

DR. SCOTT: Did you consider the three clauses of the Galician Treaty?

MR. POLK: We considered two of them, and we found grounds to compromise on the agrarian laws and on the subject of representation in the Polish Diet.

DB. SCOTT: But the military you did not?

MR. POLK: Not the military. I proposed a solution on which the British were holding out; the British were willing to accept, but before we got to that Mr. Paderewski came in, asking for a hearing, and he played on the Council as he played on the

famous piano, and we all almost wept – and we are all on the point of reversing ourselves on it. I think he exaggerated his position, but I think he is quite right in doing so – he said that they would rather not have Galicia, tied up the way we have it tied up. I think he is right; they could not administer it; I think it would just make trouble. I am not sure but that he is not right. I think we are disposed to send it back to the Committee and see if they can work up some scheme. That report legislates on every blooming thing; they don't leave anything to the imagination at all, and it is such an iron-clad arrangement that we are giving Poland to administer, that I think there is a great deal in what Mr. Paderewski said.

DR. SCOTT: That is nothing that our Drafting Committee had to do with?

MR. POLK: No.

The meeting adjourned at 3:10 p. m.

PPC. – Vol. 11. – P. 433–434.

№ 158
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ОБГОВОРЕННЯ НА ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОЕКТУ СТАТУТУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ І ДОДАТКИ ДО НЬОГО

25 вересня 1919 р.

Status of Eastern Galicia

M. CAMBON read and commented upon the proposal of the Comission on Polish Affairs which it was hoped would be consistent with the opinion formerly expressed by the

Supreme Council on the subject of agrarian legislation in Eastern Galicia. (See Appendix J.)

MR. POLK said he had no objection to make to this text.

M. TARDIEU recalled the declarations which M. Paderewski had made before the Supreme Council. M. Paderewski had stated that he could not admit that the agrarian question was not one for the National Assembly at Warsaw to decide.

M. CAMBON said that he wished to add that in a private conversation, M. Paderewski had told him that he was in favor of the League of Nations scheme. M. Paderewski had insisted that the attribution of Eastern Galicia be made in a definite way. If he (M. Cambon) might express a personal view, he wished to add that the Council were going beyond their rights in entrusting the fate of an entirely agricultural district to a population the majority of which was not Polish.

MR. POLK said that M. Paderewski had opposed, above everything else, the provisional character of the statute. He (Mr. Polk) thought that it would be possible to satisfy M. Paderewski in suppressing the provisional character and in altering certain points of the proposal. With this end in view he had prepared a memorandum (See Annex "K"). He felt that in establishing a provisional regime the Council were allowing the existence of a region in the Central Europe which would become a dangerous centre of discord.

M. CAMBON said that he shared this view, but that he thought there was still another reason for giving Galicia more complete autonomy. Poland would be much more disposed to accept a more complete autonomy for Galicia if she knew that there was a question of definite organization. The question could not be solved on that day and it would be necessary to send

the American memorandum to the Commission, but on this point it would be necessary for the Council to express an opinion by which the Commission could be guided. They should give their view as to whether East Galicia should be definitely attributed to Poland. He wished to point out that the American memorandum (Chapter I, Sec. B) dealt with this subject.

M. SCIALOJA said that in effect Eastern Galacia would be placed under a Polish mandate.

M. TARDIEU said that this would not be altogether the case for this mandate would not have a temporary character.

SIR EYRE CROWE said that he could not agree to the Council's suppressing the temporary character of the statute. He recalled the fact that the British Government had originally opposed the union of Eastern Galicia with Poland. He had accepted a compromise because a plebiscite had been promised. Now the idea of the plebiscite had been given up. He could not, without instructions, accept this solution in view of the fact that it completely altered the principles which had been previously raised.

MR. POLK proposed that the American memorandum be simply referred to the Commission.

M. TARDIEU said that he wished to hold to what he had previously said, purely as his own opinion.

M. SCIALOJA said that it conformed to the proposal previously made by M. Sonnino.

(It was decided:

to refer to the Committee on Polish Affairs the memorandum presented by the American Delegation (Appendix K).)

Appendix J to HD-60

[Translation]

Proposal of the Commission on Polish Affairs

(Addition to Article 12 of the Draft of the Statute for Galicia)

However, with regard to agrarian legislation the right of veto cannot be overridden by the Diet, but in case any such measure, vetoed by the Governor, is within one year again voted by the Diet with a majority of two-thirds, the question shall be immediately referred to the Council of the League of Nations which shall by a majority vote take such action and give such direction as it may deem proper and effective in the circumstances.

With regard to the laws respecting public instruction in secondary schools and universities, the veto of the Governor will be absolute.

Appendix K to HD-60

Memorandum

[Presented by Mr. Polk]

September 25, 1919.

The following suggestions are submitted with a view to reconciling as far as possible the present draft of the Treaty on East Galicia including both the views of the majority and of the minority, and the objections which Mr. Paderewski expressed as regards

I The Provisional Nature of the Settlement

II Agrarian Legislation

III Representation in the Polish Diet
IV Military Service

I. THE QUESTION OF THE PROVISIONAL NATURE OF THE SETTLEMENT

A. In the preamble the following phrase is to be omitted entirely: "until the time when they are called upon by a plebiscite, which is for the present postponed by reason of the disturbed condition of Eastern Europe, to declare their wishes with regard to the final political status of the territory."

B. In Article 2 the second paragraph is to be omitted. This paragraph reads:

"Poland further undertakes to hold or allow to be held a plebiscite of the inhabitants with regard to the final political status of the territory, on a date and under conditions to be fixed by the Principal Allied and Associated Powers, or by any other body which they may appoint. She recognizes in advance the limits and status which, as the result of this plebiscite, may be definitively determined by the Principal Allied and Associated Powers, or by the body appointed by them."

C. In Article 33 the word "temporary" is to be omitted from Paragraph 2, and Paragraph 3 is to be entirely omitted. Paragraph 3 reads:

"The provisions of this Chapter in no way prejudge the allocation of the said property to be made by the Principal Allied and Associated Powers in the event of Eastern Galicia being in whole or in part separated from Poland."

D. To replace the provisions which have been dropped, it is suggested that the following clause be inserted as Article 39:

"The stipulations in this Treaty are matters of international concern and shall be placed under the guarantee of the League of Nations.

They shall not be modified without the assent of a majority of the Council of the League of Nations. The United States, the British Empire, France, Italy, Japan and Poland hereby agree not to withhold their assent from any modification whatsoever of this Treaty in whole or in part which is in due form assented to by a majority of the Council of the League of Nations.

"Any Member of the Council of the League of Nations shall have the right to bring to the attention of the Council any infraction of any of these obligations, and the Council may thereupon take such action and give such direction as it may deem proper and effective in the circumstances.

"Any difference of opinion as to questions of law or fact arising out of these Articles between the Polish Government and any one of the Principal Allied and Associated Powers or any other Power, a Member of the Council of the League of Nations, shall be held to be a dispute of an international character under Article 14 of the Covenant of the League of Nations. The Polish Government hereby consents that any such dispute shall, if the other party thereto demands, be referred to the Permanent Court of International Justice. The decision of the Permanent Court shall be final and shall have the same force and effect as an award under Article 13 of the Covenant."

(This article is borrowed with modifications from the minority treaties and is similar to an obligation which Poland had already assumed in its minority treaty.)

II. Agrarian Legislation

It is suggested that the arrangement proposed by the Supreme Council be maintained namely: agrarian legislation should be included in Article 12 as a subject of legislation in the Diet of Eastern Galicia. However, Article 13 should be modified in such a way as to include agrarian legislation in the category for which the Governor's veto cannot be overridden by the Diet and to provide for a reference to the League of Nations in the event of a dead-lock. The second paragraph of Article 13 would then read:

"However, with regard to agrarian legislation the right of veto cannot be over-ridden by the Diet, but in case any such measure, vetoed by the Governor, is again voted by the Diet with a majority of two-thirds, the question shall be immediately referred to the Council of the League of Nations which shall by a majority vote take such action and give such direction as it may deem proper and effective in the circumstances."

III. Representation in the Polish Diet

As on this point Mr. Paderewski is especially insistent, it is proposed to accept the article suggested by the majority, which provides for the representation of East Galicia in the Polish Diet.

IV. Military Service

It is proposed to accept the majority report, providing for Polish military service in Eastern Galicia, with the following changes:

Original Text

"Article 38, Laws of [in] force in Poland relating to military service may be applied by Poland in Eastern Galicia.

"The contingent thus recruited shall form special units in the Polish army. In time of peace these units shall perform garrison duty in Eastern Galicia."

Revised Text

"Article 38. Laws in force in Poland relating to military service may be applied in Eastern Galicia.

"The contingent thus recruited shall form special units which in time of peace shall perform garrison duty in Eastern Galicia and in time of war shall be available for national defense."

PPC. – Vol. 8. – P. 349–351, 367–370.

№ 159
ЛИСТ ГОЛОВИ ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР ВАСИЛЯ ПАНЕЙКА ЖОРЖУ КЛЕМАНСО ВІДНОСНО ЗАЯВИ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА ПОЛЬЩІ ІГНАЦІЯ ПАДЕРЕВСЬКОГО НА ВЕРХОВНІЙ РАДІ

25 вересня 1919 р.

Excellence,

La déclaration du Président du Conseil Polonais, Monsieur Paderewski, faite ces jours et devant le Conseil Suprême, réclamant l'attribution définitive de la Galicie Orientale à la Pologne, nous fournit l'occasion de vous présenter les objections suivantes:

L'argument du Chef du Gouvernement Polonais que l'établissement d'un statut provisoire ne manquerait pas d'amener

des troubles dans ce pays ne tient pas devant un raisonnement sérieux. Qui sont-ils ceux qui doivent susciter ces troubles – les Ukrainiens ou les Polonais? La majorité ukrainienne qui a suffisamment prouvé sa volonté irrésistible de ne pas appartenir à la Pologne n'aura aucune raison de s'opposer à un régime provisoire qui lui promet pour l'avenir l'application du droit de libre disposition. Bien au contraire cette perspective, après cinq ans d'une guerre qui a ruiné le pays, après les sanglantes luttes de cette dernière année contre les Polonais représente le seul moyen de calmer les esprits et la seule compensation à tous les espoirs déçus. Si la décision du Conseil Suprême ne contenait pas la clause relative au plébiscite la population ukrainienne ne verrait dans cette décision qu'un verdict d'esclavage perpétuel et une politique de désespoir serait aussitôt adoptée qui constituerait un foyer dangereux et menaçant pour la paix de l'Europe Centrale (on ne doit pas oublier qu'une armée de Galicie, peu nombreuse mais résolue, existe encore hors du pays).

La minorité polonaise qui, d'après les chiffres tendencieux des Polonais mêmes, ne dépasse pas 23 % de la population, aurait-elle l'intention de se révolter contre le régime provisoire? Certes, Monsieur Paderewski était plus autorisé *[sic]* pour lancer des menaces au nom de ce groupe mais nous croyons que le bon sens de l'élément polonais en Galicie Orientale et du peuple polonais tout entier éviterait toute manifestation contraire aux principes invoqués par la Pologne pour ses régions occidentales où l'élément polonais se trouve dans des conditions numériques et sociales plus défavorables qne celles des Ukrainiens en Galicie. Car en ce qui concerne le traitement futur de ces derniers en Galicie on ne peut émettre que deux hypothèses: ou les Polonais désirent respecter la pleine

autonomie du pays, ou ils nourrissent déjà secrètement des convoitises au détriment du caractère national et politique de la Galicie ukrainienne. Dans le premier cas ils devraient avoir pleine confiance dans le plébiscite futur dont le résultat pourrait non seulement maintenir l'union entre la Pologne et la Galicie mais encore exercer une influence favorable sur les autres terres ukrainiennes voisines.

Dans le second cas rien n'est aussi nécessaire que la clause qui prévoit le plébiscite. C'est le seule garantie réelle capable d'assurer au pays une protection efficace contre toutes les atteintes qui menaceraient les autres clauses du Traité. Sans cette garantie le traité entre la Pologne et les Puissances principales comprenant le statut ne représentera bientôt qu'un chiffon de papier: entre eux les Polonais parlent déjà aujourd'hui de la colonisation et dela polonisation totale de la Galicie Orientale d'ici sept ans.

Pour les raisons mentionnées ci-dessus, nous demandons au Conseil Suprême de repousser les exigences polonaises et de maintenir sans altération le caractère provisoire du rattachement de la Galicie à la Pologne.

Veuillez agréer, etc.,
Paneyko

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 889–890.

№ 160
ІНФОРМАЦІЯ БРИТАНСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ЕІР КРОУ МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ПРО ОБГОВОРЕННЯ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПРОЕКТУ СТАТУТУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

25 вересня 1919 р.

Part I.

Discussion of Report No. 5 of Polish Commission embodying draft constitution for Eastern Galicia was resumed at today's meeting of Council. It appeared clearly that a great impression had been made by M. Paderewski's impassioned appeal and protest summarised in my telegram No. 1364 of September 23rd.

Mr. Polk at once submitted suggestions with a view to reconcile *[sic]* present Treaty with M. Paderewski's principal objections as regards: –

a. The provisional nature of the settlement.

b. Agrarian legislation.

c. Representation in the Polish Diet.

As regards *(a)* proposed alterations which are repeated textually in part II below constitute a radical departure from the basis of the present draft Treaty, namely, 'That the agreement shall be predicated upon the ultimate self-determination of the inhabitants of Eastern Galicia as to their political allegiance, the time for the exercise of such choice to be hereafter fixed by the Principal Allied and Associated Powers or by a body to whom they may delegate that power.'

(Resolutions adopted on the proposal of Mr. Lansing by the Council of Foreign Ministers on June 25th, 1919.)

In spite of the new clause which it is proposed to introduce in accordance with para. D. of Part II of this telegram, I cannot but feel that the adoption of the amendments proposed by the American Delegation would in reality involve the definitive union of Eastern Galicia with Poland, although the Polish Administration would be subject to the supervision of the League of Nations.

Believing that the acceptance of the resolutions of June 25th by H.M.G. was based on the consideration that they provided for a future plebiscite, thus leaving open the possibility of a union of Eastern Calicia with either a reconstituted and reunited Russia or a separate Ukrainian State, I have reserved my opinion on Mr. Polk's proposals pending a reference to Your Lordship and the Prime Minister, informing the Council of my reasons for so doing.

The proposals were strongly supported by both the French and Italian representatives, who welcomed them as providing a definitive solution subject to stringent guarantees as to local autonomy and minority rights. They urge, with much force, on the one hand that the stronger we make these guarantees the less will it be necessary to make definite and immediate provision for a possible eventual separation, and on the other hand that Mr. Paderewski will be the readier to accept the most stringent guarantees the less we insist on making the whole arrangement provisional.

The proposals are no doubt somewhat difficult to reconcile with the principles of Nationalities and of Self-Determination and could readily be criticized on this ground, but in view of fact that British Delegation is likely to be isolated on this question the political expediency of opposing the American propositions is for consideration.

I request that I may be furnished with instructions by telegram as early as possible as further discussion is being meanwhile deferred at my request.

As regards other points raised by Mr. Polk.

Item *b*. Question of agrarian legislation has been settled on the basis that Galician Diet shall be entrusted under article 12 of draft treaty with agrarian legislation subject to a suspensory Polish veto. If veto is maintained, matter is to be referred to League of Nations.

Item *c*, deals with representation in Polish Diet. As Paderewski is especially insistent on this point, Polk proposes to accept majority proposal in article 16 draft treaty, which provides for representation of East Galicia in the Polish Diet with certain restrictions.

I had throughout taken the line that a question of this kind involving as it does a principle which has been much controversed by practical politicians, a decision had best be left to be worked out by the parties directly concerned.

It is quite possible that Ruthenians themselves will insist on representation in Warsaw diet. In any case I should be prepared to yield on this point, more particularly if you were to decide on agreeing to American proposals under (a) above…

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 887–889.

№ 161
ТЕЛЕГРАМА МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УНР ВОЛОДИМИРА ТЕМНИЦЬКОГО ГОЛОВІ ДЕЛЕГАЦІЇ УНР НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ З ОСУДОМ ДІЙ ПОЛЬСЬКИХ ОКУПАНТІВ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

27 вересня 1919 р.

Польські окупаційні власти у східній Галичині, силують українських урядників в публичних заведеннях, судіїв та учителів народніх та середніх шкіл складати присягу на вірність польській державі. Людей, які відказуються від зложення цьої присяги, звільняють зі служби, переслідують їх домашніми ревізіями та арештують. Платні їм здержуються і так тисячі родин остало без ніяких средств до життя. З огляду на це, що державня приналежність східньої Галичини ще не порішена а польська армія займає цей край тільки переходово з поручення антанти, жадання польських адміністраційних властий, щоби урядники української народности складали польській державі присягу на вірність, являється позбавлене всякої правної основи та представляється як нечуване надужиття польської компетенції. Правительство української народньої республіки закладає рішучий протест проти такому поступованню та просить Вас, подати цей протест до відома найвищої Ради мирової конференції в Парижі, жадати сейчасового застановлення цих надужить та збереження службових прав усіх, які із цеі причини потерпіли. Рівночасно просимо Вас внести прохання, щоби найвища Рада зволила силою свойого авторітету рішучо ділати в цьому напрямі, щоби польські власти звільнили ці тисячі Українців, які від кільканацяти місяців караються в тюрмах та концентраційних таборах в Домбю, Кракові і т. п.

Український прапор. – 1919. – 27 верес.

№ 162
МЕМОРАНДУМ РОСІЙСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА В ПАРИЖІ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІДНОСНО СТАТУСУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

27 вересня 1919 р.

L'Ambassade de Russie est informée qu'une vive inquiétude s'est emparée des milieux politiques de la Galicie orientale, à la suite de nouvelles attribuant à la Conférence de la Paix l'intention d'incorporer ce pays à la Pologne.

Dans son mémoire en date du 10 mai 1919,[1] la Conférence politique russe a déjà eu l'occasion d'attirer l'attention de la

---

[1]This mémorandum was addresscd to M. Clemenceau and was signed on behalf of the Russian Political Conference at Paris by Prince Lvov and MM. Sazonov, Tchaikovsky, and Maklakoff. The memorandum set forth the considerations which, it was represented, should, in the interests of Russia, be given due weight in the elaboration of the preliminaries of peace between the Allied Powers on the one hand and Austria and Hungary on the other. After requesting that the two latter powers should, like Germany, be compelled to renounce the Treaty of Brest-Litovsk and ail treaties or agreements previously concluded with any part of the former Russian Empire, the memorandum proceeded :

'La démocratie russe a été une des premières à proclamer le principe de la liberté des peuples à disposer d'eux-mêmes. Aussi la Russie est-elle unanime à saluer avec la plus vive satisfaction la création des nouveaux États indépendants, la République Tchécoslovaque et le Royaume des Serbes, Croates et Slovènes, auxquels elle est liée par une affinité de race. Elle éprouve également un réel plaisir à voir s'accomplir les vœux des populations de Trieste et du Trentin, ainsi que ceux clés Transylvaniens de s'unir à leurs congénères respectifs de l'Italie et de la Roumanie, ses Alliées. Il a déjà été dit dans le mémoire précité [of April g, rgig: not printedj avec quelle sympathie la Russie accueille la renaissance de la Pologne, dont la Galicie occidentale formait un des principaux tronçons.

'Dans ce même ordre d'idée[s], la Russie est certaine que les Puissances Alliées et Associées s'inspireront de principes identiques en ce qui concerne le règlement du sort des populations appartenant à la famille russe qui se trouvaient placées avant la guerre sous le joug austro-magyar. Ces populations constituent, comme on sait, la majorité dans deux provinces autrichiennes (la Galicie Orientale et la Bucovine) et dans sept eomitats hongrois sur le versant sucl des Carpathes.

Conférence de la Paix sur la nécessité d'assurer à la population russe de l'ancienne Autriche-Hongrie le même droit de disposer librement de son sort qui a été reconnu aux autres peuples de la Monarchie danubienne.

L'Ambassade de Russie a l'honneur de se référer à ce mémoire pour faire valoir, une fois de plus, les arguments en faveur d'une consultation de la population de la Galicie orientale, afin de calmer l'effervescence qui se manifeste dans cette province.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 893–894.

'En Galicie Orientale les Russes sont en majorité écrasante à très peu d'exceptions près dans tous les districts. En outre, la Lemkovtchina qui fait partie de la Galicie Occidentale, a dans certains cantons un caractère nettement russe.

'En Buccovone [sic] la population russe prédomine dans les districts de Kotzman, Czernowitz, Wiznitz et le Canton de Stanestie.

'Dans les septs comitats hongrois mentionnés plus haut, la population russe est surtout concentrée dans les z i communes les plus rapprochées de la crête des Carpathes...

'La population russe de toutes ces régions doit avoir le droit incontestable de disposer librement de son sort, aussi le morcellement de cette population et l'attribution contre son gré des territoires habités par elle à des états limitrophes, de nationalité différente, seraient une violation des grands principes de justice que la Conférence de la Paix s'honore d'appliquer aux autres peuples qui ont fait partie de l'ancienne Monarchie Austro-Hongroise.

'Quelles que soient les formes que devront revêtir dans l'avenir les rapports réciproques des divers groupes du peuple russe, il est indispensable, dans l'intérêt d'une paix durable que par les nouvelles délimitations qui s'imposent, il ne soit pas créé de dangereux foyers d'irrédentisme.

'D'autre part, étant donné que dans l'Ouest russe l'industrie est fort peu développée, il serait de toute importance qu"un contact immédiat fût établi entre ces régions et les grands centres industriels de la Bohême et de la Moravie. A cet effet, il est absolument nécessaire que les territoires russes obtiennent une frontière commune avec la Tchéco-Slovaquie.'

The memorandum proceeded in conclusion to claim for Russia, in général terms, equality of treatment with the Principal Allied and Associatecl Powers as regards réparation, économie settlements, and représentation on all organs of control, execution, &c., created under the peace settlement (Cf. No. 275, note I). This memorandum was printed at thc time in Paris in the form of a pamphlet.

№ 163
ІНФОРМАЦІЯ СЕКРЕТАРЯ МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ КАМБЕЛЛА ПРО ПЕРЕГОВОРИ З УПОВНОВАЖЕНИМ ІГНАЦІЯ ПАДЕРЕВСЬКОГО ГРАФОМ ГОРОДИСЬКИМ

2 жовтня 1919 р.

FOREIGN OFFICE, October 2, 1919

Count Horodyski came to see me this morning, and explained that, owing to the situation created by the strike in this country and his consequent desire not to impose upon the time of the Prime Minister, M. Paderewski had postponed his visit, which he was to have paid this week at the invitation of Mr. Lloyd George. M. Paderewski had, however, sent Count Horodyski in his place, in order that he might lay one or two considerations before H.M. Government; and the Count hoped that the Prime Minister would be able to receive him, if only for a few minutes.

Count Horodyski represented that M. Paderewski's position in Poland was somewhat critical, and he presumed that H.M. Government would agree that a strong and well ordered Poland – which, in default of other leaders, could be realised at this moment only under M. Paderewski – was in the interests, not only of Great Britain, but of the Allies and of Europe in general.

There were three questions, he said, which it was necessary to clear up without delay:

(1) The question of Eastern Galicia, which, if not settled soon in favour of Poland, would lose M. Paderewski the

support of the peasant class, and would entail his downfall. This question is now being discussed in Paris; the Supreme Council have come round to M. Paderewski's view, and favour the abolition of the provisional clauses of the settlement – with the exception of the British Representative, who has telegraphed for instructions. See Sir Eyre Crowe's telegram No. 1373, which is shortly to be sent to the Prime Minister with a brief memorandum.

(2) According to Count Horodyski, there are some 4,000 railway trucks (continental pattern) and 400 locomotives belonging to the British Government, who had offered them to the French. The latter had, however, refused to buy, as they already had more than enough for their own requirements. M. Paderewski urges that Poland be allowed to open a credit for the purchase of this material, and also of any clothing or other military stores in France.

(3) The need for a definite Eastern policy. Was Poland, for instance, to support Denikin?

Count Horodyski stated that he must leave London tomorrow (Friday) evening, in order to be back in Paris before M. Paderewski leaves for Warsaw, where he has to meet the Polish Diet. If, therefore, the Prime Minister is able lo receive him for a few minutes, it would have to be some time to-morrow. He added that the Polish Minister had been informed by Mr. Paderewski of his (Count Horodyski's) Mission.

R. H. CAMPBELL

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 891–892.

№ 164
ПОВІДОМЛЕННЯ БРИТАНСЬКОГО ПОСЛАННИКА У ВАРШАВІ ДЖОРДЖА РУМБАЛДА МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ПРО ПОВЕРНЕННЯ ЗІ ЛЬВОВА ЧЛЕНА БРИТАНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ МІСІЇ МАЙОРА ПЕРІСА (Paris)

4 жовтня 1919 р.

WARSAW, *October 4, 1919*

Major Paris who has been at Lemberg for past five months (? called) to-day on his way to England.

He urged two practical objections to an eventual Plebiscite in Eastern Galicia.

1. Such a Plebiscite would not have definite result and could not be (? true) expression of opinion or wishes of population because there would not be a definite issue such as Poland or Ukraine before that population. Some might vote for incorporation in Poland others for attachment to Ukraine whilst others again might wish to (? set up) an independent (Ruthenian) State.

2. The land-owner population, most of whom are all Polish and many of whom have been practically ruined by War, would not raise money in order to restore their estate(? s if) eventual status of Eastern Galicia were left in suspense. Thus economic recovery of country would be greatly retarded.

He concluded in favour of definite assignment of Eastern Galicia to Poland and despatch of an Inter-Allied Mission to former country which should (? remain) there for some time in order to ensure (? that) Poles respected interests of subject races.

Sent to Peace Conference.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 892.

№165
РЕКОМЕНДАЦІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ СТАТУСУ ЗАХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ З ДОДАТКОМ ПРОПОЗИЦІЙ ФРАНЦУЗЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ

Не раніше 9 жовтня 1919 р.

Disposal of Western Galicia

M. Laroche said that the question raised here was one of secondary importance, which had been asked by the Legal Advisers, who had pointed out that no arrangement had been made as of to the disposal of Western Galicia. The question could be settled at the same time as that of Eastern Galicia. The best method would be to refer the question to the Commission on Polish Affairs.

It was decided:

to refer to the Commission on Polish Affairs for examination and report the note from the French Delegation of the 9th October, 1919 concerning the attribution to Poland of Western Galicia (See appendix "I").

Appendix I to HD-68

French Delegation

Paris, October 9, 1919.

Note

Attribution Of Western Galicia to Poland

By virtue of Article 91 of the Peace Treaty with Austria, that Power ceded to the Principal Allied and Associated Powers

those of her territories which were not specially attributed. Among the territories thus ceded to the Principal Allied and Associated Powers is Galicia.

Until now the Principal Allied and Associated Powers have not yet disposed of that province. As regards Eastern Galicia, the draft of a treaty with Poland is being studied, but its drafting depends on the decision which the Supreme Council shall take on the point of whether Eastern Galicia shall be attributed to Poland provisionally or finally.

Nothing has been done concerning Western Galicia, the attribution of which to Poland is however contested by no one.

There results from it:

1. – That at present Polish sovereignty is recognized over the territories ceded by Germany to Poland; (Treaty of June 29 [28]).

2. – That it is going to be recognized over the former Russian territories, by virtue of the draft of the treaty between the Principal Allied and Associated Powers and Poland which is now being prepared by the Drafting Committee in conformity with the decisions of the Supreme Council.

3. – That the sovereignty of Poland over Eastern Galicia shall be the subject of a special treaty;

4. – That nothing has been provided for Western Galicia.

It would be advisable, however, to put an end, as soon as possible, to that state of affairs, as far as this last region is concerned, which is unquestionably the one whose character is the most exclusively Polish. The French delegation considers that the Supreme Council should come to a decision in that respect as soon as possible.

Several solutions could be considered:

1. – Unite the attribution of Western Galicia with that of Eastern Galicia, that is to say to make it the subject of a single treaty in which it shall be specified that the Western part is ceded in full sovereignty, without any conditions, while the Eastern part is subjected to certain conditions.

2. – To make it the subject of a special treaty.

3. – To take advantage of the separate treaty with Poland for the attribution of the former Russian territories, to add to it an article relative to the attribution of Eastern [Western?] Galicia to Poland.

It would seem preferable to adopt this last solution in order to leave its special character to the question of Western [Eastern?] Galicia.

PPC. – Vol. 8. – P. 582, 598–599.

№ 166
ТЕЛЕГРАМА МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ДЖОРДЖА КЕРЗОНА ЕІР КРОУ ВІДНОСНО ПЕРЕГЛЯДУ СТАТУТУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

13 жовтня 1919 р.

FOREIGN OFFICE, *October 13, 1919*

Your telegrams Nos. 1373 of September 25th and 1395 of October 1st. (Proposed constitution for E. Galicia).

This matter has been fully considered by me and the Prime Minister and we cannot agree to the amendments proposed. We consider that under no circumstances should E. Galicia be

annexed to Poland. Its population is two-thirds Ruthenian and the questions of its relations with the Ukraine will inevitably become acute at some future date. It would be fatal if the League of Nations were committed to the permanent incorporation in Poland of this territory and a permanent separation of its people from their racial fellows whatever their wishes may be and whatever guarantees of local autonomy might be given. The League of Nations must keep perfectly free hand to deal with this question whenever they consider necessary.

We cannot help pointing out that Poland, which has suffered so cruelly from oppression and from disregard of its national feeling and traditions and which has now won self-determination practically entirely through the sacrifices of others, now appears bent on denying to another race the rights it has so long demanded for itself. The present attitude of Poland is in singular contrast to the vehement but sound defence made by her delegates of the principle of nationality in the Teschen question. The prospects of any ministry, however admirable, can hardly be allowed to weigh against the permanent interests of any nationality, however weak.

At the same time we agree that so long as Poland is to be responsible for the Government of Eastern Galicia, its authority should be effective, and no unnecessary opportunities should be given for factious agitation. The best hope for a satisfactory and peaceful settlement would seem to be that Poland should be given a mandate, subject to the necessary provisions for local autonomy, such as those embodied in the draft Treaty, for a period of say, ten years, at the end of which time the League of Nations should be called upon to decide whether the territory should be transferred to

another State, should become independent, should be incorporated in Poland, or should remain for a further period in a temporary status. If the inhabitants know that at the end of ten years their case will be considered afresh after such tests of local opinion as the League of Nations thinks best, they are far more likely to accept Polish rule peacefully in the interim, and the Poles are far more likely to give education and good Government in the hopes of persuading them that the best course is to remain with Poland.

You should therefore urge our point of view as indicated above.

Repeated to Warsaw, No. 313.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 895–896.

№ 167
ЛИСТ ГОЛОВИ ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ВАСИЛЯ ПАНЕЙКА БРИТАНСЬКОМУ ПРЕДСТАВНИКОВІ ЕІР КРОУ ВІДНОСНО СТАТУСУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

13 жовтня 1919 р.

Excellence,

La presse précise les arguments dont se servit la délégation polonaise devant le Conseil Suprême pour rejeter le caractere provisoire du rattache-ment de la Galicie orientale. Ce sont les suivants :

1) la division de la Galicie en orientale et occidentale est artificielle;

2) la Galicie orientale comme pays complètement ruiné par la guerre, ne pourra étre restaurée tant qu'on n'aura pas statué défmitivement sur son sort;

3) ne pouvant pas exister par elle-même, elle clevienclra un objet dr convoitise pour tons ses voisins; les Allemands en particulier chercheront á l'enlever á la Pologne pour la rendre á un de ses voisins.

Aucun de ces arguments ne tient devant une critique sérieuse:

I. Un coup d'ceil sur la carte démontrera le caractére artificicl de *l'unité* de la Galicie dans sa forme autrichienne, un partage d'aprés le principc géographique et ethnographique étant nécessaire.

II. La Galicie orientale est, au point de vue économique, un pays artif et, possédant une bonne administration, elle se restaurera par ses proprrs moyens, tandis qu'annexée par un état économiquement faible et chargé de lourdes dettes comme la Pologne elle sera écrasée.

III. Il n'est pas vrai que la Galicie, comme pays séparé ne pourrait pas exister par elle-même; au contraire ses richesses naturelles lui garantissent une vie normale. La crainte de voir la Galicie orientale devenir, pendant la période provisoire, l'objet des convoitises voisines et des intrigues allemandes aurait quelque fondement si la conclusion etait juste, c'est-á-dire si les Polonais, pour éviter ces conséquences, exigeaient la consultation de la population par un plébiscite *immédiat,* et non dans 15 ans; mais ils demeurent hostiles à 1'application du droit de libre disposition. Le plébiscite est d'autant plus justifié que la situation politique, á l'est du pays, va s'eclaircir. En outre, les Polonais veulent-ils faire croire qu'iui pays

défmitivement attribué á un état étranger cessera d'ętre un objet de convoitises et d'intrigues voisines? L'exemple de I'ancienne Autriche est suflisant.

Le meilleur moyen de prévenir ces possibilités serait de bonier la Pologne á ses limites ethnographiques.

En considération de ce qui précéde, je me permets de prior Votro Excellence de rie pas accéder aux demandes injustifiées des Polonais.

Veuillez agréer, etc.,

Paneyko

DBFP. First series. – Vol. 9. – P. 894–895.

№ 168
ТЕЛЕГРАМА БРИТАНСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ЕІР КРОУ МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ВІДНОСНО ЙОГО ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО МАНДАТУ ПОЛЬЩІ НА СХІДНУ ГАЛИЧИНУ

15 жовтня 1919 р.

I have received by bag to-day copy of your telegram No. 1228 of October 13th respecting Eastern Galicia. Original of this telegram has not reached me.

Before I press the scheme of a mandate now proposed on the Supreme Council, I venture to urge that the introduction of a 10 year time limit may be reconsidered. The idea of a time limit was originally put forward as part of the scheme of a plebiscite. I may be able to persuade the Supreme Council to adopt the principle of a mandate, but as the League of Nations will under a mandate always be in a position to

intervene, could we not refrain from specific provision for automatic revision after a fixed period? For all practical purposes, the acceptance by Poland of a League of Nations mandate would offer all reasonable guarantees that Ruthenian population in Eastern Galicia would not be forced to remain under Polish sovereignty if conditions arose which would satisfy the League that this would not be a just arrangement.

I believe I am right in saying that the clauses of the Covenant containing the provision respecting mandates would never have been accepted if the principle of automatic revision after fixed periods had been included. We should, in the specific case of Poland, be imposing a condition which was deliberately kept out of the Covenant because it was known to be generally unacceptable and certainly so to the British dominions.

I feel sure that on this point we should meet the most determined opposition not only of the Poles themselves but of all the Allied plenipotentiaries and especially those of the United States.

If you would authorise my proceeding on the lines of a mandate, within the scope of Article 22 of the Covenant, I should have more confidence in my ability to bring them round.

I venture to ask for an immediate reply by telegraph.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 896–897.

№ 169
ЛИСТ АПОСТОЛЬСЬКОГО ВІЗИТАТОРА УКРАЇНИ о. Д. ДЖЕНОККІ З ВІДНЯ РЕФЕРЕНТУ СХІДНОЇ КОНҐРЕҐАЦІЇ монс. ЕНРІКО БЕНЕДЕТТІ

16 жовтня 1920 р.

A Monsignor Benedetti.

Car.mo Don Enrico,

La lettera del 5 è proprio venuta in buon punto. Il giorno 11 consegnai a Sembratowich la splendida commendatizia del Card. Gasparri. Tocca il cielo col dito. Oggi parte e ieri ricevè un telegramma del Vescovo Ruteno del Canada che portasse pure con se i due (un giovane prête e uno studente in teologia) ch'egli aveva proposto. Troppo tardi perché partano oggi con lui: andranno dopo.

P. Bonne è contente col suo induite. Aspetta il Ministre degli Esteri Ucraino che si annunzia sempre e non arriva mai. Deve portargli un po' di denaro, che egli da mesi non ne riceve, e cosi Karmanski. Con loro due pranzai giovedi e parlammo del candidate. Essi stessi dicono ora che le posteriori informazioni non sono buone: ha grossi debiti e la sua vita fin qui fu molto leggera. Me lo manderanno e cercheremo in ogni modo che si faccia cattolico, se davvero è disposto; ma non è il caso di metterlo quest'anno in un seminario.

So da loro e da altre fonti che le cose in Galizia vanno corne prima, cioè mâle. I Polacchi acceierano la polonizzazione vedendosi in pericolo: il loro ostacolo principale sono i preti e grintellettuali, e quelli non si polonizzano...

Aspetto ancora qualche giorno poi scriverô alla Sacra Congregazione Orientale.

Tra gli altri vantaggi délia mia climora a Vienna, non ultimo è quelle d'isveltirmi nella conversazione tedesca. Sono anni annorum che leggo libri tedeschi d'ogni specie, ma formare orecchio e lingua per la conversazione è cosa difficile, massimamente per l'orecchio. Ho già fatto un gran progresse, ma non basta. Galizia e Ucraina son piene di gente che parla tedesco, è cosil anche da questo lato la conversazione tedesca entra nel quadro délia mia preparazione.

Non viene ancora il freddo, essendo questo autunno eccezionalmente mite. Quando verra, mi troverà ben armato. Sto molto bene per grazia di Dio. Saluti cordialissimi.

Aff. mo
G. Genocchi

P. S. — Denari ne ho ancora per parecchio tempo.

Хома І. Апостольський престіл і Україна 1919–1929. – Рим, 1987. – Додаток. – С. 117–118.

№ 170
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО ОБГОВОРЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ПІДТРИМКУ РІШЕННЯ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ РАДИ ВІДНОСНО ДОПОМОГИ ПОЛЬСЬКІЙ АРМІЇ

20 жовтня 1919 р.

Report from the Supreme War Council relative
to aid to be given to Polish Army

(The Council had before it a report from the Supreme War Council relative to supplies to be furnished the Polish Army (see Appendix B).)

General Belin stated that the Council had agreed on all the points embraced in this report, with the reservation by the American Representative to the effect that his Government could at the present moment not participate in any way in furnishing supplies to Poland.

M. Tittoni observed that a Polish Committee for the purchase of war material had been in contact with his Government and he hoped that the participation by Italy in the furnishing of supplies recommended under the terms of the War Council's report would not interrupt the activities of this Polish Purchasing Committee in Italy.

General Belin observed that the same situation existed in France. General Le Rond called attention to the deficiency which would exist even if the recommendations contained in the report of the Supreme War Council were fully carried out. Marshal Foch had made it clear that 600,000 sets of warm clothing were urgently necessary for the Polish army. The Marshal had shown that it was a political as well as a military necessity to furnish this clothing immediately to the Polish army but it now appeared that only 200,000 sets of warm clothing could possibly be sent to the Polish army; likewise, it was evident that no Power could supply sufficient rolling stock to Poland in accordance with the recommendations of the report. Anything that any Power might be able to do over and above the contribution allotted to it by this report would be of the greatest possible benefit. The gravest problem necessarily was that of clothing; if the Polish army did not receive partially adequate clothing before the setting in of a rigorous winter it was extremely liable to become imbued with the dangerous revolutionary doctrines by which they were surrounded.

Mr. Polk desired to ask the officers present if they thought that an army of the present size was a necessity to Poland.

General Le Rond agreed with Mr. Polk's underlying idea that the Polish army should be reduced to such a size as would be consistent with military necessity, but a question of fact was presented in that the Polish Government was obliged to clothe even those men who were now under arms and who might later be demobilized.

M. Tittoni felt that a reduction in the size of the Polish army was inevitable. He recalled that when M. Paderewski was last heard before the Council he had made it very clear that it would be impossible for Poland to continue to pay an army of that size. The Council felt that no Power or Powers could undertake the financial burden necessary for the maintenance of the Polish army and the examination of the question had been postponed. His immediate concern, however, was not Bolshevism, for he felt that this was rapidly tending to become less dangerous.

General Le Rond thought that it was somewhat premature to dismiss the question of the danger of Bolshevism thus lightly.

M. Tittoni reiterated that the size of the Polish army must be reduced as there was no way of paying it.

Mr. Polk called attention to the fact that according to a prior report on this question 100,000 new men were being called to the colours in November and 75,000 additional men would be called up in January and March.

General Le Rond inquired whether the number of men demobilized was also shown in this report. It was a fact that the Poles had released a considerable number of the older classes.

M. Pichon pointed out that in a recent debate in the Polish Diet the Minister of War had promised that a substantial number of men would shortly be demobilized: this, however, was dependent upon the situation in Russia, and according to latest advices, the end of the Soviet regime could hardly be predicted as likely to occur prior to the month of March. It would be highly imprudent therefore to cease taking serious precautions. Certainly every effort must be made to clothe the Polish army at once.

Mr. Polk said there was no doubt of that.

General Belin pointed out that the report of the Supreme War Council had taken account of the fact that an additional effort relative to the supply of the Polish army might have to be made; it was for this reason that the report had specified that the general basis of its recommendations was a momentary one.

Sir Eyre Crowe desired to point out that if the British were to be asked to make a further effort with respect to supplying the Polish army it should be remembered what had already been done by them; for instance, the British practically alone had undertaken the complete supply of the forces in southern Russia.

It was decided: to accept the report submitted by the Supreme War Council relative to aid to be given to the Polish army and to transmit this report to Marshal Foch for execution.

DBFP. First series. – Vol. 2. – P. 30–31.

№ 171
ЗВЕРНЕННЯ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ДО ДИРЕКТОРІЇ УНР ВІДНОСНО ОБ'ЄДНАННЯ ПОСОЛЬСТВ ЗУНР І УНР У ВІДНІ В ОДНЕ ПОСОЛЬСТВО УНР*

21 жовтня 1919 р.

Рішенєм з 30. квітня с. р. установила Висока Директорія після порозуміня з галицким Державним Секретарятом що подвійні закордонні заступництва /УНР та ЗОУНР/ мають бути усунені, що для збереженя інтересів ЗОУНР в кожній місії, а головне в місіях утворених на териториї був. Австро-Угорщини, коли головою назначений Придніпрянець, обовязково має бути покликаний на єго заступника Галичанин, та що виїмково у Відні полишаеться покищо крім посольства УНР посольство ЗОУНР а саме для переведеня ліквідації майна бувшої Австро-Угорщини між сукцесийні держави.

Супроти того що після заключеня мирового договору з Австриєю ліквідацийні праці має перебрати антантска репарацийна комісія ставляю

ВНЕСОК:

Висока Директория зволить зарядити щоби посольство УНР у Відні перебрало усї аґенди посольства ЗОУНР одначе з тим застереженим що і весь персонал того ж посольства, переходить в склад посольства УНР а дотеперішний посол ЗОУНР п. Володимир Сінгалевич якому залишається титул посла назначується осібним декретом Високої Директорії заступником посла УНР у Віднї.

ЦДАВОУ, ф. 3696, оп. 2, спр. 133, арк. 7. Машинопис. Оригінал.

---

* У лівому верхньому куті резолюція: "Висновок Мін. закорд. справ. 23.X.1919. Петлюра".

№ 172
ЛИСТ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ УНР В ЛОНДОНІ ЯР. ОЛЕСНИЦЬКОГО ПОСЛУ ЗУНР У ВІДНІ ВОЛОДИМИРУ СІНГАЛЕВИЧУ ПРО ЗАХОДИ МІСІЇ В ЗАХИСТ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ З ДОДАТКОМ НАДІСЛАНИХ НОТ

22 жовтня 1919 р.

ДИПЛЬОМАТИЧНА МІСІЯ У.Н.Р.

Лондон, 22. жовтня 1919.
75, Cornwall Gardens, Kensington, S.W.

Ч.321

Високоповажаний Пане Товаришу!

На Вашу телеграму з 14.с.м. в справі поінформовання Вас про нашу інтервенцію в Лондоні щодо Галичини подаю до Вашого відома слідуюче:

Ми внесли від червня почавши специально в галицькій справі шість нот до Міністерства Закордонних Справ (Foreign Office) яких відписи Вам залучаємо.

Крім сего інтервенювали ми особисто та відбували з референтами осібні конференції. На словах заявляли вони все, що в справі Галичини симпатії Англії по нашій стороні, що однак вони мусять числитись також з другими союзниками.

Залучаю Вам також витинок з „Daily Telegraph" з 22.X. 1919, який потверджує і зараз се становище.

З правдивим поважаннєм
Др. Яр. Олесницький

Високоповажний Пан

В. Сінгалевич

Відень

To the
Foreign Office

London.

The main task of our Mission as long es the independence of the Ukrainian State will not be officially recognised – is to furnish the British Goverment with exact information as to the present situation in Ukraine.

We have already tried to do this before our arrival in London. We have many times handed our reports to the British Representatives in Stockholm and Copenhagen, and have informed them about present affairs in Ukraine, the standpoint and aims of our Government as well as of whole Ukrainian population.

Now, lately in one part of the English press were published correspondences and articles concerning Ukraine which fortunately do not meet with the exact status of affairs, or present them in other shape. Among others in the "Morning Post" from May 28th, 29, and June 2nd. last appeared correspondences concerning the fight between Ukrainians and Poles in East-Galicia and also about pseudo-German orientation of Ukrainians.

The fact that such articles can appear shows how little the Western Europe is informed about the affairs in the Eastern Europe and that only now the public of Great Britain begin to be interested about.

The state in general of Ukraine, its historical tendencies to obtain the independence and defend it towards Russia and towards Poland, its relations to Germany and finally the motives to fight with Poland, are shortly described in two

English pamphlets i.e. "Ukrainian Problems" and "Why is war carried on between the Poles and the Ukrainians in East Galicia" which we handed to Mr. Leepes.

We do not wish to repeat once more the facts and arguments stated therein, but we deem it our duty to state shortly our standpoint, and to refute untrue news which evidently come from Polish source. From the above mentioned articles in the Morning Post from May 28th, "Advance of the Poles" and from May 29th, "Savagery of routed Ukrainians" we note that retreating Ukrainian troops massacred thousands of Poles who were taken as hostages or as prisoners of war, and among Ukrainian prisoners of war, many mere German officers that Ukrainians intended to destroy oil wells at Boryslaw that the Polish and Ukrainian population of the villages in the East Galicia received Polish troops with enthusiasm and that on April 26th, at Zloczow 60 Poles, including some women were condemmed without any trial and smallest pretext to punishment under the knout, whereat 17 were whipped to death.

According to the official information received from our Government, are all theșe news false and invented by Poles for the purpose to disgrace Ukrainians; who without getting other aid are desparately struggling for the self-rule and independence. Ukrainians have neither killed prisoners of war nor hostages, on the contrary, we have very many proofs that Poles have treated and are still treating very inhuman and brutal Ukrainians prisoners of war as well as Ukrainian and Jewish hostages, thousands of which ire re taken from the most peaceable citizens. We assert decidedly that no German officers have served in the Ukrainian army. There were several – at most – 10 – officers / non-Ukrainians of former Austrian

army, who formerly were stationed in the Ukrainian regiments, in Galicia for a long time and as soon as from some detachmonts of these regiments was formed Ukrainian army, remained voluntary with it.

The naphta wells at Boryslaw and also the foreign capital put therein, were specially guarded by Ukrainians who before their retreat took care that these wells should not be damaged and it is to their oredit and not the Poles that these wells remained in good condition.

Poles do not inhabit villages in East-Galicia, and whether the Ukrainian and Jewish population could receive Polish troops with enthusiasm, proves best by the telegram from our Government, where it is stated that the peasants, even old men and women report voluntary to serve with the Ukrainian army in order to reject Polish invasion upon their motherland and further that the Poles have organised Penal Detachments against the Ukrainian and Jewish population which does not wish to have Polish rule.

Concerning occurrences at Zolotchiv we must state that this case was already cleared up in the first days of May, by our Government. The Ukrainian Government has ascertained that, there was a Polish plot against it, and inquiry accomplished in due form by the court; proved the guilt of involved persons of which two were sentenced to death and several imprisoned, but the Ukrainian Government has pardoned even these persons who were sentenced to death, whilst Poles in similar cases have carried out their sentences of death upon Ukrainians in Lemberg. Such it the real course of these occurrences, and any other statements are issued only to disgrace our nation and its movements of liberation before the world. Such statements are published by Poles alike to

their ancient methods in order to prove true their real imperialistic intentions to occupy East-Galicia, which in no other way can be confirmed.

That the part of the country is really Ukrainian, and that the Ukrainian people will not allow since centuries despised Polish rule to be imposed again upon it, is proved by its heroic struggle lasting already 8 months, notwith-standing the fact that the four years was has brought a hugh destruction. Further proof is that the Ukrainian population represents 70 % of whole population in Galicia, and finally the best proof appears to be the declaration of the Poles and even from the ultra-nationalistic party under the leadership of Roman Dmowski which at the beginning of the war in 1914, clearly expressed in the Polish press that the Poles have no pretensions to East-Galicia till the river San where the Polish population represents considerable minority and it the party agrees to the same to be united with Russia (to which it belonged at that time the other part of Ukraine).

We already drew attention, and do it once more to the fact that Poles are waging their imperialistic war against Ukrainians are helping thereby Bolsheviks in obtaining successess in Ukraine, where from they could be expelled long ago.

In the article in the Morning Post from June 2nd, headed "German Hopes" is asserted that Ukraine is only German invention and a German intrigue. We refer once more to the pamphlet "Ukrainian Problems" and must note decisively that the efforts of Ukrainian people to obtain its independence are lasting already hundreds of years and have historical, political, economical and cultural foundations.

Our nation has never had any German orientation; what is more, the history shows that such orientation exists in Russia,

where Tzars granted different privileges to the German, appointed Germans their Ministers, etc. against which were strongly opposed Ukrainians who were oppressed by centralistic regime in Petersburg.

The conclusion of peace at Brest can easily be explained by the fact that on the one side were Bolsheviks who threatened to devastate the country just as they would have done with Russia on the other side Germans who threatened with inmediate invasion.

These and not other circumstances compelled Ukraine to conclude the peace with Germans who recognised the independence of Ukraine.

But as soon as Germans arrived in Ukraine nearly all the Ukrainian population turned against them, and the main reason for hetman Skoropadsky's fall was the fact that he was for Germany, and relyed on Germans.

Au
Ministere des Affaires Etrangeres
de la Grande Bretagne. –

Londres, le 16 Jutn 1919.

Mojs avons recu de notre Gouvernement par l'intermediare de notre delegation a La Haye le telegramme suivant;

"Dans la ville de Stryj conquise par Polonais les legionaires Polonais jouent aux maitres de facon barbare. Tous les pretres Ukrainlens du rayon de Stryj sont mis aux arrets et tradues dans la Gailcia occidentale. Les patriotes Ukrainians emerites tels que ex-membre du Landtag de Galicie Nishankovsky et les pretres Pelensky, Lopotynsky, Pelckh furent fusilles par legionnaires Polonais sans aucun jugement.

Le pretre de Sokal Demtschouk – vieillard de 72 ans fut pondu par lea Polonais.– Le monastere de Basilieus pres de Zolkieus est copletement pille par legionnaires polonais, la riche biblioteque et les reliques artistiques de ce monastere sont detruites et les maines sont arretes et internes. Leglise de Denazyr fut profande par les soldats polonais. – A Leopol toutes ceremonies religieuses Ukrainiennes sont interdites, defense de lire les preres en langue Ukrainienne, les chants rituels sont interdits ainsi que toute participation aux funerailles religieuses. Les Catholiques Ukrainiens demandent aide au Pape."

Ce n'est pas une protestation, c'est l'indignation indescriptible, que font evoquer ces nouvelles.

Et c'est avec cette indignation, que nous elevons au nom de notre Gouvernement hotre protet le plus solennel et energlque contre cette violation des principes elementaires du droit et la justice en meme temps, que nous prions le Haut Gouvernement da la Grande Bretagne de vouloir bien employer Son Autorite aupres du Gouvernement Polonais pour faire cesser les atrocites pareilles.-

En meme temps nous renouvelons notre demande, que notre representation a Paris a deja faite aux Allies, pour qu'ils veulent ocouper par ses troupes la Galicie orientale jusqu'a la decision de la Conference de la Paix, pour mettre fin aux cruante's, comme celles, citees plus haut.–

Au
Ministere des Affaires Etrangeres de la Grande Bretagne a Londres.

Londres le 7 Juillet. 1919.

Selon le communique recu de Paris – le Conseil Supreme des Ruissuances Allies et Associees a decide d'autoriser les

forcesde la Republique polonaise a poursuivre leurs operations jusqu'a la reviere Zbroutsch – en vue de guarantir les personnel et les biens de la population paisible de Galicie orientale contre les dangers que leur font courir les bandes bolshevists.

Nous constatons le plus resolument, qu'il n'y avait jamais et qu'il n'y a pas de tout a present des bandes bolshevistes en Galicie orientale, comme il n'y avait pas la et il n'y a pas de moindre mouvement bolshevists, ce qu'ont deja confirme les missions des Allies, particuliorement les missions de la Grande Bretagne, ayant constate que l'ordre et discipline otaient etablis en toute la Galicie orientale sous le regime Ukrainien. – Les cas des atrocities, cites par les Polonais sont inventes – cu exageres, en tout cas ne pauvent etre qus les cas particuliers qui se passent en chaque guerre, desquels le gouvornement ne peut pas etre responsable.

D'autre part nous pouvona citer, comme nous avons fait deja dans notre note de16 Juin a.c. N.88, toute une serie des atrocitos, commises par les Polonais, qui se presentent deja comme un systeme de guerre.

Nous prions d'ailleurs de nouveau de vouloir bien onvoyer en Galicie et l'Ukraine une mission de la part du Haut Gouvernement, qui peut constater impartialement et sans influence de la part des Polonais l'etat actuel des choses et toutes les objections ci-dessues.–

La decision citee du Conseil Supreme ne parait qu'une autorisation des Polonais a faire laguerre contre les Ukrainiens et leurs troupes reguliers qui autrement auraient ete destinees pour combattre les bolsheviques.

Cette decision ne peut qu'exasperer toute la population paysanne Ukrainienne qui se voit delivree a merci de son

adversaire seculaire et peut la pousser envers le bolshevisme. Cette population consentira d'ailleurs volontiers pour que son pays soit occupe par interim par les troupes des Allies au de Checho-Slovaks mais aucunement par cette nation, qui l'a opprimee depuis les siecles.

En protestant d'une facon solennele contre la decision susdite du Conseil Supreme nous nous adressons au Haut Gouvernement de la Grande Bretagne avec une plein confiance en Son impartialite et Le prions de vouloir bien par Son autorite la faire rappeler sitot que possible.

Au
Ministere des Affaires Etrangeres de S,.M.
a Londres.

Jule 25. Londres. 1919.

Notre delegation a Paris a recu la note suivante du Secretariat General a la Conference de la Paix, a la date du 11.Jule.

Pour faire suite a sa communication du 26 Juin relative a la Galicie Orientale, le Secretariat General a la Conference de la Paix a l'honneur de faire savoir a M. le president de la Delegation Ukrainianne que le Conseil Supreme des Puissances Allieses et Associees a pris les decisions suivantes;

"Le Gouvernement Polonais sera autorise a etablir un gouvernement civil en Galicie Orientale, apres aboir conclu avec les Puissances Alliees et Associees un accord dont clauses devront sauvegarder autant que possible l'autonomie du territoire ansie que les libertes politiques, religieuses et personnelles de ses habitants.

"Cet accord reposera sur le droit de libre disposition qu'excerceront en dernier ressort les habitants de la Galicie

Orientale qhant a leur allegeance politique; l'epoque a laquelle ce droit s'exercera sera fixee par les Puissances Alliees et Associees ou par l'organe auquel celles-ci pourraient deleguer ce pouvoir."

En se referent a toutes nos declarations precedente, concernant la Galicie Orientale, specialement a la declaration du 7 de ce mois, faite a la suite de la decision du Conseil Supreme par le-quelle les forces de la Republique Polonaise sont autorisees a poursuivre leurs operations jusqu'a la riviere Zbroucz, nous avont l'honneur de faire la declaration suivante;

Le peuple Ukrainien de la Galicie Orientale, qui forma 70 % de la population de ce pays, a proclame le 19 Octobre 1918. a'accord avec le peuple Ukrainian de la Bukovine et de la Hongrie, par son Conseil National, compose des Deputes au Parlement autrichien, des Deputes a la Diete Galicienne et de Bukovine, elus par le suffrage universal, et des Delegues des partis politiques Ukrainiens, sa volonte de se separer de tous lee autres pays de l'Autriche-Hongrie.

Le l.Novembre 1918 le Conseil National Ukrainien s' est empare du pouvoir en Galicie Orientale et aur les autres territoires Ukrainiens ci-dessus et a forme de ces territoires la Republique Ukrainienne Occidentale.

Le 3.Janvier 1919, le Conseil National Ukrainien a unanimement decide a la reunion en un seul etat de la Republique Ukrainienne Occidentale et de la Republique Ukrainienne formee sur les ruines de l'ancienne Russie.

Le 22.Janvier, sur la Place de Sainte-Sophie, a Kiev, capitale de la Republique Ukrainienne, la reunion des deux republiques fut solennellement proclamee.

De cette maniere la Galicie Orientale, par la volonte de sa population, est devenue partie de la Republique Ukrainenne.

2. – La Republique Polonaise a fait la guerre a la Republique Ukrainienne dans le but de conquerir la Galicie, ou la population polonaise s'eleve a peiri'e a 16 % et ou la domination de la bureaucratic polonaise a l'epoque de la monarchie Austro-Hongroise ete etablie exclusivement grace a la dynastie des Habsbourg et ou goubernement autrichien et a montre des visees imperialists nullement justifiees contraires aux principes proclames par les Puissances de l'Entante et meritant de ce fait le blame le plus severe.

3. La remise de la Galicie Orientale a l'occupation et l'administration de la Republique Polonaise viole le volonte du peuple Ukrainien de la Galicie Orientale, qui a manifeste son desire de faire partie de la Republique Ukrainienne, et porte atteint a l'integrite de la Republique Ukrainienne, le Galicie orientale formant une province autonome de cette Republique.

4. La remise de la Republique Ukrainienne, a l'occupation et a administration de la Republique Polonaise est un contradiction avec les principes de la libre disposition des peuples, principes proclames par l'Entante, parce qu'elle decide du sort du pays, mais dans l'interet de la minorite polonaise, en livrant le pays Ukrainien et la people Ukrainien a la domination de l'oligarchic polonaise.

5. La remise de la Galicie Orientale a l'occupation polonaise et a l'administration de la Republique Polonaise abandonne un parti belligerent lee Ukrainians, a la merci de l'autre partie des Polonaise. Les Polonais useront de leur pouvoir pour detruire autant que possible l'element Ukrainien et e'assurer la possession de ce pays. Les proceded polonais dans la Galicie Orientale jusqu' a l'heure actuelle illustrent suffisament, quoique incompletement, la conduite des Polonais, qui ne parait qu' une violation de civilisation, culture

et humanite. Cette affirmation nous prouvons par le bullelin parisien N.44 cijoint ou toute la serie des atcocites polonaise, prouvees par les temoins et proces – verbaux est consignee.

6. La remise de la Galicie Orientale a l'occupation et l'administration de la Republique Polonaise rend impossible au peuple Ukrainien l'exercice du droit de libre disposition, prevu pour l'avenir dans la dernier decision du Sonseil Supreme, le Gouvernement Polonais ayant le pouvoir en Galicie Orientale d'user de tous les moyens pour empecher cette disposition de lui-meme du peuple Ukrainien. Sous la domination du conquerant on ne saurait parler de la libre disposition du conquis.

7. Nous elevons par sonsequent notre protestation la plus solennelle au nom Republique Ukrainienne et au nom du peupie Ukraimien contre la remise la Galicie orientale a l'occupation et l'administration polonaise. –

August 7th, 1919.

To

His Majesty's Foreign Office

London.

With regard to the reckless propagation of fantastic news about pogroms in Ukraine by the Polish spheres, which news found thers place on the pages of many influential English Press Organs, the Ukrainian Diplomatic Mission deems it its duty to bring to the notice of H. M. Foreign Office the following:

1). We do not deny that in several places in Ukraine pogroms were committed, but the news given by the Poles are so exagerated that even in the smallest manner they do not respond to the actual occurrences, and what is more, rumors regarding

pogroms which took place several months ago, viz.; pogroms at Shytomir and Proskuriw, have already been repeatedly published by the Poles as new occurrences.

2). The Ukrainian Republican Authorities, of which Jews participates, have in many cases established through investigations and court proceedings (viz. pogroms in Tarnopil and Proskuriw) that Polish, Russian bolshevists or Russian reactionary agents were agitators and organisers of pogroms.

3). The fact that the defence of Jews in this case originates from Poland, – from her semi-official source, – where the pogroms were committed in her whole territory, at the time, when the Jewish spheres themselves illustrate differently the occurrences and further collaborate with Ukrainians in the suppressing of anarchy as well as in the strengthening of Ukrainian Republican order, points out that the official Poland persucs some special object in spreading such news which slander Ukraine. These actual Polish designs are decidedly proved by similar correspondence from Warsaw published in "The Times", No.20064, on 5th, inst, where it was proposed to the Allies, to permit the Poles to make such an "order" in Ukraine until Kiev, as the Polish troops had already made in East-Galicia.

4). The Ukrainian Government has always struggled with pogroms and endeavoured to refund all losses to the victims, and recently issued the following proclamation to the population of Ukraine).

"To assure order and secure respect for the law – an assential condition to the liberty of all citisens of the Republic – the Government of the Democratic Republic of the Ukraine will fight with all its resources against the viclations of public order and visit with severest punishment,

brigands and provokers of pogroms. Particularly, the Government will not tolerate pogroms against the Jewish population of the Ukraine, and will employ all means at its disposal to combat such acts which are directed against the State, and which dishonours the nation in the eyes of civilized people of the world over. The Government of the Ukrainian Republic is persuaded that the Ukrainian nation, which has for long years suffered national enslavement, and which, conscious of the price of national liberty has proclaimed the first national and personal autonomy of minorities in the Ukraine, will lend its aid to the Ukrainian authorities to prevent the misdeeds of the populace".

5). Notwithstanding this proclamation the Ukrainian Government, according to the official information received recently, organised with regard to the Jewish pogroms a special Commission of Enquiry, invested with expensive powers.

6). The speedy moral and material help on the part of Great Britain and the Allies to the Ukrainian Republic would be of the utmost support to the Ukrainian Government in the struggle against pogroms and in its efforts in organising order in Ukraine.

Chief of the Mission.

August 8th. 1919.

To H.M. Foreign Office
London.

In its letter of June 16th, No 88 the Ukrainian Diplomatic Mission already had the honour to draw the attention of H.M. Government to the outrages and persecutions committed by the Polish troops and authorities upon the Ukrainian population, of East Galicia.

Now, we recently received the official information from Ukrainian Information Bureau concerning many new instances of ghastly outrages, which it is clear, are practised by the Poles on a well planned system, not only in East Galicia but also in the Kholm district, and in that part of Volhynia which is occupied by the Poles, with a distinct design to destroy the whole of Ukrainian intelligence, to terrorise the local Ukrainian inhabitants, and in this way to prepare the basis for total domination of the country. A copy of the above information is herewith enclosed.

We cannot find sufficient words in protesting to H.M. Government in whose objectivity believes the Ukrainian Government against these Polish violations, and allow us to apply most earnestly to H.M. Government for an immediate intervention to stop these mis-doings.

At the same time we take the liberty to approach H.M. Government with an urgent proposition to organise a special commision of representatives of the British Government including also the representatives of the Ukrainian Red Cross, for the purpose of investigating the affairs where these outrages were committed, and to bring immediate relief to the victims.

Chief of the Mission.

All barracks and prisons in this part of Poland where Austro-Hungary and Germany have kept their troops and prisoners are over-crowded with interned Ukrainians. Barracks at Dombie near Krakow, Wadowice, Wisnitch (prison), arrests at Shtchypiurna and Powjazka near Kalish, casemates of Modlin, Iwanhorod and Warsaw (at "Mokotowske"), prisons of citadel of Brest Lytowsky, arrests of Tomashew, Kholm, Hrubiesshow, Wolodawa, Bila, Bielsko

and Sokolow are over-crowded with thousands of arrested and interned Ukrainians, imprisoned Ukrainian soldiers taken from all parts of Europe and Asia.

In Warsaw at "Mokotowske" many interned Ukrainian teachers at primary schools from Wholhynia, Polissje, and Kholm district have already been kept there for three months, and are loged with criminals, being treated worse than robbers and thieves. Polish authorities absolutely do not allow the representatives of the Red Cross to communicate with these unfortunates. In Warsaw at "Mokotowske" and at "Powjazka", near Kalish, even the higher officials are being whipped, as is the case with the interned Governor of Polissje and Kholm district, Mr. Alesandre Skoropys-Yoltukhowsky, and the representative of the Ukrainian Ministry, Mr. Shelest. It may be added that in the barracks at Powiaska near Kalish many Ukrainian high Officials from Brest, Wolodawa are kept interned. Poles have arrested and interned all intelligent Ukrainians, (more than 1,200 people) from Kholm district, Pidlashe and Polissje, and brought them under strong escort to the Polish prisons. All Ukrainian priests and teachers from Polissja, Kholm district, and Pidlashe were thrown into Polish prisons. Ukrainian peasants who refused to comply with the wishes of Polish magnates and Priests to renounce their belief (Orthodoxy) and go over to the Polish Roman Catholic faith, were for this sole reason imprisoned in hundreds and kept in citadel of Brest-Lytowsky and in prisons of Tomashew, Kholm, Hrubieshow, Wolodawa, Bila, Bielsko, and Sokolow. In these prisons rages great misery and Typhus; people are dying like flies from hunger and plagues.

Whilst making these arrests, the Polish gendarms and legionaries searched and took all public and private goods. In

Brest-Lytowsky and environs alone, the Poles took goods worth 7,500,000 Karbowantsi (Roubles). On February 12th, 1919 the Poles took treasury with 450,000 karbowantsi from Kobryn, also all horses and vehicles, many automobiles, storehouses, arms, railway-cars, and sent all Ukrainian officials of this district to the citadel at Modlin. It is curious that in Brest-Lytowsky not only Polish soldiers, but also Polish officers have robbed private property such as, cows, pigs, geese, provisions, garments, linen, and even documents and university certificates. So far extended the benevolence of the Polish Knoghts. They interned the Ukrainians from Brest-Lytowsky chiefly at Shtchypiurna near Kalish, in the worst military barracks, where they only received bad smelling soup, and a morsel of black or corn bread once per day. From Mr. Halikowsky, president of the Kholm Relief Committee, the Poles on March 6th, 1919 have robbed goods worth 3,000,000 karbowansi, from the Greek-Catholic Priest M. Kit, even articles belonging to the church ceremonies. The Polish General Listowsky confiscated state treasury with 200,000 karbowantsi which was in care of the ministerial official Shelest.

Concerning General Listowsky, it must be stated that he robbed all Ukrainian cultural souvenirs. Upon his order Polish soldiers robbed churches and monasteries of all valuables, antique pictures, books, documents, church utensils, and church libraries.

All Ukrainian churches numbering about 500, were transfermed to the Polish Roman Catholic churches. The magnifircent Kholm cathedral was confiscated by the Polish Bishop Kuyalowsky, where he now officiates. Ukrainian priests and monks were arrested and taken away. The Poles burnt 50

churches after removing everything of value. In order to efface, even the trace that Polissje, Kholm district, and Pidlashe were Ukrainian, the Polish authorities even changed the names of the places, viz. the village "Rusyka Vola" according to the order of Polish Ministry for Home Affairs of February 1919 was named "Polska Vola".

Besides the above mentioned unfortunates are also kept in Polish barracks and prisons about 10,000 Ukrainian soldiers. The last are not only the prisoners of war from – the East-Galician and Volhynian-Polish front, but also soldiers – Ukrainians of former Austrian Army, who were imprisoned before by the Poles in November 1918 in West Galicia, and soldiers – Ukrainians of former Austrian army, who returning from the front and having no knowledge of the occurrences in East-Galicia fell into Polish hands in Silesia. They were lodged in casemates in the fortress of Modlin together with Ukrainian prisoners of war of former Austrian Army brought from Serbia, and Ukrainian prisoners from Siberia who after traveling through Russia, fell into Polish hands in Pollissje. It would be better not to speak about their treatment. It is sufficient to say that already 8,000 of these victims of Polish imperialism have died from starvation and various contageous deceases.

In the twentieth century hundreds of thousands of Ukrainian people, are perishing before the eyes of the Civilised Europe, for the sole reason that they denied Polish Imperialism the right to rule in their country.

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 301. Машинопис. Оригінал.

№ 173
ТЕЛЕГРАМА БРИТАНСЬКОГО МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ДЖОРДЖА КЕРЗОНА ЕІР КРОУ ЩОДО ТЕРМІНУ МАНДАТУ ПОЛЬЩІ НА СХІДНУ ГАЛИЧИНУ

24 жовтня 1919 р.

We have fully considered your proposal that no time limit should be introduced in the Polish mandate for Eastern Galicia.

The matter was discussed by the War Cabinet on the 16th instant, when they had before them Monsieur Paderewski's note to the Prime Minister containing resolution of the Polish Diet for final reunion of Eastern Galicia and Poland: the Cabinet saw no reason to modify policy communicated to you in my telegram No. 1228.

The Prime Minister's view is that a mandate pure and simple is practically speaking tantamount to annexation: he thinks that if the Peace Conference decides against your proposals based on the instructions given in my telegram No. 1228, it should be against the vote of the British Representative.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 897.

№ 174
ПРОТЕСТ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ТОВАРИСТВА "СІЧ" У ВІДНІ ПРОТИ ПОЛЬСЬКОГО ОКУПАЦІЙНОГО РЕЖИМУ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНИ

2 листопада 1919 р.

Від хвилі, коли армія Галлєра здобула Східну Галичину завис над її корінно українським населенням режім, який перевисшає найтемнійші моменти з історії східно-

європейських деспотів. Мимо того парижська мирова конференція, не вважаючи на трагічний крівавий протест цілого українського народу, а навіть всупереч власним засадам про самовизначення народів, віддала провізорично українську Східну Галичину під управу польської держави.

Поляки внаслідок мілітарної і дипльоматичної побіди ошаліли. Польська солдатеська рабує і мордує безборонне населення а варшавське правительство при помочи перфідних заряджень завзялося знищити найважнійше жерело сили українського народу — його національно-самостійну культуру. Арештує майже всіх визначнійших, політичних і просвітних діячів, замикає або замінює на польські школи народні і середні і в мимо провізорії вимагає від українських учителів присяги на вірність Польщі.

В кінці польські окупанти заперли Українцям на їх рідній землї дорогу до вищої освіти. Польські деспоти усунули з Львівського університету професорів і доцентів Українців, знесли виклади в українській мові, а українським студентам відмовили приняття до всіх висших шкіл на окупованій території, жадаючи узнання польського підданства і доказу відбутої служби в польській армії. Таких условин не міг сповнити жаден Українець, том українське Наукове Тов. ім. Шевченка зорганізувало приватні курси унїверситетські і технїчні.

Та ґенеральний делєґат для Галичини Галецький, розпорядженнєм з дня 27. вересня 1919. Ч. 6818/2993 XIV. заборонив відкриття сих курсів.

Осталася для укр. акад. молодіжи одинока дорога до здобутя висшого образовання: — Покидати рідну землю і серед нужденних обставин матеріяльних продовжати студії на університетах заграничних. Польські власти однак, не позволяють українським студентам виїздити, так що, лише не многим вдаєся не леґально втїчи — нераз з нараженням життя.

Щоби ті страшні факта напятнувати укр. акад. молодіж у Відні, в злуці в всїми укр. еміґрантами і при співучасти широких акад. кругів, на зборах в дни 2. падолиста 1919. р. ухвалила вислати в світ отсей рішучий протест:

1/ Проти польської власти в Східній Галичині, яка опираєся лише на багнетах, тому ніколи не буде нами признана за правну підставу до мирного співжиття в польським народом.

2/ Проти виключення укр. студентів з львівського унів. і всіх висших шкіл, проти знесення викладів в укр. мові і усунення з унів. укр. професорів і доцентів, а замиканнє цілому укр. нар. жерел освіти на його споконвіку рідній землі віддаєм під суд культурного світа.

3/ Заборону уладження Наук. Тов. ім. Шевченка курсів унїв. і технічних пятнуємо як звичайний злочин, подиктований лише сліпою ненавистею до всего укр. народу а навіть до його чисто культурних змагань.

4/ На провокаційне вимаганнє від укр. акад. молодіжи доказу, що в польській армії боролася проти власного народу яко його вірні сини заявляєм: Ми всїми средствами і невтомно будем боротися проти злобних, польських наїздників так довго, доки польські війська не відступлять за Сян а укр. народ не стане суверенним самостійним господарем на власній земли.

В кінці звертаємося до всіх, кому лежить на серцю доля, культура та освіта поневолених народів і запевненя тревалого мира в Европі з горячою просьбою, приєднати ся до сього протесту і причинитися всїми можливими способами до направлення кривди, заподіяної укр. народові. –

УКРАЇНСЬКЕ АКАДАМІЧНЕ ТОВАРИСТВО
"С І Ч"
У В І Д Н Ї.

Архів УКУ, Рим, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 287. Машинопис. Оригінал.

№ 175
ДОВІРОЧНИЙ ЗВІТ ГОЛОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ В ПОЛЬЩІ АНДРІЯ ЛІВИЦЬКОГО ГОЛОВІ РАДИ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ УНР ПРО ПРОВЕДЕНІ ПЕРЕГОВОРИ

3 листопада 1919 р.

Довірочно

Аудієнція у Начальника Польського Панства.

Як тілько стан здоровля п. Голови Місії на те позволив, – було вжито заходів на одержання аудієнції у Начальника Панства, п. Пілсудського.

Така аудієнція відбулась 30-го числа жовтня мсця. На аудієнції, що перейшла в щиру двохгодинну розмову, бесідники торкнулись всіх важливіших пунктів польсько-українських взаємин, як от признання України суверенною державою, розвьязання аграрного питання, справи кордонів і військової допомоги.

Начальник Польського Панства в справі признання Самостійности України.

В справі признання самостійности України – Начальник Панства виявив як найбільшу прихильність і свою готовність ту самостійність підтрімувати, але рівночасно зазначив, що в впливових колах польського панства та буржуазії ідея та не популярна, отже і офіціяльний уряд польський, що опираеться, почасти, і на ті кола – мусить рахуватися з тими поглядами. Опрічь того п. Пилсудський заявив те-ж саме, що і від других доводилось чути,

	а саме, що Польща не самостійна у своїй зовнішній політиці і тому не може маніфестувати своє признання України раніш, ніж те буде зроблено державами Антанти.
В справі аграрній.	Розвьязання аграрного питання на Україні – впливае на те, якими очима на неї має дивитись Антанта. Як соціяліст – Пилсудський визнае необхідність як найдалі йдучих реформ в справі аграрній, одначе безоглядне вивлащення земельних власників, що стоять понад признаною певною нормою, – визнаеться п. Пильсудським за небажане, некорисне в економічному відношінню і шкідливе в відношенню политичному. Коли-б Україна знайшла спосіб дати инше розвязання аграрного питання, як ті, що тепер, то політична справа України, на думку Начальника Панства, трактувалась би на межинародньому форумі – ліпше.
В справі кордонів.	Перейшовши до кордонів, п. Пильсудський висловився в тому напрямкові, що ця справа не е справою, на якій би могли розбитися українсько-польські переговори. Польські урядово-політичні кола і більшість суспільства стоять за лінію Збруча на південному заході, одначе, по міркуванням п. Пильсудського справу з кордонами краще не висовувати в переговорах на перед.
В справі військової допомоги.	Військова допомога з боку Польщі – знайшла також своє обговорення в розмові на аудієнції і з приводу сеї точки п. Голова Місії – дае окремого листа.

Друге засідання польсько-української конференції і доля декляраці Місії.

Того-ж 30-го числа жовтня відбулось друге засідання польсько-української конференції. Засідання це було коротке, але промовне: польська делегація звернула нам нашу декляpацію-заяву. По яким причинам це сталось, – видко із долученої до сього копії протокола засідання, а саме – із промови п-на Кноля. В цілях зглажування "углів" і відшукання спільної мови – Голова Місії і її Члени відбули і мають відбути шерег побачень з офіціяльними і неофіціяльними політіками.

Відношення до Української справи П.П.С. і їхня резолюція по цій справі.

31-го числа відбулось побачення Членів Місії: Л. Михайлова, П. Понятенка і Б. Ржепецького з сеймовим клюбом П.П.С. на чолі з послами Дашинським, Морачевським і Недзялковським. Пепееси познайомили нас з проектом тої резолюції, яку вони вносять в Сейм. Резолюція ця домагається признання Польським Урядом всіх держав, що утворились із б. Російської держави, домагается заключення з Україною як одною із таких держав, згоди і розмежування в Галичині на принціпі взаемного погодження, або плебесціта. Пепееси обурюються на безчельність польської буржуазії та панства, що сліпо вірять в силу Денікина і що готові не тілько вислухувати, а ще й самі підтрімувати ріжні брехні про Україну, в роді того, що всі національні школи, які Україна утворила за революційну добу, – це власне старі російські школи, – на яких Українська Влада повісила лише шильди Українською мовою.

Пепееси потребували від Членів Місії інформації про участь українських соціалистів в рев. рухові, про те, як була сформована влада, про взаємини між соціялистичними і буржуазними партіями і нарешті про взаємини між Наддніпрянцями та Наддністрянцями, а зокрема – про взаємини між «двома Урядами».

Данні інформації – не вичерпали цікавости Т.Т. і на 3-го листопада призначено нове побачення для дальших інформацій.

Лідер Людовців Вітос в Українській справі.

Більш-менш широко трактують Українську справу лише П.П.С.-и. Вже представники дрібної буржуазії, людовці – стоять на заборчих засадах і хоч готові на признання Українській людності в Галичині певних автономних прав, однак вважають Галичину по Збруч приналежною до Польщі. До підтрімання Українських інтересів в боротьбі за самостійність – людовці становляться холодно. Таке відношіння виявилось в розмові лідера людовців Вітоса з Членом Місії – п. Вітвицьким.

Білорусія і Україна.

31-го числа жовтня мсця у Голови Місії був з візітою Голова Білоруської Національної Ради, п. Луцкевич. Білоруси, мимо того, що зараз не сподіваються на велику політичну підпомогу з боку України, – однак добре розуміють, що коли Україна буде істнувати як окрема самостійна держава, то і істнування Білорусії забезпечене, тому як найщиріше зацікавлені в нашій справі.

Розмова між бесідниками торкнулась біжучих питань з обсягу польсько-українсько-білоруських відносин і виявила, що в інтересах обох народів е тріматися як найбільшого контакта.

В той же день був у п. Голови Місії з візітою п. Кутеловський, бувший посол Польщі на Україні. В розмовах п. Кутеловський оповідав про настрої польського суспільства що до України і хоч нічого нового не сказав, виявилось, що за його допомогою маеться відбутись побачення Членів Місії з впливовими польськими представниками ліберально-буржуазних течій.

Обговорення промови офіціяльного опонента українським домаганням в деклярації, предложеній Польській Делегації.

31-го жовтня відбулась нарада членів Місії з приводу питання про залагодження ріжниць в поглядах, висловлених в деклярації Української Місії і в промові офіціяльного опонента з польського боку.

Зібрання погодилось на тому, що Голова Місії п. Міністр Лівицькій – матиме з приводу зверненої деклярації розмову з головою Польської делегації, був. польським послом в Берні, п. Залеським.

Розмова з п. Головою Польської Делегації п. Залеським і вигляди в справі переговорів на далі.

Така розмова відбулась підчас візіти п.Залеського у п.Лівицького 2-го листопаду. З розмов під час візіти виявилось, що на грунті взаємних уступок в межах наданіх Місії уповноважень – дальше ведення переговорів Делегацій – може бути забезпечене.

Можливо, що до цього примиряючого і полагоджуючого тону спричинилась розмова п. Голови Місії з п. Начальником Панства.

Голова Місії: *(підпис)* **А. Лівицький**
Радник-Секретар: *(підпис)* **П. Понятенко**

м. Варшава
Листопада 3 дня 1919.

ЦДАВОУ, ф. 3696, оп. 2, спр. 276, арк. 9–11. Машинопис. Оригінал.

№ 176
ЗВЕРНЕННЯ ТИМЧАСОВОГО УКРАЇНСЬКОГО КОМІТЕТУ ПОМОЧІ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ ДО УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ НАДАТИ ДОПОМОГУ ПОНЕВОЛЕНОМУ НАСЕЛЕННЮ ГАЛИЧИНИ І ХОЛМЩИНИ

*5 листопада 1919 р.**

ДО БРАТІВ І СЕСТЕР ЗА ОКЕАНОМ!

Українці і Українки! Братя і Сестриці, що Вас доля вигнала з рідної країни шукати за морем талану як і ці, що Вас українська мати видала на світ як кров з крови і кість із кости українського народу там, далеко, за широким морем, в просторій Америці — послухайте голосу роспуки, що несеться до Вас за море з широкополої, кровю і пожаром залитої України, відкрийте вразливе вухо для цього серце розриваючого ридання, що пливе до Вас, за Океан з грудей многострадальної, замученої і закатованої Галичини та Холмщини.

Братя і Сестри в Америці! Ви, що працюєте в чорних челюстях пенсивельських майнів чи в огненних печах Карнеджія, що потом зливаєте плантації полудня чи степи заходу, що плугом краєте канадійську цілину або корчовисько пралісів Парани, вислухайте нас!

Ваш рідний край Галичина і Холмщина, де Ви лишили рідні хати і рідні душі, де могили Ваших дідів і прадідів, де Вам і Вашим матерям співано тужливу українську колискову пісню, де Вам грали радісно великодні дзвони рідних церков, де Ви гордо ступали під шумом січових та сокільських прапорів — у страшній, невисказаній недолі — у безмежнім, безпривітнім горю.

*Дата документа.

Нахабний сусід, ненаситний ворог огнем і мечем найшов на нашу країну, з чужою, а в цім числі і американською помічю, зломив нашу геройську, в своїй посвяті незрівнану армію, випер її поза Збруч, закував в тяжкі кайдани Ваш рідний народ, посіяв страшним горем Ваш рідний край!

Брати і Сестри! Сотки сіл лежать в попелищах зрівнані зі землею, а сотки тисяч людей, жінок, старців і діточок, блукають наче беззахістна звірина під голим небом, живе у земних норах, гинуть масово від холоду, голоду, тифу, червінки і холєри. Тисячі людей, чоловіків і жінок, молодців і старців, навіть малих дітей, згинули помордовані озвірілим, одичілим, кровожадним ворогом, і десятки тисяч сиріт остали без куска хліба. Чверть міліонна — чуєте! Чверть міліонна свідомих селян, міщан, робітників, жінок, студентів, священиків, і тд, між тим і 70-80 літних старців та осмилітних дітей пігнав ворог у неволю, в страшні табори інтернованих та у підземельні казамати, якими засіяна ціла Польща, де вони, ці нещасні мученики за Україну гинуть з голоду, побоїв, ран, знущань, нехлюйства, холоду та хоріб. Найдикша уява не здумає цих мук, які ці мученики терплять в польській неволі за це тільки, що вони свідомі Українці, що їх сини служать в українськім війську, що вони бажали волі рідному краєви.

Братя і Сестри! А до цих політичних переслідувань долучив ворог економічне винищування нашого народу. Є сотки сіл де нема одного коня, одної корови, ні одного воза. Є цілі повіти, де нема чим обсіяти піль, де все жниво ляхи на пни скосили, де тепер уже люди живуть корою дерев. Всіх українських робітників, залізничників, почтовиків видалено від праці, лишено на голодову смерть! Українську інтелігенцію, що не хотіла присягати польському урядови, вигнано зі служби і лишено без кусника хліба у роті.

І духово нас хочуть убити. Українські школи і газети замикають, учителів і редакторів держать по тюрмах, укра-

їнських студентів і студенток виключено цілком від участи у львівських вищих школах. Около 1000 українських священників арештовано і вивезено, а церкви стоять замкнені. Всі читальні, Січи і Соколи замкнено. Українські бібліотеки і друкарні переважно понищено!

Братя і Сестри! Галичина і Холмщина загибають в страшних обіймах лукавого сусіда зі Заходу. Вони потребують помочі. Перш за все помочи проти голоду і хоріб, — помочі для вдержання людей, що стоять над своїм відкритим гробом, при життю.

Братя і Сестри! Американські Українці! Вас доля щадила через час усеї війни, тоді як Ваша рідна країна весь час була стовковиськом ворожих військ: Мадярів, Австрійців, Москалів, Німців, Турків та Поляків, тоді, як вона перерізана поперек сотками глибоких стрілецьких ровів, подіравлена раз враз вирвами гранатів, перепоясена на десятки миль плотами кільчастого дроту, тоді, як вона облита кровю, засіяна кістками, засаджена могилами, засипана румовищами і попелищами. Вам доля не дала спізнати страшних досвідів війни, — тоді як Ваш рідний край від шести літ загибає в страшних судорогах між життєм а смертю, Поспішіть-же рідному краєви, своїм рідним селам, своїм матерям і батькам, жінкам і мужам, братям і сестрам, своїм діточкам, яких Ви лишили в краю, своїм рідним, з якими Вас вяже ця сама кров і ця сама мова — підмогою! Скинтеся кожен і кожна бодай по долярови на голову, а це дасть сотки тисяч долярів, що буде вже чималою помічю для Вашої нещасної вітчини! Збирайте датки для жертв боротьби за волю для Галичини і Холмщини, та присилайте їх на адресу підписаного “Тимчасового Українського Комітету Помочі Жертвам Війни” у Відні, VIII. Строцігассе 32. Комітет цей засновано за ініціятивою і під авторитетом Збору пробуваючих у Відні членів Національної Ради Західної Области Української

Народної Республіки, а добродійні фонди зібрані цим Комітетом будуть віддані в цілости і безпосередно до розпорядимости "Українського Горожанського Комітету у Львові", що займається несенням помочі жертвам війни у Галичині і Холмщині.

Братя і Сестри! Українці! Нехай цей голос о ратунок знайде відчиненими Ваші уші і Ваші серця! Нехай він не полишиться без відгомону в ні одній українській душі за океаном! Нехай Ваша рука простягнеться до рідної Країни із щедрим датком.

У Відні, 5. падолиста 1919 р.

За "Тимчасовий Український комітет помочі жертвам війни"

Др. Іван ГОРБАЧЕВСЬКИЙ проф. університету, і б. міністер-голова – Ілія СЕМАКА, б. посол парл. і сойм., член Нац. Ради, секретар – Др. Кость ЛЕВИЦЬКИЙ, б. посол і голова Ради Держ. Секретарів – Лев ЛЕВИЦЬКИЙ, б.посол. парл. і сойм. Член Національної Ради; – Др. Олександр МАРІТЧАК, адвокат і Член Національної Ради; – Василь СТРУК, Директор "Сільського Господара" у Львові; – Др. Льонгин Цегельський, б. посол парл. і сойм. і б.Держ. Секретар З.О.УНР.

Український прапор. – 1919. – 22 листоп.

№ 177
ЗАЯВА БРИТАНСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ НА ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО МАНДАТУ ПОЛЬЩІ НА СХІДНУ ГАЛИЧИНУ

7 листопада 1919 р.

British Declaration on the Question of Eastern Galicia

Sir Eyre Crowe regretted that this declaration had been delayed by numerous communications with his Government. The present proposal resulted from the proposition which had already been made by the American Delegation and also by the Polish Commission; in a few words, this proposition tended to eliminate anything in the nature of a temporary arrangement. The British Government was opposed to anything leading to a final union of Eastern Galicia and Poland. It had also discussed the question with Mr. Paderewski and had pointed out to the letter that Poland would be acting in a sense diametrically opposed to the claims made by Poland for the district of Teschen. A large majority of the population in Eastern Galicia was not Polish. The British Government thought that they ought not to shut the door to the real aims of Eastern Galicia which would allow its population to join other nationalities. It wished, therefore, to adopt the following suggestion, namely: Poland would get a Mandate for Eastern Galicia under the League of Nations for a determined period, such as 15 years; the Ieague of Nations could then consider whether Eastern Galicia should be joined to Poland or make some other political arrangement. The British point of view insisted that the settlement should be provisional. He

personally had done his best to conciliate the views of the Council with those of the British Cabinet.

MR. POLK regretted that they were unable to reach an agreement on this subject; but he added that he had not given up hope of finding a satisfactory solution. What impressed the American Delegation was that if a date were fixed for a Mandate, it would mean that Galicia would be in a state of ferment, and Poland remain in uncertainty over this grave question. This case was not the same as that of other countries where a Plebiscite was asked for; it would be difficult to see where Eastern Galicia would go, if not to Poland. The problem was all the more difficult for Eastern Galicia on account of fighting taking place between Ukrainia and the Bolshevists on one side and Denikin on the other side. He wished to ask Sir Eyre Crowe the difference he made between the position of the British Government at this time and the position that it had taken before.

SIR EYRE CROWE answered that it was no longer a question of a plebiscite, but of giving a Mandate to Poland for Eastern Galicia under the League of Nations.

MR. POLK suggested that the views of the British Delegation should be referred to the Polish Commission for examination and report for Monday, November 10th.

M. PICHON agreed.

It was decided:

to refer to the Polish Commission for examination and report to the Supreme Council on November 10th, 1919, the proposal made by the British Delegation tending to give Poland a Mandate for Eastern Galicia under the League of Nations for a determined period.

PPC. – Vol. 9. – P. 20–21.

№ 178
ТЕЛЕГРАМА МІНІСТРУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ПРО ДИСКУСІЮ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ НАВКОЛО ПИТАННЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

7 листопада 1919 р.

The Council discussed the question of Eastern Galicia. Sir E. Crowe explained the situation and the view of His Majesty's Government that Poland should hold a mandate for the province, the people of which, at the end of ten or fifteen years, would have the right to determine its future status under the auspices of the League of Nations. Mr. Polk set forth the disadvantages inherent in the fixing of a time limit, and the difficulty of deciding to what country the province should be attached if not to Poland. He suggested that the question should be referred to the Committee on Polish Affairs, with instructions to examine it and report on Monday, 10th November. This was agreed...

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 898.

№ 179
СТАТУТ ДЛЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ, СХВАЛЕНИЙ ПАРИЗЬКОЮ МИРНОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ

9 листопада 1919 р.

За польськими часописами подаємо ось такий текст статуту для Східної Галичини:

Головні зсоюзнені і зединені з Польщею держави а саме: Сполучені Держави, Британська Імперія, Франція,

Італія та Япан, бажаючи покласти кінець нещасному конфліктови, який довгий час нищить Східну Галичину, та бажаючи установити в цім краю правительство, якеби запевнило краєви по можности автономію і забезпечило індивідуальні, політичні і релігійні вольности його мешканців, з уваги, що Польща є сегодня після думки головних зсоюзнених і зединених держав найліпше укваліфікованою державою до привернення вільного і упорядкованого правительства в Східній Галичині, та бажаючи в цій ціли заключити договір — іменували як своїх уповноважених /в цім місці люка на назвища/, які по виміні своїх повновластей признаних за добрі і формальні, уложили ось які стимуляції:

І. СТАТУТ ДЛЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Артикул 1. Головні зсоюзнені і зєдинені держави дають Польщі, а вона приймає мандат організування і правлення протягом двайцяти пяти літ нище означеною частю давних коронних, австрійських країв Галичини і Буковини, які утворять автономічну територію Східної Галичини.

Комітет, який має перевести розграничення збереться в пятнайцять день після впровадження в життя цього договору. Цей комітет буде складатися з 6 членів. Пятьох з них заіменують великі держави, а одного Польща. Рішення западають більшістю голосів, предсідник дірімує. Рішення обовязують обі сторони.

Артикул 2. Польща приймає передбачене в першім артикулі виконування мандату під контролею Лігі Народів і на услівях стинульованих в цім договорі.

Рада Лігі Народів буде мала повне право по двацяти пяти літах удержати, зревідовати або перемінити статут очеркнений цим договором.

Артикул 3. На протяг "regime'u" постановленого цим договором, договори і конвенції заключені і маючі бути

заключені з Польщею, будуть примінені до Східної Галичини з виїмком противних диспозицій.

Артикул 4. Дипльоматичні і консулярні агенти Польщі будуть за границею опіковатися інтересами осіб належних до Східної Галичини.

Артикул 5. Всі вольности приватного і публичного характеру, всі політичні права і права застережені меншостям, які запевнюють Польщі польські права, будуть запевнені в Східній Галичині. Специяльно буде загарантована найповнійша релігійна свобода. Греко-католицький обряд буде користати з цих самих прав що й римо-католицький.

Артикул 6. Польща зобовязується, що закони примінювані в Східній Галичині до свободи зборів, стоваришуваняся, свободи слова і преси будуть числитися з спеціяльним "regime'м" цьої території і запевнять мешканцям як найбільше широку свободу згідно з удержанням порядку і примінюючися до стинуляцій цього договору.

Артикул 7. Польську і українську /rusińska/ мову признається в рівнім степені, як урядові мови в Східній Галичині і вони будуть користати з цих самих прав.

Не пересуджуючи запорук, запевнених меншостям артикулом 8 буде належати до кожної громади або муніципальности порішити, чи в публичних заведеннях елементарної науки має учитися мову польську чи українську / rusińsku/, чи може обі мови.

Законодатна вдасть, що до публичної науки в наукових середних і вищих заведеннях і з застереженням диспозицій артикулу 13-ого буде належати до Сойму Східної Галичини, передбаченого в артикулі 10-тім.

Що до признавання публичних фондів тим трьом розрядам наукових заведень, то буде зроблений справедливий поділ поміж наукою уділюваною в польській мові а наукою уділюваною в українській /rusińskij/ мові.

Артикул 8. Диспозиції договору заключеного 28 червня 1919 р. між високими контрактуючими Сторонами примінюється в Східній Галичині і інтерпретується в цім сенсі:

1. обовязки, які цей договір накладає на Польщу, будуть також обовязувати власти Східної Галичини в міру їх компетенції;

2. гарантії, які оголошує цей договір на користь етнічних меншостей і польської більшости суть запоручені також в цім случаю, колиби більшість була українська /rusińska/.

Артикул 9. Не можна буде перепроваджувати в Східній Галичині жадної систематичної кольонізації при помочі кольоністів з зовні.

II. СОЙМ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

Артикул 10. В Східній Галичині буде Сойм, який буде складатися з одної палати вибраної на основі загального, тайного голосування, з пропорціональною репрезентацією. Право голосу буде належати без ріжниці до одного і другого пола.

Загальні вибори будуть відбуватися, що пять літ. На случай розвязання Сойму відбудуться вибори в протязі трьох місяців по розвязанню.

Польські права про вибори будуть примінюватися до виборів Сойму Східної Галичини з застереженням попередних.

Артикул 11. Сойм буде скликав ґубернатор відповідно до постанов артикулу 19. Ґубернатор буде міг також відложити соймові наради, проголосити замкнення сесії або розвязати Сойм.

Артикул 12. Сойм Східної Галичини буде ухвалював закони /Legiferera/ в ось яких матеріях:

1/ Виконування публичного культу. 2/ Публична освіта. 3/ Публична опіка. 4/ Публична гигієна. 5/ Комуні-

каційні дороги регіональні, комунальні і віцинальні разом з залізними дорогами о льокальнім інтересі. 6/ Всякі заохоти до рільництва, торгівлі та промислу разом із середниками, які можуть улекшити кредит, закупна і продажі, розвинути ужиткування нових технічних середників, фаворизовання дослідів та експерементів. 7/ Примінювання загальних законів про зужиткування вод на іригацію і про їх ужиття як моторової сили. 8/ Примінювання загальних законів про організацію повітів. 9/ Побір податків на власний рахунок Східної Галичини. 10/ Земельні питання. 11/ Всякі инші матерії, дотично яких признаєть польський Сойм компетенції Соймови Східної Галичини.

Кожного року ухвалить Сойм Східної Галичини на пропозицію губернатора буджет урядів відповідаючих матеріям, які входять в круг його компетенції.

Артикул 13. Кожний закон ухвалений Соймом, буде переказаний губернаторови через президента Сойму; він може бути, в часі одного місяця від дати переказання, діткнений "veto'm" губернатора, який ділає в своїм власнім авторитеті, це право "veta" буде вичерпане, якщо в часі року по його примінненню, буде закон наново порішений Соймом більшість двох третих голосів.

Що до законів, які відносяться до публичної освіти в середних та вищих наукових заведенях "veto" губернатора буде абсолютне.

Все таки, якщо законодатна диспозиція земельна, сздержанню її veto'm губернатора, буде протягом одного року рішена наново Соймом більшістю двох третин, квестія буде негайно immediatement представлена польським правительством Лізі народів. Рада Ліги Народів порішить більшістю голосів про акцію, яка буде мала бути підпринята та про прикази, які мають бути дані (des orders a donnez), відповідно до цього, що узнасть за пожиточне та відповідне в даній обставині.

Арт. 14. Жадного члена Сойму не можна переслідувати та пошукувати в ніякий спосіб з приводу мови, опінії і голосів, відданих в Соймі, або в його комісіях. Ні одного члена Сойму не можна арештувати ні переслідувати перед репресійними трибуналами, які тільки на уповновласнення Сойму, хиба в случаях схоплення на горячім вчинку. Придержування, або слідство проти одного з членів Сойму зазтановлюється на протяг цілого трівання Сойму наколи Сойм цього зажадає.

Арт. 15. Сойм вирішить сам свій регулямін (правильник). Вибере свого президента і своє бюро. Соймовий трибунал у Львові рішатиме про реклямації, внесені проти правосильности соймових виборів.

III. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

в польськім Соймі і в польськім правительстві.

Артикул 16. Виборці Східної Галичини будуть брати участь в виборах до Сойму Польщі. В цей спосіб виборчі закони відносно виборів до цього Сойму будуть обовязувати в Східній Галичині з цим застереженням, що пропорціональна репрезентація має бути на цій території удержена.

Посли вибрані в Східній Галичині не будуть брати участи в Соймі Польщі, в нарадах о законодатних справах того самого характеру, що справи передані Соймови Східної Галичини.

Диспозиції цього артиклу можуть бути піддані ревізії за спільною згодою польського правительства і Міністерства Східної Галичини.

Артикул 17. Польський Сойм буде мав право законодавства для Східної Галичини у всіх справах, які не будуть належати до компетенції Сойму Східної Галичини.

Рада міністрів Польщі буде обіймати міністра безпеки, якого буде іменувати Начальник Польської Держави

з поміж мешканців Східної Галичини, та який буде її репрезентувати.

При кожнім з польських міністерств будуть зорганізовані спеціяльні бюра для справ Східної Галичини і їхньою компетенцією буде займатися названими справами.

Високий український (rusiński) урядник буде приділений до Ради Міністрів Польщі. Має він бути її дорадником в справах, які спеціяльно відносяться до Українців (Rusinów) і в справах греко-католицького обряду.

IV. АДМІНІСТРАЦІЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Артикул 19. Виконуючу власть в Східній Галичині буде мати губернатор, якого буде іменувати та якого буде міг відкликати начальник польської держави.

Артикул 20. Губернатор буде дбав про удержання порядку і публичного безпеченьства. Запевнить виконання законів, ухвалених польським соймом і соймом Східної Галичини.

Артикул 21. Відноситься до оголошування законів губернатором.

Артикул 22. По думці артикулу 17 справами, які належать до сойму Східної Галичини будуть кермувати міністри іменовані губернатором і відвічальні в цім напрямі перед Соймом. Сойм рішає про число, функцію і платню міністрів.

Артикул 23. Справами, які не належать до Сойму Східної Галичини, будуть кермувати в Східній Галичині шефи служби, які підчиняються губернаторови.

Артикул 24. Акти губернатора, які відносяться до артикулу 12, повинні бути контрасигновані дотичним міністром з виїмком декретів в справі veta.

Артикул 25. Губернатор буде іменувати публичних урядників. Однак польський або галицький закон може відповідно до обставини впровадити инший спосіб домінації

другорядних функціонарів. Польський або галицький закон буде міг також усталити вимагані услівя, щоби бути допущеним до такої то а такої функції. Функціонарі урядів, які відносяться до справ вичислених в артикулі 12 будуть заіменовані на пропозицію дотичного міністра.

Артикул 26. Здібність до публичних функцій не повинноси в засаді ні правно ні фактично підпорядковувати умовинам раси, релігії і мови. Урядників повинноси з застереженням конечного винятку рекрутувати в Східній Галичині. Регуляміни, постановлені через правительство на пропозицію шефа інтересованого уряду, або на пропозицію дотичного міністра, відповідно до обставини, будуть могли очеркнути функції, застережені виключно кандидатах, які походять з Східної Галичини або там повнять функції, означені цими регулямінами. При виборі урядників належить числится, при рівних заслугах з чисельною вартістю ріжних народних.

V. СУДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ.

Артикул 27. Трибунал у Львові утворить Найвищий Трибунал для цілої території Східної Галичини.

Артикул 28. Судії Східної Галичини будуть інтерновані начальником польської держави на пропозицію губернатора, з винятком цих судіїв, для яких буде примінена виборча система. Вони будуть не усуваємі і можуть бути зложеними з уряду в иниший спосіб, тільки по дотичній опінії Львівського Трибуналу, який урядує як найвища дисциплінарна рада цьої магістратури.

Артикул 29. Кари наложені трибуналами у Східній Галичині будуть виконані на території Східної Галичини.

Артикул 30. Начальник польської держави матиме право помилування для засуджених трибуналами в Східній Галичині.

VI. ФІНАНСОВА СИСТЕМА.

Артикул 31. Спеціяльну фінансову систему для Східної Галичини усталить польський закон відносно до диспозиції цього трактату.

Артикул 32. Добра Східної Галичини, які передше належали до австрійського правительства, до коронного краю Галичини або до австрійської корони, рівнож добра цьої теріторії, як з правного титулу належали до пануючої родини в Австро-Угорщині суть, в умовинах передбачених 204-тим артикулом мирового трактату поміж високими контрактуючими сторонами та Австрією, переказані Польщі, яка їм запоручить адміністрацію.

Артикул 33. Добра тепер вже прилучені до якого публичного уряд остають в цій звязи. На будуче не можуть вони бути відлученими, як тільки в правних формах і на дотичну опінію влади, яка цим урядом управляє. На час системи, установленої цим трактатом добра вичислені артикулом 32 не можуть бути відступлені і обтяжені тягарами, яких речинець переходивби час істнування цьої системи; на случай колиби новий статут був установлений по арт. 2, договори, які переходитимуть цей речинець, стратять свою силу доперва в 3 роки після вирішення цього статута, як що точно не будуть потверджені в часі цього речинця. З огляду одначе на переведення аграрної реформи і на роботи признані, як публично пожиточні ця стипуляція в нічим не перешкоджує в диспонованню цими добрами. Диспозиції цього розділу не пересуджують розпоряджування цими добрами через головні зсоюзнені і зєдинені держави на случай, коли би Східна Галичина мала стати в цілости або в частині відбраною від Польщі.

Артикул 34 торкається адміністрації і рахунків з прилучення до домінікальних дібр і цих, що звязані з публичними урядами.

Артикул 35. На случай, коли би деякі уряди, яких тягар має спадати на Східну Галичину обтяжили в Польщі

державний буджет, польське законодавство усталить дотичну квоту уділів в висліді зачальних податків, побираних у Східній Галичині; ця квота буде вставлена до її буджету.

Артикул 36. Буджет Східної Галичий обнимає: I. В розходах; розходи, які доторкають справ з арт.12; 2/ в приходах; а/ квоту уділу в сумі загальних податків, означену по думці арт. 35; в/ суму додатків до загальних податків, яких відносини будуть уладжені Соймом Східної Галичини.

Артикул 37. Польський уряд має заснувати уряд довгів, які по постановам арт.199 і 200 договору з Австрією мають обтяжувати територію Східної Галичини. На случай, колиби ця територія мала бути в цілости або части відділена від Польщі, контрибуційна частина, яка на них припадає, буде очеркнена відносно до прінціпів арт. 199 сказаного договору.

VII. ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ.

Арт. 38. Законодавство про військову службу, яке обовязує в Польщі, буде могло бути примінене через Польщу в Східній Галичині, з застереженням, що контигент в цей спосіб рекрутований творитиме спеціяльні одиниці, які в часі мира стоятимуть гарнізоном в Східній Галичині і будуть до диспозиції польського правительства, в часі війни для оборони національної території.

VIII. ПЕРЕХОДОВІ ПОСТАНОВИ.

Арт. 39. Аж до зібранняся Сойму губернатор Східної Галичини буде адмініструвати територією, придержуючися диспозицій цього трактату. В цім, що доторкає справ, які по постановам цеї умови належать до компетенції польського Сойму, польські закони будуть введені в Східній Галичині через губернатора промульгацією. Справи, які

належать до компетенції Сойму Східної Галичини закони і постанови, які були в силі 28 липня 1914 будуть примінювані без нової промульгації.

Губернатор уживає необхідних середників, щоби Сойм Східної Галичини був по постановам артикулу 10-ого вибраний по можности як найскорше і цей в той спосіб, щоби Сойм міг зібратися найпізніще в речинця девяти місяців по введення в життя цього тракту. До губернатора належить запевнення свободу голосовання, відносно передусім до стипуляції арт. 6, і має він приступити безпроволочно до скликання сойму. Загал "regime-у" установлений розділами I—VI цього трактату, ввійде в життя від хвилі зібранняся першого сойму; військова обовязкова служба не може бути заведена в Східній Галичині перед цею датою.

Артикул 40. Ніхто з мешканців Східної Галичини не буде міг бути непокоєний ні переслідуваний по причині свого політичного становища, від дня 28.липня 1914 аж до введення в життя цього трактату.

Цей договір, зредагований на французькій, англійській і італійських мовах, якого французький текст буде обовязуючий, в случаю ріжниці думок /буде/ ратифікований. Ввійде в життя в цім самім часі, що мировий договір з Австрією. Місцем ратифікації буде Париж. Держави, яких правительства мають місце осідку поза Европою, можуть ограничитися до повідомлення уряду французької республіки через свого дипльоматичного представника в Парижі, що їх ратифікація зістала уділена і в тім случаю передадуть документ сейчас, як тільки буде це можливе. Французький уряд доручить усім державам, які підписують дотичні копії протоколу і зложення ратифікації. В Парижі, дня, ...1919 р. в однім примірнику, який буде зложений в архівах французького уряду й якого автентичні експедиції зістануть доручені кожній державі, яка підписує цей договір.

ГРАНИЦІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ*.

А/ На заході: Від точки, в якій давна границя між Австро-Угорщиною і Росією стикається зі східньою адміністраційною границею громади Белзець і на полудневий захід границя адміністраційна; відтак адміністраційна границя між повітами /Politische Bezirke/ чесанівським на заході і равськім /Рава руська/ на сході. Відтак на полудневий захід адміністраційна границя між повітами чесанівським і яворівським, перетинаючи кут, утворений коло села Липовець через лінію, яку мається означити на терені, що переходить у віддалі менше більше 2 кілометрів на північ від цеї місцевости. Відтак на полудне адміністраційна границя між повітами ярославським і перемиським на заході, а яворівським, самбірським, старосамбірським постепенно на сході. Відтак на полудне і аж до випуклини у віддалі одного кільометра на полудневий схід від височини 519 /Радич/, адміністраційна границя між повітами добромильським і старо-самбірським; відси на полудневий захід і аж до випуклини цеї границі около 15 км на полудневий захід від Хирова і у віддалі около від Хирова і віддалі около 2 км на полудневий схід від височини 733; лінія, яку мається означити на терені, що перетинає залізну дорогу Хирів-Самбір в віддали около 2 км на схід від Хирова, а відтак здовж лінії ділу вод між басенами Стривігора і Дністра; відти на полудне і аж до точки стрічи з границею чесько-словацької держави у віддалі 2 км на полудне від височини 1335 /Галич/.

Лінія адміністраційна між повітами добромильським і ліським на заході та старо-самбірським і турчанським /Турка/ на сході; границя віддалюється однак від цих роз-

*Цей уступ є додатком до І-ого артикулу Статуту.

межень в двох точках, а начерк буде означений на терені: а/ там, де адміністраційна границя на захід від дороги з Хирова до Лютовиск збочує в цей спосіб, щоби полишити цю дорогу зовсім на польській території; б/ в околицях місцевости Бібрка в цей спосіб, щоби оставити цю місцевість на польській території.

Б/ На полудневім заході: З вище начеркненої точки аж до точки стрічи з границею Буковини; давна границя між Галичиною і Угорщиною. Точка 1655, яка є в Карпатах спільною точкою для басенів рік Віссо і Черемоша, є точкою стрічи трьох границь: Східної Галичини, чехословацької держави та Румунії.

В/ На полудневім сході: З вище означеної точки і на північний схід аж до точки стрічи а границею між повітами городенківським /Городенка/ і снятинським у віддалі около II км. на полудневий схід від Городенки; давна границя між Галичиною і Буковиною; відси на північний схід і аж до точки, яка буде вибрана на березі Дністра в віддалі около 2 км. в низ ріки від Заліщик; лінія, яка мається означити на терені, що переходить через височини 239, 312 і 317; відси і аж до точки, в якій давна границя між Австро-Угорщиною і Росією скручує на північ у віддалі около 3 км на захід від Іванця: головний біг Дністра в низ ріки.

Г/ На сході і півночи. З вище начеркненої точки на Дністрі аж до точки стрічи зі східною адміністраційною границею громади Белзец; давна границя між Австро-Угорщиною і Росією.

Стільки про границі: По польській стороні остають проте: Белзець, Чесанів, Ярослав, Перемишль, Добромиль, Хирів, Долішні Устрики, Лютовиска. По стороні Східної Галичини: Рава руська, Немирів, Яворів, Судова Вишня, Загірє, Самбір, Старий Самбір, Турка.

Український прапор. – 1919. – 9 листоп.

№ 180
РЕКОМЕНДАЦІЇ ПОЛЬСЬКОЇ КОМІСІЇ ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО СТАТУТУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

10 листопада 1919 р.

Task assigned to the Commission

Question of Eastern Galicia.

In a resolution, under date of November 7, the Supreme Council decided to forward for consideration, to the Commission on Polish Affairs, the proposition made by the British Delegation, with a view to having the League of Nations give Poland a mandate of definite duration over Eastern Galicia.

Adoption of the principle of the Mandate

The Commission on Polish Affairs, with an intention of conciliation, unanimously decided to accept the principle of a mandate. Although recommending to the Council the adoption of this solution, which, alone, under the present circumstances seems of a nature to realize the unanimity of the Delegations and to lead to a concrete result, the Commission deems it its duty to call attention to the fact that no mandate has been considered so far for the countries situated in Europe, and that Eastern Galicia profoundly differs from the territories to which the principle of the mandate has so far been applied.

Diration of the Mandate

With respect to the duration of the mandate conferred on Poland, four Delegations were of the opinion that it should

be fixed at twenty-five years, thinking that it is necessary that the destinies of a sorely tried and profoundly troubled country cannot be treated again before the legal age of a new generation which will have grown up protected from the agitations and the shocks caused by the world war. The British Delegate, nevertheless, has declared that his instructions did not permit him to accept an extension to twenty-five years of the ten-year period considered by the British Delegation. However, he agreed to call the attention of the British representative to the Supreme Council, to the arguments set forth by the majority of the Commission.

Gompetence of the League of Nations

At last the Commission unanimously concluded that it would be desirable that, at the expiration of a period during which the mandate would have been granted to Poland, the League of Nations receive full authority to maintain, revise, or modify the statute defined by the Treaty. This provision should be liberally interpreted and would imply for the League of Nations the power to entirely dissolve the system of mandate, and to pronounce, for instance, either the annexation of Eastern Galicia to Poland, or to another State, or to choose any other solution which it might deem proper.

Discussion of Article 16 and of the Draft of Treaty

Aside from the question of the mandate, the Commission attempted to compromise concerning the two points on which a disagreement existed between the majority and the minority

of the Commission (see Report No. 5), that is to say, on the principle of the representation of Eastern Galicia in the Diet of Poland (Article 16 of the Draft of Treaty)10 and on the military organization (Article 38).

On the first question the divergence could not be settled, the British Delegation having maintained the text, proposed for Article 16 by the minority of the Commission. He [sic] deemed, in fact, that it was a matter of principle which ought to be decided by the Supreme Council itself. He declared himself willing, however, to set forth to the British plenipotentiary the arguments presented by the majority to support its point of view.

On the question of the military organization, on the other hand, the Commission unanimously agreed to propose a new draft of Article 38, which would give to the Polish Government the right to apply in Eastern Galicia the military legislation in effect in Poland, with the reserve that the contingent thus recruited would constitute special units which, in peace time, would be located in Eastern Galicia and be at the disposal of the Polish Government in time of war for the defence of the national territory. This last expression is designed to forbid Poland the use of forces recruited in Eastern Galicia in any war which had not been forced upon her, but it must not be interpreted as implying the interdiction to use the troops of Eastern Galicia in a defensive war outside of the Polish frontiers.

Proposed new Text

If the propositions presented above by the Commission are adopted by the Supreme Council, it would be advisable to

modify the text of the draft Treaty, such as it appears in Report No. 5 of the Commission, as follows*:

(a) In the preamble, suppression of the clause thus conceived:

'Until the moment when they will be invited to express, by vote, at present postponed on account of the troubled state of Eastern Europe, their desires relative to the definite political statute in those territories.'

(The Supreme Council, on the other hand, in its meeting of September 19th, decided on the suppression of the piaragraph mentioned in Report No. 5 of the Commission and thus conceived:

'Considering that Eastern Galicia formed part of the former Kingdom of Poland until the dismemberment of the latter.

(b) Article 2 would be thus drawn up:

'Poland accepts, in conformity with the Covenant of the League of Nations, and under the conditions provided for in the present Treaty, the mandate of organizing and governing Eastern Galicia, which will constitute an autonomous territory, within the limits determined by Article I.

'This mandate, which is conferred for a period of twenty-five years,** at the expiration of which the Council of the

---

*Note in original: 'On account of the short time available for the preparation of the report of the Commission, which ought to be submitted to the Council at its meeting of November 10, the new text proposed by the Commission could not be submitted for the consideration of the Drafting Committee.'

**Note in original: "The British Delegate makes, concerning these twenty-five years, a reservation which has been defined above.

League of Nations will have full authority to maintain, revise, or modify the statute defined by the present Treaty.'

(c) At last Article 38 would thus be drawn up:

'The legislation on military service in effect in Poland can be applied by Poland to Eastern Galicia, with the reserve that the contingent thus recruited will constitute special units, which, in peace time, will be located in Eastern Galicia and will, in time of war, be at the disposal of the Polish Government for the defence of national territory.'

In case these suggestions be admitted, it would seem that the Commission should be directed to study in concert with the Drafting Committee, the modifications in form which it would be advisable to make in the other articles of the Treaty.

DBFP. – Vol. 2. – P. 283–285.

№ 181
ТЕЛЕГРАМА БРИТАНСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА У ВЕРХОВНІЙ РАДІ ЕЇР КРОУ МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ЩОДО ОБГОВОРЕННЯ СТАТУТУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ В ПОЛЬСЬКІЙ КОМІСІЇ

10 листопада 1919 р.

With reference to my telegram No. 1526.

Question of Eastern Galicia was discussed by Polish Committee for three hours on Saturday, when all four Allied delegates strongly opposed our proposal for a mandatory to Poland under League of Nations for a period of ten years. I am glad, however, to report that Committee were eventually, but not without much difficulty, brought to agree to principle of such a mandatory

subject to an extension of the time limit, without which they would not accept principle of a provisional mandatory.

In report of Committee it is proposed to give effect to their conclusions by substituting following for Article 2 in original Treaty, whilst omitting phrase in preamble referring to a plebiscite:–

Revised Article 2. 'In accordance with Covenant of League of Nations and in conditions laid down in the present Treaty, Poland accepts mandatory to organise and administer Eastern Galicia, which will constitute an autonomous territory within boundaries fixed by Article I. This mandatory is conferred on her for a period of twenty-five years, at expiration of which Council of the League of Nations will have full power to maintain revision or change the status defined by present Treaty.'

With regard to extended duration of the mandatory our representative reserved his opinion, but found it impossible to obtain the consent of his colleagues to fix a more limited period than twenty-five years, as they were unanimously favourable to extending it so that mandatory should outlast the lives of generation which had been involved in recent conflict between Poles and Ruthenians. On these grounds they favoured a period of thirty years, which, after a prolonged discussion, was reduced to twenty-five.

The American Delegation has to-day placed on record a formal declaration that its acceptance of principle of a mandatory for a limited period only is absolutely conditional on our agreeing to extent of period to twenty-five years, failing which American Delegation revert to its proposal for a mandatory with no time limit. In these circumstances and to avoid

a complete deadlock I propose to agree to twenty-five years limit when Committee's report comes before Council, probably to-morrow. It will be observed that other conditions of the solution put forward in your telegram No. 1228 are well covered by a revised Article 2 as quoted above.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 899.

№ 182
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО ОБГОВОРЕННЯ СТАТУТУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

11 листопада 1919 р.

Status of Eastern Galicia

The Council had before it a note from the Commission on Polish Affaris dated November 10th, 1919 (see Appendix F) and a letter from the Secretary General of the Polish Delegation dated November 9th, 1919 (see Appendix G).

M. Cambon said that before commenting upon the report of the Commission he wished to call the attention of the Council to the letter from the Secretary-General of the Polish Delegation. The American, Italian and Japanese Delegations were of the opinion that the request addressed to the Council should be granted. The British and French Delegations, on the other hand, thought that it was time to solve this irritating question.

M. Berthelot said that Mr. Paderewski had already explained to the Council the Polish point of view. They did not see the use of hearing another Polish representative.

M. DE MARTINO said if it only meant a few days' delay it might be courteous to grant it.

SIR EYRE CROWE asked whether Mr. Patek would be informed of the new conclusions arrived at by the Commission. In that case he would discuss them before the Council. Or would the conclusions be kept secret?

M. CAMBON said that they were not to be transmitted, but as usual there would be some leakage.

SIR EYRE CROWE stated that if at each step they were to hear the Poles, they would never finish. They had come with great difficulty to an agreement. It would be imprudent to reopen the compromise which had been arrived at. However, he himself did not wish to oppose the granting of a short delay of three days for instance. In that case it should be taken into account that Mr. Patek would make objections and that he would ask for time to receive instructions from Warsaw. (The American, Italian and Japanese Delegates stated that they did not insist.)

MR. POLK thought they might discuss the report and take a decision, with the reservation that they would give Mr. Patek a further hearing.

M. CLEMENCEAU agreed.

M. CAMBON read and commented upon the report of the Commission. He said that no disagreement existed between the members of the Commission except in regard to Article 16 which concerned the representation of Eastern Galicia in the Polish Diet. While the text of the majority provided for a representation of Eastern Galicia in the Diet and defined the attributions of its representatives, the minority on the other hand, i.e. the British Delegation, wished to have the question

of Eastern Galicia's representation in the Polish Diet discussed between Galicians and Poles. The majority was afraid that such a procedure would result in endless and violent conflict between Poland and Galicia.

SIR EYRE CROWE stated with satisfaction that the majority had made an effort to meet the minority half way. On his side the minority felt obliged to make some concessions. Three points would have to be discussed: with regard to the duration of the Mandate which the League of Nations would give to Poland in Eastern Galicia, he had received instructions from Mr. Lloyd George to see that the duration of this Mandate should be limited to 10 years. He himself (Sir Eyre Crowe) proposed 15 years, the Commission had proposed 30 years, and finally 25 years had been agreed upon. He would be prepared to take the responsibility to accept this figure. If they did not agree on this point the American Delegation would come back to its former proposition and the question would be reopened. With regard to the military service, he had already had occasion to express the reluctance of his Government to accept the principle of conscription in the territories placed under the control of the League of Nations. He accepted, however, in a spirit of conciliation, the proposed arrangement. Lastly, with regard to article 16, he wished to say that the British Government was in no way opposed to a representation of Galicia at Warsaw. He only thought that the problem was of so complex a nature that it would be better to let the interested parties solve it themselves. He undoubtedly could accept the text proposed by the majority, but they should take into account the case where Poles and Galicians would agree upon another system; would they be bound by article

16, as proposed by the majority? The British Delegation could not accept the majority's text except with the following addition, 'this arrangement shall be subject to revision by common agreement between the Polish Government and the Ministry of Eastern Galicia.'

M. de Martino accepted the British Amendment.

M. Clemenceau stated that all the Delegations accepted the same.

M. Cambon said that the changes which the Council had approved might necessitate some alteration of the articles originally adopted. He asked that the Council give the Commission on Polish Affairs the mandate to effect in accord with the Drafting Committee such changes of texts which would appear necessary.

Mr. Polk said they were agreed not to publish anything concerning the decisions that had just been taken until the text of the Treaty had been definitely agreed upon. It was decided:

(1) to approve the report prepared by the Commission on Polish Affairs or its majority, with regard to the text of the preamble and Articles 2 and 38 (see Appendix F);

(2) that Article 16, as proposed by the majority, be adopted with the following addition, 'This arrangement shall be considered as subject to revision by common agreement between the Polish Government and the Ministry of Eastern Galicia.'

(3) that the Commission on Polish Affairs, in agreement with the Drafting Committee, should modify the articles concerning the status of Eastern Galicia, which had already been adopted, so as to conform, with the two preceding decisions;

(4) that said decisions should not be final until a representative of the Polish Delegation had been heard by the Council;

(5) that the decisions of the Council with regard to the status of Eastern Galicia should remain secret until further order.

DBFP. - Vol. 2. - P. 279-281.

№ 183
ЗВІТ ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР У ВАРШАВІ ПРЕЗИДЕНТУ ЄВГЕНУ ПЕТРУШЕВИЧУ ПРО ПРОВЕДЕНУ РОБОТУ

11 листопада 1919 р.

ВИСОКОДОСТОЙНИЙ ПАНЕ ПРЕЗИДЕНТЕ!

Користуюсь нагодою, що в Камянець іде п.сотн. Луцький, щоби Панови Президентови написати короткий звіт. Досі не нав'язано ще дальших переговорів з польською стороною. Вони пічнуть ся імовірно завтра. Наша Місія вирішила зміст нової декларації, яка має бути зложена Головою на найблизшім засіданю. Зміст декларації відповідає в цілости домаганням Поляків. Декларацію має виробити п. Лівицький і я досі її тексту ще не одержав. Відповідно до рішення Місії її зміст в головному має бути ось такий:

Українська Дипльоматична Місія заявить, що теперішне правительство спираєсь на волю народу, який бажає самостійної української держави. Про справу аграрноі реформи буде сказано, що вона буде розглянена і вирішена Установчими Зборами. Українська Дипломатична Місія заявить дальше, що кордон між Польщею і Украіною йти буде по ріці Припяти і Бугом питанє Східної Галичини

буде дорогою переговорів вирішене в спосіб, який повинен задоволити обі сторони; Поляки настоювали і настоюють дальше, щоби признати за дальшу границю на півдни між Польщею і Украіною ріку Збруч, та не знати, чи наведеною декларацією в справі Сх. Галичини вони вдоволять ся.

Згадана заява в справі Сх. Галичини до нічого не обовязує і нічого не пересуджує. Евентуальні переговори в тій справі мали вести ся між двома неофіціальними делегатами польського сойму, одним представником польського уряду з одного боку і трема Галицькими Членами нашої Місії др. Горбачевський, др. Новаковський і Л. Тих переговорів я не зачну однак, поки не порозумію ся з т. Панейком. Хочу просити пос. Сінгалевича, щоб він викликав т. Панейка до Відня і там я порадив ся би з ним і з нашими політиками, що тепер перебувають у Відни.

Ті переговори відложити треба ще й з огляду на донесення польських газет, що Мирова Конференція почала наради над англійским проєктом статута для Східної Галичини, відповідно якому Польща має одержати мандат завідуваня Сх. Галичини іменем Союза Народів. Найважніше діло – зміст згаданого Статута, про який з Парижа не має ніхто з нас ніякої вістки.

Про зміст послідного договору з польським штабом про перемире Пан Президент дізнають ся з копіі, яку передасть п. Луцький. Поляки не згодили ся на те, щоби у договорі буда постанова, що в занятій ними на основі згаданого договору полосі мають остати ся українські гарнізони, а дали тільки устну заяву, що вони іх будуть терпіти.

Дізнаю ся привато, що деякі авторитетні члени Місіі мали погодитись на польску військову інтервенцію на Украіні. Інформація ся виглядає мені не імовірно, цитую іі для точности.

Пересилаю Панови Президентови резолюції ухвалені членами У.Нац. Ради, що перебувають у Львові.

Пишу ся із словами найвисшого поважання, відданий Вам

Др. Стефан Витвицкий

ЦДІАЛ, ф. 581, оп. 1, спр. 134, арк. 73. Машинопис. Копія.

№ 184
ІЗ ЛИСТА ПРЕДСТАВНИКА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЕЙР КРОУ МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ПРО ОБГОВОРЕННЯ НА ВЕРХОВНІЙ РАДІ ДОПОВІДІ ПОЛЬСЬКОЇ КОМІСІЇ ПРО СТАТУТ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

11 листопада 1919 р.

The Council considered the report of the Commission on Polish Affairs on the status of Eastern Galicia. The Commission had agreed to recommend that Poland should hold a mandate for the province for 25 years and that at the expiration of that time the League of Nations should have the power of revising the Constitution set up by the Treaty. The Commission was further unanimous in proposing that the Polish Government should be authorised to apply the Polish military service law in the province on condition that the contingents raised there should form special units and should not be obliged to serve outside the province save in a defensive war. As regards the representation of the province in the Polish Diet, the British Delegation had been unable to modify its previous view. Sir E. Crowe however expressed his willingness to accept the period of 25 years for the mandate and the

solution proposed for the question of military service, on condition that an agreement could be reached on the remaining point, that of representation in the Polish Diet. On this point lie declared himself ready to accept the proposal of the majority on condition that the following words were added to it: –

"This arrangement shall be considered as subject to revision by common agreement between the Polish Government and the Ministry of Eastern Galicia."

This was accepted by everybody and the Commission instructed to make the necessary changes in the draft treaty in agreement with the Drafting Committee. It was further decided to publish nothing on the subject till the whole question was settled, for fear that the susceptibilities of the Polish Government should be aroused by the knowledge that the question was being decided without its further co-operation...

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 900.

№ 185
ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ У ВАРШАВІ ПРО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ

16 листопада 1919 р.

На засіданні присутні: Голова Місіі-Міністр А. ЛІВИЦЬКИЙ; Старші Радники: Л. Михайлів, д-р Вітвицький; Радники: П. Понятенко, д-р Горбачевський, д-р Новаковський, Б. Ржепецький; З дорадчими голосами: Міністр Земельних Справ М. Ковалевський, делегати Національної Галицької Ради зі Львова проф. К. Студинський і Діректор Лисий, експерт проф. Кріпякевич.

Засідання відчиняється о 12-й годині.
Головує-Міністр А. ЛІВИЦЬКИЙ,
при Секретареві П. ПОНЯТЕНКО.

1) Голова Місіі і зборів, Міністр Лівицький інформує збори відносно зради Генерала армії З.О.У.Н.Р., – Тарнавського. Зрада ця полягає в тому, що Генерал Тарнавський, вкупі з групою старшин галицької армії, заключили таємно від українськоі влади і Головного Командування певну політичну згоду з Денікінським Командуванням, передали частину армії цьому Командуванню, а частину армії поставили в умисне прикре стратегичне становище і цим викликали загальне погіршення фронту військ У.Н.Р. та спричинилися до деморалізації війська і дезорганізації Влади.

Інформація приймається на увагу.

2) Голова Місії і зборів, Міністр Лівицький інформуе збори про хід переговорів з представниками польської влади відносно основних пунктів польсько-українського порозуміння.

Пункти ці такі:

а) Заява про відрічення Украіни від суверенних прав на Східню Галичину і установлення кордону між Україною і Польщею по річці Збруч.

б) Заява про установлення кордону з північного заходу по лінії на Схід від Західнього Бугу і

в) Заява, що земельні закони на Україні мають бути переглянуті остаточно Уставодавчим парламентом Украіни, а до того – на Україні за бувшими землевласниками признаються юридичні стосунки до бувшоі їхньої земельної посілости, яка фактично знаходиться тепер в роспорядженню населення.

Міністр Земельних Справ М. Ковалевський доповняе політичні інформації Голови Місії і заявляє, що в справі аграрній – Уряд готовий зробити певні уступки і для цього,

в разі потреби, не зупиниться перед змінами в Кабінеті Міністрів.

З приводу інформацій, а також з приводу пунктів, запропонованих як основа польсько-украінського порозуміння — здіймаються дебати, в яких забирають голос всі присутні.

О 4-й годині дня засідання переривається до 7-ої год. вечора.

О 8-ій годині вечора засідання відкривається в тому ж складі, що і зранку і поповнюеться присутністю Радника Мшанецького.

Зборами і далі провадить Голова Місіі, Міністр Лівицький.

1) Голова Зборів інформуе присутніх про нові, одержані ім відомости відносно становища на Украіні, а саме: по цім відомостям — украінські військові ешелони підійшли до Шепетівки з тим, аби йти далі в напрямі, окупірованому польськими військами. Польське Командування затримуе ешелони, згоджуючись пропустити через Шепетівку, але в напрямі, який би виходів по-за окупованy польським Військом територію. При цьому Польське Командування покликуеться на відсутність договорних відносии між Україною й Польщею, що й утруднює становище підійшовших до Шепетівки ешелонів, які не знають куди власне вони мають прямувати. Далі — в Камьянці-Подільському виникли якісь непорозуміння, як можна гадати, між українськими військовими частинами. Голова Місії характеризуе становище Украінськоі держави як виключно важке.

2) Відкриваються дальші дебати з приводу вищезазначених пунктів, на яких поляки згоджуються заключити з Україною певні договорні відносини.

В дебатах забирають голос всі присутні.

Годині о II-ій з половиною присутні з дорадчими голосами: проф. К. Студинський і Діректор Лисий – покидають засідання.

По дебатах Голова Місії о 4-ій годині ранку ставить на голосовання вищезазначені пункти, як принціпіальні основи точок погодження з польською владою.

Голосування дає такі результати:

По поставленному першім пунктом, пункту "в" голосують "за": Голова Місії і Радники: Михайлів, Вітвицький, Горбачевський, Новаковський; "проти" – Радники: Ржепецький і Мшанецький; Радник Понятенко заявив, що утримується від голосування, але позаяві Голови, що утримання не до-пускаеться – голосував проти.

По пункту "б" – Пункт приймається одноголосно.

По пункту "а" – голосують "за": Голова Місії і Радники: Михайлів, Понятенко, Ржепецький; "проти" – Вітвицький, Горбачевський, Новаковський; Радник Мшанецький заявив, то утримується при голосованні, але по заяві Голови, по утримання не допускаеться – голосував проти.

Голова зборів по виявленню результатів голосовання заявляє, що результати голосовання його не задовольняють і він зрікається від того, аби скористатися незначною більшістю голосів, яка випала по окремим точкам, позаяк же ведення переговорів з поляками тільки й було можливе на підставі ставленнних на голосовання пунктів, приняття яких п. Голова жадав аби було одноголосне, – то він відрікається і від того, аби пропонувати полякам для переговорів Декларацію, яка повинна була бути заснованою на так голосованих пунктах.

В особистій справі – Радник Понятенко заявляе, що він голосував проти пункта "в" тільки через те, що Голова відмовив йому в праві утримання від голосування. Утримуючись тоді від голосування, Радник заявляе, що він

мав на увазі залишити свій голос в резерві до голосування точно формульованої в сеї Декларації в цілому.

По особистій справі – Радник Мшанецький теж заявляв відносно голосування свого по пункту "а".

По пропозіціі Радника П. Понятенка, підтриманого проти Радника Вітвицького Радником Михайловим, П. Голова ставить на голосування основні, майбутньої Деклараціі, всі три пункти "анбльок". Голосують при цьому: "за": Голова Місії, Радники: Понятенко, Михайлів, Ржепецький; "проти" – Вітвицький, Горбачевський, Новаковський; Радник Мшанецький з початку утримується від голосування, а на заяву Голови, що утримання не допускаеться – голосуе проти.

Результати голосування оцінюються п. Головою, яко негативні і він повторює свою попередню заяву, відмовляючись, з огляду на важливість голосованої справи і менту, скористатися своім формальним правом переводити в життя ті постанови Місіі, які при рівности голосів – вважаються ухваленими при голосі за них голоса п. Голови.

О 4-ій з половиною ранку І7-го XI збори зачиняються.

Протокол підписали:

ГОЛОВА ЗБОРІВ,
ГОЛОВА МІСІІ: **Л. Лівицький в. р.**

РАДНИК-СЕКРЕТАР: **П. Понятенко в. р.**

ЦДАВОУ, ф. 3696, оп. 2, спр. 275, арк. 40–41. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 186
ДОПОВІДЬ ПОЛЬСЬКОЇ КОМІСІЇ ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО СТАТУТ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

20 листопада 1919 р.

Statute of Eastern Galicia

The Commission on Polish Affairs, in agreement with the Drafting Committee, has applied to the articles already adopted for the statute of Eastern Galicia the changes rendered necessary as a result of the decision of the Supreme Council on November 11.

The two Commissions have decided on the text as it appears in the annex.

However, a difference in views resulted with regard to article 2.

The American, French, Italian, and Japanese Delegations propose that at the expiration of the 25-year mandate given to Poland over Eastern Galicia, the Council of the League of Nations should have full powers, deciding by a majority, to maintain or modify the present treaty.

The British Delegation draws up in due form a reservation with respect to the words "deciding by a majority of votes" added to article 2, paragraph 2 of the treaty, in order to indicate under what conditions the Council of the League of Nations, at the expiration of the 25-year period provided for by this article, may maintain, revise or change the statute of Eastern Galicia. The British Delegation points out that the Supreme Council, not having decided, when it examined article 2, that the Council of the League of Nations would decide by a majority of votes, had consequently determined that the vote

should be unanimous. This decision is an integral part of the general regulations which have been adopted by the Council. Under those circumstances, the British Delegation does not consider itself authorized to accept the proposed modification.

PARIS, November 20.

Annex to the Report

The United States of America, the British Empire, France, Italy, and Japan, Principal Allied and Associated Powers, and Poland,

Being desirous of putting an end to the unhappy conflict which has long devastated Eastern Galicia, and of establishing in that country a regime which shall assure as far as possible the autonomy of the territory and safeguard the personal, political and religious liberty of its inhabitants;

Seeing that Poland is now, in the opinion of the Allied and Associated Powers, the State best able to re-establish free and well-ordered-government in Eastern Galicia;

And desiring to conclude a Treaty to that end;

Have appointed as their Plenipotentiaries the following, viz:

Who having communicated their full powers found in good and due form have agreed as follows:

CHAPTER 1. — Statute of Eastern Galicia

ARTICLE 1

The Principal Allied and Associated Powers transfer to Poland, and Poland accepts the mandate to organize and govern for a period of twenty-five years the territory defined hereinafter as the former Austrian "Kronländer" of Galicia

and Bukovina, which shall constitute the autonomous territory of Eastern Galicia.

A. ON THE WEST

From the point where the old frontier between Austria – Hungary and Eussia is met by the eastern administrative boundary of the commune of Belzec southwestwards, this communal boundary;

then the administrative boundary between the districts (Politische Bezirke) of Cieszanow on the west and Rava – Ruska on the east;

then south – westwards along the administrative boundary between tlie districts of Cieszanow and Jawarow, but cutting off the salient formed round the village of Lipowiec by a line to be fixed on the ground passing about 2 kilometres north of this place;

then southwards along the administrative boundary between the districts of Jaroslau and Przemysl on the west and of Jawarow, Mosciska, Sambor and Stary – Sambor successively on the east;

then southwards to the salient about 1 kilometre southeast of point 519 (Radycz);

along the administrative boundary between the districts of Dobromil and Stary – Sambor;

thence south-westwards to tlie salient made by this administrative boundary about 15 kilometres south – west of Chyrow and about 2 kilometres south – east of point 733;

a line to be fixed on the ground cutting the Chyrow – Sambor railway about 2 kilometres east of Chyrow, then following the watershed between the basins of the Strwiaz and the Dniester;

thence southwards to its junction with the frontier of Czechoslovakia, about 2 kilometres south of point 1335 (Kalicz);

along the administrative boundary between the districts of Drobomil and Liska on the west and of Stary – Sambor and Turka on the east. The frontier, however, will diverge from this administrative boundary in the two following places, where it will be determined on the ground:

(a) where the administrative boundary passes west of the Chyrow – Lutowiska road, so as to leave this road entirely in Polish territory;

(b) in the neighbourhood of Bobrka, so as to leave this place in Polish territory.

B. ON THE SOUTH – WEST

From the point defined above to its junction with the boundary of the Bukovina, the old frontier between Galicia and Hungary.

Point 1655 which is the point of the Carpathians common to the basins of the three rivers Tisza, Visso and Czeremosz, is the point of junction of the three frontiers of Eastern Galicia, the Ruthenian territory of the Czecho-Slovak State and Roumania.

C. ON THE SOUTH – EAST

From the point defined above north-eastwards to its junction with the administrative boundary between the districts of Horodenka and Sniatyn, about 11 kilometres south – east of Horodenka,

the old boundary between the Bukovina and Galicia;

thence north – eastwards to a point to be chosen in the course of the Dniester about 2 kilometres below Zaleszczyki,

a line to be fixed on the ground passing through points 239, 312, and 317;

thence to the point where the old frontier between Austria – Hungary and Russia leaves the Dniester in a northerly direction, about 3 kilometres west of Jvances,

the principal channel of the Dniester downstream.

D. ON THE EAST AND NORTH

From the point in the Dniester defined above to the point where it meets the eastern administrative boundary of the commune of Belzec;

the old frontier between Austria – Hungary and Russia.

A Commission composed of six members, five nominated by the Principal Allied and Associated Powers and one by Poland, will be appointed fifteen days after the coming into force of the present Treaty to trace on the spot the boundaries described above, in so far as provision therefore may not already have been made by other means. The decisions of this Commission will be taken by a majority, it being understood that in the event of an equality of votes the Chairman will be entitled to a second vote; its decisions shall be binding on the parties concerned. The expenses of the Commission shall be borne by the revenues of Eastern Galicia.

ARTICLE 2

Text approved by the Delegations of the United States, France, Italy, and Japan.

Poland undertakes to execute under the control of the League of Nations and under the conditions stipulated in the present Treaty the mandate provided for in Article 1.

At the expiration of 25 years the Council of the League of Nations, *deciding by a majority of votes,* shall have full powers to maintain, revise or change the statute drawn up by the present Treaty.

Text proposed by the British Delegation

Poland undertakes to execute under the control of the League of Nations and under the conditions stipulated in the present Treaty, the mandate provided for in Article 1.

At the expiration of 25 years, the Council of the League of Nations shall have full powers to maintain, revise or change the statute drawn up by the present Treaty.

Article 3

During the regime established by the present Treaty, the treaties and agreements concluded or to be concluded by Poland shall take effect in Eastern Galacia unless it is otherwise stipulated.

Article 4

The interests of nationals of Eastern Galicia in foreign countries shall be protected by the diplomatic and consular agents of Poland.

Article 5

All liberties in private and public matters, all political rights, and all rights reserved to minorities, which are assured in Poland by the Polish laws, shall be assured in Eastern Galicia. In particular, the most complete religious freedom shall be guaranteed. The Orthodox Greek Catholic Church shall enjoy the same rights as the Roman Catholic Church.

Article 6

Poland undertakes that the laws applicable in Eastern Galicia regarding freedom of public meeting, association, speech, and the press shall take into account the special status of the territory, and shall ensure to the inhabitants the most complete liberty compatible with the maintenance of order and with the observance of the provisions of the present Treaty.

Article 7

Polish and Ruthenian shall be recognized, on the same footing, as the official languages of Eastern Galicia, and shall enjoy the same rights.

Without prejudice to the guarantees assured to minorities by Article 8, each commune or municipality shall have the right to decide whether the Polish language or the Ruthenian language or both shall be taught in the primary public educational establishments.

Legislation on the subject of public instruction in secondary and higher educational establishments shall be within the competence of the Diet of Eastern Galicia provided for in Article 10, subject to the provisions of Article 13.

In the allocation of public funds to the three grades of education, instruction given in Polish and instruction given in Ruthenian shall each receive its fair share.

Article 8

The provisions of the Treaty concluded on June 28,1919, between the High Contracting Parties are hereby applied to Eastern Galicia, and shall be interpreted as follows: (1) The obligations imposed on the Polish Government by that Treaty shall be equally binding on the authorities of Eastern Galicia,

within the measure of their competence; (2) the guarantees provided by that Treaty in favour of racial minorities, on the implicit assumption that the majority is Polish, shall apply equally in the event of the majority proving to be Ruthenian.

Article 9

There shall be no systematic introduction into Eastern Galicia of colonists from outside.

Chapter II. – Diet of Eastern Galicia

Article 10

There shall be in Eastern Galicia a Diet composed of a single Chamber elected by universal secret suffrage with proportional representation. The right of voting shall belong to both sexes without distinction.

A general election shall take place every five years. In the evenf of the dissolution of the Diet, a general election shall take place within a period of three months after such dissolution.

The Polish electoral laws shall apply to the elections to the Diet of Eastern Galicia, subject to the above provisions.

Article 11

The Diet shall be convened by the Governor provided for in Article 19, who may also adjourn it, close the session or dissolve the Diet. The Diet shall hold two ordinary sessions in every year.

Article 12

The Diet of Eastern Galicia shall legislate on the following matters: –

(1.) Exercise of public worship;

(2.) Public education;

(3.) Public relief;

(4.) Public health;

(5.) Provincial, district and local roads, and railways serving local interests;

(6.) Encouragement of agriculture, trade and industry, including measures for facilitating credit, purchase or sale, for developing the employment of new technical processes, and for assisting research and experiments;

(7.) Application of the general laws on the subject of control of water for irrigation or power purposes;

(8.) Application of the general laws on the subject of the organization and administration of municipalities and districts;

(9.) Taxes to be collected for the local budget of Eastern Galicia;

(10.) Agrarian questions;

(11.) All other matters with which the Diet of Poland shall have given it authority to deal.

Each year the Diet of Eastern Galicia shall vote, on the proposition of the Governor, the budget on the matters within its competence.

Article 13

Laws passed by the Diet shall be transmitted to the Governor by the President of the Diet. Any such law may, within one month from such transmission, be vetoed by the Governor acting on his own proper authority. This right of veto shall be overridden if, within a period of one year from the date at which it was exercised, the law is again passed by the Diet by a majority of two-thirds.

In legislation concerning public secondary and higher education, the Governor's right to veto shall, however, be absolute.

However, if an agrarian legislative measure, after having been vetoed by the Governor, is within a year voted again by the Diet by a two-thirds majority, the question shall be immediately submitted by the Polish Government to the Council of the League of Nations. The latter will decide, by a majority of votes, what action is to be taken and orders are to be given which may appear useful and suitable under the circumstances.

Article 14

No member of the Diet may be prosecuted or proceeded against in any way by reason of speeches, opinions or votes made, expressed or given in the Diet or on its Commissions.

During a session no member of the Diet may be arrested or prosecuted before the criminal courts without the authority of the Diet, except in the case of persons taken *in flagrante delicto*. The detention or prosecution of a member of the Diet shall be suspended during the whole of the session, should the Diet so require.

Article 15

The Diet shall draw up its own rules of procedure. It shall elect its President and other officers.

The Supreme Court of Lemberg referred to in Article 27 shall decide all questions raised as to the validity of elections to the Diet.

Chapter III. – Representation of Eastern Galicia in the Polish Diet and Administration

Article 16

The electors of Eastern Galicia shall participate in the elections to the Polish Diet. With this object, the Polish laws with regard to the election to that Diet shall be extended to Eastern Galicia, subject to the reservation that proportional representation must be maintained in that territory.

The deputies elected in Eastern Galicia shall not take part in the deliberations of the Polish Diet on legislative matters of the same nature as those within the competence of the Diet of Eastern Galicia.

This arrangement shall be subject to common agreement between the Polish Government and the Ministry of Eastern Galicia.

Article 17

The Polish Diet shall have the right to legislate for Eastern Galicia on all matters not within the competence of the Diet of Eastern Galicia.

Article 18

The Polish Council of Ministers shall include a Minister without portfolio appointed by the Head of the Polish State from among the inhabitants of Eastern Galicia. This Minister shall represent Eastern Galicia.

Special bureaux for the affairs of Eastern Galicia shall be organised in each Polish Ministry dealing with such affairs.

A high Ruthenian official shall be attached to the Polish Council of Ministers to act as adviser to the Council in matters

particularly concerning Ruthenians and in the affairs of the Orthodox Greek Catholic Church.

Chapter IV. – Administration of Eastern Galicia

Article 19

The executive power in Eastern Galicia shall be entrusted to a Governor, who shall be appointed by the Head of the Polish State, by whom he may also be relieved of his functions.

Article 20

The Governor shall be responsible for the maintenance of order and public safety; he shall ensure the execution of the laws voted by the Polish Diet and the Diet of Eastern Galicia.

Article 21

Subject to the right of veto provided in Article 13, the Governor shall promulgate the laws voted by the Diet of Eastern Galicia within a month from the time when they shall have been transmitted to him by the President of that Assembly.

Article 22

The matters within the competence of the Diet of Eastern Galicia in accordance with Article 12 shall be under the direction of Ministers appointed by the Governor and responsible to the Diet. The Diet shall determine the number, duties, and salaries of such Ministers.

Article 23

Matters not within the competence of the Diet of Eastern Galicia shall be under the direction in Eastern Galicia of Heads of Departments placed under the control of the Governor.

Article 24

The acts of the Governor as regards the matters referred to in Article 12 shall require the counter-signature of a responsible Minister, except in the exercise of the right of veto.

Article 25

The Governor shall appoint public officials. Polish or Galician laws, as the case may be, may, however, prescribe another method of appointment as regards subordinate officers. They may also determine the conditions required for appointment to any particular office.

The officers in the services dealing with matters referred to in Article 12 shall be appointed on the nomination of the responsible Minister.

Article 26

Eligibility for public offices shall not in principle be subject, either *de jure or de facto*, to any conditions in respect of race, religion or language.

Officials shall, subject to any necessary exceptions, be recruited in Eastern Galicia. Regulations issued by the Governor on the proposal of the Head of the department concerned, or of the responsible Minister, as the case may be, may prescribe that certain classes of official positions shall be reserved exclusively for natives of Eastern Galicia or persons fulfilling the conditions laid down by these regulations.

In making choice of officials from among candidates with equal qualifications, the numerical importance of the different national groups shall be taken into account.

Chapter V. – **Judicial System of Eastern Galicia**

Article 27

The Court of Lemberg will constitute a Supreme Court for the entire territory of Eastern Galicia.

Article 28

The judges of Eastern Galicia, with the exception of those for whom an elective system may be adopted, shall be appointed by the Head of the Polish State on the nomination of the Governor.

The judges shall be irremovable; they shall only be deprived of office on a decision to that effect by the Court of Lemberg acting as the supreme disciplinary Council of the magistracy.

Article 29

Punishment imposed by the Eastern Galician courts shall be executed in Eastern Galicia.

Article 30

The Head of the Polish State shall have the right of pardon in respect of persons convicted by the courts of Eastern Galicia. –

Chapter VI. – **Financial Regime of Eastern Galicia**

Article 31

The financial regime for Eastern Galicia shall be determined by a Polish law in conformity with the provisions of the present Treaty.

Article 32

Property situated in Eastern Galicia formerly belonging to the Austrian Government, to the "Kronland" of Galicia, or to

the Austrian Crown, as well as private property in this territory of the former Royal Family of Austria – Hungary, is, subject to the conditions laid down in Article 204 of the Treaty of Peace between the High Contracting Parties and Austria, transferred to Poland, which shall provide for the administration of such property.

Article 33

Property at present appropriated to public services shall continue to be so appropriated. It shall not cease to be so appropriated except in accordance with legal procedure and on the recommendation of the authority charged with the administration of such services.

During the regime established by the present Treaty, the property referred to in Article 32 may not be alienated nor subjected to charges the effect of which would outlast the duration of the said regime; in case a new status is established, in accordance with Article 2, leases outlasting the regime shall cease to have effect three years after the establishment of this status if they have not been expressly confirmed during this period. The above provisions are, however, not to be taken as preventing the employment of the aforesaid property for purposes of agrarian reform or of works recognized as being of public utility.

The provisions of this Chapter in no way prejudge the allocation of the said property to be made by the Principal Allied and Associated Powers in the event of Eastern Galicia being in whole or in part separated from Poland.

Article 34

Additions to domanial property or property appropriated to the public services shall be administered in accordance with

the provisions of Articles 32 and 33; they shall be the subject of a special account to be adjusted immediately in case a new status for Eastern Galicia shall be established, in conformity with Article 2.

Article 35

In the event of Eastern Galicia bearing the expense of any services of which in Poland the expense is borne by the State, Polish legislation shall fix the corresponding proportion of the proceeds of the general taxes raised in Eastern Galicia which shall be transferred to the budget of Eastern Galicia.

Article 36

The budget of Eastern Galicia shall comprise:

(1) As regards expenditure,

the expenditure connected with the matters referred to in Article 12;

(2) As regards revenue,

(a) the proportion of the proceeds of the general taxes determined in accordance with Article 35;

(b) the proceeds of supplements of the general taxes, voted by the Diet of Eastern Galicia;

(c) the proceeds of duties and taxes imposed by the Diet of Eastern Galicia.

Article 37

The Polish Government shall be responsible for the service of the debts which, under Articles 199 and 200 of the Treaty of Peace between the High Contracting Parties and Austria, are to be assumed by the territory of Eastern Galicia. In the event of this territory becoming either as a whole or in part separated from Poland, its contribution shall be determined in conformity with the principles laid down in Article 199 of that Treaty.

Chapter VII. – Military Organisation

Article 38

Laws in force in Poland relating to military service may be applied by Poland to Eastern Galicia, with the reservation that the contingent thus recruited shall form special units, which, in time of peace, shall be stationed in Eastern Galicia and in time of war shall be at the disposal of the Polish Government for the defense of national territory.

Chapter VIII. – Transitory Provisions

Article 39

Until the Assembly of the Diet, the Governor of Eastern Galicia shall administer the territory in conformity with the provisions of the present Treaty.

In regard to matters which according to the present Treaty are within the competence of the Polish Diet, the Polish laws shall be introduced in Eastern Galicia by promulgation by the Governor. In regard to matters within the competence of the Diet of Eastern Galicia, the laws and regulations in force on July 28, 1914, shall be applied without being promulgated anew.

The Governor shall take the necessary measures for the initial constitution of the administrative services. He shall fix the number of Ministers and the division of duties between them, the number and the division so fixed being maintained until modified by the Diet.

The Governor shall take the necessary measures with a view to the election of the Diet of Eastern Galicia at the earliest possible date in the conditions laid down in Article 10, so that the Diet may be able to assemble at the latest within a period

of nine months from the coming into force of the present Treaty. It will be the duty of the Governor to assure the freedom of the voting, in conformity with the provisions of Article 6, and to proceed without delay to the convocation of the Diet.

The regime establislied by Chapters I to VI of the present Treaty shall come into force in every respect upon the assembly of the first Diet. Compulsory military service shall not be introduced in Eastern Galicia before that date.

Article 40

No inhabitant of Eastern Galicia shall be disturbed or molested by reason of his political attitude between July 28, 1914, and the coming into force of the present Treaty.

The present treaty, in French, in English, and in Italian, shall be ratified. In case of divergence the French text shall prevail. It is to come into force at the same time as the Treaty of Peace with Austria.

The deposit of ratifications shall be made at Paris.

Powers of which the seat of the Government is outside Europe will be entitled merely to inform the Government of the French Republic through their diplomatic representative at Paris that their ratification has been given; in that case they must transmit the instrument of ratification as soon as possible.

A procès – verbal of the deposit of ratifications will be drawn up.

The French Government will transmit to all the signatory Powers a certified copy of the *procès – verbause* of the deposit of ratifications.

In Faith Whereof the above – named Plenipotentiaries have signed the present Treaty.

Done at Paris, the sixth day of September, one thousand nine hundred and nineteen, in a single copy which will remain deposited in the archives of the French Republic, and of which authenticated copies will be transmitted to each of the Signatory Powers.

PPC. - Vol. 9. - P. 271-283.

№ 187
ТАЄМНЕ ДОНЕСЕННЯ З ПАРИЖА МІНІСТЕРСТВА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПОЛЬЩІ ПРО ОБГОВОРЕННЯ ПИТАННЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ НА ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

20 листопада 1919 р.

Dnia 20 listopada o godz. 10 i 1/2 Panowie Grabski ł Patek byli obecni na zebraniu Conseil Supręme, w sprawe Galicji wschodniej.

Pierwszy przemawiał Pan Patek, który zwrócił najpierw uwagę na kwestję czasowego mandatu. Jeśli się daje mandat, to znaczy, że to jest ziemia obca, którą się Polsce daje, tymczasem G.W. należała do Polski, więc chodzi nie o danie czegoś Polsce lecz o odebranie jej czegoś, co do niej należało.

Gdy 23 listopada będą się odbywały uroczystości we Lwowie nadejdzie wieść o takiem rozstrzygnięciu sprawy Galicji. Jakie to wrażenie wywoła na umysły polskie. Podkopie to wiarę ludu i wojska w tych którzy nim kierują.

Ukrainy nie będzie, a przecież do Rosji Galicja nigdy nie należała.

Przytaczał ilość mieszanych małżeństw polsko-ruskich w Galicji, co dowodzi, że niema plemiennej nienawiści pomiędzy dwoma narodami. Ta nienawiść była wywołana sztucznie.

Trzeba pamiętać o intrygach zewnętrznych – krótko o Rosji, szerzej o Niemcach (Krysiak). W czasie ostatnich walk oficerowie, amunicja i t.d. były pochodzenia niemieckiego.

Droga mandatu doprowadzi do wznowienia intryg obcych, jeszcze w większych rozmiarach. Wywoła się wrzenie, które doprowadzi do demoralizacji ludności.

Kwestja geograficzna – nam dla życia jest potrzebne morze. Wiadomo w jakich warunkach dostaliśmy Gdańsk. Wobec tego musimy mieć zetknięcie z Rumunją. Jeżeli i tę linję nam przetniecie, to jesteśmy zupełnie izolowani, kto może mieć w tem interes?

Nie chcemy grozić ani przesądzać, lecz co się stanie ? Umniejszacie naszą ojczyznę i krzywdzicie nas. Sejm Polski powiedział, że niema Polski bez Galicji, Padarewski był zmuszony do oświadczenia, że nie podpisze umowy, która oddzielałaby Galicję. Może nastąpi upadek Gabinetu Paderewskiego, deziluzja polskiego żołnierza, rozgoryczenie w całym narodzie polskim. Co się zdarzy w naszym kraju otoczonym bolszewłzmem, w ciężkich warunkach ekonomicznych. Jeśli podkopiecie wiarę ludu i wojska w przewódców, to co nastąpi, jakie warunki wytwarzacie dla Polski.

Przemawiając drugi raz po Panu Grabskim, Pan Patek wskazał argumenty, jakie możnaby przytoczyć:

1) że po 25 – 30 latach wymiera obecne pokolenie – następne pokolenie będzie wychowane jeszcze w gorszych warunkach;

2) że jako mandat wyjątkowy – ten mandat robi z Galicji kraj obcy.

Pan Grabski wytoczył sprawę następującą:

Galicja wschodnia jest zupełnie w wyjątkowej sytuacji – ma straty wojenne, których nikt jej nie może wynagrodzić. Ani Ukraińcy, ani Rosjanie, ani Austrja. Tych strat jest 22 miljardy. Polska traktuje Galicję jako część integralną. Polska zrobi nakłady wielkie. Z tego będzie taka konsekwencja, że jeśli Galicja będzie kiedyś oddzielona od Polski, to Polska nigdy nie będzie miała możności amortyzacji zrobionych nakładów.

Pytań żadnych nie stawiano i nie zrobiono żadnego komunikatu.

Ukraine and Poland in Documents: 1918–1922 / Ed. T. Hunchak. – Vol. 1. – P. 408–410.

№ 188
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІДНОСНО СТАТУТУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

20 листопада 1919 р.

Status of Eastern Galicia

Sir Eyre Crowe stated that the drafting of the resolution of November 11th concerning the status of Eastern Galicia did not seem to him to agree entirely with the decision which had been actually taken by the Council. He had understood that their decision was an absolutely final one and that the

Polish Delegates would be heard, not by the Council, but by the Commission.

M. CLEMENCEAU did not agree with Sir Eyre Crowe on that point; if his recollection was correct, the text of the resolution quite agreed with what they had decided. It was understood, however, that the hearing of the Polish Delegates would only be an act of courtesy on the part of the Council. Their declarations would have no influence on the Council's decisions, and should not take more than one-half to three-quarters of an hour.

M. DE SAINT QUENTIN stated that in accordance with the resolution of November 11 th, the Secretary General had informed the Polish Delegation that M. Patek would be heard by the Council as soon as he arrived in Paris, and had insisted on the extreme urgency presented by the question of Eastern Galicia...

Status of Eastern Galicia

M. PICHON asked the Polish Delegates to be good enough to give the Council their views on the status of Eastern Galicia.

M. PATEK replied that they would be glad if they could first obtain the new draft which had been submitted to the Council.

M. PICHON explained that the Council wished to know their feeling on the general question.

M. PATEK said that M. Paderewski and M. Dmowski had already had occasion to speak to the Council on the status of Galicia. He wished to add several general words on the proposal under discussion, as well as on the impression which its adoption would certainly create in Poland. Until the present time, Eastern Galicia had formed an integral part of Poland.

Even during the partition Eastern Galicia had not been separated from the Polish provinces annexed to Austria. At the present time Poland was being offered a mandate for a territory which had never ceased to belong to it. Poland had indeed been told that the terms of this mandate were especially favourable; nevertheless, it meant separating Eastern Galicia from Poland. When Spitz and Orava were under consideration it was a question of territories belonging to Hungary which had not formed a part of the former Kingdom of Poland. Furthermore, the Poles had had to reach an agreement with the Czechoslovaks. But in Eastern Galicia they had no opponents. In fact, opposition could not be predicated of the Ukraine, which had no real existence, nor of Russia, which had no concern with Eastern Galicia. Therefore, if Eastern Galicia were no longer to be directly attached to Poland, the unanimous impression in his country would be that the Allies were taking away a province which belonged to Poland, and which was claimed by no other Government. Three days from that time Lemberg would celebrate the anniversary of its liberation from the Ukrainian yoke. Was he then to be told that a city in whose defence all classes of the population had freely shed their blood, was no longer on Polish soil? On the very day when celebrations would be held in honour of those who had heroically fallen in the streets of Lemberg, would it be announced in Paris that they had fallen on soil foreign to Poland? The Polish army was at that very time opposing the Bolsheviks. Was it not to be feared that that Army would become demoralized if it suddenly learned that the city for which it had fought, that the territory which it had freed, were no longer to be considered as belonging to Poland? If the Polish troops got the impression that their leaders had

deceived them when telling them a year ago that they were fighting in defence of Polish territory, it was to be feared that they would again believe themselves deceived when they were told that the Bolsheviks were the enemy to be fought. The objection indeed was made to the Polish argument that the population of Eastern Galicia was mixed and that hatred existed between Ruthenians and Poles. His reply was that in Eastern Galicia the proportion of mixed marriages was more than 35 %. How could one speak of hatred under these conditions? The conclusion was inevitable that selfish intrigues of neighbouring countries and Austrian, and especially German money, which had sown seeds of discord in Eastern Galicia, were responsible for the bloody conflicts of recent times. It had been proven that Ruthenian agitators prior to the war had received money from German sources. That question had been brought up in the Reichstag and in the Parliament at Vienna, and no denial had been made of the specific facts adduced at that time. He recalled that the Germans had played a prominent part in the conflict which ravaged Eastern Galicia, and that, in many cases, Ukrainian troops had been commanded by German officers. At the time when he spoke all conflict had ceased and calm had returned in Eastern Galicia. The representatives of the Western nations found it difficult to appreciate the conditions existing in countries possessing less culture than theirs. The Ukrainian and Polish peasants had fought without being too clear as to the reasons therefor. While he spoke they were once more working shoulder to shoulder and living in perfect harmony. He also wished to present geographical considerations of great weight. Free access to the sea was a necessity for Poland. It did indeed reach the sea

at Dantzig but only by a narrow corridor which was constantly threatened by Germany. It was essential for Poland to obtain access to the Black Sea through Roumania, and possession of Eastern Galicia was vital from that point of view. He wished to add a word on the internal situation. The Diet at Warsaw had unanimously voted that there could be no Poland without Eastern Galicia. It was far from his intention to wish to use Poland's internal situation as a threat but the Allied and Associated Powers must understand that the unanimous opinion of the Polish people had to be considered. M. Paderewski had been obliged to declare in parliament that he would not sign a Treaty which would take Eastern Galicia from Poland. If the solution of a mandate were imposed upon Poland, Paderewski's cabinet would have to resign; the Polish army, ill fed, ill clothed, engaged in a severe struggle against the Bolshevists, would be threatened with demoralization. The Polish people, finally, would not understand how its Allies could have taken from it Galicia which had always formed part of Poland and which no one was claiming. It was important that the Council should realize the gravity of the situation in Poland; on one side Bolshevism, on the other, German revolution. In the interior a threatened famine. The Polish army was strong and Poland counted on it as an element of order. If the Army became demoralized Poland's situation would become most serious and it would be threatened with extinction. That would be a catastrophe which would certainly have an effect on the situation of the western Powers. The only solution was to allow Eastern Galicia to become an autonomous province of Poland, subject if necessary, to an effective international control. Any other solution would entail consequences for Poland which were greatly to be dreaded.

M. Grabski desired to add a few words to what M. Patek had said in order to show the Council the serious economic results for Eastern Galicia of any solution which would not make it an integral part of Poland. The situation in Eastern Galicia was in no way comparable to that of other regions which had suffered damages by the war. By virtue of the Treaty the Allied and Associated Powers were entitled to reparation for damages caused by the war, provided that they had taken part in the struggle on the side of the Entente. The countries which during the whole war had been part of Austro-Hungary, which was the case of Eastern Galicia, had no legal right to any reparation. Eastern Galicia, however, was one of the regions which had suffered the most. It had been devastated successively by the Russians, Austrians and Ukrainians. If to these devastations, estimated at 22,000,000,000 crowns, were added the loss resulting from the depreciation of Austrian currency, the economic situation in Eastern Galicia would be seen to be desperate. Out of 2,500,000 hectares of agricultural land, 2,000,000 hectares were not under cultivation. If left to its own resources Eastern Galicia would be unable to bear the burden placed upon it. It had a vital need of the help of all Poland. Poland had not waited for Eastern Galicia to be given it to come to the help of its inhabitants which it justly considered brothers. Although Poland itself lacked rye and wheat and had had to solicit the help of the United States she had not hesitated to share her meagre resources with Eastern Galicia. If the solution of a Mandate prevailed, separate habilities would have to be established which Eastern Galicia could not meet. France, which so admirably understood the duty of national solidarity towards its devastated regions, must

understand that Galicia could only exist with the support of the remainder of Poland. Galicia's resources in petroleum would not suffice to amortize the numerous sums which would have to be advanced if its economic rehabilitation were to be made possible. The situation of Eastern Galicia had been compared with that of Austria, but it had been forgotten that there was still large fortunes in Austria and that Austria had not been devastated by the war. Any solution which would paralyse Poland in the work of rehabilitation she had undertaken in Galicia would be disastrous to the economic future of that province.

M. Patek said that the Poles had been told that there was little difference between a long term mandate given to Poland over Galicia and an annexation pure and simple of that province to Poland. In reality the difference was considerable, especially if account were taken of the fact that four plebiscites had already been imposed upon Poland, which had not failed to have a depressing effect on Polish public opinion. In conclusion he wished to point out that Poland was not asking her Allies to give her anything at all; she was only asking not to be deprived of the territory which she considered belonged to her as of right.

(At this point M. Grabski and M. Patek left the room.)

M. Pichon asked whether any member of the Council thought that the views just expressed by the Polish Delegates necessitated a change in the conclusions already reached by the Council.

M. De Martino was struck by M. Patek's observations on the necessity of a territorial connection between Poland and Roumania through Eastern Galicia. He did not propose, however, to reopen the discussion.

M. LAROCHE read and commented upon the report of the Committee on Polish Affairs dated November 20th (see Appendix F). The Commission had been unanimous on all the articles considered, except on the second paragraph of article 2, where the majority of the Commission had proposed to insert after the words, 'The Council of the League of Nations', the wolds, 'deciding by a majority of votes'.

M. PICHON pointed out that according to the covenant of the League of Nations the general rule was that a decision should be by unanimous vote, but that when it was a question of the status of certain territories in analogous circumstances – like that of the Sarre – a majority of votes sufficed.

SIR EYRE CROWE wished to point out that he had had some difficulty in inducing his Government to make the concessions which had finally rendered a unanimous agreement possible. If the question had to be reopened he could not be responsible for the consequences. That was why he preferred to abide by the text proposed by the British Delegation which, moreover, corresponded to that which had been adopted at a meeting of the Council.

M. LAROCHE said that there might be serious disadvantages if the opposition of a single power could render impossible the adoption of a measure agreed upon by all the other Powers represented in the Council of the League of Nations.

SIR EYRE CROWE said that as the other Delegations were favourable to a mandate of unspecified duration, he could not see why they should feel the adoption of the principle of a unanimous vote to be dangerous.

M. PICHON remarked that possibly in 25 years Germany would be represented on the Council of the League of Nations.

He asked if it would not be dangerous to give Germany the possibility of preventing the unanimous will or the Allied and Associated Powers from taking effect.

Sir Eyre Crowe repeated that he was most reluctant to reopen that question. Moreover he pointed out that an agreement had been reached by the Council on the text presented by the British Delegation. It was on the Commission's own initiative that the question had again come before the Council at a time when it had a right to consider it finally settled.

Mr. White said that he could not agree with Sir Eyre Crowe's arguments. He felt that it was after all a question which concerned Poland rather than Great Britain.

Sir Eyre Crowe inquired if it was not the American Delegation itself which had insisted that the question of a mandate should receive a permanent rather than a provisional settlement.

Mr. White said that he was informed by his experts that this interpretation of the attitude of the American Delegation was not exact.

M. Laroche explained that the text referred back to the Commission by the Supreme Council was open to revision. The jurists had brought up the question of the procedure to be followed by the Council of the League of Nations. Moreover, it should be noted that there was a great difference between a mandate of unlimited duration and a mandate perpetually renewed. If the Poles had been offered a mandate of unlimited duration their objections would have probably been much weaker. The attitude of the British Delegation did not seem to him entirely logical. That Delegation had insisted that the

mandate be open for revision at the end of 10 years, it should, therefore, not favour a solution which would make any modification in the existing situation very difficult.

SIR EYRE CROWE thought that the arguments advanced by M. Laroche ran counter to the resolution previously adopted by the Council.

M. PICHON said that he favoured the point of view of the majority of the Commission but in order to arrive at an agreement he was ready to support the text proposed by Sir Eyre Crowe.

MR. WHITE stated that he was obliged to maintain his point of view and he asked M. Pichon to call upon Dr. Bowman who had some additional information to give.

DR. BOWMAN thought that it would be well to define clearly the American Delegation's point of view, which did not seem to have been entirely understood. The statements of the American Delegates on the Commission of Polish Affairs showed that they had desired a mandate of unlimited duration. On the other hand the British Delegation wished the mandate to be open for revision at the end of 10 years. By way of compromise a term of 25 years was agreed upon, and this had been accepted by the Council. When the question had come back to the Commission a further question had arisen as to the procedure to be followed by the Council of the League of Nations. That was an entirely different question from the previous one, and one on which no agreement had as yet been reached. If a unanimous vote was necessary, a single nation, possibly Germany, could prevent the opinion of all the Allies from taking effect. If what was aimed at was to reserve the possibility of taking Galicia from Poland, in the event of the

latter committing abuses, it was necessary to provide for a decision to be reached by a majority vote. That would constitute a sufficient guarantee. On the contrary, if a unanimous vote was required, that would mean practically giving Poland a free hand. The idea of a majority vote was perfectly consistent with the idea previously expressed when asking that the mandate should be of unlimited duration. In both cases it had been desired to ensure to the League of Nations an effective control over the mandatory power. The original proposition of the American representative on the Commission on Polish Affairs was that at any time the Council of the League of Nations, deciding by a majority vote, could revise the mandate.

M. Pichon said that Dr. Bowman's arguments only strengthened the opinion he had already expressed, but in consideration of the attitude of the British Delegation, which had already made numerous concessions, he remained inclined to support Sir Eyre Crowe's proposition.

M. de Martino said that he was likewise disposed to support Sir Eyre Crowe's proposition, always provided that a unanimous agreement could be reached on that very day. Personally he remained convinced that the solution of the majority of the Commission was preferable and he retained his freedom of action if the United States maintained its point of view.

Mr. White asked if the question could not again be referred to the Commission, which should try to reach an agreement.

Sir Eyre Crowe observed that that would mean reopening the whole question.

M. LAROCHE pointed out that the Commission had already tried in vain to reach an agreement and he did not believe that a further discussion would succeed.

MR. WHITE asked to have until the following day to think the matter over. He felt that the question under discussion involved the very principle of the solution to be reached, and that that principle might become of vital importance. It would have seemed to him more natural for an agreement to be reached in favour of the majority point of view, rather than that the majority should abandon its original point of view to agree with the ideas of a single Delegation. A very dangerous situation would be created if Germany might become a possible arbitrator of the decisions of the Allied and Associated Powers in such a grave question.

M. PICHON said that for practical reasons, in view of the necessity of reaching a conclusion, and of the fact that the attitude of the British Government did not seem likely to be modified, he hoped that the Council could agree on the following day on the text proposed by the British Delegation.

(The discussion of this question was adjourned until the following meeting.)

DBFP. – Vol. 2. – P. 325, 363–369.

№ 189
ТЕЛЕГРАМА БРИТАНСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА НА МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ЕІР КРОУ МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ПРО РОЗГЛЯД ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ ДОПОВІДІ ПОЛЬСЬКОЇ КОМІСІЇ ВІДНОСНО СТАТУТУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

21 листопада 1919 р.

Proceedings of Council this morning.

The Council considered a report of the Committee on Polish Affairs regarding the status of Eastern Galicia. This report had already come up at the previous meeting. The United States, French, Italian and Japanese delegations recommended that the wording of article 2, paragraph 2, of the proposed treaty should be modified by the introduction of the words 'by a majority of votes,' so as to obviate the necessity for unanimity in the Council of the League of Nations in deciding the fate of the province after the expiration of the twenty-five years' mandate to be given to Poland. Sir E. Crowe deprecated bringing forward any new proposals in view of the fact that a definite agreement with regard to the terms of the treaty had at last been reached after great trouble and after numerous references to the Governments. He said he could not accept any fresh modification without once more referring home. Was it not better to stand by the decision already reached and close this chapter of our discussions? Mr. White, who represented the United States in the absence of Mr. Polk, still pressed for some modification, and proposed the following text for article 2, paragraph 2: –

'2. At the expiration of twenty-five years the principal Allied and Associated Powers, or the Council of the League of Nations, to whom the Powers may delegate their rights under this treaty, shall have full power to maintain, revise or change the status defined by the present treaty.'

The Chairman however appealed to Mr. White not to insist, as it was really important that the Conference should be able to record a definite decision without further delay. This attitude was supported by the other plenipotentiaries, and Mr. White finally agreed to withdraw his proposition. The original British text was therefore adopted...

DBFP. First series. – Vol. 3 – P. 901.

№ 190
ЗАГАЛЬНА ПОЗИЦІЯ США ЩОДО СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

21 листопада 1919 р.

Summary of American Position Regarding Eastern Galicia

On June 25th Mr. Lansing introduced into the Council a resolution authorizing the Polish military occupation of Eastern Galicia and the establishment of a civil government "under a mandate from the Principal Allied and Associated Powers which shall be conditioned to preserve as far as possible the autonomy of the territory and the political, religious and personal liberties of the inhabitants". His resolution further provided "that the mandate shall be predicated upon the ultimate self-determination of the

inhabitants of Eastern Galicia as to their political allegiance, the time for the exercise of such choice to be hereafter fixed by the Principal Allied and Associated Powers or by a body to whom they delegate that power". This proposition was submitted as a compromise between a proposition of Mr. Balfour for the appointment of a high commissioner under the mandate of the League of Nations and the proposition of Baron Sonnino for the unconditional surrender of East Galicia to Poland.

On the objection of Sir Eyre Crowe, to the word "Mandate" this was stricken from Mr. Lansing's resolution and the word "agreement" substituted. With this exception Mr. Lansing's resolution was accepted and served as the basis upon which the Polish Commission drafted its report No. 5 embodying a preliminary draft of the Treaty between the Principal Allied and Associated Powers and Poland establishing an autonomous Eastern Galicia within the Polish State. This draft treaty was drawn up on the general principle that a popular consultation should be held at some period to be determined by the Principal Allied and Associated Powers ten years after the exchange of ratifications of the treaty regarding Eastern Galicia.

Mr. Lansing's resolution was introduced into the Council and the Polish treaty was largely prepared, at a time when conditions in Eastern Galicia were exceedingly troubled and when civil war between Poles and Ukrainians had hardly ceased.

When the treaty was considered in the Council toward the end of the month of Septembers the situation was quite altered. According to reports of reliable and thorough observers,

Polish occupation had resulted in the complete pacification of the country. The American delegation concluded it would be in the interests of peace and quiet to eliminate certain clauses which emphasized the provisional nature of the settlement while maintaining the rights of the Ruthenians and the principle of an eventual revision of the East Galician settlement in case of need. Therefore on September 25th Mr. Polk submitted for the consideration of the Council a memorandum suggesting, in addition to certain minor alterations, that the clauses regarding a popular consultation should be replaced by a stipulation placing the treaty under the guarantee of the League of Nations and providing "The United States, the British Empire, France, Italy, Japan and Poland hereby agree not to withhold their assent from any modification whatsoever of this treaty in whole or in part which is in due form assented to by a majority of the Council of the League of Nations."

The French, Italian and Japanese delegations accepted the principle of the American proposition but the British delegation, after reference to its Government, submitted a counter proposal providing that Poland should be granted a mandate over Eastern Galicia for a definite term of years – ten to fifteen. The French delegation proposed to modify the British proposition to grant Poland a twenty-five year mandate. The American delegation stated that it would accept the French proposition in case unanimity could be reached on this basis, but that otherwise it would revert to its original position that Poland should be granted an indefinite mandate subject to revision by the Council of the League of Nations at any time the settlement proposed should prove unsatisfactory.

The position of the American delegation has been controlled by the following considerations:

The only practicable solution of the immediate problem of administering Eastern Galicia is to entrust this administration to Poland. In the interests of peace it is necessary to create as solid an administration as possible; any administration that is clearly marked as "temporary" would fail to inspire the confidence and support which is necessary to restore normal conditions in Eastern Galicia and would foster propaganda and intrigue.

It is impossible, however, at the present time to state with accuracy what may be the ideal settlement of the Eastern Galicia problem, and it is therefore necessary to provide for a revision of any settlement in case the situation should demand it, although one cannot indicate whether such a revision should ever be made, or if it should be made, whether at the end of one, five, fifteen or thirty years.

Therefore the most satisfactory solution is to entrust Eastern Galicia to Poland, with the understanding that no change will be made as long as this status proves satisfactory, but to provide very clearly for an immediate revision if and when the solution proves to be no longer a desirable one.

For this reason, in the opinion of the American Delegation, it should not be within the power of a single nation to prevent such readjustment of the situation at the end of twenty-five years, and, therefore, that a decision on this point should be possible by a majority rather than unanimity of the Council of the League of Nations.

Paris, November 21, 1919.

PPC. – Vol. 4. – P. 293–295.

№ 191
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО СТАТУТУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

21 листопада 1919 р.

STATUS OF EASTERN GALICIA

1. M. CAMBON said that the British and American Delegations would make known their views on the text of Article II of the Eastern Galician Treaty.

MR. WHITE summarized the American point of view (See Appendix "A"). He added that he had thought it advisable to do so as at the preceding meeting the impression seemed to have been conveyed that the American position on the question was illogical.

SIR EYRE CROWE repeated that he could not change his attitude, and if the Council decided otherwise he would have to refer the question to his Government.

M. CAMBON said it was important to come to a decision on this vital matter and that he hoped the Council would give its decision at that meeting. As the Council had adopted Sir Eyre Crowe's views, he would ask Mr. White whether he could not modify his conclusions.

MR. WHITE then read an alternative text which he suggested be inserted in place of the present second paragraph of Article II of the Eastern Galicia Treaty: "At the expiration of twenty-five years the Principal Allied and Associated Powers, or the Council of the League of Nations, to whom the Powers may delegate their rights under this Treaty, shall have full power to maintain, revise or change the

status of the present Treaty". He thought this text would meet the objection that the requirement of unanimous decision of the Council of the League of Nations might render impossible a state favorable to Poland through the ultimate opposition of Russia in Eastern Galicia; and further that a second objection would be made [met?], namely, [that?] which might arise from the provision forcing upon the entire League of Nations the responsibilities of a Treaty concluded by the Five Principal Allied and Associated Powers.

M. Cambon asked whether this proposed new text met with the approval of the Council.

Sir Eyre Crowe said that the modified text still raised debatable questions and that he would have to present it for the approval of his Government. At the end of twenty-five years it still gave to Poland no voice on the final decision of its affairs.

Mr. White remarked that he still feared that a Power hostile to Poland might change the status of Eastern Galicia.

M. Berthelot said there was a very sharp difference between the two points of view. To effect conciliation he thought that the Council might accept the principle of Sir Eyre Crowe's proposal by leaving it to the League of Nations to decide in twenty-five years the procedure which it would apply.

M. Cambon said that, in other words, the Council might state at this time that the League of Nations would examine in twenty-fire years' time the question of Eastern Galicia, leaving it to the Council of the League of Nations to decide whether it would take its decision by a unanimous or a majority vote.

M. Laroche stated that if the procedure to be followed were not specified, it was certain that, taking into account the

provisions of the Covenant, the Council would have to decide by a unanimous vote, and yet twenty-five years later the Covenant might have been changed and the procedure applied at that time might be different.

M. CAMBON asked Mr. White whether, taking into account Sir Eyre Crowe's firm stand on the question, he did not feel like accepting the point of view of the majority.

MR. WHITE said he withdrew his objection provided his attitude were recorded in the minutes so that, in twenty-five years Poland should not consider America responsible.

It was decided:

(1) to accept the text of the Eastern Galicia Treaty as presented by the Committee on Polish Affairs;

(2) that paragraph 2 of Article II should read as follows:

"At the expiration of the period of Twenty-five years the Council of the League of Nations shall have full powers to maintain, revise, or modify the statute as defined by the present Treaty."

PPC. – Vol. 9. – P. 285–286.

№ 192
ЗВІТ ГОЛОВИ ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР У ВАРШАВІ СТЕПАНА ВИТВИЦЬКОГО ПРО ХІД ПЕРЕГОВОРІВ ГОЛОВНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ УНР З ПОЛЬСЬКОЮ ДЕЛЕГАЦІЄЮ

21 листопада 1919 р.

До

Делэгації Високої Української Національної Ради

у Львові.

А|. Пересилаю під А|. відпис заяви зложеної Головою Укр. Дип. Місії у Варшаві п. Андрієм Лівицьким на польсько-українській конференціі дня

Б|. 12 падолиста 1919., під Б|. відпис протоколу згаданої конференції. Зміст обох документів найкрасше поінформуэ Високоповажаних Панів про стан польсько-українських переговорів до дня 12 падолиста 1919 р.

Відповідно постанові польсько-українськоі конференції мали зараз-же початися переговори про справу Східної Галичини між галицькими членами У. Д. Місії і членами польського Сойму, яких неофіціяльно мала вказати польська делэгація. Однак досі польська сторона не визначила відпоручників до згаданих переговорів і вони досі не почалися.

Приватні розмови, які я веду з представниками поодиноких сеймових клюбів про східно-галицьке питанэ не можна вважати переговорами в розумінню дотичноі постанови польсько-українськоі конференції. Такі розмови мав я |:після тих розмов, про які я згадував в попередних своїх звітах Панови Диктаторови:| з послами: Фіхною |:народово-роботнічи звйонзек:|, Домбським в друге і в третэ, Стесловичом |:зі Львова:|, Нэдзялковським |:П.П.С.:|.

Посол Фіхна |:з Познанщини:| заявив мені, що він вважаэ вказаним, щоби із Східної Галичини була утворена окрема українська провінція із своїм Соймом та правительством відповідальним перед Соймом і ним установленим. Про компетенцію тих органів – говорив пос. Фіхна – далось-би говорити в подрібних переговорах.

Послови Домбському давав я пояснення про міжнародне положення української справи |:о скілько воно мені відоме зі звітів з Камянця:|, а з окрема про відношення денікінськоі Росії до справи Східної Галичини. Від Домбського я довідався, що віцеміністрови Скшинському трудно рішитися на виставлення мені польського пашпорту до Відня, де я мався стрінути з Панейком. Про сю справу Скшинський ще маэ порозумітися з Падеревським.

Посол Стеслович пообіцяв мені скликати до Львова в найблизших днях східно-галицьких послів польських для вияснення іх поглядів на східно-галицьке питаннэ і звістити мене про вислід тих нарад.

Посол Нэдзялковський |:П.П.С.:| поінформував мене про становище його клюбу в східно-галицькій справі, а саме що на іх погляд ту справу найкрасше далось-би вирішити дорогою плэбісциту.

Тутешні політичні сфери вважають найбільш авторитетним політиком в справі Східноі Галичини теперішного міністра скарбу Білінського. З огляду на те, я постарався о авдієнцію у него, яка відбула ся 18/XI Мін. Білінському вказав я на те, що в інтересі не тільки великодержавного становища Польщі а просто в інтересі зі істнования як держави з необхідною розвязка східно-галицького питання в такім змислі, щоби тою розвязкою були вдоволені Украінці. Бо без щирого порозуміння з Украіною яке можливе тільки шляхом справедливого вирішення справи Східноі Галичини, – істнуваннэ Польщі, як держави, яка проти російської небезпеки повинна опертися на бльок новоутворених між нею і майбутньою Росіэю

держав, – таке істнуваннэ буде з огляду на міжнародне становище Польщі поважно загрожене. Я мотивував висше сказане коротким рефератом і вказував на ті користи, які досягти може Польща дорогою порозуміння з галицькими Українцями, користи міжнароднього, господарського і внутрішно-політичного характеру. Мін. Білінський відповів мені, що він погоджуэться з моїми виводами причім зазначив, що Польща слухатиметься антанти тільки до певних границь, та що в загально-украінській справі зона повинна хопитися самостійноі політики. Предложив вкінци своэ посередництво між польською і українською стороною та предложив мені побачення з віце-міністром заграничних справ п. Скшинським, яке й відбудеться завтра себ то 22 у самого-ж Білінського. Самою важною точкою у відповіді мін. Білінського вважаю його заяву, що самостійність Східноі Галичини в злуці з Польщею, не шкодилаби в нічім польській державі при чому мусіли-би бути забезпечені польські меншости в Східній Галичині.

В розмовах з усіми польськими політиками домагався я як кондіціо сіне ква всяких переговорів, щоби були сейчас визволені наші інтерновані. В справі інтернованих вніс я 2. меморіяли на руки польських послів. Для справ інтернованих установлено дві комісії, одну міжміністеріяльну і другу соймову. В склад міжміністеріяльної комісії увійшли: полковник Мэрський |: від Мін. військових справ:| прокуратор Эльніцький |: від Мін. судівництва:| і Вайсброд |:від Мін. внутр. справ:|. До комісії будуть покликані також два представники Украінців, два представники Поляків, два представники Жидів – всі на предложення ген. делегата. Я від себе предложив пп. Мэрському і Эльніцькому пп.Студинського і о. Куницького, як представників Українців. Галецький до часу виїзду місії дня 17/XI своэі пропозиціі, що до поповнення комісіі представниками населення не прислав. Компетенція тоі комісіі

обмежена: комісія маэ переказати на дорогу судові справи тих інтернованих, що до яких з індіціі злочину, і спричинити |: тільки:| увільненнэ прочих інтернованих. Формальне поступовання эі буде таке, що вона своі внесення на увільненнэ поодиноких інтернованих буде передавати ген. Делэгатови |:Галецькому:| а він іх маэ відправляти до Міністерства військових справ. Нехай члени-Украінці тоі комісіі припильнують, щоби у Галецького не залягали справи, а щоб він іх негайно пересилав у Варшаву. Згадана комісія виіхала дня 17/XI. Перед її відіздом я інтервенював в справі інтернованих в Президіі Ради міністрів і у полковника Мэрського та прокуратора Эльніцького. ПП. Мэрський і Эльніцький роблять враження гідних людий і вони пообіцяли зі свого боку зробити все для облекшеня долі інтернованих, та іх визволеня через відповідний натиск на дотичні органи властий, з окрема на ген. делэгата.

Сеймова комісія ще не зложена; мають до неі вислати своіх відпоручників поодинокі клюби. Пообіцяно мені, що вона буде зложена в сім тижні. Справи допильную.

Після непевного висліду польсько-украінськоі конференціі з дня 12 падолиста 1919. Голова Місії п. Лівицький забажав поговорити про остаточні польські умови з Пілсудським. Положення на фронті проти-денікінськім ставало що раз гірше і тому скалю украінських уступок для Поляків на думку п. Лівицького треба було значно обнизити. Тому п. Лівицький пропонував зложити Полякам таку заяву:

а|. в справі земельноï реформи: що складне питанэ аграрне буде розвязане остаточно украінською Конституантою а до того часу за бувшими земельними власниками залишаэться давне іх юридичне відношення до землі;

б|. в справі кордонів на північ від Сх. Галичини: ті кордони будуть визначені на теріторіі між Бугом і Стиром;

в|. в справі Сх. Галичини: між Польщею і Укр. Нар. Републикою останеться кордоном ріка Збруч, при чому Польща зобовяжеться дати Східній Галичині національно-територіяльну автономію, яка буде вироблена при співучасти представників У.Н.Р.

Я спротивився предложенню п. Лівицького в точці б|. а головно в точці в|. До аргументів, які вже відомі по части Світлій Делэгації з моїх попередних звітів, я додав ще між іншими і те, що така заява не виратуэ украінськоі державности з того положення, в якім вона під сей момент знайшлася і що така заява в теперішнім положенню не даэ найменьших виглядів на забезпеченэ Східної Галичини, бо від Поляків-же самих залежити буде, чи маэ істнувати украінська держава яка маэ допильнувати виконання договору про нац.-територіяльну автономію для Східної Галичини. А хочби Поляки і вдержували фікцію тоі державности через якийсь час, то будуче відношення сил між польською і украінською стороною дозволило-би Полякам договору не додержати. Дискусія тривала від години 8 вечером до години 5 рано. В ході дискусії було поставлене нами, галицькими членами делэгаціі компромісове внесеннэ: щоби заявити польській стороні, що справу Східньоі Галичини переказуэться обома сторонами на справедливе вирішення мирової конференціі, яке буде видане при співучасти польських і украінських представників. Після своїх кількакратних виводів я заявив, що деклярацiі пропонованої п. Лівицьким, я в ніякому разі не підпишу і не підпишуть єі два прочі галицькі члени делегації. В голосуванню заявилися за предложенэм Лівицького 4 члени|: між ними і сам п. Лівицький, який зразу теж голосував, а 4 члени з Галичини і І Наддніпрянець голосували проти. П. Лівицький заявив після голосованя, що свого внесеня не вважаэ принятим з огляду на такий вислід голосовання.

Проте в день або два після того засіданя п. Лівицький на авдіэнціі у Пілсудського заявив, що наддніпрянське правительство може і погодилось би на польську формулу в справі Сх. Галичини, але важко йому на те рішити ся з військових мотивів: бо така згода-мовляв – заставила би Галицькі військові частини покинути фронт. П. Лівицький предкладав п.Пілсудському мою формулу в справі Сх. Галичини: щоби справу вирішила Антанта, Пілсудський пообіцяв дати на те відповідь після своїх нарад з деякими політиками. Досі тоі відповіди нема. За те завтра |24|XI| мае відбутися нарада п. Лівицького і ще одного з радників Місії з п.Залэським і Кнольом про остаточний зміст майбутньої української декляраціі.

Кінчу, бо пп. Студинський і тов. відіжджають. Відомо Світлій Делегації, що більша частина галицької армії перейшла на сторону Денікіна. Що стало ся з П. Президентом Петрушевичем невідомо. Наслідком тоі подіі становище галицьких членів делегації а моє зокрема супроти польської сторони і супроти прочих членів місії стало ще більш трудним. До часу, доки не виясниться остаточно, що рішив П. Президент Петрушевич, я вважаю своїм обовязком оставати дальше в складі Місіі в українськім інтересі державнім і в інтересі Сх. Галичини, щоби до послідноі хвилі, доки можна, і у Поляків і в Місії виэднати можливо найкориснійшу формулу для східно-галицького питання. На предложенє п. Лівицького я не погоджуся. Який погляд Світлоі Делегаціі відносно мойого дальшого оставаня в Місіі.

Остаэться ще дещо Вам сказати та залишаю те до слідуючого звіту.

В сій хвилі одержав я листа від п. Білінського, в якім з огляду на раду Міністрів, яка відбудеться 22|XI о год. 6., він просить мене на розмову на день 24|XI. о год. 6. –

Д-р Стефан Витвицький

ЦДІАЛ, ф. 581, оп. 1, спр. 134, арк. 12–16. Машинопис. Оригінал.

№ 193
СТАТТЯ Д-РА МИХАЙЛА ЛОЗИНСЬКОГО "РІШЕННЯ НАЙВИЩОЇ РАДИ В СПРАВІ СХІДНЬОЇ ГАЛИЧИНИ" У ТИЖНЕВИКУ "ВОЛЯ"

22 листопада 1919 р.

На засіданню 20. ц. м. Найвища Рада Мирової Конференції рішила справу Східньої Галичини ось як:

Польща дістає від Мирової Конференції мандат управляти Східньою Галичиною на протязі 25 літ. Цей мандат буде виконувати Польща на основі статута для Східньої Галичини, який виробила найвища Рада. Цей статут надає Східній Галичині характер "федеративної держави" ("the status of federated a state" – як висловлюється нинішня парижська* "The Chicago Tribune.") Після 25 літ про дальшу будучність Східньої Галичини має рішити Ліґа Націй.

* * *

Тутешні ґазети приносять про історію цього рішення отсі подробиці:

Це рішення стало можливе, дякуючи тому, що Анґлія уступила зі свого становища в цій справі. Льойд Джордж стояв спершу на тім, щоби рішення справи східньої Галичини відложити аж до часу, коли буде рішатися справа територій бувшої Росії. Підчас побуту Падеревського в Льондоні Льойд Джордж уступив на стільки, що годився віддати східню Галичину під управу Польщі на пять літ. Падеревський спротивився тому. Тимчасом Франція й Америка стали на тім, що треба східню Галичину віддати Польщі що найменше на 15 літ, після чого Ліґа Націй мала би рішати, чи перевести плебісцит. Та й цьому спро-

* Так у оригіналі.

тивився Падеревський. Отже стало на тім, що Польща дістає мандат на 25 літ, а опісля Ліґа Націй рішить, що має статися зі Східньою Галичиною.

Подробиці статута для Східньої Галичини, ухваленою Найвищою Радою, відомі тільки в загальних рисах.

Границя Східньої Галичини від Польщі має йти дещо на схід від Сяну, так що Перемишль остане на польськім боці. Очевидно, Львів остає як столиця Східньої Галичини.

Східня Галичина буде мати власний сойм. З того, що вона не буде брати участи в польськім соймі, виходить, що компетенція сойму Східньої Галичини повинна обнимати всі справи краю, зокрема компетенція в аграрній справі має належати до східньо-галицького сойму. Сойм буде вибіратися на основі демократичного виборчого права.

Східня Галичина буде мати окреме правительство, відповідальне перед соймом.

Побіч нього буде намістник, назначений головою польської держави. Намістник буде мати право в імени польської держави завішувати ухвали сойму; та коли сойм прийме ту саму ухвалу вдруге, вона стає правильна.

Військо, рекрутоване в східній Галичині, буде мати окрему територіальну організацію.

Як будуть рішитися спільні справи між Польщею і Східньою Галичиною, не достає інформацій.

* * *

Тепер Найвища Рада має радити над тим, як перевести своє рішення. З дотеперішніх рішень Найвищої Ради відомо, що це має статися в формі договору між Союзниками і Польщею, і змістом цього договору буде власне статут для Східньої Галичини.

Коли цей договір буде заключений, далі, коли і яким способом буде переведений в життя, – ще невідомо. Отже український нарід Східньої Галичини остає поки-що на далі під польським ярмом.

* * *

Чи треба аж говорити, що діється в серці кождого Українця на вид сього рішення Найвищої Ради?

Східня Галичина творила часть Української Республіки, мала свій національний уряд, жила життям цілої України.

Рішення Найвищої Ради Мирової Конференції найперше віддало наш край і нарід на поталу польських завойовників. А тепер західні части нашої землі з нашим історичним Перемишлем Найвища Рада на все віддає під польське ярмо, а над цілим краєм установляє на 25 літ польську опіку.

І навіть стільки самопошани не мала Найвища Рада, щоб оборонити перед Поляками своє власне рішення. Атже вона в рішенню з 11. липня виразно обіцяло нам плебісцит! Тепер від цього рішення відступила, постановляючи, що після 25 літ Ліґа Націй має рішити, що буде далі.

Тільки голосний протест проти цього рішення мусить залунати з уст цілого українського народу, – протест проти найбільшої несправедливости, якої допустилася та сама Мирова Конференція, яка виписала на своїм прапорі право самоозначення народів. Цей протест будемо повторяти перед Ліґою Націй і цілим культурним світом, домагаючися зміни рішення.

* * *

І так – коли дальші події не принесуть зміни – Східня Галичина має оставати 25 літ під управою Польщі.

Одначе не як часть Польщі, тільки як окрема державна одиниця з власним статутом, яка остає під управою Польщі на основі міжнародного рішення і під охороною міжнародного права.

Цей міжнародньо-правний характер Східньої Галичини є основою, на якій повинна спіратися вся наша політика.

Він запоручає нашому краєві змогу — жити власним державним життям.

Жде нас велика й важка праця над будовою цього життя й охороною його перед замахами Польщі. Будемо вести цю працю й надією на кращу будучність, на те, що та наша праця заведе нас до Обітованої Землі. Але будемо працювати, щоб до неї ввійшли наші діти, щоб вони могли про нас сказати: працею, жертвою, кровю наших батьків ми ввійшли до Обітованої Землі — Української Держави!”

* * *

Не тільки жде нас праця над будовою державного життя Східньої Галичини, але жде нас також велика задача: всіми силами помагати до будови Української Республіки і всіми заходами дбати про вдержання і скріплення духової єдности між українським народом Української Республіки і Східньої Галичини.

Це повинні взяти собі до серця всі ті, що в теперішний важкий час — замість шукати того, що нас єднає, вишукують те, що нас ділить. Все, що ділило би Українців Української Республіки від Українців Східньої Галичини, є злочином супроти Цілого українського народу.

Тільки тоді можемо надіятися з’єдинення України, коли буде істнувати велика і могутня Українська Республіка і коли вона буде для всіх нас — Обітованою Землею.

Сильніші за нас могли нас розділити державною границею, але ніщо не сміє роз’єднати нашого духа!

Париж, 22 листопада 1919 р.

Воля. – 1919. – Листопад. – Т. 5. – № 5. – С. 203–205.

№ 194
ЗВІТ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІДНОСНО ОБГОВОРЕННЯ ПИТАННЯ ПРО СХІДНУ ГАЛИЧИНУ

24 листопада 1919 р.

Sprawozdanie w sprawie Galicji Wshodniej

Rada Najwyższa wyznaczyła nam posłuchanie w sprawie Galicji Wschodniej na 20-go listopada. Chcąc przygotować sobie teren byliśmy u Amerykan (Polk) u Włochów (Martino i Stranilri) u Japończyków (Matsui) u Francuzów (Lerona i Bertholot). Wszyscy odpowiedzieli nam jednakowo: – My jesteśmy za Wami. – Lioyd George jest przeciwko Warn. Mówiono nam: nie Anglicy, lecz Lloyd George. Tem podkreślono, że sir Grown osobiście jest za nami, ale posiada “mandat imperatif”.–

Nie wolno nam było się zrażać niepomyślnością systuacji, musieliśmy do końca pracować tak, jak byśmy wierzyli w możność powodzenia, przygotowaliśmy się bardzo starannie i wprowadzaliśmy sprawę tak, aby zniewolić sira Grown, jeżeli nie do zasadniczej zmiany projektu, to przynajmniej do poczynienia w nim wszelkich możliwych na naszą rzecz ustępstw.

Ja prowadziłem część polityczną, Grabski – ekonomiczną.

Treść mojego przemówienia była mniej więcej taka: Nie chcemy abyście nam nic dali, chcemy byście nam nie odbierali tego co posiadamy od wieków. Krzywda nasza była by tym boleśniejsza, że w tej sprawie nie mamy przeciwników, a decydują o niej sami przyjaciele nasi. – Niepomyślna decyzja

wasza trafi w Polsce na decyzję Sejmu, który orzekł iż niema Polski bez Galicji, na słowa Prezydenta Ministrów, który w mowie sejmowej oświadczył, że oderwanie Galicji od Polski nie podpisze, na rozgoryczenie całego narodu i na wzburzenie wojska, które walczyło za Lwów, a które dziś na granicach wschodnich broni świat od bolszewizmu. Mandatu nie chcemy dlatego, ke mandat można sprawować tylko nad prowincją obcą, a nie swoją własną. Przyjąć mandat znaczyło by zrzec się tytułu własności do Galicji wschodniej, która stanowi część Państwa Polskiego. Mandat stworzy z niej prowincję obcą, która nie będzie miała prawa wysyłania posłów do Parlamentu polskiego. To osłabi wewnętrzne więzy nasze. – Mamy już plebiscyty: w Kwidzynie, na Olsztynie, na Szląsku, w Cieszynie, w Spiszu, na Orawie, oszczędzicie nam myśli o nowym plebiscycie i o 25-letnim okresie plebiscytowym, który był by gorszym od samego plebiscytu.

Powtórzyłem wszystkie dane historyczne i statystyczne, powołałem się na piśmienne i ustne referaty naszych przedstawicieli i komisji lwowskiej, przypomniałem im hłstorję intryg zewnętrznych i oddałem słowo Grabskiemu, który oświetlał sprawę z punktu widzenia Grabski dowodził, że Polska nie może czynić wielkich wkładów w kraj, który nie należałby do niej, że kraj ten sam nie znajdzie niezbędnych dla niego kredytów, że Galicja bez Polski nie może otrzymać wojennych odszkodowań i że z obecnego upadku wyratować ją może tylko wspólny z Polską budżet i jednakowy system podatkowy.

Dowiadujemy się, że Rada Najwyższa w zasadzie swoją poprzednią decyzję utrzymała w mocy, dała tylko 25 lat zamiast 15, wykreśliła zupełnie zasadę plebiscytu, i oddała decyzję sprawy po latach 25 całkowicie w ręce Ligi Narodów.

Jedna to jeszcze przyczyna więcej, aby do Ligi Narodów wysiać z naszej strony jaknajdzielniejszych ludzi.–

Kopję Rady Najwyższej załączani. – Dostaliśmy ją w ostatnim momencie są w niej decyzje już nam mniej więcej znane. Niespodzianką dla nas nawet a niepomyślną jest to, że sprawy agrarne zostały oddane do decyzji Sejmu lokalnego. Natomiast nie najgorszą jest ta część decyzji, która opiewa, że po 25 latach Rada Ligi Narodów będzie mogła utrzymać w mocy, zrewidować lub zmienić fakt obecnie zatwierdzony. Nic po za tem. O plebiscycie niema mowy. Prosiliśmy o zupełnie wyraźną wskazówkę, co mamy zrobić gdy zażądają od nas plebiscytu.

Ukraine and Poland in Documents: 1918–1922 / Ed. T. Hunchak. – Vol. 1. – P. 422–424.

№ 195
ЛИСТ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ЮЗЕФУ ПІЛСУДСЬКОМУ ПРО СТАТУТ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

27 листопада 1919 р.

Dla Naczelnika Państwa Prezydenta Ministrów. Odpis listu zaadresowanego do Prezydenta Ministrów i do Ministerjum Spraw Zagranicznych.

Dnia 24 listopada 1919 r. zakomunikowano mi jako przedstawicielowi Polskiej Delegacji, oficjalnie tekst statutu dla Galicji Wschodniej.

Dziś podpisywaliśmy traktat pokoju z Bułgarją. Przy tej okazji zapytano mnie nie oficjalnie, kiedy polscy delegaci będą

mogli podpisać powyższy statut. Odpowiedziałem, ze wysłaliśmy go do Warszawy i oczekujemy na odpowiedź.

Wnioskuje z tego, ze Rada Najwyższa ma zamiar przyspieszać podpisanie statutu. W skutek tego pozwalam sobie przesłać niektóre uwagi i prosić o przyspieszenie odpowiedzi, wskazówek i ostatecznej decyzji. Zwłoka nie daje żadnych korzyści, a psuje powagę naszą.

W sprawie zatwierdzenia tego statutu mogą mieć miejsce trzy ewentualności: 1° albo go podpiszemy, 2° albo zażądamy poprawek (a tem samym damy do zrozumienia, że po ich uzyskaniu statut podpiszemy) 3° albo odmówimy podpisu i poniesiemy wszelkie tej odmowy konsekwencje.

Dmowski, Grabski, gen. Rozwadowski Delegacja i ja jesteśmy za drugą ewentualnością i na wszelki wypadek opracowujemy projekt zmian.

1. Najgtówniejsza zmiana, jakiej moglibyśmy zażądać była by zmiana zasady głównej, t.j. odstąpienia od zasady mandatu, a żądania pozostawienia na ten sam okres 25° letni przy nas Galicji Wschodniej jako składnej części Polski na zasadach dotychczasowych. Zachodzi jednak wielkie pytanie, czy tę wzmianę uzyskać, by się dało, a co za tem idzie, czy stawiać ją należy?

2. Chcielibyśmy uzyskać bardziej jasną redakcję artykułu 38° mówiącego o organizacji wojennej. Powiedziano tam, że wojsko Galicji Wschodniej będzie formowało “des unités specialés”, które będą do dyspozycji rządu polskiego “en temps de guerre pour la défense du territoire national”. Chodziło by nam o to, aby uwypuklić, że to nie znaczy, iż tylko dla defensywy oraz aby wyświetlić, że “territoire National” to znaczy obszar całej Polski. Wyjaśnień tych domagać się chcemy, aby później nie mieć sporów na ten temat w chwili gdy nadejdzie moment działania.

3. Dmowski nalega bardzo, ażeby w art. 12ym wykreślić z kompetencji sejmu Galicyjskiego "questions agraires" i żeby ustanowić, że sprawy agrarne w Galicji wschodniej mają być decydowane w taki sposób, jak będą zadecydowane w Polsce (przez Sejm w Warszawie).

Jeszcze raz proszę o szybką i wyraźną odpowiedź z decyzją ostateczną.

Ukraine and Poland in Documents: 1918–1922 / Ed. T. Hunchak. – Vol. 1. – P. 430–431.

№ 196
ІНФОРМАЦІЯ ГОЛОВИ ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР У ВАРШАВІ СТЕПАНА ВИТВИЦЬКОГО ДЕЛЕГАЦІЇ УНРАДИ У ЛЬВОВІ ПРО ХІД ПЕРЕГОВОРІВ ГОЛОВНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ З ПОЛЬСЬКОЮ ДЕЛЕГАЦІЄЮ

27 листопада 1919 р.

Мій попередний звіт мушу в дечім доповнити. А саме після подій на денікінівськім фронті і виїзду Пана Президента Петрушевича з Камянця, наддніпрянські члени Місіи на засіданню місіи з дня 23|XI. поставили до нас, галицьких делэгатів, домагання, щоби ми вияснили наше відношення до згаданих подій. Іменем галицьких делэгатів зложив я заяву, що ми стоімо на дальше на становищи державноі самостійности У.Н.Р., що вчинок ген. Тарнавського є самочинним актом військовоі команди, а ніяким політичним актом в змислі політичного договору з Денікіном, бо не апробував його Пан Президент. Тою заявою наддніпрянські члени місіи буди вдоволені і приймаючи іі до відома, заявили що вони вважають

можливою дальшу спільну дипломатичну працю з нами |:Галичанами:|. Се для доповнення.

Проте після того наддніпрянські члени стали відбувати окремі засідання місіі, без нашоі співучасти та вести переговори з польською стороною без нашого відома. Ми дізнались приватно, що договір польсько-украінський вже довершений та на днях |:навіть нині в ранці:| має бути підписаний: З приводу тих вісток вчера |26| XI| Др. Горбачевський, Др. Новаковський зі мною явили ся у голови місіі п. Лівицького та спитали про зміст польсько-українських переговорів, ведених без нашого відома. На те п. Лівицький відказав, що польсько-украінські переговори справді довели до остаточного зредагования украінськоі деклярації, маэ бути місіэю предложена Полякам. Деклярація торкаэться головно двох справ: питання аграрного і справи кордонів а з окрема, Східньоі Галичини. В аграрній справі місія своэю деклярацією приймаэ всі польські домагання, про які я мав честь доложити Світлій Делэгації в попереднім звіті. Про кордон буде поміщена така фраза в деклярації менш-більш |:тексту декларації я від п. Лівицького мимо кількакротного мого прошення досі не одержав:| на півночі границя між Польщею і Украіною буде визначена на території, положеній на схід від Буга, на південь від тоі майбутньоі границі кордон між Украіною і Польщею буде проходити по ріці Збруч. Коли галицькі члени місіі – говорив далі п. Лівицький, підпишуть таку заяву, тоді в деклярації може могла-би бути поміщена така постанова, що правно-державний устрій Східньоі Галичини буде вирішений в переговорах між Поляками і представниками наддніпрянського уряду та галицькими членами місіі. Колиж-ми |Галичани| такої заяви не підпишемо – тоді – мовляв – повинні ми вийти зі складу місіі. Поляки приймаючи таку деклярацію, не приймають ніяких обовязків супроти української сторони і не дають від себе ніякої заяви.

Стільки інформацій п. Лівицького. Заява зредагована так п. Лівицьким не виратуэ українськоі справи з того положення, в якім вона тепер находиться. Українська державність спирається ще на уряд, який має свободу руху на просторі між трома залізничними станціями. Хоч болюче але правдиве. І Поляки здають собі справу, яку вартість можуть мати всякі державні акти і заяви такого уряду. Про його ратунок і політичну чи військову допомогу для нього вони не думають. Як-би хотіли і могли-були прийти з такою підмогою, були-би се зробили далеко раньше. Тим менше треба сподіватися украінофільського курсу в Польщі тепер, коли український Уряд не репрезентуэ ніякої сили і коли сучасна політична кріза в Польщі покінчиться імовірно побідою реакційних і народово-демократичних кол. Вказуэ на те димісія Скшинського і соймова дискусія над послідним експосе Падеревського, в якій з виімком соціяльних демократів ні один посол не заявився за політикою приязною для Украіни, вкінци підпольна робота народовоі демократіі проти Пілсудського, яка між иньшими проявляэться пресовими атаками на лиху організацію армії. Дав мені до пізнання і п. Білінський у послідній своій розмові, що не виключена обсада Міністерства заграничних справ котримсь з народових демократів |:Стронський, Сейда:|. Все вказуэ на майбутній неприязний курс польськоі політики супроти Украіни, якого треба сподіватися в найблизшій будучності; Поляки бажають тільки одержати потрібну ім українську заяву в справі Східньоі Галичини, справа аграрна в деклярації має з огляду на сучасне положення тільки декоративне значіння.

І на все те я вказав п. Лівицькому, та він не дався відвести від своєі прямої лінії. Деклярації проэктованоі п. Лівицьким, ні я ні пп. Горбачевський і Новаковський н.б. не підпишемо.

Моя розмова, яка мала відбутися із п. Скшинським при участи п. Білінського не відбулася, бо в дни |24|XI|

на який вона була визначена п. Скшинський зголосив свою димісію. Моя розмова з п. Білінським того дня |24|XI| обмежилася до справ порушених делэгаціэю урядників |:проф. Студинським і тов.| у варшавських Міністерствах. П. Білінський повідомив мене, що на раді міністрів одноголосно рішено залишити давну формулу присяги| Упшисэнгам пану Богу же бенден Жечипосполітей польскей вэрнэ служил ітд.| тому що всяка зміна тоі формули в змислі українських предложень викликала-би за границею сумніви, чи Польща вважаэ Східню Галичину своэю провінціэю. Перед тими аргументами уступив і сам п. Білінський. Сказав він мені дальше, що п. Галецкий від адміністрацийних урядників не вимагав ніякоі присяги, тільки приречення, найбільша трудність отже з судіями, які мусять складати приреченнэ; пропонував теж п. Білінський щоби до польських властий центральних внести від урядників представлення, що урядники – Українці не допустили ся супроти Польщі ніякої провини своэю службою українським властям, бо українська влада перебравши фактично управу від Австрії у своі руки перебрала тимсамим цілий апарат урядничий. Після такої заяви на думку п. Бєлінського може виплачено-би нашим урядникам платню за час іх абстиненціі, на скільки вони поступили на службу.

Слідуюча моя розмова з п. Білінським визначена на час, коли буде іменований новий міністер заграничних справ.

В справі урядників був я після конференції з п. Білінським в міністерствах: внутрішних справ і справедливости, міністрів не застав і там одержав відповідь ідентичну з заявою п. Білінського. Про дальші мої заходи в тій справі донесу на днях, хоч маю мало надіі на якій небудь успіх, знаючи становище Поляків в справі східноі Галичини.

Д-р Стефан Витвицький

ЦДІАЛ, ф. 581, оп. 1, спр. 134, арк. 39–41. Машинопис. Оригінал.

№ 197
ДЕКЛАРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ У ПОЛЬЩІ ЩОДО УМОВ ДОБРОСУСІДСЬКИХ ВІДНОСИН МІЖ УНР І ПОЛЬЩЕЮ

2 грудня 1919 р.

До Високого Уряду
Річі Посполитої Польської,

Від імені Уряду Української Народньої Республіки, яко її представники Українська Дипломатична Місія в Річі Посполитій Польській заявляє слідуюче:

Український нарід напротязі цілого ряду віків боровся за своє право за вільне національне життя, боронив політичну незалежність і самостійность утвореної ним Держави.

На протязі цих віків були історичні менти, коли під впливом складних економично-соціальних причин український нарід часово губив свою незалежність та самостійність, але ніколи, як то свідчить його многовікова історія, від той незалежности та самостійности український нарід не зрікався.

Кожен раз, по довгих роках політичного поневолення живі народні сили здіймали боротьбу за національне визволення і сини своєю кровью покутували політичні гріхи батьків та розбивали огидні кайдани неволі накинутої чужинцями.

От і тепер, разом з иншими поневоленними народами бувшої Російської Держави український нарід повстав проти московського поневолення. Коли спільними зусілляли тих народів розвалились гнилі стіни “Московської Тюрми Народів” – Перший Український Народній Парлямент –

Центральна Рада в перший же рік свого істнування, одмежувався від бувшої Росії, зрікся орієнтації на "царя восточного православного" і проголосив Україну самостійною і незалежною Народньою Республікою.

За самостійность і незалежність тої Республіки, український нарід, на протязі останніх двох років провадить невпинну боротьбу з російськими імперіялистами, з якого б лагерю вони не походили.

Провадючі ту кріваву і тяжку боротьбу, Українська Народня Республіка одночасно прагне навязати добросусідські стосунки з усіма культурними Державами, а перед усім з тими котрі з нею межують, з котрими Україну лучать історично-соціяльні і економичні взаємини в першу чергу з Річчю Посполитою Польською.

Згідно з тим своїм бажанням Український Уряд ДЕКЛЯРУЄ:

1. Що територія Української Народньої Республики має бути установлена з такими кордонами: починаючи від Чорного моря по річці Дністру і від Дністра, між Польщею і Україною по річці Збручу. Далі кордон Української Народньої Республіки, на території бувшої Російської імперії має пройти на західно-північній Волині і остаточне вирішення тут кордону залежатиме від вирішення Мирової Конференції в Парижі. Далі на півночі, сході і півдні кордон буде встановлений після опанування відповідних частин території українським військом і відповідних переговорів з заінтересованими Державами.

2. Національно-культурні права, які Уряд Української Народньої Республіки забезпечує на території України громадянам польської національности, повинні бути надані в межах Річі Посполитої Польської громадянам національности української і на відворот. Політичне становище Східньої Галичини розвязується Польським Урядом в порозуміню з представниками українського народу, мешкаючого в тій провінції.

3. Остаточне вирішення складного земельного питання в напрямку справедливости і заспокоєння широких народніх мас, буде переведено через Всеукраїнський Уставодавчий Парлямєнт, обраний на підставі загального, демократичного, без ріжниці національности, для всіх рівного права виборчого і таємного голосування. На час від менту заключення і підписання між Україною і Польщою умов згоди і до скликання Уставодавчого Парляменту юридичне положення землевласників польської національности на Україні регулюється на підставі осібного погодження між Українським і Польським Урядами.

4. В справах економично-торговельних Українська Народня Республіка бажає навязати як найтіснійші стосунки з Річчю Посполитою Польською на підставах взаємности і обміну послугами в обсягу транзіту через свої території.

В свою чергу Уряд Української Народньої Республики від Уряду Річі Посполитоі Польської ЖАДАЄ:

1. Признання Української Народньої Республіки незалежною самостійною Державою, підтримання змагань Української Народньої Республіки до того перед третіми Державами і заключення необхідних договорів та конвенцій, поперед всього військового, торговельного і консульського характеру.

2. Для ліквідації наслідків попередніх непорозумінь і скріплення сприятливої атмосфери взаємного довірря, доброзичливого і скорого вирішення долі тих осіб української національности, які з политичних причин конфиновані, інтерновані Польським Урядом чи знаходяться під арештами, або ув'язнені.

3. Допомоги Українській Народній Республиці в її боротьбі з ворогами, – зброєю, набоями, амуніцією, військовим одягом і взагалі військовим майном в розмірах, які будуть определені окремою згодою Українського і Польського Урядів.

4. Відкриття дійсного і скорого транзіту з третіх держав через Польщу на Україну полоненних Українських вояків, належних Україні грошових знаків, військового знаряддя, одежі і всякого військового майна та матеріялів.

Подаючи до відома Уряду Річі Посполитої Польської повищу ДЕКЛЯРАЦІЮ, – Уряд Української Народньої Республіки вважає, що Декларація ця стане основою для навязання братніх і добросусідських стосунків між обома народами.

Щиро домагаючись сталого миру і найтіснійшого зближення між Польською Річчю Посполитою і Українською Народньою Республікою, ми сподіваємось, що обидва народи в спільному єднанні утворять могутню непереможну силу, яка буде основою ладу і спокію на Сході Європи та спричиняться до пишного розцвіту культури обох народів.

Грудня, 2 дня, 1919 року. м. В а р ш а в а.

Орігінал підписали:
За Уряд Української Народньої Республіки,
Українська Дипломатична Місія
в Річі Посполитій Польській:
Голова Місії міністр Юстіції і керуючий
Міністерством Закордонних Справ У.Н.Р.
А. ЛІВИЦЬКИЙ
Члени Місії:
Л. МИХАЙЛІВ, Б. РЖЕПЕЦЬКИЙ.

ЦДАВОУ, ф. 3696, оп. 2, спр. 276, арк. 12–13 зв. Машинопис. Засвідчена копія; Український прапор. – 1919. – 9 груд.

№ 198
ТЕЛЕГРАМА БРИТАНСЬКОГО ПОСЛАННИКА У ВАРШАВІ ДЖОРДЖА РУМБОЛДА МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ПРО ДОМАГАННЯ ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ ЩОДО ПЕРЕГЛЯДУ РІШЕНЬ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІДНОСНО СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

2 грудня 1919 р.

Decision in matter of Eastern Galicia has become known and is creating considerable excitement here, though press is hitherto restrained in its comments. But there is undoubtedly much bitter feeling. Marshal Dietrichs called on me late last night, and said he wished to ask me privately whether apparently unfriendly policy of His Majesty's Government in Danzig and East Galicia questions meant that Great Britain was in reality hostile to Poland and Polish aspirations. He said he was afraid of violent criticism of England in Diet, and he wished to avoid this. He had been approached on the subject by different parties of Diet and he wished to know my opinion.

I replied that at present I was without direct official information that East Galicia question had been definitely decided one way or the other; but on assumption that news that Poland was to be given a mandate over East Galicia for twenty-five years was correct, I pointed out this was decision of Supreme Council as a whole and not of one member of it. He agreed, but said that Great Britain was credited with having opposed permanent union of East Galicia with Poland.

I went over all the arguments I could think of to justify our attitude in Danzig question, and as regards East Galicia said that mandate for twenty-five years was a long period. If, during

that time, Poland repaired ravages of war in and reconstructed economic life of East Galicia and administered that province for benefit of inhabitants, I thought League of Nations would certainly hesitate to take it away from her at end of period in question. I said I was merely expressing a personal view.

I then said that it did not seem to me right to draw inference that because Great Britain was supposed to have alone resisted many Polish claims her general policy was hostile to Poland. I did not see any necessity for connecting two questions, and felt sure that His Majesty's Government wished well to Poland. I reminded him of immense effort, both military, naval and financial, made by Great Britain in war, largely as result of which Poland had recovered her independence. That we had not seen eye to eye with Poland in regard to solution of Danzig and other questions did not mean unfriendliness towards Power whose independence we had so largely helped to bring about. Finally I said I did not think our mutual interest clashed at any point. I said although I spoke for myself, I hoped that he would find these remarks of use to him.

Marshal Dietrichs was a member of German Reichstag. He is a very levelheaded quiet man, who impresses me considerably.

Sent to Peace Conference.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 901–902.

№ 199
ЗАЯВА ДИМЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ ЗУНР ГОЛОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ В ПОЛЬЩІ АНДРІЮ ЛІВИЦЬКОМУ З ПРОТЕСТОМ ПРОТИ ДЕКЛАРАЦІЇ, СХВАЛЕНОЇ МІСІЄЮ

3 грудня 1919 р.

В нашім письмі врученім І-му Заступникові Голови п. Леонидеві Михайлову дня 1 грудня ц.р. о год. 18.20 мінут дня, ми вказували на те що проект Декляраціі, який Ви пропонували предложити польській стороні – для нас неможливий до приняття і що така Деклярація з боку Місіі взагалі, недопустима, тому що за Урядом Украïнськоі Народньоі Республіки нема ніякого права рішати що-небудь про чужу – в держанім розумінню того слова – Західну Область Украïнськоі Народньоі Республіки. Відпис того письма есь тут долучаемо під А|.

Проте Ви дня 2 грудня 1919 р. вручили згаданий проект Деклярації польській стороні вже як Деклярацію Місіі, хоча той проект не був принятий на ніякім засіданню Української Дипльоматичної Місіі в Варшаві. Відомо нам, що над проектом відбувалися тільки приватні наради наддніпрянських членів Місіі, на яких заявлялися за приняттем того ж самого проекта Вп п.п. Михайлів, Понятенко і Ржепецький, а проти п. Мшанецький. На посліднім засіданню Місіі, відбутім дня 30 XI-19 заявлялися за приняттєм згаданого проекта Деклярації |:п.п. Михайлів, Понятенко, Ржепецький:| отже меншість супроти чотирьох членів |:п.п. Мшанецького, Вітвицького, Горбачевського, Новаковського: |. Поглядові меншости Місіі Ви надали форму рішення цілоі Місіі, подаючи в дни 2|12-1919., відкинену заявою більшости Декларацію як вирішену цілою Місією. Дотичне письмо подали Ви польській стороні, як постанову Української Дипломатичної Місіі

в Варшаві, хоча по Статуту тоі ж Місіі кожда заява від неі політичного змісту мусить бути и дописана всіма членами Місіі, щоби стала важною. Про свій намір подати польській стороні іменем Української Дипломатичноі Місіі таке письмо Ви не повідомили нас. Все те зробили Ви в хвилі, коли Найвисша Рада Мирової Конференціі в Парижі рішила утворити із Східньоі Галичини суверенний державний організм, який повинен стати завязком Соборної Українськоі Держави. Вчинили Ви те не зважаючи, що своею Декларацією, за яку не одержуете для Української Народньоі Республіки нічого, можете вбити життя новородженоі молодоі Галицькоі Держави, а разом з нею знівечити всю українську державну будову, за яку стільки життя витрачено, крови пролито, страждань перенесено, за яку що сьегодня вмирають і страждуть самі кращі діти Галицькоі Украіни.

Предложену Вами польській стороні Деклярацію уважаемо неважною з огляду на безправність у формі і змісті, якої Ви допустилися; у формі: Вашим вказаним вище поведенем; у змісті, тим що роспорядилися в тій Деклярації чужим добром.

З огляду на те, ми іменем Західнього Українського Уряду підносимо урочистий протест проти такого безправства і не вважаемо можливим дальше оставати в складі Української Дипломатичноі Місіі в Варшаві і тому дозвольте, що отсим як іі ж Члени складаемо на Ваші руки своі мандати.

Варшава, дня 3 грудня 1919.

Орігінал підписали:

Др. Степан ВІТВИЦЬКИЙ, –
Державний Секретар Західноі Області У.Н.Р.

Др. Антін ГОРБАЧЕВСЬКИЙ –
Крайовий Адвокат і Член Виділу Українськоі Національноі Ради.

Др. Михайло НОВАКОВСЬКИЙ –
Краевий Адвокат і Член Виділу Украінськоі
Національноі Ради.

ЦДАВОУ, ф. 3696, оп. 2, спр. 275, арк. 65. Машинопис. Завірена копія.

№ 200
ЛИСТ ДЕЛЕГАЦІІ ЗУНР ДО ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ З ПРОТЕСТОМ ПРОТИ ОГОЛОШЕНОЇ ГОЛОВОЮ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ЩОДО СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

4 грудня 1919 р.

В дни 2 грудня 1919 р. пп. Андрій Лівицький Міністр Юстиціі, Керуючий Міністерством Закордонних Справ Украінськоі Народноі Республики та Голова Надзвичайноі Дипломатичноі Місіі до Річи Посполитоі Польськоі, Леонід Михайлів, Борис Ржепецький і Прокіп Понятенко, члени тоі-ж Місіі вручили від імени Уряду Украінськоі Народноі Республики Високому Урядови на руки п. Августа Кноля, директора Виділу для справ Сходу в Міністерстві Заграничних Справ декларацію, заосмотрену своіми підписами з дати грудня 2 дня 1919 р. м. Варшава.

Декларація пп. Андрія Лівицького, Леоніда Михайлова, Бориса Ржепецького і Прокопа Понятенка, о скільки іі надано характер акту Украінськоі Дипломатичноі Місіі у Варшаві, є актом неважним. Відповідно повновласти Украінськоі Дипломатичноі Місіі, врученій Високому Урядови як акредитив для Місіі “всякі договори і декляраціі мають бути підписані Головою Місіі або його заступником і всіма присутними політичними радниками”. Декляраціа принята Урядом від пп. Андрія Лівицького, Леоніда Михайлова, Бориса Ржепецького і Прокопа Понятенка заосмотрена тільки підписами згаданих панів, а нема на ній

підписів присутних в дни 2 грудня 1919 р. радників пп. Петра Мшанецького, д-ра Стефана Витвицького, д-ра Антона Горбачевського і д-ра Михайла Новаковського.

Хоч-би |:що недопустиме: | вважати декларацію пп. Андрія Лівицького, Леоніда Михайлова, Бориса Ржепецького і Прокопа Понятенка заявою Украінськоі Дипломатичноі Місіі до Річи Посполитоі Польськоі, то вона в уступах означених точками 1| і 2| не має ніякоі правноі сили.

В наведеній декларації в іі уступі означенім точкою I| сказано: "територія Украінськоі Народноі Республики маэ бути установлена з такими кордонами: починаючи від Чорного Моря по річці Дністру і від Дністра між Польщею і Украіною по річці Збручу. Далі кордон Украінськоі Народноі Республики на територіі бувшоі Російськоі імперіі маэ пройти на західно-північній Волині і остаточне порішення тут кордону залежати-ме від вирішення Мировоі Конференціі в Парижі. Далі на півночі, сході і півдні кордон буде установлений після опанування відповідних частин територіі украінським військом і відповідних переговорів з заінтересованими державами.

В безпосередно слідуючім уступі тоі-ж самоі деклярації означенім точкою 2| сказано: "національно-культурні права, які Уряд Украінськоі Народноі Республіки забезпечуэ на територіі Украіни громадянам польськоі національності, повинні бути надані в межах Річи Посполитоі Польськоі громадянам національности украінськоі і на відворот. Політичне становище Східноі Галичини розвязуэться Польським Урядом в порозумінню з представниками украінського народу, мешкаючого в тій провінціі".

Украінська Народна Республика і Західна Область Украінськоі Народноі Республики се два окремі, а нічім незалежні один від другого державні організми. Постановою Украінськоі Національноі Ради Західно-Украінськоі Народноі Республики з дня 3 січня 1919 р. і постановою

Директорії Української Народної Республики з 19 січня 1919 р. проголошено, що правда, злуку обох тих держав однак одна і друга постанова мали характер чисто деклядраторійний. Бо постановою покликаної Української Національної Ради з 3 січня 1919 р. було застережено, щоб до часу скликання Всеукраїнських Установчих Зборів законодатну владу на території Західної Области Української Народної Республики виконуэ таж сама Українська Національна Рада – а виконуючу владу Правительство тої-ж Области Української Народної Республики, установлене Українською Національною Радою і перед нею відповідальне. Ся постанова була принята згаданою заявою Директорії з 19 січня 1919 р. Оба ті акти отже були тільки заповіддю злуки обох держав, реалізованэ тої злуки було відложене до часу Всеукраїнських Установчих Зборів. Ні обома наведеними постановами ані ніякими иньшими державними актами не конституовано ніяких органів які репрезентували-би суверенність Української Народної Республики супроти Західної Области Української Народної Республіки ані не покликано до життя ніяких інституцій, які були-би хоч спільні обом державам. Таким чином повнота суверенних прав а з окрема виключне право рішати що небудь про територію Західної Области Української Народної Республіки і її частини: Східної Галичини залишилися на основі згаданих вже обосторонних заяв про злуку і після них при Західній Области Української Народної Республики. З окрема загранична політика обох держав велася і ведеся окремими заграничними урядами кожної з них. Для ведення заграничної політики в близшім порозумінню оба ті Уряди посилали до деяких країв заграничних спільні місії дипломатичні, які в рівній мірі заступали обі держави і кожду таку місію в справах доторкаючих Західної Области Української Народної Республики

в'язали виключно мандати та інструкціі Уряду тоі Області. При неможливості спільноі дипломатичноі праці такі місіі розділялись на два окремі заступництва.

Уряд отже Украінськоі Народноі Республики не мав і не маэ ніякоі компетенціі ні рішати ні заявляти що небудь про чужу йому в державнім змислі того слова територію Західноі Области Украінськоі Народноі Республики.

Ми підписані, як представники Західноі Области Украінськоі Народноі Республики спротивилися змістови цитованоі точки 1| і точки 2| деклярації пп. Андрія Лівицького, Леоніда Михайлова, Бориса Ржепецького і Прокопа Понятенка з дати Варшава дня 2 грудня 1919 р., врученоі того-ж самого дня Високому Урядови, заявили, що Уряд Украінськоі Народноі Республики не в праві рішати що небудь про територію Східноі Галичини, та відмовили своіх підписів на тій деклярації. Колиж ту деклярацію мимо того вручено Високому Урядови, то вона в наведених точках не маэ ніякоі правноі сили. На знак свого протесту проти акту пп. Андрія Лівицького і тов. ми вносимо на йогож руки як Голови Украінськоі Дипломатичноі Місіі у Варшаві свою заяву про зложення наших мандатів.

Такий самий протест ми підносимо отсе перед Високим урядом. Жаліэмо, що акт п. Андрія Лівицького, Лэоніда Михайлова, Бориса Ржепецького і Прокопа Понятенка з дати Варшава дня 2 грудня 1919 р. неважний в своім характері деклярації від Украінськоі Дипльоматичноі Місіі до Річи Посполитоі Польськоі і безправний являэться нездібним дати почин помиренню обох народів: польського і украінського, якого так щиро бажаэмо.

Одночасно вручаэмо Високому Урядови перевід сего письма у французькій мові, при чому отсей оригінал в украінській мові треба вважати текстом автентичним.

Варшава, дня 4 грудня 1919.

Підписали:

Др. Стефан Витвицький,
Державний Секретар Західноі Области У.Н.Р. в. р.
Др. Антін Горбачевський,
Член Виділу Украінськоі Національноі Ради в. р.
Др. Михайло Новаковський,
Член Виділу Украінськоі Національноі Ради в. р.

ЦДІАЛ, ф. 581, оп. 1, спр. 134, арк. 64–65. Машинопис. Копія.

№ 201
ЛИСТ МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПОЛЬЩІ ПОЛЬСЬКОМУ ПОСЛАННИКУ В ПАРИЖІ М. ЗАМОЙСЬКОМУ З ІНСТРУКЦІЄЮ ДЛЯ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІДНОСНО ПОЗИЦІЇ ЩОДО СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

4 грудня 1919 р.

Для делегации. Не входя в рассмотрение по существу мирного договора и статута Галиции, которые явятся предметом специального мемориала, я прошу поставить в известность мирную конференцию о том положении, которое создалось на Юго-Восточном фронте. В последнее время положение там совершенно изменилось. Войска Деникина потерпели поражение, Киев взят, большевики наступают на Харьков. Войска Петлюры дезорганизованы. В любой момент вся защита Запада от большевиков может лечь исключительно на нашу армию и, возможно, именно на те войска, которые защищали Львов и очистили Галицию от украинских банд. В этих условиях вынесение мирной конференцией постановления, окончательно решающего проблемы Галиции, по которому Польша потеряет Львов и всю Восточную Галицию, а все усилия ее армии сведутся на нет, и она лишится плодов

победы, — будет иметь роковые последствия. Для нас речь идет прежде всего о поддержании дисциплины и морального духа в армии. Сегодня они уже поколеблены: стало известно, что постановление мирной конференции вызвало огромное возмущение не только среди населения, но и в армии. Польское правительство обращается к мирной конференции с просьбой вновь рассмотреть этот вопрос, исходя даже не из справедливости наших стремлений, нашего права на такое же отношение к Польше, как и к соседней Чехословацкой республике, в которую были включены без мандата различные территории, а лишь имея в виду наши вооруженные силы, которые нужны Европе.

По этой причине необходимо отсрочить на несколько месяцев вынесение окончательного решения.

Я прошу, чтобы делегация на мирной конференции немедленно представила вышеизложенное заявление Верховному совету, а Вы, господин посланник, — г. министру Пишону.

Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – Т. 2. – С. 424.

№ 202
ЛИСТ БРИТАНСЬКОГО ПОСЛАННИКА У ВАРШАВІ ДЖОРДЖА РУМБОЛДА МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ПРО ПОЗИЦІЮ ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ В СПРАВІ РІШЕННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

4 грудня 1919 р.

My Lord,

In the course of his visit to me yesterday, as reported in my telegram No. 457, I asked M. Paderewski how the news of the decision of the Supreme Council in regard to the Eastern

Galician question had been made public. He replied that he supposed that there had been leakage in Paris, and that one of the members of the Diet had received a telegram on the subject from Paris.

I told him that I had not been officially informed of the decision of the Supreme Council.

He then went on to explain the principal points of the organic statute which was to govern the regime in Eastern Galicia during the period of the Poles' mandate. He said there were points in this statute which were entirely unacceptable to the Poles. The Diet was to be elected on the basis of universal suffrage, and as the Poles formed 37 per cent. of the population they would be in a perpetunal minority. I said that I understood from him that there would be a Polish Governor, and that Eastern Galicia would send deputies to the Polish Diet. He said that this was not sufficient, whilst a separate army for Eastern Galicia would lead to the greatest difficulties. The intention was that this army was only to be employed in the defence of Eastern Galician territory, but it would be partly composed of Poles who would wish to fight for the whole of Poland if the latter were in danger. Some parts of Western Galicia were over-populated, and it would therefore be desirable to send the surplus population into Eastern Galicia. But this procedure was barred out by the terms of the statute.

M. Paderewski as much as said that the Galician deputies would oppose him on the ground of his failure to obtain a definite solution of the Eastern Galician question, and hinted that this might prevent his continuance in office. He informed me, however, simultaneously, that he could now count on a majority of something like thirty-five in the House, and I am

under the impression that his difficulties are not so much on account of Eastern Galicia as on account of his objection to the retention of office by M. Wojciechewski. The Left are insisting that M. Wojciechewski should remain in the Cabinet.

It was quite clear to me, when he spoke, that M. Paderewski would personally stand to gain by a few months' delay in the publication of the decision of the Supreme Council as regards Eastern Galicia. For one thing he would not be put in a position of having to refuse to sign the Treaty. To the above extent his request may be said to be a bit of special pleading. On the other hand, it is impossible to ignore the fact that the internal situation here is far from good, and I would deprecate the publication at the present moment of the decision of the Supreme Council in a matter about which the Poles feel so keenly. Poland has always looked upon Lemberg as the third capital of the country, and the Poles cannot understand why they are only to be given a provisional mandate over it, even although the latter is for twenty-five years. Even discounting the tendency of this nation to exaggerate and to get excited about one question after another, this question of Eastern Galicia, and especially of Lemberg, is one which does appeal very strongly to the Poles. I think it would therefore be wise from the Allied point of view to refrain for the present from publishing the decision of the Supreme Council with reference to Eastern Galicia, and allow this country to get through the winter as best it can without the additional ferment which the publication of this decision would cause.

I do not hold any particular brief for M. Paderewski, but I am inclined to think that if he were to leave office the result would be a marked orientation to the Left and the advent to power of a succession of weak and short-lived Governments.

This is not to be desired in the interests of the country, and it is not improbable that it would eventually become necessary to establish some sort of dictatorship. In the meanwhile the credit of Poland abroad would suffer.

I have, &c.,
HORACE RUMBOLD

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 903–904.

№ 203
ТЕЛЕГРАМА БРИТАНСЬКОГО ПОСЛАННИКА У ВАРШАВІ ДЖОРДЖА РУМБОЛДА МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ПРО ПЕРЕГОВОРИ З ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРОМ ПОЛЬЩІ ІГНАЦІЄМ ПАДЕРЕВСЬКИМ ЩОДО СТАТУСУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

4 грудня 1919 р.

WARSAW, December 4, 1919

Following sent to 'Astoria' to-day. No. 256.

Prime Minister called on me yesterday evening to say that General Denikin's left wing had a serious reverse, and that his troops were retreating in disorder. Kief was all but surrounded. This might react unfavourably on Polish troops now occupying position on frontier of Eastern Galicia. In these circumstances he asked me to back his request that publication of decision of Supreme Council with reference to Eastern Galicia might be delayed for a few months. If Polish troops who had freed Lemberg and other Eastern Galician territory from Ukrainians were to get it into their heads that they would have to abandon

those places eventually it would take all heart out of them in their resistance to Bolsheviks, and bring about a serious state of affairs in the Southern Army.

I replied that I had no direct information as to decision of Supreme Council in the matter of Eastern Galicia, and suggested, if his request were to be complied with, it might raise false hopes in the Poles. He disputed this view, though he admitted Poles would have to try to get proposed statute for Eastern Galicia modified in some important particulars. Whilst an assent to M. Paderewski's request would undoubtedly make it easier for him to stay in office and enable Polish Government to try to obtain a modification of statute of Eastern Galicia I venture to support request on following general grounds which are totally unconnected with M. Paderewski's personality.

Poland is passing through a severe economic crisis, and winter will be very critical. Bolsheviks have hitherto not been able to produce any impression on Polish army, and I venture, therefore, to think it is not in Allied interests to take any step which might complicate situation here for the moment and dishearten a portion of Polish army.

Polish General Staff confirm news that Denikin has had a reverse on his left front.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 902–903.

№ 204
НОТА ПРОТЕСТУ ПРЕЗИДЕНТА КАРПАТО-РУСЬКОГО КОМІТЕТУ ДМИТРА МАРКОВА ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПРОТИ НЕСПРАВЕДЛИВОГО ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО СХІДНУ ГАЛИЧИНУ

6 грудня 1919 р.

Le Comité Carpatho-Russe a l'honneur de porter à la connaissance de la Haute Conférence la déclaration suivante:

Suivant les informations publiées dans les derniers temps par la presse française et étrangère, le Conseil Suprême aurait décidé de soumettre la partie russe de la Galicie, sans plébiscite, pour une durée de 25 ans, à la domination polonaise. Le Comité Carpatho-Russe de Paris tient à déclarer à ce sujet qu'une telle décision serait contraire au droit de la population carpatho-russe à disposer d'elle-même, droit reconnu à tous les peuples clé l'ancienne monarchie austro-hongroise et ayant servi de base au traite de paix. Le Comité considère qu'il est de son devoir d'attirer encore une fois l'attention du Conseil Suprême sur ce fait que l'élément russe habitant la partie ethnographiquement russe de la Galicie représente 70 % en moyenne de la population totale tandis que l'élément polonais n'y forme qu'une minorité ne devant décider du sort du pays. De plus, le Comité ne saurait assez relever que le territoire russe de la Galicie et de la Bucovine a constitué autrefois celui de l'ancienne principauté russe de Halicz-Wladimir qui, par voie de conquêtes, tomba sous la domination de la Pologne, tout en continuant à former, même sous cette domination, une unité administrative appelée Voivodie russe. Lorsqu'elle passe, à la fin du i8ᵉ siècle, sous la domination autrichienne, ce ne fut pas en tant que territoire

polonais, mais comme royaume de Galicie ou Russie Rouge, n'ayant rien à voir avec le grand duché de Cracovie et les duchés de Auschwitz-Zator qui formaient la Galicie occidentale. La population russe de la Galicie ne reconnut jamais la domination polonaise fondée sur la conquête et non sur les droits et la volonté du peuple. Les guerres incessantes et les luttes nationales que soutint le peuple russe de la Galicie le prouvent surabondamment. Les événements qui se déroulèrent au cours de l'an dernier ne laissent subsister le moindre doute qu'aussi dans l'avenir la domination polonaise sur la Russie Rouge ne saurait être que l'expression de la violence exercée contre les aspirations et la volonté Garpatho-Russes. Qu'il en soit ainsi à l'heure actuelle déjà nous en avons une preuve avec les camps de concentration et les prisons remplis par l'élite de la population carpatho-russe où celle-ci succombe sous les privations et les maladies qu'elle y contracte de même qu'à la sxiite des violences dont elle y est l'objet; nous en avons une autre preuve avec les nombreux cas que le Comité Carpatho-Russe a dénoncés, malheureusement sans résultat, à la Conférence dans les notes du 25 mai, du 13 août, du 25 août, etc.

Le peuple carpatho-russe aspire à sa réunion avec la Russie et s'appuie dans ses aspirations sur ces droits nationaux et historiques indéniables et sur les principes qui ont été proclamés solennellement par les Alliés. Il a beaucoup souffert pendant la guerre et continue, même à présent, à faire de sanglants sacrifices pour la libération de sa patrie, aussi ne saurait-il admettre pareille décision qui restaurerait dans son pays une domination étrangère et qui l'empêcherait de se réunir avec le reste de la nation russe.

Dr. Dimitri Markoff

DBFP. Fist series. – Vol. 3. – P. 905–906.

№ 205
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ ГОЛОВИ ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР У ВАРШАВІ СТЕПАНА ВИТВИЦЬКОГО ЛЬВІВСЬКІЙ ДЕЛЕГАЦІЇ УНРАДИ ПРО ХІД ПЕРЕГОВОРІВ ГОЛОВНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ З ПОЛЬСЬКОЮ ДЕЛЕГАЦІЄЮ І ЙОГО ПРОТЕСТ ПРОТИ ДЕКЛАРАЦІЇ УНР ВІД 2 ГРУДНЯ 1919 р. ПРО ВИЗНАННЯ КОРДОНУ ПО р. ЗБРУЧ

7 грудня 1919 р.

До
Високоі Делегаціі
Укр. Національноі Ради
у
Львові.

Текст декларації з дати Варшава 2/XII.1919 врученоі пп. Андріем Лівицьким, Леонідом Михайловим, Борисом Ржепецьким і Прокопом Понятенком тогож самого дня польському Урядови я переслав вже Світлій Делєгації. Проект тоі декляраціі був предметом нарад повноі Украінськоі Дипльоматичноі Місіі у Варшаві, які відбулися в дни 30/XI.1919. Іменем представників Західно-Украінського Уряду я заявився проти предложенню тесту декляраціі.

Наші мотиви: Перш усего Уряд У.Н.Р. не в праві ні заявляти ні рішати що небудь про територію Західноі Области У.Н.Р., а Украінська Дипломатична Місія до Річи Посполитоі Польськоі могла-би зробити се тільки на основі згоди Західно-Украінського Уряду, чи його представників, се формальна сторона справи.

Щож до річи самоі: Польща не піде на украінофільську орієнтацію. Вона досі мала богато нагод (хоч-би момент коли галицька армія перейшла у своім відступі Збруч) щоби допомогти вдержаню украінськоі державности, коли

вона того хотіла; такій орієнтації противна польська суспільність, польський уряд, який тепер в стані димісіі і польська більшість соймова, котра в послідній дискусіі над експозе Падеревського виявила те як неможна виразніше. До того Польща у своій політиці на Сході вязана інтересами і волею антанти, і вона проти тоі волі не схоче і не зможе піднятися. Вона за слаба, щоб сама могла пуститися на українську імпрезу. Уряд Падеревського подався до димісіі а нового кабінету ще не зложено. Нема отже представника другоі сторони політично легітимованого до відібрання такоі заяви, бо теперішний Уряд тільки провізорично веде державні діла до часу установлення нового правительства. Нове-ж польське правительство буде зложене з представників правих груп політичних, що до українськоі державности відносяться негативно. Сподівання панів наддніпрянських членів Місіі, що проектована декларація зможе повернути курс польськоі політики на ліво (декларація до того зложена від імени держави вже не істнуючоі) – такі сподівання се ілюзіі людий, які не оцінюють положення реально і не знають зовсім відносин в Польщі. Такі самі шанси має рахунок авторів декляраціі на начальника Польськоі держави п. Пілсудського, який відповідно постановам польськоі конституціі мав тільки репрезентативні, а не суверенні права, і у всім примінюється до волі правих кол польськоі суспільности і польського сойму, а відношенє фактичних сил таке, що він тій волі не може протиставитись.

Поляки за проектовану декларацію нічого не дають, до нічого не обовязуються. А колиби й дали якісь обітниці, то вони з огляду на представлені в горі відносини тих обітниць не сповнять. У завмираючоі-ж українськоі держави наддніпрянськоі нема і в близькій будучности не буде на стільки сили, щоби примусити Польщу до виконання яких небудь зобов’язань. Врешті положеннє Уряду Петлюри таке, що він не дасться вже вратувати

а вже найменьше здібна його вратувати проектована декларація. Коли супроти того всего зложення пропонованоі деклярації не принесе українській справі ніякоі користи а богато шкоди — чому в такім разі пп. наддніпрянські члени обстоюють своє предложення.

Шкоди, які принести може такий акт, для українства необчислимі. Саме 21/XI рішенєм Мировоі Конференціі в Парижі рішено утворити із Східноі Галичини півсуверенний державний організм. Яке значінє мати буде сей новий державний твір для будівництва Соборноі Украінськоі Держави, якоі він може статися зав'язком, про те й говорити зайве. Пропонованою декларацією покористуються Поляки, щоби знівечити те рішення парижське. Чому-ж отже наддніпрянські члени Місіі не вагаються приложити руку до знівеченя чогось реального, вже існуючоі постанови про нову українську державу не одержуючи за те нічого ні тепер ні в будучности ані не ратуючи тим нічого? Чому руйнують те все, за що українська суспільність вже шестий рік стоіть в найтяжщій боротьбі і за що вона вже стільки жертв принесла?

Вкінци: Врученє польському Урядови пропонованоі заяви ще більшу прірву викопає між Галичанами а Наддніпрянцями, що стільки шкоди нанесла всеукраінській ідеі. Одним з проявів того противеньства буде індіферентне відношеня галицьких Украінців до справ Великоі Украіни і відсутність тоі активноі твори — передовсім військовоі — підмоги Галичан в державнім будівництві, якою виростала українська державність.

На основі сказаного я заявив, що галицькі представники проектованоі деклярації не підпишуть. До нашого становища прилучився ще оден з наддніпрянських делегатів п. Мшанецький. Прочі члени Місіі на наведені мотиви не відповідали нічого, що торкалося річи самоі; тільки п. Ржепецький вказував на небезпеку інтернування Петлюри і його уряду, яка на його думку буде усунена зложеннєм польській стороні пропонованоі заяви. На тім

і покінчилось засідання Місіі без ніякого висліду нарад, бо не заряджено ніякого голосовання. З заяви галицьких делегатів і п. Мшанецького та з поведення прочих членів Місіі, виходило тільки, що Галичани і п. Мшанецький противні предложеному текстови декляраціі а пп. Михайлів, Понятенко і Ржепецький за ним. П. Лівицького того дня не було в Варшаві.

На другий день вернув до Варшави п. Лівицький, який вибрався був до Петлюри і його уряду, та не маючи спромоги іх знайти, завернув з дороги. П. Лівицький розказував того дня, що всі ес-ери, з якими бачився в Тернополі були за поданєм декляраціі в предложеному тексті. Дня 2/XII. в обідню пору відбулися в домі майбутнього українського посольства у Варшаві при Алєі Руж збори ріжних наддніпрянських Украінців що перебувають тепер у Варшаві. На зборах був присутний і п. Старосольський з Галичан. Було там також де кількох людий, котрих ніхто з присутних не знав. Там “рішено” деклярацію, якоі копію я Вам переслав, вручити того-ж самого дня. Нас про те рішення не повідомлено. Декларацію подано польській стороні 2/XII. о годині 6 вечером, /:галицькі делєгати:/ дізналися про те о годині 7.1/2. того-ж дня.

Наші письменні протести в тій справі відомі Світлій Делєгаціі з пересланих вже копій які я переслав. Тут пересилаю копію нашого проесту, який ми вручимо польському урядови в дни 9/XII; що йно на той день визначено там для нас аудієнцію “в справі становища галицьких членів Місіі”.

Вчера /:6/XII:/ мав я розмову з послом Владиславом Грабським*. В довшій розмові висловився п. Грабський, що надніпрянська Украіна, не є ще поки що величиною, на якій Польща могла-би будувати концепцію своєі східноі

*Частина тексту нерозбірлива.

політики. Що до Східноі Галичини – говорив п. Грабский – Польща не думає робити собі ворога із украінського населення, вона бажає попирати украінський рух культурний, особливо шкільництво; з приводу перелюднення в західній Польщі часть польського населення мусить відпливати на рідше заселений схід, отже і до Східноі Галичини, але до парцеляціі більших посілостий буде допущений і украінський селянин, в якім Польща не хоче мати* ворога. Заявився теж п. Грабський за украінським університетом у Львові. Теперішні настроі у обох народів не вважає п. Грабський пригожим до переговорів про політичне порозуміння до такого порозуміння; треба-би йти дорогою спільноі праці представників обох народів на аполітичнім грунті і тому він предложив начальникови польськоі держави утворення у Львові Ради для справ культурних і господарських, в якій взяли би участь преставники польські і украінські.

Як нам треба віднестися до такого проекту до часу дефінітивного вирішення статута про Східну Галичину – я про те й не пишу. П. Грабський пообіцяв мої виводи переказати новому правительству. Між иншим й головно домагав ся визволеня всіх інтернованих.

Новий польський кабінет з маркою народово-демократичною так як-би зложений. Премєром остає на дальше Падеревський.

Росказують що Мазепа з декількома членами правителсьтва перейшов до большевиків. Се відомо польським урядовим сферам.

Сьогодня приіхав до Варшави Симон Петлюра.

Варшава, дня 7 грудня 1919 р.

Д-р Стефан Витвицький

ЦДІАЛ, ф. 581, оп. 1, спр. 134, арк. 62-63. Машинопис. Оригінал.

---

* Слово нерозбірливе.

№ 206
ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОЇ РАДИ ППС ВІДНОСНО ПИТАННЯ ПРО СХІДНУ ГАЛИЧИНУ

7–9 грудня 1919 р.

...По вопросу о Восточной Галиции выступил тов. Морачевский, он предложил следующую резолюцию, которая была принята:

"Принимая во внимание, что решение судьбы Восточной Галиции, навязанное государствами Антанты, противоречит воле польского народа, что юго-восточная граница Польши должна явиться результатом соглашения между Польшей и Украиной;

учитывая, что решение по вопросу о Восточной Галиции наносит ущерб политическим и экономическим интересам этой страны и таит в себе опасность перехода ее в подчинение России;

принимая во внимание, что 25-летнее временное правление может привести население Восточной Галиции к упадку

Главный совет ППС поручает Союзу польских социалистических депутатов:

1/ отклонить договор и статут Восточной Галиции,

2/ предпринять все усилия в целях достижения соглашения между поляками и украинцами, которое должно решить будущее Восточной Галиции...".

Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – Т. 2. – С. 430–431.

№ 207
ДЕКЛАРАЦІЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО СХІДНИХ КОРДОНІВ ПОЛЬЩІ

8 грудня 1919 р.

Główne mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone uznawszy, iż jest ważnym, aby ustał możliwie jak najprędzej obecny stan niepewności politycznej, w jakim się znajduje naród polski, i nie przesądzając późniejszych stypulacji, mających ustalić ostateczne granice wschodnie Polski, oświadczają, że uznają odtąd prawa rządu polskiego do przystąpienia w terminie poprzód przewidzianym przez traktat z 28 czerwca 1919 r., zawarty z Polską, do urządzenia regularnej administracji terytoriów dawnego Cesarstwa Rosyjskiego, położonych na zachód od linii poniżej określonej:

Od punktu, gdzie dawna granica między Rosją a Austro-Węgrami spotyka się z rzeką Bug i aż do punktu, gdzie jest przecięta granicą administracyjną między powiatami Bielsk i Brześć Litewski:

biegiem do Bugu na dół;

stąd ku północy – ta granica administracyjna, aż do punktu, gdzie tworzy kąt ostry, około 9 kilometrów na północny wschód od Mielnika;

stąd ku północnemu wschodowi aż do punktu biegu Leśny Prawej, gdzie bieg wody jest przecięty drogą leśną w kierunku z południa na pomoc, przechodząc około 2 kilometry na zachód od Skupowa;

linia, która ma być ustalona w terenie, pozostawiająca w Polsce wsie: Weirpole, Stołbce, Pieszczatkę i Wólkę i przecinająca drogę

żelazną z Bielska do Brześcia Litewskiego, gdzie ona przecina drogę z Wysokiego Litewskiego do Kleszczeli;

stąd ku północy, aż do punktu, gdzie droga Narew – Narewka przecina drogę żelazną Hajnówka – Swisłocz:

linię do ustalenia w terenie i wzdłuż drogi leśnej oznaczonej powyżej;

stąd ku północnemu wschodowi aż do punktu, położonego o 4 kilometry na pomoc od Jałówki, gdzie rzeka gwisłocz łączy się z tą rzeką, która przepływa przez to miasto:

linia do ustalenia w terenie;

stąd w dół biegiem Swisłoczy, potem w górę Laszanki, potem w górę Likówki aż dookoła 11/2 kilometra na zachód od Baranowa;

stąd ku północy, północnemu zachodowi aż do punktu drogi żelaznej Grodno – Kuźnica, położonego około 500 metrów na póćnocny wschód od wideł Kiełbasiny:

linia do ustalenia w terenie;

stąd ku północnemu zachodowi aż do punktu położonego na biegu rzeki Łośnicy, około 2 1/2 kilometra na południowy zachód ód jej ujścia do Niemna:

linia do ustalenia w terenie;

stąd bieg Łosośny ku dołowi, potem bieg Niemna ku dołowi, następnie pod górę aż do źródła – bieg rzeki Igorki, która przepływa Warwiszki;

stąd ku zachodowi, południowemu zachodowi aż do punktu biegu Czarna Hańcza koło Studzianki:

linia do ustalenia w terenie według dopływu lewego brezegu;

stąd w górę biegu Czarnej Hańczy aż do punktu około 2 kilotrów 500 [m.] na wschód od Zelwy;

stąd ku półaocy aż do punktu drogi Berzniki – Kopciowo, położonego około 2 kilometry na płudniowy wschód od

Berznik:

linia do ustalenia w terenie;

stąd ku pomocnemu zachodowi aż do punktu najbardziej na południe wgłębienia granicy administracyjnej pomocnej dystryktu Suwałki (około 7 kilometrów na północny zachód od Puńska) :

linia do ustalenia w terenie, w ogólnym kierunku, równoległym do linii małych jezior, położonych między Berznikami a Zegarami i około 2 kilometry na wschód od tych jezior, kierując się ku zachodowi aż do punktu, położonego na jeziorze Goladusza, około 2 kilometry na północ od Zegar, przecinając jezioro aż do jego kończyn pómocno-zachodnich i pozostawiając Puńsk przy Polsce;

stąd ku północy granica administracyjna Suwałk aż do punktu, gdzie się ona spotyka z dawną granicą miedzy Rosją a Prusami Wschodnimi.

Prawa, z jakimi Polska mogłaby wystąpić do terytoriów położonych na wschód od wymienionej linii, są wyraźnie zastrzeżone.

Prezydent Rady Najwyższej
Mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych
G.CLEMENCEAU

Ukraine and Poland in Documents: 1918-1922 / Ed. T. Hunchak. - Vol. 1. - P. 439-441.

№ 208
ЗВІТ ПРО ЗАСІДАННЯ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ В РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ ПОЛЬСЬКІЙ З ПОЛЬСЬКОЮ УРЯДОВОЮ ДЕЛЕГАЦІЄЮ ВІД 2 ГРУДНЯ 1919 р.

9 грудня 1919 р.

ЗВІТ

з 5 засідання членів Української Дипльоматичної Місії в Річи Посполитій Польській з Делеґацією Уряду Річи Посполитої Польської, відбутого в Варшаві дня 2 грудня 1919 р. в салі засідань Міністерства Закордоних справ Р. П. П. Присутні з українського боку: ПП. Міністер Андрій Лівицький, перший заступник Голови Місії Др. Леонід Михайлів, політичний Радник Прокіп Понятенко, Політичний Радник Борис Ржепецький.

З польського боку: ПП. Директор східнього відділу М.З.С. Роман Кноль, Радник М. З. С. Чеслав Бабінський, Референт М.З.С. Маріян Шумляковський, проводить п. Директор Роман Кноль.

П. Міністер Лівицький відчитує декларацію Української Дипломатичної Місії в Річи Посполитій Польській до Високого Уряду Річи Посполитої Польської з дати Варшава дня 2. грудня 1919 р. якої текст предкладається.

П. Дир. Кноль: З рамени Уряду Річи Посполитої Польської єсмь уповажений приняти Декларацію Панів. В відповіді на неї хочу зазначити, що справді цей крок Панів є найдальшим посуненням справи з Вашого боку. Представлені Вам жадання будуть по черзі сповнені. Вже тепер, дякуючи добрій полі Панів, будемо могли перейти до зовсім щирої співпраці. Те, що Панове тут зробили, буде міродатним не лише для обох заінтересованих народів, але також і для заграниці. Відомо, що російська

імперія, така, як була перед війною вже не повстане, тож вже тепер можемо себе уважати союзниками на сході Європи.

Міністер Лівицький: Приємно нам було вислухати слова, що Польський Уряд готов допомогти нам в прикрім положенню. Віримо, що цей прикрий стан є, як то вже нераз було в історії нашого народу, лише часовий. Ми певні, що енергія українського народу дозволить вийти на кращу дорогу. Коли ми тепер будемо мати надію, що Польська Річ Посполита поможе нам у визначенню державної самостійности, — то вірю, що зближення те буде також причиною зближення з другою нашою сусідкою, Румунією. В першу чергу просимо знестися з Польським Командуванням, щоби перепустити свобідно ті частини наших військ, які перейшли Збруч, а дальше предприняти все то, що потрібне до витворення нашої мілітарної бази.

П. Шумляковський: Дуже нам приємно почути ті слова, які свідчать про охоту зближення. Здаємо собі справу з того, що Панам поміч тепер дуже потрібна так в дорозі дипльоматичній, як і конкретна поміч. Також готові ми помочи Панам у внутрішнім будівництві. Вірю, що наша співпраця видасть багаті наслідки.

Радник Бабінський: Позволяю собі докинути пару слів з рамени конзулярної місії. Хочу дати висказ переконанню, що також праці нашої підкомісії, по тім порозумінню, яке тут нині осягнено, увінчаються успіхами.

П. Містоголова Др. Михайлів: Наша декларація є заявою доброї волі Українського Уряду. Коли ми довгий час не могли рішитися, то було це з осторожности, бо ми цю декларацію лічимо не за шмат паперу, але за серіозний обовязок як з українського так і з польського боку. Може ми не такі іскустні дипльомати, но ми щирі політики. Нашим бажанням є найти шлях порозуміння між обома націями. Сьогодні врешті достигли ми це, чого перед ро-

ком бажали лише поодинокі люде. Ярким доказом доброї волі є також зібрання, яке відбули проживаючі у Варшаві Українці, а яке заакцептувало становище членів Місії. Нехай отже буде це ствердженням, що шлях тісного звязку з Польщею, буде початком осягнення вирішення суверенности і повної самостійности Української Народньої Республіки між всіма державами світу, за яку народ бореться вже 2 роки. Надіюся, що стрінемо таку саму щирість з польського боку.

И. Міністр Лівицький: Від Польського Правительства залежить тепер чи в історії нашій почнеться ера щирого порозуміння.

П. Дир. Кноль: Слушною річею є, щоби від нашої військовости зажадати для Панів видатної помочі. Припускаю, що з боку нашої військовости не зустрінемося з якоюсь неохотою. Думаю, що також на міжнароднім ринку дається зауважати зближення між нашими представниками. Супроти цего можемо приступити до розвязання наших пленарних засідань, а дальшу працю перенести на наші спільні комісії. Вношу, щоби на тім сьогодніше засідання покінчено.

На тім засідання замкнено.

* * *

Додаємо, що на пленарнім засіданню Членів Місії з дня 25. падолиста ц. р., коли Міністр Лівицький виступив з проектом поданої заяви, всі члени Місії Галичане в числі 4 й 1 Придніпрянець не згодилися з нею покликуючися між иншими на задокументований факт, що повновласти, які виставлені були для дипльоматичної Місії у Польщу, виразно забороняли її входити з польським урядом дотично Галичини у які-небудь переговори.

А коли мимо цего на засіданню Місії дня 30. падолиста ц. р. міністр Лівицький заявив, що згадану декларацію подасть, наведені члени взнали її безправною

й необовязуючою, зложили свої повновласти та від цеї пори не вважаються більше членами нашої Місії у Варшаві.

До цеї історичного значіння справи повернемо ще в найблищому часі.

Український прапор. – 1919. – 9 груд.

№ 209
НОТА ДЕЛЕГАЦІЇ ПОЛЬЩІ НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРЕЗИДЕНТУ ФРАНЦІЇ ЖОРЖУ КЛЕМАНСО ВІДНОСНО РІШЕННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПРО СХІДНУ ГАЛИЧИНУ

10 грудня 1919 р.

Monsieur le Président,

Par sa décision du 21 novembre, le Conseil Suprême a arrêté le texte d'un Traité entre les Principales Puissances alliées et associées et la Pologne, concernant le statut de la Galicie orientale. La Délégation Polonaise à la Conférence de la Paix, après avoir pris connaissance des clauses du dit Traité a l'honneur de présenter les observations suivantes:

Le mandat que le Conseil Suprême propose de donner à la Pologne, pour organiser et gouverner la partie orientale de la Galicie pendant une période de vingt-cinq ans, est de nature à créer un état de choses qui ne répondrait pas aux intérêts et au bien-être de la population du territoire visé dans l'article premier du dit Traité et établirait une situation dangereuse pour la paix à l'Est de l'Europe.

Depuis l'an 134.0, la partie orientale de la Galicie actuelle fait partie intégrante de l'État Polonais. Bien qu'habitée par une population mixte, polonaise et ruthènc, elle n'avait jamais

eu de régime spécial. Lwow (Léopold) qui a toujours affirmé son patriotisme polonais, était un des centres intellectuels de la Pologne.

A la suite du premier partage de la Pologne, l'Autriche avait acquis cette partie du territoire national polonais ainsi que d'autres territoires situés plus à l'ouest qui, avec le Grand Duché de Cracovie, formèrent une province autrichienne — la Galicie. L'unité de cette province au point de vue administratif, judiciaire et législatif, était complète et clic a été maintenue jusqu'au dernier jour de la monarchie des Habsbourg.

Il n'y a donc jamais eu de Galicie Orientale.

La Pologne est prête à doter ce pays d'une large autonomie et elle y verrait la réalisation du principe de liberté qui a toujoirs été la règle directrice de son gouvernement. Elle ne peut cependant cesser de considérer ce pays comme une partie intégrante de son État. Ce point de vue est conforme aux intérêts de la population ruthène.

Le régime d'un mandat temporaire accordé à la Pologne pour gouverner la Galicie, dite orientale, en rompant son unité avec la Pologne, présenterait de graves inconvénients pour le développement économique du pays et pour l'établissement d'une paix intérieure. Pour relever économiquement ce pays ravagé par la guerre et par les troubles récents, qu'avait provoqué l'intrigue de l'Allemagne et de l'Autriche, il faut des milliards. La Pologne est prête à les donner et elle a déjà commencé l'œuvre de reconstruction. Ces efforts, cependant, ne peuvent être continués qu'à la condition d'un rattachement définitif de la Galicie à l'État Polonais, auquel elle appartient depuis plus de cinq siècles.

Le régime d'un mandat temporaire peut compromettre aussi la paix intérieure et l'ordre public dans le territoire autonome. Il encouragerait les menées de ceux qui voudraient rendre à jamais impossibles les bonnes relations entre Polonais et Ruthènes et servirait de base pour les intrigues venant du dehors. Vu les relations intimes et bien connues des meneurs ukrainiens avec l'Allemagne, il est facile de comprendre où serait le foyer de ces agitations. Il ne serait donc pas indiqué de rendre très difficile la tâche d'un gouvernement en Galicie orientale, tâche sans cela assez compliquée que la Pologne seule est capable d'assumer et clé mener à bonne fin.

De plus, l'introduction à l'heure présente d'un régime de mandat temporaire pour la Galicie, dite orientale, présente un danger capital pour la paix à l'Est de l'Europe. La Galicie confine aux territoires sur lesquels actuellement une lutte acharnée est menée contre les troupes bolchévistes de la Russie. L'armée polonaise prend part à cette lutte et c'est sur elle que, dans les provinces de Volhynic et de Podolie, pèse tout le poids des efforts et des responsabilités militaires. Pour mener victorieusement cette campagne, l'armée polonaise doit pouvoir s'appuyer en toute sûreté sur sa base d'opération qui est sur le territoire de la Galicie Orientale. Les combattants polonais, pour soutenir cette lutte suprême, doivent être convaincus que leurs succès militaires auront pour résultats la consolidation de leur patrie et non son affaiblissement. Le régime d'un mandat provisoire, en créant un état d'incertitude et d'énervemeiit, pourrait affaiblir l'élan de la Pologne et diminuer les chances d'une victoire définitive sur l'armée bolchéviste.

L'armée polonaise est nécessaire à la Pologne et à l'Entente. Il faut soutenir son moral. Les soldats, qui ont si glorieusement

combattu pour Léopold, ne sauraient pas lutter avec la même bravoure contre les bolché-vistes après avoir eu connaissance du sort réservé par les Alliés à la Galicic orientale.

Pour les raisons ci-dessus énoncées la Délégation Polonaise croit de son devoir de prier le Conseil Suprême de bien vouloir modifier sa décision concernant 'la Galicie Orientale' dans le sens, qu'au lieu de conférer à la Pologne un mandat pour une durée de 25 ans, la Galicie dite orientale lui soit attribuée comme partie intégrante et autonome de son territoire.

Veuillez agréer, etc.,

STANISLAS PATEK
Délégué Plénipotentiaire de la République
Polonaise à la Conférence de la Paix

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 906–908.

№ 210
НОТА ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ВЕРХОВНІЙ РАДІ АНТАНТИ ВІДНОСНО ДЕКЛАРАЦІЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ УНР У ВАРШАВІ ВІД 2 ГРУДНЯ 1919 р.

*11 грудня 1919 р.**

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА В СПРАВІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

До Найвищої Ради Союзних Держав на руки Пана Президента Клємансо в Парижі. 2. До Уряду закордонних Справ з Велико-Британії в Льондоні. 3. До Уряду Закор-

*Дата документа.

донних Справ французької Республіки в Парижі. 4. До Уряду Закордонних Справ Королівства Італії в Римі. 5. До Уряду Закордонних Справ Сполучених Держав Північної Америки у Вашінгтоні.

З початком падолиста ц. р. виїхала до Варшави з Камінця Подільського дипльоматична Місія, в склад якої увійшли: а) пятьох делегатів Правительста Наддніпрянської України (т. зв. України Російської), а саме пп. Андрій Лівицький, Др. Лєонід Михайлів, Прокіп Понятенко, Борис Ржепецький та Др. Прокіп Мшанецький і б) трьох делєгатів Правительства Західно-Української Республіки себто Східної Галичини, а саме пп. Др. Стефан Витвицький, Др. Антін Горбачевський та Др. Михайло Новаковський, а яка мала на меті виєднати у польського правительства корисніщі умови в справі військового перемиря, відновлюваного до цього часу тільки що десять днів, та оперти взаїмні відносини мілітарного та економічно-торговельного характеру на трівкіщій основі. Що до галицьких делегатів, то ці мали головно за завдання спинити інтернування та насильства сповнювані польським урядом та військом на українськім населенню Східної Галичини.

Головою цієї Місії назначено п. Андрія Лівицького, а його двома заступникам пп. Дра Лєоніда Михайлова та галичанина Дра Стефана Вітвицького, а всякі акти цеї Місії мали мати міць правну тільки тоді, коли будуть підписані усіма членами Місії.

Повища Місія держалася як колєктивне тіло так довго, як довго велися тільки необовязуючі переспраави з польським правительством. Коли однак польське правительство за обіцянки мілітарного характеру стало домагатися від українського представництва уступок територіяльних, а зокрема зречення Галичини в користь польської держави, чим польські політики хотіли – з одного боку зломити волю українського народу в Галичині,

а з другого зискати успішний на їх думку атут проти рішення дотично Галичини Найвищої Ради в Парижі, та коли проти проекту того рода підсуненого польським урядом голові Місії п. Андрієви Лівицькому, більшість членів Місії на пленарнім засіданню з дня 30 падолиста 1919 р., заявилася негативно, Місія як колєктивне тіло перестала фактично істнувати і тоді чотирох членів цеї Місії: пп. Андрій Лівицький, Др. Лєонід Михайлів, Борис Ржепецький та Прокіп Понятенко, всі уроженці так названої російської України і делєгати Правительства Східно-української Области, підписали самі і самостійно дня 2 грудня ц. р. деклярацію, в якій заявляють (уступ I.): Що територія Української Народньої Республіки "має бути установлена: починаючи від Чорного Моря по ріці Дністру і від Дністра по ріці Збручу" та, що (уступ II) політичне становище Східної Галичини "розвязується польським урядом в порозумінню з представниками українського народу мешкаючого в цій провінції", – підписуючи цей акт від імени Народньої Української Республіки як українська дипльоматична Місія в Річи Посполитій, а п. Андрій Лівицький поверх цього як голова цеї Місії, до чого очевидно не мали ніякого права.

Хоч повища заява, названа шумно деклярацією Української Народньої Республіки, єсть нічим другим як свитком паперу позбавленого всякого фактичного та правного значіння, то однак дуже можливе, а майже навіть певне, що польські політичні круги будуть старатися продуктувати цей акт перед рішаючими чинниками великих європейських держав, як це вони вже робили свого часу з давніщими дотичними заявами українських делегатів пп. Курдиновського та Пилипчука, хоч Уряд Української Народньої Республіки мусів відтак дезавувати ці заяви як неважні. І ось тому вважаємо за потрібне звернути увагу всіх рішаючих чинників міжнародньої европейської полі-

тики, а передусім Найвищої Ради Аліянтів в Парижі на фактичний стан справи, головно в тій цілі, щоби не допустити, аби так вимушений на кількох одиницях акт, був через незнання фактичного стану справи вжитий евентуально проти інтересів і так вже тяжко мученого та кривдженого українського населення Східної Галичини.

При цім позволяємо собі в цілі скріплення отсього нашого застереження звернути увагу з окрема на отсі моменти, важні для належної оцінки декларації зложеної п. Андрієм Лівіцьким та товаришами:

1. Згідно з повновластями уділеними Урядом Української Республіки згаданій Місії у Варшаві всякі правні акти і декларації цеї Місії можуть – як це вже коротко в горі намічено – вийти тільки з колективного рішення цілої Місії, повзятого більшості голосів її членів на правильнім засіданню Місії під проводом її голови або його заступника (що зрештою і так самозрозуміле), а всякі документи і письменні акти, зокрема ж договори і деклярації її звернені до Уряду Річи Посполитої Польської вимагають до своєї правосильности підпису так голови Місії як і обох його заступників, та всіх присутних у Варшаві радників Місії. Між тим наведена в горі деклярація з дня 2 грудня 1919 зустрілася на правильнім засіданню Місії дня 30 падолиста 1919 з рішучою опозицією більшости її членів, а крім цього на акті згаданої деклярації на достає підпису одного заступника голови Місії Дра Степана Витвицького, як також присутних тоді у Варшаві радників Місії Дра Антона Горбачевського, Дра Михайла Новаковського і Дра Прокопа Мшанецького, причім треба з окрема зазначити, що др Степан Витвицький і Др. Антін Горбачевський та р. Михайло Новаковський, є саме уроженцями Галичини і горожанами Західної области Української Республіки, та що ці одинокі заступники Галичини в складі бувшої місії заложали проти самовільної заяви згаданих в горі членів Місії

з дня 2 грудня 1919 протест з застереженям неважности цеї декларації на руки польського правительства у Варшаві. І вже ці формально-правні причини вистарчають без сумніву, щоби згаданій декларації з дня 2. грудня 1919 відказати згори всякої правної сили.

2. Іменем Західної Области Української Народньої Республіки, то є Східної Галичини та північної Буковини має право заявлялися правосильно тільки її власне легальне представництво та її власна легальна власть, які істнують до сьогодня та своїх прав в нічію користь ніколи не зрікалися, зваживши, що постановою репрезентаційно-законодатного тіла Західно-Української Народньої Республіки, а іменно Національної Ради з дня 3 січня 1919, як і постановою Директорії Української Народньої Республіки з дня 19 січня 1919 тільки заповіджено евентуальну злуку обох українських Республік, застерігаючи рівночасно цими актами виразно, що "аж до часу скликання всеукраїнських установчих зборів, законодатну власть на території Західно-Української Республіки, тобто на території Східної Галичини та північної Буковини виконує Національна Рада, а екзекутивну владу Правительство тої ж Республіки установлене Національною Радою та перед нею відвічальне". Згідно з тим може правосильно заявлятися що до території Західної Української Республіки та що до її відносин, а зокрема що до границь супроти Польщі, тільки згадана Національна Рада та установлене нею Правительство Західної Української Республіки.

Становище повище відповідає теж прінціпіяльно дотеперішному становищу Найвищої Ради Аліянтів в Парижі, яке так названу Східну Галичину вважає як окрему державно-правну одиницю.

3. Територія Західної Української Республіки з її столицею Львовом є краєм заселеним споконвіку українським народом, який до сьогодня остав і на дальше на цій

прадідній землі подавляючою більшістю. Отже це населення так рішеннями Національної Ради у Львові з дня 19 жовтня 1918, та з дня 15 падолиста 1918, як також семимісячною оружною обороною галицько-української армії проти польської інвазії виявило свою непохитну та однодушну волю само рішати про себе та сотворити свій власний український державний організм а засвідчило заразом кровю своїх синів на полях битви та численними жертвами польського насильства всенародний протест проти якої-небудь злуки так званої Східної Галичини з Польщею. А супроти цеї безсумнівної однодушної волі автохтонного українського населення Східної Галичини та приналежної етнографічно до неї північної Буковини, ніякий поза ним стоячий чинник не має і не може мати права зрікатися цеї української землі на річ якого-небудь чужого державного організму.

Хоч заяви пп. Андрія Лівицького і тов. є і так актом позбавленим всякого правного та фактичного значіння, то однак в цілі усунення всяких сумнівів, підписані як одинокі лєгальні і лєгітимовані заступники Східної Галичини та Буковини закладають рішучий протест проти заяви пана Андрія Лівицького і тов. з дня 2. грудня 1919, та проголошують цю заяву за лишену всякого правного та політичного значіння.

Отсе представлення та застереження приняв одноголосно в присутности підписаного президента та державних секретарів, збір членів Національної Ради Західно-Української Республіки, ділаючи хвилево наслідком забору та польського террору в краю на невтральнім грунті за границею, а котра то Національна Рада, зложена з послів бувшого австрійського парламенту, вибраних на основі загального голосування та українських соймових послів з Галичини та Буковини, є одиноким лєгальним та лєгітімованим заступництвом населення Східної Га-

личини та північної Буковини, і прошу іменем Західно-Української Республіки отсе так основане застереження і вияснення приняти до свого відома.

Відень, 11 грудня 1919

Президент Національної Ради
Західно-Української Республіки
Др. Евген Петрушевич вр.

Український прапор. – 1919. – 15 грудня.

№ 211
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО РОЗГЛЯД ПИТАННЯ ВІДНОСНО КОРДОНУ МІЖ РУМУНІЄЮ І СХІДНОЮ ГАЛИЧИНОЮ

18 грудня 1919 р.

Notification to Roumania and Poland of the frontier between Roumania and Eastern Galicia in Bukovina

M. Laroche read and commented upon the note of the French Delegation, and added that the frontier adopted on August 1st by the Supreme Council practically gave the whole of Bukovina to the Roumanians, as it only excluded from Roumanian territory a narrow strip which was crossed by the railway connecting two Galician towns. It was true, however, that the Roumanians were making unofficial efforts to have the original administrative frontier maintained as it stood. Now that the Roumanians had signed the Treaties of St. Germain and Neuilly it seemed opportune to notify them the decision taken on August 1st, the more so as the proposed frontier already figured in the treaty relative to Eastern Galicia.

Sir Eyre Crowe said that he did not object to that proposal in principle; he wished, however, to know what exactly, at that

time, their relations with Roumania were; what treaties General Coanda had signed, and whether a reply to their ultimatum had been received.

M. de Saint Quentin said that the Roumanian Delegation had signed the Minorities Treaty, had agreed to the Austrian Treaty and the Financial Arrangements, as well as to the Bulgarian Treaty. Roumania was, therefore so far as her signature was concerned, on the same footing at that time as the other Allies. But so far as he knew, no reply had been made to the other questions raised in the note of the Supreme Council.

M. Laroche said there was no doubt that Roumania was in the throes of an internal crisis; the cabinet crisis was not, properly speaking, at an end. He was, however, of the opinion that the Council should not confuse Hungarian affairs with the question of Bukovina. One of the interested parties already knew the line of the new frontier; they ought to finish that question. It was quite true that Roumania had not yet entirely acceded to their demands, but on the other hand, her claims had not received entire satisfaction in Bukovina.

Sir Eyre Crowe said that he was of the same opinion, and he thought they should strengthen the government of Mr. Vaida Voevod. On the other hand, he would urge that they insist upon a reply to their ultimatum from Roumania, and also that she conform to the injunctions she had received from the Supreme Council concerning the Hungarian affairs, further, that question could not be separated from that of the blockade of Roumania. They had already decided upon certain restrictive measures in regard to trade with that country. His Government considered that it would be well to suppress these measures; they were troublesome and served no purpose, for, according to

information in their hands, goods were passing pretty freely across the land frontier, and maritime trade alone was held up. They did not think, however, notwithstanding the drawbacks for them of such a blockade, that it would be possible to suppress it entirely as long as the Government at Bucharest had not replied definitely to their demands. It would be necessary, he thought, to let the Roumanian Government know under the existing circumstances that the blockade could not be raised so long as it had not itself replied.

M. CAMBON said that they might take a decision concerning the frontier of Bukovina, and ask M. Berthelot at the same time to use his influence with the Roumanian Delegation in order to hasten its reply.

SIR EYRE CROWE observed that they should tell the Roumanians that they were ready to raise the blockade, but that Roumania must first accept the demands which had been formulated by the Council.

M. DE MARTINO said that he approved the two decisions which were then proposed.

It was decided;

(1) that the line of the Roumanian frontier in Bukovina, already approved by the Supreme Council on August 1st, should be notified to the Roumanian and Polish Delegations;

(2) that the Roumanian Government should be requested to reply in as short a time as possible to the last note of the Supreme Council, and that it should at the same time be informed that, failing a satisfactory reply to the said note, it was impossible for the Allied and Associated Powers to raise the blockade measures which had been taken towards Roumania on August 25, 1919.

DBFP. First series. – Vol. 2. – P. 561–563.

№ 212
ТЕЛЕГРАМА МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ДЖОРДЖА КЕРЗОНА ПРЕДСТАВНИКОВІ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ ЕЙР КРОУ ЩОДО ЗАЯВИ ЖОРЖА КЛЕМАНСО ВІДНОСНО 25-РІЧНОГО МАНДАТУ НА ОКУПАЦІЮ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ПОЛЬЩЕЮ

20 грудня 1919 р.

At recent conference in London, M. Clemenceau pressed that recent decision at Paris as to twenty-five years' mandate for Eastern Galicia should be held in suspense and become matter for reconsideration later on. This proposal was assented to, though with great reluctance, by Prime Minister and British representatives.

You should therefore proceed upon that assumption, though it is unnecessary for you to take initiative in bringing matter again before Conference.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 908.

№ 213
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПАРИЗЬКОЇ МИРНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО ЗНЯТТЯ 25-РІЧНОГО ТЕРМІНУ ОКУПАЦІЇ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ПОЛЬЩЕЮ

22 грудня 1919 р.

Status of Eastern Galicia

M. Clemenceau suggested that before dealing with the agenda he would like to raise a question which he hoped would

not cause any difficulty. The Council had decided some weeks previously to give a 25-years mandate to Poland for the administration of Eastern Galicia. That decision had occasioned lively protest in Poland, and the Polish representatives had insisted that the question should be examined anew. According to them a resolution of that nature would have a very favourable effect on public opinion, and to some extent, keep their army free from Bolshevist propaganda. On his visit to London he had interviewed Mr. Lloyd George on the question; later he had asked Sir Eyre Crowe to request Mr. Lloyd George to be good enough to put before them a text which they could adopt; the English Prime Minister had proposed that very day the following formula: The decision recently taken at Paris, granting to Poland a mandate of 25 years over Eastern Galicia, ought to remain in suspense and be the subject of a new examination to be conducted later.

M. de Martino approved the text, all the more for the reasons adduced by the Polish Delegation which seemed to him not without foundation.

M. Matsui also approved of the proposal.

It was decided:

That the execution of the recent resolution which accorded to Poland a 25-years mandate for Eastern Galicia should be suspended and that the question should be re-examined later.

DBFP. – Vol. 2. – P. 582.

№ 214
ТЕЛЕГРАМА БРИТАНСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА ЕЙР КРОУ МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ПРО ОБГОВОРЕННЯ ПИТАННЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ З ПРЕЗИДЕНТОМ ФРАНЦІЇ ЖОРЖЕМ КЛЕМАНСО

22 грудня 1919 р.

Eastern Galicia

Your telegram No. 1506 of 20th December reached me just as I was about to despatch to you a telegram recording a communication made to me by M. Clemenceau. He had informed me of what had passed in London, and said he proposed to ask the Supreme Council to adopt a resolution recording the concession agreed upon. Before doing so, however, he wished me to telegraph in order to obtain if possible the exact terms of the formula assented to by the Prime Minister.

I communicated to M. Clemenceau this morning the form of words employed in your telegram under reply, and he accordingly submitted his proposal to the Supreme Council, as stated in my report of the proceedings.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 908–909.

№ 215
ТЕЛЕГРАМА БРИТАНСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА ЕЙР КРОУ МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ДЖОРДЖУ КЕРЗОНУ ВІДНОСНО РІШЕННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПРО ЗНЯТТЯ З СТАТУТУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ 25-РІЧНОГО ТЕРМІНУ МАНДАТУ ОКУПАЦІЇ ПОЛЬЩЕЮ

22 грудня 1919 р.

Proceedings of Council this morning:

M. Clemenceau said that the Polish Government had complained very bitterly of the limit of twenty-five years assigned by the Supreme Council to the Polish mandate for Eastern Galicia, and had asked that the question might be reopened. The Polish Government had said that a decision more favourable to Polish aspirations would do much to improve the spirit of the country and to prevent the spread of Bolshevism in the army. During his recent visit to London he had urged these considerations on Mr. Lloyd George, who had agreed that the recent decision of the Supreme Council respecting a twenty-five years' mandate for Eastern Galicia should be held in suspense and become matter for reconsideration later on. The Council adopted a resolution to this effect, and instructions were given to the Secretariat-General to make the necessary communication to the Polish Delegation.

DBFP. First series. – Vol. 3. – P. 909.

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

№ 50	Повідомлення представникові уряду в Будапешті Ярославу Біберовичу про відправку 80 вагонів насіння, закупленого в Угорщині	5 квітня 1919 р.
№ 51	Нота делегації УНР Голові Паризької мирної конференції щодо зриву Польщею польсько-українського перемир'я	7 квітня 1919 р.
№ 52	Повідомлення газети "Република" про приїзд до м. Станіславова торговельної місії Угорської радянської республіки	12 квітня 1919 р.
№ 53	Із таємної записки польського дипломата П. Філіповича про ставлення Англії до питання про східні кордони Польщі	13 квітня 1919 р.
№ 54	Із меморандуму місії американського професора А. Куліджа про переговори з Бела Куном і його позицію щодо України	15 квітня 1919 р.
№ 55	Нота протесту Державного Секретаріату Міністерству закордонних справ Румунії у зв'язку з обстрілом української території	16 квітня 1919 р.
№ 56	Із листа командуючого 2-ї Української радянської армії Анатолія Скачка командуючому Українським фронтом Володимиру Антонову-Овсієнку з рекомендацією перекинути дивізії із Західного на Східний фронт і відповідь командуючого	18 квітня 1919 р.
№ 57	Нота міністра закордонних справ Чехословаччини Едуарда Бенеша про дотримання нейтралітету в польсько-українському конфлікті	19 квітня 1919 р.
№ 58	Повідомлення газети "Република" про від'їзд делегації ЗУНР на Паризьку мирну конференцію	19 квітня 1919 р.

№ 59	Телеграма Голови Ради Оборони Володимира Леніна Головкому Червоної армії Іоакиму Вацетису і члену РВРР Семену Аралову про просування військових частин у напрямку Галичини і Буковини	21 або 22 квітня 1919 р.
№ 60	Витяг із протоколу засідання Ради міністрів закордонних справ Паризької мирної конференції про польсько-український кордон	23 квітня 1919 р.
№ 61	Повідомлення газети “Република” про перебування в Station Станіславові французької місії	24 квітня 1919 р.
№ 62	Лист Угорського Warenverkehrsburo Представництву ЗУНР у Будапешті щодо торговельних зв’язків з відміткою Галагана про телеграфне відправлення його до Станіславова	25 квітня 1919 р.
№ 63	Таємна інструкція Начальної команди польської армії генералові Т. Розвадовському у зв’язку з його місією до Парижа	26 квітня 1919 р.
№ 64	Нота Польської комісії Раді міністрів Паризької мирної конференції щодо кордону Польщі та Східної Галичини і дискусія з цього приводу	26 квітня 1919 р.
№ 65–76	Протоколи засідань комісії Антанти для переговорів про перемир’я між Польщею й Україною	26 квітня–15 травня 1919 р.
№ 77	Повідомлення газети “Република” про прибуття в Париж дипломатичної місії ЗО УНР	30 квітня 1919 р.
№ 78	Нота уряду радянської України урядові Румунії з вимогою виведення військ з Буковини та забезпечити право трудящих Буковини на самовизначення	2 травня 1919 р.

№ 79	Телеграма протесту Делегації Української Народної Республіки проти використання польських військ генерала Юзефа Галлера у боях під Львовом	2 травня 1919 р.
№ 80	Лист Угорського Warenverkehrsburo урядові ЗУНР відносно бартерної торгівлі	3 травня 1919 р.
№ 81	Нота Раднаркому УСРР уряду ЗУНР з пропозицією припинити воєнні дії і визначити демаркаційну лінію	7 травня 1919 р.
№ 82	Дипломатична перепустка Президента Української Національної Ради ЗУНР Євгена Петрушевича	7 травня 1919 р.
№ 83	Витяг з протоколу засідання Ради чотирьох Паризької мирної конференції про утворення комісії з польсько-українського перемир'я	7 травня 1919 р.
№ 84	Звернення ВУЦВК до трудящих мас Галичини і робітників усього світу	9 травня 1919 р.
№ 85	Телеграма-протест Державного секретаря Василя Панейка Верховній Раді відносно використання польських військ генерала Юзефа Галлера на фронті Галичини проти українців	10 травня 1919 р.
№ 86	Заява Делегації Західно-Української Народної Республіки Паризькій мирній конференції щодо порушення премир'я польськими військами	10 травня 1919 р.
№ 87	Дешифровка телеграми Польського національного комітету в Парижі Міністерству закордонних справ Польщі відносно рекомендації комісії генерала Люіса Бота щодо польсько-української демаркаційної лінії	13 травня 1919 р.

№ 164 Повідомлення британського посланника у Варшаві Джорджа Румбалда Міністру закордонних справ Джорджу Керзону про повернення зі Львова члена британської військової місії майора Періса (Paris)	4 жовтня 1919 р.
№ 165 Рекомендації Верховної ради Паризької мирної конференції щодо вивчення статусу Західної Галичини з додатком пропозиції французької делегації	Не раніше 9 жовтня 1919 р.
№ 166 Телеграма міністра закордонних справ Великої Британії Джорджа Керзона Еір Кроу відносно перегляду Статуту Східної Галичини	13 жовтня 1919 р.
№ 167 Лист голови делегації ЗУНР на Паризькій мирній конференції Василя Панейка британському представникові Еір Кроу відносно статусу Східної Галичини	13 жовтня 1919 р.
№ 168 Телеграма британського представника на Паризькій мирній конференції Ейр Кроу міністру закордонних справ Джорджу Керзону відносно його пропозиції щодо мандату Польщі на Східну Галичину	15 жовтня 1919 р.
№ 169 Лист Апостольського візитатора України о. Д. Дженоккі з Відня референту Східної Конгрегації монс. Енріко Бенедетті	16 жовтня 1919 р.
№ 170 Витяг із протоколу засідання Верховної Ради Паризької мирної конференції щодо обговорення питання про підтримку рішення Вищої Військової Ради про допомогу польській армії	20 жовтня 1919 р.
№ 171 Звернення диктатора Євгена Петрушевича до Директорії УНР відносно об'єднання посольств ЗУНР і УНР у Відні в одне посольство УНР	21 жовтня 1919 р.

№ 199	Заява Дипломатичної місії ЗУНР голові Української дипломатичної місії в Польщі Андрію Лівицькому з протестом проти декларації, схваленої місією 3 грудня 1919 р.	3 грудня 1919 р.
№ 200	Звеpенення делегації ЗУНР до польського уряду з протестом проти декларації Головної Української дипломатичної місії щодо Східної Галичини	4 грудня 1919 р.
№ 201	Лист міністра закордонних справ Польщі польському посланнику в Парижі Маурицію Замойському з інструкцією для польської делегації на Паризькій мирній конференції відносно позиції щодо Східної Галичини	4 грудня 1919 р.
№ 202	Лист британського посланника у Варшаві Джорджа Румболда міністру закордонних справ Джорджу Керзону про пропозицію польського уряду в справі рішення Верховної ради Паризької мирної конференції щодо Східної Галичини	4 грудня 1919 р.
№ 203	Телеграма британського посланника у Варшаві Джорджа Румболда міністру закордонних справ Джорджу Керзону про переговори з прем'єрміністром Польщі Ігнацієм Падеревським щодо статусу Східної Галичини	4 грудня 1919 р.
№ 204	Нота протесту Президента Карпато-Руського комітету Дмитра Маркова Верховній Раді щодо несправедливого вирішення питання про Східну Галичину	6 грудня 1919 р.
№ 205	Інформаційний звіт голови делегації ЗУНР у Варшаві Степана Вітвицького Львівській делегації УНРади про хід переговорів Головної Української дипломатичної місії з польською делегацією і його протест проти декларації УНР від 2 грудня 1919 р. — про визнання кордону по р. Збруч	7 грудня 1919 р.

Для нотаток

ЗМІСТ

ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА 1918–1923

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ

У п'ятьох томах

ТОМ 5. Книга перша

Відповідальний редактор *Олександр Карпенко*
Комп'ютерний набір *Віри Возняк*
Верстка *Віри Возняк*
Коректори *Оксана Липай, Галина Пославська*

Підписано до друку 21.09.2009. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Ґарнітура «Таймс». Умовн. друк. арк. 54,87.
Наклад 1000 прим. Зам. 971.

З-38 **Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923.**
Документи і матеріали: у 5-х томах. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009.
ISBN 966-668-080-7
Том 5: у трьох книгах. – Книга 1 / Укладачі: О. Карпенко, К. Мицан. – 2009. – 944 с.

ISBN 978-966-428-140-6 (т. 5, кн. 1)

ББК 63.3(4УКР) 614

Видавництво «Місто НВ»
76000, м. Івано-Франківськ,
вул. Незалежності, 53,
тел.: (0342) 55-94-93.

Свідоцтво ІФ № 9 від 02.02.2001.

Віддруковано: Друкарня «Місто НВ»
76000, м. Івано-Франківськ,
вул. Незалежності, 53.

